

NYPL RESEARCH LIBRARIES



3 3433 02267335 8

194(2)



George Bancroft.

Aristotle
1010
1/2 A.E.

ARISTOTELIS
POLITICORUM

LIBRI OCTO SUPERSTITES.

GRAECA RECENSUIT EMENDAVIT ILLUSTRAVIT
INTERPRETATIONEMQUE LATINAM
ADDIDIT

IO. GOTTLOB SCHNEIDER, SAXO.

VOLUMEN II.

FRANCOFURTI AD VIADRUM.
SUNTIBUS TABERNAE LIBRARIAE ACADEMICAE.
MDCCCIX.

REPORT OF THE
COMMISSIONER OF THE
LAND OFFICE



NOTITIA

Editionum, Versionum, et Commentariorum
ad Aristotelis Politica scriptorum,
per annos descripta.

I.

Editiones.

I. Princeps Aldina prodiit Venetiis MIIID. mense Junio
apud Aldum. fol.

II. Basileensis emendante Simone Grynaeo 1531. fol.

III. Basileensis altera 1539. fol. per Bebelium et Mich.
Isingrinium.

IV. Aristotelis Politica, graece apud Jo. Lod. Tiletanum, Parisiis. 1540. 4. Insunt tantum liber primus et secundus et tertii pars cum emendationibus et notulis marginalibus, indice Buhlio in Vol. I. Edit. p. 251.

V. Aristotelis de Republica libri VIII. interprete et enarratore Genesio Sepulveda, Cordubensi, Parisiis apud Vascosanum 1548. 4.

Haec repetita fuit Coloniae Agrippinae in officina Birkmannica anno 1601. 4. adjectis Kyriaci Strozae de Republica

libris duobus, videlicet IX. et X. graece conscriptis et ab eodem Stroza latinitate donatis. Atque hanc solam potui consulere ab humanissimo Langero e bibliotheca Guelfertiana suppeditatam.

Iterum repetita fuit Matrili graece et latine apud Joach. Ibarram anno 1775. fol.

Emendationes versionis et scholiorum ex exemplo descriptas, quod fuit olim Editoris Sepulvedae, publicarunt Editores Operum Sepulvedae Matritenses anno 1780. 4. Vol. I. p. CXIII — CXLIII. quae maxima ex parte sunt emendationes errorum typographicorum editionis Vascofanae.

Vascofanam Parisiensem anni 1548. 4. habui e Bibliotheca Goettingensi. Inscriptio habet: *Ἀριστοτέλης Πολιτικῶν βιβλία ὀκτώ*. Aristotelis Politicorum libri octo. Parisiis apud Vascofanum, via Jacobaea ad insigne Fontis. MDXLVIII. Praefationis ibi nihil reperi, nec divinare possum, hanc an aliam commentariis suis Sepulveda illustraverit. Sequitur ea in locis, quos comparavi, scripturam Aldinae; comparavi autem librum septimum extremum et primum; reliquos enim libros jam absolveram, cum iste liber cum Montecatini commentario ad librum secundum Goettinga huc perlatus adveniret.

VI. Basileensis tertia 1550. fol. Conr. Gesneri et Sim. Grynaei studio recognita, apud M. Isingrinium.

VII. Aldina minor seu Camotiana anni 1552. 8. curante Jo. Baptista Camotio, cum praefatione Frid. Turisani.

VIII. Florentina prior P. Victorii Florentiae prodita anno 1552 inscripta Johanni Casae, Archiepiscopo Beneventano, a quo accepisse ait se, quae ille in his libris accurate legendis et cum antiquis exemplaribus conferendis annotaverat. Hanc Morellius repetiit Parisiis 1556, quam editionem solam comparavit Reizius.

IX. Aristotelis Politicorum liber primus graece et latine cum commentario a Michaelē Toxite confecto ex scholis Jo. Sturmii matutinis. Tiguri apud Christ. Froschovorum. 8. sine anno. Retulit tamen Buhle ad annum 1558.

X. Aristotelis Politicorum libri octo, graece apud Jo. Benenatum. Parisiis 1574. 4. Memoravit Buhle.

XI. *Ἀριστοτέλης Πολιτικῶν βιβλία ὀκτώ*. Aristotelis Politicorum sive de optimo statu reipublicae libri octo, ex castigationibus Petri Victorii emendatiores facti. Francofurti ex Typographia Andr. Wecheli. 1577. 4.

Haec est repetitio prioris Florentinae, quam una cum illa omisit Fabricius. Caret annotatione Sylburgii et Indicibus, quae exhibet Editio Sylburgii Wecheliana anni 1587. 4. Addidit tamen Sylburgius capitum distinctionem, quae Victoriana utraque caret.

XII. Victoriana altera Florentiae prodita est apud Juntas 1576. fol. Hanc anno 1582 repetiit Basileae Theodorus Zuingerus adjectis versione Lambini et Fragmentis Pythagoreorum politicis, a Jo. Spondano conversis atque emendatis. fol. Lambini annotationibus excerptis suas aliquot et Tabulas analyticas addidit Zuingerus.

XIII. *Aristotelis Politicorum hoc est Civilium Librorum Secundus*, ab Antonio Montecatino in latinam linguam conversus et partitionibus, resolutionibus, scholiis illustratus ad Petrum Aldrovandinum Romanum, S. E. Cardinalem, cum aliis quibusdam, quae sequens pagina indicabit. Ferrariae apud Benedictum Mammarellum. 1594. fol.

Eodem anno dicitur prodisse commentarius in librum I., in tertium vero anno 1598. fol. Catalogus autem Bibliothecae Bodlejanae p. 348. Commentarium in li-

brum I. proditum ponit anno 1587. in secundum et tertium anno 1594.

Ejusdem Progymnasmata in Politicos libros Aristotelis ad se missa memorat Anton. Riccobonus in Epistola ad Ant. Montecatini data Pridie Idus Aug. anni 1587. atque inserta Commentariis Montecatini ad Librum II, p. 127.

De anno editi Commentarii ad Librum I. dubius haereo; vix enim eodem anno videtur potuisse absolvere utrumque volumen auctor. Alterum enim spissum satis est; cujus hae sunt appendices: A pagina inde 237. novus titulus habet; *Platonis — de Republica vel de Justo libri decem, a docto quodam viro e graeca lingua in latinum versi, Ant. Montecatini in eos libros Partitiones et veluti Paraphrasis quaedam ad Cynthium Aldrovandinum Cardinalem, Ferrariae — 1594.*

A pagina 459. incipit novus titulus: *Platonis — de Legibus vel Legumlatione Libri duodecim cum Epinomide, a docto — Antonii Montecatini Epitome eorum librorum et Legum, quas illi continent, in ordinem quandam redactarum, ad — Franciscum Toletum, Cardinalem. Ferrariae — 1594.*

A pagina 717. sequitur: *Quinque veterum rerumpublicarum Hippodamiae, Laconicae, Creticae, Carthagenensis, Athenensis, contra quas Aristoteles in posteriori parte secundi Politici disputavit, antiqua fragmenta, ad — Lutium Saxum, Cardinalem. Ferrariae — 1594.*

A pagina 767. denique adjectus est Index rerum his libris comprehensarum.

Orationem Philosophi brevem et concisam mirum in modum auxit et dilatavit sermone non ubique puro nec latino.

Graeca diligenter cum Editionibus comparavit, raro correxit; in critica enim arte plumbeus, in philosophia enarranda loquax magis quam disertus fuisse videtur, in Victorium denique iniquior, cujus alteram editionem ignorasse videri possit, quanquam alibi copiis ab eo paratis usus sit.

Librum e Bibliotheca Goettingensi suppeditavit venerandus *Heyne*; commentarium in librum primum et tertium nancisci nondum potui.

XIV. *Ἀριστοτέλης Πολιτικῶν τὰ συνκείμενα*. Aristotelis Politica a Petro Ramo, regio Professore, latina facta et dialecticis rerum summis breviter exposita et illustrata. Cum Indice rerum et verborum memorabilium locupletissimo. Francfurti typis Wechelianiis 1601. 8.

Nihil praefationis reperi, ubi de subsidiis traditum aliquid sit, quibus in interpretandis verbis graecis usus est. Praeter Sepulvedam et veterem interpretem ceteros interpretes raro aut nunquam consuluisse videtur.

XV. *Ἀριστοτέλης Πολιτικῶν βιβλία Θ*. Aristotelis Politicorum libri VIII. Cum perpetua Dan. Heinsii in omnes libros Paraphrasi. Accedit accuratus rerum Index. Lugduni Batav. ex officina Elzeviriana anno 1621. 8.

Habet additam versionem Ob. Giphanii, et in postrema libri septimi parte et in octavo Genesii Sepulvedae. Accedunt a pagina inde 971. Fragmenta Heraclidis Pontici de rebus publicis Graecorum, Nicolai Damasceni de Moribus gentium et Aristotelis Fragmenta rerum publicarum graecarum. Sequuntur pag. 1041 — 1045. paucae Dan. Heinsii emendationes et annotationes.

XVI. *Ἀριστοτέλης Πολιτικῶν τὰ σωζόμενα*. Aristotelis Politicorum libri superstites. Editio nova. Cura Herm. Con-

ringii, cum ejusdem Introductione et emendationibus. Helmſtadii 1656. 4. Priorem ipſe non vidit. De poſteriore ſatis fuit in Praefatione dictum.

XVII. *Ἀριστοτέλης Πολιτικῶν βιβ. Θ.* Ariſtotelis Politicorum libri octo. Cum perpetua Dan. Heinſii in omnes libros Paraphraſi emendatiſſe editi, notis illuſtrati et ad diſputandum publice propoſiti auctore et praefide Severo Chriſtoph. Olpio. Cum Indice locupletiffimo. Jenae 1660. 4.

Repetita eſt Editio Heinſiana, ſed tanta cum ſocordia, ut non ſolum Praefatio Heinſii et annotationes omiſſae fuerint, ſed lectores etiam ignari relinquerentur, cujuſnam ſi verſio latina graecis appoſita. In verbis quaedam mutata fuerunt ad exemplum Conringianae; unde etiam creberrimi iſti obeli translati fuerunt. Praefatio jactat annotationes, in quibus ineſſe ait quaedam a Thoma Reineſio e penu critico privatim communicata, quorum nihil omnino apparet in exemplo, quoq̃ utor.

XVIII. *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Πολιτικῶν, περὶ τῆς πόλεως μακροῦς — περὶ τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς καὶ παιδείας.* Cum annotatione critica (Fr. Wollg. Reizii) Lipſiae apud Jacobaeorum 1776. 8. Continet libri ſeptimi capita poſtrema a decimo ſecundo inde et librum octavum integrum. Textum habet Conringianum, paſſim emendatum et rectius diſpunctum. Comparavit vir egregius Viſtorianam priorem a Morellie repetitam Pariſiis 1556. alteram non vidit; praeter eam Zuingerianam cum verſione Lambini, Rami, Victorii. Cameraarium raro nominavit; atque ejus annotationes intra ſeptimum librum ſubſiſtunt. Aretini verſionem non inſpexit, nec Giphanium, Heinſium, Piccartumve adhibuit; vetuſtiores Editiones, veluti Aldinam et Sylburgianam neglexit; nihil e Codicibus duxit; omnia ingenii ſui acumine reperta et parata attulit ad Ariſtotelem interpretandum, quae ſane non levia nec pauca ſunt. Ceterum opinionem a Conringio in-

primis vulgatam de libro septimo et octavo transponendis et post primos tres collocandis tanquam suam in Praefatione professus, si totum opus eadem cura et diligentia, qua particulam postremam, complexus fuisset, non dubito quin pro magno ingenii acumine statim errerem agnovisset et convicisset.

II.

Versiones latinae.

I. Antiquissima omnium est, quam vulgo Thomae Cantimpratano adscribunt, quamque Guilhelmo de Morbecka Brabantino, circiter anno Chr. 1273 factam de graeco, et verbum verbo reddentem, vindicavi in Praefatione ad Editionem novam Historiae animalium Aristotelis. Hujus exemplo gemino usus sum non sine magno fructu, ut in Praefatione jam exposui.

II. Johannis Argyropuli, Byzantini, sed patria a Turcis expugnata extorris, versionem multi memorant, contra alii negant se reperisse, qui illam oculis manibusque ipse usurpasset. Panzerus tamen in *Annal. Typogr.* Vol. VIII. p. 381. aliunde posuit hunc libri titulum: *Aristotelis Politica et Oeconomica Jo. Argyropulo interprete.* Venetiis per Jacobum Pencium 1506. die 23. Novembris. 8.

III. *Leonardi Aretini.* Usus sum ea editione, quae subjunctam habet dedicationem Aretini ad Papam, ejusdemque Epistolam ad magistratum Florentinum datam Florentiae 8. Kal. Dec. 1538. cum responsione magistratus data die 28. Dec. 1538. fol. Repetitionem hujus versionis Lipsiensem etiam ad manus habui, quae plures operarum errores emendasse gloriatur. Eandem vulgares Editiones textui graeco appositam, sed varie interpolatam et vitiosam habent. Annotavit

autem Buhle p. 210. Leonardi versionem editam jam reperriri in Editione Veneta anni 1496 quam Goettingae ipse inspexerat.

IV. Politica Aristotelis, Leon. Aretino interprete; Economica et Hecatonomiarum libri VII, Jac. Fabro Stapul. interprete, cum illius Scholiis. Apud Petrum Portam et Beatum Rhenanum 1506. fol.

Aristotelis Politica et Oeconomica, Leonardo Aretino interprete, recognitore et explanatore Jacobo Fabro; et libri Hecatonomiarum et Oeconomiarum publicarum cum Aretini explanationibus. Parisiis ex officina Henr. Stephani 1506. fol. Repetita anno 1512, 1516, et apud Sim. Colinaeum 1526.

Aristotelis Politicorum libri VIII, latine, interprete Leonardo, ex emendatione Jac. Fabri Stapul. cum comment. ac annott. Variorum; apud H. Stephanum Parif. 1517. fol.

V. Aristotelis Statigiritae Politicorum liber primus, Leon. interprete, cum Raphaelis Volaterrani argumentis. Venetiis apud Hier. Scotum, 1543. 8.

VI. Aristotelis de republica libri octo, latine, a Cornelio Valerio ab Auuater, Ultrajectino. Parisiis apud Vasconian. 1548. 8.

Harum quinque Editionum notitiam debeo Buhlio l. c.

VII. Aristotelis Ethica et Politica latine per Eugenium Brutum, Ord. Praedicat. Venetiis 1509. fol.

Eadem — latine, recognovit Fr. Eugenius Brutus. Venetiis 1514. fol.

Utramque Editionem memoravit *Quetif* in *Hist. litter. Ordinis Dominic.* II, p. 23. et ex eo *Panzer Annal. Typogr.* Vol. VIII, p. 400 et 423.

VIII. Aristotelis de republica, qui Politicorum dicuntur, libri VIII, Joachimo Perionio, Benedictino Cormqeria-cino, interprete. Accesserunt ejusdem in eosdem libros observationes et argumentum, quo ordo et sententia eorum librorum breviter exponitur. Parisiis apud Tiletanum 1543. 4. repetita ibidem 1556. Fabricius hanc posteriorem solam nominavit et fecit Lugdunensem.

IX. Jac. Ludov. Strebaci Parisiis prodita 1542, quae animadversiones habere dicitur ad versionis Perionianae libros tres priores. Böhle memoravit (p. 252.) Editionem anni 1549. 4. factam Parisiis apud Jo. Roigny, quam repetitam ait fuisse anno 1550 et 1554.

X. Paraphrasis Coelii Calcagnini extat in ejus Operibus Basileae editis 1544. fol.

XI. Politicorum et Oeconomicorum Aristotelis interpretationes et explicationes accuratae nunc primum a filiis in lucem editae, auctore Joachimo Camerario, Bapenbergensi. Subjecto rerum et verborum Indice. Francofurti apud Andr. Wechelum 1581, 4. Desinunt cum libro septimo. Usus est Camerarius codice scripto, cujus notitiam nusquam dedit. Versionem omnium librorum et capitum non dedit, sed quorundam tantum; veluti librum primum non vertit, sed sparsis observationibus passim illustravit. Ipse etiam p. 12. professus est p. 14. *Convertere autem Graeca ordine et seris sua in sermonem latinum certis de causis non est visum.* Praeter Codicem suum Venetam utramque Editionem et Aretini versionem, rarissime antiquam Guilelmi, comparavit.

XII. Aristotelis de Politica libri VIII. latino, Dion. Lambino interprete, apud Jo. Benenatum Lutetiae 1577. 4. Basileensem Editionem anni 1582. memorat Catal. Biblioth. Bodlejanae. Ipse Lambini annotationes adhibere ad operam meam non potui nisi eas, quas Zuingeri Editio posuit.

XIII. Oberti Giphanii, Philosophi et Icti clarissimi Commentarii in Politicum opus Aristotelis post sat bene longam suppressionem jam boni publici gratia primum in lucem editi. Cum Indice rerum verborum et sententiarum locupletissimo. Francofurti 1608. 8. Substitit ejus opera intra priorem partem dimidiam libri septimi, ceterum bene de librorum horum interpretatione meriti. Versioni latinae particulatim subjunxit interpretationem et verborum et sententiarum.

III.

Versiones Italico, Gallico, Anglico et germanico sermone factae.

1. *Bern. Segni* versionem Italicam editam anno 1551. memorat Bibliothecae Bodlejanae Catalogus p. 389. his verbis: *Ragionamenti sopra le cose pertinenti alla Politica.*

2. *Antonii Scaini*, Salodiensis, Paraphrasin Etruscam Politicorum cum annotationibus aliquot et dubiis Romae 1578. 4. proditam memoravit Fabricius: Florent. 1551 in 8.

3. *Les Politiques D'Aristôte avec les expositions de Loys le Roy* augmentés du 9 et 10 livre, 1599. memorante Catalogo Bibliothecae Bodlejanae p. 377. Idem Gallus Platonis Symposium interpretatus cum animadversionibus suis prodidit Parisiis 1559. 4. De hac versione ita judicavit Gallus

Champagne in Praefatione Versionis suae p. XLI. Sa traduction littéraire est presque partout inintelligible. On voit qu'il savoit bien la langue grecque, mais qu'il étoit très-peu versé dans l'art de traiter les matières politiques.

4. Gallicam paraphrasin Hieronymi Beneventani editam Parisiis anno 1621. memoravit et judicavit Gallus Champagne in Praefatione Versionis suae p. XLI. his verbis: *L'auteur a évidemment travaillé sur une traduction latine peu fidèle et paroît n'avoir eu qu'une très-légère connoissance de la langue grecque.*

5. *La Politique d'Aristôte ou la Science des Gouvernemens. Ouvrage traduit du Grec avec des notes historiques et critiques. Par le Citoyen Champagne. Paris 1797, Tom. 2. 8.* Hanc ipse comparavi et de ea dixi in Praefatione.

6. — — par Charles Millon. Paris 1803.

7. *A Treatise on Government, translated from the Greek of Aristotle by William Ellis. London 1778, 4.*

8. *Gillie Aristotles Ethicks and Politicks comprising his practical Philosophy, translated from the Greek and illustrated by Introductions and Notes. London. 2 Voll. 4.*

9. *Aristoteles Politik und Fragment der Oeconomie. Aus dem Griechischen übersetzt und mit Anmerkungen und einer Analyse des Textes versehen von J. G. Schloffer. Lübeck und Leipzig 1798. 2 Voll. 8.*

10. *Die Politik des Aristoteles übersetzt von Chr. Garve, herausgegeben und mit Anmerkungen und Abhandlungen begleitet von G. Gust. Fülleborn. Breslau 1799 — 1802. Voll. 2. 8.*

IV.

Commentarii seorsim proditi.

1. *In Aristotelis Politicorum sive de republica libros octo Martini Borraei Annotationes cum primis eruditae nuncque primum editae. Basileae per Jo. Oporinum 1545. 8.*

2. *Felicis Accoramboni Vera mens Aristotelis, seu Commentarius obscuriorum locorum et sententiarum in omnibus Aristotelis scriptis, et controversiarum inter Platonicos, Galenum et Aristotelem examinatio. Romae 1590, fol. Pauca habet ad Politicos libros annotata, quibus uti potuerim.*

3. *Phil. Scherbi, Prof. Altorfni, commentarius nugatorius prodit Francof. 1610. 8.*

4. *Michaelis Piccarti Franci, Professoris Norici, in Politicos libros Aristotelis Commentarius, Lipsiae anno 1615. 8.*

In praefatione ait se methodum Ant. Montecatini et Philippi Scherbi¹⁰⁰, doctoris sui, secutum esse; in verbis et rebus explicandis non facile recessisse a P. Victorio, Ob. Giphano et Joach. Camerario. Equidem in primo et tertio libro Philosophi interpretando occupatus, ad quos Montecatini commentarios desiderabam, inspexi et comparavi Piccarti librum, atque inde excerpti, siquid ille vel ex Montecatini commentario vel aliunde attulerat, quod ad rem pertinere putabam.

Praeterea commemorantur a Fabricio aliisque hi, quos ipse inspicere non potui.

5. *Jacobi Fabri, Parisiis 1516. fol.*

6. *Francisci Robortelli* Venetiis 1552, 4.

7. *Donati Acciajoli* Venetiis 1566, 8.

8. *Jo. Calvini* Notae in libros Priores Politicorum. Fr. 1595, 8. memorantur in Catalogo Biblioth. Bodlejanae p. 597.

9. *Pauli Benii* Patavii 1613.

10. *Joh. Buridani*, Philosophi circa A. C. N. 1340 celebris in quaestionibus ad VIII libros Politicorum. Oxonii 1640, 4.

11. *Joh. Feldeni*, Analysis Politicorum Ar. Helmstadii 1654, 8. nihil interpretationem quod adjuvare possit, continet.

12. *Gebh. Theodori Meieri*. Ibidem 1669, 4.

13. *Antonii Scaini* Quinque Quaestiones ad octo libros de republica latine editae Romae 1577, 4. quas ab Heinsio et Conringio frustra quaesitas tractavit Fabricius earumque argumenta haec posuit. Quaestione prima p. 7 et 16. seqq. non dubitat libros VII. et VIII. quibus de optima politia agitur, praemissos fuisse ab auctore libris IV, V et VI. qui sunt de rebuspublicis a recto statu aberrantibus. Idem p. 20. cum negasset librorum distinctionem esse ab Aristotele, sed ab Andronico Rhodio vel alio prisco Philosopho profectam contendisset, observat verba postrema libri tertii supplenda esse ex initio libri septimi hunc fere in modum. Ἀνάγκη δὲ τὸν μίλλοντα περὶ αὐτῆς (ἀρίστης πολιτείας) ποιήσασθαι τὴν προεκήρυκται ἐκείνῃ διατίθεσθαι πρῶτον etcet. Tum quod Giphanius alique negarent libros Politicos integros ad nos pervenisse, id Scainus in Quaestione secunda multis refellere conatur et docere, nihil plane tanquam propriam ac legitimam partem Acroasibus Aristotelis Politicis deesse, quod vel ex professo se tractaturum vel incidenti sermone indicaverit.

Quaestione tertia disputat, ab Aristotele civilis facultatis doctrinam tradi potuisse, etsi rempublicam ipsa non attigerit. Quarta, contemplativi non activi philosophi personam gerere Aristotelem. Quinta denique docet, forma disciplinae facili ac populari usum esse Aristotelem in opere Politice contexendo.

Commentarii

ad

Aristotelis Politica.



Commentarii ad Aristotelis Politica

Ad Librum Primum.

Ad Prooemium ex Ethicis Nicomacheis libri X capite
postremo.

Prooemium huc ex Ethicis transtulimus gemina de causa;
primum ne liber hic philosophus tanquam ἀκρίβης esset,
sed ut appateret unde esset aptus; deinde consilium operis
suscepti ordoque doctrinae in eo traditur; unde pendet ju-
diciū de ordine et integritate librorum eorum, qui hodie-
que supersunt. Addidi paraphrasin, quam D. Heinsius pri-
mus Lugdani Batavorum anno 1617 edidit, et ex fide glos-
sae margini Codicis appositae Andronico Rhodio adscripsit;
ex ea enim sensum verborum Philosophi quorundam accura-
tius perspicere licet; est etiam, ubi verba librariōrum so-
cordia omīssa restituere inde possimus; velut in eo loco ubi
est καὶ τὰ πᾶσα ἵκασται τῇ πολιτικῇ, verba omīssa συνέστη
καὶ λόγῳ ex paraphrasi restitui, sed seclusi. Deinde verba ἐκ
τῶν συγγράμῳ πολιτικῇ Camerarius male interpretabatur de
collectione 158 rerum publicarum, quas Philosophus uno
opere comprehensas descripserat et enarraverat, quarumque
fragmenta pauca ex variorum scriptorum monumentis ex-
cerpta et collecta in vulgaribus Aristotelis Editionibus ex-
tant. Falsam interpretationem Camerarii vel illud conviu-
sit, quod hic argumentum Politicorum enarratur, a qui-

bus libri isti de diversis rebus publicis seimoti fuerunt. Accedit nunc auctoritas paraphraetae, qui verba ista ita reddidit *ἵτα συνάγοντες τὰς πολιτείας διαγράμμις ἐν αὐταῖς*, ut appareat, de argumento huius ipsius voluminis, non alieni operis, loqui Philosophum. Denique hoc ipsum Prooemium seu maioris Argumentum ordinem vulgarem librorum horum tueri videtur, quem viri docti quidam mutatum voluerunt ita, ut septimus et octavus qui nunc numerantur, post tertium statim collocarentur. Quam quidem opinionem argumentis multis impugnaui, nisi plane convici, in annotatione ad librum tertium extremum et ad quarti initium. Accedit auctoritas ipsius Argumenti, ubi postremo loco proponitur tractandum *ποία πολιτεία ἀρίστη, καὶ πῶς ἐκάστη ταχδεῖται καὶ τίσι νόμοις καὶ ἰσθι χρᾶται;* ubi si vocabulum *ἐκάστη* abesset aut eius loco *αὐτὴ* adesset, quaestio de ordine librorum politicorum plane extra omnem dubitationem esset posita. Illud vero *ἐκάστη* revocare potest animum lectoris ad ea loca, ubi post *βασιλείαν* et post *ἀριστοκρατίαν* tractat etiam obiter de *ἀρίστη πολιτείᾳ*.

Ad Libri I. Caput I.

2. οἷος ἂν μὲν εἰλόγῃ,] Victorius vertit *si paucorum rector sit*, Lambinus *si paucis praesse atque imperare possit*, Ramus et Giphanius *si paucis imperet*. Igitur intellige *ἄρχη* vel *ἄρχων* ἢ, uti statim post *διοκράτης* verbum *καλλέει*, quanquam simile verbum non praecessit. Hoc brevitatis studium in locis difficilioribus magnam saepe lectori atque interpreti molestiam parit. — Deinceps *καὶ μικρὰν πόλιν* vertit antiq. interpretes.

Καὶ πολιτικὸν δὲ — ὅταν μὲν αὐτὸς] Aretinus vertit *gubernatorque civitatis et rex, quum quidem idem praesidet, quum vero secundum rationem talis scientiae in parte praesidet et in parte subest, gubernator civitatis*. Victorius haec cum prioribus copulat ita *et civitati et regno regendo facti homines*. Itaque repetendum *ὡς ἑδὴ διαφίεσται*. Lambinus totum hoc membrum omisit. Ramus Victorii rationem sequitur. Con-

ira Giphanius separat, et vertit: *Et de politico quidem atque rege, esse quidem regem si ipse praesit, politicum vero, si partim praesit seu imperet, partim pareat pro rationibus huius modi scientiae.* Heinsius autem: *neque ullum sit discrimen inter regem ac praefectum reipublicae, nisi quod videlicet rex dicatur aliquis; cum et solus imperat, et semper; cum vero ex scientiae civilis ratione ac praescripto et pro usitata ac recepta consuetudine in ciuitate aliqua ac lege alternis imperat ac paret etc.* Verum si haec cum antecedentibus copulamus, sequentia luxa apparent, nec verborum structura constat. Deinde apparet, aliud tradi discrimen πολιτικῆ et βασιλικῆ, ut sit βασιλικὸς qui solus et semper imperet, πολιτικὸς, qui per vices imperet et pareat. Itaque separanda censui haec verba et cum sequentibus copulanda. Difficultatem Lambinus vidisse videtur, et omittendis verbis dubiis vitare studuit. Ad sententiam autem absolvendam intellige καὶ π. δὲ καὶ βασιλικὸς διαφέρειν νομιζομεν, ὅτι etc. Nostram et Giphanii rationem sequitur cum Schlossero Garvius.

αὐτὸς ἐπιστῆκη] Aldina et Victoriana ἐπιστήκη habent, Zuingeriana jam rectum dedit. αὐτὸς Aretinus reddidit idem quasi ὁ αὐτὸς scriptum legisset; Victorius ipse, Lambinus ipse solus, Ramus omisit, ipse Giphanius, sed in annotatione si semper imperet, nunquam pareat; Heinsius et solus et semper. Est αὐτὸς, ut alibi, solus; idque vocabulum solum, duobus membris et sententiis opponi videtur, nempe τῷ κατὰ μέρος ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, et praeterea illi κατὰ λόγον τῆς ἐπιστήμης τῆς τριαντίας. Quod posterius membrum Aretinus vertit secundum rationem talis scientiae; Victorius ut sunt rationes disciplinae huiusmodi, Lambinus ex rationibus talis scientiae, Ramus ex politicae scientiae praescripto ac formula, Giphanius pro rationibus huiusmodi scientiae, Heinsius ex civilis scientiae ratione ac praescripto.

Victorius in annotatione docere conatur τὰς λόγους τ. ἐπ. esse praecepta et documenta civilis facultatis, comparato Plutarchi loco in Solone c. 14. τὴν ὑπὸ λόγον καὶ νόμον μετὰ βολῆς ἐγνώδη καὶ χαλεπὴν ἵσταν. Exemplum quidem quamvis satis aptum non sit, vera tamen est interpretatio verbo-

rum, quae magnam molestiam interpretibus exhibuerunt. Sed tenendum est, eos quorum opinionem nunc refellit, censuisse videri, ad imperium magnum regali potestate regendum scientia politica non esse opus, quoniam arbitrium regis dominetur ibi; in aliis autem imperiorum et rerum publicarum formis, ubi non unus idemque semper imperat, sed cives vel omnes vel plerique per vices et imperant et parent, scientia illa politica ad regendam civitatem et servandam reipublicae summam et salutem magnopere opus esse. Hanc vulgarem opinionem arguit satis aperte locus Platonis in Politico p. 104. ed. Fischeri, quem praecipue ante oculos habuit Aristoteles, quinquam id Camerarius negare sit ausus et cum eo Accorambonus et Montecatinus. Verba haec sunt: ταύτηταινοι συμπάσαις ἐπιστήμας διαίρει, τῇ μὲν πρακτικῇ προσιπῶν, τῇ δὲ μοίῃσι γνωστικῇ. — Πότερῃ ἢ τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλῆα καὶ δισπότην καὶ ἴτι εἰκοίμενοι θήσομεν, ὡς ἢ πᾶσι ταῦτα προσαγορεύοις, ἢ τοσαύτας τέχνας αὐτὰς εἶναι φῶμεν, ὅσας περ εἰκόματα ἐξήθη; — Τί δι; ἐστὶ βασιλεύοντι χάρας ἀνδρὶ παρασιῶν διπλῆς ιδιώτης ὡς αὐτὸς, ἃς ὁ φήσομεν ἔχειν αὐτὸν τῇ ἐπιστήμῃ, ἢ ἴδῃ τὸν ἀρχοντα αὐτὸς κικτῆσθαι; — Ἀλλὰ μὴν ἢ γι ἀληθείᾳ βασιλείας βασιλική; Ναί. Ταύτην δὲ ὁ κικτῆσιμος ἔκ, ἢ τι ἀρχον ἢ τ' ιδιώτης ὡς τυγχάνη, πάντως κατὰ γι τῇ τέχνῃ αὐτῇ βασιλικὸς ἐξθῶς προσηρῆσται; — Καὶ μὴν εἰκοίμενοι γι καὶ δισπότης ταύτων. — Τί δι; μεγάλῃς σχῆμα εἰκείας ἢ σμικρῆς αὐ πάλως ὅγκος μὴν δὲ πρὸς ἀρχὴν διίσταται; Οὐδῖς. Οὐκῶν — Φανερὸν, ὡς ἐπιστήμη μία περὶ πάντ' ἐστὶ ταῦτα ταύτην δὲ ἴτε βασιλικὴν ἴτε πολιτικὴν ἴτε οἰκονομικὴν τις εἰσάγει, μὴδὲν αὐτῷ διαφερόμεθα.

Katὰ τῇ ὑφηγημένη,] Antiquus Interpres subiectam, quasi ὑποκειμένην scriptum legisset, nisi scripsit subinductam, ut infra. Aretinus secundum hanc doctrinam, Victorius ex ratione viaque, quae incepta est, comparans locum Platonis in Lyfide sect. 31. p. 36. Heind. ἃς ἢ καὶ καλῶς ὑφηγῆται ἡμῶν τὸ πῶν λεγόμενοι, qui nihil adjuvat sensum. Camerarius viam et rationem quasi praecuntem et ducentem ad certam cognitionem interpretatur, comparans loca Xenophontis in Περικλῆ 6, 5. et Thucydidis libro 1, 78. ubi ὑφηγῆσθαι significat

praecedere. Lambinus ex ea institutione ac docendi ratione, quam nos antea secuti atque ingressi sumus. Sepulveda pristinam disferendi rationem ad libros Ethicorum referens. Ramus ex disputationis hujus et doctrinae progressu. Strebaeus doctrinam quae viam monstrat. Giphanius via et ratione, id est usitata methodo, cum quo facit Montecatinus. Nicomacheorum 2, 7. οὐ δὲ περὶ τῶν λοιπῶν λέγωμεν κατὰ τὴν ὑφηγημένην τέχνην, ubi Lambinus vertit eo, qui est jam subindicatus, modo. Addo locum de Generatione animal. 3, 9. περὶ δὲ τῶν ἐντέμων καὶ τῶν ἐστρακοδέρμων λεκτίον κατὰ τὴν ὑφηγημένην μέθεσιν, ubi recte Gaza: via et ratione qua coepimus. Victorium igitur sequamur et Sepulvedam; qui aliter interpretati sunt, non animadvertisse videntur discrimen, quod est inter ὑφηγημένην et ὑφηγούμενην, Apparet etiam hinc Politicorum tractationem esse cum morali disputatione copulatam et conjunctam.

Τὰ πρῶτα φαινόμενα,] rerum originem Aretinus, res orientes ac nascentes Lambinus et Giphanius, ut quidque oriatur et existat Ramus, res cum nascuntur vertit Victorius qui putat hoc acceptum a Platone, cujus haec sunt verba libro 2 de republica p. 230. εἰ γινόμενῃ πάλιν διασαίμεθα λόγῳ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτῆς ἴδοιμεν εἰ γινόμενῃ καὶ τὴν ἀδικίαν.

3. Τεχνικὴν τι λαβεῖν] si quid proprium artis contingit capere Victorius vertit, in annotatione ad ea explicanda ratione et arte accedere. Aretinus si quid artificii recipiunt, Lambinus ut quippiam, quod sub artem cadat — sumamus. Ramus an aliqua tandem arte atque doctrina singulae tradi separatim et institui possint. Giphanius: et si qua ratione et via singula tractari possint. In annotatione mox et τεχνικὴν esse arte aliquid explicare.

Καὶ ἐν τέτοις — ἔτω] Recte Victorius cum Aretino ἔτω in versione transposuit; debbat enim esse ἔτω καὶ ἐν τέτοις; quod non animadversum turbavit Garvium.

4. Τὸς — μὲν δυναμίσις εἶναι,] Intellige ad opus aliquod naturale et commune efficiendum, breviter πρὸς τέλος τι.

Deinde in exemplo maris et feminae distinctius τὸ τέλος additur γαίστερος ἔσκειν,

ἰφίσταται — καὶ φύσει,] Sexum plantarum diversum aperte agnoscit hic Philosophus; praeterea iisdem sensum aliquem et cupiditatem tribuere videtur.

Ἄρχοι δὲ φύσει] Alterum hoc συνδυασμὸς et κοινωνίας φυσικῆς exemplum est, quod ob σωτηρίαν communem initur.

Ταῦτα κοινῇ] Latent ea, ad quae refertur ταῦτα, in verbo προσεῖν, quae ὁ ἄρχων προσεῖν, facienda providet propter communem salutem et fieri jubet.

5. Τὴν Διελφικὴν] Alterum vocabulum Aldina et Isngr. omisit, nec aliunde de gladio isto constat, quem pauperum in usum fabricari solitum fuisse, suspicantur quidam e vocabulo πειχρῆς. Hinc Victorius apte ad usus pauperum. Antiq. Interpres aeris figuratores — pro paupere, sed Thom. pro omisit. Lambinus parve tenuiter et anguste. Ramus per inopiam, Giphanius ex inopia. Fuerunt, qui huc traherent Eufipideum in Oreste versu 1656 θάσσιν Διελφικῷ ξίφει, sed id alia ratione explicandum vidit Camerarius; videlicet pro eo est in Andromache 1152 Διελφῆ πρὸς ἀνδρὲς φασγάνῃ τυπαίς. De eo ponam suspicionem meam infra ad librum quartum, ubi est de ἐβελισκελυχίᾳ. Ceterum regulae istius de naturae instituto et usu membrorum ἐν πρὸς ἐν varias exceptiones in proboscide elephanti aliisque animalium et hominum membris ipse alibi Aristoteles annotavit.

οἱ ποιηταί.] Euripidis sunt verba in Iphigenia in Aulide versu 1400. ubi accedunt haec: ἄλλ' ὃ βαρβάρους Ἑλλήνας τὸ μὲν γὰρ δῶλον, οἱ δ' ἰλιούργοι. Antiquus interpres βαρβάρους μὲν vertit.

6. Ἡσιόδου] Is versu 376 (ex editione Brunchiana) addit κτητὴν, ὃ γαμητὴν, ἥτις καὶ βροτὶ ἐποιετο unde varie criminantur Philosophum interpretes, cum Hesiodus non de legitima uxore dixerit, sed de serva. Verum suspicari contra licet, versum istum spurium, nec ab Aristotele olim lectum fuisse; neque equidem legi Graecis vel antiquissimis temporibus fuisse in usu servas bubulcas. Alia ratione Ari-

Notetam defendere conatus est Fülleborn ad Garvianam versionem p. 93.

Εἰς πᾶσαν ἡμέραν,] Aretinus et Ramus *quotidiana societas*, Victorius *ad totum diem constituta*, Lambinus *in omnes vitae dies constituta*, Giphanius *quae omnium dierum est natura constituta*.

ἑμοσιπύης,] Recte hoc et sequens vocabulum interpretatus Camerarius a σῖπυα et κάπη, quod est idem quod φάτιη, derivavit. Vetus versio *omocephios* — *omokapnos* habet, ubi Thom. *homosifios* — *homocapnos* dedit. Hesychius ἑμοσιπται habet, quod interpretatur ἑμοτεράπιζει. Giphanius inepte ἑμοκάπης praetulit, alterumque ab ἑμῦ et κῆπας derivavit. ἑμοσιπύης Thomas *unius pulmenti homines*, Faber *compennarios* vertit, ἑμοκάπης *contubernales*, Zuingerus ineptissime a πύω, colofiro, dictos suspicabatur, nec prudentius Joh. Pius et Caelius Calcaguinus ἑμοσύνης scribunt, quasi eodem loco dormientes dicas. Plura dixi in Lexico Graeco. Cháronδας fuit Siculus, Epimenides Creta oriundus; horum igitur patriae propria sunt vocabula haec duo. Ἀρεΐσιαν antiq. Interpretæ viciniam vertit.

7. ἑμογάλακτας,] Aretinus *quos dicimus coaluisse et natos esse natorum*. Camerarius ex Ulpiano *collactaneos* interpretatur, et annotat cum Victorio locum Ciceronis de Officiis 1, 17. Nam cum sit hoc natura commune animantium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas in ipso conjugio est; proxima in liberis: deinde una domus, communia omnia. Id autem est principium urbis et quasi seminarium rei publicae. Sequuntur fratrum conjunctiones, post consobrinorum sobrinorumque: qui cum una domo jam capi non possunt, in alias domos tanquam in colonias exeunt. Sequuntur conubia et affinitates, ex quibus etiam plures propinqui. Quae propagatio et soboles origo est rerum publicarum.

Σειμοσύνη,] Locus est Odyssae 9, 114. quo usus etiam Plato libro 3 Legum p. 113. exinde arguit ὅτι (τεταῦται πολιταῖαι γίγνεται) ἐκ τῆτοι τῆς κατὰ μίαν οἴκησιν καὶ κατὰ γένος διασπαρμύμην ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς φθοραῖς, ἐν αἷς τὸ περισβύταται ἀρχῇ, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μη-

τρος γυγόναι· οἷς ἰπομῖνοι καθ' αὖτε ἑρῖθις ἀγέλη· μίαν ποιή-
σαι, πατρονομῆται καὶ βασιλεῖαι πασῶν δικαιοτάτην βασιλεύ-
μῖνοι.

σποράδες γάρ· καὶ ἔτω] distinctionem expressit etiam
versio, Victorii: *diffeminati enim erant: et sic antiquitus ha-*
bitabant. Contra conjunctim haec reddidit Aretinus, Lam-
binus, Ramus et Giphanius.

ἔτι καὶ αὐτοί,] Heinſii conjectura καὶ ἀνδραποῖ non in-
digemus.

8. πόλις ἔδη] Vulgatum πόλις, * δὴ correxi sensu ipso
et structura verborum flagitante. Aldina ἔδη habet, * δὴ ver-
tit Aretius et Victorinus. Sed dum inspicio recentiores
editiones, video Sylburgianam jam edidisse ἔδη, quod an-
notare debebat Conringius propter versionem Victorii a se
appositam. Quid? quod ipsa Zuingeriana ἔδη dedit, sed om-
nes male post πόλις incisum posuerunt. Antiquus etiam
Interp. jam habet.

οἷς ἶπος εἰπῶν, γυνομένη] Aldina et Victoriana post ἶπος
habent insertum μὲν, quod omisit antiqua versio, Aretinus,
Zuingeriana et recentiores Editiones. Deinceps vulgatum
γυνομένη corripit.

καὶ τὸ τέλος, βέλτιστοι — καὶ βέλτιστοι.] Sylburgius et
Montecatinus annuant in Camotiana et Isingr. esse καὶ τί-
λος βέλτιστον. Deinceps Casaubonus corrigebat καὶ βέλτι-
στοι ἔν.

9. Ομήρῳ] Iliadis 9 versu 63. Versio antiqua: *infocia-*
lis, illegalis, sceleratus; ubi male Thom. *illegatus* habet.
Sequentia ita scripta exhibet Aldina cum signo lacunae ἄτι
περ . . . ὥσπερ ἐν πίτινῳ. Camotiana ἄτιπερ ἔξουζ ὡς ὥσπερ
ἐν πίτινῳ. Isingr. ἄτιπερ αἶνον ζῆγας ὥσπερ ἐν πίτινῳ.
Victorius ὡς tacite sustulit in Editione altera, quem secuti
sunt ceteri Editores. Versio antiqua ὡς reddidit; sed eadem
καὶ ante ista πολέμῳ ἐπιθυμητῆς omisit, *belli affectator* reddens.
Versum poetae latere viderunt omnes; et quidem lyrici esse
videtur, ubi vereor, ne ὥσπερ ad vocabulum ἄτιπερ apposi-
tum fuerit; igitur seclusi. Aquilas atque omnino genus
avium rapacium intelligi monent, quod coitus tantum tem-

pore conjugari solet; ceterum solitarium vivit. Hoc poeta verbo *ἄζυξ* significare voluit. Ceterum Zuingerus suspicabatur melius scribi: *ὁ μὲν γὰρ φύσει τοιαύτος*: ita enim sententiam fieri longe explicatiorem.

10. *περὶ λυθι,*] Vulgato *ἐλέλυθι* ex Camotiana et Aretini versione substitui cum Casaubono. Paullo antea verba *ἔχει τῶν ζώων* antiquus Interpres vertit: *super animalia*. Deinceps post *σημαίνει* eadem Camotiana *ταύτων* interferit non probandum.

11. *Καὶ πρότερον — ἕκαστος ἡμῶν*] Camerarius annotavit in Oeconomicis dici *οἰκονομικὴν* priorem esse quam *πολιτικὴν*, quod sit domus pars civitatis. Scilicet erit idem prius et posterius, non eodem modo, sed diverso. Nam et partes dicuntur futurae, et eae ex quibus totum jam constat universis compositis. Atque illas existere et praeparari oportet prius quam construuntur. Itaque et Nicomacheorum 8, 12 scribit *ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συνδυαστικὸς πολλοῖς ἢ πολιτικὸς, καὶ ὅτε πρότερον καὶ ἀναγκαιότερον οἰκία πόλεως, καὶ τεκνοποιία κοινοτέρων ζώων*. Sed si proponitur civitas ut totum, et partes hujus communitas seu societas domestica et vicina, jam neque vicus neque domus communitas erit extra civitatem, cum sit civilis congregatio perfectum quiddam atque totum. Ne humanitatis quidem nomen homini alieno a civili communitate conveniet, cum ad hanc *κοινωνίαν* natura eum procreaverit. Haec Camerarius; quae eadem copiosius exsequitur Giphanius, addens ex libro 8 *φυσικῆς ἀκροάσεως* et primo *τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ*, quod ortu est prius, id natura seu perfectione esse posterius. Natura est optima rerum affectio; et ut bonus artifex semper etiam ab initio totius operis finem et perfectionem animo complectitur, ita et natura non in partibus, sed in totius perfectione consideratur. Praeclare igitur et Hippodamus apud Stobaeum idem quod hic Aristoteles, civitatem priorem esse domo, exemplo mundi et hominis docet. Nam si non, inquit, mundus erit, non erit stella, non sol, ut neque oculus neque pes, si animal interiit. Haec Giphanius. Minus bene haec interpretatus est Fülleborn ad Garvianam versionem p. 103.

ἀναιρεμὸν γὰρ τῷ ὅλῳ] Intellige τῶματος vel ἀνδράπευ.
Lambinus etiam vertit *si homo, qui totum quoddam est, in-*
tereat. Deinceps malim *si τις λόγος*. Vetus Interpres *si quis*
dicat.

τῷ ἔργῳ καὶ τῇ δυνάμει] Comparat Giphanius locum
libri 7 c. 4 δὲ δὲ μᾶλλον μὴ εἰς τὸ πλεῖστον, εἰς δὲ δύναμιν
ἀποβλέπειν· ἔστι γὰρ τι καὶ πόλις ἔργον· ὥστε τῇ δυνάμει τῷτο
μάλιστα ἀποτελεῖν, ταύτην εἰησίον εἶναι μεγίστην. Praeterea lo-
cum ex libro 4. Meteorologicorum: ἀπαντα δ' ἔστιν ἀρισμῆνα
τῷ ἔργῳ· τὰ μὲν δυνάμει ποιεῖν αὐτῶν ἔργον et cetera. Alibi
δύναμιν καὶ ἐνέργειαν jungit, veluti Nicomach. 9. c. 7 et 9.

12. πόλις φύσει πρότερον] Aldina et Victoriana dederunt
καὶ φύσει καὶ πρότερον. Arctinus alterum καὶ tantum reddi-
dit. Vetus Interpres utrumque omisit. Zuingeriana, Syl-
burgiana et ceterae recentiores utrumque καὶ omiserunt; et
supra sect. 11 propositio haec demonstranda ita posita erat:
καὶ πρότερον δὲ τῇ φύσει πόλις ἢ οἰκία καὶ ἕκαστος ἑμῶν ἐστι.

εἰ γὰρ μὴ αὐτάδεα] Victorius haec ita distincta posuit,
quem ceteri sequuntur; contra Camerarius incisum post εἰ
γὰρ μὴ ante αὐτάδεα ponit atque interpretatur ita: *id*
si aliter se habeat, unusquisque scilicet separatus et se ipso
contentus, in ea ratione futurus est, qua respectu totius sunt
partes ceterae. Partes autem a toto separatae et per se con-
sistentes jam proprie partes non sunt. Mihi vulgata interpun-
ctio placet, in qua verba ὁμοίως — πρὸς τὸ ὅλον ita intelligen-
da sunt, quasi integra sint: ἅπτε χωρισθέντα ἐκ ἐστὶ μίση
ἔτι κοινοῦ τῷ ὅλῳ. Tum vero recte infertur: εἰ δὲ μὴ δυνά-
μειος κοινοῦ et reliqua. Sensu excidit Zuingerus conji-
ciens scribendum εἰ δὲ μὴ δυνάμειος. Lambinus *similiter at-*
que aliae partes a suo toto separatae.

ὥστε ἢ θερίον ἢ θείος] Est locus apud Joannem Stobae-
um Serm. 3, p. 48. Heraclito adscriptus: Ὁκέων λόγος
ἡκιστα; ἡδεῖς ἀφικνῆται εἰς τῷτο, ὥστε γινώσκειν· ἢ γὰρ θείος ἢ
θερίον· ἔτι σοφόν ἐστι πάντων κιχωρισμῶν· ubi tamen Codices
a Schowio comparati reiectis in marginem verbis ἢ γὰρ
θείος ἢ θερίον orationem ita continent: γινώσκειν, ἔτι σοφόν
ἐστι πάντων κιχωρισμῶν. Schowius autem dedit γινώσκειν

Θεόν, ὅτι σοφός etc., Verum ita oportebat scriptum σοφός — μηχανισμύος. Verba autem seclusa putavit nata e varietate adscripta in margine ita γε. Θῶ ἢ Θῷ, quae deinde vitiose fuerit descripta et textui inserta. Contra vir doctus, qui nuper Heracliti fragmenta collecta commentationē egregia illustravit in Musei studiorum antiquitatis Fasciculo III. Voluminis 1, p. 347. verba ἢ γὰρ Θεός ἢ Μηχίος segregata a reliqua oratione alio modo interpretari conatus est: ceterum σοφόν dictum putavit dictum pro σοφία, et oppositum πολυμαθίῃ. At ita scriptum oportebat addito articulo τὸ σοφόν. Equidem dubius haereo, unde invecta suspicer verba a sensu quidem totius loci aliena, sed ejusmodi tamen, ut ex varietate scripturae ad marginem vocabuli Θεόν adscripta nata esse persuadere mihi non possim. Malim utique conicere plura excidisse verba in fragmento Heracliti, cum quibus juncta fuerant verba ista, quae deinceps librarius alieno loco inseruit. Fieri etiam potest, ut locum istum Heracliti integriorem in mente habuerit Aristoteles, cum haec scriberet.

μηδὲν ἰδιόμυτος] Usitatioꝝ structura erat μηθιός. Deinceps τελιωθὲν malebat Casaubonus cum Camotiana, quem secutus vulgatum τελιωθὲν correxi. Similem locum Platonis libri 7 Legum p. 562. de pueris non recte educatis comparavit Camerarius et Victorius.

ἔπλα ἔχουσιν — φρονήσει καὶ ἀρετῇ] Aretinus *per innatam prudentiam et virtutem*. Victorius *armis munitus nascitur prudentia et virtute*. Lambinus *armis instructus — prudentia et virtute*. Ramus *homo naturali quadam ingenii facultate prudentiaque velut armatur*. Giphanius *homo cum armis nascitur, prudentia et virtute*. Camerarius *nascitur instructus armis prudentiae et virtutis*. Heinsius *arma ejus sunt virtutis ac prudentiae initia, cum quibus omnes nascimur*. Camerarius totum hoc referendum esse ait ad causam omnium actionum tam laudabilium quam vituperatarum, quas secundum Aristotelem consulto suscipi necesse est; et causa horum in homine inest. ἡ δὲ νῦν ἀρχή; quod cum alibi disputatur ab hoc auctore, tum Nicomacheorum libro 7 c. 6. ubi est ἀσμενσίσο

γὰρ ἡ φανότης αἰὲν ἢ τῇ μὴ ἔχοντος ἀρχῇ· ὁ δὲ τῆς ἀρχῆς —
 μυριόπλευρος γὰρ αἰὲν κακὰ ποιήσειεν ἀνθρώποις κακὸς θεός.
 Quod autem ait, prudentia ac virtute posse abuti homines
 ad contraria, facile ipsa elocutionis forma indicat, eam vim
 animi accipiendam, qua mens et ratio continetur. Hoc Plato
 disertius in 7 Legum p. 362. ὁ δὲ παῖς πάντων θεῶν ἐστὶ δυσ-
 μεταχειριστότατος· ἐστὶ γὰρ μάλιστα ἔχει πηγὴν τῆ φρονέει
 μήκω καταγεγυμένην, ἐπίβυλοι καὶ δριμύ καὶ ὕβριστεύεται θεῶν
 γίγνεται. Hucusque Camerarius. Montecatinus reliquorum
 interpretum omnium versione improbata aliter locum ex-
 plicat. Quod si, inquit, Aristoteles prudentiam homini et
 virtutem tanquam arma datam fuisse dicere voluisset, quid-
 ni dixerit ὅπλα ἔχων φύεται φρόνησι καὶ ἀρετῇ? Ipse igitur
 vertit: *homini data sunt arma ad prudentiam et virtutem.*
 Quae quidem ratio non minus verbis et rationi grammati-
 cae repugnat. Rectius veritas: *homini enim subministrat arma*
natura ejus prudentia et ratione antecellens reliqua animalia.
 Ἀρετὴ nempe adjecta φρόνησι significat partem hominis eam,
 qua excellit, λόγος καὶ ἔσθ, in qua ipsa etiam φρόνησις iuest,
 ut dicitur etiam ἱππεύς et ὅπλες, δίφρου ἀρετῇ graece, virtus
 etiam latine interdum. Hinc est, quod Philosophus ait,
 his armis abuti posse ad contrarium naturae usum, οἷς
 (ὅπλοις) ἐστὶ χρῆσθαι ἐπὶ τῷ ἀντιτί; minime vero, prudentia
 et virtute licere abuti; dicendum enim fuisset αἰς ἐστὶ
 χρῆσθαι ἐπὶ τῷ. Mallem tamen equidem verba καὶ ἀρετῇ omis-
 sa; nam statim sequitur αἰὲν ἀρετῇς, ubi virtus moralis in-
 telligi debet. Conringius utrumque vocabulum deletum
 voluit.

ἢ γὰρ δίκην πολιτικῆς] Aretinus *jus* vertit. Sequentia ve-
 ro *judicio autem justii judicium*. Victorinus *jus enim civilis*
societatis ordo est, jus autem, justii existimatio. Annotat lo-
 cum Nicomacheorum 5, 6. ubi est ἡ γὰρ δίκη κρείσσις τῇ δι-
 καίᾳ καὶ τῇ ἀδίκᾳ. Lambinus vertit nam *judicium societatis*
civilis ordo est; juris autem disceptatio judicium est. Ramus
jus enim est civilis societatis descriptio; denique jus justii dis-
ceptatio ac judicatio. Giphanius *judicium c. soc. descriptio*
est; judicium autem juris judicatio. Camerarius ita ad h. l.

Duplex est δίκης definitio seu descriptio. Nam prior est rei, id est τὸ τί ἦν εἶναι demonstratio. Dicitur enim, juris executionem esse ordinem seu constitutionem legitimam civilis societatis. Hoc enim illa efficere praeferreque vult. Posterior est nominis explicatio, id est λόγος εἰσάγωγος, interpretans vocabulum et significationem nominis exponens. Ejus enim, quod justum et injustum est, dijudicatio est δίκη, id est juris executio. Haec Camerarius. Giphanius in annotatione ita interpretatur: Judiciis institutionem et ordinem civitatum contineri ait Aristoteles; judicia igitur sunt politica, id est, ad civitatem pertinentia. Judiciis autem continetur disceptatio seu dijudicatio juris, id est, quid justum, quid injustum, ex judiciis cognoscitur; judicia juris et injuriae sunt tanquam norma et arbitrium. Addit Giphanius, male interpretes plerumque, excepto Aretino et Strebaeo, δίκην justitiam interpretari, cum deberent *judicium*.

Ad Caput II.

περὶ οἰκονομίας] Casaubonus et Piccartus οἰκίας scribi voluerunt, et Lambinus vertit *de domo*, item Accorambonus, qui ita scriptum esse ait in vetere Codice. Quod si mecum οἰκονομίας probaveris, deinceps etiam οἰκονομίας διμίσθην scribendum est cum Aldina, Camotiana, Aretino et Casaubono. Giphanius autem pariter περὶ οἰκίας probans et vertens haec annotavit: *Haec verba οἰκίας διμίσθην — συνίσταται vere dixerim spuria et inducenda. Non enim solum non sunt necessaria, sed orationis contextum et seriem perturbant inculcato articulo δι, ut οἰκίας διμίσθην, et οἰκία δι τέλειος. Elegantius oratio sibi inter se constaret et cohaereret his verbis inductis: nimirum ut haec sit periodus: — nihil tamen temere mutandum: Vocabulum αὐδίας Aretinus rursus versum collocavit ante μίσθην, similiter Lambinus porro vertens. Ramus non αὐδίας sed αὐτὴ ipsa vertit, Giphanius εὐδύς, statim vertit. Heinsius περὶ οἰκίας vertens pro αὐδίας continuo posuit. Mihi Aretini ratio placet.*

Ἐπὶ δ' ἐν τοῖς] Ita cum Aldina, Camotiana, antiqua versione et Aretino Victoriana, Zuingeriana, Sylburgiana et recentiores inepte δι καὶ dederunt.

τρεῖς αὖ] Ita cum Aldina et Camot. Victoriana; contra Zuingeriana, Sylburg. et recentiores εκπτίον αὖ sive dederunt, quem ordinem reddidit vetus Interpres.

2. σύζυγος,] In Aldina desunt verba haec αἰώνιον γὰρ — τιποπονητικὴ. Aretinus brevius etiam ita: *De his utique tribus considerandum fuerit quid unum quodque et quale esse oportet, hoc est de dominica de conjugali de paterna disciplina.* Camotiana adjecit quae et Victorius edidit; sed Camotiana rectius habet καὶ αὐτὴ γὰρ, ubi Victorius καὶ γὰρ αὐτῇ; itaque illam scripturam probante etiam Sylburgio recepi. Pro σύζυγος Giphanius ait esse in libris scriptis quibusdam σύτρυξος, quasi consuetudo et congressus. Unde haec Giphanius dixerit, equidem ignoro; nec vocabuli istius σύτρυξος auctoritas adhuc ulla nisi e Suida fuit allata. Ceterum Camerarius quaerit, quid ita Philosophus dixerit nomine carere τῶν γυναικῶς καὶ ἀνδρὸς σύζυγος, cum ipse tamen γαμικῇ dixerit, nec aliud vocabulum notius sit, quo designetur conjugium mariti et uxoris, quam γάμος. Mihi, inquit, in mentem aliud nihil venit, quam non habere conjugium, id est mariti uxorisque copulationem, ut ne procreationem quidem liberorum, in usu sermonis suum et peculiare nomen, quo sicut illa tertia herilis ratio proprie soleat appellari. Ut enim herile imperium, quae est domini in servum potestas, διαποτικῆς nomen habet, quo indicatur domini et servi domestica conjunctio, sic non item γαμικῇ et τιποπονητικῇ de domesticae communitatis partibus quibusdam usurpari intelligendum est. Atque ita hunc veluti nodum, si scriptura vera est, dissolvi posse existimo. Victorius autem eandem dubitationem ita explicare conatur: Vereor, inquit, ne dixerit hanc carere nomine, quia quod primae superiori contigit, ut a meliore parte vocata sit, ipsi non contingat; vocata namque illa est ab hero διαποτικῇ, non autem a viro haec ἀνδρικῇ, sed a communi vinculo ac nomine viri et uxoris. Quod idem in tertia usu venit, quae

quae a communi munere et studio liberorum procreandorum appellata est. Haec mihi quidem minus probabiliter disputata esse videntur. Desiderabat Philosophus vocabulum, quo significetur ratio, causa et finis conjunctionis inter uxorem et maritum, praecipue vero auctoritas quae sit mariti in uxorem, quodve imperium, uti *διοποτικὴ* significat rationem imperii et auctoritatis herilis in servum. Nunc vero *γαμικὴ* designat fere tantum partem conjunctionis domesticae inter uxorem et maritum, quae liberorum procreationem spectat; ceterorum officiorum mutuum rationem non habet. Maritalem vel auctoritatem vel potestatem latine dicere possis. Quod ad tertium vocabulum attinet, multo minus id rei significandae aptum censei debet. A *γαμικὴ* nihil fere differt, nisi quod *γάμος* est legitimum matrimonium, *τεκνοποιητικὴ* autem etiam in serva et pellice locum habet. Multo vero aptius est vocabulum *πατρικὴ*, quod deinceps Philosophus usus est, quodque Aretinus hoc ipso in loco vel scriptum reperit in libro suo vel tanquam aptius adhibuit. Denique Camotiana articulum *ἢ* ante *τεκνοποιητικὴ* omisit.

χηματιστικῆς] Aldina et Camotiana *χηματικῆς* habent. Deinceps Vetus Interpres *διοποτικῆς* pro *διοποτε* reddidit. Sequentia *ἢ τι πρὸς τὸ εἰδέναι* Aretinus vertit: *et si quid de his melius comprehendere possimus quam ea quae nunc existimantur*. Victorius: *et si quid ad intelligendum de his capere melius valemus*, in annotatione ita: *si quid studio suo ac cura possit melius inveniri, quod faciat ad intelligentiam ipsorum, quam ea sint, quae aliis in mentem venerant*. Lambinus: *et si quid ad ea cognoscenda melius consequi possimus*. Ramus: *an ad horum cognitionem et scientiam polius aliquid et accuratius afferre possimus*. Giphanius: *cum ut quae ad necessarium usum pertinent, videamus, tum, ad scientiam, si quid de iis melius quam nunc existimatur, reperire possimus*. Breviter partem disputationis *διωρετικὴν* et *παραπτικὴν* interpretatur. Heinlius: *partim ut et iis consulamus, qui cognitionis studio tenentur ac scientiae*. Supra dixit *ἢ τι τεχνικὸν λαβὴν ἐνδέχεται πρὸς ἕκαστοι τῶν ἐκδιδόντων*. Intellige *λόγῳ λαβὴν*,

ratiocinando et disputando consequi vel reperire. Plene Plato Legum I. p. 32. πάντες οἱ λόγον τι λαβόντες ἐπιτηδεύουσι, καὶ προδίδουσι ψῆγιν αὐτὸ ἢ ἐπαίειν. Sed Plato simpliciter pro disputare posuit phrasin. uti intelliges ex annotatis ab Heindorfio ad Phaedrum p. 250. Diversam ab eo λαμβάνειν τῷ λογισμῷ, de quo idem ad Parmenidem p. 198.

3. Τοῖς μὲν γὰρ] Aretinus: *Quibusdam porro*. Deinceps ἐπιστήμη τί τις εἶναι Aldina, Camotiana et Victoriana habet, sed τι omisit Zuingeriana, Sylb. et recentiores. Postea vetus Interpres vertit scriptum ἀλλὰ βίαιον, *sed violentum*. Idem paulo post verba καὶ τὸ ζῆν omisit.

4. ὥστε δὲ ταῖς] Ita cum Aldina Basil. et Victoriana, nisi quod Aldina et Basil. etiā δὲ omisit; Zuingeriana cum recentioribus dedit ὥστε δ' ἐ ταῖς. Victorius ait etiam in excusis multis libris et in vetere versione id deesse, igitur eandem se delevisse. Aretinus: *in artibus necessarium est*. Omisit igitur ἀρεταῖνας τέχνας, quas Victorius interpretatur artes absolutas et perfectas, ut distinguantur ab inchoatis. Giphanius vero, quibus certum opus et finis certus est propositus, ut medicinae sanitas; quem sequitur Heinsius. Deinceps εἰ μᾶλλον vertit antiquus Interpres *si debeat*.

τῷ οἰκονομικῷ] Vulgatum τῷ οἰκονομικῷ ex vetere translatione correxuit Victorius, *in re familiari* vertit Aretinus, qui τῷ οἰκονομικῷ scriptum legisse videtur, quod placebat Montecatino.

κτῆμα — κτήσις] Aretinus *acquisitio — res possessae*. Victorius *res possessa — res familiaris*. Lambinus *res aliqua parva et quaesita sive etiam relicta — rerum parvarum seu relictarum possessio*. Ramus *opes — facultates*. Giphanius *rei familiaris membrum — res familiaris*. Camerarius dubitabat, an nunc mancipium interpretari liceat: κτῆμα esse quicquid in bonis sit; rem atque facultates κτήσιος appellatione significari; atque in re familiari id, cujus dominium penes aliquem est, κτῆμα illius esse, in illius scilicet bonis, et partem facultatum. Breviter κτῆμα partem facultatum, κτήσις omnes facultates significat. Praecipue tamen intelligi partem rei familiaris animatam docet sequens κτῆμα

πρακτικόν, ubi Victorius ipse mancipium vertit. Ubi vide dicenda.

ἐργασιὶ πρὸ ἐργάσι] Victorius interpretatur instrumentum, quod praestat et antecellit ceteris instrumentis; comparat etiam pervulgatam, ut ait, vocem δῶλος πρὸ δῶλε, διουποιῆς πρὸ διουποιῆς, qua noster infra utitur. Paulo ante voculam τε post κτήμα omisit vetus Interpres.

δ. τὰ Δαιδάλε] Cum Daedalus primus statuarum oculos aperuisset, pedes diremisset gressum imitatos, brachiaque et manus antea corpori applicitas dimovisset, admiratione hominum factum est, ut diceretur simulacra se moventia et viventia fecisse. Praeter Diodorum libro quarto c. 76. narrat Suidas sub hoc nomine. Sed imprimis huc pertinet locus Platonis in Menone c. 59. de Daedali statu: ὅτι καὶ ταῦτα, ἰὼν μὲν μὴ διδιδίμενα ἦ, ἀπεδιδράσκεν καὶ ἔραπεινόν, ἰὼν δὲ διδιδίμενα, παραμύνη. Et ejusdem Eutyphron. c. 12. et Nostri de anima libri I, c. 3. Homericus locus est in Iliadis 18 versu 376 ἵφρα εἰ ἀντόμαται θεῶν δουρίαν ἄγῳνα. Antiquus Interpres locum ita vertit: *subinduers ad cultum deorum agonem.* sed Thom. omisit verba *ad cultum deorum.* Deinceps idem scriptum ἔτω καὶ εἰ αἰ κερκίδος vertit: *sic fit,* vel ut Thom. habet *sic et fit.*

τὸ δὲ κτήμα πρακτικόν] Aretinus quod ad acquirendum possidemus, activum est. Victorius efficientia instrumenta sunt, mancipium autem agendi. Lambinus ineptissime res parva et possessa ad agendum valet. Ramus non melius facultates autem et possessiones ad actionis usum. Giphanius membrum rei familiaris est agens. Scilicet sefellit viros doctos usus atticus vocabuli κτήμα varius. Praeter communem enim et vulgarem notionem significabant Attici servam seu mancipium praecipue κτήματος vocabulo. Suidas κτηματίας — καὶ κτήμα ἐπὶ οἰκίῃ; addit etiam exemplum historici non nominati. Hinc Attici herum τὸν κερκιδίον, heram τὴν κερκιδίον vocant. Noster infra cap. 11. κτήματα pecora domestica, equos, boves et oves vocat, quae alii κτήνη dicunt.

παρὰ τὴν χρῆσιν.] *praeter usum* Aretinus, Victorius, Lambinus, Ramus, Giphanius, Heinsius. Male! est enim potius *per ipsum ejus usum*, usu ejus. Nam organi propria sunt ἡ χρῆσις καὶ ἡ πείησις, usus et effectus.

6. δίομαι δ' ἀμφοτέραι.] In Aldina est καὶ δίομαι ἀμφ. quam scripturam reddidit antiquus Interpres. Victorius dedit καὶ δίομαι δ' ἀμφοτέραι. Aldinae scripturam repetiit Zuingeriana cum recentioribus. Camotiana nostrum habet. Deinceps antiquus Interpres vertit *servus et ministri sunt eorum*; ubi Thom. habet *servus est minister eorum*.

Ὅμοιος δὲ καὶ τὸ πῆμα.] Haec verba omisit versio Aretini, nec equidem, si abessent, desiderarem. πῆμα id quod possidetur vel rem possessam vertunt omnes, praeter unum Giphanium, qui etiam hic obtinet suum *membrum rei familiaris*. Qui aliter acceperunt, vim omnem argumentationis enervem reddiderunt. Praeclare enim Camerarius monuit, uti Romani *mancipia* nomine praecipuam et humanam dominii et possessionis partem, servum vocaverunt, ita Graecos etiam πῆμα dixisse servum vel εἰκίτην. Quod vero Philosophus ait servum ἔλως esse τῷ δισπότη, idem Romani jurisconsulti dixerunt, servum non esse sui juris et mancipii sed alieni, uti docet ad h. 1. Giphanius. Igitur servus domini est non tantum comparatione seu ratione categoriae, sed proprietate et possessione totus est domini. Dominus autem est servi comparatione duntaxat, nimirum is, qui servum habet, non vero proprietate.

7. αὐτὸ φύσει ἀλλ' ἄλλῃ] Lambinus et Giphanius qui non est suus natura, sed alterius. Ramus qui natura sui juris non est sed alieni. Giphanius in annotatione docet εἶναι αὐτὴν ἑνὶ ἀλλ' ἄλλῃ proprium servi esse, uti liber homo dicitur sui esse juris et mancipii, contra servus est alieni, ad alterius nutum et arbitrium vivit. Cicero Paradoxi 5, 1. si servitus sit, sicut est, obedientia fracti animi et abjecti et arbitrio carentis suo. Addit Giphanius locum ex libri 1 Metaphysic. c. 2. ὥσπερ ἀνθρώπος φανερὸν ἐλευθέρως ὁ αὐτὸς εἶναι καὶ μὴ ἄλλῃ, ἔτι καὶ αὐτὴ μόνη ἐλευθέρως ἔσσι τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς εἰκίς ἐστι, sed omisit additum ibi εἶναι,

uti hoc in loco omittitur ab Aristotele. Ceterum sententiam de servi natura non primus Aristoteles protulisse videtur, si vere Dio Chryf. Orat. 15, p. 451. *ἐκ εἰς τὰ τοῦ Ἀθηῆνσι νόμον, παρὰ πολλοῖς δὲ καὶ ἄλλοις, ὅτι τοῖς φύσει δούλοις γινόμενοις ἐκ εἰς μετέχουσιν τῆς πολιτείας;* quem locum inter leges Atticas Petiti omissum miror. Sed dabitari potest, an ista lex φύσει δούλος potius dixerit eum, qui patre servo natus est.

κτῆμα ἢ, ἀνθρώπος ὢν] Antiquus Interpres: *alterius auctum est homo alique res possessa aut servus est.* Thom. qui cum res possessa sit, servus est. Ergo δούλος ὢν scriptum legit.

ἔργων — χωριστόν.] Separabile cum Aretino Lambinus, *separatum* cum Victorio Ramus. Giphanius. *χωριστόν ἔργων* vocatur servus ratione habita. *τῶν ἐργατικῶν μερῶν*, veluti sunt manus et pedes, quae separari non possunt a corpore, nec separata facere opus et officium suum. Ceterum latine *ἔργων* verti non posse et reddi *instrumenti* vocabulo, docuit ad h. 11 Giphanius, cujus annotationem retuli in Indice Vitruviano sub voce *Organon*.

δίκαιόν τι δούλει.] Copulandum pronomen *τι* non cum verbo *δούλει* est, sed cum vocabulis *βελτίον καὶ δίκαιον*. Vetus Interpres *justius* vertit.

8. *διεστῆκε — ἐπὶ τὸ ἀρχιεῖν*] Aretinus *distincta* sunt alia quidem ad imperandum — *parendum*. Victorius *discrepant* haec, namque ad *parendum* — *facta* sunt. Lambinus *inter se distiterunt*, alia ut *parerent*. Ramus *protinus* ut orta sunt, alia quidem ad *parendum* — *distinguuntur*. Giphanius statim ut orta quaedam distant, partim ad imperandum. Heinsius *natura quaedam statim ab initio ad imperandum*, alia minora atque inferiora ad obsequium videtur destinasse.

βελτίον ἀρχομένων] Camotiana et Aldina *καὶ* importune interferit.

9. *συνῆκε ἢ διηρημέναι*] Sant *τὰ συνῆ* membra vel partes, quae ita coaluerunt, ut unum quiddam fiat de pluribus; quemadmodum homo est quiddam compositum ex corpore et animo; item in corpore membra conferta et

quasi conglutinata sunt. In iis autem, quae concreta non sunt, sed dividua, quamvis *συνημέια*, est praeter civitatem etiam chorus complectens multas personas, exercitus imperatoris, grex pastoris. Haec Camerarius, cum quo sentit Victorius.

ἐκ τῆς ἀπάτης — τοῖς ἰμψύχοις] Hanc omnium librorum scripturam ex veteris translationis auctoritate in *ἰμψύχοις* mutare ausus fuerat Victorius, sed antiquam restituit Sylburgius, quem recentiores sunt secuti praeter Zuingerum. Conringius *μάλιστα* addi maluit; is nempe repererat in Lambini versione: *atque hoc ex omni natura inanimatis inest maxime: nam etiam in iis etcet.* Sequens *καὶ* inferui flagitante sententia et exemplo Aretini et Lambini. Sed verba *ἐκ τῆς ἀπάτης φύσεως* mihi magnam videntur habere difficultatem, quam fortasse Lambinus explicare voluit addito *μάλιστα*, quod vertit *maxime*. Giphanius autem nescio ob hanc an aliam dubitationem verba haec *καὶ τῶς ἐκ — ἰμψύχοις* suspecta habuit: *minime certe*, inquit, *sunt necessaria. Sententia tamen eorum videtur haec esse: in animatis, etiamsi totam rerum naturam percurras, reperirē partim, qui imperent, partim qui pareant; quibus continuo adiungit de inanimatis. Sed his, ut dixi, brevi omisitis redit ad animata. Vetus Interpres habet ex omni natura — animatis, sed Thom. ex omni natura — inanimatis.*

οἷον ἀρμονίας] *ceu in cantu* Victorius, *instar harmoniae* Aretinus, *verbi gratia in concentibus* Lambinus, *veluti concentus* Ramus, *tanquam concentus* Giphanius, *sed in iis quoque quae destituuntur anima, ut in stellis et similibus, in quibus ipsis illud quod jam dico tanquam harmoniam aliquam invenies* Camerarius interpretatus, *in harmonia fatetur se non satis intelligere, quid principatui simile inest concentui; suspicatur tamen respici ad discrimina tonorum in diatonico chromatico et harmonico musices genere, cum in diatonico tonus, in chromatico dimidiatus tonus, in harmonico diesis dominetur. Atque ita, inquit, videre licet, esse in his singulis aliquid praecipuum, quod fortasse nobis quomodocunque intelligere ad haec, quae in manibus sunt, satis*

esse poterit. Victorius nescio an idem voluerit significare hae brevi annotatione: nam illic etiam vox existit, quae duae est, et quasi regit alias voces: ad ipsam enim reliquae referuntur. Giphanius ita ad h. l. *Vulgo accipiunt, quasi asseratur exemplum a sonis et cantu.* Nam in sonis acutum velut dominari: non recte. Nam tametsi de sonis, quod ajunt, verum est: tamen Aristoteles harmoniae vocabulum posuit et accommodavit ad verbum ἀρχή, ut indicet, rerum inanimatarum imperium seu principatum esse tanquam harmoniam, positum videlicet in partium consensu et velut concentu formae et materiae. Vulgarem interpretationem sequitur Scholaserus et Garvius. Hic vero distinctius ita vertit: *bey der Harmonie mehrerer Sayten, wo immer ein Ton der Grundton ist.* Giphanii interpretationem enucleatius explicuit Heinsius, qui verum loci sensum optime mihi vidisse videtur. Vulgaris interpretatio aperte falsa est. Debebat enim esse οἷος ἡ τῇ ἀρχῇ, ut responderet antecedentibus καὶ γὰρ καὶ ἢ τοῖς μὴ μετῴχουσιν τῆς ζωῆς ἰστί τις ἀρχή. Nunc vera inanimatis ἀρχή, seu principatum similem ἀρχῇ τῶν ἰμψύχων tribuere non ausus simpliciter, additis οἷος ἀρμονίας vocabulum ἀρχή seu principatum mollire conatur. Ceterum Camerarius comparavit recte locum Ciceronis de natura deorum libro 2, c. 11. *Omnem enim naturam necesse est, quae non solitaria sit neque simplex, sed cum alio juncta atque connexa, habere aliquem in se principatum, ut in homine mentem, in belua quiddam simile mentis, unde oriantur rerum appetitus; in arborum autem et earum rerum, quae gignantur e terra, radicibus inesse principatus putatur. Principatum autem id dico, quod Graeci ἡγεμονίαν vocant.*

ἡγεμονίαν — οὐκ ἴσως.] Aretinus aliena sunt ab ista consideratione. Lambinus minus sunt hujus quaestionis propria atque aliquanto alieniora et extra rem. Ramus sed aliena fortasse ea consideratio. Giphanius sed haec quidem alienae fortassis sunt disputationis. Heinsius quanquam ista forte neque loci hujus neque contemplationis sunt.

10. καὶ μὴ ἢ τοῖς διφθαιγύσι.] Comparat Camerarius locum Ciceronis Tusculanarum Q. I. c. 14. *Quid illud? num*

dubitas, quid specimen naturae capi debeat ex optima quaque natura?

ἡ μοχθηρῶς] Ita cum Aldina, Camotiana et Aretino Victorius edidit, reliqui cum Sylburgio et Zuingero καὶ μοχθηρῶς dederunt. Unus Giphanius nostram scripturam vertit in vitiosis aut vitiose affectis. Antiquus Interpres: pestilentium enim et prave se habentium. Igitur καὶ φάσκειν ἔχοντων scriptum legit: quae varietas non spernenda videtur.

11. ἀρχὴν διαποτικὴν ἀρχὴν] Verba haec omnia ἡ μὲν γὰρ — διαποτικὴν ἀρχὴν omisit Aldina, σώματος ἔχει διαποτικὴν omisso ἀρχὴν Isingr. Postrema τὸ δ' ἐξ ἑαυτοῦ — πᾶσι Aretinus vertit aequalitatem vero ac vicissitudinem omnibus nocere. Ramus aequalitatem autem praeposteramque imperandi rationem. Ceterum bene Giphanius comparavit locum Ciceronis ex tertio de Republica servatum ab Augustino libro 4 contra Pelagium, qui contrariam opinionem Aristotelicae prodit et magis consentaneam rationibus Stoicorum. Ita vero ille: An non cernitur optimo cuique dominatum ab ipsa natura cum summa utilitate infirmorum datum? Cur igitur deus homini, animus imperat corpori, ratio libidini iracundiaeque et ceteris vitiosis ejusdem animi partibus? Sed et imperandi et serviendi sunt dissimilitudines cognoscendae. Nam ut animus corpori dicitur imperare, dicitur etiam libidini; sed corpori, ut rex civibus suis, aut parens liberis; libidini autem, ut servis dominus, quod eam coercet et frangit. Sic regum, sic imperatorum, sic magistratum, sic patrum, sic populorum imperia civibus sociisque praesunt, ut corporibus animus: domini autem servos fatigant, ut optima pars animi, id est sapientia, ejusdem animi vitiosas imbecillasque partes, ut libidines, ut iracundias et perturbationes ceteras. — Initio sectionis Vetus Interpres Est quidem habet; unde suspiceris ἔστι μὲν ἢ cum scriptum legisse.

12. ἔστι δὲ τὸ ἀρρενικόν] Aretinus vertit: Est autem masculus et femina. Legit igitur scriptum ἔστι. Sequens αἰσῶς idem omisit.

13. δικάσονται δὲ] Victoriana altera et Zuingeriana habet δικάσονται τῶτοι τ. τρέπον, ὅσαι δ' ἴσται. In Aldina δὲ utrobique deest, sed Camotiana nostram habet scripturam, quam cum Sylburgiana recentiores secutae sunt, jam olim suadente Camerario. Antiqua versio prius δὲ vertit, alterum omisit cum Aretino.

ἴσται ἀπ' αὐτῶν] Ita Camotiana; reliquae omnes ἴσται habent. Aretinus vertit *est in eis*, et sequens *ἵππε* — *σιχημίοις* quemadmodum in praemisfis. Legit igitur *ἵππε* scriptum. Sed antiquus Interpres vertit: *si quidem et dictis creditur*. Legit igitur additum verbum *πιστεύεται*.

ἴσται αἰσθάνονται] Vetus Interpres *quantum ad sensum recipere*.

ἢ λόγῳ αἰσθάνονται] Vetus Interpres *λόγῳ* reddidit. Aretinus vertit *non rationem quidem sentiunt, sed passionibus inserviunt*. Videtur igitur *αἰσθάνονται* scriptum legisse, quod structura verborum flagitare videtur. Ceterum haec opinio de servorum ratione animi imminuta ipsa servitute ab antiquissimis temporibus Graecorum ingeniis inolevit, uti constat testimonio Homero Odyssae 17, 322. ἡμῖν γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποκλίνονται ἐνυόπια Ζηνὸς ἀνέρος, ἔστ' αἰ μιν κατὰ δόλιον ἡμᾶρ ἔλθῃν. ubi Athenaeus et Plato Legum sexto scriptum legerunt ἡμῖν γὰρ τι τόξ ἀπαμείβεται — ἀνδρῶν ἄς αἰ δὴ κ. δ. ἢ. ἔλ. Ciceronis est locus in tertio Reipublicae apud Nonium in verbo Famulantur, ubi servitus eadem fere ratione demonstratur. *Est enim, inquit, genus injustae servitutis, cum ii sunt alterius, qui sui possunt esse*. Ex hac vero ratione Aristoteli dicendum fuisse videtur: φύσει δὲ λῆς ὁ μὴ δυνατόν αὐτῷ εἶναι ἀλλ' ἄλλῃ διὰ καὶ ἄλλῃ ἴσται. Ceterum qui servus dicatur λόγῳ μὴ ἔχειν, dicetur infra ad Cap. 5, S. 11.

14. σώματι βοηθῆσαι] Aretinus male *necessariorum corpori auxilium fit*. Victorius *ad ea quae necessaria corpori adminiculum capitur*. Rectius Lambinus *ad res necessarias adjumenta corpore afferuntur*. Ramus ex amborum enim — *corporibus auxilia nobis et adjumenta necessaria comparantur*. Giphanius nam *ad necessaria corpori commoditas existit ab*

utrisque. Hinc Graeci servos *πάματα* dixerunt. Ceterum eandem fere servitutis originem habet Posidonius Stoicus historicus apud Athenaeum 6, p. 203. *πολλὰς τινὰς ἰαυτῶν εὐδαιμόνως προϊστάσθαι διὰ τὸ τῆς διανοίας ἀσθενεῖς ἐπιδῆσαι ἰαυτῆς εἰς τῆς τῶν συνιστάμεν ὑπηρεσίας, ὥπως παρ' ἐκείνῳ τυγχάνουσιν τῆς εἰς τὰ ἀναγκαῖα ἐπιμελείας αὐτοὶ πάλιν ἀποδιδῶσιν ἐκείνοις δι' αὐτῶν ἅπας ἢ ὅσον ὑπηρεσίῳ δυνατοί.*

ισχυρὰ — ἐξῆλ'] *robusta — recta* Aretinus, *firma validaque recta* Victorius, *valida — erecta* Lambinus, et Giphanius *nervosa et robusta — procera et decora*. Mirum est philosophum tam diu in rerum natura perscrutanda versatum potuisse hoc naturae adscribere, ut quibusdam ipsa corporis forma servitutem destinaret, quod fortasse in servis domi natis atque educatis accidere potuit. Sed hic et alibi nationis suae iudicia prava secutus a vero aberravit et sophismatum argutiis lectores fallere conatus est. Memorabilem Theognidis locum e Philone apposuit Camerarius, qui Philosophi opinionem adjuvat vel potius vulgi iudicium testatur:

Οἷπότε δ' αὖτε κεφαλὴν ἐνθάδε πέφυκε,

ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴν, καὶ νόχον λοξὸν ἔχει.

ἕτος δὲ καὶ γίνεται — εἰρημικόν.] *distinguitur* Victorius, *divisa est* Aretinus, Lambinus, Ramus, *tributa est* Giphanius. Mihi vero non solum *copula* καὶ abundare, et dictio *γίνεται* *διηρημένως* insolens videtur, sed totum etiam hoc membrum a consilio auctoris alienum. Cui enim hono additur descriptio civilis vitae in belli et pacis munia?

15. *ἔδει, εἰς — ἔστι, φανερόν.*] Vulgo *φανερόν* post *ἔδει* insertum legitur loco alieno, quod monente etiam Conringio transposui.

16. *ἔστι γὰρ τις καὶ κατὰ νόμον*] Ex Camotiana καὶ inserti. Locum hunc de servis jure belli (hic enim est *νόμος* de quo nunc dicit Philosophus) excerptit Plutarchus de Nobilitate p. 396. Hutten.

πολλοὶ τῶν ἐν τοῖς νόμοις] *multi eorum qui circa leges versantur* Aretinus, *multi legum periti* Victorius vel diu *versati in legibus interpretandis*, Lambinus qui in *legibus versantur*

Ramus *plerique legumlatores*, Giphanius *multi juris consulti*, Camerarius *τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὄντων* intelligit, qui in tractatu legum versantur, id est *τῶν νομικῶν*, et comparat Euripideum in Hippolyti versu 452 *αὐτοὶ τ' εἰσὶν ἐν μέσσοις αἰῶν.* Mihi locus mutilus videtur esse et excidisse vocabulum *τῶν φιλοσόφων*, ut intelligantur illi philosophi, qui de republica scripserunt.

ὥςπερ ἕτεροι — παραιόμενοι] Quicumque ad populum tulisset aliquid legibus contrarium vel in lege aliqua roganda omisisset aliquid, quod leges praescribebant, vel demagogus vel orator, eum accusare poterat Athenis quisquis vellet. Causa haec dicebatur *γραφὴ παραιόμενοι*, et accusator dicitur *γράφειν θάι τινα παραιόμενοι*. Conf. Wolfii Prolegomena ad Leptineam p. CXXXVII. seqq. Paulo insolentior est dictio Aristotelis, qui ipsum jus *τὸ δίκαιον* facit philosophos accusantes, cum velit intelligi vulgus, a quo opinio ista, et lex inde nata, fuit introducta. Vetus Interpres *τῶν δὲ τὸ δίκαιον* vertit: *hoc igitur justum.*

ὥς δὲ διπλόν] Excidisse puto *ὥς*, quod participium et Aretinus et Victorius vertendo reddidit.

17. *τῆς λέγους ἰπαλλάττειν*] Male Aretius *variationis huiusmodi*, ut vetus Interpres, qui vertit *verba variari*: Victorius *ut rationes hae varientur*, Lambinus *quod facit rationes variare*, melius Ramus *quod tam controversas opiniones attulit*, pessime Giphanius *quod verba permutare faciat*. De dictione infra copiosius dicetur. Hoc loco est quod facit, ut in utramque partem disputari et dici possit.

ἀρετὴ — ἀγαθὸς τις] Difficile est hanc sententiam certis vocabulis et apertis definire. Sunt enim *ἀρετὴ* et *ἀγαθός* vocabula, quibus antiquissimorum temporum homines excellentes virtute praecipue bellica praedicare solebant. Paulatim vero animis hominum magis excultis, eadem vocabula ad alia et plura virtutum genera translata fuerunt. Vertere igitur haec ita debemus atque interpretari, uti vocabulis utamur iis, quae Graecis vi et potestate aequae magna et latius vagante respondeant, qualia sunt Latina *virtus* et *fortis*. Bonus enim Latinis sensu tam amplo non usur-

patus est quam ἀγαθὸς Graecis. Eadem omnia valent de vocabulo ἀγαθὸς et latino bonum. Verba τοῦ χάριτος καὶ χάριτος Vetus Interpres vertit: *fortita successum*.

18. ἀλλὰ — ἵπαι] Haec in Victoriāna puncto separata et disjuncta ab antecedentibus legebantur, quae sequiores Editores recte conjunxerunt, ut sensus et structura verborum constaret.

εὐνοία δεξιὸν τὸ δίκαιον] Lambinus quod scribi voluit εὐνομία vertit *bonarum legum constitutio*, contra nitente Zuīngero et Conringio, sed nulla edita ratione. Camerarius vertit: *quod jus volunt situm esse in benevolentia, id est in eo, ut quisque cupiat prodesse alteri et nolit, quamvis impune possit, nocere*. Giphanius *jus benevolentiae esse videtur*. Ramus *justitiam benevolentia et caritate metiuntur*. Dara est dictio τὸ δίκαιον εὐνοία δεξιὸν ἵπαι. Sed accedit alia difficultas in verbis antecedentibus διὰ γὰρ τῶτο, ubi dubitari potest, quo referendum sit τῶτο. Ad antecedens enim δίκαιον absurde quis referat. Hinc Ramus *Quartii alii justitiam — metiuntur*; omīssa causali particula γὰρ. Sed Aretinus habet *propter, haec etiam*. Mihi vix dubitandum videtur, librarium verba transposuisse quaedam, quae ita suum in locum restituenda videntur, ut scribamus ἵπαι τὴν ἀμφιβεβη- τήν διὰ τῶτο τοῖς μὲν γὰρ μετ' εὐνοίας δεξιὸν τὸ δίκαιον ἵπαι. Ita plana est sententia, nihil huius superest. Particula μὲν fuit in causa ut sequens μετ' omitteretur, postquam interpositum γὰρ alium in locum immigrasset. Audi nunc veterem versionem: *benevolentia victorum*, sed Thom. *victorum* omisit. Divus Thomas interpretatur ita: *in favorem victorum, ut propter hoc homines ad fortiter pugnandum incitarentur*.

ἐπὶ διατρίβων γι χαλε] Est haec apodosis respondens initio illi Αἵτιες δὲ ταύτης τ. ἀμφ., sed multis difficultatibus obsepta et variis interpretationibus obscurata. Aretinus enim vertit *Discordantibus invicem hujusmodi sermonibus, cum alteri nec validum quicquam neque persuasum contineant, quod non etcet*. Victorinus nam *dissentientibus inter se his rationibus neque firmum aliquid neque aptum ad persuaden-*

dum habent alterae rationes. Lambinus Nam disidentibus et pugnantibus inter se his rationibus, neque firmum quidquam neque probabile habent alterae rationes, quin oporteat id etcet. Ramus Enimvero cum ita controversae rationes ejusmodi, reliquae contra neque firmum neque probabile quicquam afferunt, quin eum etcet. Giphanius denique aliter: quando disjunctis his rationibus nihil alterae rationes firmi habebunt neque probabile, quasi oporteat, quod virtute est melius, imperare et dominari. Camerarius subobscurus: Quae vel si, vel cum disideant, et utralibet sententia ab altera distrahatur, nihil potest afferri, quod argumento sit, non pertinere principatum ad eos, qui virtute aliis praesent. Heinſius Porro inter has opiniones, quae tantopere videntur inter se pugnare, earum sane altera nihil necessarium, imo ne quidem quicquam quod probabile aut in speciem sit verum, in medium videntur posse afferre, quo evincant, eum qui virtute superat, non debere aliis praeesse. Is igitur non solum viam monstratam a Giphanio ad verum deseruit, sed sententiarum etiam nexum omnem dissolvit.

Victorius in annotatione verbum *διατάττω* de rationibus contrariis argumentisque interpretatur, comparans Homericum locum Iliadis 1, 6. *ἔξ δ' δὴ τὰ πρῶτα διατάττω ἰγέρωνι Ἀτρεΐδης τε — καὶ δῖος Ἀχιλλεύς*. Ait enim Philosophum usum verbo translato a veris hominum contentionibus, quo proprie usus sit poeta. Totam sententiam ita interpretatur: Nisi dirimatur haec lis contrariarumque ambae rationes stabunt, nihil virium neque roboris habebit et quod quicquam ad persuadendum valeat, opposita huic ratio, quod scilicet non oporteret virtute praestantes melius, id est, validius imperare et dominari inter inferiores. His talibus rationibus vir optimus acquiescere potuit! Sed prima erroris causa est in falsa verbi *διατάττω* et loci HomERICI interpretatione. Nam in isto versu ut in tot aliis verbum *discessionem* et *disidium* significat, adjunctum *ἰγέρωνι* contentionis notionem solum continet. Sequitur ut Giphanii interpretationem, sed non integram, probemus, qui ita ad h. l. annotavit: Obscurior sententia horum verborum est, quae

mihî hæc esse videtur. *Duae sunt rationes, quibus dicerent, non debere esse servos, qui bello capiuntur. Prior est, quia dominatus debeatur virtuti, non vi aut necessitati. Altera, quia sit injusta hæc servitus. Quid ita? quia jus nullum esse possit, ubi non est benevolentia, sed necessitas. Has igitur rationes ait Aristoteles non debere disjungi: nam alioqui absurdum sequi, nimirum, ut injustum censeatur, virtute præstantem imperare; quod constat esse absurdum. Oppugnantes igitur servitutem ex bello, si priorem rationem dimittant, fateanturque in victoribus suam quoque inesse virtutem: sed confugiant postea ad alteram, nimirum ut sit, inquit, in illis virtus, tamen nullum est jus: quia necessitas non benevolentia; sequitur, inquam, ut in quo sit virtus, in eo tamen non sit jus; sequitur, inquam, ut qui propter virtutem imperare debeat, tamen injuste imperet. Inde sequitur, injustum esse, ut virtute præstans imperet. Recte igitur Aristoteles ait, rationes eas non esse disjungendas, id est, eversa una non esse ad alteram confugiendum: imperite igitur faciunt, qui ad hunc modum servitutem ex bello oppugnant. Aliter Aristoteles adhibita distinctione ejus, quod ex parte, et ejus, quod universe; quod mox explicabit. Ἀλλὰς τὰς ἀλλήλους ὁ μῦθος recte ait poeta; quem quis in his ambagibus anfractuosis agnoscet? Vere tamen vidit illud vir doctus, quod διατάραι disjunctis interpretatus est. Victorinus unde verba: nisi dirimatur hæc lis ambaeque contrariae rationes stabunt duxerit, equidem non divino. Camerarius verum quasi per transfennam vidisse videtur. Monteatinus se ignorare sensum hujus loci confessus est. Piccarto hæc ratio interpretandi et expeditissima et simplicissima esse videbatur: Dissentientium horam a prioribus et justam esse servitutem bello captorum statuendum, præter has dictas duas rationes, etsi plures habeant alias, nihil tamen illae reliquas habent vel firmi vel solidi, quodve fidem faciat, quasi non debeat virtute melior imperare. Itaque in his verbis conclusio est quaestionis cum rationibus dubitandi contrariis. Facilius est hæc talia ridere, quam refellere. Videamus ipsa verba, de quibus fuit dubitatum. Primum διατάραι esse dis-*

junctis, jam monui. Deinde illa αἴτιαι λόγοι εἴ' ἰσχυροὶ εἰδὲν
εἴτε πιθανοὶ ἔχουσιν attice nihil aliud significant, quam *neutra*
ratio nec firmi aliquid nec probabilitatem ullam habet per se.
 Vulgatiore more diceretur *εἰδέσκειτο λόγοι εἴ' ἰσχυροὶ εἰδὲν*
ἔχουσιν εἴτε πιθανοί. Quaeritur nunc, qui sint λόγοι *εἰδέσκειτο*
 illi, qui sejuncti nihil per se valent? Non possunt omnino
 ad proxima illa referri τοῖς μὲν — τοῖς δ' αὐτὸ τὸ δίκαιον.
 Quid ita? Quoniam particula *ἐπεὶ*, quae totam hanc ἀπό-
 δεξιν regit, orationem et totam argumentationem refert
 ad πρότασιν illam αἴτιαι δὲ ταύτης τ. ἀμ. καὶ ὁ ποιῶν τὰς
 λόγους *ἐπαλλάττει*, i. e. *causa dubitationis et id quod facit,*
ut rationes implicenter et utramque in partem disputari pos-
sint, est in eo situm. Rationes istae et λόγοι sunt primum
 eorum, qui τὰ κατὰ πόλεμον κρατούμενα τῶν κρατύντων εἰσὶν
 φασιν: deinde eorum, qui δεινὸν esse censebant, εἰ τῷ βιάσα-
 σθαι δυναμένῃ καὶ κατὰ δύναμιν κρείττονος ἴσται θῦλοι καὶ ἀρχό-
 μνοι τὸ βιασθῆναι. Hae igitur rationes duae si per se ponantur
 atque explicentur argumentis suis, nihil habere dicuntur
 firmi, neque aliquid, quod persuadere valeat nobis non es-
 se verum, quid demum? tertium illud a philosopho posi-
 tum, quod ille solum firmum esse putabat nec ulla dispu-
 tatione convelli posse, οἷς δὲ τὸ βέλτερον κατ' ἀρετὴν ἄρχειν καὶ
 διεκρίζειν. Quomodo vero conjunctae istae duae rationes
 implicant disputationem et dubitationem faciunt de jure?
 Puto equidem cum transferuntur ad hominem in bello cap-
 tum et jure belli in servitutem redactum, ita ut definitio
 justī adjungatur atque ex ea conditio servitutis captivorum
 judicetur, dum hi quidem omne jus viribus superioribus,
 illi vero benevolentiae et virtuti attribunt. Videant nunc
 doctiores, si quid rectius exquirere possint. Unum hoc ad-
 do, mihi scribendum videri τοῖς δ' αὖ τῷ τοῦ δίκαιου, (δεκτικῇ εἶναι)
 τὸ τὸν κρείττονα ἄρχειν.

18. Ὅπως δ' ἀντιλαμβάνεται] Aretinus vertit: *Omnino reti-*
nentes quidam ut ajunt alicujus justī — et simul non aiunt.
Victorius Omnino autem pendentes quidam ab aliquo jure —
simulque non ajunt. Lambinus in summa autem nonnulli jū-
re quodam nitentes — sed simpliciter et absolute justam esse

negant. Ramus ad summam nonnulli jure quodam ut sibi videntur freti et adducti — interim tamen id re ipsa negant. Giphanius Prorsus autem nitentes quidam, ut arbitrantur, jure quodam, — universe autem non ajunt. Tertia ponitur opinio illorum qui simpliciter atque in universum statuebant servitutem captivorum justam esse, jure belli vel legis omnino nitentes, neque confisi argumento, quo alii nituntur τὰ κατὰ πόλιν κατὰ μὲν τῶν κρατύνται ἵσαι, aut, quod aliter dicebant alii, τὸν κρείττονα ἄρχειν. Hos ait, dum simpliciter ita jure belli nitantur, simul confiteri necesse habere, esse aliquam captivorum servitutem injustam, cum bellum ipsum fuerit sine jure et contra jus susceptum. In diversum interpretes abierunt propter lectionis varietatem. ὅλως enim pro ἅμα est in vetere versione, Camotiana, Isingr., unde venit in Sylburgianam et recentiores; nostrum contra ἅμα tenet Aldina, Aretinus et libri scripti Victorii omnes, idque unice probavit Casaubonus. Giphanius in annotatione bene longa ita disputat, ut scribendum esse doceat ὅλως ὃ ὅ. Sic enim ait et habere meliores libros et postulare sententiam. Utitur imprimis ea distinctione, qua ut omnia ita etiam virtus et jus aliud esse videtur ex parte quadam, aliud simpliciter et absolute seu omnino, ὅλως, ἀπλῶς. Sed hac distinctione hic uti et locum expedire non licet; in utroque enim membro adest ὅλως; nec video cur prius ὅλως Giphanius prorsus, alterum universe sit interpretatus, quamve ille differentiam esse voluerit inter prorsus et universe, quae sit apta interpretationi illi, quam ille solam veram esse vult. Cum Giphanio Piccartus, sed is ἀπλῶς pro altero ὅλως scribi voluit cum veteribus libris, ut ait. Denique eandem interpretationem sequuntur Schlosserus et Garvius. Pro οἷονταί vetus Interpres οἷον te vertit possibile est.

αὐτοὺς δ' βλάσκται — τὰς βαλβάραις } Hos vero et bello injusto victos et in servitutem redactos, domi vero suae nobiles, illi qui simpliciter jure belli nituntur, negant dicendos esse servos, sed omnino barbaros et esse et dici servos; Montecatinus ita dicitur a Piccarto interpretari h. l.

Ipsi

Ipsi de se quia sunt Graeci, etiam si bello capti fuerint, non loquuntur tanquam de servis, neque se servos appellant, sed barbaros solum censent veros esse servos, si belli fortunam experiantur. Sensus ergo hic est: Tertia sententia media incidit, et bello captorum servitutem justam esse putat, quia lege introducta est; jure autem naturali justam solum tum, cum barbari bello in servitutem abducuntur; cum vero Graeci, id est liberali animo homines, et injustam esse illam servitutem, et vere servos ipsos nec fieri nec esse. Haec Montecatini interpretatio Piccarto sola placuit; nec diffiteor equidem autē nisi ad Graecos commode referri non posse. Hanc interpretationem confirmat lect. 19. αὐτὰς μὲν γὰρ — ὑψηλῆς ad quem locum vide dicenda.

Ceterum Schlosserus putabat Aristotelem hic respexisse ad locum Platonicum in quinto reipublicae p. 44. δοκίῃ δὲ καὶ Ἑλλήνας Ἑλληνίδας πόλις αἰδραποδίζισθαι, ἢ μὴδ' ἄλλω ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνάτειν, καὶ τῷτο ἰδίξειν, τῇ Ἑλληνικῇ γένει φιλοῖσθαι ὑπολαβόμενος τῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων θηλείαι; Ὅλη καὶ παντὶ διαφέρει τὸ φιλοῖσθαι, μὴ δὲ Ἑλλήνας ἀρετὴν δῶλον ἐκτρέφει μῆτι αὐτὰς, τοῖς τι ἄλλοις Ἑλλήσιν ἔτω συμβαλέσθαι. — μᾶλλον ἢ ἂν ἔν ἔτω πρὸς τὰς βαρβάρους τρέποντο, ἑαυτῶν δὲ ἀπύχοντο. Sed ille de jure non disputat, sed sola cognatione Graecorum inter se nixus servos facere et habere Graecos bello victos vetat.

πανταχῇ — εὐδαμῇ] Vetus Interpres vertit: a principio — nequaquam. quasi ἀπ' ἀρχῆς — εὐδαμῆς scriptum legisset.

19. Τοὶ αὐτοὶ — ὑψηλῆς] Victorius φάσαι repetit; posuit enim in annotatione eodem pacto illos sentire de nobilitate. Lambinus et Ramus eodem autem modo et de nobilitate sentiendum.

αὐτὰς μὲν γὰρ] Ex ὑψηλῆς intelligit τὰς ὑψηλῆς Victorius, alioqui non potuisset interpretari vere nobiles. Ita etiam Ramus Nobiles enim non solum domi sed ubique nobiles esse existimant. Mihi Heinsius verum vidisse videtur interpretatus ita: Idemque de nobilitate est dicendum: quosdam nempe ubique, quosdam vero nusquam esse nobiles. Ita

vulgo Graeci se, non modo cum sunt domi, sed ubique putant esse nobiles: quem sequuntur Schlosserus et Garvius. Conringius aut τῆς aut ἰαντῆς scribi voluit. Ceterum Giphanius Ciceronis loca apposuit plura, ubi domesticae et popularis nobilitatis fit mentio, veluti in Verrina septima homo domi suae clarus et nobilis: homo domi suae summo loco natus; in quinta homo domi nobilis—pro Flacco homines apud suos nobiles.

οἷς ἢ τι τὸ — καὶ ἰαντῆς] Aretinus τι et verba καὶ ἰαντῆς omisit. Aldina σύγνῆς ἰαντῆς omissa copula habet, quam addi voluit Camerarius.

ἡ Θεοδίκτη] Plutarchus de Nobilitate ex h. l. ἡ τῆς Θ. habet. Deinceps Θεῶς Camotiana sola habet. Sequens ἐκγε-
τος vulgato ἐκγῆτος substitui suadente Camerario et versio-
ne Aretini, ubi est *prognatam*. Vetus Interpres: *progenito-
ribus codicibus*. Male Thom. *ambabus divinis progenitricibus*.
Camerarius vertit:

Divis ab ambabus satam radicibus

Quis ausus ancillae vocare nomine?

Heinsius. *A diis utrinque quae suum ducit genus
Famulam quis illam jure dixerit bono?*

Riccartus hanc posuit versionem:

Divina utrinque cui genus radix dedit,

Hanc nominare jure quis servam putet?

ἐκ Θεῶς] Concinnitas postulat ut Θεῶς scribamus, et Victo-
rius in versione belua posuit, contra Aretinus *ex hominibus
hominem*, et Basil. αἰθερώπων habet.

20. καὶ ἰσῆν οἱ μὲν φῦσι.] Haec est Aldinae scriptura: Victoriana dedit ἐκ ἰσῆν, quod vertit Aretinus; Camotianae scripturam καὶ ἰσῆν καὶ ἐκ ἰσῆν οἱ μὲν φ. restitui voluit Murretus Var. Lect. 15, 12. Victorianae scripturam Sylburgiana et recentiores omnes secutae sunt. Lambinus scripturam ἢ ἰσῆν οἱ μὲν φ. δῆλοι οἱ δ' ἰαντῆς, ἡ δ', δῆλοι vertendo expressit.

διώριται τὸ τοῖσδε] Aretini versio τι τοῖσδε reddidit *ca-
le aliquid, quibus*.

καὶ δίκαιον καὶ δεῖ] In Victoriana male distincta haec leguntur καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ, sed versio recte junxit. Sequens διαπέζειν est dominari, id est, tanquam dominum servo imperare.

ἀσύμφορον] Hoc vulgato ἀσυμφορῶς substitui, quod Victorius reddidit *detrimentosum*. Contra Aretinus inutiliter fit. Lambinus est utrique inutiliter imperare. Giphanius utrique est inutile.

21. φιλία δὲ] De servitute naturali loqui Philosophum mionet Camerarius; nam de violenta negat Plato libro sexto Legum et ipse noster Nicomacheorum 8, c. 11. ubi est: φιλία δ' ἢ ἐκ ἰσότητος πρὸς τὰ ἀψυχα, ἢ δὲ δίκαιον· ἀλλ' ἢ πρὸς ἴππους ἢ βῆν, ἢ δὲ πρὸς δούλους, ἢ δούλους· ἢ δὲ γὰρ κοινὴ ἰσότης· ὁ γὰρ δούλος ἡμιψυχος ὄργανον, τὸ δ' ὄργανον ἀψυχος δούλος· ἢ μὲν δούλος, ἢ ἐκ ἰσότητος φιλία πρὸς αὐτοὺς, ἢ δ' ἀνθρώπος· δοκεῖ γὰρ οἷα τι δίκαιον παρὰ ἀνθρώπων πρὸς πάντα τοὺς δυνάμει κοινωθέντας ἑμὲ καὶ συνηκῆς· καὶ φιλίας δὲ, καὶ ὅσοι ἀνθρώποι. In Eudemiis 7, 9. ita traditur ἵππιδ' ὁμοίως ἔχει ψυχὴ πρὸς σῶμα καὶ τεχνίτης πρὸς ὄργανον καὶ δισπότης πρὸς δούλον, τέτταρ' μὲν ἢ ἐκ ἰσότητος κοινωθέντα· ὁ γὰρ δὴ ἰσότης, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν, τὸ δὲ τοῦ ἵππου ἐδὲν, ἢ δὲ διακρίτει τὸ ἀγαθὸν ἱκανῶς, ἀλλὰ τὸ ἀμφοτέρω τῷ ἵππιδ', ἢ ἰσότης ἰσότης· τὸ τι γὰρ σῶμα ἰσότης ὄργανον σῶμα, καὶ τῷ δισπότῃ ὁ δούλος ὥσπερ μέγιστος καὶ ὄργανον ἀφαιρετὸν, τὸ δ' ὄργανον ὥσπερ δούλος ἀψυχος.

τοῖς φύσιν τέτταρ' ἡξιμαίοις] quibus a natura status hic tributus est Victorius, secundum naturam ita dispositis Aretinus, quibus haec contigerunt natura Lambinus, itaque in domino et servo, ea inter se natura comparatis et affectis, etiam amicitia non medioeris utilitatis inest: a quibus autem haec affectio abfuerit, in quibusque lex tantum valeat et violentia, in his cernes contrarium detrimentum Ramus. Giphanius quare et utilitas quaedam et amicitia est servo dominoque inter se natura ad haec aptis: illis autem, qui non ad eundem modum sunt affecti, sed lege et vi, contra. Heinsius ac idcirco in utroque communis quaedam amicitia atque utilitas, si uterque ita sit natura comparatus, sicut diximus, hoc est, si uterque quasi a natura factus sit ad munus suum. Equidem τοῖς τέτταρ' ἡξιμα-

μείναι ad solos servos natura referendum censeo; nam sequens membrum τοῖς δὲ μὴ τῷτοι τοῖς τρέπει (intellige ἔχουσι) ad utrumque et dominum et servum referre, absurdum fit.

Fateor tamen mihi dictionem hanc valde insolentem videri de servis a natura factis ad parendum; quique adeo suae imbecillitatis conscii vel eligunt sibi dominum, vel nacti diligunt. Quid verbo τῷτοι significare voluerit, facile quidem est ad divinandum; sed grammatica ratio non tam facilis expeditu. Deinde verbum ἔχουσι omissum in illis τοῖς μὴ τῷτοι τοῖς τρέπει non minus est insolens. Vetus Interpres τοῖς φύσει τοιούτοις ἡξιωμαίοις vertit *his qui natura tales dignificantur*.

ἢ δὲ πᾶσαι ἀλλήλαις αἱ ἀρχαὶ] Aretinus vertit *nec omnia simul principia*. Legit igitur ἅμα pro ἀλλήλαις. Victorius neque omnia inter se imperia, in annotatione interpretatur non esse idem rationem regendi servos et rationem administrandae reipublicae, et eodem pacto non haberi debere easdem ceteras omnes rectiones et quasi imperia. Lambinus: *neque omnia imperia inter se esse paria aut eadem*. Ramus *cacteraque inter se imperia*. Giphanius *neque omnia inter se imperia*. Heinsius *ceteraque item, quas sunt plurima, non esse eadem*. Solus igitur Lambinus vidit deesse vocabulum, veluti ἴσαι vel ὅμοιαι, quod interim inferui. Vetus Interpres *nec omnes ad invicem*. Ergo πρὸς ἀλλήλας scriptum legisse videtur: in quo forte vera latet scriptura.

22. τῷ τοιούτῳ ἴσαι] *quia est talis* Aretinus et Victorius, *quod talis sit* Lambinus, Ramus et Giphanius, id est quod sit a natura factus alter ad imperandum, alter ad parendum.

τὰ ἐγκύκλια διακοιμήματα] Haec omisit Aretinus, et ineptissime vertit *pueros docebat servitutem ceu coquinariam et alium hujus generis famulatum*: Sepulveda vertit *vulgaria ministeria*, Victorius *circularia ministeria*, in annotatione *propria servorum, quae solerent in personam eorum cadere certis temporibus*: Lambinus *usitata et vulgaria ministeria*, Petronius *sordida vulgarique munia*, Camerarius *communia et*

vulgata seu usitata ministeria. Ramus cyclica et vulgaria ministeria, Giphanius et Heinſius quotidiana ministeria. Vetus Interpres ancillaria ministeria. Ceterum commodè annotavit Camerarius comoediam Phœrecratis δῆλοδιδάσκαλος inſcriptam, quam memoravit Ath. naeus 6, p. 262. ubi miratur Democritus conviva ſervorum miniſtrantium continentiam ἡ μάλιστα διὰ φόβου ἀλλὰ καὶ κατὰ διδασκαλίαν ἢ τὴν ἐν δῆλοδιδασκαλίᾳ Φιρεκράτης, ἀλλὰ ἰδιωδίνης. Laudatur etiam 7, p. 305, 9, p. 396. et bis a Polluce. Phœrekrates autem paulò antiquior Ariſtophane fuit.

εἰς δ' αὖ ἐπὶ πλείον.] Inepte Victorius eſſe autem latior perceptio harum rerum melius in annotatione: perceptionem eam rationemque tradendī illam artem poſſe adhuc dilatarī ac magis magisque fundi. Lambinus Poſſit autem etiam latius manare talium miniſteriorum diſciplina. Ramus cujus modi diſciplina multiplex et variā eſſe poſſit. Giphanius ſit autem et ampliùs talium diſciplina. Heinſius qualia ſunt non pauca diſci ac doceri poſſunt.

δῆλος πρὸ δῆλῃ.] Senarium hunc e Philemonis Παγκρατιαστῆς poſuit Suidas in voce πρὸ; Camerarius vertit: Servo potior eſt ſervus, et herus eſt hero. Heinſius: Eſt ante ſervum ſervus, ante herum eſt herus. Supra c. 2, 4. fuit ἐργασι πρὸ ἐργάσι πᾶς ὁ ὑπηρέτης.

εἰς μέγα — εἰς τιμὴν.] Aretinus non magnum aliquid neque glorioſum, Victorius nihil amplum plenumve honoris, Lambinus nihil habet magnum, nihil amplum, Ramus nec magnificum quicquam aut ſplendidum, Giphanius nihil habet magni aut praeclari, Heinſius in quo ſane nihil eſt magnificum aut ſplendidum.

ἐπίτροπος.] Aretino vicarius, Victorio et Ramo procurator, Lambino et Giphanio curator, Heinſio diſpenſator.

εἰτε ἀμφοτέρων τῶν] Camerarius dubitabat, quatenam ſint αἱ ἀμφοτέραι, num ἡ διοικητικὴ καὶ ἡ δολικὴ, an ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοſοφικα. De utriſque putat recte haec poſſe accipi; quod mihi non videtur. Ceterum Giphanius putabat clauſulam hanc eo conſilio fuiſſe hic interpoſitam ab Ariſtotele, ut moneret, artem rei parandae non eſſe ſcientiam

vel servorum vel dominorum propriam, sed ab utraque distinctam, et illas aliis in rebus cerni. Conringius censuit totum hoc comma *περὶ κτητικῆς* aliunde huc intrusum fuisse. Nec enim, inquit, videtur de servo et domino hoc loco quicquam superesse, de quo sit docendum. Illa autem *περὶ κτητικῆς* nihil omnino huc faciunt; eoque commentatores miras nobis interpretationes in medium attulerunt. Idem initio sequentis capitis quaedam deesse putabat, ubi est *ἄλλως δὲ περὶ πάσης*, quorum partem fuisse suspicabatur ea, quae huc in alienum locum immigrasse censebat. Sed prima ista suspicionis causa, quod nihil haec *περὶ κτητικῆς* ad disputationem de servo et domino vel potius *περὶ δικο- νικῆς καὶ δουλικῆς ἐπιστάμεως* pertinere existimabat, plane falsa est, uti demonstrabo ad sequentis capitis sectionem eam, quae accurate hanc *κτητικῆν* pertractat. Ipse enim Conringius ut plerique omnes interpretes vim et significationem propriam *τῆς κτητικῆς* ignorasse videtur; quod fiet manifestum considerantibus versiones. Aretinus ita vertit: *Acquirendi vero disciplina alia est ab utraque istarum, seu bellica quaedam justa aut venatica.* Victorius Ratio autem quaerendi rem diversa est ab ambabus his, seu justa, (id est vera ac- quaque) quae est bellica quaedam vel venatorica. Lambinus *Ars porro rei quaerendae ab utraque harum differt, ut quae sit veluti quaedam ars rei militaris justa aut ars venandi.* Ramus *Parandarum autem opum et facultatum ratio ab hac utraque et dominorum et servorum scientia diversa est, cujus generis sunt justae militiae ratio et venatio.* Giphanius *Ceterum ars rei parandae ab utraque hac differt, ut justa belli gerendi ratio aut venandi.* Heinsius ab utraque autem hac sive arte sive disciplina differt illa, quae parandae rei rationem docet. De justa autem loquor. Justa vero est, cum juste exercetur. Cetera omisit. Apparet omnes τῇ κτητικῇ confudisse cum *χεματιστικῇ*, a qua tamen ipse eam Philosophus accuratissime deinceps distinguit. *Κτήνους* enim, ad quam *κτητικὴ* pertinet quaerendam et augendam, complectitur eam possessionem, quae ipsa per se et usu suo fructum domino largitur. Alia ratio est τῆς *χευμάτων*.

Deinde in eo omnes praeter Victorium a vero aberraverunt, cum verba εἰς ἡ δίκαια copularunt cum sequentibus περιμική τις ἔσται, quasi de iusto bello et de iusta venatione Philoſophus dixerit. Potius locus erat ita convertendus: *Ars autem quaerendi et augendi τῇ κτήνι seu possessionem ab utraque hac diversa est, quae quidem naturalis est et iusta, qualis est ars belli gerendi et venatoria.* Cetera explicabuntur ad sequentis Capitis sectionem.

Ad Caput III.

κτῆσις] Totaliter autem de omni possessione et quaestu Aretinus, de omni possessione bonorum et ratione pecuniaria Victorius, de omni rei familiaris possessione reique numariae quaerendae ratione Lambinus, de universa re familiari et pecuniae quaerendae ratione Giphanius. Sed de χρηματιστικῇ accuratius postea dicetur. τρέποι ὑφ' ἡγεμῶνος vetus Interpres subinductum vertit.

κεκιδεποιικῇ] Victoriana prior et Zuingeriana κεκιδεποιητικῇ habent, quod praeferebat Casaubonus.

2. ἡ αὐτὴ τῇ οἰκοομικῇ ἢ χρ.] Vulgatam αὐτὴ οἰκοομικῇ αὐτὴ χρηματιστικῇ monente Sylburgio correxi.

ἡ ἑτέρα εἶδος] Victorius interpretatur alia quaedam ars, igitur εἶδος τέχνης. Comparat locum Rhetoricorum 3, c. 13, 6. διὲ δὲ εἶδος τι λόγοντα καὶ διαφορὰν εἶναι τῷδεθαι· εἰ δὲ μὴ, γίνεται κινὸν καὶ λεγῶδες. Deinceps noster ponit ἑτέρας τέχνας.

ἡ πλεον, ὥςτε πλεον] Pro χεῖματα dixit πλεον. Sed deinceps infolens est usus vocabuli ὥςτε in apodofi; solennis enim est in consecutione duorum vel plurium membrorum. Deest etiam verbum διαχετίον vel simile. Victorii versio quaeritur, Lambinus quaerendum, Ramus ambigetur addidit. Giphanius pro ὥςτε reddidit certo. Montecatinus ab initio Εἰς τὴν εἰρηλ scribi voluit; Conringius putat tale quid deesse: Quoniam ἡ κτῆσις variis constat speciebus, quaeri potest, utrum omnis omnino possessionis cura in quaestione veniat, an non omnis, sed quaedam ad oeconomiam perti-

neat. Et quidem inter species τῶν κτήσεων præcipua est alimentum; hoc autem e terra potissimum paratur; itaque ante omnia quaerendum ἡ γινώσκουσα πότις τις et cetera.

3. καὶ πρὸς τὴν κίεσιν τῶν τῶν] Haec Aretinus omisit ἐκαστάς reddens facultatem victus. Victorius ad facilitatem et functionem. Lambinus ad facilitatem commoditatemque victus et harum rerum electionem, Ramus itaque commoditatis gratia, ut rerum delectus haberetur, Giphanius quare pro opportunitatibus et delectu earum, Heinſius natura prout commodissime existimavit singula istorum — seligi ab iis posse ac comparari, ita:

4. Ὁμοίως δὲ τὸ τῶν ἀνθρώπων] Intellige γίνεσθαι, quod tamen in antecedentibus nondum fuerat positum. Aretinus vertit Hoc idem est in hominibus. Lambinus itemque hominum. An fuit ὁμοίως δὲ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων? Vetus Interpres vertit Similiter autem et hominibus (1. e. homini) sed Thom. hominum habet, unde corrigo ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Repete εἰ βίβλ. δις τῶν. Deinceps πολλοὶ Aldina, πολλὴ Camotiana habet, neutrum reddidit Aretinus; posterius praetulit Casaubonus.

Ἐλάττωσιν αὐτῶν] Lambinus mare piscationi opportunum accollunt. Deinceps καὶ ἐμίσθω καὶ κερπῶν, omisso articulo τῶν, Victoriana prior et Zuingeriana.

5. ἀντέφωτες] Vetus Interpres: sponte natam elaborationem; Aretinus vertit secundum propriam et innatam nobis operationem non per commutationem et commercia sibi praeparant alimentum. Victorius quaecunque suam e seque natam culturam habent, in annotatione interpretatur quae res necessarias victui parant statim ex ipso illo studio, ἐργασίας studium vel artem, ἀντέφωτες, quae pariat ipsa vi sua sineque alius auxiliō, quod alat. Lambinus quae quidem opera nativa consent. Ramus quae naturali munere atque officio sibi alimentum comparant. Giphanius quarum naturalis est actio. Heinſius quos sine ulla permutatione cautionatione aut simili solertia matrum prudentissima natura alit ac sustentat. ἐργασία ἀντέφωτες est opera collocata et occupata in colenda et

utenda ea victus materia quam natura ipsa sponte suppeditat. Sequens *παραπληθεύοντες* vetus Interpres vertit *consuperplentes*, quasi *συμπλη* scriptum legisset. Postea *τελειωθῆσι* vertit *secundum perfectionem*. Male Thom. *secundum perfectam*.

6. *σκληροτεκνί*] Solet Aristoteles insectorum ortum a verme repetere, quamquam in quibusdam ovum agnoverit, quod est tamen ita plerumque minutum aut absconditum, ut vel agnosci vel reperiri facile non possit. Peperit errorem etiam genus insectorum varium, quod ova intus excludit et fetus vivos instar vermium parit.

τῆς γινομένης] Sylburgii correctionem *γινωμένης* probavit Casaubonus. Quod dicit *γαλακτος φύσις*, id comparat Victorius cum dictione in libris de ortu animalium *ἐπιγαλακτος φύσις*, et in Nicomacheis *φύσις ψυχῆς*. Quod autem addit *καλῆς*, significare voluit, alios alio vocabulo appellasse id genus nutrimenti.

7. *Ὡς τε — ὅτι καὶ γινομένης*] Vitium in verbo *γινωμένης* est manifestum, idque agnovit etiam Montecatinus et Conringius et Giphanius. Victorius in versione omisit. Conringius ait veterem Interpretem atque Aretinum videri legisse scriptum *τελειωμένης*, idque cum Montecatino unico verum putat. Sed debet esse *τελειωθῆσι*. Aretinus habet *genitis*. Vetus Interpres habet: *quare similiter palam, quoniam et genitis existimandum plantas animalium gratia esse*. Sed Ramus similiter *animantibus adultis et aetate confirmatis* habet; quem recte secutus est Heinsius, eumque Garvius; nam Schlofferus nec *γινωμένης* nec *τελειωθῆσι* reddidit, quemadmodum Lambinus. Giphanius sensum bene quidem perspexit, sed in verbis haesit, quae plane tollenda censuit, itaque scribi voluit *ὥς τε τὰ τε φύτ' αὖ τῶν ζώων* etcet. Ceterum alia ratione sed minus arguta Cicero de natura deorum 2, 62 seqq. docere conatur omnia, quae sunt in hoc mundo, quibus utuntur homines, hominum causa facta esse et parata. — Deinceps *Εἰ γὰρ* vel *Εἰ γάρ* scriptum maluit Conringius, ut oratio magis perspicua fieret.

ἡ μέρη αὐτῆς] Referendum αὐτῆς esse ad πολιμικῆς, non ad χρηματιστικῆς, recte monuit Giphanius. Docet id etiam locus geminus supra Cap. 2, sect. 23. ἡ δὲ κτητικὴ ἰτέρα αἰμοφοτέρων τούτων, εἴη ἡ δικαία, πολιμικὴ τις ἢσα ἢ θηριυτικὴ. Ubi quae δικαία dicitur, hoc loco est φύσις, naturalis, igitur etiam δικαία. Camerarius bene comparavit locum Platonis in Sophista sect. 5. ubi est: κτητικῆς δὲ—δύο εἶδη, τὸ μὲν ἐκόντων πρὸς ἐκόντας μεταβλητικὸν εἶναι διὰ τὴν θωρίαν καὶ ἀγοράσων καὶ μισθώσων, τὸ δὲ λοιπὸν ἢ κατὰ ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειράμενον ξύμπαν χειρωτικὸν αἰετῆς. — Τὴν χειρωτικὴν—διχῶς τμητίον, τὸ μὲν αἰαφαιδὸν ἔλον ἀγωνιστικὸν θίντας, τὸ δὲ κρυφαῖον αὐτῆς πᾶσι θηριυτικόν. — Sect. 8. τῆς πιζῆς θήρας γίγνεται δύο μεγίστα τινὲ μέρη—τὸ μὲν τῶν ἡμέρων, τὸ δὲ τῶν ἀγρίων· ἔστι γὰρ τις θήρα τῶν ἡμέρων εἰπερ γὰρ ἔστιν ἀνθρώπος ἡμερὸν ζῶν. — Διττὴν τοῖσιν τῇ ἡμεροθηρικῇ εἰκωμν, τῇ μὲν ληστικῇ καὶ ἀνδραποδιτικῇ καὶ τυραννικῇ καὶ ξύμπασιν τὴν πολιμικῇ, εἰ πάντα, βίαιον θήραν, ἐρετάμενοι.

εἴτα τὸν πόλιμον] Vetus Interpres εἴτα καὶ πρῶτον τὸν πόλιμον scriptum legit, vertit certe; quae varietas non est contemnenda.

ὅπως ὑπάρχει] quo ea subsint, quorum Aretinus, ut sit, earum scilicet rerum, quae conduntur Victorius, referens verbum εἶδος κτητικῆς. Lambinus cui quidem aut suppetere oportet res necessarias aut ipsam suppeditare, ut eas pecuniae suppetant ac praesto sint, quae recondi ac reponi solent. Is igitur scriptum voluisse videtur ἢ δι' ἧτοι ὑπάρχεις, verbum postremum referens, ut sequens ὑπάρχεις, ad omissum ταῦτα, cui respondet hoc αἰ ἔστι θησαυρισμός. Zuingerus malebat εἴτι δι' ἧτοι ὑπάρχεις, ut rationem asserat, cur pars sit oeconomicae quaequaria ista. Hanc scripturam reddidit Schlofferus. Ramus vertit: quam ipsam partem aut subesse jam et suppetere necesse est, aut certe praestare, ut adsint hae copiae. Giphanius quam vel adesse oportet vel efficere eam, ut adsit ad res vitae necessarias parandas et utiles ad societatem civitatis vel domus. Heinsius: Patrem enim familias oportet aut habere in antecessum, quae jam diximus, aut parare saltem, si non habeat in antecessum, idque ea faculta-

αἱ, quae nonnullis quaestuaria, nonnullis rei comparandas ratio vocatur. Nihil enim recte geri aut in domo aut in civitate potest, nisi copia earum adsit rerum, quae ut sunt ad vitam necessariae, ita ad societatem civitatis et familiae omnino requiruntur. Is scilicet scribi voluit ὡς ἴσται θησαυρισμός, assentiente Conringio. Giphanius in annotatione interpretatur hunc locum ita: nimirum patri familias et reipublicae gubernatori eam artem esse necessariam, ut vel ipsi eam norint aut certe alios habeant tanquam vicarios qui eam norint. Sed haec non insunt graecis verbis. Ars, quae nunc peculiari notione dicitur κτητικὴ, est ea, quae servos et feras parat in usum hominum. Haec partem facere dicitur oeconomiae, quae copias congestas administrat et dispensat, non congerit aut parat. Hinc adesse oeconomiae debet haec κτητικὴ species, id est suppetere debent oeconomicae arti et servi et pecora domestica, quibus utatur ad usus suos. Hoc dicit ὁ δὲ ἡτοι ὑπάρχειν ἢ πορίζει αὐτὴν, ὅπως ὑπάρχει: i. e. aut paratam adesse et suppetere oportet hanc κτητικὴν speciem, aut, nisi parata adsit, ipsam oeconomiam (nam αὐτὴν non potest referri ad οὐδὲς κτητικὴς, sed refertur ad οἰκονομικὴν) oportet providere et curare, ut parata adsint et suppetant ea, quibus congestis et paratis opus est ad vitam domesticam et civilem bene degendam. Debere autem αὐτὴν referri ad artem oeconomiam, manifestum sit etiam inde, quod haec κτητικὴ species servos et pecora parat, non ea ὡς ἴσται θησαυρισμός. Hoc vero potius est munus oeconomici congregere, administrare et congesta dispensare ad varios hominum et pecorum usus. Haec de prima specie τῆς κτητικῆς hoc loco dici videntur. De altera vero, quam χρηματιστικὴν proprie dicit, infra est capite 7 (vulgarium editionum) ubi ait ex disputatis eo usque esse manifestum πότερον τῆ οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἴσται ἢ χρηματιστικῆς ἢ ὐ. ἀλλὰ δὲ τῶτο μὲν ὑπάρχειν ὥσπερ γὰρ καὶ αἰθέραις ἢ ποιεῖ ἢ πολιτικῇ, ἀλλὰ λαβῶσα παρὰ τῆς φύσεως χρῆται αὐτοῖς. ἔτω καὶ τρεφὴν τὴν φύσιν δι' παραδῶναι γῆν ἢ θάλατταν ἢ ἄλλο τι· ἐκ δὲ τῶτων, ὡς δι' αὐτὰ διαδίδναι πρὸς αὐτοὺς τοὺς οἰκονόμους. Quod si vero haec χρηματιστικὴ non pertinet ad οἰκονομικὴν, nec partem ejus

facit, non magis haec *πῆτικῆς* species, de qua nunc agitur, *οἰκονομικῆς* pars esse vel dici potest. Quid igitur? Dīcimusne scripturam vulgatam esse vitiosam, et deesse negationem? Ita videtur, et scribendum potius *μὴ οὐκ ἔστιν ὁ δῖος* etcet. Tum vero cogimur Heinſii emendationem recipere *ὡς ἵεται, ut adsit copia*. Video etiam Giphanium dubitasse de sententia Philosophii. Posuit enim in annotatione: *Concludit tandem disputationem de artē rei quaerendae naturalī: de qua primum hoc, eam esse artis domesticae partem, sed improprie, ut infra c. 7.* Hunc secutus Heinſius in paraphrasi ante superiora haec posuit: *Ita ut hinc facile quaestio solvatur, quae a nobis supra est posita; utrum nempe ratio quaerendae rei pars domesticae sit disciplinae, sive, ut vulgo vocant, oeconomicae. Respondemus ergo, eam rei acquirendae rationem, quae est a natura, de qua hactenus a nobis dictum est, partem ejus disciplinae dici posse, quanquam satis, ut quod res est fatear, improprie.* Patrem etcet. Forte etiam scribi *περίξιος αὐτῇ* poterit, ut haec *πῆτικῆς* pars, si non suppetat, certe adjungi et suppeditari oeconomicae scientiae debere dicatur. Verum aliam difficultatem objicit nobis sectio sequens, quae vulgatam scripturam tueri videtur. Ibi enim ita concludit disputationem: *Ὅτι μὲν τῶν (Aldina τῶν omisit) ἐστὶ τις πῆτικὴ κατὰ φύσιν τοῖς οἰκονομικοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς καὶ δι' ἣν αἰτίαν, δῆλον, quae Ramus vertit: naturalem quandam quaerendi et parandi facultatem et in oeconomis et in rerum publicarum principibus inesse.* Heinſius *esse* igitur quandam rei acquirendae rationem, quae civili partim, partim domesticae inservit facultati, quam dixerunt oeconomica, ex his apparet. Ceteri interpretes cautius verba latina totidem graecis commutarunt. Sed aperte Schloſſernus *dass die Erwerbkunst der Natur nach Theil der Haushaltungskunst und der Politik seyn müsse*: Garvius aliter *dass also den Haus- und den Staatsverwaltern das Erwerben eines gewissen Eigenthums nach der Natur jener Gesellschaften obliegt*. Verum si verba attendis, minime dicere Aristotelem animadvertes, esse hanc *πῆτικῆς* naturalem partem oeconomicae et politicae scientiae, sed dicere, hanc *πῆτικῆς* speciem *εἶναι τοῖς*

οικονομικοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς, id est esse in usu, habere eam oeconomicos et politicos. Itaque manet superior nostra dubitatio de scriptura vulgata. Nam aperte dicitur haec prima species κτητικῆς debere ὑπάρχειν τῇ οἰκονομικῇ, ut deinde dicitur χρηματιστικὴ similiter debere ὑπάρχειν τῇ οἰκονομικῇ. Quod vero ὑπάρχειν, suppetere, debet oeconomicae, quo utatur, id partem ejus non facit, non magis quam coria, quae debent ὑπάρχειν τῇ σκυτοτεμικῇ, suppetere futorum arti, faciunt partem artis futoriae. Fortasse igitur etiam in altero loco verba ἐστὶ τις κτητικὴ κατὰ φύσιν τοῖς οἰκονομικοῖς eodem pacto interpretari debemus, tanquam ἐστὶ dictum sit pro ὑπάρχειν.

Sed mirum in modum eandem sententiam variavit Philosophus vel librarius. Nam sect. 20 περὶ τῆς ἀναγκαίας (χρηματιστικῆς, haec est illa κτητικὴ, de qua hic agitur) ἐστὶ ἰτέρα μὲν αὐτῆς, οἰκονομικὴ δὲ κατὰ φύσιν, ἢ περὶ τὴν τροφήν, ἢ ὥσπερ αὐτὴ ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἔχουσα ἕρον. Deinde sect. 21. τῇ ἀπορρέμῳ ἐπερχῆς πότεροι τῇ οἰκονομικῇ καὶ πολιτικῇ ἴσται ἢ χρηματιστικῇ ἢ ἡ; Vides quatuor modis variari sententiam πότεροι ἢ χρηματιστικῇ τῆς οἰκονομικῆς ἴσται, πότεροι ἢ χ. οἰκονομικὴ ἴσται, πότεροι ἢ χρ. (vel ἢ κτητικῇ sect. 9.) τοῖς οἰκονομικοῖς (κατὰ φύσιν) ἴσται, (ut sect. 22. κατὰ φύσιν ἴσται ἢ χρηματιστικῇ πᾶσι ἢ ἀπὸ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ζώων) πότεροι ἢ χ. τῇ οἰκονομικῇ ἴσται. Additur aliquoties κατὰ φύσιν, veluti sect. 9. etiam sect. 17. est ἴσται γὰρ ἰτέρα ἢ χρηματιστικῇ καὶ ὁ πλεονεξία ὁ κατὰ φύσιν. (i. e. ἢ κτητικῇ ἢ κατὰ φύσιν) καὶ αὕτη μὲν οἰκονομικὴ, ἢ δὲ καπηλικὴ ποιητικὴ χρημάτων. sect. 20 περὶ τῆς ἀναγκαίας (χρηματιστικῆς) ἐστὶ ἰτέρα μὲν αὐτῆς, (τῆς μὴ ἀναγκαίας) οἰκονομικὴ δὲ κατὰ φύσιν, ἢ περὶ τὴν τροφήν. Aliud vero est εἶναι τῇ φύσει, veluti sect. 8. ἢ ποταμικὴ φύσει κτητικὴ πως ἴσται. Ibidem ὡς φύσει δίκαιοι τῆτοι ὄντα τὸν πόλεμον. sect. 10. ἴσται δὲ ἢ μὲν φύσει, ἢ δ' ἢ φύσει αὐτῶν, ἀλλὰ δὲ ἐμπειρίας. sect. 12. ἐστὶ ἢ φύσει τῆς χρηματιστικῆς ἢ καπηλικῆς. Atque hinc satis manifestum esse puto, sensum loci, de quo disputamus, consilare omisso importuno vocabulo μέγας, uti verba sic procedant: 'Εἰ μὲν ἢ εἶδος κτητικῆς κατὰ φύσιν τῆς οἰκονομικῆς ἴσται, ὁ δὲ ἢ ἢ ὑπάρχειν ἢ περιζῆιν

αὐτὴν, ὅπως ὑπάρχει, ἢ ἔστι θεωρησμός. Videtur Grammaticus aliquis nomen μέρος adscripsisse ad εἶδος tanquam interpretationem. Pronomen αὐτὴν licebit nunc referre ad φύσιν. De hac enim verum est, minime de oeconomica, si debet ὑπάρχειν ἢ κτητικὴ τῇ οἰκονομικῇ. Et clare noster infra sect. 21. de χρηματιστικῇ affirmat ἀλλὰ δι' τῆτο μὲν ὑπάρχειν — καὶ τροφὴν τῇ φύσει δι' παραδόναι (idem est πορίζειν) γῆν ἢ θάλατταν ἢ ἄλλο τι, ἐκ δὲ τούτων, ὡς δι', ταῦτα διαδίδναι πρὸς ἑκαστὸν τῶν οἰκονόμων. Etiam hinc constat priorem τῆς χρηματιστικῆς partem non esse oeconomicae artis partem. De altera etiam manifestius est ex sect. 22. ubi docet, si χρηματιστικὴ statuatur esse μέρος τῆς οἰκονομίας, debere etiam medicinam tanquam partem ejus assumi.

9. ἐκ τούτων] Nempe τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων πρὸς ζωὴν εἰς κοινονίαν πόλεως ἢ οἰκίας.

ἀδράσκει καίται] Apud Plutarchum de divitiarum cupiditate p. 152. scriptum legitur ἀδράσκει; Chaeronensis addit: ἐπὶ τοῖς γι εἰς ἔχουσιν ὁ τῆς φύσεως πλεόντος ὤριστα καὶ τὸ τίμα παρίσθαι τῆς χρείας καθάπερ κίνησιν καὶ διαστήματι περιγυρομένοι. Vetus Interpres πρὸς αἰσίοις vertit praefinitus.

10. ἔτω καλῶς] Vulgatum αὐτὸ correxi ex Isingr. cum Casaubono. Alioqui debebat esse αὐτὴν. De eadem re Plato Sophistae sect. 10. τὸ κτητικὴς τέχνης διπλῆ ἢ εἰ δὲς πρ, τὸ μὲν θεωρητικὸν μέρος ἔχει, τὸ δὲ ἀλλακτικόν· τῆς τοιοῦτης ἀλλακτικῆς δύο εἶδη λόγουσιν, τὸ μὲν θεωρητικόν, τὸ δὲ ἑτέρον ἀγοραστικόν etcet.

ἢ δ' ἢ φύσει αὐτῶν] Victorius verba ἢ μὲν φύσει refert ad superiorem, de qua dictum fuit, proprie dictam κτητικὴν; contra Zuingerus longa annotatione docere conatur, haec separatim pertinere ad duplex χρηματιστικὴς genus, nec aliquid habere commune cum superiore et naturali κτητικῇ. Lambinus ad superiora retulit, et verba "Ἔστι δὲ — μάλλον" parenthesi conclusit. Idem sensit Giphanius et Conringius; atque hic ἔστι γὰρ vel ἔστι δὲ scribi voluit. Ramus etiam: Illud siquidem natura, hoc vero non natura, sed experientia quadam potius et artes comparatum esse. Neque ulla ratione licet per verba ab hac ratione discedere, quanquam αὐτῶν.

paulo insolentius positum est, cum discrete δύο vel ἀμφότεροι non praecesserit; sed εἰ μὴ εἶδος πτατικῆς et ἄλλα γίνεσιν. faciunt δύο εἶδῃ vel γίνῃ; atque hunc numerum δύο intelli- gere oportet, cum εἰ μὴ — εἰ δὲ αὐτῶν ad priora referuntur. In Zuingeri vero interpretatione tenenda hac ratione uti non licet, sed plane tollendum illud importunum αὐτῶν fuerit. Tum demum vertere licebit verba: *est autem haec χρηματιστικὴ partim naturalis, alia non naturalis.*

11. καθ' αὐτὸ] *secundum ipsam rem* Aretinus, *per se* Victorius, sed in annotatione *propter se*. Ceteri omnes interpretes *per se* vertunt. Deinceps εἰ κατὰ τῆς οἰκίας χρήσιν vertisse videtur vetus Interpres.

12. οὐκ ἔστι φύσει — καπηλική] Male vertit Aretinus non esse secundum naturam ejus quae pertinet ad acquirendam. Recte contra Victorius non constare natura pecuniarie genus cauponarium. Male rursus Lambinus non esse partem artis pecuniae quaerendae natura. Ramus cauponiam artem quaestuariae facultatis naturalem partem non esse. Ambigue Giphanius mercaturam non esse partem artis rei quaerendae naturalis. Heinsius cauponariam proprie ex natura sua ad pecuniae parandae rationem non pertinere. Triplex est igitur hujus loci interpretatio; sed Victoriana sola vera est. Vetus Interpres καπηλικῆς ubique campso-riam vertit.

ἀναγκαῖον ἔν] Victorius *neceffe* suisset. Lambinus *commutationem facerent*, Giphanius *deberent permutationem facere*, Ramus *cum rerum commutationes hactenus facere cogantur*. Qui cur tempus verbi variaverint, non intello.

εἰ μὴ γὰρ] Intelligit τὰς ἐν τῇ πρώτῃ κοινῇ τῆς οἰκίας, familiae ejusdem domo conjunctae membra; ab his distinguuntur οἱ καχωρισμένοι ubi Aretinus male *separatim* posuit. *disjuncti* Victorius, *a multis semoti ac sejuncti* Lambinus.

πάλιν καὶ ἰτίων, δὲ] Copulam καὶ Camotiana et Aretinus omisit, habet Aldina. Ad genitivum casum verbum si repetas *ἐκκεῖθεν*, sensus existit ineptus et contrarius. Aretinus et Victorius verba totidem reddiderunt latina de sen-

tentia securi. Lambinus rursus etiam alia communia habebant, Ramus illi vero communitalis amplioris cives permulta et varia se juncti teneant Giphanius his vero separatis multa rursus et alia erant, quae pro necessitatibus communicari oporteat, ut etiamnum faciunt. Heinsius At cum separari homines incipiunt, manet quidem adhuc aliqua communio, sine qua societas non esset, sed quae in diversitate rerum plurimum ac dissimilium consistit. Quibus alii cum egeant, alii abundant, danda est opera, ut expleatur indigentia; quae communicatio fit permutatione. Vitium vidit et corrigere conatus est Perizonius De aere gravi p. 3. qui negationem inserit μή, intelligitque verbum ἰκονόμος, interpretatus: at non item ceterarum, quae praeter multas supererant in multis. Sed ea ratio minime procedit. Debebat enim esse ὅ. Deinde ferrem, si repeteretur τῶν αὐτῶν ἢ ἰκονόμος: sed nunc dicitur πολλῶν καὶ ἰρίων. Igitur verbum ἰδίον vel simile excidit. Nunc video etiam Füllebornium vitium vidisse et verbum aliquod desiderasse ad ἰρίων. — Deinceps Aretinus posuit Inutilia enim sibi pro utilibus tradunt.

13. κατὰ λόγον ἔσικαρίζας] secundum rationem: nam cum a remotioribus quaererent auxilium Aretinus, ratione: cum enim longinquis commodum, quod hinc capitur, factum esset Victoriis; convenienter rationi. Cum enim subsidium illud fieret magis ac magis externum ac longinquum Lambinus, non sine ratione: Nam cum ab exteris et longinquis regionibus auxilia atque adjumenta peterentur Ramus, recte illa existit. Nam subsidio longinquiore facto Giphanius: In annotatione monet quosdam male per rationem vertere, ipse interpretatur optima ratione. Cum Thoma et Montecatino secundum rationem sive ex consilio malebat Piccartus. Heinsius convenienti ratione est nata. Nam cum illi, qui jam longius abessent, sibi mutuo succurrere ac subvenire vellent. Cameraarius adjumentum remotius et extraneum. Vetus Interpres ἔσικας videtur vertere peregrino. Idem verba καὶ ἐκτιμῶντι καὶ ἐκλείαζον omisit.

14. εἰσὶν αὐτῶν] Victoriana cum Aldina hic et ubique εἰσὶν dedit, quod servavit Zuingeriana, ceterae mutarunt in morem

rem Atticum recte: Homericum est Iliad. 5, 557. *μήγα δὲ σφας ἀποσφάλλει πίσιον*.

ὁ τῶν χρησίμων αὐτὸ ἐν] Hoc non pertinet ad naturam numismatis; nam potest esse etiam ipsum τῶν μὴ χρησίμων, veluti gentes quaedam orientales conchyliis quibusdam utuntur. De ortu et usu nummorum noster Nicomacheorum 5, 5, διὸ πάντα συμβλητὰ δι' ἡμῶν εἶναι, ὅν ἐστιν ἀλλαγὴ· ἰφ' ὃ τὸ νόμισμα ἐκλήθη· καὶ γίνεταί πως μίση· πάντα γὰρ μετρεῖ. — οἷον δ' ὑπάλλαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα γίγναι κατὰ συνθήκην· καὶ διὰ τῆτο τῆτομα ἔχει νόμισμα, ὅτι ἢ φύσει ἀλλὰ νόμῳ ἐστὶ, καὶ ἰφ' ἡμῶν μεταβάλλει καὶ ποιεῖται ἀχρηστον. Ὅτι δὲ ἡ χρεία συνίχει ὥσπερ ἐν τι ἐν, δηλοῖ, ὅτι, ὅταν μὴ ἡ χρεία ᾖσιν ἀλλήλων ἢ ἀμφοτέρω ἢ ἑτέρω, ἢ ἀλλάττονται, ὥσπερ ὅταν ἢ ἔχει αὐτὸς, δίδται τις, οἷον οἶνον, δίδόντες οἶνον ἔχοντων. Διὶ ἄρα τῆτο ἰσασθῆναι. Ὑπὲρ δὲ τῆς μιλλήτης ἀλλαγῆς, ἡ νῦν μετὴν δίδται, ἐπὶ ἔσται ἐὰν διηθῇ, τὸ νόμισμα οἷον ἰγγυητὴς ἐστὶν ἡμῶν· διὸ γὰρ τῆτο φέροντι εἶναι λαβεῖν etc.

μεγίστη καὶ σταθμῶ] Hoc genus Romani aes graui dixerunt. Victorius cum dictione *χαρὰκτῆρα ἐκβάλλειν* comparavit Platonicum *σημαῖον ἐκβάλλειν* e libro nono Legum.

καπηλικὸν — μεταβαλλόμενον] Vetus Interpres *campforiam* vertens ἡ καπηλικὴ scriptum legisse videtur. Idem deinceps τὸ μὴ ἐν πρῶτῳ vertit *primum quidem igitur*. Monuerunt interpretes, Aristotelem vocabulum prius latiore notione accepisse, quam Platonem in *Sophista*, qui τῆς ἀγοραστικῆς tres facit partes, τὸ αὐτόπωλικόν, τὸ ἱμπορικόν, τὸ καπηλικόν. Hinc recte Giphanius *mercaturam* vertit solus. Ad verbum *μεταβαλλόμενον* intelligunt τὸ νόμισμα; si vero articulum τὸ addideris, praeter nummos comprehendet verbum omne mercium genus.

πόθεν ἔσται πλεονεξία χρημάτων] Egregia est, ut mihi quidem videtur, Giphanii ad haec observatio, monentis, rectius omitti *χρημάτων*, ut *πλεονεξία* intelligatur *νομίσματος*.

16. Καὶ γὰρ τὸν πλεονεξία] In his videtur quidem inesse ratio, cur copulaverit mentionem *πλεονεξία* cum vocabulo *χρημάτων*; sed sequens membrum ἐπὶ δὲ πάλιν videtur docere, doctrinae novum membrum exordiri Philosophum; quare

cum Giphanio causalem γὰρ delctam malim. Deinceps ποιητικὴ γὰρ τὸ πλεον οmissio verbo εἶναι vertit vetus Interpres. εἶναι pendet a verbo δοκεῖν, si bene habet scriptura.

εἰ δὲ λόγος — καὶ νόμος] Aldina cum Victoriaua et Zuingeriana, ita habent; deinceps Aldina et Camotiana εἶς νόμος, quod Camerarius in εἶς νόμος mutatum voluit. Aretinus vertit *Contra vero interdum futile quiddam videntur numus et lex et nequicquam secundum naturam.* Legit igitur scriptum καὶ νόμος καὶ παντάπασιν φέρεται εἶναι. Victorius videtur esse nugae et opinio penitus. Camerarius arbitrio hominum ubique et prorsus pecuniae ratio constituitur, et secundum id valet. Lambinus nugatorium quiddam — et lege prorsus constare. Ramus res levis et inanis solaque hominum lege, nulla naturae lege, fundata et constituta. Giphanius nugae videtur esse numus et lege omnino, natura minime. Lambinus νόμον scriptum maluit, cui favere videtur sequens φέρεται. Sed argutior dictio videtur servato νόμος, ut simul ad originem vocis respiciatur. Scilicet a νόμος factum in usum venit νόμισμα, ut in Nicomacheis monuit etiam noster; hinc Platonis vel votius incerti auctoris Eryxias ἰσχυροὶ Λακιδάμοι σιδήρεον σταδμάς νομίζουσι id est, utuntur ferreo numo pro ponderis ratione.

μεταδιδόντων] mutatis iis Aretinus, mutato animo eorum rectius Victorius, ubi eum immutarunt Lambinus, si legem suam et institutionem mutaverint Ramus, mutata utentium voluntate Giphanius. Deinceps malim τὸν πλεον. Sequens αὐτῷ omisit Aldina et Camotiana. Vetus Interpres γιγνομένη omisit vertens omnibus sibi exhibitis aureis.

17. Διὸ ζήτησον] Dubium est, qui dicantur quaerere, et quid. Si sunt philosophi, qui quaerunt, profecto illi quaerunt aliud quam πλεον, aliud etiam quam χρηματιστικὴν; quaerunt scilicet veram rationem, qua χρηματιστικὴν discernant a πλεον. Igitur deest verbum ἀποφαίνειν vel simile, quod significet demonstrare vel docere. Accedit altera dubitatio, qui possit χρηματιστικὴν opponi πλεον, cum potius τὰ χρήματα videantur opponi πλεον debere. Sed eadem dictio statim repetitur, ubi est ἵνα γὰρ ἴσμεν ὅτι χρημα-

τιστικὴ καὶ ὁ πλεῖστος ὁ κατὰ φύσιν· ubi dictionis insolentia ad sententiae ineptias accedit. Quo enim refertur αὐτῇ μὲν εἰκονομική? quo deinceps ἢ διὰ καπηλική? Ad χρηματιστικὴν referri αὐτῇ non potest; nam saepius negatur, χρηματιστικὴν pertinere ad oeconomica[m] artem; multo etiam minus καπηλική. Superest igitur ὁ πλεῖστος ὁ κατὰ φύσιν. At qui potest fieri per grammaticas leges, ut αὐτῇ referatur ad πλεῖστος? Equidem video sententiam flagitare τῇ κτητικῇ, quae veras et naturales divitias parat et pertinet ad oeconomiam, ut supra fuit demonstratum; sed verba huic sententiae accommodari qui possint nisi per durissimam metonymiam, equidem non intelligo. Interpretes omnes de hoc loco silent; in Heiniana tamen paraphrasi vestigia veri apparent.

πάντως ἀλλ' ἢ] Aretinus non simpliciter sed per ipsarum pecuniarum commutationem, reddidit, quasi ἀπλῶς scriptum legisset, et deinceps ἀλλὰ διὰ χρ. μ. Similiter Victorius non modis omnibus sed per commutationem pecuniarum, Lambinus non omni modo sed pecuniae permutatione, Ramus non omni ratione sed ipsarum pec. commutatione, Giphanius non omnifariam sed rebus permutandis. Omnino si πάντως probetur, deinceps etiam ἀλλὰ διὰ scribendum videtur; contra si ἀλλ' ἢ ut γὰρ scriptura probetur, πάντως in πᾶσι mutandum videtur.

καὶ ἀπικεῖ δὲ] Novae sententiae vel potius comparisonis initium hinc sumit Giphanius, scribens διὰ probabili conjectura.

τῇ ὑγιαίνειν εἰς ἀπικεῖ — τῇ τίλγῃ εἰς ἀπικεῖ] Aretinus et Victorius totidem verba latina reddiderunt, Lambinus sanandi cupida in infinitum — finem suum expetit in infinitum, Ramus medicinae prosperae valetudinis et unaquaeque ars immensum quendam gradum et progressum finis sui sibi proponit; Giphanius ad sanandum infinite fertur, ut ars quaeque ad finem infinite, Heinsius Nam quemadmodum in aliis quoque artibus finis quem proponimus est infinitus, quamvis instrumenta, quibus tendimus ad finem, sint determinata; ita et hic agitur. Sic exempli gratia sanitas est finis medici; ad quem finem tendit omni modo me-

dicus — Studium ergo medici in conferenda sanitate et cura non determinatur, quamvis instrumenta quibus utitur, determinata sint. Camerarius etiam τέλος finem, πέραν terminum interpretatur. — Deinceps τέλος δὲ ὁ τοῖσδε scribi voluit Conringius, sed ita omnis argumentationis vis perit.

18. δ' γὰρ τῷτο — ἔργον] nempe χρήματα ποιῶν nisi forte τῷτὸ scribi debeat. Sed Montecatinus scribi voluit καὶ χρημάτων κτήσις ἔστι τέλος, assentiente Conringio, qui veterem interpretem atque Aretinum ita scriptum legisse videri addit. Aretinus vertit: Sed rei familiaris non augendae rei est finis: non enim hoc est rei familiaris opus. Hinc igitur nullum praesidium conjecturae vanae et inutili peti potest, Οἰκονομίας deinceps maluit Casaubonus. Sequens τῇ adverbii significatione poni, monuit Camerarius, hactenus, hoc pacto, quodam modo. χρηματίζεσθαι τὸ νόμισμα vertit vetus Interpres pro rebus ad usum habentes numisma.

τὸ σύνγγυς αὐτῷ] Intelligo τῆς οἰκονομικῆς καὶ χρηματιστικῆς. Sequens τῇ αὐτῇ refertur, credo, ad νόμισμα. Camerarius vertit: Causa est quae est istorum affinitas. Implicatur enim usus, qui est uterque in pecuniaria ratione ejusdem rei. Aretinus variatur enim usus ejusdem existens utriusque acquisitionis. Lambinus alternat enim ejusdem rei usus, cum sit utriusque rationis ad pecuniam quaerendam pertinentis. Victoriū immutatur enim usus, qui ejusdem est utriusque pecuniariae. Ramus, varius enim usus est ejusdem rei, cum ad utramque quaerendi speciem referri possit. Giphanius Mutat enim usus ejusdem rei utriusque artis, rei quaerendae. Heinſius usus enim utriusque, partim quia utraque versatur circa idem, partim quod eodem quoque nomine utraque appellatur, inter se confunditur. Vides igitur interpretes omnes ἑκατέρωτ' scriptum vertisse, non quod vulgabatur, ἑκατέρωτ' quin id ipsum Sepulveda rescribi voluit approbante Zuingero. Victorius de hoc dissensu interpretum monuerat in priore Editione; in altera ea de re tacet et hanc interpretationem ponit: imprudenter saepe capitur alter pro altero, quia utriusque rationis ille idem est, scilicet usus ac fructus: quaeſtus enim patris familiae et numularii, id est pe-

eunia, ambabus rationibus parata, iisdem rebus inservit: pos-
suntque parari et emi ipsa eadem. Denique Giphanius affir-
mat *ικατέρας* scribendum esse, atque ita habere libros emen-
dationes. De librorum auctoritate dubitari jure potest, de
emendatione minime, ita tamen ut augmento literae non
sit opus, sed puncti. Scribendum scilicet *ικατέρας* casu da-
tivo. Vetus Interpres *existens utraque*, sed Thom. *utrique*
habet. Ita de ortu animalium 2, 1. τὰ δ' αἷμα ἔκαστα
σχωλεκετικῇ ἀπλῶς. *ικαλλάττει γὰρ ἀλλήλοις τὰ τ' ἴντεμα καὶ*
τὰ ἀτιλῇ τίκτοισι τὰ ἀά, quae Gaza vertit *exsangui* non
omnia verimem pariunt: commutant enim inter se vices infecta
et quae ovum pariunt imperfectum. Usus et notionem verbi
docent dentes *ικαλλάττοντες*, quos idem Aristoteles *ικαλλάξ*
ἐμπύπτοντας interpretatur. Sed notio paulo diversa in loco
de vitae brevitate c. 1. κατ' ἰσῆς ἰσχύς *ικαλλάττει τὰ νεώδη*
τῇ φύσει σώματα τοῖς βραχυβίοις, quae Gaza vertit: *secundum*
quosdam quidem morbos vicissim mutantur valetudinaria se-
cundum naturam corpora iis quae brevis vitae. Rectius Bu-
daeus Comment. p. 601. *ικαλλάττειν* interpretatur *alterum*
pro altero accipi et loco alterius esse. Quam proposuit Fül-
lebornius conjecturam. *ικαλλάττει γὰρ ἡ χεῖρ τῷ αὐτῷ, ὥς*
ἄλλο ἱκατέρας τῆς χερματιστικῆς, equidem non intelligo.
Idem verba sequentia *τῆς γὰρ αὐτῆς ἰστί χεῖρως κτῆσι* tan-
quam glossema tollenda censuit; de quo deinceps videbimus.

τῆς γὰρ αὐτῆς ἰστί χεῖρως κτῆσι] Aretinus vertit *ejus-*
dem enim usus est acquisitio, Victorius *ejusdem enim usus est*
possessio ipsa, in annotatione interpretatur: *quicquid partum*
est possideturque ambabus illis rationibus, in se habet easdem
utilitates, praebebetque eosdem fructus. Camerarius Nam ad
unum quidem usum et eundem facultates parantur, sed non
eodem pacto. Lambinus ad eundem enim usum pertinet re-
rum partarum possessio. Ramus ad ipsum enim usum acqui-
sitio refertur sed non eodem modo. Heinsius et eundem sano
usum per se habet possessio bonorum, licet alii atque alii lon-
go eandem efficiant diversum. Denique Giphanius ita ad
h. l. annotat: *Inducenda sunt haec verba. Nam eleganter*
haec velut per ἀντίθεσιν inter se respondent: ἡ χεῖρ τῷ αὐτῷ

ἀλλ' ἔ κατὰ ταύταις. Et κτῆσις χρήσις absurda est phrasis. Perionius et Sepulveda valde laborant, sed frustra: nullum reperiunt sensum. Egregie de vitio admonuit vir perspicacissimus; nec sensum eum, quem voluerunt interpretes, verba reddent, quaecunque admoventis tormenta. Equidem leniorem medicinam reperisse mihi videor. Verba τῆς γὰρ αὐτῆς ἰστίς χρήσις suspicor adscripta fuisse a grammatico, ut interpretaretur obscuriora illa ἰπαλλάττει γὰρ ἡ κτῆσις τῇ αὐτῇ ἡσά; quae deinde suscepta a librariis alienum occuparunt locum. Vocabulum κτῆσις pertinet ad sequentia, ita continuanda: ἀλλ' ἔ κατὰ ταύταις. ἀλλὰ τῆς μὲν ἵτερον τίλος, ἡ κτῆσις, τῆς δ' αὖξησης. Ita sententia plane perficitur, quae vulgo manca ferebatur, cum alterius artis, τῆς χρηματιστικῆς, τίλος nominaretur ἡ αὖξησης, alterius vero, τῆς κτητικῆς, indicaretur tantum verbis ἵτερον τίλος tanquam diversum, sed non nominaretur. Itaque necessario esse addendum videtur ἡ κτῆσις. Nam de altera parte χρηματιστικῆς agi, quam Philosophus κτητικὴν proprie vocat, nulla est dubitatio; de fine autem ejus, non magis; ipsum enim nomen indicat finem, atque ipsa hinc nomen traxit. Interim verba vitiosa seclissi; sed verba ἡ κτῆσις suo loco etiam post τίλος inserui. Post αὖξησης vetus Interpres τίλος repetitum vertit.

τῆς οἰκονομικῆς] Prior Victorii Editio annotavit plures libros scriptos οἰκονομίας habere. νομισματὸς ἥσται idem cum vertisset nummi vim, in annotatione interpretatur patrimoniū quod est in nummis pecuniaque. Aretinus simpliciter pecuniam vertit, rem nummariam Lambinus, pecunias et facultates Ramus, in nummis Giphanius, copiam nummorum Casperarius, qui monet Jurisconsultos posteriores romanos substantiam dixisse; cum graecum vocabulum proprie significet rem ipsam quae extet. Plato de καπλῆια libro 11. Legum p. 132. πᾶς γὰρ ἔκ τῆς ἐργίας πᾶς ὅς ἐστι ἥσται χρημάτων ἀντιστοιχῶν ἀσύμμετροι ἥσται καὶ ἀνόμαλοι ὁμαλὴν τι καὶ σύμμετροι ἀπὲρ γὰρ ἔσται;

19. εἰς ἀπείροι — ἥσται] Sylburgii conjecturam εἰσῆς scribentis necessariam non puto, cum supra sit ἡ ἰατρικὴ τῇ ὑγιαίνειν εἰς ἀπείροι ἰστίς.

διὰ τῆς ἐλάνθης] Aretinus et Heinſius hinc proceſſit, Victorius propter hoc in uſum venit, Lambinus propter hanc cauſam introducta eſt. Ramus οὐδὲν eam rerum — genus ortum eſt, Giphanius eaque propter — genus extitit.

δι' ἄλλης αἰτίας] per aliam cauſam Aretinus, Victorius, alia experiuntur viā rectius Lambinus, Ramus, Giphanius, Heinſius.

20. ποιῆσι χηματιſτικῆς] Ita etiam Aldina, χηματιſτικῆς Camotiana dicitur habere. Comparavit Victorius locum Platonis in primo reipublicae, ubi haec eadem diſputantur, et de medico eſt ibidem c. 15. ὁ ἀκριβὲς ἰατρὸς ἐνμάτωι ἵππῳ ἀρχῶν ἀμολόγηται, ἀλλ' οὐ χηματιſτῆς.

ἢ περὶ τῆς τρεφῆς] Vulgatum ἢ correxi, quod ſenſum et ſtructuram verborum difficilem facit. ἢ eſt quatenus.

21. ἀλλὰ δὲ τῷ μὲν] Aretinus ſed oporteat prius eſſe acquiſitum. Victorius ſed opus eſt paratum eſſe. Neuter igitur τῷ reddidit, ſed in annotatione Victorius habet totum hoc paratum eſſe. Lambinus ſed hoc oporteat ſuppetero ac praefito eſſe. Ramus quippe hanc adēſſe neceſſe eſt. Giphanius ſed oporteat hoc quidem adēſſe. Heinſius an contra ſatis ſit ſuppetero ea et proviſa eſſe in antecēſſum ab hac facultate. Zuingerus adhaeſit in particula μὲν, eamque in μέν mutataſſe voluit, quo explicatio fieret ratiocinatio. Verum huic μὲν reſpondet δὲ in verbis ἐκ δὲ τῶν. Itaque μὲν mutari non debet. Miror virum doctum non haefiſſe in pronominē τῷ, quod quo referendum ſit, non apparet, ut recte admonuit Conringius. Senſus quidem facilis eſt ad divinandum; intelligit enim philoſophus eas copias, quas οὐ χηματιſτικῇ parat; ſed verba huic ſententiae accommodare difficile eſt. Quanquam enim ταῦτα ſcribi poſſit, et aliquo modo explicari de copiis iſtis; ſupereſt tamen de oratione reliqua dubitatio, ἀλλὰ δὲ τ. μ. ἐπ., quare videtur non eſſe connexa cum iſto initio πότερ — ἢ οὐ, ſed diſjuncta novam ſententiam exordiri, ut alterum membrum ei adiunctum ἐκ τῶν δὲ praecipue demonſtrare videtur. Quocirca plura verba hic excidiſſe cum Conringio cogor ſuſpicari. Verum iſtud τῷ tangere vctat locus ſect. 22.

μέλιτα δὲ καθάπερ εἴρηται πρότερον, διὲ φύσει τὰτα ὑπάρχειν·
ubi similem dubitationem poterat habere singularis nume-
rus et genus neutrum, cum verbum tale non praecesserit.
Ceterum de hoc loco quaedam ante dicta fuerunt supra ad
sect. 5. ubi plane contraria est huic sententia: Ἐν μὲν ἔν εἶ-
δος κτητικῇ κατὰ φύσιν τῆς οἰκονομικῆς μέρος ἔστιν, ὃ διὲ ἔται
ὑπάρχειν ἢ πορίζειν αὐτὴν, ὅπως ὑπάρχει, ὡς ἴσται διακουρισμὸς
χρημάτων πρὸς ζωὴν ἀναγκαίαν· ubi falso oeconomicae pars
dicitur ἢ κτητικῇ esse.

ἔτα καὶ τροφὴν τῶν φύσιν διὲ παραδῶναι γῆ] Vereor ut
haec sana sint; vix enim Philosophus videtur commode di-
cere potuisse γῆ καὶ θάλατταν datam homini τροφῇ; potius
dicendum fuit *eis* τροφῇ. Lambinus igitur vertit ita et vi-
ctum natura subministret oportet, nempe terra aut mare aut
aliud quidpiam. Heinſius *Natura enim victum praebeat ne-
cesse est; et hoc agit tellus, agit mare, hoc singulae propemo-
dum naturae partes agunt.*

Ἐξ δὲ τῶτα] Aretinus vertit: *Sed quemadmodum haec
administranda sint, ad gubernatorem domus pertinet.* Is igitur
πῶς scriptum legisse videtur. Lambinus similiter quomo-
do autem haec sint procuranda et tractanda, ad partes ejus,
qui — pertinet. Ramus atque haec jam parts quemadmodum
dispensanda sint, ad oeconomi curam pertinet. Giphanius ut
Victorius, ex his autem quemadmodum oportet dispensare de-
bet pater familias. Heinſius caeterum his uti et quemadmodum
oportet ista dispensare, opus est oeconomi. In annotatione
Victorius ex τῶτα interpretatur ex γῆ καὶ θαλάττης, Zuin-
gerus praeterea assumit verbum λαβόντα. Quae ratio dura
mihi videtur esse; igitur malim simpliciter post haec in-
terpretari.

22. πρὸ τῆς ὑγίαιας] Articulum omisit Aldina et Camo-
tiana. Praeterea Aldina habet ὑγίαιας, ἰδίῳ, ἴσται δ' ἢ
Pravum ὑγίαιας cum Sylburgiana receperunt recentiores
Editiones.

τῆς ὑπερετικῆς]. Camerarius ad h. l. ita: *Exstat in vete-
re. quodam codice talis scriptura ἀλλὰ τῆς κίεδος ὑπερετικῆς,
quae mihi sano probatur, ut de pecuniaria hoc tantum dici in-*

intelligatur, *eius opus est facere lucrum.* Animadverti etiam, ista ita ex graeco in latinum convertisse Aretinum. Hujus nempe versio habet *sed ut lucro instrumentis.* Cum Camera-rio sentit Casaubonus.

διὸ φέρεται τὸτο ὑπάρχον] Hic locus confirmat vulgarem scripturam lect. 21. ἀλλὰ διὸ τὸτο μὴ ὑπάρχον.

τρεφῆναι τὸ λαιπόμενον] Aretinus vertit *Cuique autem ex quo generatur, alimentum est afferendum.* Victorius *omni enim ex quo nascitur, alimentum est, quod restat.* Lambinus *omni enim ejus unde oritur, reliquum victus est.* Ramus: *a quo enim procreatum est unumquodque, ab eodem educatur et alitur.* Giphanius *omni enim ex quo gignitur reliquum est victus.* Heinſius *cum quid nascitur, ex eodem, ex quo nascitur, habet, unde vivat.* Nam quod superest post generationem, *cibus est, quo alitur, quod generatum est.* — Atque id in homine non minus locum habet, cui lac post partum superest, quo foetus sustentetur. A quo jam, provecior ad fruges transit et ad animalia. Sensem Heinſii paraphrasis optime aperuit; quam scripturam Aretinus et Ramus secuti fuerint, ignoro.

πάντα ἀπὸ τῶν καρπῶν] Hinc maxime apparet quam in-
epte vertant *χρηματιστικὴν pecuniae quaerendae rationem vel rei quaerendae artem*, Ramus cautius h. l. *quaerendi facultatem.* Verum magis dignum est animadversione vitium vulgatae scripturae, quae *χρηματιστικὴν* in unumverſum facit fruentem et utentem fructibus atque animalibus, cum altera ejus pars tota in comparanda pecunia occupetur. Igitur articulum ἡ addidi, quo significatur prior ejus pars, quam *πραγματικὴν τῆς κατὰ φύσιν* noster supra dixit. Recte igitur Lambinus vertit *Quare ea* — *ratio naturae consentanea omnibus est, quae est a fructibus et animalibus.* Ramus item: *Quo fit, ut quaerendi facultas, quae ex fructibus et animalibus victum quaerit, omnibus sit naturalis.* Giphanius *Quare naturae consentanea est omnibus ea ars — quae est ex frugibus et animantibus.*

23. Διπλῆς δ' ἔστι αὐτῆς] Aretinus *Cum vera et haec sit duplex.* Legit igitur scriptum *διπλῆς δ' ἔστι καὶ ταύτης.* De

quo postea videbimus. Idem verba ἀπ' ἀλλήλων ἰστίς vertit sed ab hominibus acquirit. Victorinus sed e semetipsis quaestum faciunt. In annotatione interpretatur res, quae ipsa parantur, se mutuo gignunt, ut exempli causa, vini magna vis copiam frumenti parat sive olei sive vestimentorum; quae res postea, ita paratae, rursus commutantur, novamque ubertatem aliarum rerum pariunt. In Camerarii annotatione haec leguntur: Praepostero et perverso ordine hoc agit καπηλική μεταβλητική, ut metua sint mutationum elementa, et non petitur, quod necessitas exigit, sed quod mutua cupiditas desiderat, — Qui igitur vinum verbi causa frumento permutat, ut vino abundet, in ista commutatione non sumit ab ipsa natura necessaria, sed aliunde superflua parare studet. Is igitur fere cum Victorio sentire videtur. Lambinus illa autem quae in permutatione numi consistit merito vituperetur: non enim naturae consentanea est, sed in ea alter ab altero lucrum aucupatur. Ramus illa vero permutatrix merito reprehendenda ac vituperanda: non enim a natura sed a mutuo hominum commercio profecta est. Giphanius illa vero in permutando posita jure vituperabilis: neque enim ex natura, sed hominibus inter se est. Heinsius altera vituperatur merito, ea scilicet quae exerceri absque permutatione nequit: neque enim naturalis est ut altera, sed inventa ab hominibus, qui eam inter se exercent et ex ipsa rerum permutatione lucrum quaerunt.

Deinceps καὶ ἔκ ἑφ' ἑπὶ maluit scriptum Sylburgius. Postea verba τόκος αὐτὸ ποιῶ πλείον Aretinus vertit cum veteri Interprete se ipsum majus facit. Igitur αὐτὸν scriptum legisse videtur. Deinceps vetus Interpres νόμισμα ἐκ νομοματός scriptum legit et vertit bene. Nunc audiamus Zuingerum multa in hoc loco tentare ausum. Is scribendum censet Διὰ τέχνης δὲ ἡ μεταβλητική· διπλῆς δ' ἔσθαι αὐτῆς — τῆς δὲ καπηλικῆς ψευδομένης δικαίως· ἢ γὰρ κατὰ φύσιν ἀλλ' ἀπ' ἀλλαγῆς vel ἀπ' ἀπ·λαύσεως ἰστίς. Rationes emendationis ita explicavit: Hoc membrum methodi conjectura supplendum putavi, et ne quis audaciam nostram accusare posset, lineis inclusi. Ratio supplementi est, quoniam ἀναcephalaeosin instituit specierum χρηματιστικῆς. Naturalis ergo quam sect. 8.

explicavit, non est duplex, (quod aliqui velle videretur, si haec absque supplemento legantur) sed artificialis altera, quam sect. 11. 12. duplicem facit, nempe vel naturae deficientis vicariam vel luxuriae ministram: hanc καπηλικήν, illam nomine generis μεταβλητικήν dictam. Porro quae adjicit, sic intelligenda: καὶ ταύτης μὲν (τῆς μεταβλητικῆς propriè dictae, nomine generis ad speciem translato) διαγκαίμει καὶ ἱπαινημίνης, (cum eis διαπλήρῳσι τῆς κατὰ φύσιν αὐταρκτίας inventa sit ab arte,) τῆς δὲ καπηλικῆς (quae altera species est μεταβλητικῆς, non διαπλήρῳσι ἰδίαι sed αὐξήσει tantum ἔχειας quaerens, ut sect. 13. Omnes legunt τῆς δὲ μεταβλητικῆς, sed errore manifestio. Vox fortasse μεταβλητικὴ in margine ad explicandum praecedens relativum ταύτης adjecta primum ab aliquo subinde in graecum contextum a librario importuno translata fuit.) Ψυγομένης δικαίως, (non absolute et per se vituperatur, ut neque commutatio absolute laudatur, sed haec quatenus naturalis indigentiae terminos non transcendit; illa vero quatenus transcendit. Alioqui potest quis in naturali χρηματιστικῇ, quae ortu suo naturalis est, peccare per avaritiam; potest οὐσίαν μεταβλητικῇ vicissim ad avaritiam abuti: potest denique καπηλικῇ per se parum laudata ad necessitatem naturalem tantum uti) ἔ γάρ κατὰ φύσιν (καπηλικὴ ortu suo non est naturalis sed pure et mere artificialis, usu tamen recto naturae potest ministra fieri. At si usus perversus accedat, plane contra naturam evadit, et ortu scilicet et usu suo) ἀλλ' ἀπ' ἀλλήλων ἴσσι. Opponit inter se τὸ κατὰ φύσιν et τὸ ἀπ' ἀλλήλων, quod διὰ τῆς ἰσῆς sect. 10. dixerat, Non naturales sed arte tantum et instituto hominum introductas divitias confectatur, pecuniam scilicet, et lucrum ex alio quaerit, ἀπ' αὐτῇ τῇ νομίματος. An fortasse legendum ἀλλ' ἀπ' ἀλλήλων ἴσσι, non a naturae necessitate, sed a commutatione pendet; vel ἀπ' ἀπολαύσεως ἴσσι, hoc est a cupiditate immoderata pendet, uti praecedente sect. docuit. In hac praelonga annotatione nihil est, quod laudare aut probare possim, praeter illud τῆς δὲ καπηλικῆς substitutum vulgato τῆς δὲ μεταβλητικῆς. Verum Camerarius difficultatem ita vitare voluit, ut eandem conjunctim μεταβλητικὴν καπηλικὴν et seorsim με-

ταβλητικὴν dictam fuisse putaret. Ipse tamen aliam rationem reperisse mihi videor, qua difficultas omnis plane tollitur, nulla mutatione nisi loci facta.

Scribendum enim censeo: καὶ τῆς μὲν κατηλικῆς, τῆς δὲ μεταβλητικῆς, οἰκονομικῆς· καὶ ταύτης μὲν ἀναγκαίης καὶ ἐπιτημνῆς, τῆς δὲ ψιγομένης δικαίως· ἢ γὰρ κατὰ φύσιν ἀλλ' ἀπ' ἀλλήλων ἰστί· εὐλογάτατα etcet. Ita μεταβλητικὴ, illa nempe quae est inventa εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς ἰνδίας, dicitur esse οἰκονομικὴ, quia est ἀναγκαία, quod idem est ac sequens κατὰ φύσιν; ideoque laudabilis est; contra κατηλικὴ vituperatur merito, quia non est κατὰ φύσιν, igitur nec οἰκονομικὴ, et quod est ἀπ' ἀλλήλων. Postremum hoc aliter interpretari non licet nisi κατὰ φύσιν et qui κατηλικὴν faciunt, non ex cultu terrae vel pecorum fructum percipere et vitam sustentare, sed ex permutatione naturalium fructuum, ut dum permutandorum fructuum pretia pro necessitate et indigentia hominum augent et incendunt, magis ex arte ipsa atque hominum necessitate quam ex ipsis fructibus naturae vivere, atque artem suam potius contra genus hominum et contra se invicem exercere quam in naturae copiis percipiendis et permutandis occupare dici posse videantur.

Ad Caput IV.

Πάντα δὲ καὶ ταῦτα] Vetus Interpres πάντα γὰρ τ. τ. vertit. Sequens ἐξῆνι vertit abundant.

Εἴτα περὶ γιωργίας] Aldina et Camotiana ἢ π. γ. habent. ψιλὴν καὶ πικρὴν. Victorius, Lambinus, Giphanius et Heinſius nudam et arboribus confitam vertit, nudi soli et confiti Aretinus, agri vel arboribus nudi et vacui vel confiti et instructi Ramus. Camerarius et Victorius comparant locum Demosthenis in Leptinea c. 95. ἱκατὸν κλίθεα γῆς πεφυτμένης — ἱκατὸν δὲ ψιλῆς· ubi egregius Wolfius comparavit Homericum Iliad. 9, 576. τέμενος, τὸ μὲν ἡμῖν εἰσπείδοιο, ἡμῖν δὲ ψιλῇ ἄρασι πεδίῳ. Xenophonti de Venatione ψιλὸς τέπος est locus non silvestris sed arboribus nudus, oppositus ἐλάει.

τῶν πλοῦν ἢ πτωχῶν] Haec Aretinus omisit. βοηθήσαι
admiriculum vertit Victorius, *utilitas* Aretinus, *opis aut ad-*
jumenti Lambinus, *emolumenta certa* Ramus, *adjumentum*
 Giphanius. Victorius comparavit locum Platonis 11. Le-
 gum p. 132. ubi de generibus mercaturae: δύναται πᾶν
 ἐπιχειρῆσαι ταῖς χερίαις ἐξυποχεῖν.

2. εἰκιστάτης] *Propriae* Aretinus, *maxime propriae*,
 Victorius et Giphanius, *nobis conjunctissimae maximeque*
propriae Lambinus, *quae verissima quaerendi ratio est*. Ra-
 mus, *qui hac prima ratione hoc est naturali rem facturum est*
 Heinsius.

ἐμπορία — ναυκληρία, φορτηγία, παραστάσις] Aretinus
mercatura — navigatio, devectio, negotiatio. Victorius *mer-*
catura — nauticaria, oneraria, parastasis. Lambinus *mercatu-*
ra — quae fit navibus, altera quae plaustris aut jumentis, ter-
tia quae sine labore aut periculo vecturae iisdem in locis ubi
merx nata est, factitatur. Ramus *mercatura — aut enim na-*
vigiis merces transferantur aut carris comportantur, aut in
taberna aliqua venduntur et emuntur. Giphanius et Hein-
 sius *mercatura — navigatio, vectura, institoria*.

Eandem interpretationem posuit etiam Victorius in an-
 notatione, simul monens φορτηγὰ etiam fuisse dicta na-
 vigia oneraria. Miratur igitur, qui factum it, ut Aristoteles
 φορτηγίας vecturae terrestri propriam fecisse videatur. In
 tertio vocabulo merito haesit vir doctus et de vulgari in-
 terpretatione dubitavit: Institor enim non est ἐμπορος sed
 potius κῆπλος vocandus. Comparavit idem locum nostri
 infra libro 5. ubi est ἀποδημητικὰς ποιεῖσθαι τὰς παραστάσεις
 αὐτῶν· ubi genus honestum exilii significatur. Denique po-
 suit locum Xenophontis de republica Lacedaemoniorum 7.
 1. ὁ μὲν γινωσκῶν, ὁ δὲ ναυκληρεῖ, ὁ δ' ἐμπορεύεται, οἱ δὲ καὶ
 ἀπὸ τεχνῶν τρέφονται· ubi ναυκληρία dicitur non pars speciei-
 ve ἐμπορίας, sed ab ea diversa. Addo locum de Vectig. 3,
 4. προεδρίας τιμᾶσθαι ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους, — εἰ ἂν δοκῇσι
 ἀξιολόγοις καὶ πλείοις καὶ ἐμπορεύμασιν ὠφελεῖν τὴν πόλιν. Ibi-
 dem sect. 12. ναυκλήροις οἰκοδομεῖν καταγόνια περὶ λιμένας —
 καὶ ἐμπόροις προϊέοντας τόπους ὧν τι καὶ πρᾶσαι, καὶ τοῖς εἰσαφ-

ικημίσις δὲ δημόσια καταγόνια. Aperte igitur ἑμπορεύς facit mercatores qui commercia faciunt terrestria; de quibus idem ibidem 3. 1. τοῖς ἑμποροῖς ἐν μὲν ταῖς πλείοσι τῶν πόλεων ἀντιφορεῖσθαι τι ἀνάγκη.

Camerarius monet ἑμπορείαν proprie mercaturam maritimam significare, ναυκληρίαν vero esse eorum quaestum, qui naves locant vendendis mercibus; dominum enim navis nauclerum dici, ναυκληρὴν esse navem possidere: φερεγγίαν quaestum esse enim, qui sit apportandis mercibus; παρῆστασι vero quam dicat Aristoteles, se magis suspicando opinari, quam intelligendo scire fatetur. Arbitror, inquit, Aristotelem hoc nomine indicasse mercium expositionem, qualis sit ab institoribus et iis, qui vel suas proponunt, vel alienas receptant atque distrahunt praesentes semper in foro et instantes venditioni. Budaeus ante eum παρῆστασι fiatariam mercaturam, hominum nimirum in foro defidentium aut consistentium, quos latine propalas et institores vocant, interpretatus est. Atque haec interpretatio ita invaluit, ut hucusque nemo meliorem reperisse videatur. ἱπικαεργίαν vetus Interpres vertit excrefcentiam.

Τρίτοι δὲ εἶδος] Vetus interpres et Aretinus Τέταρτον scriptum vertunt, quos secuti sunt quidam recentiores, quos refellit Victorinus. Prius enim τρίτον pertinet ad tertium εἶδος μεταβλητικῆς.

ἔσα ἀπὸ γῆς] et est in his omnibus quae a terra et in his quae terrae sunt Aretinus, nam quae e terra gignuntur, quaeque e terrae visceribus eruuntur — eorum partim ad illam naturalem — oeconomiam, partim ad hanc negotiandi et commutandi artificem cauponiam referuntur Ramus. In structura verborum est aliqua difficultas. Ad ἔσα intelligendum ἐστὶ δὲ τέτων, ἔσα. Sed qualis est ista distinctio τῶν ἀπὸ γῆς et τῶν ἀπὸ γῆς γινόμενων? Potius interpretandum ἔσα ἀπὸ γῆς γίνονται vel ἐστὶ, veluti lateres e creta facti, καὶ ἔσα τῶν ἀπὸ γῆς γινόμενων. Sed sequens ἐλατομῆα, caesio lignorum, referri videtur ad ea ἔσα ἀπὸ γῆς, quae terra enascuntur, uti μεταλλευτικῇ ad ea quae τὰ ἀπὸ γῆς γινόμενα dicuntur, id est ea quae intra terram atque e terra concresecunt. Sed stru-

cturam verborum non possum expedire. Pro *ὀλοτομία* versio Thomae *λατομία* reddidit, quod Victorio et Casaubono propter sequens *μεταλλουργική* placebat; sed monet Conringius *λατομία* rectius nomine *μεταλλουργικῆς* comprehendendi.

3. *φορτικὸς δὲ*] Aretinus cum vetere Interprete grave nimis, Victorius *ostentationem prae se ferret in his diutius commorari*. Lambinus *ineptum ac putidum*. Ramus *molestum atque alienum fuerit*. Giphanius *fordilum vero immorari*. Heinsius *ne molestiam lectori pariamus aut fastidium*. Camerarius *grave molestumque*.

τῆς τύχης] Articulum omisit Aldina et Camotiana; quae deinceps *ἀγνίσταται* dederunt, ubi Victoriana et ceterae *ἀγνίσταται* habent. Ex Piccarti annotatione disco Montecatium dubitasse, unde totus hic locus *Eiri δὲ* etcet. huc pervenerit. Piccartus ipse non dubitavit eum restituendum esse in suam sedem post verba sect. 2. *τῷ σώματι μόνῃ χειρῖμον*. Cui iudicio neminem facile assensurum esse spero. Sequens *λαβῶνται* vetus Interpres vertit *maculantur*.

4. *Χέρετι δὲ*] Importune interferta particula *δὲ* suspicionem facit de vitio nominis, quod alibi positum de scriptore rei rusticae nondum reperi. Apollodorum autem Lemnium nominavit etiam Varro R. R. l. 1, 8. *Θιωχίσθω* scriptum legit et vertit *considerentur* vetus Interpres.

5. *ἀλλ' ἐκείνῳ*] In his inesse vitium suspicatus est non immerito Heinsius, qui verbis transpositis scriptum malebat: *τυγχάνει δὲ καθόλα τι ἐν, ἀλλ' ἐκείνῳ διὰ — προσάπτει*.

ἐλαιουργίῳ] Scripturam *ἐλαιουργίῳ* Victorianae et Zuingerianae merito spreverunt recentiores. Vetus Interpres *ἐλαιουργῶν* vertit *oliviarum cultoribus*. Verbum *ἐπιβάλλοντες* recte Budaeus *liceri* interpretatur, quem secuti sunt interpretes omnes; Giphanius tamen putabat rectius verti *nemine cupiente vel attendente animum*. Sequens *συλλέξαντες* vitiosum esse recte monuit Camerarius. Debat esse *καὶ συλλέξαντα*. Vetus Interpres *pretium taxans cum collegisset*. Videtur igitur *συλλέξαντα* scriptum legisse. Ceterum historiam eandem ex Hieronymo Rhodio, Aristotelis discipulo, narrat Diogenes Laertius; paulo aliter vero Cicero de Di-

vinat. 1, 49. Qui, inquit, ut objurgatores suos convinceret ostenderetque etiam philosophum, si ei commodum esset, pecuniam facere posse, omnem oleam, antequam florere coepisset, in agro Milesio coëmisisse dicitur. Animadverterat fortasse quadam scientia olearum ubertatem fore. Scriptum is igitur ἔλαιον vel ἔλαιον γινώσκει legit et vertit; sed cur astrologiae substituit scientiam quandam? Astrologia potuit Thalen juvare in eo, quod ortum siderum quorundam, quae tempestates vel noxias vel utiles florenti oleae significabant, observatum et cognitum habuit. Tales tempestatum ἐπιστημασίαι ex ortu siderum ductas publice in παραπύγματι aliquo Athenis Metro astrologus proposuit. Ex hac eadem scientia dicitur deinde Democritus olearum inopiam divinasse et coëmisso oleo omni pecuniam fecisse a Plinio 18, c. 28.

6. πέλειον ἥμας] Exempli posuit noster in Oeconomicorum libro secundo.

7. σιδηρίων] ex ferrariis Aretinus, et Giphanius vertit, ex officinis Victorius et Heinsius, ex ferrariis officinis Lambinus, a ferrariis Ramus. Vetus Interpres ferri mineris. In annotatione monet Giphanius officinas ferrariorum fabrorum male verti, quia fabri non ferrum habent venale sed ferramenta; itaque ipse verti mavult ferrarias vel foudinas vel tabernas.

ὡς ἀφίκοντο] Peslime vertit Giphanius post deinde ex mercatibus seu emporiis domum reversis mercatoribus (inani-bus), quam interpretationem in annotatione firmare conatur. Aretinus verba ἐκ τῶν ἐμπορίων omisit. Male etiam Ramus cum ex negotiationibus mercatores accederent. Vetus Interpres e nudinis vertit.

ἐπίλαβον ἑκατόν] Putabat Camerarius ἀπὸ λαβῆς scribi debere. Nam ἐπίλαβε significare lucrum duplex ad sortem, ut altera centum talenta recepisse mercatorem, praeter illa quinquaginta impensae. Plerique etiam interpretes ita vertunt, uti Camerarius scriptum voluit. Aretinus enim et Ramus ut pro quinquaginta talentis centum conficeret. Victorius e quinquaginta talentis recepit centum. Lambinus tamen quinquaginta expensis centum lucrificat, et Giphanius quin-
qua-

quaginta talentis centum adjecit; quem sequitur Heinſius. Priorem Camerarii rationem ſequuntur Schloſſerus et Garvius. Equidem exiſtimo Ariſtotelem, ſi lucrum fuiſſet quinquaginta talentorum tantum, ſcripturum fuiſſe ἐπὶ τοῖς π. τ. ἑπὶ λαβὴν ἀλλὰ vel ἕτερα πιντήκοιτα. Si ſcripſiſſet ἀπὸ λαβὴν, ſignificaretur lucrum totidem talentorum, quot impenderat Siculus. Denique ſi centum talenta lucri feciſſet, dicendum fuiſſe videtur πρὸς τοῖς πιντήκοιτα τ. Igitur Camerarii interpretationem ſaltem probandam cenſeo.

8. ὄραμα] Camerarius, quoniam de ſignificatione vocabuli dubitabat, ὄραμα ſcribi voluit. Aretinus vertit *iſto vidit aliquid tale quale Thalès viderat.*

καὶ τέτο ταύτῃ] Cum Sylburgiana recentiores, τέτῃ dederunt. Lambinus vertit *Thaleti tamen et huic — idem propoſitum fuit, quod intuerentur ac ſpectarent.* Ramus hoc commentum Thaletis conſilio ſimillimum germanumque eſt. Giphanius *Thaliſ praeviſio huic eſt gemina.* Heinſius totum hunc locum omiſit. Vetus Interpres quod (vero addit Thom.) viſum fuerit (fuit Thom.) *Thali et huic idem eſt utique, quia enim (Thom. utriusque enim) ſibi ipſi ſtatuerunt fieri monopoliam.* Legit igitur Θάλη καὶ τέτῃ. Deinceps idem οἰκίαις vertit.

πολιτεύοιτα — ταῦτα μέν] Aretinus vertit *quamobrem in republica quidam huic ſoli parti intendunt.* Victorius quare nonnulli eorum qui dant operam reipublicae curant tantum haec. Lambinus qui civitates regunt ac moderantur, haec duntaxat in republica adminiſtranda provident ac procurant. Ramus quare quidam civitatum principes haec omni ratione diligentiaque procurant ac perſequuntur. Giphanius qui in republica verſantur, quidam haec duntaxat curant. Heinſius qui ad clavum civitatis ſedent, in hac unica civilis curae parte occupantur. Ceterum intelligit eos, qui Athenis dicebantur *ποριſταί*, de quibus locus eſt Ariſtophanis Ranarum verſu 1505 δὲς τῇτι — ταῖς ποριſταῖς, ubi Scholia docent ita: τοῖς φορολόγοις· τέτῃς λόγῳ τῆς περὶ πόρεν χρημάτων εἰσπράγμεις. Eundem locum reſpiciens Suidas poſuit haec *ποριſταί*, οἱ τῆς πόρεως εἰσπράγμειοι δημαγωγοὶ ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν λογιſταί.

Quam interpretationem firmat locus Thucydidis 8. c. 48. τῆς τε καλῆς καὶ γαυδῆς διομαζομένης ἢ κ' ἰλαττω αὐτῆς νομίσαι σφίσι πρᾶγματα παρὶξιν τῇ δῆμῳ ποριστὰς ὄντας καὶ ἐξηγητὰς τῶν κακῶν τῷ δῆμῳ. Xenophon de republica Athenien- sium 3, 2. τῇ δὲ βελίῃ βελιύεσθαι δι' πολλὰ μὲν περὶ τῆ πό- λεως, πολλὰ δὲ περὶ πόρεω χρημάτων. Hinc Demosthenes in Philippica I. τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ ποριστὰι γι- γνόμενοι. Aristoteles Rhetoric. 3, 2, 10. καὶ οἱ μὲν ληστὰι αὐτὰς ποριστὰς καλεῖσι νῦν. Antiphon orat. p. 791. jungit τῶν ποριστῶν, τῶν παθητῶν, καὶ τῶν πρακτόρων καὶ τῶν ὑπε- γραμματίων. Harpocration in voce 'Ασπασία haec habet Λυσικλείῃ δὲ τῷ δημογυγῶ συνοικήσασα ποριστὴν ἴσχειν, ὡς ὁ Σω- κρατικὸς Ἀισχίνης φησὶν. Schlosserus et Garvius a sensu vero huius loci aberrarunt. Licebit huc trahere fortasse etiam rectius administrationem publicarum pecuniarum, cui par- ti se totum dicavit Lycurgus πιστυσάμενος τὴν διαίκῃσιν τῶν χρημάτων, ut ait Plutarchus. Idem de Eubulo in Praecept. Politic. p. 172. Hutten; πίστιν ἔχων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ δύνα- μιν ἔδιν τῶν Ἑλληνικῶν ἱεραξέν — ἀλλ' ἐπὶ τὰ χρήματα τάξας ἰωντὸν ἠϋξήσει τὰς κοινὰς προσόδους, καὶ μεγάλα τὴν πόλιν ἀπὸ τῶ- των ἀφίλησιν.

Ad Caput V.

τεία μέση] Aldina et Camotiana μέση omisit; sequens ἄρχει pro ἄρχων dedi, admonente etiam Giphonio; quin ipsa veteris Interpretis, Aretini et Victorii versio habet praest. Ceterum apodosis huius protaseos longius hinc re- mota est initio sectionis 3 in verbis Φανερὸν τοίνυν. Deinceps εἰ μὴ πως vertit vetus Interpres.

2. ἐξ ἴσου γὰρ εἶναι βέλεται] Aretinus nam aequales esse volunt secundum naturam. Videtur igitur scriptum legisse βέλεται κατὰ φύσιν. Etiam vetus Interpres secundum natu- ram vertit, et sequens ζητῶν quaerunt. Victorius par enim et aequalis natura civium esse debet. Lambinus civis enim aequalis debet esse natura. Ramus aequalique jure et princeps

et subditus esse — velit. Giphanius par namque natura esse debet nihilque differre.

εχέμασι] Aretinus inepte *figuris* cum Victorio, qui tamen in annotatione rectius *specie* posuit, Lambinus *vestitu*, Ramus *habitu*, Giphanius *ornatu*, quem sequitur Hein-
sius. Recte solus Victorius *specie* interpretatur, in qua in-
est *habitus, vultus et gestus*.

ποδαιπτήρες] Vulgatum in ποδαιπτήρες mutatum voluit
ad analogiam similiarum vocabulorum Giphanius. Legitur
quidem Odyssaeae 19, versu 504. εἰσομένη ποδαιπτήρα· sed et
versu 343. ποδαιπτήρα ποδῶν posuit Stephanus; contra Eusta-
thius Basileensis in posteriore loco ποδαιπτήρα rectius habet.
Scripturam ποδαιπτήρων idem Stephanus in χειρέπτήρων T.
IV. p. 424. posuit ex veteri Lexico suo manuscripto, ubi
annotatum erat α esse pro ο. Idem voluit auctor Etymo-
logici p. 435. l. 22. et 796, 18. ubi comparatur κυνέμοια.
In Pollucis 2, 196. ποδαιπτήρ et ποδαιπτήρων sine varietate
scriptam legitur; sed libro 10, l. 78. editiones antiquae
ποδαιπτήρ et ποδαιπτήρων habebant, ubi nunc ex optimo om-
nium Codice Vossiano ποδαιπτήρ et ποδαιπτήρων repositum
est. Hemsterhusius ibi posuit proverbium ex Zenobii
Centur. 3 δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδαιπτήρον. Deni-
que in Herodoti libri 20, 172. ubi historia eadem de Ama-
si narratur, ποδαιπτήρ sine varietate scripturae legitur.
Quare nihil h. l. mutavi. Verbi ποδαιπμάω, quod posuit
Stephani Thesaurus, auctoritatem adhuc desidero; alioquin
comparari poterat.

τὸν βασιλέα — ἀπάτω] Vetus Interpres *regem* horum
omnium *patrem* dicens. Is igitur πατέρα φέρας vel εἰπὼν ad-
ditum legit, non inepte. Aretinus sic appellans omnium
regem. In structura verborum difficultas aliqua inesse vide-
tur, nisi jungas ea ita: προσηγόριον τὸν βασιλέα τάτω ἀπά-
των, εἰπὼν· sed implicavit membra, praeponebans verba πατὴρ
αἰδῶν τι θῶν τι, ad quae sequens τάτω refertur.

τῷ γένει — τὸν αὐτὸν] Nempe Homerus ita facit unum
genus hominum atque deorum, ut Hesiodus, ὡς ὁμόθεν γε-
γάασι θεοὶ θεῖοι τε ἀνθρώποι. At Pindarus Nemeon.

6. ἡ ἀνδρῶν ἡ θειῶν γένος, καὶ μιᾶς δὲ πνέουσι ματρὸς ἀμφότεροι.

3. Φαίνεται τοῖσι] Male Aretinus autem reddidit. Deinceps περὶ τῆς τῆς κτίσεως cum Sylburgio dederunt recentiores Editores, cum in Aldina, Victoriana et Zuing. articulus τῆς deesset, quem tamen veteris Interpretis et Aretini versio expressit.

καὶ τῶν — ἐξῆν] et alii hujus modi habitus Aretinus et Heinsius, et quispiam aliorum hujus modi habituum Victorius, et alia talis affectio Giphanius, aliquis inserit etiam Lambinus et Ramus. Excidisse igitur τις videtur; sed similis est locus cum negatione infra sect. 10. σκοπεύμενος δ' ἑταίρῳ ἔδῃ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν, ubi pariter Victorius quispiam ut Lambinus.

4. Σχεδὸν δὲ] Ita cum antiquo Interprete et Sylburg. recentiores; δὲ est in Aldina, Camot., Victor., Zuing.

καὶ παῖς ἵστι καὶ ἀκόλαστος] Cum antiquo Interprete et Sylburgiana recentiores Editiones alterum καὶ omiserunt: de vitio orationis nemo admonuit, praeter Sepulvedam, cujus esse annotationem puto, quam Ramus apposuit in margine libri. Copulam omisit etiam versio Aretini et Victorii et puer itidem intemperans sit: Lambinus et utrum puer sit intemperans. Heinsius utrum item temperantem an intemperantem esse deceat puerum? Ramus contra vertit: atquo item puerum continentem et modestum esse deceat nec ne, atque haec annotat: In Codicibus graecis erat ἀκόλαστος, id est intemperans; interpretes ul' secuti pro ἀκόλαστος, id est frugalis, continens: quia de virtute quaeritur hic, non de vitio: et duo contraria hic conjungerentur ἀκόλαστος καὶ σώφρων, id est intemperans et temperans. In veteri Interprete hoc verbum nullum est. Voluit igitur ἀκόλαστος scribi Sepulveda, ut duae virtutes jungerentur, cum sequens ἡ δὲ non videatur congruere prioris membro, si vitium ibi virtuti junctum adhaereat. Praeterea vitium esse videtur etiam in verborum structura, quae debebat esse talis καὶ παῖδα πέτιζον δὲ σώφρονα εἶναι ἡ δὲ ὅ. Certe πέτιζον excidit, si vulgatam toleraveris.

Καὶ καθέλε δὲ] Cum nova sententia incipiat, nec aliqua consecutio ex antecedente oratione sit, vulgatum δὲ mutavi, quod omisit plane Aretinus, Ramus et Giphanius, jam vertit Victorius, Johes Lambinus igitur reddidit.

καθ' ἅπαξ] Omisit Aretinus, perpetuo vertit Victorius, modis omnibus et perpetuo Lambinus, quid erit omnino causae Ramus, semper Giphanius et Heinsius.

τῷ δὲ μᾶλλον] Vulgatum τὸ δὲ cum Sylburgio correxi. Etiam Aretinus non secundum magis et minus. Sic etiam Ramus.

5. Καὶ τῶτο ὡς οὗτος ἐφάγεται περὶ τῆς ψυχῆς] Aretinus id aperte in animo inspicitur. Vetus Interpres ἐφάγεται vertit exemplificatur. Victorius et hoc statim circa animum inceptum est. Lambinus atque hoc statim in anima promptum atque explicatum est. Ramus quod animi exemplo demonstrari atque intelligi potest. Giphanius atque hoc statim apparet in animo, Heinsius: atque hoc ipsum supra quoque in anima ejusque ratione ostendimus. Difficultatem vitarunt omnes praeter Victorium, qui verbum ἐφάγεται passivo significatu accepit. Sed intelligendum ἡ φύσις, quod vocabulum ex antecedente vel sequente φύσις facile potest repeti.

ὡς ἰστέον — ἀρετήν] Credo articulum τῆν addi debere ad ἀρετήν. Aretinus et Victorius quorum diversam censemus esse virtutem. Lambinus quorum virtutes dispares inter se ac dissimiles esse dicimus.

λόγον ἔχοντες] Vitium Victorianae λέγου repetit Zuingerus.

6. Δέλον τοίνυν] Aretinus τοίνυν omisit. Deinceps idem posuit: itaque pleraque sunt natura imperantia. Lambinus et Giphanius quare complura imperant natura. Ramus multa itaque et varia genera sunt eorum, quas natura et imperant et in imperio sunt.

ἀλλ' ἄκυρον] Aretinus cum veteri Interprete invalidum, Victorius minime ratam, Lambinus irritam et imbecillam, Ramus imbecillam et infirmam, Giphanius et Heinsius infirmam, Camerarius irritam.

7. ὑποληπτίον διῖν] Vulgatam Aldinae et Victorianae interpunctionem ἔχειν καὶ περὶ τὰς εὐδικὰς ἀρετὰς· ὑποληπτίον διῖν correxerunt recentiores cum Sylburgiana, quas sequimur. Alioquin cum Lambino et Ramo ante ὑποληπτίον copula καὶ addenda fuerit. Verum ἀναγκαῖον in hac nostra distinctione habet difficultatem, quod positum pro ἀναγκαῖως, id est φύσει, interpretari cogimur.

ἕως ἑκάστῳ — ἔργον.] Aretinus *quantum cuique opus est*. Victorius *quantum cuique satis est*. Lambinus *quantum quisque postulat*. Ramus et Giphanius *quantum cuique satis fuerit*. Omnes igitur verbum suppleverunt velut ἀρετῇ vel ἐπιβάλλει, quod ad sententiam absolvendam deesse apparet. Vetus Interpres ἕκαστος unum quodque vertit, sed Thom. habet unusquisque, ut Aretinus. ἐπιβάλλει infinitivē vertit.

τῇ ἀρχιτέκτονος] Aretinus *praecipientis: ratio autem praecipit atque praefidet* Lambinus similiter. Heinsius *Munus enim architecti sustinet simpliciter. Princeps enim sicut architectus singulis quid sit agendum praecipit*, — *Nam quod architectus est in opere, hoc in civitate est ratio. Quare sine et ceteri, sed quanta eis opus est, virtute praediti.* Comparatio architecti cum ratione humana ita implicata et confusa est, ut facere possit aliquam obscuritatem. Architectus suscipit opus aliquod faciendum; is solus operas instruit, iisque praecipit et praefest; ab eo solo operis perfecti atque absoluti rationem exigit locator et dominus. Hoc dicitur τῇ ἀρχιτέκτονος τὰ ἔργα ἀπλῶς εἶναι, opus susceptum simpliciter atque absolute est architecti, nec fabrorum operarumve, quas architectus adhibet. Eadem est ratio ejus, qui hominibus imperat domi vel in civitate.

8. ὅτι τὸ εὖ ἔχειν — τοιάτῳ.] Haec sunt copulanda cum verbis istis οἱ λέγοντες κατέλεγε. Ceterum, uti paulo antea, ubi est καὶ εἴχῃ αὐτῇ, respexit Platonis doctrinam in libro 5 de republica propositam de communi mulierum et virorum eruditione; ita nunc disputat contra Platonis Menonem sect. 3. ubi tamen non Gorgias loquitur, sed Gorgiae discipulus Meno. Praecipue autem hac pertinet illa re-

ἰσχυρὸς Menonis: καὶ ἑκάστη γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἑκάστον ἔργον ἑκάστη ἡμῶν ἡ ἀρετὴ ἴσται. Praeterea huc pertinet locus nostri Nicomacheorum 2, 7. διὸ δὲ τὸτο μὴ μόνοι καθόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς καὶ ἑκάστα ἰσχυρῶς ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὰς πράξεις λόγοις οἱ μὲν καθόλου κινῶντες εἰσιν, οἱ δ' ἐπὶ μέρους ἀληθινώτεροι· περὶ γὰρ τὰ καὶ ἑκάστα αἱ πράξεις· διὸν δὲ ἐπὶ τούτοις συμφωνῶν.

γυναικὶ κόσμος] Versus Sophoclis in Ajace 293. Ceterum pro περὶ πάντων supra 6. fuit ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχει. Deinceps ex ἤδη τὸτο vertit vetus Interpres non jam hoc.

9. πρὸς τὸν τίλειον] Contra Aldinae, Camotianae et librorum scriptorum omnium fidem τὸ τίλος ex vetere versione et Thomae recepit Victorius, quod temere probavit Casaubonus; τὸ τίλειον malebat Conringius. Verba ἑλλήνη τ. i. vetus Interpres vertit *deficiat ab operibus*.

10. ἡ διαφέρει τὸτο πλείστοι] Cum Sylburgiana recentiores τῶντιν dederunt, quod Lambinus vertit *an plurimum inter hos interest?* Vetus Interpres *differt ab his*. Potius est vertendum in hoc enim discrimen est maximum.

καὶ τοῦτοι ἐπιβάλλει] Addeendum videtur αὐτῷ. Aretinus αὐτῷ sibi reddidit, Victorius et tantum eadit in illum virtutis, quantum servitutis. Pronomen eum inferuerunt, Lambinus et Giphanius.

ἀφωρισμένη] Aretinus indeterminatam male vertit. Sequens locus ἔδῃ — τιχητῶν convenit cum illo sect. 3. οἷον σαφροσύνη — καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἔχειν· ubi τις videtur supplendum. Aretinus brevius, aut alius opifex. Ramus, aut alius quivis opifex. Giphanius *futor vero nullus, neque ex aliis opificibus*.

11. ἀλλ' ὁ (τῆς) τῆς] Articulum τὸν addidi, quem reddidit Aretinus, Victorius, Lambinus, Giphanius et Heinsius; alia ratione Ramus, vertens: *virtutis, quam servus habeat, auctorem et causam esse dominum, at probum, inquam, et verum dominum, non eum qui tantummodo herilem ad opus imperandum scientiam habeat*. Praeterea Giphanii suspicio est non inepta vocabulum *διοποιοῦν* hic esse inutile et de-

lendum. Ceterum cum hoc loco comparatur disputatio Xenophontea in Oeconomici Cap. 12. f. 18. et seqq.

Διὸ λέγουσι ἢ καλῶς] Voluit Sepulveda vel Ramus negationem deletam. Haec enim in margine apposuit Ramus. *Contra est in Grasco negatus hic locus, sed mendose. Nam Aristoteles ipse hoc antea secundo capite sensit, quod hic reprehenderetur. Serpis enim id tantum reliquit, ut bene imperata facerent. Thomas sic locum hunc interpretatur: unde non dicunt bene qui dicunt, quod non est ratione utendum ad servos, sed solo praecepto. Quae interpretatio Aristotelis sententiae congrua est. Respicit locum cap. 2. sect. 13. ubi servus dicitur κοινοῦ λόγου τούτου, ὅσοι αἰσθάνονται, ἀλλὰ μὴ ἔχουσιν. Difficultatem facit distinctio inter τὸν κοινοῦ λόγου ὅσοι αἰσθάνονται et τὸν ἔχοντα λόγον. Sed alibi servo τὸ βασιλικὸν adimit; hoc igitur est illud, quod isto in loco dixit μὴ ἔχουσιν λόγον, id est ratiocinio carere.*

ἐπιτάξει] Respicit locum Platonis libro 6. de Legibus p. 303. καλᾷ γὰρ μὴ ἐν δίκῃ δούλος αἰεὶ, καὶ μὴ ἐκδιτῆναι αἰς ἐλευθέρου θρόνον πωλεῖν. τὴν δὲ οἰκίαν προέχουσιν καὶ ἐκχρῆν ἐπιτάξει πάσαι γίνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδ' αὐτὴν μηδ' αὐτῶς μήτ' ἐν θηλείαις μήτε ἀρρέσιν. Deinceps τῷ τὸν τρόπον cum Sylburgiana recentiores dederunt. Nobiscum Aldina et Victoriana. Pro τῶν veterem Interpretem δούλων scriptum vertisse annotat Conringius, eamque probat scripturam.

περὶ δ' ἀνδρῶς] Sylburgiana et recentiores περὶ δὲ γυναικῶς καὶ ἀνδρῶς dederunt, ut deinceps est καὶ τίκων καὶ πατρῶς. Nos sequimur Aldinam et Victorianam.

ἐν τοῖς περὶ τὰς πολιτείας] In iis libris quae de optima reipublicae forma tractabant, voluit opus propositum exequi; quod an fecerit, ignoramus. Certe periit haec librorum pars postrema, nec aliunde traditum de praeceptis Philosophi iis in libris aliquid accepimus. In his enim, qui extant, libris, qui dici poterant rectius τὰ περὶ τὰς πολιτείας, nihil simile inest.

δαλθῆν] Victorianam hanc scripturam praetuli Aldinae ἰταλθῆν, quam cum Sylburgiana probarunt Editiones recentiores, quoniam illa propius abest ab ea, quam veram puto, δαλῆν. Vetus Interpres *supervenire*, sed Thom. *ipervenire* habet. Aretinus *intueri*.

12. Ἐπεὶ γὰρ εἰς] Causalem particulam omisit Aldina probante Zuingero. Sed Aldina habet; forte in Camotiana deest. Idem post ἀναγκαῖον voluit inferi δὲ vel καὶ ante ἀναγκαῖον, inepte. Vetus Interpres δὲ ante τῷ μέγιστ' omisit. Deinceps βλέποντα Aldina et Camotiana habet, quod probavit Casaubonus.

οἱ κοινωτοὶ] Vetus Interpres vertit *dispensatores*. Videatur igitur διακοναὶ vel ταμίαι scriptum legisse. Alterum enim vocabulum *focii* veterè solet. Idem sequens ἀποφθιμίσαν reddidit *pronunciatis*.

Ad Aristotelis Politicorum Librum II.

Ad Caput I.

Καὶ εἰτις — **τυγχάνουσι**] Vulgatum **τυγχάνουσιν** correxi. Nam **καὶ** hic ponitur ut plurimis aliis locis horum librorum, tanquam sit **καί**; itaque non habet conjunctivum neque ullum omnino tempus adjunctum. Paucis aliquot in locis Codices variant scripturam et **καί** pro **καὶ** ponunt, quod equidem praeferrem. Nihil de hac in his libris frequentissima ratione traditum reperi, etiam in recentissima libri Vigeriani Editione.

ἵτι δὲ (ἴνα) τὸ ζήτησιν] Ex margine Isingr. **ἴνα** assumpsi, quod clare intelligitur aut repetitur ex antecedente membro. Aretinus vertit: *nec putetur esse ad ostentationem et superfluitatem quaerere aliud praeter illas.*

2. **Ἀρχὴ**] Male *Initium* interpretantur quidam propter sequens **πρῶτον**; est potius principium disputationis, quod congruit cum principio civitatis, quod est in societate (**κοινωνία**) situm. Post **πρώτης** insertum rectius **ἴτις** vertit vetus Interpres *natum est esse.*

εἰς ὃ τῆς μιᾶς πόλεως] Ineptam Aldinae scripturam ab Aretino etiam redditam **ἐκείνης μιᾶς** propagavit Sylburgiana per recentiores omnes, quamvis cum Victoriana Isingr. veram prodidisset, quam vetus Interpres expressit, et probaverunt Sepulveda, Lambinus, Muretus, Giphanius.

γυγχαμμένοι νόμοι;] Addidi signum interrogationis, ne necessarium esset cum Conringio *πιστευπίτοις* addere.

3. Ἐχμ δὲ] Sylburgiana prior et posterior cum recentioribus ἔχμ δὲ habent.

συμβαίνει] *consequi ex rationibus* satis bene vertit Aretinus, *usu venire* Victorius, *non efficitur nec evenit e rationibus* Lambinus, *rationibus Socratis minime concluditur Ramus*, *non videtur effici ex rationibus Giphanius*, Montecatinus.

πῶς — διελῖν] Aretinus *transigere* vertit, *dividere* Victorius, *quomodo autem hoc sit distinguendum quoque modo intelligendum* Lambinus, *nec quod attinet ad finem, quem, ut modo dictum est, civitati propositum esse vult, fieri omnino potest, nec quicquam definitum est ab eo, qua ratione id statuendum sit, id est, quomodo civitas omnis una fieri possit Ramus*, *ut quidem jam dictum est, fieri nequit; quemadmodum autem distinguere oporteat, nihil est definitum Giphanius*, *nam id quatenus et possit fieri et debeat, distincte quod oportuit fecisse, non exponit Heinshus*. Zuingerus pro *ἕνεκα τῆς*, quae verba male Ramus et Giphanius ad Aristotelem referant, scribi voluit *διήγεταί τῃ*, causam hanc edens vel potius interpretationem: *Si unitatem ipsam cum Platone civitatis finem esse statuamus, ei divisioni reipublicae in custodes et opifices et numero et professione varios, quam Plato proposuit, convenire neutiquam poterit; neque enim uniri poterunt. Atque num alia divisio vel esse vel fieri debeat, cui unio talis convenire queat, ab illo non est explicatum.*

Λίγω δὲ — ἄριστος ἐστὶ] Aldina δὲ habet, Camotiana omisit; sequens ἐστὶ omisit cum Aldina Victoriana, aliunde inferuit Sylburgiana, hinc venit in recentiores. Vetus Interpres scriptum vertit *ἄριστος ἐστὶ ὅτι μάλιστα πᾶσαν*. Aretinus vertit *tantum id sit maxime optimum*.

μίαν εἶναι] Locus Platonis est in libro V. de Republica p. 462. Steph. Ἐχόμεν ἔτι τι μᾶλλον κακὸν πόλει ἢ ἐκείνο, ὃ αὖ αὐτῇ διασπᾷ καὶ ποιῇ πολλὰς ἀντὶ μίας; ἢ μᾶλλον ἀγαθὸν τῆς, ὃ αὖ ξυνδῇ τε καὶ ποιῇ μίαν; Patet ex ipsa etiam oratione, non numeri unitatem, sed animorum et voluntatum unionem et discordiam.

intelligi, cum Plato δύο vel πᾶσι et μία πᾶσι τῆς πόλεως dicit. Recte igitur Camerarius admonuit ad h. l. *De quo quidem callidior et argutior est nostri auctoris disputatio, quae ambiguitate verbi rem involvit. Ipse autem Aristoteles in quarto τῶν μετὰ τὰ φυσικά multiplicem atque variam significationem τῇ ἑνὶ, id est unius, persecutus est. Non autem omnia, quo conjungendo et copulando magis unum fiunt, eo quasi in angustius spatium coguntur; ut exercitus, amicitiae et conjugii copulationes. Neque unus animus in duobus aut pluribus perimit qualemcunque copiam, sed conservat ac tuetur.*

ἐκ πλείων — ἐξ ἑνὸς] Utrobique praepositionem omisit vetus Interpres.

4. βελτίος — πῶς.] Haec olim putabam transposita commodius legi post illa τὸ αὐτὸ τῷ ἑνὶ; sed nunc agnosco, posse etiam ita locum tueri. Sequens ἐκείνῃ vulgato ἐκείνῃ substitui cum vetere Interprete, Camerario, Sylburgio et Casaubono. Aretinus *attractat* vertit, rectius Victorius *deprimat*. Idem Victorius monet ἑνὶ διαφίρεται hic dici alio sensu quam vulgari, ubi homines ἑνὶ διαφίρεται dicuntur ab animalibus, tanquam genere. Discrimen, quod facit ἑνὶ, hic positum est in conditione vitae, sorte atque artibus et studiis diversis. Ceterum Giphanius ad h. l. ita: *Platoni velut occurrere videtur, qui fortasse diceret, se non de tali unionem loqui, qua ad unum redigatur civitas, sed de ea potius, qua multi licet ita tamen sint conjuncti, ut non tam multi quam unus esse videantur. Huic igitur contradictioni Aristoteles velut occurrens interjicit hic de civitate, eam esse non tantum multitudinem etcet. Verum haec ratio Aristotelica ex prioribus consequitur atque est cum ipsa connexa; nec ea valet contra Platonem, qui ipse in libro secundo de re publica eandem sententiam proposuerat, ut monuit ad h. l. Zuingerus.*

5. τῷ τοιούτῳ — ἀλλ' οἷον Ἀρχαῖς] differet autem et eo modo civitas Aretinus, hujusce modi enim quodam discrepat Victorius, qui in annotatione τῷ τοιούτῳ refert ad discrimen quo civitas a συμμάχῃ discrepat. Lambinus tali au-

tem re — sed Arcadium more dispersi. Ramus hoc item pacto — sed Arcadium more dispersa. Giphanius tali autem re et agente differet civitas, cum non vicatim divisi multitudine fuerint, sed tanquam Arcades. In annotatione ita: Alia quoque est ratio civitatis et gentis, non quidem omnis gentis, sed ejus, quae non per vicos et oppida est distincta, sed quas sparsas per agros domos habitat, quod institutum Arcadium fuisse ait Aristoteles et indicat Strabo libro 4 in fine, ubi Arcadas tandem universos in urbem unam Megalopolin fuisse contractos et coactos ait, quasi ante sparsi habitarent; quod idem de Atheniensibus commemorant veteres, eos opera Thesei demum in unum corpus conductos esse. — Hae igitur gentes, quae non distinctos habent magistratus sed communes, differunt tantum a civitate πολις, id est multitudine et perturbatione — quia in civitate est hominum descriptio, varii sunt ordines, in his gentibus non item. Camerarius annotat, quosdam haec ita fuisse interpretatos, quasi Aristoteles voluerit, civitatem magis una gente, minus unam foedere conjunctis esse. Hos nimirum sic accipere Arcadium mentionem, ut sparsim aliquando sine oppidis sineque cultu civili vitam agentium. Ipse Camerarius ita sentit. Quod Arcadium exemplo indicavit, de eo in animo fuisse existimo auctori, quod traditur post pugnam Leuctricam Epaminonda suadente consensisse illos magna ex parte ad unam civitatem condendam, quae ex re μεγάλη πόλις vocata fuit, inque illam deductae fuere diversorum oppidorum Arcadiae incolae. — Itaque nunc Aristotelem hoc dicere puto: oportere in civitate discrimen esse civium, atque eo ipso differre civitatem ac gentem: quod in civitate, si de pluribus pagis incolae congregentur, et ita fiat civitas una, non eadem possit esse quasi forma omnium civium, sed necesse sit, alios aliis praestare dignitate honoribusque et caeteris rebus: in una autem gente oppidis seu pagis divisa similitudinem gentis et aequalitatem quandam conservari nihil prohibere, quemadmodum et inter foedere conjunctos.

Quod attinet ad Megalopolin, minime huic disputationi convenire videtur ejus mentio vel comparatio; quoniam non omnes Arcadium vel urbes vel pagi fuerunt collati in

unam urbem Megalopolin, sed coloni plures Arcades cum plurima parte Messeniorum exulum coierant in novam urbem suasu Épaminondae conditam; ibique consilium commune Arcadum constituerunt. Vide dicta ad Xenophontis Hellenica 6, 5, 3. p. 383. seqq. Sed aliud exemplum suppeditat Historia graeca Xenophontis, Mantineae urbis a Lacedaemoniis διωπισμένης dirutis moenibus, et civibus κατὰ κώμας dispersis ibique in agris habitare coactis, quo facilius status reipublicae oligarchicus a Lacedaemoniis institutus servaretur. Xenophontis verba sunt 5, 2, 7. διωπισθῆ δὲ ἡ Μαντινεία τετραχῶ, καθάτις τὸ ἀρχαῖον ἔκειν. Deinde vero post victoriam Leutricam οἱ Μαντινῆες συνῆλθόν τι πάσις καὶ ἐψηφίσαντο μίαν πόλιν τῇ Μαντινείᾳ ποιῆν καὶ τοιχίζειν τὴν πόλιν, ut ait Xenophon 6, 5, 3. ubi videbis annotata p. 53. Uti Xenophou Mantinenfes ait per pagos dispersos non unam habuisse civitatem, sed illo demum tempore, cum in locum unum moenibus munitum coissent, ita videtur etiam Aristoteles statuisse, Arcades, cum per pagos dispersi habitarent, gentem potius quam civitatem dici potuisse.

Sed verba huic sententiae contraria sunt. Itaque vitium contraxisse videntur; et fortasse ἀλλὰ in πάλαι mutandum. Hoc fere modo etiam Conringius disputat ad h. l. *Hiant sane, inquit, et illa διοῖεν δὲ etcet. Nec enim Aristotelis aetate ita habitabant Arcades, sed olim habitaverant ante Epaminondam. Nec eo differt a gente civitas, quod civitas sit composita ex multis specie diversis, non vero gens; sed quod in gente ita sparsim non autem per vicos habitante nulla sit communio, in civitate autem sit perfecta societas. In verbis autem hisce Aristotelicis hoc loco non exprimitur, quemadmodum civitas a gente differat: quod fieri debuisset, et factum esse verisimile est. Video Schlosserum et Garvium omisisse in versione particulam ἀλλὰ et Arcadum exemplum ad tempora antiquiora referre. Agnoverunt igitur etiam ipsi vitium verborum, quae nationi per vicōs dispersae Arcades opponunt.*

δὴ ἢ γινώσκει, διαφέρει] -Intellige ταῦτα. Sed monet Conringius fieri etiam ἢ ex partibus specie iisdem; quod

graece dicatur ἰς ὁμοιομερίς, velut acervum arenae: contra ex partibus specie diversis fieri ἰς ἀνομοιομερίς. Tale esse ἰν civitatem ex sententia Aristotelis. Addit: *Itaque vel hinc liquet locum hunc mutilum esse ac mendosum; ne nunc urgeam nullam haberi hic cum proximo antecedentibus et consequentibus connexionem.*

ἴσῃ τὸ ἀντιπικροῦς] Vetus Interpres *par repensum*. Aretinus vertit *par responsum*, Victorius *aequale mutuum*, Lambinus et Giphanius *aequalitas mutua et reciproca*, Ramus *par et aequa compensatio*, Heinsius *talionem conservare civitates ac tueri*. Camerarius *aequalitateque affectionis mutuas recipiendo seu vicissitudine*. Montecatinus *perpesionem vel receptionem parē* et jus τῷ ἀντιπικ. *jus paria ferendi vel jus par pari interpretatur*. Male Schlofferus *das Gleichgewicht verschiedener Kräfte*, Garvius *dass die verschiedenen Klassen der Einwohner einander gleichsam die Waage halten*. Noster in Nicomacheis 5, 5. οἱ Ποταγόριοι ἀρίζοντο ἀπλῶς τὸ δίκαιοι τὸ ἀντιπικροῦς ἄλλῃ. — ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωσίαις ταῖς ἀλλακτικαῖς συνέχει τὸ τοιοῦτον δίκαιοι τὸ ἀντιπικροῦς κατ' ἀναλογίαν καὶ μὴ κατ' ἰσότητα· τῷ ἀντιπικροῦ γὰρ ἀνάλογον συμμῆναι ἢ πέλις etcet.

ἰπὶ καὶ] Si in partibus et membris reipublicae specie id est artibus, divitiis etcet. discrepantibus debet esse τὸ ἴσῃ τὸ ἀντιπικροῦς, multo magis id debet adesse partibus et membris civitatis paribus et similibus velut libertate.

βέλτιον ἔτις ἔχει] Aut supplenda est sententia talis, qualem expresit Heinsius: *Et optandum sane esset, idem obtineri posse in republica, hoc est, ut, quemadmodum qui artem didicerunt, hanc perpetuo exercent, ita et iidem semper imperarent. Essent enim sine dubio peritiores sui muneris qui imperant; aut cum Schloffero inferenda negatio ante ἔτις, ut sit ἔχ. ἔτις ἔχει. Verum equidem potius existimo membrum aliquod excidisse, quo fuerat monitum, rectius eisdem artifices suam semper exercere artem neque cum aliis invicem permutare.*

6. ἐν ταῖς δὲ μιμῖνθαι] Vulgatum δὲ suadente Heinio et Montecatino mutavi in δὲ, ut structura verborum et sen-

sus constaret. Aretinus vertit *et in eo imitari vicissim aequales cedendō invicem alios aliis*. Victorius eodem modo; in annotatione monet veterem Interpretem scripturam μιμῖται reddidisse, quam probandam ait esse, aut e superioribus βίλτις repetendum. Sed non explicuit, quid imitari jubeat Aristoteles; posuit tantum *quasi dicat inventam esse viam ejus boni obtinendi, si mutatis temporibus imperium et obsequium mutatum fuerit*. Sed in hoc nulla inest imitatio. Lambinus *apud eos praestat vicissitudinem imitari, ut aequales vicissim cedant novis magistratibus*. Ita etiam Giphanius. Verum haec non est imitatio vicissitudinis, sed ipsa vicissitudo. Ramus: *at in civitate fieri non potest, propterea quod sint omnes cives inter se natura pares*. — In ea sane civitate convenit, ut qui inter se sunt aequales, sibi loco vicissim cedant, tanquam a principio similes essent. Igitur omisit verba δὲ μιμῖσθαι. Heinsius scribi voluit τῷ ἐν μίξῃ, et totum locum ita reddidit: *Opus hic est illa, de qua diximus, vicissitudinis: qualis in futuro ac sabro nempe esset, si hi sibi mutuo succederent*. Quod hac ratione saltem exprimendum est, ut nimirum, qui aequales sunt conditione, sibi cedant inutuo, quemadmodum priores cesserunt. Utramque Heinssi correctionem amplexus Conringius statuit ἰκκιν significare h. l. non cedere sed similem esse. Videtur, inquit, tale quid dictum: oportet imitari perpetuum regimen aliqua ex parte, et successive nunc his nunc illis committendo imperium, eos, qui aequales sunt, prioribus reddere similes. Quid sit, quod imitari debeat, qui civitatem instituit, si quaerimus, proximum est, πάντας αὐτῷ (τῷ ἀρχῇ) μετίχιν. Remotius est paulo τὰς αὐτὰς ἀπὸ ἀρχῇ. Cui tamen propositioni non congruit membrum illud ὥσπερ ἀν' ἄλλοι γινόμενοι, quod potius Heinso favet, referenti ad tertium illud membrum remotissimum ὥστε πάντας ἀρχῇ, ὥσπερ ἀν' εἰ μετιβάλλον — καὶ μὴ οἱ αὐτοὶ αἱ στυγέροι καὶ τέκοντες ἦσαν. Verum et hac ratione efficitur, ut Philosophus ad membrum proximum πάντας τῷ ἀρχῇ μετίχιν respexerit, atque hoc sit illud, quod imitari jubeat vicissitudine. Igitur non dubitavi lenissimam Heinssi correctionem recipere. Ad verbum μιμῖσθαι intel-

intelligē τῷτο, quod idem antea intelligi debet in istis ἐν οἷς δὲ μὴ δυνατόν. — Haec scripseram antea quam ipse versionem antiquam inspexeram. Ibi scriptum reperi ita: *hoc autem imitatur scilicet in parte aequales cedere, hi* (Thomae appositā versio habet *cedere hoc*), *tanquam similes sint a principiō.* Legit igitur scriptum τῷτο δὲ μιμνῆσθαι τὸ ἐν μέρει τῶς ἰσῆς εἶκειν τάττε, (vel τῷτο) ὅτι ἐμοὶς ὄντας ἐξ ἀρχῆς. Quae scriptura quauquam minus vitiosa, quam vulgata, mihi tamen satisfacere nondum potuit.

παρὰ μέρος] Aldina Iningr. κατὰ habent. Verus Interpres plane haec duo verba omisit. Sequens τῶν ante ἀρχῆς-των cum Lambino inseruit Sylburgius, unde venit in recentiores Editiones.

7. Φανερὸν ταῖνυ] Et hic et in sequenti argumentatione eadem est sophistica calliditas Aristotelis, ut recte animadvertit Camerarius, qui monet haec vere dici de numeri unitate et περὶ τῶν ἀριθμῶν πλείονων, quae ut partes totum constituent, sive συναρμμένως seu ἡνωμένως, ut animantis corpus et aedificium, sive περιληπτικῶς καὶ συστηματικῶς, ut populus et legio et grex. Sed unum illud Socraticum consensionis et concordiae significatione usurpari.

8. οὐδὲν ἑαυτῷ φήσει] Montecatinus veram putabat scripturam φιλήσει, quam D. Thomas diliget reddidit; non ego.

ταῖν συμβαινόντων] Plato eodem libro 5. εἰς δὲ πάσχα-τος τῶν πολιτῶν ἐστὶν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἢ τοιαύτη πόλις μάλιστα τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχειν, καὶ ζυγισθῆσθαι ἅπαντα ἢ συλλυπηθῆσθαι.

9. ἐμοὶς δὲ — ἕκαστος δ' αὐτῶν.] Hoc totum membrum omisit Sylburgiana, quam sequuntur recentiores. Iningr. male distinctum habet ita πάντες μὲν ἔχ, ὡς ἕκαστος. Quod ait Schlofferus Platoni fieri nuno injuriam, quoniam illud ἐμὸν Platonice sit intelligendum significatione subtiliore illa, qua τὸ ἐμὸν non habeat sibi oppositum τὸ σόν, quoniam admodum amicorum μία ψυχὴ, et amicorum πάντα κοινὰ esse dicantur, in eo vereor, ut assensum lectorum impetrare posset. Aperte enim Plato: ἐν ᾗτιν δὲ πόλει οἱ πλείστοι πρὸς ταυτὸ κατὰ ταυτὰ τῷτο λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ ἐκ ἐμὸν, αὐτῇ

ἄριστα διακρίνεται. Quid enim differt dicere ἐκ ἑμῶν ab eo, quod est τὸ σός?

πάντες καὶ ἀμφοτέρω] Giphanius ad h. l. Eodem modo et libro 1. de ortu set interitu c. 2. in fine hujus quoque verbi usu et significatione ancipite fallum esse Democritum ostendit, in hac propositione πάντα εἶναι συγμήν. Bifariam igitur seu dupliciter verbum πάντες accipitur, ut et verbum ἀμφοτέρω, universe et sigillatim, hoc est, ut vulgo, collective et distributive; verbi gratia: Duodecim sunt homines, qui terni consistant; hi, ut omnes et universi, sunt pares; ut singulatum terni, sunt impares. Sic et de utroque; si sex sint homines, qui terni consistant, utrique quidem dicentur pares; ut singuli impares.

πάντας τὸ αὐτὸ λέγειν] Aretinus quare hoc ipsum omnes dicere — nihil consentaneum habet. Vetus Interpres similiter consentaneum vertit.

10. ἰκάστω ἐπιβάλλει] Victorius quantum suas partes posulare putant. Vetus Interpres unicuique attinet. Aretinus quantum singulis competit; Lambinus quanta ad quemque attinet (cura); Giphanius quantum cujusque interfit. Possis cum Livio, apud quem Hannibal libro 10. tantum e publicis malis sentimus, quantum ad nos pertinet, etiam hoc reddere quantum proprie ad quemque pertinet.

11. χιλίαι] Eundem numerum postea iterum ponit, sed paulo post διεχίλις ἢ μυρία nominat. Praestabat sane eundem numerum ubique ponere ex hypothesi.

Ἐτι τὸν αὐτὸν πράττειν ἢ κακῶς] Novum argumentum. Nemo quemvis mille fortasse civium adolescentium suum dicet filium, sed si quem fortunatum et felicem viderit, suum, si quem infortunatum, alius esse dicet, sed dubius tamen, an vere suum agnoverit, et gaudere de ejus felicitate sibi liceat; itaque multo minus voluptatis ex felicitate filii, quem sibi quasi proprium assumserit fide male firma, percipiet, quam vulgo percipimus ex fortuna cognatorum, propinquorum et tribulium.

τυχάνει ὧν] Camot. Inscr. ὧν omisit. Vetus Interpres quomodocunque contingat secundum numerum existens. Se-

quentia τὸ αὐτὸ μὴ προσαγορεύοντας Aretinus vertit; ita vocantes unumquemque duorum milliunt. Postea Camot.: δις χιλίων καὶ μυρίων habent.

13. ὑπολαμβάνουσιν — λαμβάνουσιν] Aretinus vertit *quin agnoscant* — *fidem recipiant simul*.

τῶν αἰν Λιβύων] Garamantes ita facere narrat Mela l. c. 8. De Aësiibus ad lacum Tritonem habitantibus in littore Africae idem narrat Herodotus 4, 180. Apud Troglodytas litus occidentale maris Erythraei incolentes communionem mulierum et liberorum narrat Diodorus 3, p. 197. excepto rege, qui suam sibi conjugem haberet. Auctor libri: *Bemerkungen über Russland, L. B. de Campenhausen* Lipsiae 1807. editi, narrat apud Saporogos liberos cognominatos et nobiles communionem fuisse uxorum, hasque separatim in pagis habitasse. p. 60 seqq.

γυναικίς — δικαία] Rarum est vocabulum γυνή ad feminas animalium translatum. De equa Pharfalica idem narrat in *Histor. animal.* 7, 6.

14. ἀπὸ δὲ] Aldina, Camot. Ifingri ἀποδίδει, quam scripturam multi nunc praeferunt. Sequens πλείους est pro frequentius, saepius dictum.

λύσεις] Aretinus *explari debito modo possunt*, reliqua omisit τῶν δὲ, μηδεμίαν, ubi μὴ addidi. Vetus Interpres vertit *aliis autem neque unam*. Ergo τῶν δ' ἄλλων μηδὲ μίαν scriptum legit. Locum Platonis e libro 2. Reipubl. posuit Giphanius, ubi est ὡς ἄρα λύσεις τι καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θουσιῶν καὶ — εἰς μὴν ἵτι ζώσιν, εἰς δὲ καὶ τελευτήσαντι, ἃς δὲ τελευτᾷς καλέσιν. Victorius ex Euripidis Oreste versu 397. μίαν λῦσαι et versu 510. φέρεται φέρον λῦσαι comparavit. λύττα καθαρμοὺν habet auctor Orphicorum Argonaut. versu 1366.

15. τὰς χρήσεις τὰς ἄλλας] Plato de rep. libro 3, c. 12. φιλοῦν μὴν καὶ ξυνοῦναι καὶ ἀπιστάειν, ὥσπερ νότοι, παιδικῶν ἱερῶν, τῶν καλῶν χάριν, ἰάν πείθῃ· τὰ δ' ἄλλα ὥτως ἐμιμῶν, πρὸς οἷς τις σπουδάζει, ὅπως μηδὲποτε δόξῃ μακρότερα τέτοις ξυγγίνοσθαι. Et libri 5, c. 14. in expeditione bellica forti licere vult φιλοῦναι τι καὶ φιλεσθῆναι ὑπὸ ἑκάστῳ — μηδὲν ἐξίπναι ἀπαρνεῖν.

θῆναι, ὅς ἐστι βέληται φιλεῖν, ἥα καὶ ἐὰν τίς τῇ τύχῃ ἰσῶν ἢ ἀξέστι-
νος ἢ θηλείας, προθυμότερος ἢ πρὸς τὸ τέλεισιτια φέρειν.

λίαν ἰσχυρᾶς] Plato ibidem μίζω δὲ τινὰ καὶ ἐξυτίρας ἔχεις
εἰπεῖν ἡδοτὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; — εἰ δὲ γὰρ μαυικωτίρας. —
εἰ δὲν ἄρα προσοιστίον μαυικὸν εἰδὲ ἐξυγγινὲς ἀκολασίας, τῷ ἐξυτῶ
ἴεσσι.

16. φιλίαν τε γὰρ] Rectius φιλίαν μὲν γὰρ scriptum ver-
tit antiquus Interpres.

στασιαζοῖν] Aldina Camot. Ifingr. στασιαζοῖμεν. Ari-
stophanis comici lepidam fabulam de hominum genere olim
geminio sexu membrisque praedito, deinde vero divulso et
quasi dimidiato narrat Plato in Convivio.

17. ἢ τὸν ἑνα] Permixtionis haec est vis et natura,
ut corpora, quae commiscuntur, vel utraque intereant, vel
alterum, uti noster de ortu et interitu l. c. 7. docet.
Iterum, uti vides, cavillatur Platonicum μίαν γινώσθαι τὴν
πόλιν.

διαφορετίζιν] Aretinus haec vertit: *communitatem istam
nequaquam necessariam in tali republica a nominibus extiman-
tibus vel patrem ut filii, vel filium ut patris, vel fratres invi-
cem.* Omisit igitur verbum διαφορετίζιν, quod vitiosum et
ex duobus conflatum esse vidit Camerarius. Igitur corrige-
bat διαφορεθῆναι φροτίζιν. Vetus Interpres curare vertit.
Equidem malim διαφορεθῆναι (vel διαφραθῆναι) διὰ τὸ
φροτίζιν vel ὡς φροτίζιν ἡκιστα ἀναγκαῖον εἶναι. Conrin-
gius putabat, leniore medicina se defungi posse, mutato
εἶναι in εἶναι.

18. πάλαι ληχθέντα] Vetus interpres *antique dicta* ver-
tit, ut annotavit Victorius, sed altera Thomae apposita ver-
sio *antiqua* habet. Aretinus *supra*, Victorius *olim*, nescio
quid argutatus in hoc vocabulo, quod equidem non satis in-
telligo. Platonis disputatio de transferendis liberis ex or-
dine altero in alterum extat in libro tertio extremo et quar-
to primo.

μενίρας τῆς φύλακας — φύλαξι τῆς εἰς ἄλλας] Verba τῆς
φύλακας hoc ordine collocata habent Aldina, Camotiana
et Basileensis; primus sua de sede movit et post δεδύτας

Allocavit Victorius, quo facto sententiam plane pervertit et structuram verborum disolvit. Certe dubium esse potest, verba τὰς φύλακας cum verbo προσαγορεύειν jungenda sint an cum illis quibus proxima haerent τὰς ἄλλας πολίτας. Deinde vulgo legitur scriptum Φύλαξι σὺς τὰς ἄλλας, ubi Montecatinus secutus posui τὰς σὺς ἄλλας consentiente Conringio. Aretinus secutus Aldinam vertit: nam non amplius appellant custodes fratres et filios et patres et matres qui aliis civibus deduntur, et rursus qui ex custodibus aliis civibus. Victorius non enim amplius appellant — matres custodes — et contra qui a custodibus, ad alios cives. In annotatione posuit non enim filii ab his ad illos translati vocabunt fratres et ceteris cognationis nominibus custodes, ad quos ab agricolis et opificibus translati fuerint, contraque filii custodum translati ad agricolas opificesve non appellabunt eodem pacto ad quos pervenerint. Quam sententiam ut e verbis graecis elicias, non est satis scribere παρὰ τοῖς φύλακων, sed multo plura erunt mutanda. Vetus Interpres brevissime: et rursus qui apud alios cives. Lambinus aliter non enim amplius fratres et matres appellant ii qui aliis civibus traditi sunt, puta custodibus, neque rursus ii, qui apud custodes nati sunt, aliis civibus traditi. Is igitur scripturam Victorianam expresse et verba τὰς φύλακας copulavit cum illis τὰς ἄλλας πολίτας. Sed quid opus erat ambagibus istis σὺς τὰς ἄλλας πολίτας τὰς φύλακας? Brevius licebat σὺς τὰς φύλακας. Tum verba εἰ παρὰ τοῖς φύλαξι violenta ratione atque insolenti interpretatur apud custodes nati, cum deberet esse εἰ ἐκ τοῖς φύλακων, qui custodibus nati sunt. Denique desideratur ita nomen jungendum verbo προσαγορεύειν, et cui congruant illa cognationis vocabula ἀδελφοί, τέκνα, πατέρες, μητέρες. Nam προσαγορεύειν τινα πατέρα dicitur; igitur duplici nomine adjuncto opus est verbo προσαγορεύειν; nunc vero alterum personae desideratur, cognationis vocabula apparent. Ramus neque vero qui apud agricolas aliis civibus adscripti, neque rursus qui apud custodes in alium numerum relati fuerint, jam fratres — matres appellabunt, ut provideant. Giphanius verba singula scripturae Victorianae reddidit latinis

de sensu securus. Heinſius cum praesertim nolit, ut qui transferuntur ad opifices, eos amplius, qui sunt in ordine custodiam ac in eo manent, hoc est magistratum, fratres — vocent liberos, neque ut illi, qui in ordine custodiam manent, eos qui translati sunt, sic vocent. Is igitur plane expressit emendationem Montecatini et vetexam Aldinam scripturam, ita ut ampliore commendatione emendationis non sit opus, nisi forte admonendus est lector orationem esse ita supplendam *οἱ παρὰ τοῖς φύλαξιν ὄντες τὰς αἰς τῆς ἄλλης πολιτείας δεδιόντας προσαγορεύουσιν* (ita enim scriptum malo) ἀδελφούς — μητίεας.

Ad Caput II.

οἷσι τὰ μὲν γήπιδα] Exempla haec non conveniunt propositioni generali *τὰς τε κτήσεις — καὶ τὰς χρήσεις*. Quare Dan. Heinſius interposito ἢ scribi voluit ἢ εἶναι. Schlofferus autem ἢ pro καὶ scribi voluit ante τὰς χρήσεις; quae ratio propter antecedens *τὰς τε* locum non habet.

ἰθαῶν] Barbaras nationes etiam hic intelligit Victorius; alii Lacedaemonios, quidam Tarentinos, de quibus infra 6, 5.

2. *ἀλλ' αἰτίων*] Haec Aldina Camotiana et Isingr. vetus versio et Aretini omisit; igitur seclusi.

4. *πρὸς τὸ χρῆσθαι*] Camotiana *πρὸς* omisit, Aldina habet. Aretinus tria haec vertendo praeteriit. Giphanius ad h. l. ita: Callide Aristoteles proverbium hoc (*κοινὰ τὰ φίλων*) plane invertit, aliterque accipit atque Plato. Nam eo hic velut argumento utitur ad confirmandam suam communitatem, utitur et Aristoteles ad suam: sed ille ad communitatem quoque dominii, hic ad usus duntaxat.

5. *ὑπογυγχαμμένοι*] Victorius *descriptum et informatum* interpretatur, Giphanius *adumbratum*, Lambinus cum — *hujuscemodi consuetudinis informata descriptio est*. Giphanius comparat ex Nicomacheis 1, 7. *ἀναγράψαι*, quod Andronicus Rhodius *παρεφράζει, τελίως γράψαι*.

χεῖρμα ποίει] *utenda permittit. Male Lambinus partim ea commendat amicis. Giphanius alia quidem facit ut amicis sint utilia.*

ὡς κοινοῖς] Male ὡς omisit Aldina, Ilingr. Aretinus, qui et sequens καὶ praeteriit.

ἀλλήλων ὡς ἰδίοις] Vulgatum ὡς αἰτιῶν ἰδίοις auctore Giphanio correxi. Aretinus vertit: *vicissim tanquam forent unusquisque.*

ἰφεδίων] Vetus Interpres *si indigeant pro viaticis in agris per regionem.* Aretinus *vehiculis* vertit, ceteris omisiss. Victorius in Addendis comparato loco Xenophontis de Republ. Lacedaemoniorum c. 6, 4. ἔπε γὰρ αἱ ὑπὸ θήρας ἐψωδίστας διεῖναι τῶν ἰπιπιδίων, ἢ μὴ συνσκευασμένοι τυχεῖ, καὶ ἰταῦθα ἴθαι, τὰς μὲν πατασμένης καταλείπειν τὰ πιποημένα, τὰς δὲ διομένης ἀνείχαιτα τὰ σήμαντρα, λαβόντας ἔτι αἱ δύνανται, σημασμένης καταλείπειν.

6. αὐτὸς ἔχη] Vulgatum ἔχη correxi. Conf. Vigerii librum p. 455. nuperae Editionis. Vetus Interpres: *nequaquam enim frustra — habet.* Deinceps vulgatum τὸν φιλοχρήματος mōnita Camerarii correxi. Recte Aretinus vertit *amatio pecuniarum.* Postea ἕκαστος habet Aldina. Locum Platonis de φιλαυτία libro 5. Legum p. 215. comparavit Camerarius.

τὸ βαρύνει] Articulum inferni ex Camot. Ilingr. Sequentem negationem ante συμβαίνει omisit vetus Interpres, et abesse posse censebat Victorius, non ego. *Haec autem non contingunt* Aretinus. Idem Interpres *ιτίεσις* pro *ιταίεσις* reddidit, quae scriptura Sepulvedae placuit et Montecatino.

7. Ταῦτά τε δὲ ἔ συμβαίνει] Vetus Interpres et D. Thomas negationem omisit, probante Victorio. Duplicem interpretationem admittit hic locus. Negatione recepta sensus erit *haec commoda a me commemorata non contingunt civibus in illa Platonis republica, accedit etiam illud incommodum, ut duae virtutes earumque vis et effectus plane tollatur.* Ita vero manifestum est postulari adversativam particulam et scribendum ταῦτα δὲ ἔ συμβαίνει, quemadmodum

vertit Aretinus *Haec autem non contingunt*. Contra negatione omissa seufus erit: *Haec igitur sunt ea, quae consequentur, si quis cum Platone civitatis nimiam unitatem efficere conetur; praeterea tolluntur etiam duae virtutes*. Ita vulgata scriptura ταῦτά τι δὴ συμβαίνει ferri potest. Equidem cum Victório sentio, et praeterea τι tollendum censeo. Deinceps dubito an verum sit τοῖς λίαν ἐν ποιῶσι τῆς πόλει, cum reliquis iu locis ubique μία scriptum sit, quod grammatica ratio flagitat. Postea Zuingerus malebat ἐν γὰρ τῇ.

9. ἄλλως τῶν] Camot. Ifingr. τὰς ἐκ τῶν. Sequens συμβάλλοις: Victorius vertit *cum multis conferentes*, Aretinus haec brevissime: *cum etiam res in communi habentes multo magis inter se litigare videamus, quam eos, qui separatim possident*. Lambinus *sed paucos spectamus ex communicatione bonorum inter se disidentes, cum multis proprie rem familiarem possidentibus comparantes*.

παρεκτρέψις] Vetus Interpres *deviationis* vertit, Victorius *lapsionis*.

ἵσται χρίζει] Verbum ἵσται omisit Camotiana Ifingr. Aretinus. Mox μία post βάσει Camotiana omisit. Ut oratio et poesis dicitur βαίνει ἐν ὕμῳ, ita ὕμνος varia basi censetur, et basis est elementum rhythmici. Basis in musica ἀρεσι et θίσει constat, et basibus constant pedes poetici.

10. τὰ περὶ τὰς κτήσεις] Aretinus *veluti servorum jumentorumque in Lacedaemone et comessatione in Creta legislator communionem induxit*.

πολλοῖς ἔτις] Aretinus ἔθις vertit, et pro ἔ συνηταί scriptum ἐκ τίσῃται non inducta. Victorius non collecta, Lambinus non in unum collecta, Ramus nondum sancita et confirmata sunt. Giphanius recte Aretini et Rami versionem improbavit.

11. αὐτὰ καὶ χωρίζει] Haec omittit Codex Camerarii, qui suspicatur ea ex glossa marginali irrepsisse; alioqui αὐτὰ interpretabatur ea, quae Socraticis rationibus contrahuntur et fiunt unum. Camerarii libri scriptura placuit etiam

Casaubono; igitur verba dubia seclusi. Giphanius ad h. l. verbo *αὐτὰ* alii bona, alii aliud intelligunt: puto referendum ad verbum *ἔργois*: latine reddi non potest commode. Nam quod Graeci *ἔργα καὶ ἔργois* dicunt, cui contrarium est *λόγος*, id latine dicimus *re et usu*, non *operibus*, ut reddidit ad verbum Sepulveda. Sententia tamen non difficulter reddi potest: nimirum non posse quem civitatem disputatione descriptam in usum revocare, quin quae ad usum pertinent, hoc est ipsam civitatem usu constituendam partiatur, partim in tribus, partim in sodalitates. Vetus Interpres vertit *partiens tempora*, sed Thom. ipsam habet *pro tempora*. Deinceps *ἄστυ καὶ ἄδρι* ἄλλο scriptum vertit, et *φύλακας* *municipes*, cum alibi semper *custodes* interpretari soleat.

καὶ τὸν ἐπιχράζον] Novum, non vetus institutum id illius civitatis affirmare ait Victorius Aristotelem; qui etiam nunc efficere aggrediuntur vertit; quod et nunc *L. facere conantur* Lambinus, quod nunc etiam *Lac. facere conantur* Ramus male, Giphanius recte quod hodieque *L. facere conantur*. Male igitur quidam ex h. l. arguere voluerunt, novum id Lacedaemone fuisse institutum, aut in usum tempore Aristotelis revocatum, cum antiquitatis omnis testimonio constet, agriculturam Spartanos Helotibus permisisse. Verum id ex h. l. colligi posse videtur, coepisse Spartanos hoc Aristotelico tempore a vetere more desciscere, cum studium divitiarum magis in ea civitate invaluisset.

τὴ γὰρ πλῆθος] Victorius interpretatur magna ex parte numerus reliquorum civium praeter custodes implet civitatem. Lambinus multitudo civitatis ex civium, qui inter se differunt, multitudo conflatur. Vetus Interpres universorum civium, sed Thom. diversorum civium habet. Ramus nam cum civitatis populus ex variis civium generibus et diversis constet. Giphanius atque communitatis multitudo fere constat ex aliorum multitudo civium. Rectius in annotatione: quod de principibus tantum seu custodibus explicavit, de reliquis civibus non item, agricolis, opificibus etcet. quorum tamen multitudo maxima sit pars civitatis. Schlofferus a sensu plane aberravit, quem recte reddidit Garvius. — Denique *καὶ κατ' ἴκαστος*

cum Camot. Iningr. Sylb. dant recentiores Editiones; ego sequor Victorianam. *πρότις* pro *πέτις* vertit antiquus Interpres.

22. *τί πλείον*] Intellige *ἔσται*; Victorius interpretatur: *quomodo compensabitur obsequium agricolarum erga ipsos, et quod commodum capient, si in officio manserint, parnerintque ipsis*. Lambinus contra: *quid praemii consequentur qui gerunt magistratum? aut qua spe quove pretio adducti magistratum gerent?* Ita etiam Ramus et Giphanius, Camerarius et Heinsius. Non mirum igitur Schlofferum et Garvium pariter aberrasse a vero sensu, quem tamen sequens cautio a Cretensisibus translata indicat, qua agricolae et opifices armorum usu et exercitatione defuituti coguntur sustinere imperium *τῶν φυλάκων*. Quodsi molestias magistratus gerendi significare voluisset Philosophus, dicere debebat *ὑπομένειν ἀρχὴν αὐτῶν*, non *τῶν ἀρχῶν αὐτῶν*. Deinde tota haec disputatio nunc est de ceteris civibus praeter *φύλακας* seu principes. Denique video solum Piccartum facere cum Victorio, eandemque rationem attulisse, quam ipse antea posui.

τί μαδόντις ὑπομένει] Vulgatum *ὑπομένει* cum Aretino et Camerario correxi. *τί παδόντις* cum vetere Interprete maluerunt Sepulveda, Camerarius, Giphanius et Fülleborn. comparata annotatione Wolfiana ad Leptineam p. 348.

τάλλα ταῦτα — ἰφόντις] Veram puto Camerarii correctionem *τάλλα πάντα*. Aretinus etiam *cetera omnia servis permittentes*. Deinceps praetuli scripturam Aldinae vulgatae *ἀφόντις*, quam tamen ipse etiam Camerarius praeferebat.

13. *εἰλωτίας — δουλίας*] Victorius *εἰλωτίας* dedit. Vetus Interpres *quam a quibusdam obsequia et humiliationes et servitutes*. Pro *δουλίας* Aretinus *perichias* reddidit. Igitur *περιμκίας* scriptum reperit, quod equidem vocabulum suscepissem, si in libro scripto reperiitum fuisset. Ita Mariandyi Heracleotarum *περίμκιοι* eodem loco erant, quo *πινίσται* Thessalorum et *εἰλωταις* Spartanorum. Quam noster *ἀποφραγάν*, Plato vocat *μισθάν*.

14. *ἢ δὲ ἀναγκαῖα ταῦτα*] Victorius interpretatur *an necessaria sint ipsis erudiendis praecepta et documenta quaedam ut aliis similibus illa convenire certum est*. Giphanius monet in vocabulo *ταῦτα* alios intelligere communiter uxorum et bonorum, alios, ut Sepulveda, mala quaedam et incommoda. Posteriores rationem plane falsam censet esse, itaque priorem probat. Aliter tamen, certe ambigue vertit: *Verum haecne peraeque sint necessaria an non, nunc quidem nihil est explicatum, quanquam his sunt conjuncta, quae rei publicae horum sit ratio et disciplina*.

καὶ αἱ γυναῖκες — *γυναῖκες*] Haec in Aldina et Victoriana postremo loco leguntur post *ἀνδρες αὐτῶν*. Lambinus cum vitium vidisset, in versione haec ita collocavit, uti nos fecimus; contra nescio qui factum, ut in Sylburgiana et ceteris hinc ductis haec infererentur alieno loco post *οἰκονομῆσαι*. Est autem *οἰκονομῆσαι* h. l. res domesticas curare. Reliqua ita Aretinus: *ut agriculturae viri quamvis sint communes facultates et agricolarum mulieres*. Sed ecce vetus Interpres: *quamvis si communes possessiones et agricolarum uxores, quemadmodum quae in agris ipsarum viri: ubi tamen Thom. habet quamvis sint*. Is igitur scriptum legit *καὶ αἱ γυναῖκες* — *γυναῖκες*, *ὡςπερ* — *αὐτῶν*. Sed ne haec quidem scriptura, nec ipsa transpositio, quamvis nitatur auctoritate vetustissima, mihi satisfacit. Mallet ordine vulgari servato membrum illud postremum *καὶ αἱ τῶν γεωργῶν γυναῖκες* abesset.

15. *οἰκονομίας ἑδῆ*] Cujus nempe cura propria mulierum est in genere humano. Alio modo Platonice similitudinem exagitat Lactantius 3, 21. monente Giphanio.

ἢ καὶ γὰρ πλεονεξία] Aldina Carnotiana Isingr. *ἢ καὶ γὰρ δέ*. Alterum certe *γὰρ* abundare videtur. Vetus Interpres *si aliunde utique apud animosos*. Legit igitur scriptum *ἢ καὶ γὰρ δέ*.

16. *αἱ μὴ πάντες*] Male cum Aldina Sylburgiana et recentiores *ἢ μὴ πάντες* habent: idem tamen vertit Aretinus cum veteri Interprete.

Ad Caput III.

1. καὶ περὶ τῆς τάξεως] Rectius scriptum τὰ περὶ τ. γ. vertit antiquus Interpres.

διώριεν] Camotiana διώριεν dicitur habere; nostrum est in Aldina etiam. Deinceps τάξις καὶ κοινοῦ Aldina, Camot. Basil. habent; postea verba πῶς ἔχουσιν διὸ cum Aretino omisit Sepulveda. τῆς πολιτείας τῆς τάξεως vertit antiquus Interpres. Denique πρὸς τὸν πόλεμον, non προπολεμῶν vertit.

πεπληρώκει τὸν λόγον] Duo postrema vocabula omisit antiquus Interpres.

2. βελόμενος κοινοτέραι] *quam dum pergit communio-rem facere, paulatim circumagit* Aretinus et Victorius, nisi quod hic civitatibus addidit. Lambinus *communio-rem civibus — circumagens* floctit ac detorquet. Ramus inepte *ad regendas civitates hic communio-rem quam illic efficere, propemodum in illam superiorem relabitur*. Equidem addita ταῖς πόλεσι non desiderarem, si abessent. Nunc vero debemus ea interpretari *civitatum usitatis nunc formis*.

ἀποδίδασιν] Aldina Isingr. simplex δίδασιν habent. Deinceps verba διὸ εἶναι εὐσυνίτια καὶ γυναικῶν interpretatur Giphanius ex libro 7. de Legibus, in prima republica viro- rum et mulierum sodalitates esse easdem, eademque eos uti mensa; in secunda vero alias sodalitates, et alia mensa uti viros, alia feminas, pueros et propinquos. Montecatinus ait Platonem in primo prohibuisse sodalitates et convivias mulierum, in secunda vero etiam feminis permisisse. Quid verum sit, agnosces ex his Platoniciis libro 6, p. 309. τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας ὑδάμῳ ὁρῶν ἀνιμεδίτητος μεδίται, καὶ ἔκ τὸ φῶς ἔχεται τὸ τῆς εὐσυνιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα.

ταύτης δὲ πεντακισχιλίων] statuit vertendo addidit Ramus; alii periphrasi usu defectum verbi celaverunt. Numerum vero Plato 6, p. 225. statuit πεντακίς χίλιοι καὶ τετρακόντα, rationi tribuum 12 congruentem.

3. περιττὸν — κομψόν] Inepte Aretinus *superfluum et comtum quiddam*. Victorius *eximium quiddam et amplum*

vel grande. Lambinus *eximium quiddam et gloriosum et magnificum*. Ramus *redundantem quandam et superfluentem orationis copiam et ambitiosae ejusdam contentionis ostentationem atque pompam*. Giphanius *eximium quiddam et elegans et novum*. Camerarius optime *Socraticas disputationes ut non usitatas neque communes, id est singulares et eximias vel etiam copiosas et exaggeratas, itemque bellas et comtas magisque elegantes quam graves notat Aristoteles*. Heinlius *tales sunt Socratici sermones, ut nec eruditionem neque venustatem neque inventionem eum inusitata disputandi arte ac dexteritate merito desiderare in iis quisquam possit*.

παρὰ τούτοις] Aldina et Ifingr. περί habent. Sequens κατ' ὕλην Aretinus vertit *pro arbitrio*. Comparat Victorius locum Platonis ex libro 5. de republica: ἐκ ἑκῆς ἀδύνατά γε εἰδὲ ὡχραῖς ὅμοια ἱερομετεῖναι.

4. προσεῖναι] Aldina et Ifingr. προσεῖναι probarunt Montecatinus et Casaubonus. Deinceps pro πολιτικὸν maluisse Muretum *πολεμικὸν* scribi, annotavit Sylburgius. Cum Mureto sentit Casaubonus. ἐπ' ἑπὶ πολιτικὸν maluit Montecatinus. Cum Mureto vertit locum Schlofferus, contra Garvius recte sequitur Giphanium, qui πολιτικὸν interpretatur *πρακτικὸν*, in rebus humanis et actionibus positam vitam, in negotiando, in bello gcrendo etcet. cui contraria sit philosophorum vita, quae se intra suos fines contineat. Conf. ad sect. 9. dicenda. Vetus Interpres habet *politicum et non monasticum*. An scriptum legit καὶ μὴ μοναστικόν?

πρὸς τὰς γειττωίας] Obiter tamen meminit curae vicinarum urbium habendae libro 6, p. 263, et libro 5. p. 225. est: πλεῖστές δὲ ἐπὶ τοῖς τὰς προσχωρῆς ἀδικητέας τε αὐτὰς ἀμύνεσθαι δυνατοὶ καὶ γίγνεται ἑαυτῶν ἀδικημαῖς βοηθεῖν μὴ πάντας ἀπὸ τῶν δύνανται αὐτὰ ταῦτα δ' ἰδόντες, τὴν χώραν καὶ τὰς γειττωίας ἐξημεῖν ἔργῳ καὶ λόγῳ. Deinceps post τέως vetus Interpres verba *πρῶτον μὲν* inserta legit et vertit.

μὴ τοιούτοις] *πολεμικὸν* recte h. l. interpretatur Zuingerus; sed inde non consequitur, etiam supra πολιτικὸν esse mutandum in *πολεμικόν*. Minime enim Plato voluit in-

star reipublicae Lacedaemoniorum suam civitatem, instituire.

5. ζῆν σωφροσύνης] Plato 5, p. 225. γὰρ μὲν ὁπόσα πόσις σωφροσύνης ὄντας ἰκανὴ τρίβειν· πλείους δ' ἔτι προσιδί.

τὸ μὲν τῷ τρυφῇ ἀκολουθεῖν] Lambinus utrumque enim separatim positum alterum quidem luxuriam, alterum laboriosam vitam sequetur. Ramus magis distincte: Utrumque enim si se junctum et separatim feceris, alteram luxuriam et delicias, alteram calamitates et aerumnas consequentur. Heinsius optime: alterum per sese ac seorsim luxuriam, alterum penuriam plerumque sequitur atque egestatem.

ἱεὺς αἰεταί] Camotiana et Ilingr. αἰεταί habent, et Aretinus ita vertit: cum solae hujusmodi virtutes habitus sint circa usum facultatum. Vetus Interpres soli hi habitus circa magnitudinem substantiae, sed Thom. habet: soli ii habitus sunt virtutis circa habitudines substantiae. Mihi αἰεταί natum ex αἰεταί, hoc autem interpretamentum vocis ἱεὺς esse videtur.

6. ὅσων γινώσκων] Aretinus ubicunque contingat. Platonis locus est in libro 5. Legum p. 231. ubi variis modis praeter ἀρετίας cavit abundantem civium numerum.

ἵς ὁποσόντων πληθὺς] Ita cum Victoriana Aldina; articulum τὸ nescio unde inferuit Sylburgiana, unde venit in recentiores Editiones.

παράζοντας] Vetus Interpres dejectos. Aretinus disparer, Victorius qui restarent sine fundo, Lambinus rectius qui praeter numerum et extra ordinem accessissent: Ramus qui ad numerum primum et legitimum accesserint. Camerarius adjunctos et accedentes prioribus, quorum numerus est definitus. Giphanius qui extra numerum sint. Idem in annotatione monet a Platone eos, qui justum civium numerum, quinque millium quadraginta, superant, atque extra hunc agnoscuntur, dici περιγινώσκων. Ita enim ille p. 231. libro 5. τί καὶ καλεῖσθαι τοῖς περιγινώσκων ἢ τοῖς ἰθαίκεσι; Fortasse, addit, melius περιζύγεις, a re rustica sumta metaphora, ubi tauri ὁμόζυγες, qui eidem jugo sunt juncti: cui, si qui extrinsecus adjungantur extra consuetum numerum, sunt περιζύ-

γῆς αὐτὴ παράζυγος. Sane in Xenophontis Cyri disciplina 6, 2, 32. libri editi habent ἰμάντας περιζυγὰς vel περιζυγὰς, sed ex H. l. posui παράζυγας. Hesychii glossa περιζυγὲς interpretatur ἐμίζυγος et σύζυγος, quae notio neutri loco convenit.

7. Τέτε δὲ τιθῆναι — ἀτεκνῆναι] Hoc veluti Aristotelis praeceptum, quod a Platone neglectum queratur Philosophus, cum Aretino Victorius, Lambinus, Ramus et Hein- sius interpretantur. At enim Plato utrumque casum respexit, et ἀτεκνῆναι ipse antea Aristoteles nominavit in exponenda Platonis sententia. Itaque novam rationem exegitarunt Schlofferus et Garvius inducti illa falsa interpretatione: quorum ille ita: *Bei dieser Bestimmung mußte man darauf Rücksicht nehmen, wie viel Kinder gewöhnlich sterben, wie viel Familien gewöhnlich ohne Kinder bleiben.* Unde arithmeticae politicae notionem Graecos habuisse aliquam arguebat idem Schlofferus. Sane in verbis τὸ δὲ ἀφαιρεῖν, si enim priore membro copulari debet, non levis inest difficultas; nec alia superest ratio vulgatae scripturae, si bene habet nec verbum unum alterumve deest, defendendae, nisi ut ex nomine τεκνοποιῆναι repetamus verbum τεκνοποιεῖν; quod quidem in his libris facere lector saepenumero debet. Deinceps vetus Interpres antiquorum vertit; postea ordine meliore scriptum legit πῶς αὖ εἰσέμεθα β. ἔχιν.

Φιδῶν] De eo dictum infra ad 5, 8, 5.

8. Ἑλλείπεται] Vetust Interpres vertit *derelictum*. Aretinus *omissum est*, Victorius pariter et Lambinus *omissa sunt*, Ramus *praetermissum est*, Giphanius *praetermissa sunt*, Camerarius breviter sed recte: *magistratuum constitutionem ut indiseratam reprehendit*. Heinsius: *est et hac in parte mutila atque imperfecta illa altera Platonis respublica, quod de magistratibus confuso multa tradit*. Minus scilicet diserte docet magistratuum discrimen, usus translatione a textrina sumta.

στημένον ἱστὶ — τῆς κρέκας] Aretinus inepte: *quemadmodum ex alio lanae filum ducitur quam lini*; secutus Interpretem antiquum, qui *filatum* dixit. Recte Victorius *sta-*

men — trama. Lambinus, Ramus et Giphanius *stamen — subteghen.* Platonis locus est in libro 5, p. 220. Καθάπιν
 ἔν δὲ τινὰ ξυμφυὴν ἢ καὶ πλίγμα ἄλλ' ἐτιῶν ἢκ ἐκ τῶν αὐτῶν
 οἶόν τ' ἐστὶ τῆν τι ἰφυφὴν καὶ τὸν στήμειον ἀπεργάζεσθαι, δια-
 φέριν δὲ ἀναγκαῖον τὸ τῶν στήμειων πρὸς ἀρετὴν γίνεσθαι. Ita
 etiam Victorius locum Platonis laudavit ad h. l.; at Bipon-
 tina editio pro ἰφυφὴν habet cum aliis ξυμφυὴν, quam scri-
 pturam ex Polluce 7, 30. corrigi iussit etiam Boeckh. ad
 Legum librum 3, p. 103. atque ita scriptum habet cum li-
 bro Vossiano Joannes Stobaëus p. 297. Sed praeterea cum
 eodem libro Vossiano vulgatum ξυμφυὴν mutandum est in
 ξυμφυὴν, quod textum significat vel telam contextam. Cete-
 rum alterum δειν ut superfluum deleri voluit Montecatinus.
 Male δειν dedit Victoriana secunda et Zuingeriana.

πειταπλάσιος] Accusant interpretes plerique omnes Phi-
 losophi ἀμέτρητα μνημονικόν, praeter unum Camerarium,
 qui recte comparavit locum 5, p. 240. μίτην θίμειος ὁ νομο-
 θήτης διπλάσιον ἰάσει τῆς κτᾶσθαι καὶ τριπλάσιον καὶ μίχρη
 τετραπλάσιον· πλείονα δ' αἶν τις κτᾶται τῶντων εὐρὺν ἢ δοθέντων
 ποδὲν ἢ χρηματισάμενος ἢ τινι τύχῃ τοιαύτῃ κτεσάμενος ἄλλῃ, τὰ
 περιγινόμενα τῷ μίτην τῇ πόλει αἶν αὐτὰ καὶ τοῖς τῇ πόλει ἔχουσιν
 θείοις ἀποικῶν εὐδόκιμος τι καὶ ἀξίμιος αἶν εἶη.

οἰκίπιδά — ἰκάστῳ] Plato libro 5, p. 242. δύο νέμι-
 σθαι ἑκάστοι οἰκήσεις, τῇ τι ἰγγυς τῷ μίση καὶ τῇ τῶν
 ἰσχύων.

9. ἐκ γὰρ τῶν ἐκλιτινόντων] Infra enim libro 3. de πο-
 λιτείᾳ est: διοτις κατὰ ταύτην τῇ πολιτείᾳ κυριώτατον τὸ προ-
 πολεμῆν, καὶ μετιχρῆσθαι αὐτῆς οἱ κικτημένοι τὰ ὅπλα. Ceterum
 male quidam et hoc loco sunt abusi, ut supra sect. 4. βίον
 πολεμικόν scribendum esse docerent. Deinceps τῶν ἄλλων πο-
 λιτιῶν scriptum vertit vetus Interpres.

10. ἰφορίαν — τυραννίδα] Hingr. ἰφορίαν habet. Respici
 locum Platonis annotat Victorius in quarto de Legibus p.
 178. ubi sunt haec: καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσοικεῖναι·
 τὸ γὰρ τῶν ἰφορῶν θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γίγναι· καὶ
 τοι ἐνέστι μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατικὴν μάλιστα
 οἰκίαν etcet.

11. ἐκ δημοκρατίας] Locus est in quarto de Legibus p. 174. ἐκ τυραννίδος μὲν πρῶτον, δευτέρου δ' ἐκ βασιλικῆς πολιτείας, τρίτου δὲ ἐκ τριῶν δημοκρατίας.

Φέρον ἀρχοντας] suffragio lato creare. Ita saepius etiam Plato. Deinceps ad μεγίστας intellige ἀρχάς ex nomine ἀρχοντας recipiendum.

12. ἀλλ' ἐκ τῆ πρώτης] Comitiorum senatui creando rationem ipse Plato satis dilucide descripsit libro 6. p. 259. βέλτε εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας, ἑξήκοντα δὲ καὶ τριακόνσιοι ἡγούσι· αἱ περὶ πλείους ταῖς ἡμερομερίαις. μέρος δὲ διαιρούμεντας τετταράς κατὰ ἑκατὸν τοὺς ἀξιόμην, τῶν ἐξ ἑκάστη τῶν τιμημάτων φέρον ἑκατὸν βουλευτάς· πρῶτοι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ὅπαντες φέρον ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιῶσθαι τοὺς μὴ πεπαιδευμένοι τῇ δοξῇ ζημίαν· ἑπὶ δ' αὖ ἐπιχθῶσι, τῆς μὲν κατασημασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ φέρον ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταῦτά, καθάπερ τῇ πρώτῃ. τρίτη δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρον μὲν τοὺς βολόμενοι, ἑκατάγκης δ' εἶναι ταῖς τῷ τρίτῳ τιμημάτων, τὸ δὲ τίς τε τοῦ τε καὶ σμικρότατοι ἐλευθέρου ἀφίσσας τῆς ζημίας, ὅς αἱ αὐτῶν μὴ βέλονται φέρον. τετάρτη δὲ φέρον μὲν ἐκ τῆ τετάρτης καὶ σμικρότατοι τιμηματος ὅπαντες, ἀξίμοι δ' εἶναι τοὺς ἐκ τῆ τετάρτης καὶ τρίτης τιμηματος ἵαν ἡγεκὶν μὴ βέλονται· τοὺς δ' ἐκ τῆ δευτέρας καὶ πρώτης μὴ φέροντας ζημιῶσθαι, τοὺς μὲν ἐκ τῆ δευτέρας τριπλασίαν τῆς πρώτης ζημίας, τοὺς δ' ἐκ τῆ πρώτης τετραπλασίαν· πέμπτη δ' ἡμέρη τὰ κατασημασθέντα ὀνόματα ἔξινυγεῖν μὲν τῶν ἀρχοντας — φέρον δ' ἐκ τῶν αὐτῶν πάντα ἀνδράς ἢ ζημιῶσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλίσσαντας ἀφ' ἑκάστη τῶν τιμημάτων, τῆς ἡμέρας τῶν ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι· τῆς δ' εἶναι τοὺς ἵαν τοὺς βουλευτάς. In quibus tamen verba de tertia classe mihi obscura et dubia videntur, nisi Schlofferianam rationem interpretandi adhibeas, de qua postremo loco dicetur. Unde etiam loci Aristotelici manifesto vitiosi correctio mihi anceps esse videtur. Camerarius et Victorius de vitio tacent. Muretus putavit in particula ἀλλ' latere notam numeralem numeri LXXXX. id est litteram λ, cui numero respondeat sequens ἵσγε. Sane incommoda hic est particula ἀλλὰ, et sen-

sum perturbat; igitur veram puto Mureti correctionem esse. De reliquis deinceps dicetur.

ἐκ τῶν τρίτων] Margo Ifingr. addit εἴ' ἐκ τῆς τετάρτης, quod additamentum Lambinus vertendo reddidit. Quam rationem si sequamur, tum cum eodem Ifingr. margine omittenda illa sunt ἐκ δὲ τῆς τετάρτης τῶν τετάρτων vulgo inserta post verba ἢ τετάρτων, et pro iis scribendum simpliciter ἀλλὰ, ut sic oratio continuetur ἀλλὰ μέντοι ἐκείναις ἐκείναις et ceter. Probavit etiam Sylburgius rationem istam, et totum membrum ἐκ δὲ — τετάρτων omitti voluit; igitur non dubitavi eandem sequi, ita ut verba dubia secluderem. Ceterum Victoriana et Zuingeriana τῶν τετάρτων habent, Aldina et reliquae τῶν τετάρτων.

Superfunt duae aliae difficultates, quas nemo attingit. Primum qui sint quibus ἡ πᾶσις ἐκείναις ἢ τοῖς ἐκ τῶν τρίτων ἢ τετάρτων. In Platone enim verba sunt tantum quaedam dubia de tertio censu: τρίτη δὲ ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρει μὲν τὸν βυλόμειον· ἐκείναις δ' εἶναι τοῖς τῶν τρίτων τιμημάτων, τὸ δὲ τετάρτοις τι καὶ σμικρότατοι ἐλευθέροι ἀφίσσονται τῆς ζημίας, ὅς ἂν αὐτῶν μὴ βέλῃται φέρειν. — ἀξήμειον δ' εἶναι τὸν ἐκ τῆς τετάρτης καὶ τρίτης τιμήματος, ἐὰν ἐν γὰρ μὴ βέλῃται, τὸν δ' ἐκ τῆς δευτέρας καὶ πρώτης μὴ φέροντα ζημιῶσθαι. Quam differentiam equidem non aliter nisi interpretatione Schlosseria-na explicare possum, quam postremo loco ponam.

Altera difficultas est in verbo ἢ, cum expectet lector ἔστι, ut praecedat αἰετῶνται.

Lambinus postrema ita vertit: sed iis qui sunt quarti census primis tantum et secundis. Ramus contra: nec totam tertiam vel quartam classem comitiis interesse, sed primam et secundam necesse est, ita tamen, ut singulae classes parem numerum nominent et declarent. Giphanii annotatio haec est: Totus hic locus est perturbatus, quod primus animadvertit Perionius, qui legendum putat pro τῆς, ἐκ δὲ τῆς τετάρτης, τῇ δὲ τετάρτῃ scilicet ἡμίρῃ. Sepulveda pro τῶν τετάρτων ait reperit in melioribus libris τῶν τετάρτων, et ita vertit ex quatuor. Lambinus haec verba πλὴν ἢ πᾶσις ἐκείναις transtulit post haec verba ἐκ δὲ τῆς τετάρτης omnes confuso et male. Indu-

enda sunt haec verba τῆς ἐκ τῆς τρίτης τῆς τετάρτης, et postea hoc τῶς τετάρτης, atque ita vertendum: Praeter quod non omnibus sit necesse, ex quarta autem scilicet classe solis primis et secundis est necesse: quasi dicas in tertia classe non omnibus esse necesse, ut in prima et secunda. Immunitas est enim quartis, id est iis, qui sunt quartae classis. In quibus equidem postrema non satis intelligo.

Omnes difficultates loci Platonici et Aristotelici tollere sibi videtur Schlosserus, dum ita comitia Platonica ordinat, ut tertio die, cum senatores 90. ex tertio censu eliguntur, quarta clasſis adesse non cogeretur, sed priores tres tantum; quarto vero die, cum ex quarto censu eliguntur senatores 90, priores tantum duae adesse cogerentur. Cum hac ratione locus Platonius bene conciliari videtur; sed in Aristotelico, quem ita, prouti nunc legitur, convertit vir doctus, ista interpretatio non procedit plane, nisi cum Schloſſero primum ἐκείνης ut alienum omittas. Praeterea ἀλλὰ non minus alienum est, et tempus verbi ἤν. Reliqua tamen verba ex Schloſſeriana ratione possunt satis commode explicari. Itaque in vulgata scriptura mutare aliquid non sum ausus. Miror vero Giphanium, qui locum Platonium eadem plane ratione, uti Schloſſerus, et olim ipse Picinus quanquam paulo obscurius, interpretatus erat antea, in loco Aristotelico subito adhaesisse, et verba tot proſcribi voluisse, quae commodam habent interpretationem.

πλείους — βελτίους] Aretinus conjungit *plures et potentiores*. Deinceps verba διὰ — δημοτικῶς omisit Aldina et Illyng. sed reddidit Aretinus quanquam male αἰετῶν *sumuntur*: vertit etiam vetus Interpres.

13. ἢ ἐκ ἐκ] Negationem omisit Victoriana et Zuingeriana, recte habent Aldina, ceteraeque cum Aretino. Verus tamen Interpres pariter omisit. Deinceps verba καὶ τῶς ὑστέρῃς omisit Aldina. Verbum ἐπιβάλῃ vetus Interpres incidit, Aretinus vertit *cum de ea specie tractabimus*, Victorius *cum tempus venerit de ea — disceptandi*. Lambinus ubi de — *considerandi et disputandi locus erit*. Ramus cum

ad eam speciem — nostra disputatio pervenerit. Giphanius ubi occurrerit de tali republica tractatio. Camerarius ubi res tulerit ut de istiusmodi republica consideratio suscipiatur.

τὸ ἐξ αἰρετῶν αἰρετὺς ἐπικινδυνός] Aretinus ex delectis delectum periculosum. Vetus Interpres: ex electis eligibiles; videtur igitur αἰρετῶν scriptum legisse. Victorius verba ἐξ αἰρετῶν αἰρετὺς in versione omisit, in annotatione vero ita interpretatur: deligi suffragiis a civibus illis solis, qui et ipsi prius eodem pacto delecti forent. Lambinus rectius ubi electos ad aliam electionem revocat. Partim male Ramus atque haec ex electis eligendi magistratur institutio periculo certe non vacat. Non enim de prior electione senatus, sed magistratuum loquitur Aristoteles. Monuit etiam Giphanius respicere auctorem ad creationem nomophylacum, quae fit libro 6, p. 253. Nam nomophylaces ex trecentis primo electis, postea ad 100 et tandem ad 57 redactis sunt.

Ad Caput IV.

Ἰδιωτῶν] idiotarum Aretinus, ineruditorum et vulgi Camerarius, indoctorum Lambinus, indoctis et privatis Ramus privatis Heinſius. Contra Giphanius verba καὶ φιλοσόφων delenda censuit, quia duo tantum genera tota hac disputatione persequatur, et infra cap. 10. (vulgo) sit: τῶν δ' ἀποφισιμίων τι περὶ πολιτείας ἔνιοι μὲν ἔκ ἐκονώησαι πράξεις πολιτικῶν ἃ δ' ὠντισσύν, ἀλλὰ διτίλισαν ἰδιωτεύοντες τὸν βίον· περὶ ᾧ, εἴ τι ἀξιόλογον, ἔρχεται σχεδὸν περὶ πάντων· ἔνιοι δὲ νομοδίται γενέσθαι, οἱ μὲν ταῖς οἰκίαις πέλισσι, οἱ δὲ καὶ τῶν ἐθύνων τιτὶ πολιτευθίστις αὐτοί· nec fiat ibi philosophorum mentio. Itaque cum Perionio ἰδιωτῶν privatorum recte interpretatur. Equidem fateor animum meum in sententiam Giphanii propendere; nisi cum Piccarto malis ἰδιωτῶν καὶ φιλοσόφων, αἱ δὲ πολιτικῶν scribere: philosophia enim ab ejusmodi rerum publicarum descriptionibus, in libris per scriptis nec in vitam hominum introductis, (de his enim nunc loqui usque ad locum supra laudatum idem ille locus docet) multo minus potest sejungi, quam a Solonicis,

Lycergeis aliorumque virorum in republica gerenda diu versatorum descriptionibus, institutionibus et legibus, quas diuturno usu longaque exercitatione potius didicisse quam ingenio et cogitationibus affecuti esse videri possunt.

ἄλλος κεκαυτόμενος] Ita cum Aldina et Victoriana et Isingr. et vetus Interpres. ἄλλος cum Sylburgiana recentiores. Aretinus, Lambinus et Victorius in versione omittunt, Aretinus tamen τοῖς αὐτοῖς τι scriptum potius vertisse videtur. Posuit enim *talem aliquam introduxit novitatem*.

Φαλαίης ὁ Καρχηδόνιος] De hoc Phalea aliunde non constat. Conringius ait veterem Interpretem Καρχηδόνιος scriptum vertisse; certe Aretinus *Carthagenensis* vertit. Deinceps πρώτος vulgato πρώτος substitui. Conringius πρώτος malebat, (cuti ante eum Piccartus) quia Phaleae hoc non sit inventum; es ita vertisse ait cum veteri Interprete Aretinum. Aretinus ita ante omnia de hac parte constituit. Is igitur potius πρώτος vertit; nam longe aliud est πρώτος. Vetus Interpres: hoc intulit *primus*. Giphanius etiam hoc *primum induxit*. Quod in annotatione ait: *Videtur etiam in republica fuisse versatus, quod capite proxima ex iis, qui privati de republica scripserint, primum nominet Hippodamum, quo antiquiorem puto fuisse Phaleam. Cur autem de Phalea hic explicetur, et non eo loco, ubi de auctoribus rerum publicarum in republica versatis agitur, haec videtur esse ratio, quod respublica Phaleae similitudinem et affinitatem cum Platonicā habeat in bonorum aequatione, quod maximum fuit reipublicae Phaleae caput: nititur sane ratione speciosa. Capituli enim sequentis initio est; Ἱπποδάμος — πρώτος τῶν καὶ πολιτινομένων ἐπιχρησέει τι περὶ πολιτείας ἐπὶ τῆς ἀρίστης. Verum cum locus alter inferior Aristotelis cum hac interpretatione pugnet, alia ratione difficultas expedienda, vel potius species a Giphanio objecta removenda, et veritas in luce collocanda. Primus scilicet Hippodamus privatorum hominum, et qui nunquam rempublicam attigerunt, scripserat non de republica in universum vel praecepta politica ad formas rerum publicarum usitatas et vulgares corrigendas, sed περὶ πολιτείας τῆς ἀρίστης, id est, novum exem-*

plum reipublicae, quae illi omnium optima videbatur, ingenio suo insituit et proposuit, quod deinde Plato pluresque alii fecerunt.

2. τὰς δὲ κατοιχυμένας] Vulgatum δὲ ut corrigerem, admonēbat antecessens μὲν ἐνθάδε. Verum esse in Basil. monuit Conringius. Sed postquam haec scripseram, comparavi veterem Interpretem, qui vertit: *quae jam habitantur*, ubi Thom. *habitabantur* habet. Unde non dubitavi δὲ ἄδ re-
scribere, ex quo vulgatum δὲ natum est. Legis Phalaenae argumentum suavit etiam in libro sexto Legum Plato, et Poeta graecus, ex quo Megadorum suum Plautus expressit.

3. χωρὶς — φτωχοὶ] Aretinus: *et sine ulla abrogatione improba lex erit, quoniam ex divitibus pauperes facit.*

καὶ ἐν Σόλων] Post Solonis tempora igitur Phalacas vixisse hinc cognoscitur. Solon quatuor classes civium ex censu descripsit. Male mentionem Solonicae legislationis cum lege sequenti copulavit Schlosserus. Sequentem legem cum Licinia romana comparavit Giphanius. Locrorum mentionem et legem ad Epizephyrios Italiae Locros retulit Heyne in Opusc. Acad. 11. p. 42. Basil. male νόμοις habet.

Λευκάδα] De forma reipublicae Leucadiorum, Corinthiorum coloniae, ex hoc loco tantum conjectura fieri potest.

5. Ἄλλ' ἔστι] Camot. Ifingr. ἀλλ' οὐ τίς.

7. τῶναντίον — ἑκάτερον] Aretinus *et hoc diversum in alterutro*. Victorius *contra autem utrique*. Lambinus *rectius sed utrumque contrario modo*. Giphanius *in altero autem contraria ratione*.

χαρίστis] Aretinus *et Giphanius praestantes viri*, Victorius *politi homines*, Lambinus *politiores et venustiores homines*, Ramus *nobiles et ingenui*. Giphanius *monet latine posse et doctos et politos reddi*.

ἰς δ' ἑ] Basil. ἰς δ' αὖ habet. Homericæ Editiones Il. 9, 319. ἰς δ' ἑ scriptum praeferunt.

καὶ μὴ ἐπιθυμῶσι] Equidem fateor mihi scribendum videri καὶ μὴ ἐπιθυμῶσι, quanquam fortasse erunt, qui vulgatam defendant ex membro sequenti ἵνα χαίρωσι ταῖς ἀνελυκῶν ἡδοναῖς, ubi volnpates intelliguntur, quae rerum non necessariarum, quarumque indigentia dolorem affert, fructu percipiuntur. Tria autem mala, quibus medicina quaeritur, clarius ita mihi distingui videntur. Primum est ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀναγκαίων, indigentia et cupido rerum ad victum et vitam sustinendam necessariarum. Alterum ἐπιθυμία τῶν ἀναγκαίων μείζων, i. e. cupiditas major quam res necessariae postulent, ut vertit Lambinus, quae extra fines necessitatis excesserit, ut Ramus, brevius rerum non necessariarum cupido, cui medicina paratur ex συμφέρουῃ, ut priori ex ἡδία βραχία καὶ ἐργασία. Tertium est ἵνα χαίρωσι, cupido voluptatum, sed eae ita definiuntur in altero membro ταῖς ἀνελυκῶν ἡδοναῖς, quae nullum dolorem indigentiae scilicet expletæ sequuntur, sed per se expetuntur et ex rerum varietate sensibus percipiuntur, etiam intelligentia. Priores igitur duae species dolorem habent rerum negatarum vel necessariarum vel non necessariarum, quas scilicet cupido et consuetudo aequavit hominis. Quod si hanc membri posterioris definitionem certam et veram sequamur, videtur etiam in priore scribendum καὶ μὴ ἐπιθυμῶσι. si enim ea volueris vertere cum vulgo interpretum ut gaudeant et non cupiditatibus flagrent ut Victorius, ut doloribus cupiditatum careant ut Lambinus, ut gaudeant et non concupiscant ut Giphanius, vel cum Ramo et tam multis bonis explantur ut nil praeter ea requirant et expetant: praeter hanc postremam omnium minime vel verbis vel sententiae congruentem, ceterae omnes tamen interpretationes consentiunt ἐπιθυμίας esse rerum necessariarum vel ab excedente cupidine pro necessariis habitarum, quibusque negatis natura doleat. Itaque verba ista nulla ratione cum tertia specie copulari possunt, quae voluptates puras dolore indigentiae et cupidinis habet. Atque hinc alteram derivo emendationem membri sequentis in verbis ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιθυμίαι, quae omnes vertunt etiam si concupierint vel concupiscant ut voluptates percipiant dolorum

expertes; hoc vero est cupiditatibus flagrare atque angī, ut voluptate dolorum experte fruaris. Hoc cuiquam probari poterit unquam? Praeterea vitium est apertum in fructura verborum. Debebat enim esse *ἐπιθυμία*. Ambabus igitur Lambini amplector emendationem *μὴ* negationem inferentis; sed praeterea *ἐπιθυμία* scribendum censeo. Insertum *μὴ* seclūsi. Tria haec mala in Schlofferi et Garvii versione plane perturbata et confusa sunt, ut nec numerus nec sensus appareat.

διὰ ταύτης μόνον] *ἐπιθυμία* τῶν ἀναγκαίων καὶ τὴν μείζονα τῶν ἀναγκαίων intellige. Male Lambinus propter huius cupiditatis medicinam.

8. *ἐργασία*] *industria et labor* Victorius vertit, *ex labore atque opera quantum facere* Lambinus, recte Camerarius *in re familiari modica atque tenui operis aliquid facer*; quibus sumtus exerceant. Ita Xenophon Memorab. 3, 10, 1. nominat τὰς τὰς τέχνας ἔχοντας καὶ ἐργασίας ἢ καὶ χειρμαίους αὐταῖς, qui ex artibus quaestum faciunt. Deinceps *ἐπιζητεῖν* Aldina habet.

αἱ γὰρ ἄλλαι] Repete *ἔδοται*; ita videbis nihil deesse, nihil excidisse, quod putabat Conringius. Male cupiditates in annotatione intelligit Victorius; verum vidit Lambinus, qui vertit *ceterae voluptates sine hominum opera contingere non possunt*. Vetus Interpres deinceps addita haec legit et vertit *ὡς χεῖρωσι ταῖς αἰνὸν λιπῶν ἔδοταις* hominibus indigent, ut gaudeant sine tristitiis delectationibus. Versoris tamen exemplar haec verba non habet.

ἐπὶ τὰ μέγιστα γὰρ] i. e. eo nimirum maximas injurias faciunt homines. Inapte Victorius quia maximas injurias faciunt. Lambinus enimvero. Ramus at vero, Giphanius tolerabilius siquidem, Aretinus cum — *inferunt*.

ὑπερβολὰς] Aretinus *superflua*, Victorius *ut potiantur exuperantiis rerum*, Lambinus propter cupiditates immoderatas Ramus *ut immensas copias accumulent* Giphanius propter nimia, Camerarius *appetitionem eorum, quae sunt in eo, quod nimium dicitur*.

ὁ χρόνος τῆς Φαλίας πολιτείας] Vetus Interpres ὁ χρόνος ὁ Φαλίας tantum scriptum legit.

9. Ἐτι τὰ πολλὰ] Vetus Interpres *adhuc multa opus est constitui*, pravam scripturam secutus.

ἂν εἰ παλαιῶ] Praecessit κτήσις et sequitur: mox ἐλίγη, itaque mihi ἂν suspectum videtur, nisi Philosophus χρημάτων, cujus notio in κτήσι, inclusa latet, cogitavit. Ceterum verba οἱ δὲ ἔχοντες — δύνασθαι ut minime necessaria et sententiam perturbantia Giphanius putabat vix esse Aristotelis. Equidem refero ad paucitatem hominum minorem, quam quae sufficere possit agris suis defendendis. Nec ἂν, verbis his difficultatem grammaticam aliquam video.

οἱ συμφοραὶ] Aretius *quantas facultates habere conducit*, unde Lambinus videtur conjecturam duxisse οσοι συμφοραί. Conringius, Lambini et Aretini rationem ignorans τί συμφοραὶ conjecit.

10. ἄριστος ἕως τοῦ] Aretinus vertit: *forte recta determinatio fuerit tantas esse debere, ut lucrum superantibus bello afferrē non possit, sed ita quasi nihil superadquirant*. Unde videtur scriptum legisse ἄριστος ἂν εἰς ἕως τοσαύτης ἔσται ἵσται ὅσην, μὴ λυσιτελεῖν τοῖς κρείττοσι πολιμαῖν, ἀλλ' ἕτως ὥς ἂν καὶ μηδὲν πλείον ἔχουσιν. Vitium manifestum vidit etiam Camerarius et Casaubonus; ille sensum hunc esse debere divinabat: *eas esse facultates mediocres civitatis bene constitutae existimandas, propter quas potentiores tanquam ingentes atque nimias non putent utilitatis suae causa bellum movendum, sed ejusmodi, quae tantae non esse existimentur, ut domini illarum bello sint petendi*. Victorius in annotatione ita: *non esse operae pretium ut meliores validioresque ob exuperantiam illam impellantur facile ad bellum inferendum, sed, quia bella non omnino vitari possunt, aliis de causis in discrimen hoc venimus, ut hostes etiam bellaturi adversus nos fuerint, quamvis tantam vim bonorum non possideremus*. Lambinus non propter facultatum magnitudinem immensam et immoderatam finitimorum potentiorum interesse, bellum his inferre, sed rationes illorum postulare, ut his bellum inferant. etiam si tantas facultates et divitias non habeant. Ramus sere ut Areti-

nus: ne tantae sint, ut earum affluentia potentiores capti et illecti ad inferendum bellum civitati irriterentur, sed ejusmodi sint, ut nullam hostibus praedae et rapinae spem tribuant, ac vix potius vel ne vix quidem belli sumtus sustineant. Giphanius interpretatur: optimus est divitiarum modus, quem jam exposuimus, ut ne exteri propter magnitudinem ad bellum suscipiendum invirentur, sed non aliter bellum suscipiant, non propter divitias, sed propter alias causas; etiam cum nullae tanta divitiarum esset magnitudo. Heinsius plane cum Ramo facit; sane sequens exemplum eam interpretationem vel suppeditare vel firmare videtur; sed difficile est verba ei accommodare.

Εὐβουλος] Victorius Atheniensem facit, nulla edita ratione; Camerarius Eubuli servum fuisse ait Hermiam illum, de quo a Mentore circumvento Aristoteles narrat in Oeconomicis 2, 28. Hermias iste fuit in amicis Aristotelis, eique dolose interfecto a Persis paeana etiamnum reliquum Philosophus scripserat. In epigrammate Theocriti Chii, Aristoteli infestis, est: Ἑρμῖς ἰνὸν ἔχε, ὃν Εὐβούλου ἄμα δέλω, σὺ μὲν κινὸν κινέσθης τιῦξεν Ἀριστοτέλης. Hinc de tempore fore facti constare potest, factum ipsum aliunde ignoramus. Atarneum oppidum idem Hermias post mortem Eubuli possedit. De Autophradate Lydiae satrapa testantur Xenophon-tis, Diodori et Cornelii Nepotis historiae et vitae. Ceterum narrationem planam Lambinus, Giphanius, Heinsius, huncque secuti Schlofferus et Garvius tamen ita plane pervertunt vertendo, ut vix oculis tuis fidas, cum legis. Fons erroris autem in eo est, quod Antophradatae amicum vel imperatorem faciunt falso Eubulum, qui Atarnei dominus erat, et ab Autophradate oppugnabatur.

11. χαρίεις] *politi homines* Victorio, *praestantiores* Aretino et Giphanio, *praestantes* Ramo, *politi atque virtute aliqua ornati homines* Lambino, *gratiosi* hoc est non vulgares cives Camerario.

διαβόλια] Vulgo legitur διαβόλια. Recte monet Camerarius solus respici ad mercedem judiciorum ac concionum auctam, ut τριώβολον penderetur, Cleone auctore. Ab obo-

Io ad duos procesfit τὸ δικαστικὸν καὶ ἐκκλησιαστικόν; Aristophanes vero plurimis locis nominavit τριώβολον sportulam iudicum, ubi Scholia graeca monent, mercedem et iudicium et τὸ ἐκκλησιαστικὸν variasse pro temporibus et libidine demagogorum. Idem accidit τῷ θιαρικῷ, quod plebeculae largiebantur ad spectacula publica certaminum musicorum festis diebus, quod a duobus obolis increvit interdum ad drachmam. Haec omnia nota in vulgus sunt. Vocabulum διαβολία nusquam praeter hunc locum reperi; Victorii διαβόλια, tanquam si sit pluralis neutrius generis, antecedenti ἰκανὸν non congruit. Itaque posui, quod habet vetus Inscriptio Attica a Gallo *Barthélemy* edita, pertinens ad Olympiadis 92 annum 3, ubi rationes expensarum referuntur: εἰς τὴν διαβολίαν ἰδὲθῃ p. 36. Publicam aliquam erogationem in pauperem plebeculam intelligi nunc docet vocabulum πάτριον, quod male Victorius *peculiare* vertit, paulo melius Giphanius *usitatum*.

12. ἀρχὴ μᾶλλον] *Horum igitur principium est Aretinus, huiusmodi igitur omnium initium est Victorius, talium igitur rerum principium ac caput est Lambinus, talium igitur principium Giphanius. Radices igitur harum cupiditatum quam fortunarum facultates aequare praestiterit, virosque omnes sic instituerit Ramus, atque ita fere Heinsius: Longe igitur praestabit dare operam in civitate, uti qui probi sunt natura etc. Equidem in his nihil reperi, quod probare vel sequi possum; contra ἀρχὴ vitiosum mihi videtur et in ἀκὸς vel ἰατρία mutandum. Tale quid etiam in mentem venisse videtur Schlossero, qui vertit: Will man' das aber verhin-dern, so muss man nicht mit der Gleichstellung der Güter anfangen.*

ἀκὸς εἴρηκε] Lambinus *disiunx* malebat vel διαίρει. Aretinus vertit *ab eo dispositum*.

13. ἀλλ' εἴπερ δὴ] *sed certo publicos esse eos Aretinus vertit. Deinceps αἷς omisit Aldina et Basil. Epidamniorum res publica iterum memoratur infra 5, 1, 6. sed nusquam reperi, quod ad hunc locum illustrandum pertineret, nisi fortasse huc referri potest locus Aeliani v. h. 3, 16. Ἐπιδάμνιοι*

ἐπιδημιῖν καὶ μετακίειν παρῖχον τῷ βυλομένῳ, unde licebit colligere, artifices ibi μετακίειν soluto admissos fuisse omnes peregrinos, itaque cives nullum artificium exercuisse ipsos, sed opera μετακίειν artificum usos fuisse. De Diophanto non magis constat, quid Athenis in opificum et artificum statu et conditione vel novaverit vel instituire conatus sit. Interpretes nihil aliud nisi Diophantum archontem Athenis Olympiade 96. In Demosthenis Leptinea p. 135. vulgo Διοφάνης ἐπὶ τῇ λη legebatur, cui cum Valkenatrio Wolfius substituit Δημοφάντης. Est de praemiis decernendis ei, qui tantum tyrannida occiderit atque ipse in certamine occubuerit, scriptum in lapide plebiscitum post exactos triginta tyrannos: Diophanti psephisma aliud sed ignoti argumenti est apud Demosthenem de falsa legatione p. 306. E. aetate posteriorius. Numerat eum Demosthenes inter demagogos potentes, nominans Callistratum, Aristophontem, Diophantum. Is fuit Demostheni aequalis.

ἰατροὶ δημοσίαι] Athenis memorat Aristophanes Acharn. versu 1030. et Plato Politici p. 104. ed. Fischeri. Hinc comice Aristophanes Equitum versu 1136. demagogos ait civitatem ὥσπερ δημοσίαις τείθειν. Scholia ad Aristophanis priorem locum annotant: δημοσίαι χειροτονούμενοι ἰατροὶ καὶ δημόσιοι πρεῖκα ἰδιεράπουν. Xenophon Memorab. 4, 2, 5. id confirmat καὶ τοῖς βυλομένοις παρὰ τῆς πόλεως ἰατρικὰ ἔργα λαβεῖν. Facit enim eos in concione ad populum operam suam pollicentes. Plato Gorgiae sect. 23. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἰρέσεως ἢ τῇ πόλει σύλλογος ἢ περὶ ναυπηγῶν ἢ περὶ ἄλλων τινῶν δημοκρατικῶν ἔσται. Verbum δημοσίαις praecipue de medicis publicis adhiberi videtur. Itaque Plato Gorgiae sect. 149. εἰ ἐπιχειρήσονται δημοσίαις παρεκάλῃται ἀλλήλους, ὥς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες. Credo etiam fuisse μάντις δημοσίαις Athenis, item ἐξηγητὰς tres, religionum publicos interpretes. Fuerunt etiam, ut suspicor, architectones, ut postea fuerunt publici μηχανοποιοὶ in variis Graeciae civitatibus a Vitruvio memorati. Difficultatem facit vox δημόσιος, quae servum etiam publicum significat, ut apparitores vel lictores apud Aristophanem Lyfistr. versu 436. Lyfias in oratione contra Nico-

machum c. 2. eum qui γραμματεὺς erat, δημόσιον appellat. Servum publicum fuisse censet Petitus Legg. Attic. p. 342. et δαλὸς δημοσίῳ Athenienfium memorat. praeter Ulpianum ad Olynthiacam 2, p. 15. Harpocration in voce Δημόσιος.

Ad Caput V.

Εὐρυφῶντος] Omisit Aretinus. Codex Lipsiensis, quem hic obiter inspexi, Εὐρυφῶντος habet. Euriphontis similiter vetus Interpres. Hesychius habet hanc glossam, quā cum Photii Lexico MSto comparatam dedit Alberti: Ἰπποδάμου εὐρυφῶντος (Ph. Εὐρυφῶντος) παῖς, ὁ καὶ μεταφράτης, διῆλθεν Ἀθηναίῳς. Οὗτος δὲ ἦ καὶ ὁ μεταφράτης εἰς σατυρικάς (Θερίας corrigunt) Μελήσιος ἄν. Photius Μελήσιος ἢ Θερίας, μεταφράτης. Οὗτος διέτιμει Ἀθηναίῳς τὸν Πειραιᾶ. Periclis aequalis fuit, populoque Athenienfi domum suam in Piraeo donavit, ubi ἀγορὰν Ἰπποδάμιον memorat Xenophon Hellenic. 2, 4, 1. ubi vide dicta et ad Vitruvii 1, 6. in Addendis. Harpocration in Ἰπποδάμια — ἀπὸ Ἰπποδάμου Μελήσιος ἀρχιτίκτονος, τῷ οἰκοδομησαμένῳ τοῖς Ἀθηναίῳς τὸν Πειραιᾶ.

διαίρεσιν — κατίτιμος] Urbium descriptionem platearumque divisionem, quas rectas instituit, ut pluribus ad Vitruvium docui. Verbum κατίτιμος Aretinus abscindit, Victorius discidit, Camerarius quasi secando divisisse, Lambinus inepte Piraeum muro ab urbe sejunxit, Ramus qui et urbes regionibus vicisque dividere docuit, et Piraeum secuit, Giphanius civitatum partitionem reperit Piraeum descripsit. Vetus Interpres suburbia incidit. Optime Heinsius: qui primus rationem invenisse dicitur, qua commode in vias atque itinera distinguerentur communitates, quemadmodum Piraeum quoque is ipse in certas quasi partes, cum confusus esset antea, descripsit. Ceterum de vita Hippodami optime omnium in annotatione docuit Giphanius.

περιττέτιμος] Aretinus male morosior, Victorius exquisitor, Lambinus rerum supervacanearum atque exquisitarum

studio deditus plus quam satis esset, Ramus optime in omni cultu tam insolenter ambitiosus, Giphanius reliqua quoque vita curiosior, Heinsius ambitiosior non nihil atque in aliis quoque aliquanto affectatior. Sequens περιεργότερος curiosius, Aretinus superfluus, omisso ζῆν, Lambinus curiosius ac putidius, Ramus nimia in vita curiositas, Giphanius utilis, Heinsius ut eum propiorem luxui existimarent nonnulli.

τρίχων τε πλεῖστι] *prolixitate Aretinus et Giphanius, comae copia, Lambinus capillo denso ac promisso; Ramus pessime calamistratus et cincinnatus c. pillus. Heinsius cum et comam aleret et plerumque cultu nimis indulgeret. Postremam hanc interpretationem veram equidem puto esse: κομᾶν erat epheborum Atticorum proprium; alii equitibus peculiare κομᾶν faciunt, unde Herodoteum ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε 5, 71. Unde Athenis peculiaris superbiae opulentiorum nota habebatur τὸ κομᾶν. Vellem magnopere, ut notam magis haberemus legem a Cineä et Phrino latam τὰς νύκτας μεκίς αἰσθηδίαταις εἶναι, οἱ τρέπει τοπάλαι, μηδὲ κομᾶν, quam posuerunt Scholia ad Aristophanis Equites versu 577. quam non satis accurate interpretari videtur Petitus Legum Attic. p. 661. ed. Wessell.*

(ἐν δὲ) ἰσθητός] *Aretinus et ornatu sumtuoso, praeterea vestitu vili quidem sed admodum fracto. Victorius adhuc autem vestis tenuis quidem etc. Lambinus deinde in vestitu cultuque corporis sumtuoso, cum uteretur veste honorifica illa quidem ac magnifica, sed calida et pellibus suffulta. Ramus vestis non solum sumtuosa et pretiosa sed etiam — calida, Giphanius sumtuosus vestis ornatu honestae quidem sed calidat. Heinsius sumptuosa veste ac calida. Vides has tam varias interpretationes verbis graecis non respondere, ubi ἰσθητός non habet, unde pendeat. Vitium solus Giphanius vidisse videtur, qui monet κομᾶν non pertinere ad comas, quas aliqui cicadis aureis more veterum Atticorum ornatas fuisse putant, sed ad vestem. Itaque verba ἐν δὲ, quae sensum turbant, et auctore Sepulveda in exemplaribus quibusdam defunctis, delenda censuit; equidem seclusi. Vetus Interpres verba καὶ κόσμῳ πολυτελεῖ omisit, sed Thom. habet et comas.*

Supereſt in vocabulo *ἐντιλῆς* difficultas aliqua, quae quidem tanta viſa fuit Sepulveda, ut *ἐντιλῆς* ſcribi mallet; quem reſellit Victorius; nec vocabulum de veſtitu dici ſolet. Veſtis ipſa ſumptuoſa non fuit, ſed ornatus ejus. Ornatus qui fuerit, dicere nunc nemo poterit; ſed pellium ornatum, quem hodie novimus omnes, partim etiam uſurpamus, a temporibus et regionibus his alienum male adhibuit Lambinus. Nam veſtis ipſa dicitur fuiſſe *ἀλευρή*; igitur potius lanca fuit, curioſioris fortalle texturae ad calefaciendum corpus accommodatae.

λόγιος δὲ] Aldina et Codex Lipſ. *σπυδαῖος*. Aretinus tamen *ſtudioſus*, itaque *λόγιος* reddidit, ut vetus Interpres qui *rationalis* dixit. Equidem in Verſoris verſione *ratiocinativus*, in Thomae *ratiocinatus* reperi ſcriptum. Victorius id interpretatur *diſertus et qui uſum habet reipublicae*. Comparat locum Euripideum in Jone verſu 602. *τῷ δ' αὖ λόγιον τι χρημίωμι τι τῇ πόλει εἰς ἀξίωμα βᾶς, πλὴν φρενέεσμαι*. Lambinus *eruditus*, Ramus *cum ſpectatus et probatus in omnibus rerum generibus eſſe cuperet*. Peſſime. Giphanius *cum et in omni naturae parte eruditus eſſe vellet*. Heinſius *ad eruditionem quoque et ipſas diſciplinās ambitionem ſuam tranſtulit, cujus nullam partem ignoraffe voluit videri*. Studium rerum phyſicarum in Hippodamo arguit etiam *εἰσῆγομεν*, quod vulgo ei datum fuiſſe narrat Heſychius cum Photio, *μετιωρελόγος*, quo vocabulo Anaxagorae etiam ſtudia phyſica aliorumque deſignare Periclia aetate Athenienſes ſolebant, ut alibi docui.

Ceterum non miror Fallebornium quaeruiſſe, quid ita curioſe de vita, moribus et ſtudiis Hippodami unius Ariſtoteles narraverit, quaſi ea notitia vim aliquam haberet ad intelligentiam vel iudicium de inventa ab eo republica, quod minime ita eſſe videatur. Scilicet Ariſtoteles gratificari voluit Athenienſibus, quibus memoria Hippodami, tam bene de civitate ſua imprimis de Piraeo, exſtructo atque ornato meriti, non ſolum ob multorum locorum, veluti *ἀγορᾶς Ἰπποδαμείας* in Piraeo, nomina *ἱπποδῆς* quaſi et recens, ſed grata etiam eſſe debebat.

2. καὶ τὰ ἑπὶ ἄλλα ἔχει] Ita cum Codice Lipf. scripsi, cum Aldina, Victoriana et reliquae, quas vidi, τὸ habeant.

3. οἷτο γίνεσθαι] Aldina et Codex Lipf. verbum οἷτο omittunt. Deinceps ἀπολύσει Codex Lipf. Postea Heinſius scriptum malebat εἰ δὲ τὸ μὲν, καὶ τὸ δὲ πῆ; id est, *si ducem partim damnet, partim absolvet.*

ἐν τῇ γράφῃ] in qua scriberet Victorius et Lambinus vertunt, sed ille in tempore haesit. Sane expectabas καὶ ἐν τῇ γράφῃ; sed brevius maluit Philosophus dicere. Sequens τῇ δίκῃ, omisit vetus Interpres. Pro γράφῃ reddidit scribatur. Camerarius annotat calculos Athenis etiam in usu iudiciorum fuisse; pro his legem tabellariam introduxit Hippodamus. Qua ut morem suae gentis corrigi ille studuit, sic apud Romanos hanc improbatam a prudentibus fuisse scimus. Extant autem disputationes et mentiones de hac re apud Ciceronem in tertio de Legibus c. 16. et Bruto et libello de amicitia c. 16. Haec Camerarius. Legum tabelliarum indicem et historiam brevem dabit Clavis Ciceroniana Ernestiana p. 39 Giphanius monuit, Romae tres iudici datas fuisse similiter tabulas in gravioribus quidem causis, quarum in una C., in altera A., in tertia N. L. (non liquet) inscriberetur.

ἀναγκάζει γὰρ] Intellige τὸν νόμον. Aretinus quia cogantur. Sequens γὰρ et deinceps verba ταῦτα ἢ omisit Codex Lipſienſis et Aldina. Itaque Camerarius ταῦτα ἢ ταῦτα scribendum censuit. Aretinus brevius alterutrum iudicantes peiorare.

4. περὶ τῶν ἐνὶ τῷ νόμῳ] Praepositionem Codex Lipf. omisit; idem deinceps cum Aldina ἅτως ὁ νόμος. Recte Aretinus ea lex. Sed vetus Interpres scriptum legit et vertit: *Ἐτι δὲ νόμον ἐστὶν* varietate non spernenda. Deinceps idem scriptum vertit περὶ τῇ διαίρεσιν.

5. πολιτοφύλαξι:] De hoc magistratu dicetur infra 5, c. 6. Incertum an cum Hippodamus in suam rempublicam introduxerit. Deinceps ἀλλὰ δὲ καὶ κρείττους scriptum vertit vetus Interpres.

6. *πᾶσα γὰρ δίδται*] Codex Camerarii et Lipsiensis *πᾶσαι* — *δίδται πόλεις*. Sequens *διαγίγνισθαι* Aretinus vertit *proficere ex artibus*, Victorius *vitam tueri praesidio artium*, Lambinus *vitam tolerare ex artificio*. Pesfime Ramus *eorumque arte et industria, sicut intelligitur omnium civitatum exemplo, sustentatur et adjuvatur*. Is scilicet scripturam Aldinae et Basil. *δύναται* expresfit. Giphanius *ex arte sustentari possunt*.

γινεγῆσιν] Aldinae et Victorianae scripturae *γινεγῆσιν* reliquaum Edd. cum Camerario et Sylburgio praetuli. Aretinus verba *καὶ ταύται ἰδίᾳ γ. ἔτι δὲ τῇ κοινῇ* in versione omisit. Vetus Interpres *ἰδίαν γινεγῆσιν* vertit.

7. *Ἐτι δὲ — γινεγῆσιν*] Haec omnia Codex Lips. omisit. Articulum ante *τεροφῆν* omisit Aldina. Deinceps *οἱ μὲν αὐτοὶ* Aldina. Postea *βέλεται ὁ νομοθέτης ἔτιρον μίαι* auctius scriptum legit vetus Interpres.

οἱ δ' ἔτιρον] Aldina *οἱ δ' ἔτιροι*. Deinceps *τίναρτοι αὐ μέρους* cum Isingr. Sylburgiana et recentiores, quod vertit Lambinus. Aretinus nec *αὐ* nec *αὐ* reddidit. Versio vetus Verfori addita iterum habet, sed Thomae igitur. Sequens *καὶ* ante *ἀλλήτοις* cum Aldina, Basil. Aretino et Lambino omisit Codex Lips. Igitur cum recentioribus Edd. seclusi, cum etiam Vetus Interpres scriptum non legerit.

ἄποροι ἵσται τῶν καρπῶν] Victorii Codex unus *ἄποροι* habebat scriptum. Utramque scripturam difficultate sua non carere, agnovit vir doctus. Vulgatam Aretinus vertit *fructuum multitudo non sufficeret*. Alteram si quis tueri velit, ἵσται Victorius ait significare debere, *opus erit ac requiratur, ut fructuum multitudo sit immensa*. Vulgatam amplexus Lambinus *fructuum copia erit angustior, quam ut ex iis quisque victum duabus familiis subministrare possit* vertit; Ramus tum certe *copia fructuum satis ampla esse non poterit, unde colendis agris agricolae singuli duas familias alant*. Giphanius et *fructuum erit minor copia, unde duas domos quisque sustentet*. Sepulveda: Si agricolae, inquit, et suum et militarem colant agrum, fructus suorum id est privatorum agrorum non erunt satis alendae rusticorum bipartitae multi-

tudini ad binos fundos colendos necessariae. Nam δύο οἰκίας duas rusticorum familias seu multitudinem duplicem intelligit; contra Giphanius cum alijs duas domos, unam rustici, alteram militis; quod et postulare ait verbum γινωγῆσι, et quae sequuntur αὐτοῖς δὲ καὶ τοῖς μαχιμοῖς.

ὑπεργῆσι] Aldina, Codices Victorii et Lipsiensis γινωγῆσι habent; ex vetere versione, ubi est ministrabit, summum ὑπεργῆσι venit in Editiones, et Aretinus vertit binis domibus habeant ministrare. Utraque scriptura difficultatem grammaticam habet, quam Camerarius expediebat scribendo δύοις οἰκίαις, quam equidem conjecturam unice probo.

ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν αὐτῶν κλήρων] Aretinus brevius et rectius non statim ex eisdem agris.

8. τὸ κέρειν ἀξιῶν] Aretinus lex quae judicandum patat cum distinctione. Is igitur meliorem scripturam ἐ κέρειν ἀξιῶν reddidit. Aldinā κινῶν habet, κέρειν ex libro suo praetulit Camerarius. Deinceps διαφερόνται Lipsiensis. Postea verba τῆς κρείσως ἀπλῶς γηγεαμένης Aretinus litem simpliciter scriptam vertit, Victorius cum de quo iudicium fieri debet simpliciter scriptum sit. Lambinus actione simpliciter instituta atque intenta. Camerarius etiam simplicem litem vel controversiam nominat, Giphanius iudicio simpliciter dictato. Denique Heinlius cum causa simpliciter intenditur. Consentiant igitur omnes in re, sed verbum κρείσως diversum est, atque omnino in δικας mutandum. Alioqui Ramus recte voverit: sententiae et dividendae et simpliciter ac bona fide perscribendae iudicis potestatem facit. Infra etiam est ἡ κρείσως τὸ ἐγκλημα γήγεαται. Scripturam ἐ—ἀξιῶν et τῆς δικας plane firmat vetus Interpres, qui vertit iudicium (iudicare Thom.) significans dividendos causa simpliciter scripta.

τῇ διαίτη καὶ πλείοσιν] Aretinus in compromisso in plures facto vertit. Victorius in arbitrato et pluribus existimatoribus. Lambinus at hoc in arbitrio etiam pluribus de compromisso facto disceptantibus facere licet. Ramus id si quidem in arbitrio etiam multorum et variorum fidei committitur; colloquuntur enim. Giphanius hoc autem in arbitrio qui-

dem et pluribus accidit. Mihi verba καὶ πλείους suspecta sunt, saltem, quo pertineant, non intelligo.

τῆραιτίον τῆται] Aldina et Codex Lipf. τῆται habent. τῆται νομοθετῶν Aldina et Basil. Paulo antea καὶ τοῖς δικαστηρίοις Aldina Basil.

9. Ὁ μὲν γὰρ εἰκοσι] Aretinus: quantum petitor? Nam si petitor viginti vertit. Deinceps ὁ μὲν πλείους Codex Lipf. posita τῆται δὲ τῶν ἰδὲν. διαλογῆς τῶν ψήφων Aretinus vertit concordandarum, sententiarum. Male, Vetus Interpres disputationis sententiarum. Victorinus dirimendarum sententiarum. Lambinus deligendarum et distinguendarum. Ramus discernendarum ac numerandarum. Giphanius enumerationis sententiarum.

τὸ ἴγκλημα γήγερται δικαίως] Aretinus si simpliciter petatur. Praeteriit igitur adverbium δικαίως. Contra vetus Interpres ἀπλῶς omisit. Si lis simpliciter ut debet fuerit intenta Lambinus, si iusta petitio simpliciter et sine fraude fuerit informata inepte Ramus, si quidem actio simpliciter intenta est injuste Giphanius. Mihi δικαίως non solum superfluum sed etiam sententiae contrarium esse videtur.

10. πρὶ δὲ τῇ τοῖς] Aldina τῆτοις. Deinceps Victoriae τέχῃ repetiit stolide Zuingerianus, forsitan vertit Aretinus. Dura est dictio ἐνέφθαλμος ἀκούσαι.

τὸ κινεῖν] Aldina, Basil. et Codex Lipf. τὸ μὴ κινεῖν. Deinceps αὖ εἰ τις Aldina et Lipf. Codex. Verum posuit Camerarius, si sit alia melior Aretinus. Sequens διαστρίλασθαι vetus Interpres dilatare, Victorinus differuisse vertit.

11. ἐνὶ σιδηροφῶν τότι] Vulgatum ἐνὶ σιδηροφῶντι τότι γὰρ correxi. Thucydides quidem 1, 5. extremo τότι σιδηροφῶνται, τῆτοις τοῖς ἡπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ληστίας ἐμμελῆς, sed statim initio cap. 6. πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐνὶ σιδηροφῶντι, διὰ τὰς ἀφράκτας τι εἰρήσεις καὶ ἐκ ἀσφαλείς παρ' ἀλλήλους ἰφῶδες, καὶ ἐνυῆθη τῇ δίκῃται μετ' ἐπὶ λαν ἰποιόσαντο. Coemtionem etiam antiqui Romani genus matrimonii noverunt, ritumque postea servarunt.

12. ἐν φθέρῃς τῆς] Camotiana φθέρῃς dicitur habere, verum est in Aldina. Putet aliquis Philosophum respexisse

ad fabulam de Gigantum vel Titanum sanguine in terram decidente, unde dicuntur non solum homines procreati esse, sed varia etiam animalium genera. Sed Montecatinus recte monet respici locum Platonis Legum 3, p. 106. πολλὰς ἀνθρώπων φθέραις γιγνέσθαι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχὺ τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος. Ceterum deinceps Aldina habet μένιν νόμους omissa praepositione ἐν. Quosdam legisse ἐμμένειν monet Montecatinus.

κινήσεις καὶ τίνας καὶ ποτὶ] Victorius distinxit κινήσεις, καὶ τίνας καὶ ποτὶ et vertit *moveri oportere leges, et quas potissimum et quando*. Voluit igitur scriptum καὶ τίνας καὶ ποτὶ. At hoc minime ex antea dictis apparet, sed generatim quasdam et vitiosas interdum esse mutandas. Ceterum paulo antea καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς rectius scriptum vertit vetus Interpres.

13. καὶ τῶν ἀρχόντων] Copulam omisit Camotiana, non Aldina. Deinceps ἀφελήσει ὁ κινήσεις scriptum vertit Aretinus *proderit qui corrigere perget, quantum noccebit assuesfactio superioribus non parendi*. Videtur igitur in altero membro scriptum vel legisse vel voluisse ὅσοι βλαβήσεται ὁ τοῖς ἀρχαῖς — ἰδιότης. Victorius tantum emolumentum capiet qui moverit. Lambinus tanto erit ei mutasse leges emolumento. Rectius Ramus nec enim tantum legis abrogatio proderit. Giphanius neque enim is, qui mutavit, tantum proderit. Ut igitur sensus is in verbis etiam appareret, articulum duobus in locis inferui.

14. τὸ κινεῖ] Articulum ex Aldina Ingr. et recentioribus addidi, quem Victor. et Zuīng. omisit.

εἰ καὶ κινήσεις] Ita Aldina, Victor. Zuīng. κινήσεις ex Sylb. in recentiores venit. Sequens καὶ omisit Aldina. Deinceps ἢ τίς Aldina, Victor. Zuīng. ἢ τίς dedit cum Ingr. Sylb. et recentioribus. Denique ἄλλοι καιροὶ Codex Lipf. Ceterum postrema haec sententia ordinem verborum perturbatum habet. Debebant ita sequi: αὕτη μὲν ἡ σκέψις ἄλλων ἐστὶ καιρὸς διὸ οὕτως αὕτη ἀφῶμεν. Nunc vero διὸ facit in priore membro difficultatem, cum γὰρ in posteriore sic ordinato locum suum satis tueatur.

Supereſt, ut breviter commemorem controverſiam quae de hac Hippodami republica exorta eſt inter duumviros Italiae doctiſſimos et ingenio clariſſimos Ant. Muretum et P. Victoritum. Ille enim cum in Joannis Stobaei Florilegio Sermone XLI. qui eſt de republica, inſertum legiſſet fragmentum libri de republica Hippodamo inſcriptum, ubi ſimilis numero eſt civium deſcriptio triplex ſed diverſa ratione, ſtatim inſurrexit contra Ariſtotelem malamque ejus fidem accuſavit. Cui opitulatus Victorius in Variarum Lectionum libro 38, c. 2. demonſtrare conatus eſt, argumento imprimis doricæ dialecti, qua perſcriptum eſt Hippodami illius fragmentum, illum a Joanne Stobaeo exſcriptum Hippodamum Pythagoreum et plane diverſum fuiſſe a Mileſio architecto et μεταπολιτάρχῃ, cujus rempublicam memoravit et judicavit Ariſtoteles. Alia ratione Ariſtotelem defendere conatus eſt Anton. Riccobonus in Epistoſa data ad Montecatinum et ab hoc inſerta commentariis p. 126. Cum enim Muretus negaſſet, ſatis bona fide Philoſophum verſatum eſſe in republica Hippodami reprehendenda, quod affirmari, eam rempublicam fuiſſe diſtributam in tres partes, τεχνίτας, γεωργούς τε τε προπολιμῆν καὶ τὰ ὅπλα ἔχει, et hoc modo civitatem ſine conſilio tanquam corpus ſine animo factam eſſe; cum tamen e Stobaeo pateat, aliter hanc rempublicam fuiſſe deſcriptam, tresque ejus partes fuiſſe, primam eorum, qui conſilio rempublicam gubernarent, alteram eorum, qui eandem armis defenderent, tertiam eorum, qui artes neceſſarias exercerent, in qua parte incluſi ſint artiſtæ et agricolæ; contra hæc Riccobonus ita diſputat:

Jam dum Muretus falſi alterum arguit, fortasſe ipſe tam falſus eſt, quam qui falſiſſimus: cum verum non ſit, Hippodamum Ariſtotelis illam partem prætermiſiſſe, quæ conſilio gubernaret. Tametsi enim rempublicam in tres partes diſtribuebat, τεχνίτας, γεωργούς, προπολιμῆντας, tamen non ſolum, ut affirmat Philoſophus, ἡγεμονίῃ δικαſτήριον ἐν τῷ κύριον — τῷτο δὲ κατεκτιύμεν ἐκ τῶν γερότων αἰρετῶν, ſed etiam volebat τὰς ἀρχοντας αἰρετὰς ὑπὸ τῇ δήμῳ εἶναι· δῆμοι δ' ἐκείναι τὰ τρία μέρη τῆς πό-

λῶς· τὲς δ' αἰρεθέντες ἐπιμελεῖσθαι κοινῶν καὶ ἑνικῶν καὶ ἐξ-
 φασικῶν. Non igitur eōs, qui consilio gubernant, praeteribat.
 Neque erat, mea quidem sententia, cur inter hominum condi-
 tiones eos senes, qui constituiebant senatum, eosque governa-
 tores complecteretur, propterea, quod tales non nascebantur,
 sed cum orirentur omnes aut conditione opificum aut rustico-
 rum aut militum, postea ex illis tribus conditionibus seniores
 seligebantur ad gubernandum. Accedit, quod repugnantia,
 quam confitetur Victorius, magis in verbis quam in re ipsa
 videtur posita. Non enim multum interest; si dicatur, tres
 esse partes reipublicae, opifices, agricolas, homines militares,
 ex quibus hominum generibus seniores eligerentur ad publicam
 administrationem; ac si tradatur, esse item tres partes, unam,
 quae consilio gubernet, alteram hominum militarium, tertiam
 eorum, qui artes necessarias exerceant, ut opificum et agrico-
 larum; nisi quod prior divisio melior censenda est, nempe tres
 complectens conditiones, quibus homines oriebantur, unde po-
 stea educebatur senatus; altera deterior, unam conditionem po-
 nens, qua homines non nascebantur, et sub tertia parte duas,
 quae sunt apud Aristotelem, conditiones comprehendens, τῆς
 νῆας καὶ γινωγῆς. Verum in utraque res eadem continen-
 tur, ita ut revera idem Hippodamus intelligi queat.

Quaedam his adjuuxit responsio Montecatini ibidem
 posita, unde referri meretur illud, quod monet recte Ari-
 stotelem τρεῖς μὲν πόλεις memorasse, Hippodamum vero
 Stobaei τρεῖς μοῖρας πολιτείας. quae res quam diversae sint,
 non opus est longa demonstratione. Uterque vero Hippo-
 damum Stobaei censet eundem esse posse, de quo tradiderit
 Aristoteles; quanquam Montecatinus suspicatur, Stobaei
 Hippodamum alia in parte libri tradidisse ea, quae Philo-
 sophus inde retulit. Scilicet sensisse videtur Montecatinus,
 doctrinam Fragmenti apud Stobaeum plane pugnare cum
 doctrina Hippodami Aristotelici. Tres enim illae partes
 reipublicae in Stobaei Fragmento positae sunt perpetuae et
 constantes; τὸ βαλυντικὸν enim, quod, ut reliquae partes,
 iterum in tres portiones dividitur, nempe in τὸ πρῶτον, τὸ
 ἀρχοντικόν, τὸ κοινοβαλυντικόν, semper manet idem; item τὸ

ἱπποδομοί et τὸ βουλευόμενος. At in Aristotelicâ Hippodami civitate leguntur senatores et magistratus e tribus partibus civitatis, quae simul efficiunt *δημοί*, id est populum populari reipublica forma regendum. Toto igitur coelo, ut ajunt, diversa est haec civitas ab illâ. Falsa igitur etiam Mureti criminatio et quidem geminam ob rationem; nam et per se falsa est, cum Aristoteles senatum et magistratus non omiserit; tum Hippodamus Stobaei nihil habet commune cum Aristotelico, nihilque omnino simile. Tria Hippodami fragmenta apud Joannem Stobaeum in Florilegio ethico excerpta leguntur. Unum, quod jam supra memoravi, Pythagorei cognomen adscriptum habens in margine; alterum in Sermone XCVI. cum cognomine Pythagorici, ex eodem de republica libro; tertium in Sermone CI. cum cognominè Thurii, ex libro de Felicitate. Haec et reliqua Pythagoricorum scripta a Joanne Stobaeo excerpta quicunque animo praejudicata aliqua opinione non occupato et attento, et in lectione Platoniorum librorum bene versatus legerit, ubique imitationis Platonicae vestigia facile agnosceret, quae quidem in quibusdam Fragmentis sunt tam manifesta, ut ipsa etiam Platonis verba, in formam doricæ dialecti modo mutata, appareant. Plane igitur cum Victoriō sentio Hippodamum Stobaei Joannis alium aetate multo posteriorem fuisse scriptorem, qui cum Milefio nihil nisi nomen et patriam habuit commune, *ὃς πρὸς τὴν πόλιν*. Nam fieri potest, ut omnis ista sarrago scriptorum Pythagoricorum ingenio vel fraudi piac hominis alienjus docti Pythagoræ nomini et famae faventis debeatur. Breviter haec velui attingere, quoniam in vulgatis hujus libri Aristotelici editionibus et commentariis ad eum scriptis controversia haec Mureti et Victorii non commemorata fuit; contra vero Zuingerus apposuit in extrema sua Editione Fragmenta scriptorum Pythagoricorum de republica; unde plures Editores deinde admoniti compararunt Hippodami Aristotelici rempublicam cum Hippodami Pythagorici republica, de diversitate hominum et temporum nihil suspicati. Itaque factum, ut Philosopho injuriam facerent. Quod accidit

praeter Schlofferum etiam Füllebornio, qui Garvii versionem concinnavit eique annotationes quasdam adjecit.

Ad Caput VI.

πρὸς τὴν ἀρίστην τάξιν] Vetus Interpres ad virtutis ordinem vertens πρὸς ἀρετῆς scriptum legit.

τρέπον (ἡ) ὑπανατίως] Ausus sum inferere ἡ, quod sententia flagitat, et verborum vel concinnitas vel structura desiderat. Non solum enim quid institutae reipublicae a Lycurgo formae contrarium sit, voluit ac debuit spectare Philosophus, sed primo loco, quid illi consentaneum sit, docere debebat. Similiter primo loco colligit ex comparatione, si quid inde ad optimam reipublicae formam inveniendam exquiri potest, et si quid contra minus illi respondet. Deinde verba ipsa flagitant adverfantem particulam in istis ὑπανατίως τῆς προκειμένης αὐτοῖς πολιτείας. Nam ἡ προκειμένη αὐτοῖς πολιτεία est eadem, quae antea brevissime ὑπέδεικτο dicitur, forma instituta; ejus descriptionem in partes, earumque distributionem et mutua officia comprehendit vocabulum τρέπος. Quod si in vulgata scriptura junxeris verba ita uti fecerunt plerique omnes interpretes ἢ τι ὑπανατίως πρὸς τὴν ὑπόδεικτον καὶ τὸν τρέπον τῆς προκειμένης αὐτοῖς πολιτείας (νιομεδότηται,) statim apparebit non solum tautologia in verbis τῆς προκειμένης αὐτοῖς πολιτείας, sed sentiet etiam graece sciens male jungi ὑπανατίως cum praepositione πρὸς, cum deberet vel genitivo vel dativo jungi. Verumtamen cum infra etiam sit ὑπανατίως δὲ καὶ ὁ περὶ τὴν τεκνοποιίαν νόμος πρὸς ταύτην τὴν διόρθωσιν, nimis huic argumento tribuendum non esse video. Ceterum pro αὐτοῖς Codex Lipf. αὐτῆς habet.

2. τὴν τῶν ἀισχυκαίων] Praepositionem ἀπὸ necessario inferendam Camerarius censuit. Sed Plato Reip. 2, c. 11. ὅταν εἴς τι κατὰ φύσιν ἢ καὶ ἐν σχολῇ τῶν ἄλλων ἄγων πράττει iterumque c. 14. Ita τῶν καλῶν ἀσχολίας καὶ ἀναισχυκαίας jungit Plutarchus Agidis c. 5. et Lucianus Icarom. 4. τῇ

περὶ ταῦτα σπερδὴν ἀσχολίας τῶν ἀλλοθῶς σπερδαίων ὑπολαβόν.
Deinceps ad ὑπάρχειν repetitum repetere item oportet διῖ;
Victorius tamen ὑπάρχειν in versione reddidit.

πιστιῖα — ἐπίδιντο] Aretinus πιστιῖαι ἐπίδιντο vertit,
qui deinceps verba ὥσπερ γὰρ omisit. Articulum εἰ ante
ἐδιντο omisit Codex Lipf. Vetus Interpres inopes deinde
servitutem et servos posuit.

περιόικας] Aretinus peritos vertit, voluit perichos ut ali-
bi. Vetus Interpres praedia circa domos vertit. De his
Cretensium servis agricolis infra dicetur, ubi de Mariandy-
nis Heracleotarum perioecis.

ἀφίσταντο] Margo Ifingr. ineptum ἀφίστατο offert. Nar-
ratio Aristotelis pertinere videtur ad antiquissima illa tem-
pora, quibus Thessali regionem occuparunt. De his narrat
Archemachus de rebus Euboicis apud Athenaeum libro 6,
p. 264. Βοιωτῶν τῶν τῇ Ἀργαίᾳ κατοικησάντων οἱ μὲν ἀπάρχον-
τες εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἀλλ' ἐμφιλοχωρήσαντες παρὶδιναν ἑαυτῶν
τοῖς Θητταλοῖς δαλύνει καὶ ὁμολογίας, ἐφ' ᾧ ὅτε ἐξαχσιν αὐ-
τὰς ἐκ τῆς χώρας, ὅτε ἀποκτινῶν· αὐτοὶ δὲ τὴν χώραν ἐργαζό-
μενοι τὰς συντάξεις ἀποδώσασιν· ὅτοι μὲν εἰ οἱ κατὰ τὰς ὁμολο-
γίας καταμείναντες καὶ παραδόντες ἑαυτὰς ἐκλήθησαν τότε μινί-
σται, οὗν δὲ πινίσται· καὶ πολλοὶ τῶν κυρίων αὐτῶν εἰσιν εὐπο-
ρώτεροι. Quem locum ut intelligas, qui originem penestiarum
explicat, tenendum est Boeotos olim Thessalam te-
nuisse, antequam a Thessalis expulsi in Boeotiam migras-
sent. Tum vero Aeoles audiebant, teste Thucydide libri 1,
cap. 12. Strabone 9, p. 457. Sieb. Pausania Boeotic. c. 8,
3. Stephano Byz. in Ἀσπληδών. Hinc plures in Thessalia
et Boeotia urbes cognomines fuerunt. Ἀχαιοί, quos inter
περιχώρας h. l. nominavit Aristoteles, sunt qui postea Φθιώ-
ται vocati fuerunt, teste Strabone 9, p. 602. Sed Penestiarum
nomine venerunt etiam deinde aliae nationes sub ju-
gum missae. Testis Theopompus apud Athenaeum 6. p.
265. Λακεδαιμόνιοι καὶ Θητταλοὶ φειθήσονται κατασκευασάμενοι
τὴν δαλείαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῶν οἰκόντων πρότεροι τῆς χώρας, ὅτι
ἐκεῖνοι οὐκ ἔχουσιν, οἱ μὲν Ἀχαιοὶ, Θητταλοὶ δὲ Πιρρῆσιβαν καὶ

Μαγιήτων· καὶ προσηγόμενοι τὰς καταδωλωθείσας οἱ μὲν εἰλω-
τας οἱ δὲ πιπίστας.

5. πρὸς ὑδαίμοσιαν] Equidem Aldinae et Ifingr. ὑδαί-
μοσιαν praefero, quod vertit etiam Aretinus *ad directionem ci-
vilitatis*. Contra vulgatam vetus Interpres reddidit. De re
plane consentit Plato de Legibus 3, p. 309. de Lacedaemo-
moniiis; τὸ δὲ περὶ τὰς ὑγιαῖκας ἑδαμῶς ἐρῶς ἀνομοδότητοι
μετρίται ὑμῖν — ἐκ ἐρῶς τὸτο εἴξαντες τῇ ἰομοδίτῃ δύστηκτοι
ἐν ἀφείδῃ· διὰ δὲ τὴν μετρίμειν πολλὰ ὑμῖν παραξέει, πολὺ
ἄριστοι αὖ ἔχοντα εἰ ἰόμων ἴτουχι, ἢ ταιῶν· ἔ γὰρ ἡμισυ· μέιοι
ἔστιν, ὡς δέξειν αὖν, τὸ περὶ τὰς ὑγιαῖκας ἀκοσμήτως περιορῶμε-
νοι· ἔσθ' δὲ ἡ θάλασσα ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χεῖρα τῆς τῶν
ἀγέριων, τοσάτῃ διαφέρει πρὸς τὸ πλείον ἢ διπλάσιον εἶναι. Frustra
igitur Plutarchus Lycurgi c. 14. contra hunc locum disputa-
tat, ubi ita: τῆς δὲ παιδείας — ἔ γὰρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν,
ἐπιχειρήσας σωφρονίζειν τὰς ὑγιαῖκας, ἱκανότατο μὴ κρατῶν τῆς
πολλῆς αἰσχύνης καὶ γυναικοκρατίας, διὰ τὰς πολλὰς στρατείας
τῶν ἀνδρῶν, ἐν αἷς ἐναγκάζοντο κυρίας ἀπολιπίῃν ἱκίνας, καὶ διὰ
τὸτο μᾶλλον τῇ προσήκοις αὐτὰς ἰθιράπιναι καὶ δισκοίως προ-
ηγόρευον· ἀλλὰ καὶ τῶν τὴν ὑδισχομῆν ἐπιμίλειαν ἱποιότατο.
Sed quae deinceps narrat instituta circa nuptias, liberorum
educationes et puellarum exercitationes, huic minime perti-
nent; contra quae c. 15. l. 3. de procreandis liberis ex uxore
aliena quaecunque marito alicui placuerit, ille narrat, pro-
babilem faciunt infamiam mulierum Laconicarum, quam
ipse Plutarchus l. 4. τὴν ὑστερον λεγόμενην γυνίσθαι περὶ τὰς
ὑγιαῖκας ἐνχέριαν dicit. Nec meminerat Plutarchus tum
loci Platonicī, qui Aristotelis narrationem plane confirmat.
Ceterum vetus Interpres πρὸς τὰς ὑγιαῖκας, deinceps ὡς εἰς
τε τὸ τῶν ἀνδρῶν scriptum vertit.

6. (ἡ) καὶ εἰ τις] Aretinus *aut si quis*. Equidem ἡ ut
superfluum delendum cenfeo; igitur seclusi. De Celtarum
amoribus puerorum testatur etiam Athenaeus libro 13. p.
603. Ramus nomiui nationis suae gratificaturus in versione
Cretas non Celtas nominavit, admodum lectore de vitio scri-
pturae vulgaris. Vetust Interpres verba ἐξω Κελτῶν omisit,

et sequens φανερῶς. Verbum γυναικακρατῆμοι vertit a mulieribus continentes.

ἢ γὰρ πρὸς] Equidem malim καὶ γὰρ πρὸς. Aretinus quoniam omnes hujusce modi homines proni sunt ad venerē illisque obnoxii. Verbum κατακράχμος nostro in Problemate 30, 1. restituit Victorius, ubi vulgo legitur κακέρχμος. inhiantes vertit vetus Interpres.

7. ἐπὶ τῆς ἀρχῆς] dum potiebantur imperio Victorius. Intelligit tempus, quo ἐγμονῆα fuit penes Lacedaemonios.

πρὸς ἔθιν τῶν ἰγκυκλίων] Peslime Aretinus ad nullum obsequium. Victorius ad aliquod cotidianorum operum. Lambinus ad nullam rem quotidianam atque usitatam. Ramus ad nullum quotidianum usum. Giphanius ad usus cotidianos. Heinsius in quotidiano usu. Camerarius ad res communes, et quae in cotidiana vita civium usurpantur tam domi quam foris.

ἀλλ' εἴπερ, πρὸς] sed si forte ad bellum Giphanius. Recte post εἴπερ comma posuit Victorius, quod cum omissum vidisset ἀλλ' εἴπερ scribi maluit Sylburgius. Comma etiam recentiores omiserunt. Vetus Interpres circularium nisi ad bellum.

χρησίμοι μὲν γὰρ] Aretinus: non enim magis utiles praestiterunt se quam aliarum civitatum mulieres. Igitur scriptum legit χρησιμώτεροι μὲν γὰρ ἔθιν ἦσαν ἢ αἱ ἐν ἰστέροις π. In quibusdam libris esse χρησίμοι ait Montecatinius.

Δόρυβοι — πολέμιον] Xenophon quanquam nimis ubique Lacedaemoniis favens Hellenic. 6, 5, 23. tamen haec jecit pauca τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες ἔθιν τὸν καπὸν ἐρῶσαι ἠγάχοντο, αἱ δὲ ἔθιν ἰδοῦσαι πολέμιους. Plutarchus Ageilai 30. καὶ τῶν γυναικῶν ἡ δυνάμειον ἐτυχάζειν, ἀλλὰ πάντα πᾶσιν ἐκφύειν ἔσθιν πρὸς τι τῆς κραυγῆς καὶ τὸ πῦρ τῶν πολέμιων.

ἢ τῆς εἰκίας] Ita cum Aldina Victoriana; recentiores male εἰκίας ex Sylburgiana acceperunt; domo etiam Aretinus vertit, cum vetere Interprete. Ceterum opinionem Aristotelis de tempore Lycurgeae legislationis clarissime

hic loens declarat, quam Plutarchus Lycurgic. 1. ex alio ejusdem libro collegit, ubi Iphiti tempore vixisse dixerat, ejus nempe, qui Olympicos Indos renovavit. Cum Aristotele sentit Pausanias 5, 4, 4. Contra Apollodorus et Eratosthenes multo antiquiorem Lycurgum fecerunt, ut ibidem tradit Plutarchus.

9. αὐτῆς καὶ αὐτῇ] Aretinus non solum ipsa per se indecentiam quandam facere in republica. Igitur αὐτὰ καὶ αὐτὰ scriptum legit. In Aldina et Iſngr. est αὐτῇ. Aretini rationem vertendo secutus est Lambinus. Montecatinius αὐτὰ καὶ αὐτῇ dedit, idque ait a vetere Interprete redditum. Verba καὶ μὴ ἐξῆς omisit Ald. et Iſngr.

10. Μὴτὰ γὰρ] Zuingerus non inepte δὲ scribi maluit; nisi quis φιλοχρηματίας causam in hoc novo crimine quaerendam putet.

ταῦτ' συμβαίνει] Male Aldina τῷτο, quod tamen Casaubonus probavit. Ceterum de re Plutarchi iudicium contra Aristotelem annotavit Victorius in Agide c. 5. ubi haec sunt, ἰφορεύσας δὲ τις ἀνὴρ δυνατὸς, αὐθάδης δὲ καὶ χαλεπὸς τὸν τρόπον Ἐπιτάδιος ὄνομα, πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς γιομένης διαφορᾶς, ἔκτερας ἔγραψεν, ἐξελθεῖν τὸν οἶκον αὐτῆς καὶ τὸν κλῆρον ὃ τις ἰδίλοι, καὶ ζῶντα δῆναι καὶ καταλιπεῖν διατιθέμενοι. — ἐκτῶντο γὰρ ἀφιδῶς ἤδη παραδόντες οἱ δυνατοὶ τὰς προσήκοντας ἐκ τῶν διαδοχῶν, καὶ ταχὺ τῆς εὐπορίας εἰς ἄλλους ἐνδυνάμουν, πῆνα τῆς πόλεως κατέσχον. Quod de mulierum divitiis prodit Aristoteles, firmat narratio Plutarchi in Agide, veluti cap. 4. de juventute Agidis ἐντεθαμμένους πλάτοις καὶ τρυφαῖς γυναικῶν τῆς τε μητρὸς Ἀγισιστράτας καὶ τῆς μάμμης Ἀρχιδαιμίας, αἱ πλείστα χρήματα Λακιδαιμονίῳ ἐκίκταντο. Hae eadem feminae dicuntur ceteras ad partes Agidis pertraxisse c. 7. αἱ δὲ τὰς Λακιδαιμονίας ἐπισταμένης κατὰ κράτος ὄντας αἰὲ τῶν γυναικῶν, καὶ πλείους ἐκαίνας τῶν δημοσίων ἢ τῶν ἰδίων αὐτοῖς πολυπραγμοῦσι δίδοντας. Addit ἦν δὲ τότε τῶν Λακωνικῶν πλάτων ἐν ταῖς γυναιξὶ τὸ πλείστον. καὶ τῷτο τὴν προᾶξιν τῷ Ἀγιδὶ δύσεργοι καὶ χαλεπὸν ἐποίησι. Ἀτίσταναι γὰρ αἱ γυναῖκες, ἢ μόνον τρυφῆς ἐκπύκτῃσι δὲ ἀπειροκαλίαν εὐδαιμονιζομένης, ἀλλὰ καὶ τιμῆς καὶ δυνάμει, ἢ ἐκ τῶ πλετεῖς ἐκαρπύοντο, περιεκοπόμεναι

αὐτῶν ἐξῆται. Agidis regis occisi uxorem Leonidas Cleomeni filio uxorem conciliavit, ἢ γὰρ ἑσίας μεγάλης ἐπικλη-
ρος ἡ Ἀγιάτις Γυλιππῆ τῷ πατρὶς ut ait Plutarchus Cleom.
cap. 1.

11. μηδὲ μίαν] Atqui Aelianus V. H. 6, 6. nescio quo
auctore inter alias leges etiam hanc posuit γαμῶν ἀπερὸς.
Idem etiam libri 6, c. 4. narrat, eum cui Lyfander vivus
filiam desponderat, post mortem ejus matrimonium detre-
ctasse, quia nullas pater divitias reliquerat. Tum vero
ephoroi dicuntur hominem multasse: ἔτε γὰρ Λακωνικὸν ἐφρέ-
μι, ἔτε ἄλλως ἑλληνικά. ubi Perizonius posuit locum Justinii
3, 3. de Lycurgo: *virgines sine dote nubere jussit, ut uxores
eligerentur, non pecuniae.* Idem vir doctus comparato hoc
Aristotelis loco existimat, variis artibus Lacedaemonios le-
gem Lycurgi eluisse, uti Romanos legem Voconiam, quae
feminas ab hereditate paterna excludebat. At Aristoteles
Lycurgum de dote statuuisse aliquid negat.

καὶ ἀποδάμ] Quaerit ad h. l. Camerarius ita: *Qui au-
tem est heres iste alius praeter illam ἐπικληρον? An hereditas
aliqua certa ad virilem sexum agnatorum pertinuit? An heres
nunc dicitur genere proximus ad quam orbae deinde hereditas
pertineret? An inter ea, quae strictim ab hoc auctore attin-
guntur, et ideo obscura sunt, reliquendum est et hoc, de quo
quaeratur?* Interpretes in tres partes diversi abeunt, Victorius
verba ἔτος ἢ αἰ διὰ διδῶσι refert ad bona relicta ab intestato.
Itaque vocabulum κληρῶν ex altero κληρονομῶν repetit et cum
verbo διδῶσι conjungit. Contra Lambinus, Ramus, Giphani-
us et Heinsius, quibuscum ipse sentio, ad heredem ab
intestato et tutorem filiae ἐπικληρῶν referunt, qui filiam clo-
cet, cui velit. Omnium minime probabilis est opinio
Schlosseri, qui putat bona genero relicta cum filia intelli-
gi, ut ei similis licentia sit, bona dandi, cui velit. Eam is
opinionem vertendo expresseit, et Ubbonis Emmii auctori-
tate tueri conatus est.

12. διὰ τῆς ἐλιγαλθροπίας] Spartiatis ubique intelligere
oportet, etiam ubi Xenophon initio libri de Rep. Lacedae-
moniorum miratur ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ἐλιγαλθροπιάτων πόλιν

ἔσα διατατάται ἰφάνη· ubi vide annotationem Weiskii. Nunperum Spartiarum in praelio Leucotrico caeforum accurate inire et definire nondum mihi licuit. Vide ad Xenoph. Hellenica 6, 4, 15. p. 371.

καὶ μὲν] Atque Plutarchus Lycurgi c. 8. τῆς δ' εἰς τὸ ἄστυ τῆς Σπάρτης οὐκ ἔσται ἰσχυρὰ κλήρεθ' ἀνέμει· τοσούτοι γὰρ ἵκνυντο κλήρεθ' Σπαρτιατῶν. Exemplum civium auctororum ex peregrinis assumtis hiflorici superstites nulla tradiderunt antiquiora praeter parthenios, sed post Aristotelem ab Agide, Cleomene et Nabide peregrinos ipfosque servos allectos testatur cum Plutarcho Livius.

13. ἀφ' ἑξῆς εἶναι] mitti non posse in praesidium Victorius vertit, in annotatione vacationem militiae: recte. immunem a custodia Aretinus, vacationem habere praesidii et custodiam urbis Lambinus, excubiarum vacationem Ramus et Heinsius, a custodiis immunitas Giphanius, Aelianus V. H. 6, 6. νόμος ἐστὶ τοῖς Σπαρτιαταῖς, τὸν παρασχόμενοι νύξ τετὶς ἀτίλειαν ἔχουσιν φερεῖς· τὸν δὲ πίπτει, πασῶν τῶν λειτουργιῶν ἀφίσθαι· ubi comparat Perizonius Xenophonteum de Republ. Laced. 5, 7. ἂν γὰρ ὑπὸ φάτις τὸν ἐν ἑμ' ἑξῆς ἔχοντι παρατίσθαι· de excubiis interpretatus. Recte contra Victorius. φερεῖς enim Lacones dicebant τῆς στρατίας, ut in nota illa formula εἰ ἴφροθι ἴφροθι φερεῖς, de qua dictum ad Hellenica Xenoph. 5, 4, 59. et in Indice. Antiquus Interpres prudenter vocabulum graecum posuit.

14. αὐτὴ — αὐτοῖς] Vetus Interpres omisso αὐτὴ vertit ipsius.

ὥσιν ἔσται.] Aretinus venales sint. Victorius mercede emuntur. Giphanius sunt venales. Saue tempus incongruum post illud superius ἐμπόπτου. Igitur suspicor Aretinum ὥσιν ἂν ἔσται scriptum legisse, et rectius.

ἐν τοῖς Ἀνδρίοις] Malui cum Victorio litera majuscula exaratum nomen ponere vel adeo vitiosum existimare, quam ἄνδρια interpretari phiditia, quod fecerunt aliqui interpretes. Cur enim antiquato nomine usum Philosophum nunc dicamus? Res ipsa, de qua agitur, Andrios tetigerit, an nomen vitiosum sit, judicare in silentio historiae est dif-

facile. In more certe phiditiorum immutato tota res et salus publicā subito periclitata esse vix dici potuit.

δημαγωγίῃ αὐτῆς] Vetus Interpres αὐτῆς ἀνάγκας scriptum legit et vergit, dubium relinquens deinceps τῆς βασιλῆως an εἰ β. scriptum legerit.

15. διαμίνει ταῦτά] Postremum vocabulum mihi ab aliena manu videtur accessisse, quod fecit, ut cum Aretino Victorius a sensu aberraret. Vertit enim *opus est enim rempublicam cunctas partes civitatis velle stare et permanere eadem*. Ita etiam ceteri omnes Interpretes, excepto Heinio, Quia opus est, ut omnes partes civitatis in eo consentiant, ut velint formam reipublicae permanere. Hanc sententiam toties in his libris repetit auctor, et tanquam notam reipublicae si non optimaе, firmae tamen et diuturnae ponit, ut de ea dubitari non possit h. l. Igitur aut τῇ αὐτῇ scribendum censeo, aut vocabulum plane delendum. Nunc deum video Montecatini quoque sensum animadvertisse loci, sed ne τῇ αὐτῇ scribi necesse esset, commentum hoc lepidum posuit p. 173. Vox ταῦτά indeclinabiliter aliquando usurpatur significatque idem perfecte in omni genere et casu, ut in textu 181. octavi Physici ταῦτά κινεῖσθαι expostum est cum Averroe et Themistio *moveri in eodem*. Ceterum Giphanius verba εἴτε διὰ τὸν νομοθέτην εἴτε διὰ τύχην, male retulit ad dubitationem aliquam auctoris de ephorum origine, cum ipse Aristoteles infra libro 5. ephorum institutionem regi Theopompo tribuat.

ἄθλοι — ἀρετῆς] Giphanius ad h. l. *Valde*, inquit, miror, haec eadem verba de eadem re, hoc est, senatu Spartano repeniri in oratione Demosthenis πρὸς Λακτιῆν, ἐκιδόν. Locus est sect. 88. p. 95. ed. Wolf. ubi de γερσίᾳ est: ἐκὶ μὲν γὰρ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς ἄθλοι, τῆς πολιτείας κυρίῳ γινέσθαι μὲν τὰ τῶν ἰσότην. Giphanius observationem debet Budaeo Annot. pr. ad Pandectas p. 269.

16. παιδαγωγίᾳ — λίαν] Haec omisit Aretinus. Modum nemo indicavit. Plato Legum 3, p. 137. τῇ τῶν ἐφόρων δυνάμει ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμει. Probabilis opinio videtur esse, modum fuisse eundem, quo senatores creabantur.

tur, descriptum a Plutarcho Lycurgi c. 26. Atque omnino in concione Lacedaemonii κείνους βούλ', ε' ψήφου, ut ait Thucydides 1, 87.

κατὰ τὰ γράμματα] Aretinus breviter: itaque melius foret non secundum litteras et leges. Ubi videntur quaedam verba omissa esse errore operarum. Sed κατὰ τὰ γρ. καὶ κατὰ τὰς νόμους auctius h. l. lectum vertit etiam antiquus Interpretes.

αὐτὰ] Vulgatum αὐτὰ cum Sylburgio correxi e versione antiqua. Sequens ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ad ceteros cives Lacedaemonios, non ad ceteras partes victus ephorum referendum esse recte admonuit Victorinus. Deinceps συμποτικῶν omisit Aretinus. Exemplum luxus vel victus delicatioris ephorum historiae nunc superstites nullum commemorant. Ephorum συνείτιος obiter memoravit Plutarchus Cleomenis c. 8. disertius autem c. 9. ubi est διὸ καὶ παρὰ τὸ τῶν Ἐφόρων συνείτιος ἰδρύσαντες τοὺς Φέβους ἐν Λακεδαιμονίᾳ, μοναρχίας ἐγγυτάτω κατασκευασάμενοι τὸ ἀρχαῖον. Licuit igitur Ephoris seorsim contivantibus in summa potestate legem migrare.

17. ἀνδραγαθίας — εἰποιέ τις] Formam εἰποιέ pro vulgatiore εἰποι memini me reperire etiam inferius in posterioribus libris. Ipsum tamen εἰποι cum Sylburgiana dederunt recentiores Editiones. In Rhetoric. 3, 7, 2. pro verbis καὶ εἰ εἰποιέ δὲ Codex Lipsiensis a me comparatus εἰποιέ scriptum habet. ἀνδραγαθίας Victorinus perfectam virtutem vertit, virtutem simpliciter Aretinus et Giphanius; ad honestatem cum probitate conjunctam praestantemque virtutem Lambinus, si probis et honestis moribus ad virtutem instituti fuerint Ramus. Cum alibi plerumque ratio fortitudinis habeatur, ubi ἀνδραγαθία nominatur vel cum ἀξιώτῃ permutatur, veluti a Xenophonte Cyrop. 3, 3, 55., hic tamen simpliciter virtus moralis vel politica dici videtur.

ἀμφιβεβήκειν] Formidabile vetus Interpretes: Aretinus periculosum est vertit et pro διαβολῆς civitatis. Victorinus anceps est et in controversiam venit; ambigi potest utrum sit utile nec ne Lambinus, lubricum et periculosum est Ramus,

hoc

hoc controversum inepte Giphanius. Cum Lambino facit Heinſius, neque equidem aliam commodiorem video rationem, qua verbum poſſit explicari.

τῶν τρέπων δὲ — ἀπιστίῃ] Membrum hoc reſpondet ſuperiori ἐπισκεῖν μὲν γὰρ ὄντας καὶ πεκαυδευμένους ἐκείνους. Sed jure quaerit Camerarius, quomodo dicatur legum auctor non habuiſſe ſenatoribus fidem, tanquam viris non bonis? Reſpondet Giphanius, id ex eo perſpici, quod multa quidem et magna (ut judicia capitalia et de exiſtimatione) iis commiſerit, non tamen omnia, tanquam non perfecte bonis, aut ſaltem de quibus diſſideret.

18. φαίνονται δὲ καὶ] Vetus Interpres vertit: *Videntur autem et velle videri dativi et inutiliter largientes*. Videtur igitur ſcriptum legiſſe φαίνονται δὲ καὶ ἰδίαις φαίνονται κατὰ δ.

ἀντιπρόσωπος] Vulgatum ἀντιπρόσωπος cum Sylburgio correxī. Quamquam enim Thucydides 3, 44. ἀντιπρόσωπος eodem ſenſu adhibuiſſe videatur, noſter tamen infra alteram formam et vulgatiorem adhibuit. Aretinus vertit *rationē reddendae ſubjecti*. Victoriuſ liberos eſſe cura rationem reddendi. Giphanius *a rationibus referendis non eſſe immunes*. Lambiniuſ *non eſſe liberos ac ſolutos iudicio rationum referendarum*. Ramuſ *ab illis de vita et factis ſuis rationem referri*.

Δέξαι δ' αὖ] Camerariuſ ait, ſibi non liquere, quale ſit, quod dicitur; non teneri ſenatores ad rationes reddendas geſti magiſtratus, cum dicatur, Ephorum eſſe poteſtatem eam, ut omnes magiſtratus reddere rationes cogant. Sed huic ipſi quaefſioni et dubitationi occurrit hiſ verbis, dum docet modum eum πρόσωπος, quo utebantur ephori, non eſſe talem, qualem oportere cenſebat Ariſtoteles. Scilicet non comparabatur iudiciuſ aliquod, ubi magiſtratus geſti rationes referre et reddere cogerentur cives, ſed ephori magiſtratuum factis ſingulis invigilabant, et pro lubitu conatus et facta magiſtratuum damnabant, impediabant vel reſcindabant.

κατὰ τι τῇ κρείσσει] Aretinus male vertit *quam per suffragia faciunt, perlevis est*. Est enim iudicium, quod fiebat de virtute civium et candidatorum senatus, quod describit Plutarchus Lyncurgi c. 26.

19. ἐκείναι] Omisit Aretinus, vetus Interpres et Thomas, et Montecatinus deleri iussit; nititur loco Nicomacheorum 5, 8. ubi inter alia: ὅται γὰρ ἐκείναι ἢ, ψήγεται, αἷμα δὲ καὶ ἀδικημα τότε ἵσται· ὅστις ἀδικῶν τι ἵσται μὲν, ἀδικημα δ' εὐδίκω, ἰσὶ μὴ τὸ ἐκείναι περὶ. Equidem Teclissi; alioquin addendus fuerat articulus τῶν. Ceterum Romanorum institutum, quo petere magistratus cives solebant, comparaverunt interpretes; senatum tamen nemo petebat Romae; nec senatus unquam rationes referre factorum cogebatur Romae; quod contra Philosophum monuit Schlofferus. Verum is cogitare debebat discrimen permagnum, quod erat inter senatum romanum, et inter γερουσίαν Lacedaemoniorum, quae erat κυρία κρείσσει μεγάλων; iudicia enim capitalia exercebat.

20. ἄλλος ἵσται] Malim ἵσται, ut infra pluribus locis est. Aretinus scriptum legit ἄλλος ἵσται, vertit enim *alia forsan disputatio*. Deinceps vetus Interpres vertit: *sed et si melius, non sicut nunc*. Ergo scriptum legit ἀλλὰ καὶ εἰ βέλτιον, μὴ καθάπερ, quam scripturam probo; malim tamen μὴ μίντοι καθάπερ. Victorius atqui *melius foret, non tamen ut nunc*.

κατὰ τὴν αὐτῆ βίαν] pro vita cujusque regis iudicare. Aretinus, e sua vita singulos reges existimari Victorius, *perspecta et diligenter explorata ipsius vita* in annotatione. Voluit Philosophus respectum familiarum excludere, et virtutis etiam rationem haberi.

τὰς ἐχθράς] Ephoros duos intelligit. Xenophon Lacedaem. Resp. 13, 5. πάρεσι δὲ καὶ τῶν ἐφ' ἑαυτοῖς δύο, εἰ παυπρωγμονῶσι μὲν εὖ, ἢ μὴ ὁ βασιλεὺς προκαλῆ, ἐρώτης δὲ, ὅ, τι ποιεῖ ἕκαστος, πάντας σωφρονίζουσιν, ὡς τὸ εἰκός.

στασιάζει τὰς βασιλείας] Plutarchus Cleomenis c. 12. de ephoris: τῆτο γὰρ τὸ ἀρχαῖον ἰσχύει ἐκ διαφορᾶς τῶν βασιλείων, τῷ τὰ βελτίονα λέγουσι προτιθέμενοι τῇ ψῆφει, ὅται αἰτι-

ρος ἐξίξῃ πρὸς τὸ συμφέρον· ἀμφὶν δὲ ταῦτα βουλευόμενοι, ἄλυσται εἶναι τὴν ἐξουσίαν, καὶ παρατόμως μαχεῖσθαι πρὸς τὰς βασιλῆας· ὧν μαχόμενοι, διαίτην καὶ βραβεύειν αὐτοῖς εἶναι πρὸς ἡμᾶς, ἔχῃ πολυπραγμοσύνην ἐμαφροσύνην.

21. ὥς τι συμβαίνει] Aldina συμβαίνει, non minus aptum, habet: sed postea μετίχων αὐτοῖς pejus.

22. αἰδίοις] Vulgatum antea αἰδίοις correxit Victorius, qui ait vestigium verae lectionis esse etiam in vetere translatione. Idem fecit Montecatinus, nulla Victorii mentione facta. Vetus Interpres: *sub regibus enim exsistentibus militariibus sempiternis*, omisso deinceps verbo καθίσταται. Mirum Sylburgium cum Lambino vitiosam scripturam amplecti potuisse, quaec hinc in recentiores Editiones transiit. Giphanius Victorii annotationem infrexisse non videtur, cum eandem conjecturam dubius poneret. Nauarchiam annuam fuisse, testantur plurimum scriptorum historiae graecae loca.

Πλάτων] Legum primo p. 16. de Cretenesium et Laedaemoniorum legislatore: *ἔχῃ ὡς πρὸς ἀρετῆς τι μόνον καὶ ταῦτα τὰ φαυλότατοι ἐπίδειξι βλίσκων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ κατ' εἶδη ἐξήτει αὐτῶν τῆς νέμεσι*. Deinceps τῶν ante ἡμᾶς deest in Aldina, Bahl. articulum adiecit ait se Montecatinus e vetere versione et Aretino, ne Victorium nominare cogeretur.

μὲν δὲ ἡσυχία] Vetus Interpres neque ad virtutem exercitari nulla exercitatione. Legit igitur additum πρὸς ἀρετὴν, quod probo.

23. Τέτοι δὲ ἀμάχημα] Ita cum Aldina Victoriana; pejorem scripturam τέτο cum Sylburgiana amplexae sunt recentiores Edd. et Aretinus, qui περιμάχημα male vertit quae ad bellam pertinent, similiter vetus Interpres hoc autem peccatum non modicum, bona quae circa res bellicas.

πολίμης τι — ἀναγκαζόμενοι — εἰσφίεσσι κακῶς.] Vulgatam vel Victorianam potius πολίμης μεγάλης ἀναγκαζόμενοι π. εἰσφίεσσι τι κακῶς, quae est etiam in Aldina, recentiores mutarunt in ἀναγκαζόμενοις, quo facto vitium quidem apertum emendatum fuit; sed aptior mihi visa est ea, quam reddidit Aretinus et magna bella gerere coacti pecunias argre

conferunt. Apte comparavit Victorius locum Thucydidis 1, 80. ubi Archidamum Lacedaemoniis bellum contra Athenienses dissuadentem inducit: καὶ τίσι πιστεύοντας — ἀλλὰ τοῖς χρέμασιν; ἀλλὰ πολλῶν ἔτι πλείον τῆτε ἠλλοίπομεν, καὶ ἔτι ἐν κοινῷ ἔχομεν ἔτι ἰστέμους ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν. Ceterum συμβέβηκε δὲ cum vetere Interprete vertit Victorius.

Ad Caput VII.

τὸ δὲ πλεῖον] Margo Ifingr. πλεῖστοι offert, quod non accipio. De eadem re Ephorus Strabonis 10, p. 737. λέγεσθαι δ' ὑπὸ τινος, ὡς Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολλὰ τῶν νομιζομένων Κρητικῶν· τὸ δ' ἀληθὲς, εὐρεῖσθαι μὲν ὑπὸ ἑκάστου, ἐκτιβεῖν δὲ τὰς Σπαρτιάδας. Polybius 6, 45. miratur πῶς οἱ λογιώτατοι τῶν ἀρχαίων συγγραφεῖων Εφορος, Ξενοφῶν, Καλλισθένης, Πλάτων, πρῶτοι μὲν ὅμοιοι εἶναι φασὶ καὶ τῇ αὐτῇ τῇ Λακεδαιμονίῳ, δεύτεροι δ' ἰσχυρῶς ὑπάρχουσαι ἀποφαίκεσιν· ὡς εὐδύτερον ἀληθὲς εἶναι μοι δοκεῖ. Deinceps expedit argumenta singula, quorum si quid utile ad rem nostram visum fuerit, afferemus. In universum enim senex loquaculus, cum ista scriberet, non bene attendisse videtur ad capita comparationis, quibus usus est Aristoteles. Hunc enim nominare voluisse videtur, ubi Xenophontis nomen posuit, cujus nullum extat de Cretensium republica iudicium; Ephori excerptis Strabo libro decimo Geographiae. Vocabulum γλαφυρῶς vetus Interpres plane vertit.

Χερσίδας] Ita Victoriana et Basil. Χερσίλλας cum vetere interprete, Aldina, Ifingr. Sylburg. et Aretino recentiores. Infra vero libro 5. in nostra scriptura libri consentiunt. Sequens τότε omisit vetus Interpres.

ἀποικίας ἰλθόντες] Est pro σταθόντες, qui coloni misi venerant in eam regionem. Pro *Lyctiis* vetus Interpres Cretenses nominat.

καὶ νῦν οἱ περιόικοι] Locus memorabilis, unde constat legum Minoicarum et institutorum vestigia in rebus publicis et civitatibus Creticis tum nulla superfuisse, sed mutata fuisse omnia; contra περιόικοι, qui Cretensium agros co-

lebant eadem conditione, qua Helotes Spartanorum, instituta Minois adhuc retinuisse. De Lyctiis vero Polybius 4, 54. ubi urbem a Cnossis deletam narrat: *Λύκτες ἢ Λακκιδαιμονίων μὲν ἀποικοὶ ἦσαν καὶ συγγενεῖς Ἀθηναίων, ἀρχαιοτάτη δὲ τῶν κατὰ Κρήτην πόλειον, ἀνδρας δ' ἐμολογούμενος ἀρίστους καὶ τριφύστα Κρηταίων.* Cognationem Atheniensium docet Plutarchus de Virtutibus Mulierum p. 273. Hutt., ubi coloniae duce Polli missae historiam narrat. Ephorus Strabonis 9, p. 737. memorat Lacedaemoniorum coloniam in Cretam deductam ab Althaemene Heraclide, Cissi filio, quinque aetatibus ante Lycurgum legislatorem. Denique Paulanias 3, 2, 7. memorat regnante Alcмене Telecli filio non longo post Lycurgum tempore missum Charmiden *στάσεις τε καταπαύσαστα τοῖς Κρήσι καὶ τὰ πολιτεύματα, ἐπὶ οἷα ἦν ἀπατίσσειν θαλάσσης καὶ ἄλλως ἄσθενῆ, ταῦτα μὲν τῆς Κρήτης πείσονται ἰκλιπῆν, τὰ δὲ ἐν ἐπικλείῃ τῇ παρέπλῃ συνεικνίστα ἀπ' αὐτῶν.* De moribus et institutis Minois paulatim mutatis et oblitteratis sua jam aetate testatur etiam Ephorus Strabonis 10, p. 737. *τῆς δὲ Κρήτης ἐλιγμωθεῖσαι κακωθεῖσθαι τῶν πόλειον καὶ μάλιστα τῶν Κινσσίων, τῶν πολιτικῶν· μῆσαι δὲ τοιαῦτα τῶν νεώτερων παρὰ Λακκιδαιμονίων καὶ Γορτυνίων καὶ ἄλλων τιτὶ πολιτικοῖς πολλοὶ ἢ παρ' ἰσθμίοις. Καὶ δὲ καὶ τὰ Λακκιδαιμονίων νόμιμα ποιεῖσθαι μαρτύρια τῆς τὰ Λακωνικὰ πρεσβύτερα ἀποφαινοῦσας· ἀποφαινας γὰρ ὄντας φυλάττειν τὰ τῆς μητροπόλεως ἴδη· ἐπὶ ἄλλως γὰρ ἐνδεῖς εἶναι τὸ τῆς βίβλατος συνιστάσας καὶ πολιτευομένης τῶν χυρίων ζηλωτὰς ἀποφαίνειν.* Postrema sunt argumenta eorum, qui Lacedaemoniorum negabant instituta esse expressa ex Creticis, quos deinde refellit ibidem Ephorus, qui coloniam Lyctiorum duci Althaemeni assignare videtur. Ceterum verba postrema loci nostri ita vertit antiquus Interpretes, ut instituit Minos primus, quasi *ὅς κατασκεύασεν Μῖνος πρῶτος.*

2. Τριόπιον — καὶ Ρόδον] Cum Montecatino et Lambino Casaubonus praetulit Ρόδον. Aretinus circa Peritropium et Rhodum. Vetus Interpres supponitur vertit pro ἐπικείται, deinde scriptum legit ἀπὸ τῆ περὶ Τριόπιον τόπων καὶ ἀπὸ Ρόδου.

Κάμικος] Viniſam ſcripturam Κάμικος primus correxit Victorius Variar. Lection. 16, c. 18. quem ſecuti ſunt ceteri Editores. Aretini verſio Camerinam Rami Camerinum nominat. Prius nomen vidi etiam in veteri verſione apoſita Thomae commento.

3. οἱ περιίκοι] Aretini verſio *perycōi* habet. Plato Legum 8, p. 456, *τρεφῶν δὲ καὶ διαιομεὲς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἑγγὺς τῆς τῆς Κρητικῆς νόμου ἵσκει ἐξέδότης αἱ τὶς γιγνομῆναι*. Idem 6, p. 308. de origine *εὐσσειῶν* ita: *πολέμῳ τινὸς αὐτὸ ὥς γ' εἰκός, νομοθετήσαντος ἢ τινος ἐνὶ τῇ αὐτῇ δυνάμει ἔχοντος πρῶτον ἐν ἐλευθερωτικαῖς ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἔχομένοισι*. De nomine, andriorum teſtatur etiam Strabonis Ephorus 10, p. 738. *τῇ δὲ εὐσσειῶν αἰδέσεια μὲν παρὰ μὲν τοῖς Κρησὶν ἔτι καὶ νῦν καλεῖσθαι, παρὰ δὲ τοῖς Σπαρτιάταις μὴ διαμῆναι καλέμεια ὁμοίως πρότερον· παρ' Ἀλαμῶν γὰρ ἔτι καλεῖσθαι*.

*φοῖσαι δὲ καὶ ἐν διαίσεισι
αἰδέσειν παρὰ δαιτυμόνεσι
πρὸς παιᾶνα κατὰρχον.*

4. συνπιψήφισαι] Eadem fuit concionis Laconicae conſtitutio teſte Plutarcho Lycurgi cap. 6.

ἐν τῶν εὐσσειῶν] In Victoriana et Zuingeriana, omiſſus eſt τῶν articulus cum ſententiae damno. Forſitan deinceps etiam articulus ante νόμος fuerit addendus.

καὶ ἐκ τῶν δημοσίων καὶ φόρων] Aldina copulam omiſit, ſed eadem ante φόρων inſertam καὶ habet cum veteri Interprete, Victoriana et reliquis; poſteriore loco cum Lambino deletam voluit Sylburgius, quem non ſequor: contra recentiores Editiones priore loco copulam ſecludunt. Δεμίσια, reditus publici, diverſa ſunt a φόροις, qui δημοσίοις dici non poſſunt. Aretinus vertit *ex publicis et iis quae afferunt periti*: Doſiades libro 4. de rebus Cretenſium apud Athenaeum 4, p. 59. (143 Caſaub.) οἱ δὲ Λύκτιοι συνάγουσι μὲν τὰ κοινὰ εὐσσειῶν ἔσται· ἕκαστος τῶν γηνομένων κατὰ τὴν αἰαφίαν τῇ δικαίᾳ εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ τὰς τῆς πόλεως προέδους, ὥς διαίμενον οἱ προϊστηκότις τῆς πόλεως εἰς τὰς ἑκάσταις οἰκίας· τῶν δὲ δέλων ἕκαστος Αἰγυπῶν φέρεται κατα κεφαλὴν. Διηγρηται δὲ οἱ πόλιται πάντες κατ' ἑταιρίαν· καλεῖται δὲ ταῦτα δι-

δραῖα, τὴν τε ἐπιμέλειαν ἔχει τῇ συσσιτικῇ γυνὴ τρεῖς ἢ τέτταρας τῶν δημοτικῶν προσηλυφύια πρὸς τὰς ὑπηρεσίας. Ἐκάστη δ' αὐτῶν ἀκολουθεῖ δύο θεράποντες ξυλοφόροι· καλεῖται δ' αὐτὰς καλοφόροις. Εἰσὶ δὲ πανταχῶ κατὰ τῆς Κρήτης οἰκοὶ δύο ταῖς συσσιταῖς· ἢν τὸν μὲν καλεῖται ἀνδρείοι, τὸν δ' ἄλλοι, ἐν ᾧ τὰς ξένας κοιμίζουσι, καιμητήριον προσηγορεύουσι. Κατὰ δὲ τὸν συσσιτικὸν οἶκον πρῶτοι μὲν κρῖνται δύο τραπέζαι, ξηναὶ καλεῖσθαι, αἷς προσκαθίζονται τῶν ξένων οἱ παρόντες· ἐξῆς δ' εἰσιν αἱ τῶν ἁλλων. Παρατίθεται δὲ τῶν παρόντων ἴσος μέρος ἑκάστῳ· τοῖς δὲ νεωτέροις ἡμισυ δίδεται κρῖος, τῶν δ' ἄλλων ἕξινος ἀπτοῦται· ἕτα ποτήριοι ἐν ἑκάστῃ τραπέζῃ παρατίθεται κικραμένοι ὕδατος· τῆς κοινῇ πάντες πίνουσι οἱ κατὰ τὴν κοινὴν τραπέζαν· καὶ διακρίσθαι ἄλλο παρατίθεται. Τοῖς δὲ παισὶ κοινὸς κίκερται κρητῆρ· τοῖς δὲ πρεσβυτέροις, ἰὰς βέλονται πλείους πιῖν, ἐξουσία δίδεται. Ἀπὸ δὲ τῆς τραπέζης τὰ βέλτιστα τῶν παρακειμένων ἢ προστεθειμένων τῆς συσσιτίας γυνὴ φανερώς ἀφαιρῶσα παρατίθησι τοῖς κατὰ πόλεμον ἢ κατὰ σύνοιαν διδοξασμένοις. Ἀπὸ δὲ τῆς δέπτης πρῶτοι μὲν ἰσθῶσι βαλύνεσθαι περὶ τῇ κοινῇ· ἕτα μετὰ ταῦτα μέληνται τῶν κατὰ πόλεμον πρᾶξιων, καὶ τῆς γυμνάσεως, ἀνδρας ἀγαθὸς ἐκαινεῖσι. Quae optimae interpretationis locum habent ad Aristotelis narrationem.

5. τὴν πρὸς τῆς ἀξέριος ὁμιλίαν] Platonis est non improbabilis narratio, a Cretenfibus ortum habere fabulam de Ganymede a Jove raptο.

ἔτι χεῖρον] Intellige ἔχει. Deinceps vulgatum ὑπάρχου καὶ τῆτοι correxi. in illis habet versio Aretini. καὶ τῆτοις vertit Vetus Interpres. τῆτη malebat Sylburgius, nisi quis ἀρχίῳ repeti malit.

ἔκ τινος γυνῶν] Ita cum Victoriana etiam Aldina. Ca-motiana γινώσκει dicitur habere, quae est inepta scriptura, cum senatores nunquam munus suum deponere soliti sint Cretenfeses. Senibus tamen habet vetus Interpres.

κικραμένους] Testatur idem Ephorus Strabonis libro 10, p. 740. ἀρχοντας δίκῃ αἰεῖσθαι· περὶ δὲ τῶν μεγίστων συμβόλοις χρῶνται τοῖς γέρεσι καλεμένοις· καθίστασθαι δ' εἰς τῆτο τὸ συνδρεῖον οἱ τῆς τῶν κόσμων ἀρχῆς ἡγεμόνες καὶ τᾶλλα δόκιμοι κρηόμενοι. Idem paulo antea p. 738. τῶν δ' ἀρχῶν τὰς

μὴ κατὰ τὰς διοικήσεις ἔχουσιν αὐτὰς ἱππονομίας, ὥσπερ καὶ τὴν τῶν γιγνόντων ἀρχὴν καὶ τὴν τῶν ἱππίων· πλὴν ὅτι τὰς ἐν Κρήτῃ ἱππίας καὶ ἱππὺς κακῶς εἶναι συμβέβηκεν· ἐξ ἧς τιμωρίζεται πρεσβυτέραι ἔτι καὶ τῶν ἐν Κρήτῃ ἱππίων τὴν ἀρχήν· σώζειν γὰρ τὴν ἰσχυρίαν τῆς προσηγορίας· τὰς δὲ μὴ ἱπποτροφεῖν. Τὰς Ἐφόρους δὲ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐν Κρήτῃ κόσμοις διοικῶντας ἵστως ἀνιμῶσθαι. De Lacedaemoniorum equitibus, Ἰππαγορίταις, dicetur ad Xenoph. Laced. 4, 3.

6. ἀποικῆσαι γι — διαφθιγόντων] Aretini versio habet *ab-euntque per insulam longe a contenduntibus*. Expresfit igitur cum vetere Interprete scripturam *διαφθιγόντων*. Paulo antea Aldina habet *ἔδιν γὰρ λήμματος*.

δυναστυτικῇ] Solet noster *δυναστίαν* appellare illud *δυαρχίας* genus, ubi pauci optimates pro lubitu rempublicam administrant, nec populi nec legum ulla ratione habita; et *δυναστυτικὸν*, quicquid isto more in oligarchiis et aliis re-publicis geritur et fit.

7. τὸ τῆς ἀκοσμίας] Vulgo statim sequuntur verba τῶν *δυνατῶν*, quae tamen Ilingr. Sylb. et recentiores Edd. rejecerunt post *βέλωνται δὲναί*, commate etiam posito post *δῆναι*. Quam rationem sequuntur Lambinus et Heinsius. Aretinus vertit *potentiorum turbatio*, quam tam saepe concitant cum poenas dare volunt. Scilicet ille praeterea *εὐστῆρι* scriptum legit, ut est in Aldina. Victorius *perturbatio reipublicae*, ejus duces sunt opulenti, cum causas dicere noluerint. Lambinus *Omnium autem remediorum pessimum est magistratus hujus amplissimi vacuitas*, quam saepenumero potentes inducant, cum judicium subire aut poenas dare nolunt. Ramus *Ex omnibus autem peccatis nullum deterius est neque foedius ea reipublicae perturbatione*, quae a locupletibus et potentibus, cum judicia disturbant, excitatur. Giphanius *Omnium vero vitiosissima est potentum petulantia*, qua saepe utantur, cum poenas dare nolint. Vetus Interpres id quod *akosmeas* quam constituunt frequentes, cum non sententias velint dare potentum. Cum Giphanio plane facit Heinsius, qui praeterea hanc paragraphum cum sequente paraphrasi sua ita comprehendit, ut de una eademque re loqui videatur Philoso-

phus. In annotatione nempe Heinſius conjecturam hanc ſuam propoſuit, qua cenſer verba *ἰάσασαι* — *πρὸς ἀλλήλους* interſerenda ſtatim poſt *βέλονται δῆσαι*; ut poſtremo demum loco ſequantur iſta *ἢ καὶ δῆλοι — μᾶλλον. Καίτοι τί — κοινοίαν.*

Primum omnium verum cum Thoma et Jo. Fabro Lambinus vidit, qui *ἀκοσμίαν* recte interpretati ſunt, cum nullus eſt coſinus, ut *ἀνάρχια* eſt, cum nullus eſt *ἄρχων*. Cum ijs ſentit etiam Schloſſerus, et verbum *καθιστάσαι* poterat interpretes ab errore revocare. Deinde recte quidem translocata fuerunt verba *τῶν δυνατῶν*, ſed nec ita ſenſus conſtat, niſi τοῖς adjunxeris vel *ὑπὲρ τῶν δυνατῶν* ſcripſeris. Poſtea *δικας μὴ δῆσαι* non eſt poenas dare, nec cauſas dicere nolle, nec cauſae dictionem ſubterfugere in ſero, ut Heinſius vertit, niſi cum additur cauſa et iudex, a quo et propter quam poena ſumitur. Ita Xenophon Cyrop. 1, 6, 45. *ἐπ' αὐτῶν τῶν δικῶν ἰδεσθαι*. Idem 3, 1, 22. *ἄνθρωποι τῆς δικῆς διδόναι ὑπὲρ τῶν βελτιόνων*. Denique 7, 5, 40. *δικῶν διδωκότες ὑπὲρ πάντων τῶν ἀνθρώπων*. Idem Anab. 2, 6, 21. *ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δικῶν*. 5, 4. 20. *Ἑλλήνων οἱ ἀμειλίγαντες τῆς σὺν ἡμῖν τάξεως — δικῶν διδῶκασι*. Plura exempla omitto. Quare etiam h. l. ſuſpicio ſcribendum eſſe *δικας δῆσαι ὑπὲρ τῶν δυνατῶν*, cum in iudicio optimatum poenas dare noſuerint. Videntur igitur hæc potius ad plebis ſeditiones pertinere; quam ſuſpicionem firmare videtur nomen *πολιτίας*, cujus ſimilitudinem habere ait Philoſophus rempublicam Cretenſiam. At vero in ſequenti paragrapho maniſeſto contentiones optimatum inter ſe ſpectantur. Quare dubito an recte conjecerit Heinſius, quanquam Conringius aſſentiat ſibi Heinſio, atque in utraque oratione de una eademque re ſermonem eſſe putet.

8. *καίτοι τί*] Aldina *τί* omiſit. Sequentia *τῶν βελτιόνων* x. τ. λ. Aretinus vertit *ſi qui velint poſſintque invadere*. Victoriuſ: *ſi exiſterint, qui imponere ipſi voluerint ac poſſint*. Lambinus cum *qui volunt in reipublicae ſtatum invadere, ii etiam poſſunt*. Ramuſ *ſi qui velint aut poſſint invadere*. Giphaniuſ in *qua qui velint, poſſint quoque eam in-*

vadere. Heinſius ſi praefertim ſint qui malo ei velint et qui multum poſſint.

Ξηλασίας] Cum tantum a peregrinorum infidiis ſit periculum rebus Cretenſium, non opus fuit ibi, ut Lacedaemoniis, peregrinos ex civitate interdicto remove- re, nam loci longinquitatas facit, quod Lacedaemoniorum interdictum.

πλεονέκτις — ὅς] Aretinus vertit ſed nuperrime. Deinceps ſcripturam peiorem ὅ cum Iſingr. et Sylburg. tenent recentiores Editiones. De Cretenſibus locum Plutarchi de fraterno amore p. 910. Reisk. p. 64. Hutten. comparavit Schloſſerus, ubi eſt: οἱ πολλὰς ἐπαινοῦσιν ἀλλήλους καὶ πολυμῆντες, ἔχουσι ἐπιόντων πολέμων, διλυόντο καὶ συνέταπτο καὶ τῆτο ἢ ὁ καλέμενος συγκρητισμός. Quod ſit bellum peregrinum illud, ὁ ξενικός πόλεμος, quod rempublicam Cretenſem turbavit vel ſubegit, difficile eſt definire. Fülleborn ſuſpicatur bellum intelligi, ubi Cretes cum Macedonibus, duce Alexandro, interdum cum Lacedaemoniis, eorumque rege Agide faciebant; laudatque Curtium 4, 1. Serius accidit, ut a Philippo rege et Achaeis auxilium peterent.

Ad Caput VIII.

περισσότερος πρὸς τὰς ἄλλας] Aretinus multaque habere praeter alias Victorius, multa eximie, ſi cum aliis conferatur, Laminus multis in rebus eximia atque egregia, ſi cum aliis comparatur. Ramus et caeteris longe praeflantio- rem habere rempublicam, Giphani- us et multa praeter alios egregie, Heinſius plurima in ea ſunt republica, quas alibi non temere invenias. Haec poſtrema interpretatio ſola mihi vera eſſe videtur, a qua tamen praeter morem ſuum deſcivit Schloſſerus et Garvius.

ἡ τῶν Καρχηδονίων. Καὶ] Articulum τῶν non habet Victoriana et Zu- ing. Sequens membrum maiore diſtinctione ſeparavi; proprie enim ad Carthaginienſes pertinere mihi videtur, nec tribus omnibus eſſe commune.

(iv) *εὐταταγμένης*] Aretinus bene institutae, quod populus in suo permaneat loco. Victorius belle constitutae, quod cum populus locum in ea habeat, permanet tamen in ordine reipublicae. Lambinus hanc rempublicam bene esse descriptam, quod cum populum habeat et runt compotem, maneat in descriptione atque ordinatione reipublicae. Ramus reipublicae sapienter institutae, quod tametsi democratiam quandam complexa sit, in suis tamen institutis ac legibus integra permaneat. Giphanius atque multa apud eos praecclare sunt instituta, cui rei argumento est, quod, licet popularis, tamen permaneat in reipublicae descriptione. Cum Giphanio Heinsius. Camerarius signum bene constitutae reipublicae, in qua populus etiam aliquid juris potestatisque habet, cum is in statu ordinatae reipublicae permanet. Quem recte secutus est Garvius; nam Schlofferus etiam hic a forma dictionis et a veritate defecit. Infra 5, 10, 3. tyrannis Charilai regis Lacedaemoniorum καὶ ἡ ἐν Κερχιδόνι mutata transmissa dicitur εἰς ἀριστοκρατίαν. Ibidem sect. 4. εἰς ἐν πολλαῖς τε ὀλιγαρχίαις καὶ ἐξ ἱστὶ κρηματίζονται — ἐν Κερχιδόνι δὲ δημοκρατεῖν κρηματίζονται καὶ ἔγω μεταβιβλάκας. quem locum interpretes habuerunt suspectum, quoniam eandem rempublicam putabant non posse simul esse ἀριστοκρατίας et ὀλιγαρχίας et δημοκρατίας. Verum hoc ipsum est inter ea, quae habebat respublica Carthaginiensium περιττὰ πρὸς τὰς ἄλλας, quod cum videretur esse oligarchia, quoniam penes paucos erant summi magistratus, alio vero respectu aristocratia, quia virtutis simul et divitiarum ratio habebatur in eligendis magistratibus, populi tamen simul auctoritas et potestas non erat parva, praecipue ubi reges inter se dissentiebant. Hinc dicitur ὀλιγαρχία δημοκρατεῖν, uti h. l. πολιτεία δῆμον ἔχουσα, politia, quae popularis potestatis aliquid admistum habet. Superest ut admoneam lectorem, adverbium εὖ fuisse a me additum, quod ad sententiam perficiendam est necessarium et ab interpretibus omnibus intelligitur. Verba εἶ τι καὶ ἄλλοις εἰπεῖν male Aretinus vertit ut ita dixerim, rectius Lambinus et Giphanius memorata quidem digna.

2. τῶν ἱταριῶν] *comeffationes sodalitiōrum* Aretinus, *ce-
nas publicas sodalitatū* Victorius, *convivia sodalitiōrum*
Lambinus, *convivia sodalitatū* Rasmus, *convictus collegiorum*
Giphanius, *quod ibi sunt phiditia, Carthagini sodalitates ami-
corum sunt* Heinſius. A Spartanis et Creticis conviviis
communibus quotidianis differre putat haec Carthaginien-
ſium *συσσίτια τῶν ἱταριῶν* Schloſſerus, qui vertit *Mahl der
Zunftgenoffenſchaften*, Garvius *Mahlzeiten der Brüderrſchaft-
ten*. Videtur vocabulum ἱταριῶν advertiſſe viros doctos,
quo quidem in rebus Creticis et Lacedaemoniis non uſus
eſt Ariſtoteles. Sed Doſiades, cujus locum ſupra ad Caput
antecedens poſui, ubi deſcribit *συσσίτια* Cretenſium, ſaepe-
cule eodem vocabulo utitur, et maniſeſto de omnibus civi-
bus ait: διῃρηται δ' οἱ πολῖται πάντες καὶ ἱταρίας. Itaque ſi
qua fuit in convictu communi civium Carthaginienſium
differentia, eam vocabulo ἱταριῶν minime voluit vel po-
tuit ſignificare Philoſophus, ſed aliunde erit demonſtranda.
Verum ea de re ſilent historiae ſuperſtites ſcriptorum et grae-
corum et romanorum.

πλὴν ἢ χεῖρον] Aretinus *potestas — praeſterquam quod
non deterior* Dictio ſimilis eſt initio capitis antecedentis
de republica Cretenſium ἔχου δὲ μικρὰ μὲν ἢ χεῖρον, τὸ δὲ
πλὴν ἔχει γλαφυρῶς. Verba ſequentia αἰετῶνται ἀριſτοτέλει
Aretinus hanc autem potestatem ſuſcipiunt optimates. Victo-
rius *magiſtratum deligunt more optimatum*; in annotatione
rectius *ex optimis et ſpectatiſſimis*. Lambinus *ut quisque
virtute et dignitate praefiat*. Ramus *centumviratus optimati-
bus creditur ac mandatur*. Giphanius *male illum vero ma-
giſtratum deligunt viritum*. Heinſius *ex optimis creare ſolent*.
Sequens γὰρ deef in Aldina.

καὶ βίλτιον δὲ τῆς βασιλείης,] Vetus Interpres: *Et melius au-
tem reges neque per ſe eſſe genus neque hoc quod contingens ſed
quod differens, ex iis eligibiles magis quam ſecundum aetatem*.
Apparet eum ſcriptum habuiſſe μῆντι καὶ αὐτὸ εἶναι γένος μῆντι
τῆς τὸ νυχθόν, ἀλλὰ τὸ διαφύγει. Aretinus vertit: *melius autem,
quod imperatorem non ſecundum genus neque ex vili aut praecel-
lenti magis eligunt quam ſecundum virtutem*. Nam qui magnam

habent potestatem, si ipsi nullius pretii sint, multum nocent, nocueruntque jam Lacedaemoniorum civitati. Victorius nihil vitii suspicatus verba singula more suo reddidit, sed in illis *ἡ δὲ διαφύξις* ab iis recessit. Vertit enim si autem est aliqua praestant inter alias, ex his potius delectu ducere quam aetatem sequentes. Camerarius Locus, inquit, hic obscurus est, et non solum dissidentanea verbis oratio, sed interpretatio etiam latīna indicat depravatam scripturam. Ex Aretino graeca fortasse sic perscribere liceat *ἡ δὲ διαφύξις ἐκ τῆς αἰετός ἢ κατὰ ἐνγύγιον ἢ κατὰ ἡλικίαν*. Lambinus Et vero satius est reges neque ex eodem perpetuo genere esse, neque ex quovis et forte fortuna oblato, sed ex aliquo praestanti sumere neque eos eligi, qui aetate sed qui virtute antecellant. Ramus sed tamen Carthagine melius, quod reges nec semper ex eadem familia neque e qualibet, ac si forte clara fuerit approbata, non ex ea potius aetate superiores assumuntur, quam virtute insigniores eliguntur. Giphanius Atque melius reges non esse ex eodem genere eoque non quolibet: etsi ex praestante magis suffragio delectos quam ex aetate. Heinsius nisi quod in regibus hi quoque sapientius; quippe qui nec certo se assiringunt generi, ut Lacedaemone, ubi intra Heraclidas manent, neque ex obscuro eos petunt, verum ex illustri atque generoso: et ex isto non, ut Lacedaemone aetatis ratione habita: (Spartae enim natu maximus aut proximus succedit agnatus) sed electione, hoc est habita virtutis ratione. Et profecto saepe experti sunt Spartani, verum esse, quod dicimus. Nam cum multum possint, si ignavi sint nec ulli rei, fieri non potest etc. Quicquid ad vulgatum scripturam vel defendendam vel explicandam potuit afferri, positum vides in paraphrasi Heiniana, quam secutus est Garvius. Schlofferus vero omnia turbavit vertendo, extrema vero *μεγάλων γὰρ κλέος* — *Λακεδαιμονίων* retulit ad ephōros, quod video fecisse etiam Giphanium in annotatione. Sed ephororum mentio ab hoc loco plane est aliena. Comparantur enim inter se reges et senatores Lacedaemoniorum et Carthaginensium. De regibus autem iudicium Philosophi est manifestum: de senatoribus obscurum est, scicordia scilicet li-

brariorum. Camerarius loci vitium vidit quidem, sed solus Conringius animadvertit, residere vitium in altero comparationis membro, et in iudicio de senatoribus. Ad hoc enim verba *ἡ δὲ διαφύξις* cum sequentibus pertinere egregie monuit Conringius. Miror ceteros interpretes omnes non animadvertisse, in reges Lacedaemoniorum minime congruere *καθ' ἡλικίαν αἰρετέας*, nec illud *ἀν' εὐτελεῖς ὄντι*, nec denique illa *καὶ ἔβλαψαν ἥδη* etc. Quod enim Heinsius verba *καθ' ἡλικίαν* interpretatur de natu maximo filiorum regum Lacedaemoniorum, in eo falsus ipse fallit etiam lectorem. Graece enim ita *καθ' ἡλικίαν αἰρεῖσθαι* non dicitur, sed potius *κατὰ πρεσβίαν, πρεσβίον, πρεσβύτητα* vel *πρεσβυγίμιαν*. Deinde *εὐτελεῖς* de virtute simpliciter nusquam dicitur, sed de statu et conditione hominis vel plebei vel pauperuli. Denique exemplum regum Lacedaemoniorum nullum extat nec prodidit ipse Philosophus, ubi propter *εὐτελείαν* publicum commodum prodidisse videantur. Contra de Lacedaemoniorum senibus (*γέροντες*) noster cap. 6, s. 18. *φαίνονται δὲ καὶ καταδωροδοκούμενοι καὶ καταχαριζόμενοι πολλὰ τῶν κοινῶν*. In hos congruit tantum illud *αἰρετέας καθ' ἡλικίαν*; ex aetate enim nomen habebant. Quod vero ait *ἄλλων τῆς ἀρετῆς ἢ ἀρχὴ αὐτῆς ἐστὶν* sect. 15, hoc vero non excludit *εὐτελείαν*, humilem et pauperum conditionem. Contra vero haec ipsa *εὐτελεία* in causa erat, cur *καταδωροδοκούμενοι καὶ καταχαριζόμενοι πολλὰ τῶν κοινῶν* republicam perderent. Itaque satis demonstrasse mihi videor, comparationem Aristotelicam in senatoribus claudicare, vitiumque residere in verbis posterioribus, quae vulgo ad reges referuntur. Auxilium nullum ferunt Editiones antiquiores, ubi scriptura non variatur, nisi quod Aldina et Ifingr. post *αἰρετέας* omisit *καλλόν*. Deinde *Καρχηδονίαν* pro *Λακεδαιμονίαν* habere Codicem aliquem ait Sylburgius, quod de vetere Interprete tradit Montecatinus. Omnes igitur medellae spes in sola conjectura reposita esse videtur, quae si minus etiam feliciter verba ipsa consequi potnerit, a sensu tamen aberrare non potest, quem tenemus. Itaque periclitabor. Scribo autem lenissima mutatione facta *καὶ βέλτιον δὲ τὰς βασιλεῖς, τῶ μὲν*

κατὰ τὸ αὐτὸ εἶναι γίνεσθαι, μᾶλλον τὸ τοιοῦτον τὰς δὲ γίγνεται, τῷ αἰρετῆς μᾶλλον ἢ κατὰ ἡλικίαν. Aut propius a scriptura quam habuit vetus Interpres: ἀλλὰ τὰς γίγνεται. Vides in verbo διαφύγει senes absconditos, hucusque delituisse. Ita comparatio utriusque membri perficitur, et apparet, senatores Carthaginiensium fuisse suffragio electos; a quo, dubitari adhuc potest. Etiam de regum potestate dubium est, annua an perennis fuerit, quoque modo fuerint electi. Sed de his omnibus separatim videbimus. Nunc enim de scriptura tantum vera vel falsa disputo. In vulgata nihil aliud mihi licere putavi, nisi ut μὲν mutarem in μέν.

5. τῶν δὲ πρὸς τὴν ὑποτάξιν — ἐπιγαρχίας] Aretinus totum locum ita vertit: *Plurima igitur reprehensorum propter transgressionem communia sunt omnibus ante dictis; sed quantum ad intentionem optimatum attinet et reipublicae, quaedam ad popularem statim magis declinant, quaedam ad paucorum potentiam. Victorius Plurima igitur, quae culpantur, quia vera via migrarunt — eorum vero quae ad propositum status optimorum et reipublicae vocatae, partim ad populum vergunt magis, partim ad dominatum paucorum. Lambinus Plurima igitur eorum, quae reprehensa sunt propter declinationes a recta republica, communia huic fuerunt cum aliis — eorum autem, quae optimatum principatum et politiam finem sibi propositum habent, haec quidem ad populi potentiam, illa vero ad paucorum dominatum magis declinant. Ramus pleraque vero quae pro lapsione aliqua aut egressionis reprehendi atque improbari solent, cum sint isti reipublicae cum ceteris aut memoratis communia, non persequar; at quod hic ad hypothesin aristocratiae atque reipublicae propositum finem pertinet, id quidem praetereundum non est, alia quidem magis ad democratiam, alia vero magis ad oligarchiam declinare. Margø libri admonet haec: Locus hic totus parum est (integer vel clarus excidit) in graeco textu. Pauca ad explendum sensum addidimus. Giphanius itaque praecclare quidem, quae propter deflexiones reprehendantur, communia sunt omnibus prioribus rebus publicis: ex iis vero, quae ad scopum aristocratiae et reipublicae spectant, haec quidem magis vergunt ad popu-*

lum, illa vero ad oligarchiam. In annotatione haec subjunxit: Peccata reipublicae Carthagenensis duo aperit et refellit, quae quidem hujus sint propria. — Prius igitur hujus reipublicae proprium peccatum est in hypothesi, scopo et consilio reipublicae seu ejus forma. Nam cum hujus reipublicae forma ex aristocratia et politia fuerit temperata, eaque propter omnia reipublicae instituta partim ad aristocratiam, partim ad politiam spectare debeant, docet Aristoteles ex institutis quaedam non ad aristocratiam, sed ad hujus deflexionem, oligarchiam; quaedam non ad politiam sed ad hujus deflexionem, democratiam fuisse accommodata, atque ita a scopo aberratum, idque culpa ipsius legum scriptoris. Heinsius similiter ideoque quae in reliquis delinqui annotavimus, etiam de ista dicta nobis sunt. Ad hanc autem proprie quod attinet, videtur institutum ejus, a quo primum fuit condita, fuisse, ut ex statu partim optimatum, partim e republica, quam vocant, mixta esset atque temperata. Quod non paulo aliter evenit. Nam ab optimatum statu saepe ad imperium paucorum, et a forma reipublicae, quam quaerit, saepe ad popularem abit statum. Heinisianam paraphrasin secutus est recte Garvius, in priore tantum membro aberrans; contra Schlofferus totum locum vertendo conturbavit et obscuravit. Prius quidem membrum optime vertendo reddidit, universam vero sententiam ejusque nexum cum sequenti narratione Ramus versione, Giphanius annotatione explicuit. Omnes vero errarunt in reddendis verbis *ἡ πολιτεία* *αὐτῆς*, ubi neglexerunt additum *αὐτῆς*; itaque verti debent ita: quae poterant reprehendi propter declinationes a recta republica.

τὸ μὲν πρὸς τὸν νόμον] Victoriana et Zuing. *τὰ μὲν* habet cum Aldina; Ifingr. Sylburg. et recentiores nostram scripturam. Deinceps scripturam Victor. Zuing. et Aldinae *αὐτῆς* *αὐτῆς* *αὐτῆς* correxi cum Sylburgiana et recentioribus.

ἡ δὲ πρὸς τὸν λαόν] Camerarius ad h. l. ita: *ἀμφὶ βολαι*, utrum potestas et jus dijudicandi ea, de quibus retulerint, sit penes illos magistratus, an populum, ad quem retulerint. Atque posterius puto esse verius, cum non audiendo tantum cognitionem

gnitionem cum populo communicari dixerit eorum, de quibus placuisset referri, ut hoc isti respondeat: sed esse etiam penes ipsos, nimirum populum, dijudicandi potestatem. Cum Camerario sentiunt Aretinus, qui tamen verbum διακρίνει male approbare vertit, Victorius, Ramus, Giphanius, Heinſius. Nam Lambini versio haec verba praetermisit: Giphanius autem priora male vertit: nam eorum, quae ad populum vel referuntur vel non referuntur, domini sunt reges, si omnes consentiant. Pessime etiam senatores omisit. In annotatione haec subjecit. Atque ita hunc obscurissimum locum τῶ μὲν γὰρ τὰ μὲν πράγματι, accipiendum puto: ubi in verbis his αὐτονομισαῖσι πάντις ellipsin quandam inesse putant Budaeus et Duarenus Lib. 1. Disput. c. 50. et Sepulveda et Lambinus, ut intelligantur haec verba, κύριός ἐστι, id est ratum est, nimirum quod senatores et reges communi sententia et concorde constituerint. Verum ea ellipsis mihi non videtur necessaria, quia his verbis οἱ βασιλεῖς κύριοι, id satis continetur. Difficultas est in verbis praescriptis huic annotationi, quam vidit etiam Camerarius et recte explicuit. Repetendum enim ex vocabulo δῆμος cognatum εἰ δημόται; vel simpliciter excusandus numerus pluralis more Graecorum, qui nomina collectiva, uti vocant, quale est δῆμος, πλῆθος et similia, verbo plurali numero jungunt. Heinſii autem conjectura corrigentis μετα τῶν γιγνέντων αὐτονομισαῖσι πάντις εἰ δὲ μή· nihil facit ad rem, nec difficultatem attingit, ut recte monuit Conringius. Denique pro τοις φερομένοις dicitur habere Camotiana φερομένοις; verum est in Aldina.

4. ὅφ' αὐτῶν αἰετᾶς] Aretinus ab illis eligi, et centumviratum hos eligere. Victorius a semetipsis deligi et magistratum centumvirorum hos (quinqueviratus) deligere. Minus ambigue Lambinus. Quod autem quinqueviri, qui sunt, — et a se ipsi leguntur et centumvirum magistratum, qui amplissimus est, eligunt. Ramus quod quinqueviri magna atque ampla auctoritate praediti ex optimatibus duntaxat eliguntur et ab his rursus centumviri — creantur. Giphanius Quinqueviratus — dominos ex ipsis deligi atque hos a centumviratu, summum magistratum. Heinſius quod quinqueviri — ipse sese eligunt,

ac si quando quis illorum fato cessit, collegam sibi subrogant. Sed et hi centumviratum eligunt singulosque constituunt in eo. Victorius in annotatione sentit etiam cum Lambino, et πενταρχίας ait esse quinqueviros, a numero enim civium, qui personas eas gerunt, πενταρχίας vocatos esse. Cautius Camerarius, cum τετραρχίας comparasset, an vera, inquit, sit interpretatio πενταρχίας quinqueviratus, equidem dubito, cum eos, qui Latinis viri sunt, Graeci ἀνδρας vocarint et κατ' ἑλληνισμῶν numeri tantummodo de illis usu reperiantur, praeposito articulo, ut αἱ ἑξήκοντα, αἱ τετρακοντα, αἱ ἑπτὰ ἑπὶ Θέβας. De hoc igitur quaeratur diligentius. Giphanius in annotatione haec posuit. Erant Carthagine duo summi magistratus, Quinqueviratus et Centumviratus, quorum haec erat ratio designandorum, ut quinqueviri non ex optimo quoque, neque ab omni civitate, sed ex ipsis centumviris et ab iisdem id est eorum arbitratu deligerentur. Solus igitur a vero sensu aberravit Giphanius. Piccartus repetita Camerarii non nominati annotatione ulterius progreditur, quam ille ausus fuerat, et quaerit: an fortasse Carthago in quinque quoque partes tributa fuit, singulisque unus πενταρχίας praefuit? Primum animadvertendum, omnes eos errare, qui quinqueviros vertunt τὰς πενταρχίας, tamquam τὰς πενταρχίας dixisset Philosophus; quod si fecisset, si non quinqueviros romano sensu haberemus, certe quinque magistratus vel imperia intelligere oporteret. Sed cum τὰς πενταρχίας diceret, plures quam quinque volebat intelligi, qui in imperio vel magistratu erant quinque simul. Vitavit Philosophus usum vocabuli πενταρχίας, uti sit manifestum ex membro altero, ubi verba ἐξελλυθότες et μίνορες referuntur ad ἀρχοντας latentes in nomine πενταρχίας. De significatione vocabuli si quaerimus et τετραρχίας comparamus, videndum, ne fallamur in forma vocabuli, quod accidit praeter Piccartum multis etiam aliis, qui putarunt τετραρχίας fuisse eos qui terrae per quatuor partes divisae imperarent. Nam hi dicantur τετραδάρχαι, ut πενταδάρχαι vel πεμπαδάρχαι sunt, qui praesunt πεμπαδί, quinque viris vel militibus, δεκαδάρχαι, qui praesunt δεκαδί, decuriae vel decem hominibus vel militibus, uti decet locus Xenophontis

Cyrop. 2, 1, 22. Saepissime nominarunt historici graeci *δικαρχίας*, quas Lacedaemonii victis Atheniensibus in civitatibus Graecorum, quas in suam potestatem redegerant, et retinere volebant imperio oligarchico ibi introducto et democratica reipublicae forma abolita, auctore Lyfandro constituerunt; veluti Xenophon Hellen. 3, 4, 2. *τὰς δικαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπὸ Λυσάνδρου ἐν ταῖς πόλεσι*, quibus opponit *τὰς πατέρας πολιτείας*. Scholiastes Aristidis T. II. p. 175. *δεκαδάρχίας* nominat, uti Isocrates Panegyrico c. 32. *οἱ τῶν δεκαδάρχων κοινητῆσταις*. In oratione ad Philippum c. 40. *τὰς δεκαδάρχίας τὰς ἐπὶ τῶν Λακεδαιμονίων* nominat, ubi tamen Medic. liber *δικαρχίας* habet. In Panathenaico c. 25. erat in editis libris *ἐπὶ τῶν δικαρχῶν καὶ τῆς δυναστείας τῆς Λακεδαιμονίων* ubi nuperus Editor temere e libro Bavarico *δεκαδάρχων* induxit. Clarissimus omnium locus est ibidem c. 18. de Lacedaemoniis *ἀλλὰ δέκα μόνες ἄνδρας κυρίως ἐκάστης πόλεως ἐποίησαν*. Nepos Lyfandr. c. 1. Nam undique, qui Atheniensium rebus studuissent ejectis, decem delegerat in unaquaque civitate, quibus summum imperium potestatemque omnium rerum committeret. Vitiosam scripturam jam olim in libris scriptis dominatam fuisse apparet ex Harpocrationis, Suidae et aliis Lexicis vetustis; sed miror viros doctos hucusque eam in scriptis Historicorum non solum tolerasse, sed passim etiam assumpsisse, si qui liber scriptus obtulisset. Eadem est ratio vocabuli *τετραρχία* et *τετραδάρχια*. Demosthenes in Philippica nona, uti numeravit Harpocratio, de Thessalis in quatuor regiones *Θετταλιῶτιν, Φθιώτιν, Πηλοποννησίῳ* et *Ἑστιάδι* descriptis: *καὶ τετραδάρχιας κατίσθησι παρ' αὐτοῖς, ἵνα μὴ μέντοι κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἴθνη δαλιώσιν* unde tamen Harpocratio *τετραρχίας* scriptum retulit.

Apparet igitur, quantum sit discrimen inter *τετραρχίας* et *τετραδάρχιας*, inter *πενταδάρχιας* vel *πενταρχίας* et *πεντάρχιας*, inter *δεκαδάρχιας* et *δικαρχίας*; illi enim quatuor vel quinque vel decem regionibus vel hominibus imperant vel praesunt, hic vero quaterni, quini vel deni simul imperant vel praesunt hominibus vel civitatibus vel regionibus. Carthaginensium igitur *πενταρχίας* ab Aristotele numero plu-

rali commemoratae non sunt quinqueviri, sed quinqueviratus, magistratus aliqui, qui cum imperio mittebantur quini ad civitates imperio Carthaginiensium subjectas regendas. Verum de imperio eorum pentarcharum, quorum numerum non definit Philosophus, statim videbimus.

τῶν ἄλλων] Reperit ἀρχῶν e vocabulo πνταρχίας. Sequens ἐξεληλυθότις Aretinus et Ramus vertunt *defuncti magistratu* ut postea vulgatum *μείλλοντες designati*. Antiquus Interpretes *praeteriti — futuri*. Victorius cum *exierunt magistratu et cum capturi ipsam sunt*. Lambinus et *defuncti magistrati et antequam ineant magistratum, reipublicae praesunt*. Giphanius ineptissime nam et *praeteriti et futuri imperant*. In annotatione pejus etiam: *quod iidem in perpetuo fere sunt magistratu, administrato scilicet centumviratu, quia fiant post quinqueviri: qua continuatione fit, ut diutius in magistratu hi sint, quam reliqui omnes*. Heinsius: *qui per successores suos facile id obtinent, ut et ante et post gestum magistratum multum possint et imperium obtineant*. Vix credibile videbitur tot viros, quos Schlosserus et Garvius duces sequuntur, in uno verbo *μείλλοντες* interpretando omnes aberrasse, et cum vitium in eo absconditum subodorati non essent, sententiam totius loci pervertisse. Verbum ἐξεληλυθότις vertunt *defuncti magistratu*, quod interim illis concedamus, quamquam male factum; sequens igitur *μείλλοντες* debebant ad idem verbum ἐξεληλυθότις referre, itaque *μείλλοντες ἐξέρχονται* vel *ἐξιλεύσονται* vertere et *qui defuncturi erant*. Quem sensum verborum cum illi absurdum et a re alienum animadvertissent, eo devenērunt, ut verterent, quasi *μείλλοντες ἀρχῶν* scriptum esset. Verum nolo commemorare ineptias dictionis et sensus, si dicat Aristoteles ἐξεληλυθότις ἀρχῶν καὶ μείλλοντες ἀρχῶν ἀρχῶν: usum linguae constantem urgeo, qui postulat, ad verbum antecedens ut referatur sequens *μείλλω*, sive participium sive tempus aliud usurpetur. Isocrates in Helenae encomio τὰς μὲν ἐπέρχων, τὰς δ' ἱμείλλων (περὶ τῶν), ταῖς δ' ἡπείλων τῶν πέλειων. Paulo aliter Demosthenes pro Corona, τὰ μὲν ἱμείλλων ὥς ἰδέσθαι τῶν καίων, τὰ δ' ἤδη παρῶν ubi ex posteriore membro παρῶναι intelligitur in priore.

Vigeri librum dum evolvo, si forte plura ibi exempla posita commemorare possum, reperio p. 263. no. VIII. haec verba: *Apud Aristotelem potissimum ei μίλλοντες opponuntur τοῖς ἐξελλυθῆσι, quemadmodum apud Romanos designati magistratus opponuntur magistratu jam defunctis. Dici ergo potest ei τε τῷ ἀρχῆν ἐξελλυθῆσι καὶ οἱ μίλλοντες, tam qui magistratu abierunt, quam qui magistratus designati sunt.* Haec cum legerem, vix oculis hisce meis credidi, miratusque sum dum viros illós, qui Vigeri librum annotationibus ornavunt et passim emendarunt, peccatum tam enorme silentio transmississe. Sed illi locum Aristotelis ignorasse videntur; quare de sententia judicare non sustinuerunt. Vides quantum primi interpretis auctoritas apud sequentes valuerit! Vigeri librum consulere fere solent, qui linguae non satis periti scripta Graecorum interpretanda sibi sumunt, veluti Schlofferus; itaque non mirum, si is etiam cum Garvio a sensu verborum Vigerum ducem secutus aberravit.

Supereft ut quaeramus, an graece ἐξέχισθαι τῷ ἀρχῇ dicatur de iis qui magistratu defuncti sunt? Scio apud Aristotelem aliosque dici βαδίζιν, ἔχισθαι eis vel πρὸς τὰς ἀρχάς, accedere ad vel suscipere magistratus; sed illius dictionis exemplum allatum nondum vidi nec ipse reperi. Quod si etiam alicubi repertum fuisset, tamen id ad hunc locum et hanc sententiam non pertineret. Sequens enim μίλλοντες sententiam plane absurdam et contrariam reddit. Restat igitur, ut vitium in verbo μίλλοντες agnoscamus, quod vidit jam olim Sylburgius, qui μένοντες ejus in loco reponi voluit; quo facto sententia Philosophi manifesta fit, et significatio verbi ἐξελλυθῆσι propria retinetur. Igitur non dubitavi viri docti emendationem necessariam et certissimam recipere, quam Conringius etiam probavit. Apparet ita eos magistratus, quos quinqueviratus vocat Philosophus, emitti solitos ex urbe Carthagine, qui regerent vel provincias vel singulas civitates; sed imperium etiam retinuerunt, cum non egressi in provincias vel civitates domi manerent.

ἀμίσθους καὶ μὴ κληρωτάς] Respicit ad democrantias velut Atheniensem, ubi δικαστικοὶ et ἐκκλησιαστικοὶ solvebatur civibus, qui conciones frequentabant, et judicia exercebant forte ducti.

ὕπὸ τῶν ἀρχαίων — πάσας] Aretinus *judicia quoque omnia a cunctis magistratibus judicari*. Legit igitur πάντων additum, quod habet Editio Basileensis, sed recte improbavit Montecatinus, male probavit Conringius. Victoriis jam suspicatus erat ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχαίων scribendum esse; Lambinus nec πάντας nec αὐτῶν expresit; Ramus *quod omnia judicia a cunctis ordinibus, non alia ab aliis*. Giphanius in annotatione Victorii conjecturam sequitur, et narrationem ipsam refert ad aristocratiam, uti facit etiam Lambinus. Contra cum Montecatino Piccartus et Heinsius oligarchiae notam facit, quod iidem iudices causas omnes judicabant. Sane praecedens ἀριστοκρατικοί debet etiam ad sequentia de judiciis pertinere, cum aliud iudicium de hac re suum non interposuerit Aristoteles. Conjecturam Victorii firmanon solum verba sequentia καὶ μὴ ἄλλας ὑπ' ἄλλων καθάπερ ἐν Λακεδαιμονίῃ, sed etiam locus libri 3, c. 1, 7. καὶ τὰς δίκας δικάζει κατὰ μέρος, οἷον ἐν Λακεδαιμονίῃ τὰς τῶν συμβολαίων δικάζει τῶν ἰσχυρῶν ἄλλος ἄλλας, εἰ δὲ γίγνεται τὰς φοινίκας, ἰτίαν δ' ἴσως ἀρχὴ τις ἰτίαν. Victorius etiam annotavit intelligi ordinem iudicum a Livio libro 33. memoratum. Recte igitur Heinsius: *quale est inter cetera, quod causae ibi ab eodem omnes magistratu judicantur*. Male, quem alibi nimis fideles sequuntur ducem, hic deferuerunt Schlosser et Garve; ille enim vertit *von den obern Regenten*, et intelligit Suffetes vel reges cum senatoribus; hic vero simpliciter *von Magistratspersonen* posuit, sed errorem novum addidit his verbis: *nicht, wie in Sparta, wo die Richter zum Theile Privatpersonen sind*. Hucusque disputatio satis bene procescit; sed subito turbat omnes has rationes locus alter infra 3, 1, 7. ubi post exemplum Lacedaemoniorum antea positum sequuntur haec: Τοῖς αὐτοῖς δὲ τρόποις καὶ περὶ Κερχεδῶνα· πάσας γὰρ ἀρχαὶ τῆς κτίουσι τὰς δίκας. Vides verba ἀρχαὶ τῆς comparata cum exemplo Lacedaemoniorum aliud

significare non posse nisi magistratus plures et distinctos. Itaque emendatio Victorii in hoc nostro loco τῶν αὐτῶν ἀρχαίων vera esse non potest. Magistratus enim si iidem iudicia omnia exercent, non potest simul dici magistratus certos et diversos diversa iudicia exercere. Consequitur inde, ut suspicemur aliud praeterea in hoc loco vitium latere, cum res eadem diverso modo narrata similiter exemplo Lacedaemoniorum illustratur. De Lacedaemoniorum institutis nulla superest dubitatio; in eorum igitur mentione vitium residere non potest. Quod si hanc narrationem de iudiciis Carthaginensium cum altera libri tertii conciliare volueris, nulla alia via patet, nisi ut ad alteram emendationem descendas, et scribas. Καὶ τὸ τὰς δίκας μὴ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχαίων διακρίνεσθαι πάσας, ἀλλ' ἄλλας ὑπ' ἄλλων καθάπερ ἐν Λακεδαιμονίᾳ. Maluisssem defungi transpositione negationis μὴ ex membro posteriore ad anterius, sed opposita sententia postulat ἄλλως, nec patitur copulam καὶ subdi. Verum conatibus his iterum obstat locus Livii commemoratus a Victorio 23, c. 46. *Judicium ordo Carthagine ea tempestate dominabatur, et maxime quod iidem perpetui iudices erant: res fama vitaeque omnium in illorum potestate erat: qui unum ejus ordinis, idem omnes adversarios habebat: nec accusator ad infestos iudices deerat.* Bene vidit Victorius, pugnare haec cum posteriore Aristotelis loco; et dissidentes scriptores in concordiam reducere studuit temporum distinctione, quibus immutatum fuerit institutum ab Aristotele ibi traditum. Verum non animadvertit vir doctus Aristotelem eo ipso in loco tradere ea, quae pugnant cum hoc nostro, ubi Lacedaemoniorum exemplum in contrarium affertur. Quodsi Aristotelem in concordiam secum et cum Livio redigere volueris, tum in priore nihil, praeter additum αὐτῶν, mutabis, sed in posteriore addenda erit negatio. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ Καρχηδόνια: tum vero ἀρχαίαι τινος debent esse iidem magistratus, quos priore in loco τὰ αὐτὰ ἀρχαίαι dixerat. Quam tamen interpretationem insolentem et duram esse confiteor. Debebat enim esse ἀρχαίαι τι. Haec igitur difficultas undique circumstans cogit

nos fateri dissentire Aristotelem a Livio, et priorem locum potius esse vitiosum censendum, inprimis si respiciamus illud argumentum, quod postremo loco considerandum venit. *Ἀριστοκρατικοὶ* enim ait esse, id est proprium aristocratiae, ab iisdem magistratibus omnes causas judicari. Quae sententia minime congruit opinioni Aristotelis toties in his libris significatae: potius contrariam pluribus in locis sibi placere significavit. Unde plures interpretes notam hanc ab Aristotele positam ex vulgata scriptura potius ad oligarchiam referendam censuerunt.

5. ἢ *εὐδοκίᾳ τοῖς πολλοῖς*] Vetus Interpres *ut videatur multis*. Aretinus vertit: *in eo quod etiam multi comprobant: non solum enim optimos, verum etiam ditissimos consent magistratibus esse ponendos*. Victorius *e quodam sensu, qui probatur multis*: quasi ἢ *δοκίᾳ* scriptum legerit. Lambinus ex quadam cogitatione et opinione vulgi. Ramus quadam ratione, quae plerisque comprobatur. Giphanius maxime opinione quadam, quae est in multis. Heinsius Lambinum sequitur. Peslme Schlofferus: *ist die von so vielen so sehr gelobte Einrichtung der Carthaginienser*.

ἀδύνατοι γὰρ] Aretinus *quasi impossibile sit*, Victorius *quasi fieri non possit, ut*. Rectius Lambinus *Fieri enim non posse arbitrantur*.

ταῖς μειοτάταις] Intelligo *ἄρχαις*, repetendum ex proximo *ἐλιγαρχικαῖς* vel *ἄρχαις* vel *ἄρχαις*.

6. *ἐνδοξία*] Male Camotiana, vetus versio et Sepulveda *ἀποξία* habent, verum Aldina, et Aretinus vertit *opes*. Sed quod de vetere versione tradunt, id secus ipse esse reperi; ad abundantiam enim in utroque exemplo reperi.

ἐνδοξία *ἐνδοξία*] Aretinus, Lambinus, Ramus et Giphanius *venales esse* vertunt, Victorius *publice vendi et pretio parari*. Heinsius *summas potestates prostitui ac venum quasi publice exponi*. Schlofferus *so gut als käuflich*, Garvius *auf gewisse Art käuflich*. Praecipue autem respicit Philosophus sumtus faciendos initio novi magistratus, ut sequens *ἀπαρτίζοντες ἄρχαις* docet, qui quales quantique fuerint, ignoratur.

7. ἐτι δ' αὖ] Aretinus et vetus Interpres γὰρ vertit. Sed de vetere interprete iterum me contrarium docuit inspectio gemini exempli. Ibi simul reperi auctorem πολιτικῶν scriptum reperisse. Giphanius censet respici ad locum Platonis libro 8. reipubl. c. 5. τιμωμίη δὲ πλάττει ἐν πόλει καὶ τῶν πολιτῶν, ἀτιμωρία ἀρετὴ τε καὶ εἰ ἀγαθὴ. Posuit idem similem locum Ciceronis libro 3. de Legibus: *si memoriam temporum replicare velimus, reperiemus, tales fuisse cives, quales in republica fuerint principes.*

τὰς ἀναιμίας] Aretinus qui per largitionem adipiscuntur dignitates. Victorius qui emerit. Lambinus qui magistratus emerunt. Ramus qui pretio et pecunia ad ipsi sunt magistratus. Giphanius qui magistratum emerint. Heinsius qui dignitatem emit aliquam. Vides interpretes omnes scripturam ἀναιμίας reddidisse, quam et ipse praefero. De re testatur Polybius, quanquam aetate multo inferior, 6, 56. παρὰ μὲν Κάρχηδονίους δῶρα φανεῶς δίδοντες λαμβάνουσι τὰς ἀρχάς. Deinceps vetus Interpres φανέστερος δ' αὖ scriptum vertit.

εἰ καὶ πρῶτον] Aretinus opulentiam abiecit: reddidit nempe scripturam Aldinae εὐπορίας, quam ex vetere interpretatione correxit Victorius, vertens *si abiecit egestatem*, in annotatione vero: *si neglecta paupertate proborum virorum nec tantopere ipsa reformidata non rejecisset illos a republica.* Valet igitur πρῶτον abjiceret et non attenderet egestatem. Lambinus *et si virorum bonorum facultates et copias rei familiaris deferebat ac praebebat.* Ramus *si legislator in viris bonis hanc opulentiam non requireret.* Optime Giphanius quando bonorum paupertatem neglexerat. Male iterum Heinsius: *quod hic fieri non potest, quia pauperes rejecit legislator. Quorum probitatem si destituit, quod tales sunt, saltem dare operam debebat etc.* Erravit etiam Schloffer, sed recte vertit Garve. Ceterum vetus Interpres non solum perferret penuriam h. l. vertit, sed paulo postea ἀλλὰ γὰρ male sed et reddidit.

8. κρίνετέρος τι γὰρ] Aldina γὰρ omisit, ut Aretinus verba ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ubi Aldina et Victoriana prior praepositionem neglexit.

Δῶλον δὲ τῶτο] *De diversis muneribus accipiendum est*, inquit Camerarius: nam in navi et gubernator et proreta et κλισύτης nominatur: in militia autem imperator, tribunus, centurio et caeteri. Heinsius: Utrobique enim nemo est, qui non aut pareat aut imperet, nemo qui non munus exsequatur suum, nemo qui non unum hoc agat. Ibi enim imperator, hic quem nauclerum vocant, solus imperat: ibi milites, hic remiges ceterique omnes parent; et hoc quisque agit, quod intelligit ac didicit. Ramus in quibus imperandi parendique ratio mirifice distincta ac distributa cernitur. Piccartus optime: itaque divisa officia ut ini solum pareant, summi solum imperent, intermedii superioribus pareant, imperent inferioribus; summus exercitus dux solum imperat, lixae et calones solum parent; intermedii officiales et imperant et parent.

9. ἀρίστα ἐκφύγει] Arctinus cum ad paucorum potentiam vergat — optime illud effugiunt. Victorius cum republica vergat ad dominatum paucorum, optime declinant invidiam. Lambinus, cum eorum republicae administrandae ratio ad paucorum potentatum spectet, optime tamen hoc incommodum effugiunt. Ramus commodissime tamen omnes inde profectas difficultates effugiunt. Giphanius, inepte: republica autem oligarchica, facile effugiunt divitiis, semper partem aliquam populi emittentes ad oppida. Heinsius. Ceterum in multis ipsos ad imperium paucorum contra institutum proprium quotidie delabi, ipsi quoque intelligunt; ideoque et huic rei medicinam excogitarunt ipsi. Camerarius ait Carthaginienses ad iumentum quacivisse ad fulciendum principatum paucorum et effugienda hac in parte incommoda. Deesse vocabulum aliquod jungendum verbo φεύγει manifestum est; Victorius τὸν φθόνον supplevit vertendo, Ranius difficultatis, alii aliud. Idem desiderat sequens ἰσῆται.

τῶ πλετιῶ] Arctinus ditetur, Victorius ditant semper — praeficientes ipsam oppidis suae ditionis. Lambinus. eo quod semper aliqua pars populi dives est, dum aliquos de populo in oppida minora dimittunt. Ramus: ut enim pars civitatis augeri ditarique possit, colonias in alias civitates deducunt. Giphanii locum supra posui. In annotatione ait: si inter-

dum in colonias emittantur in urbes, inquam, occupatas, et in his bona iis attribuantur, Heinſius Semper enim aliquos e populo in vicinas ablegare solent civitates, ut rem ibi faciant nimirum, utque ex praefecturis aut ex agris quos assignant, pinguiores fiant. Vides igitur etiam Heinſium sequi scripturam a me receptam *πλετιζουσιν*, cum Aretino et Victorio: vetus Interpres habet *indicando*, Thom. *judicando*, utrobique latere videtur in *ditando*. Verbum autem *ἐκπίμποντες* refert Victorius ad praefecturas, Heinſius ad praefecturas et colonias simul, alii ad solas colonias, quibus adversatur *αὐτοῖς τι — μέγας*. Hominum enim et civitatum examina non possunt quot anni, sicut apum, exire et emitti in colonias. Camerarius vulgatam secutus addit: *Quomodo autem ablegaverint, deductisne coloniis, an alia ratione, non explicatur ab auctore, neque mihi est exploratum.* Non meminerat vir egregius loci infra 6, 3, 5. ubi est: *τοιούτων δὲ τινα τρέπον Καρχηδόνιοι πολιτευόμενοι φίλον κίκτηται τὸν ὅμιλον· αὐτοὶ γὰρ τινας ἐκπίμποντες πρὸς τὰς περιουσίας ποιῶσιν ἐν πύργοις.*

τῶν γὰρ ἰστέται] Aretinus per hoc illi arbitrentur ac certe efficiunt. Videtur igitur *ἰστέται* scriptum legisse. Idem sequens *ἀρχομένοις* vertit gubernatoribus tanquam *ἀρχόντων* scriptum legisset, et sequentia: *nullum enim est remedium legis ad quietem adhibitum.*

καὶ (τῆς) Κρητικῆς] Articulum cum Sylburgio inferui.

Ad Caput IX.

ἔθνη] Nescio qui factum, ut Zuingeriana *ἔθνη* daret, quod vertisse videtur Lambinus alii *externis quibusdam populis*. Deinceps Aldina *ἔθνη καὶ γὰρ*, Basil. καὶ ἔθνη γὰρ habet.

2. *πρὸς μὲν — ἰστέται*] Aretini versio haec omisit, uti deinceps verba *τὴν πατρίδα* quae veterem vertit Victorius, *patriam atque avitam* Lambinus, *patriam* Ramus, Giphanius, *jus illi suum atque antiquam civitatis formam olim ibi usurpatam reddidisse* Heinſius. Sensisse videntur hi, quorum sententiam

Aristoteles refert, cum illis, qui Theseum primum auctorem democratiae Atheniensium fuisse statuerunt.

3. τὰ δικαστήρια — κληρωτὰ ὄντα — ταῦτ' ἴσχυι] Ausus sum vulgatam scripturam κύριοι — δικαστήριον — κληρωτὸν ὄν — τῶν sententia flagitante mutare. Non unum Athenis iudicium fuit, in quo iudices sorte electi et populus dominabatur, sed plura, et magno iudicum numero collecta quaedam. Forum inepte interpretantur vulgatum Victorius et Lambinus, iudicia recte Ramus, Giphanius: *iudices, qui sorte e populo deligebantur* posuit Heinsius. Similiter supra τὸ δὲ δικαστήριον δημοτικὸν scriptum vertit vetus Interpres.

βελὴν Ἐφιάλτης] Diodorus 11, 77 sub Olympiade 80, 1. Ἐφιάλτης ὁ Σικανίδης δαμαγωγὸς ὢν καὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τῶν Ἀρειοπαγιδῶν παρεξήνας ἔπεισε τὸν δῆμον ψηφισματι μείνωσι τὴν ἐξ Ἀρειοπάγης βελὴν καὶ τὰ πάτρια καὶ περιβόητα νόμιμα καταλῦσαι. Cf. omnino Plutarchi Cimon. c. 15. ubi res distinctius narratur. De auctoritate senatus Areopagitici dicitur infra ad Librum quintum. Totum hunc locum de legislatione Solonica bene explicuit Perizonius ad Aeliani v. h. 8, 10. Verbum ἐκέλευσι vetus Interpres vertit *prohibuit*.

πρόηγαγε αὐξάν] Aretini versio auctior: *populi vim augere perseverarunt donec in istam quae nunc est licentiam pervenit*; Victorius etiam *rem perduxerunt augendo*, Lambinus *populi maiestatem augens*, Ramus *addendo atque augendo praesentem democratiam confirmarunt*. Referenda sunt verba duo ad τῶν τὸν τρόπον.

4. φανύας] Aretinus vertit: *accefferunt patroni seditiosi contra bonos et modestos cives, qui rempublicam gubernarent*. Videtur igitur scriptum legisse ἀντιπολιτευόμενοι τοῖς ἐπισιτικῇς vel πολιτευόμενοι ἀπὸ τῶν ἐπισιτικῶν. Lambinus etiam vertens et blandos oratores quasi ductores ac magistrōs cepit improbos ac turbulentos pro bonis et moderatis administratoribus. videtur ἀπὸ πολιτευόμενοι scriptum voluisse, quae ratio placuit Casaubono et Conringio, et videtur omnino praeferrenda, praecipue si ἀπὸ τῶν πολ. ἐκ. scripseris. Vetus Interpres pro politico conversantibus *epiekois*. Ceterum Sepulveda *καυαγίας* conjicientem pro *καυαχίας* refellit Victorius.

Camerarius autem: *Sunt, inquit, qui veriore scripturam esse hujus loci putent τῆς ναυμαχίας: nequaquam, ut videtur, inconsiderate: In priore nomine est significatio praefecturae et principatus in re navali: in posteriore praelii navalis, quod est ad Salamina sic commissum, ut virtus populi Atheniensis emereret. Eandem causam mutatae veteris reipublicae in popularem dominatum pluribus in locis horum librorum memoravit Philosophus.*

ἀποδίδου] *Malim ἀποδῆναι. Aretinus etiam tradidisse, Victorius et Giphanius tribuisse vertunt, tribuere Lambinus.*

τρίτη τίλη] *Arctinus omisit, Victorius et e tertio censu, qui ordo vocatur equestris, Lambinus et ex equestri ordine, qui tertii census et tertiae classis est. Ramus classem recte nominavit, Giphanius tertio censu, Heiusius partium vocabulo usus est. Camerarius τιμήματα censum, τίλος classem recte interpretatur, et monet Plutarchum cum Polluce tertiam classem facere τῶν ζευγυτῶν. Sed Harpocration in voce ἱππῶς ex nostri descriptione reipublicae Atheniensium ita refert; Σόλων τις τίτταρα διείλε τίλη τὸ πᾶν πλεῖστος Ἀθηναίων, πεντακλῆσιομιδίμυς καὶ ἱππίας καὶ ζευγίτας καὶ θῆτας. Idem in vocabulo θῆτης haec habet: ἔτοι δὲ ἡδμιᾶς μετιύχον ἀρχῆς ὡς καὶ Ἀριστοτέλης δηλοῖ ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ· ὅτι δὲ ἔκ ἰστρατιύοντο, εἴρηκε καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Δαιταλιύσει. Qui pertinebant cives ad classem equitum, ἱππᾶδα τιλιῶν, qui ad capite censos θῆτας, θητικὸς τιλιῶν. Sed dictum etiam fuit τις ἱππᾶδα τιλιῶν; hinc alii τις ἀνδρας τιλιῶν, τις Βοιωτῆς τιλιῶν, et similia in Lexico meo apposita usurparunt.*

5. πειρῶνται — συνάγιν] *Aretinus vertit inducere, Victorius concludere, Lambinus optime omnium multis argumentis collectis demonstrare, Ramus disputant et contendunt, Giphanius multis collectis ostendere, Heinsius contendunt. In Aldina et Basil. est καὶ τινες καὶ συνάγιν.*

ἀεκιπτότερον τῶν χρόνων] *Vulgatum τῶ χρόνῳ correxī ex Aretini versione: sed qui ista dicunt, tempora non supputant. Victorius cum tempus refragetur. Lambinus tempora repugnant, Ramus temporis ignorantia labuntur, Giphanius non satis tempori congruenter. Heinsius temporum ignari, quorum*

rationem nimis imperite confundunt De Onomacrito Lorenfi aliunde non constat; Atheniensem diversum memoravit Herodotus 7, 6 aliique. Thaletem Cretensem alii Θαλάταν vocant, de quo compara Plutarchi Lycurgum c. 4. et Strabonis librum 10. p. 735. De Zaleuco et Charonda eorumque legibus comparabis egregiam Hecynii disputationem in Opusculorum Academicorum Volumine II.

6. Βακχιαδων] Antiquam scripturam Βακχιαδων primus correxit Sylburgius. Deinceps verba μυδαλιγγει — ἔκως ἀποπτος amisit Aretinus, qui tamen verba ob animi insensionem addidit et subjunxit verbis: *non sit conspectus in Corinthium agrum*. Vetus Interpres *Bachidorum* vertit, deinde pro διαμισήσας vertit *recordatus*, ergo διαμήσας scriptum legit; denique ἀπίχμιαν *abstinentiam* vertit.

7. τὴν ταφὴν] Aldina et Codices scripti Victorii omnes γκαφὴν, quod Victorius vertit *sic testamento cavisse*. ταφὴν vertit vetus Interpres, Lambinus cum Sepulveda, atque ita habet Basileensis, et correxit Camerarius. Victorius idem posuit, dubius tamen de scriptura.

μη' ἀποπτες] Victorius et Ramus vertunt *ne aspici posset*. Lambinus et Giphanius rectius *ne prospici posset*. Camerarius ἀποπτος esse ait h. l. *regionem, quae conspici posset, vel in quam pateret prospectus, cum apud Sophoclem contra significatio sit non aspicientis et non apparentis*. Locum Sophoclis Oedipi Regis versu 768 posuit etiam Victorius ἀγχεῖ σφι πίμψαι κατὰ ποιμνίῳ νομάς, ὡς πλείστοι εἰν τῷ ἀποπτος ἄττιος · ubi Scholion interpretatur ἔξω τῆς θίαις τῷδε τῷ ἄττιος. Idem Ajacis versu 15. ὡς ἐμαθίς σε, καὶ ἀποπτος ἦς, ὅμως φώνημ' ἀχέω. Dioclem aliunde notum non habemus. Diversum Syracusiorum legislatorem Dioclem ex Diodoro memoravit Camerarius; alium Megarensē celebravit Theocritus Idyllii XII. versu 29.

παιδεποιίας] Aretinus male *de prole procreanda* et θιτικῆς *proletarias* vertit. Aretinum cum vetere Interprete θιτικῆς scriptum legisse monet Montecatinus. Sed vetus Interpres *de puerorum procreatione* — *positivas leges* posuit, Thomas Aquinas autem *proletarias* posuit in Commento,

quod ad *θετικὰς* retulit Montecatinus. Victorius recte de adoptione filiorum. Lambinus de procreatione liberorum — *leges positivas vel positivas*. Ramus de liberorum procreatione — *leges proletrias*. Giphanius et Heinsius cum Victorio faciunt; *θετικὰς* Heinsius *adoptivas* vertit. Conjecturam Sepulvedae *τικτικὰς* legentis refellit Victorius, qui monet *θετὸς* videtur Atticis esse eisdem, quos alii *ποιτὸς* vocant. Couringius insulse antiquam interpretationem defendit. Haud scio an huc pertineat lex Thebanorum memorata ab Aeliano v. h. 2, 7. *Νόμος* — ὅτι ἐκ ἑξῆστι ἀνδρὶ Θηβαίῳ ἐκδεῖναι παῖδιον, εἰς εἰς ἐρημίαν αὐτὸ ῥίψαι, θάνατον αὐτῷ καταφρασιόμενος. 'Αλλ' ἐὰν ἡ πίσις εἰς τὰ ἰσχυρὰ ὁ τῷ παίδος πατὴρ, οὔτε ἄρξιν τῆτο οὔτε θάλῦ ἵστιν, ἐπὶ τὰς ἀρχὰς κομίζειν ἐξ ἀδίων τῶν μητρῶν σὺν ταῖς σπαργαίσις αὐτό· αἱ δὲ παραλαβῆσαι ἀποδίδονται τὸ βερίφος τῇ τιμῇ ἰλαχίστην δόντι· ῥίτῃ τε πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐμολογία γίνεταί, ἢ μὴν τρίφειν τὸ βερίφος καὶ αὐξηθὲν ἔχειν δῶλον ἢ δῆλον θρεπτήρια αὐτῷ τῇ ὑπηρεσίαν λαμβάνοντα. Fortasse fuit haec lex pars generalis illius legis de liberorum numero exaequando per adoptionem.

8. *δίκαι τῶν ψευδομαρτυριῶν*] Vulgatum *ψευδομαρτύρων* ex usu scriptorum Atticorum correxi. Recte Lambinus *falsorum testimoniorum actiones et judicia*, et Giphanius *judicia de falsis testimoniis*. Altera scriptura si servari deberet, tum scribendum fuisset *κατὰ τῶν ψευδομαρτυριῶν*.

τῇ ἐπισκεψῇ] Vulgatum *ἐπισκεψῇ* Aretinus vertit, *de his legem posuit*; alii aliter; correxit Bentleius Dissert. ad Phalarid. p. 369. probante Wesselingio ad Diodorum 12, 11. p. 485. Similiter in Polluce 3, 36 *ἐπισκέψασθαι* posuerunt librarii pro *ἐπισκέψασθαι τινι ψευδομαρτυριῶν*. Sequens *γλαφυρότερος* vetus Interpres *placenter* hic vertit.

Φιλοῦς — *ἀνομάλως*] Arctinus vertit *disparitas*, Victorius *aequalitas* rectius in annotatione *adaequatio*, Lambinus et Giphanius *inaequalitas*, Ramus *inaequalitatem patrimoniorum et hereditatum*, Heinsius cum Victorio sentiens recte hoc membrum translocasse et cum mentione legum Philolai conjunxisse videtur. Victorius comparavit locum ex Rhetoric. 3, 17, 3, ubi verbum *ἀνομαλῆσθαι* est in Victoriana

Aldina et Basil. aliae vero rectius ἀνωμαλίσθαι habent. De sensu tamen istius loci magna est dubitatio nondum explicata cura interpretum. Hoc vero in loco nulla videtur esse dubitatio de sensu eo, quem explicuit Victorius. Similiter variata fuit significatio verbi ἀνωμαλίσθαι, de quo dictum in Lexico Graeco. Denique Stephanus ἀνωμαλίσθαι scribi voluit, uti ἀνωμαλὸς et cognata vocabula vulgo scripta reperiuntur; sed nolui communem omnium Edd. scripturam mutare. Nomen Philolai Conringius alienum locum occupasse censebat; scilicet offensus, ut ante eum Giphanius, mentione legis unius separata a reliquarum commemoratione.

Πλάτωνες] Platonicarum legum mentio unde hunc in locum venerit plane alienum inter veros legumlatores, mihi plane incompertum est; nec video cur hoc in loco repetantur, quae supra copiosius fuerunt explicata, praeter duas res, συμποσιαρχίαν et alteram, quae sane ad legumlatoris curam non magis pertinent quam ad imperatorum bellorum.

συμποσιαρχίαν] Locus Platonis est libro 2 de Legibus p. 98. alter libro 7. p. 333.

γίνονται — ταῖν] Hingr. Sylburg. Ramus γίνονται habent. Deinceps Aldina et Basil. ταῖν χειρὶν dedit. Structurae verborum duritiam recte animadvertit Victorius, quam equidem librarii errori tribuendam et scribendum censeo καὶ ὅτι ἐν τοῖς πολιμικοῖς ἀσκήσις.

9. Δράκοντες — χαλιπότης] Plutarchus Solonis c. VI. Πρῶτοι μὲν ἔν τῃς Δράκοντος νόμοις ἀνέβη πληὶ τῶν φοιτικῶν ἄπαντας, διὰ τὴν χαλιπότητα καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιτιμίων· μία γὰρ ἐλίγη διὲν ὅπασιν ὤριστο τοῖς ἀμαρτάνουσι ζημία θάνατος. etcet. unde Aelianus v. h. 8, 10, καὶ τότε ἐπαύσαντο Ἀθηναῖοι χεῖροι τοῖς Δράκοντες· ἐκαλῶντο δ' ἐκείνοι Θεσμοί· μένους δ' ἐφύλαξαν τῆς φοιτικῆς αὐτῆς. Cf. etiam Gellii 11, 18. Hinc Θεσμιδίται Attici dicti fuerunt.

ἂν τι πταίῃσι] Vulgatum ἂν τυπτήσῃσι ex Codice suo, Plutarcho in Convivio Sapient. et Aristotelis Rhetor. 2, 25. correxit Camerarius, post eum Muretus Var. Lect. 14, 12.

& πρὸς τὴν ἰσχυρίαν] Victorius vertit *cujus leges sunt de cae-*
de, Lambinus et Ramus *cujus extant leges*, Giphanius *cujus*
sunt leges. Pro Ἀρχιδάμους cum Aretino et Sepulveda Gi-
 phanius Ἀρχιδάμους malebat scriptum. Sequens ἀρχίας Ca-
 merarius recte interpretatur eas, quarum status revera fue-
 rint in medio et gubernatio usitata. Aretinus male *princi-*
pales, Victorius *quae in usum venerunt*, Lambinus *quae ho-*
die servantur rectae, Ramus *quae fama et auctoritate celebres*
habeantur, Giphanius *veras*.

Ad Aristotelis Politicorum

Librum III.

Ad Caput I.

3. ποιητὰς πολίτας] Zuingeri ποιητὰς πολίτας per se et propter ineptam conjecturae rationem nemo facile probabit. Forte is e vetere interprete inductus fuit in errorem, qui *poetales* dixit. Ita vero Graeci civitate donatos vocabant, etiam τῇ ποιήσει πολίτας et δημοποίητας, ut Victorius et Giphanius monuerunt.

ἐπὶ συμβόλων κοινωνίῃ] Vetus Interpres qui a contractibus communicant. Victorius inepte qui communicant ut *tefferarum*. In annotatione tamen rectius interpretatur qui communicant iisdem commodis, exempli causa portubus et facultate mercium importandarum aut exportandarum, qui acceperunt notas quasdam ac *tefferas*, indicio quarum id tuto praestant. Aretinus ita: qui *fil'* (simul) contrahunt, cum per contractum forum sortiantur. Ramus: negotiatoribus qui *tefferis* utuntur inter se communibus. Camerarius *res contractas* interpretatus malebat tamen *συμβολαίων* scribi, usus etiam Demosthenico exemplo contra Lacritum: ἴσα γὰρ ἀμφοιβητήσι μὲ ἴσσι τῶν συμβολαίων, κρίσις δίδται. Lambinus: qui *tefferis* publice acceptis et ex publica conventionione inter se iura habent communia et *res* contrahunt. Giphanius iis quos inter est commercium, interpretatus quos inter est *jus commercii* aut *foedus aliquod*. Idem monet *σύμβολα* haec esse pacta ut Suidas

interpretatur et ipse Aristoteles infra c. 6. ubi est: *μήτε δια τὰς ἀλλαγὰς καὶ τῇ χρῆσει τῇ πρὸς ἀλλήλους· καὶ γὰρ αἱ Τεζεῖοι καὶ Καρχηδόνιοι καὶ πάντες, οἱς ἔστι σύμβολα πρὸς ἀλλήλους, ὡς μίας αἱ πόλεις ἦσαν. Εἰσι γὰρ αὐτοῖς συνθήκαι περὶ τῶν εἰσαγωγῶν, καὶ σύμβολα περὶ τῆ μη ἀδικεῖν καὶ γραφαὶ περὶ συμμαχίας·* ubi Aretinus quibus est commercium invicem, deinde σύμβολα pacta vertit. *Judicia ejusmodi συμβολικά* vocata fuisse ait Giphanius. Accurate Harpocratio *σύμβολα* ait esse συνθήκας αἱ αἱ πρὸς ἀλλήλους αἱ πόλεις δίδονται τὰ τῶν τοῖς πολιταῖς, ὥστε δίδονται καὶ λαμβάνουσιν τὰ δίκαια. Livius 41. *commercium juris praebendi repetendique* interpretatus est. Hinc δικάζουσιν ἀπὸ συμβόλων. Cf. Demosthenes p. 79. Festus. *Reciperatio est*, ut ait Gallus Aelius, *cum inter populum et reges nationesque et civitates peregrinas lex convenit, quomodo per reciperatores reddantur res, recipereanturque, resque privatas inter se persequantur.* Omnium accuratissime de his συμβόλοις exposuit Valesius ad Harpocrat. p. 133. Sepulveda hic solum verum vidisse ait Giphanius.

κοινωθεῖς] Vulgo sequebatur: καὶ γὰρ ταῦτα τῶν τοῖς ὑπάρχουσιν, quae damnavit merito Conringius, et recte omisit Aretinus cum veterē Interprete, quem ante omnes nominare oportebat.

ἀλλ' αἰσχρολογία — πῶς μετρίχους] Haec omisit Camotiana; librarius enim in similitudine verbi μετρίχους aberraverat. Victorius ait se locum hunc manentem olim ope veteris translationis restituisse; quod fecit in Variar. Lect. VII. c. 22. Vetus Interpres ita: *in multis quidem ergo locis neque his perfecte adventicii participant sed necesse tribuere assitorem.* Camerarius ex conjectura supplere conatus est, quae in versione Aretini legerat scripta ita: *quamquam multis in locis peregrini ne id quidem perfecte habeant, sed necesse est, ut patronum accipiant.* Ex quo fit ut imperfecte quodammodo sint fori judiciorum participes. Sed feliciter conjiciendo evenit Victorius. Uterque tamen in dictione *πρεσβύτης εἶμι* Attico juri propria consentit, quam Harpocratio exposuit, et ad eum Valesius. Comparavit Victorius etiam vocem Τίρεσθαι ad Creontem apud Sophoclem in Oedipo rege: *ὦστ' εἰ Κεῖσθαι πρεσβύτης γι-*

γράφουαι. Editio Basil. habet h. λ. ἀλλὰ καὶ παρὶς πα-
ραστάτη· διὸ ἀτίλως πως μετήχουσιν etcet. cujus scripturae au-
ctor usum fori Attici ignoravit. Ceterum Giphanius elegan-
ter vertit; *sed coguntur auctorem sumere vel capere*. Docet
enim latine *auctorem* vocari παραστάτη. Jurisconsulti Foemina,
inquiunt, non potest quicquam agere publice sine au-
ctore. Posuit etiam Cornelii Nepotis locum in Attico 3, 2.
de Phidia: *Hunc enim in omni procuratione reipublicae aucto-
rem habebant*. Sermo est de Atheniensibus Attico et ejus
παραστάτη statuas ponentibus; ubi suspicor habebat scriben-
dum. Interpretes Nepotis in interpretando vocabulo aber-
rarunt a vero Giphaniae admonitionis immemores, sed
recte additum in libris *actoremque* damnarunt.

4. Ἀλλὰ καθάπερ] Nihil deest, quod suspicabatur Con-
ringius; reedit enim oratio ad initium illud εἰ δὲ πολίτης ἢ
τῷ εἰκῆν ἐρίζεται.

ἐγγεγραμμένους] intellige οἰς τὰ λεξιτεχνικόν, in tabulas ci-
vium. Victorius: *nondum notatos in albo civium* interpreta-
tur; Aretinus *nondum aetate perfectos* vertens aliam scriptu-
ram secutus esse videtur. Ramus *qui nondum per aetatem
consi sunt*.

ἀφαιμένους] qui propter aetatem immunitatem et vaca-
tionem a muneribus publicis impetrarunt, ut recte Camera-
rius et Giphanius interpretantur. Aretinus verba illa λίσσι,
ἀλλὰ — τὸ λεγόμενον plane omisit, et deinceps posuit: *At
nos quaerimus*. Conringius ζητῶμεν δὲ malebat scriptum.

ἵγκλημα] Victorius *mendum, vitium, culpam* interpreta-
tur, Aretinus *adjunctionem quae restringat et corrigat*: vetus
Interpres *adjectionem* simpliciter vertit, ut diversum vocabu-
lum legisse videatur. Ramus satis eleganter: *quique nulla
ejusmodi exceptione excludatur*. Giphanius *reprehensionem*,
Lambinus *reprehensionem et criminationem*, Camerarius *crimen*,
id est quod obijci possit aut inferri ad explicandum.

περὶ ἀτίμων] De ἀτίμοις jure Attico Valesium vide ad
Harpocrationem.

χρείσιν καὶ ἀρχῇ] Joannes Stobaeus Eclog. Ethic. p. 328. male ex h. l. retulit ὅτι πολὺς ἐστίν, ὃ μάλιστα πολιτικῆς ἀρχῆς.

διὰ τινῶν — χρείσιν] Victorius post aliqua defixita tempora. Aretinus: ut non liceat interdum nec semel eundem habere aut post alia temporum spatia. Ramus aut certe nonnisi intra praescriptum quoddam ac definitum tempus. Lambinus aut certis ac praefinitis temporibus licet; Giphanius recte: aut certis quibusdam temporibus interjectis.

ὁ δ' ἀρίστος] Iung. Sylburgiana ὁ δ' ἀρίστος, quod probabat Conringius. At ita debebat esse ὁ δ' ἀρίστος εἶον ἢ τῇ δικαστῇ καὶ ἐκκλησιαστῇ: quomodo vertit Aretinus: aliae sunt indeterminatae, seu illius qui in concione deliberat et docernit. Variavit orationem Philosophus.

ὁ δὲ μίτιχιν — ἀρχῇ] Haec omisit Aretinus. Vetus Interpres verba καίτοι — ἀρχῇ omisit. κυριωτάτης vocat iudices et ἐκκλησιαστῆς, quod locum habet in republica Atheniensi. Contra Romae in senatu potius et curia de summa republica deliberabatur, cum Graeci id facerent in concione. Praeterea magistratus a iudicibus diligenter distinguit Plato Libro 5 de Legibus et Cicero multis in locis et Jurisconsulti, quoniam iudices sint privati omnes, magistratus vero personae publicae. Cui objectioni ut occurreret Aristoteles, distinctionem magistratus in ἀρισμῆνι et ἀρίστον ἀρχῇ induxit. Eam enim potestatem, quam iudex et concionator communem habent, peculiare nomen nactam non esse; igitur communi magistratus (ἀρχῇ) utendum esse cum aliquā tamen distinctione. Bene de hac re monuit Giphanius.

ἀνώνυμον γὰρ — τὸ δὲ καλῶν] Victorius caret enim nomine — quo decet utrumque appellare. Ita fere etiam Ramus et Giphanius. Brevius etiam Aretinus: est enim absque nomine publica potestas judicantis decernentisque in concione. Lambinus nomine vacat, nec satis est in promptu, quo nomine communi — sint appellanda. Equidem ὁ, τὸ δὲ καλῶν scribendam puto, nisi majus vitium subest.

ἐπὶ πάντας τὰς λεγόμενους] Victorinus congruit ad omnes vocatos cives. Aretinus super omnes alios vocatos cives. Ramus ac civis definitio quae in omnes qui dicuntur cives maxime conveniat ejusmodi fere est. Lambinus civis definitio quae ad eos omnes — maxime quadrare possit. Minus perspicue Giphanius civis igitur, qui maxime ad omnes jam allatos cives quadrat, talis fere est. At unde is allatos arripuit? An τὰς ἐξηκίδας alicubi scriptum legerat? Equidem perspicuitatis gratia πολιτὴς λόγος in locum vocabuli πολιτὴς reponere malim, quod ecce suggerit versio vetus: maxime congruit utique ratio civis ad hos. Sed exemplum Thomae vocabulum ratio omisit.

6. ἡ τριαῦτα] intellige ἑπτά. Conringius haec verba abundare et nihil ad rem facere putabat, a quo non dissentit Schloffer, qui cum Heinsio pro vocabulo πραγμάτων ponere ἐνομάτων malebat. De homonymis sermonem esse, quae dialecticum quidem genus unum habent, sed non physicum, monuerunt Victorius et Giphanius. ἡ τριαῦτα ἑπτά est igitur, quatenus eae res sunt tales, quae communi nomine tanquam generico comprehensae specie ita differunt, uti dictum est, praeter nomen genericum parum aut nihil habent commune. Recte Garve vertit: *bey Materien, wo die unter einem gemeinschaftlichen Namen zusammengefassten Sachen doch der Art nach unterschieden sind, so dass eine derselben als die erste und das Muster der übrigen, die andre nur als die zweite und so die folgenden als noch weiter von jenem Modell entfernt angesehen werden müssen: sich oft entweder gar keine oder sehr schwer die gemeinsamen Merkmale finden lassen, in welchen alle diese Sachen übereinkommen.* Vocabulum γλίσχρος vetus Interpres vix vertit.

ἑπτὰ ἑστὶ φανερόν] Conringius in hoc loco plane caecutiit, et in argumentatione partim reprehendit multa, alia desiderat, ubi omnia recte se habent. Non opus erit longiore disputatione, si correctionem ab eo propositam, ut ἑστὶ pro ἑστὶ legamus, consideraveris.

7. ἐκκλησίας ἐμίζου] Victorius: neque concionem recipiunt sed paucos ad deliberandum vocatos. In annotatione

monuit δῆμος hic esse statum popularem seu δημοκρατίαν. Contra Aretinus *neque concionis usus sed senatum habent*: quem secutus est Schloffer. *nec democratia est nec solennis et legitima populi concio, sed pro re nata consilium* indicitur et cogitur Ramus. *neque concio legitima sed extraordinaria* Giphanius, qui in annotatione Victorii errorem castigavit. Lambinus: *neque concionem usu receperunt sed conventum civium convocatorium*. Romanas res qui scribunt Graeci, senatum vocare solent τὸ συνέκλιτον, scilicet βελήν, ut monuit Victorius. Hinc natus error interpretum, qui συνέκλιτος hic similiter senatum interpretati sunt. Lacedaemonii γερουσίαν et γέροντας id est senatum habebant, et praeterea συνέκλιτους, vel, ut Xenophon in Hellenicis vocare solet, ἐκκλήτους, qui de iisdem usurpat vocem, ἐκκλησίαν, quam distinguit etiam μικρᾶς vocabuli, cum scilicet soli Spartani ad concionem vocantur, nec adfunt σύμμαχοι, ut demonstravit Morus in Indice Hellenicorum. Quae fuerit ecclesiae Spartanæ potestas, docet Plutarchi Lycurgus c. 6, 3. Cogebatur a senatoribus et regibus populus, qui propositam ab iis rem vel firmabat vel improbat. Itaque τομίμης vel κύριος ἐκκλησίας ut Athenienses non habebant; Atheniensium conciones summam sibi reipublicae arrogabant.

γέροντες τὰς φρονίμους] Cicero de Senectute c. 14, 12. *Apud Lacedaemonios quidem ii, qui amplissimum magistratum gerunt, ut sunt, sic etiam nominantur senes*. Idem de Divinatione 1, 43. *Lacedaemonii regibus suis augurem assessorem dederunt, itemque senibus (sic enim consilium publicum appellant) augurem interesse voluerunt*. De potestate senum Plutarchus Lycurgi c. 26. ait senatum habere τὸ σύμπαρ κράτος ἐν τῇ πολιτείᾳ, κύριοι ὄντα καὶ θανάτου καὶ ἀτιμίας καὶ ὅλης τῶν μεγίστων. De Carthaginiensibus alibi videbimus.

8. Ἀλλ' ἔχου γὰρ] Verum tamen Victorius, *At enim Ramus, Sed enim* Giphanius et Lambicus; Conringius in hac formula haesit, et vitium loci suspicatus est. Deinceps τῶν refertur ad ὁ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀρισμῖνος, quod in se continet plures personas, quas respicit sequens τῶν. Sequens

βαλίνεσθαι Camotianae βαλινεσθαι substitui voluit Camerarius. Verum reddidit Aretinus:

ταύτης τῆς πόλεως] Hujus tantum civitatis, in qua licet civibus omnibus κοινῶς ἀρχῆς βασιλευστικῆς ἢ κερτικῆς; reliquas enim civitatum formas excludit, et earum cives negat esse veros cives ex posita definitione. Deinceps πόλις est in Camot, Isingr. Montecatino: sed vetus Interpres πόλις vertit. Ceterum Joannes Stobaeus l. c. p. 328. hunc locum ita excerptit: Πόλις δὲ τὸ ἐκ τῶν τοιούτων πλεῖστος ἰκανὸς πρὸς αὐτὰρ κοινῶς ζῆν.

ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν] Victorius ut simpliciter loquar, Lambinus cum Aretino ut simpliciter dicam, Ramus et Giphanius ut summatim dicam. Male Schloffer im absoluten Verstande.

9. ἐξίζονται δὲ] Vulgatum δὲ merito damnavit Conringius; nulla enim est consecutio ex superioribus. Ipse etiam Victorius, Aretinus, Lambinus et Giphanius autem vertit: et vetus Interpres habet *determinant etiam*.

πρὸς τὴν χρῆσιν] ad usum Victorius vertit: Aretinus *Con-sueverunt autem eum etiam dicere civem*: Ramus: *Atque etiam more quodam et usu nonnulli civem definiunt*: Lambinus *definiunt autem civem ex usu*. Recte Zuingerus comparavit locum 1, 7 (11 Zuingeri) ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν γνῶσιν διατεταμένον ἰκανῶς, τὰ πρὸς τὴν χρῆσιν δὲ διαλεγεῖν. Πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα τὴν μὲν θεωρίαν ἰδιούτερον ἔχει, τὴν δ' ἐμπειρίαν ἀναγκαίαν. De eadem re variavit orationem 3, 5 (8 Zuingeri) τῷ δὲ περὶ ἑκάστης μεθόδου φιλοσοφῶντι καὶ μὴ μόνον ἀποβλέποντι πρὸς τὸ πράττειν, εἰκασίαν ἔστι τὸ μὴ παρορᾶν μηδὲ τι καταλείπειν, ἀλλὰ ἀληθῆ τὴν περὶ ἑκάστης ἀλῆθειαν, ubi Zuingerus recte τὸ πράττειν comparat cum χρῆσει, deinde τὴν μέθοδον cum γνῶσει, quam theoriam et praxin vulgo dicimus. Interpretum omnium solus Schlofferus admonitus a Zuingero verum vidit et partim reddidit: in *Rücksicht auf die Anwendung dieses Begriffs*. Postea dicitur idem πολιτικῶς.

ἢ τι πάππος] Vulgatam ἐπὶ πάππος monente Camerario correxi. Victorius vertit ut vetus Interpres *ceu ad avos duos*: Ramus *ad avos et proavos et his antiquiores et longius referunt*. Aretinus *ceu avos et proavos vel plures*. Vulga-

tum *ἐν* Giphanius tueri voluit vertendo *ut ad avos usque duos vel tres vel plures*, interpretatus avos, proavos, atavos, tritavos. Nec licet conjunctim scribere *ἐπιπάππαι*. Antea enim nominandi erant *πάππαι*, quos sequebantur *ἐπιπάππαι*, hos *πρόπάππαι*, hos *τρίτοπάππαι*; quanquam Pollux 3, 18. in explicandis his vocabulis ab Hesychio et Eustathio discrepet.

Οὕτω δὲ] Male Conringius dē scribendum censuit: quam *sic autem* vetus Interpres habet. Sequens *παχίως* vulgato *ταχίως* cum Camerario substitui et *pingui Minerva* vertit Lambinus, *leviter* Ramus, *succincte* Aretinus. ἢ καὶ τί ταχεν scriptum legit et vertit vetus Interpres.

Λαρίσσαιποιός] Vulgatum *Λαρίσσοποιός* monente Camerario correxi. Versio Victorii et Aretini *Larissaeorum opifices* vel *factores* habet, sed aliter latine reddere graecum vocabulum non potuerunt. De re dubitatur. Videtur tamen certum esse, quod posuit Victorius, Gorgiam, cum in urbe Thessaliae Larissa versaretur, interrogatum, quis civis Larissaeus dicendus esset, ambiguo responso difficultatem vitalisse et elusisse. Ambiguitas est duplex, altera in vocabulo *δημιεργός*, quod in Doricis civitatibus magistratum, vulgari vero et Attico sermone opifices et artifices quoscunque significabat. Deinde *Λαρίσσαιός* etiam vasculi genus coquinarium dictum fuisse patet ex epigrammate Leonidae Tarentini XIV. *Analectorum* 1. p. 224. ubi est: τὸς Λαρίσσαιός κρυόδοτος ἐψυτῆρας.

Ἔστι δὲ ἀπλῆς] Victorius et Aretinus: *Est autem simplex*. Ille quidem monuit recte, hoc non esse dictum contra Gorgiae vocem, quam satis antea descripserat verbis *ἀπλοῦς τὰ δ' ἐξηγητόμας*: sed referri ad definitionem civis supra positam dum ait, ipse errat, ideo *ἀπλῆς* sine acumine ullo interpretatus. Nam definitionem istam jam antea *πολιτικῆς καὶ παχίως* poni dixit. Male igitur etiam Ramus *sed hoc definitionis genus simplex est et imperitum*; Lambinus *Sed hoc est pingue et simplex*: Giphanius *Est autem rude*. Vocabulum *ἀπλῆς* isto sensu nusquam in his libris usurpavit Aristoteles. Igitur verior est interpretatio haec. ἔστι περικλῆς ἰστίς, ἀλλ'

ἀπλῶς id est, nihil habet quaestio difficultatis, sed ex nostra definitione facilis et simplex est responsio, si quaeritur, quis sit civis appellandus.

10. ὅσοι μετέχουσιν] Aretinus vertit; *Sed forsan de eo magis dubitari potest, cum facta mutatione recipiantur quidam ad communionem reipublicae.* Camotiana et Isingr. ἐκείνους ἔχουσιν dedit; Aretinus ἐκείνους ἔχουσιν videtur scriptum legisse; idem pro Clisithene nominavit Laschenem.

δέλως καὶ μετέχουσιν] Praeter Victorium et veterem Interpretem interpretes omnes veluti Aretinus, Ramus, Giphanius, Montecatinus et Lambinus copulam καὶ a nobis additam reddiderunt, quam addi voluit etiam egregius Wolfius Prolegom. ad Leptineam p. LXIX. δέλως καὶ ἔχουσιν μετέχουσιν maluit Valckenaer ad Herodotum p. 404. De re et Clisithenis institutis compara Perizonium ad Aeliani V. H. 5, 13.

καὶ τὸ τοῦ τῆς] Ita Camot. Isingr. Sylb. quod reddidit Aretinus et Lambinus; contra τὸ τῆς Victorius edidit et vertit. *Vetus Interpres et cum hoc — dubitabit.*

ἐνὶ ἑαυτῷ περὶ] Praepositionem Camot. Isingr. Montecatinus omittunt. *Pertinet ad primam illam quaestionem Aretinus vertit; copulatur ad vetus Interpres.*

πῶς ἢ πόλις] Aretinus, numquid. Sequens πολλὰ Camotiana omisit. Victorius neque alia multa hujusmodi servare. Igitur verbum ἐκείνους insertum videtur legisse. Lambinus etiam; neque ea quae convenerunt quaeque in obligationem deducta sunt, dissolvere volunt — neque multa alia hujusmodi pacta conventa servare. συμβόλαια διαλύει is contractus dissolvere, vetus Interpres communicationes: Aretinus pecuniam mutuatam solvere, Ramus nec aes alienum contractum dissolvere volunt, Giphanius neque pacta quidam servare volunt — neque alia multa ejus generis. Sequens ἰσῆς omisit Aretinus vertens quasi respublica vi ac victoria confest.

11. Εἴπῃ ἔν καὶ ἀμειψόμεθα τῇς] Victorius verba sequentia κατὰ τοὺς τρέποντας τῇς junxit cum his, interpretatus: si inveniuntur, qui eodem pacto tueantur statum multitudinis, freti, inquam, viribus propositumque cunctis in rebus habeant proprium bonum, non commune totius civitatis. Similiter Aretinus

tinus: Si igitur per hunc modum quaedam in populari statu
 fiunt: Vetus Interpres: Siquidem, ergo, in democratiam versae
 (Thom. versi) fuerint, quidam (secundum inserit Th.) hunc
 habent modum. Similiter dicendum civitatis hujus esse eas,
 quae hujus politiae, actiones, et eas quae ex oligarchia et ty-
 rannide. Ramus: Quare quemadmodum, cum in democratiam
 respublica adducta sit, ejus acta dicenda sunt acta democra-
 ticae civitatis, sic etiam prius eum oligarchia vel tyrannis es-
 set. Lambinus: quod si etiam nonnulli homines sub imperio
 et potestate populi hoc modo civiliter vivant, hujusque civita-
 tis et reipublicae sae sunt actiones, quas populus obit. Ego
 et hujus civitatis ac reipublicae, quae ex paucorum imperio et-
 cet. Giphanius: Quod si igitur quaedam hoc modo democra-
 tia utuntur, perinde dicenda erunt hujus esse civitatis et quae
 ex oligarchia et ex tyrannide. Horum interpretum nemo a
 vero propius abfuit quam Ramus; sed is κατὰ τοὺς ῥητορικοὺς
 plane omisit, quae equidem cum sequentibus copulavi,
 quoniam alias sensum pervertunt. Philosophus tertium exem-
 plum democratiae subjungit oligarchiae et tyrannidi. Si qui
 etiam, inquit, in populari statu vivunt, (subito vero deinde
 mutatio reipublicae facta est; hoc ex antecedente oratione re-
 petendum est) propter eandem rationem similiter dicendum est
 hujus respublicae acta esse, uti oligarchiae et tyrannidis. Fe-
 fellit partim viros doctos formula dicendi ὁμοίως καὶ, cum
 ex latino more usitatus sit ὁμοίως ἀπεναντίας. Sed ὁμοίως καὶ so-
 lent dicere Plato, Xenophon, Aristoteles atque omnino Attici
 scriptores. Cf. Valcken. ad Herodotum 7, 50. Duker ad
 Thucyd. 7, 71. Heindorf. ad Platonis Theaet. p. 321. Gi-
 phanius tamen in annotatione sensum loci vidit et his ver-
 bis explicavit: Verba illa, ut obscura, alii aliter reddunt: eo-
 rum tamen haec mihi videtur esse sententia: Quemadmodum
 acta in republica democratica habenda sunt acta civitatis
 democratiae utentis, ita et acta reipublicae oligarchicae ha-
 benda esse civitatis oligarchiae utentis, eademque est et ty-
 rannidis et aliarum civitatum ratio, nimirum ut ex reipu-
 blicae forma civitatis acta aestimentur. Verum his nondum
 satis quaestio dissolvitur, quae sint acta civitatis, republica

mutata. Videtur igitur Aristoteles subindicare, etiam republi-
blica mutata, civitatis nihilominus acta dici posse. Nam et
prior et quae successit, est civitas. Itaque acta civitatis dici
possunt etiam post mutatam rempublicam. Sed enim hoc dili-
gentius quaeri solet, an ejusdem civitatis acta esse videantur,
mutata republica. Atque ita princeps illa quaestio de actis ci-
vitatis non satis explicari potest, nisi cognita et hac quaestione,
quando eadem civitas vel alia dicenda sit; de qua capite proxi-
mo. Haec copiosius exponenda putavi, quod Conringius
in hoc loco haesit, et finem capitis lacunofum esse censuit.

εἰκῆς ἰ λόγος] Aretinus locus vertit. Ramus videtur
propria illius quaestionis hic esse disputatio. Lambinus: vide-
tur autem sermo, in quem nunc incidimus, ad hanc dubitatio-
nem accommodatus esse: Rectius Giphanius: Haec autem dis-
putatio ad hanc quaestionem pertinere videtur.

ἰππολαυσία] levissima investigatio dubitationis Victo-
rius, potissime Aretinus, cujus rei perceptio facillima erit Ra-
mus: hujus dubitationis ea quae maxime in promptu posita est
quaestio Lambinus. Rectius Giphanius: cujus quaestionis ex-
plicatio ea quidem, quae maxime sit in promptu, de loco et ho-
minibus. Fit enim ut dividantur locus et homines. Deinceps
πρᾶξις ἀπὸ τοῦ veteri Interpreti minor, Aretino levis dubita-
tio, Ramo facillor et expeditior, Lambino dubitatio lenior et
mitior, Giphanio quaestio facillior est, et εὐμάχια τ. ζήτησις
facilis explicatio, Ramo promptior explicatio, Lambino facilis
ad explicandum quaestio: Vetus Interpres alleviatio. Inepte
Victorius copia hujusce quaestionis.

12. τὸν αὐτὸν τόπον] Camot. αὐτὸς omisit. Post τείχεσιν
Aretinus verbum insertum vertit: definitur hoc. Ita fere
etiam Lambinus; et Ramus aestimari potest. Atque omnino
verbum aliquod deesse puto; nam vix licet μέλας adjungere
vocabulo τείχεσιν, quae sola superest ratio defectus supplendi.

καὶ πάντα — ἡ πόλις] Haec Aretinus separavit como-
dius, et post verba τὸν αὐτὸν τόπον apposuit, vertens Simi-
liter et quaecunque etcet. Eundem ordinem tenuit Ramus.
Narratio de Babylone capta a Cyro eadem extat apud Hero-
dotum 1, 191. sed verba τείχεσιν ἡμέρας ibi non comparent. In-

epte Ramus ad h. l. annotavit: *Hic locus indicat post Alexandri victorias hos libros scriptos esse: et tamen permirum sit in his Alexandri nullam mentionem fieri.*

πέρει — Ἰθύνει] Ifingr. Sylburg. πέσει. Sequens Ἰθύνει omisit Camotiana et Aretinus.

13. πολιτῶν πολιτίας, γυγισμένης] Distinctionem vulgarem ubi post πολιτῶν inciditur, mutavi. Ita tollitur facile suspicionis causa Conringii, qui verba καὶ διαφερέσης τῆς πολιτίας tanquam superflua delenda censuit. Haesisse etiam videtur in hoc loco Lambinus, qui scripturam διαφερέσης πολιτίας reddidit et differt civibus. Sed jungenda sunt et forte transponenda verba ἰτίρας καὶ τῶ ἰδίῳ διαφερέσης. Distinctio vero mutanda erat ideo, quia non apparet cujus rei communio sit inter cives, nisi jungatur πολιτίας.

14. τῶν αὐτῶν φθόγγων, ἰτίρας] Comma post φθόγγων posui; intelligitur enim ὅτι; et recte Victorius vertit: *iisdem sonis existentibus.* Ita paulo postea est: καὶ πάντας ἰτίρας ἀνθρώπων.

λέγομεν αὖ, ὅτι — ὅτι] Victorius dedit λέγομεν αὖ, ὅτι — ὅτι. Aretinus vertit: *et modo doricam modo frigiam vocitamus:* quasi λέγομεν ὅτι μὲν — ὅτι scriptum legerit. Sane in editione Rami Hanoviae 1611. et D. Heinssii Lugd. Bat. 1621 et quae Heinssianam sequitur, Conringiana, atque inde derivatis ceteris Germanicis editionibus legitur scriptum λέγομεν, αὖ ὅτι μὲν ἢ — ὅτι δὲ. quae scriptura cui debeatur, ignoro. Sed eandem aperte expressit vetus Interpres. Notum vertisse videtur Giphanius: *aliud esse dicamus, ubi sit partim doricam partim phrygius.* Ceterum cum toto hoc loco Giphanius comparavit disputationem Jurisconsulti Alpheni, quando idem iudicium sit dicendum, an mutatis iudicibus nihilominus eadem res et iudicium sit habendum in l. proponebatur, ff. de iudic. Eandem monet esse quaestionem de grege, mutatis capitibus l. grege ff. de leg. 1.

διαλύει] Intellige e superiore oratione τὰ συμβόλαια. Ramus pactis stare, Giphanius pacta servari, Lambinus recte id quod ex conventionione debetur dissolvere vertit. Dicitur διαλύει τὰ χρέματα, χρεία a Demosthene διαλύει οἷς ὀφείλει ab

eodem, δ. διαβολὴν χρήμασι a Thucydide, δ. τῇ δαπάνῃ ab Herodoto. Ex nostri Ethicis 8, 13. laudavit Budaeus ἡμῶς δὲ καὶ συναλλάξας καὶ διαλυόμενος ἰσχυαίεσσι. Ibidem duobus aliis locis eadem significatio verbi est.

Ad Caput II.

ληπτίον] Camot. ἐκίπτιον. Victorius *consideranda est crasso modo, Aretinus sub compendio videre, Ramus et Giphanius adumbranda, Lambinus virtus rudi quadam imagine informata cognoscenda est, Camerarius designanda. Ceterum Giphanius monet apud Icriptores veteres etiam romanos, veluti Ciceronem libro 10. Epistolarum ad Atticum, civem bonum a viro bono separari solere.*

ἀκριβέστατος ἐκάστη λόγος] *exquisita singulorum ratio* Victorio, *sermo proprius illius virtutis Aretino, propria oratio de unoquoque fit mentione virtutis ipsius Cameratio, subtilissima ac perfectissima definitio, virtutis cujusque propria* Lambino, *subtilissima quidem singulorum ratio propria est virtutis Giphanio: ut nautae munere atque officio non parum inter se differunt, — sic ut omnes tamen nomine peculiari et a suo quisque opere dicantur, — et ut singuli eorum — virtutem quandam suam ac peculiarem habent, quae in hoc consistit, ut illorum quisque suo optime fungatur munere, — sicut aliqua communis omnium nautarum est virtus, quae ad unum atque eundem tendit sinem* Heinsius vertit. Ramus a sensu loci plane aberravit. Victorius similem locum ex VII. c. 4. Nicomacheorum de victore Olympico, qui ἀνδραγαθὸς nominabatur, posuit: ἐκείνη γὰρ ὁ κοινὸς λόγος τῇ ἰδίᾳ μικρῷ διαφέρειν, ἀλλ' ὅμως ἴτιος ἢ; ubi Lambinus similiter vertit: *hujusce enim hominis definitio a definitione communis hominis parum quidem discrepat, et est tamen ab illa diversa.* Plato Phaedri c. 52. p. 247. Heind. ἀθανάτου δὲ πρῶτον μὲν τῷ ὕφ' ἑαυτοῦ κινεῖται, ψυχῆς ἐστὶν τι καὶ λόγος τῆς αὐτῆς τις λέγων ἢ κλεινοῦται. quae Cicero Tusc. 1, 23. ita vertit: *quum patet, igitur, aeternum id esse, quod se ipsum moveat, quis est, qui hanc na-*

curam animis esse tributam neget? Λόγον igitur omittit. Plato Legum 10. p. 89. ὃ δὲ ψυχῇ ὄνομα, τίς τῆς λόγος; ἔχομεν ἄλλοι πλὴν τὸν εὖν δὲ ἐξέδιντα, τὴν δυναμίην αὐτῆς αὐτὴν κινεῖν κίνησιν; ubi Ficinus *rationem* reddidit. Scilicet ut ibidem est p. 88. περί ἕκαστος τρία νοῦν διῷ, ἐν μὲν τῇ ἀσίᾳ, ἐν δὲ τῇ ἀσίᾳ τὸν λόγον, ἐν δὲ τῷ ὄνομαι. Similiter hic Aristoteles, sed pro ἀσίᾳ nominavit δύναμιν, pro ἐνέματι dixit ἐκωνυμίαν.

ἔμους δὲ] Vulgatum antea ἐμοῖς, quod Aretinus cum veteri Interprete vertit, correxit Victorius Var. Lect. 56, 15. approbante Giphanio.

2. καὶ τῶν πολιτῶν] Aretinus πολιτῶν vertit scriptum; Exemplo nautarum utitur noster Nicomach. 8, 9. αἱ μὲν ἔν ἄλλαι κειμήλια κατὰ μέρη τῷ συμφέροντος ἰσθίονται, εἰς πλοῦτος μὲν τῷ κατὰ τὸν πλῆν, ἢ πρὸς ἐργασίας χρημάτων ἢ τι τοιούτων. Hic vero scopum nautarum proximum et anteriorem illo vero et longinquiore respicit. Verba εἶναι πρὸς τὴν πολιτίαν Ramus eleganter vertit, ut *civis virtus referatur ad reipublicam*. Sic etiam Lambinus.

3. ἐπιλθεῖν τὸν αὐτὸν] Aretinus *devenire licet ad eandem rationem*. Vetus Interpres *venire ad eandem rationem*: *licet dubitandi more eandem rationem percurrere* Victorius: *licet eandem quaestionem reipublicae optimas argumento tractare et concludere* Ramus: *eandem rationem pertractare et persequi licet de* — *dubitantibus* Lambinus: *alio quoque modo licet quaerere et eadem disputatione uti in optima republica* Giphanius. Omnium optime Ramus vertit. ἐπιχειρῆσαι λόγον enim περί τινος non solum est disserere de aliqua re, sed dicitur etiam ut ἐπιχειρῆσθαι, *rationem vel argumentum concludere*.

ἐπιδὲ ἀδύνατον] Vulgatum ἐπὶ δ' correxit Sylburg. Vetus Interpres: *quia impossibile*: Victorius *quia fieri non potest*. Aretinus *fit vero impossibile*. Formulam hanc latine sic posuit Giphanius: *In optima republica omnes cives esse possunt et debent (nam alioqui non esset optima respublica) cives boni. At in eadem republica ut omnes quoque sint viri boni, fieri non potest: ergo viri boni et boni civis virtus non est eadem*. Ipsa ratio nititur partim ambiguitate graeci vocabuli ἀρετῆς, uti apparet vel ex isto loco τὸ κατ' αὐτὸν ἔχειν εὖ ποι-

17 — ἀπ' ἀρετῆς. Similiter in hoc argumento variatur notio vocabuli *σπυδαῖος*; dicitur enim modo de bono ἀρετῆς τιλίσια, interdum de bono ἀρετῆς πολιτικῇ.

4. κτεῖσις] *patrimonium* Victorio, *acquisitio* Aretino, *possessio* Ramo, *res familiaris* Giphanio, *rei familiaris possessio* Lambino. Sequens δὲ ex Iſingr. et Sylb. assumſi, quod cum Camotiana omiſit Aretinus, Victorius, Montecatinus et improbavit Conringius. Postea κορυφαῖος *praecentorem et praesultorem* Camerarius, παραστάτης *secundarium et adjunctum* interpretabatur, *supremum et assistentem* Aretinus, *coriphaei et coriphaeo proximi* Ramus, *praesultoris et ei proximi* Lambinus, *praesultoris et proximi vel adjutoris* Giphanius. Sequens ἀπλῶς omiſit vetus Interpres.

5. Ἄλλ' ἄρα ἴσται] Vetus Interpres vertit: *Sed fortasse est.* καὶ πολιτικῇ] Camot. Iſingr. Casaub. *πολιτικῇ*. Verum est in antiqua versione et in Aretini, et probarunt Victorius, Montecatinus, Lambinus, Giphanius, Sepulveda alique.

μή μοι] Fragmentum Euripideum ex Aeolo integrus extat in Stobaei Florilegio, Titulo 45. monente Giphanio: μή μοι τὰ κομψὰ ποικίλοι γυνεῖατο, ἀλλ' ὅς περ δὲ. Similis est sententia fragmenti 33. ex Antiopa: ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφ' οἷς σοφίσματα, ἐξ ὧν κινεῖται ἰγκατοικῆσις δόμοις. Vetus Interpres vertit *quae vana altera sed*: Legit ergo scriptum τὰ κομψὰ ἄλλα, ἀλλ'. Idem deinceps scriptum εἰ δὲ ἡ αὐτὴ ver- tit si itaque eadem.

τινὸς μίστει πολίτη] Vetus Interpres deinceps addit, *sed potentis principari solius civis*. Legit igitur additum membrum ἀλλὰ τῷ δυναμένῳ ἄρχῃ μόνῃ πολίτη, quod mihi argumentationi bene convenire videtur.

6. Ἰάσων — πιστῇ] Tragicum Iasonem alicubi hoc dixisse suspicabatur Victorius, eumque versum respexisse Tiberium increpantem Agrippinam apud Suetonium c. 53. et Tacitum Annal. 4, 52. Victorium secutus Giphanius censebat narrationi Taciti melius congruere Iasonis verba si πιστῇ, ὅτε scripseris, verbum prius *puniri* interpretatus. Sed Victorii altera ratio cum Camerario praeferranda est et Iason Thessalus, de quo multa Xenophon, intelligendus est. Ceterum

terum Aretinus graviter ferre vertens πονῆς scriptum legisse videtur.

7. *ἡρασιῖτάλ γι*] Aretinus laudandum est. Sequentia mendosa uti sunt verboteuus vertit Victorius; at Aretinus ac praeclari civis virtus est posse praeesse et subesse; etiam Lambinus probi et spectati civis est posse, et cum eo Sylburgius et Calaubonus *ἡρασι* mutant in *ἡρα*, ea virtus esse existimatur Ramus, virtus esse videtur Giphanius. Igitur Zuingerus corrigebat *πρότερον δὲ καὶ μὴ ἢ ἀρετὴ ἡρασι*. Sed particula *μὴ* uti articulus ἢ abesse debet. Vetus Interpres probati civis virtus est, sed Thom. esse habet.

ἀμφότερα, καὶ ἡ ταῦτά διῖν] Vulgo distinguebatur *ἀμφότερα, καὶ ἡ ταῦτά, διῖν*. Victorius vertit aliquando videtur ambo et non eadem oportere, qui habet imperium, discere, et qui imperio paret: Aretinus: cum ergo aliquando videantur utramque, sed non eandem eum qui imperat et eum qui paret addiscere debere. Ramus: Quod autem videtur hoc utrumque, tum eadem principi et subdito tenenda non esse. Lambinus quoniam igitur interdum utrumque horum videtur, nempe et non eadem eum, qui praestit eumque qui paret imperio, discere oportere. Giphanius de loci obscuritate questus et mendosa verba esse suspicatus interpretes a loci sensu aberrasse ait. Ipse igitur ita vertit: Quia igitur videtur is qui praestit, utraque debere scire, et non eadem quae is, qui paret, civis autem utraque scire et utraque participare; hinc id quis intelligat. Sed haec in graecis verbis non sunt ita, ut ea posuit Giphanius, qui non plus vidit, quam ceteri, quos reprehendit. Equidem Montecatium verum vidisse suspicor. Nempe post *δοκίμῃ ἀμφότερα* repetendum ex antecedente oratione *ἡρασιῖτά*: quoniam vero utrumque laudatur et laude dignum censetur, (*τὸ ἀρετὴν καὶ τὸ ἀρετῆσαι ἐκείνοισιν*), deinde *καὶ* (repete *ἡρασι* *δοκίμῃ*) *ἡ ταῦτά διῖν*, et quoniam videtur non necesse esse, ut eadem discat is qui imperat et is qui paret. Cetera statim expediam.

ἀμφότερ' ἐκείνοισιν καὶ μετ' αὐτῶν ἀμφότερ'] Codd. Victorii eum antiqua versione *ἀμφότεροι* habent. Sed equidem ambo

scire reperí in utroque exemplo versionis antiquae; utraque Aretinus. Ad sensum repete δίσκ.

τὸ τὸ δὲ — τὸ] Victorius vertit hinc utique videre poterit aliquis. Ramus deinceps facile cognoscetur. Lambinus haec ex iis, quae jam dicentur, intelligere licet. Giphanii versionem antea posui. Vetus Interpres: et hinc utique considerabit aliquis. Omnes igitur a sensu loci aberrarunt. Hinc factum, ut Giphanius de obscuritate quereretur, Conringius autem argumentationem mancā esse affirmaret. Solus recte Aretinus postrema reddidit: *quid sequatur, deprehendere quis potest*. Sequitur statim causa *Ἔστι γὰρ* etc. Itaque voluit significare Aristoteles quaestionem solvi posse demum ex iis, quae statim subjungit. Similis est locus et dictio Cap. 3, 3 in quo pariter aberrarunt interpretes.

8. λυγόμεν, α] Dedi scripturam, quae in Zuingeri editione extat, et quam cum Lambino probavit et vertit Heinsius. λυγόμενα vulgo legitur, in Ilingr. et Sylburg. λυγόμενα, α. Vetus Interpres: hunc autem (principatū) quae circa necessaria scire facere principem non necessarium. Sed Thom. addidit necessaria dicta. Utraque legit πάντῃ δὲ τὰ περὶ τὰ ἀναγκαῖα. Aretinus hanc vero in iis, quae necessaria.

ἱερὰς] Recte Victorius opera vertit. Jam supra enim ἱερά et ἱερὰς synonymice adfuerunt. ministeria Aretinus, functiones Ramus, operae Lambinus et Giphanius. Deinceps αὐτὰς omisit Aretinus, αὐτὸ scribi voluit cum Montecatino Casaubonus.

δῆμον τὸ ἐσχάτον] Recte Ramus et Lambinus antequam democratia extrema extitisset.

9. εἰ γὰρ ἴτι συμβαίνει] Aretinus non enim amplius contingeret, esse alterum dominum. Victorius ita enim non amplius contingit fieri ut: Ramus nec enim jam illud retineretur, ut alius esset dominus: Lambinus non enim jam inter dominum et servum interesset: Giphanius: nam sic fiet amplius ut hic quidem sit dominus. Hic igitur, uti Ramus et Lambinus, cum Aretino scripturam εἰ γὰρ εἰ ἴτι συμβαίνει γίνεσθαι expresserunt, quae haud scio, an uspiam extet, certe falsa est et sententiae repugnat; quod sequens ἀλλ' ἵνα τὴ ἀρχὴν de-

monstrat; a quo membro vulgo novam periodum expraediuntur. Opifices illiberales si non solum cives fiunt, sed ad magistratus etiam sive ἀρχὴν admittuntur, et vicissim ἀρχόντες et ἀρχόμενοι fiunt, quamdiu quidem ἀρχόμενοι sunt, faciunt opera sua, tanquam servi, illiberalia et artem suam exercent. Hos vero imitari et eorum opera non necesse est reliquos cives tanquam ἀρχόμενους pariter; quemadmodum dicitur bonum civem oportere scire et imperare et parere (ἀρχεῖν καὶ ἀρχοῦνθαι). Nam parere dicitur, facere opera parentium. Sed opera civium eorum, qui opificia faciunt alienos in usus et quaestus sui causa, nemo tenetur scire facere aut imitari vir bonus nec civis bonus. Communio enim ista civium opificum cum ceteris civibus alia et diversa est, quam ea, quae est inter dominum et servos opifices vel artifices; et genus imperii, cui parent cives inter se genere et libertate similes et pares, discrepat ab imperio domini in servos.

καὶ ταξιερχίσαντα καὶ λοχαγίσαντα] Malui haec secludere ab Aretino omissa, quam cum Lambino scribere καὶ ταξιερχίσαντα ταξιερχισάντα καὶ λοχαγίσαντα λοχαγισάντα, quod orationis concinnitas omnino postulabat. Sed haec puto a Grammatico in margine addita fuisse, qui ordines et gradus militares enumerare et annotare volebat. Nisi ea ita tueri velis, ut interpreteris: Etiam is, qui λοχαγός jam fuit et ταξιερχός, antea tamen sub imperio hipparchi et imperatoris discere debet imperare, quam hipparchus ipse et imperator fieri possit.

διὸ καὶ] Camot. διὸ λέγεται καὶ. Giphanius haec: διὸ — ἀρχισάντα omisit. Deinceps τέτων δὲ ἀρχὴν μὲν ἴτιον referuntur ad praecedens ἀρχαί et ἀρχισάντα, unde repetendum ad pronomen τέτων erit τῶν ἀρχισάντων καὶ τῶν ἀρχομένων.

10. τὸ τῆς — ἀμφότερα] Pro his Aretinus vertit: *scire recte se habere in utraque parte*. Ad sequens breve membrum καὶ ἀνδρὸς δὲ ἀμφὶ nihil deest, ut putabat Conringius. Conclusio enim est manifesta ex anterioribus.

καὶ εἰ ἴτιον] Victorii Codices εἰς ἴτιον dabant; vulgatum est pro εἰ καὶ, et Aretinus vertit *quantquam*.

τῇ ἀγαθῇ] Sepulveda in quibusdam exemplaribus deesse haec annotavit, et omisit, probante Giphanio et Conringio. Sententiae officium; ideo seclufi. Sed praeterea prior cum sequente sententia non bene copulata haeret; itaque mendum aliquod latere suspicor. Haec postquam scripseram, inspexi veterem versionem, ubi est: *etenim subjecti quidem liberi aut boni palam quod non una utique erit virtus.* Thom. tamen habet *liberi autem boni.* Ergo legit scriptum ἰλιυθίῃ δὲ τῇ ἀγαθῇ δὴλοι. Quare non dubitavi copulare cum verbis ἰλιυθίῃ δὲ, quae vulgo post, in collocata leguntur. Deinceps ὥσπερ γὰρ ἀνδρῶν vertit idem vetus Interpres.

λάλος] Vulgatum ἄλλως (in aliis libris ἄλλες reperit) ex Codd. correxit Sepulveda assentiente Victorio et Lambino. ἄλλες defendit Giphanius interpretatus: *si admodum viri mulier sit modesta, alia videtur esse, id est immodesta potius quam modesta.* Doleo viro tam docto excidisse vocem hanc. Saltem ἄλλη esset. Aretinus *inhonesta* vertit. ἄκοσμος vel ἀκόλαστος antithesi magis convenire putabat Sylburgius. Rectius comparavit Zuingerus nostri locum 1. 8. *γυναικὶ κόσμος ἢ εὐχὴ φίρι, ἀλλ' ἀνδρὶ ἐκ ἔτι τῆτο.* Mulier igitur, etiam si pauca loquatur coram viris, ἄκοσμος et λάλος videbatur. λάλος loquax vertit vetus Interpres.

οἰκονομία] rei familiaris cura Victorio, administratio rei f. Lambino. Deinceps δόξα ἀληθῆς opinio vera Victorio, Ramo, Aretino et Lambino, bona opinio Giphanio. φρόνησις est τῶν βουλευμένων et ἐπιτακτικῇ, ut ait noster Nicomach. 6, 1. contra ἡ δόξα ἢ ζήτησις ἀλλὰ φάσις τις ἦν. ἡ δὲ βουλευμένης ζητεῖ τι καὶ λογίζεται. Hinc imperanti φρόνησις congruit, parenti δόξα ἀληθῆς, vera opinio et persuasio. Recte comparavit Victorius locum Platonis Legum 2, p. 59. φρόνησις δὲ καὶ ἀληθεὺς δόξας βιβάζει, ἐντυχὲς ὅτι καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρέρχοντο cum Ciceronis versione libro 5. de Finibus bonorum 21. *Prasclare enim Plato beatum, cui etiam in senectute contigerit, ut sapientiam verasque opiniones assequi possit,*

Ad Caput III.

πότεροι ὡς ἀληθῶς] Vulgatum ὡς ἀληθῶς γὰρ, πότεροι verterunt Victorius et Giphanius, sensu perplexo et obscuro. Contra Ramus *superest adhuc quaestio an revera civis habendus sit*. Aretinus etiam *utrum revera civis sit is solum*. Ita Lambinus quoque. Non dubitavi igitur vitium apertum corrigere deleto γὰρ, quod si servare malueris, tum ita verba firuenda erunt: ἀπορροί γὰρ, πότεροι ὡς ἀληθῶς. Etiam ipse Victorius interpretatur vulgatam ita, quasi nostram scripturam sequeretur.

τῇ αὐτῇ ἀρετῇ] Vulgatum τῇ τῆ αὐτῇ ita interpretatur Victorius ut addat, *qualem modo docuimus*. Sed hucusque Aristoteles non docuit quales virtutes sint civis, sed disputavit, num eadem sit civis boni et viri boni virtus an diversa; et docuit postremo loco, quomodo et eadem et diversa virtus civis et boni viri virtus dici possit. Igitur τῇ αὐτῇ ἀρετῇ hic locum non habet. Quare levem medelam adhibui. Sententiam eandem statim sect. 2. repetens magis explicabit, ubi est: οἱ δὲ καὶ ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ πολὺ ἀρετῇ ἢ ἰσπομεν, λιγυῖον ἢ παντός etcet.

ἄλλοι γὰρ πολῖται] Omisit haec Aretinus. Sane dura est oratio, cum τέτρες — εἰς antecesserit. Ramus vertit *quoniam ex opificibus quoque cives efficiantur*.

2. ἐξ ὑπεθίσιως] Aretinus et Victorius *ex suppositione* vertunt, Ramus vitavit, Lambinus *ex conditione et cum adjunctione*, Giphanius *cum adjunctione*. Camerarius idem esse monet, quod supra πῶς; Ingr. ἐκ προθίσιως habet, et Casaubonus ἐκ προθίσιως praeferebat, nullo modo ferendum.

ἀλλὰ πολὺ ἀρετῇ] Aretinus *quodsi hi cives, civis autem virtus est, quam diximus, dicendum*; Victorius et Ramus *profecto civis virtutem quam tradidimus*; Lambinus ἀλλὰ atamen vertit, corpe Giphanius. Non solet ita particulam ἀλλὰ adhibere Aristoteles.

3. οἱ δὲ κοινῇ] Camotiana κοινῇ. Deinceps ἵτις ἐκτετακται scriptum vertit Aretinus *paulum adhuc considerantibus*.

αὐτὸ γὰρ φανὲν] Margo Ingr, ὁ φανερὸς φανέν, quod Montecatinus rejecit. Aretinus hoc enim quod diximus id ostendit: Omisit igitur verbum φανὲν, quod Victorius cum apparuit vertit, in annotatione vero interpretatur: si id quod nunc non omnino clarum est, illustratum fuerit. Ramus: id enim quod sequitur expositum, declarabit quod dictum est. Lambinus: hoc ipsum enim in promptu positum id, quod a nobis dictum est, declarat. Giphanius omnium pessime: De his autem, quemadmodum se habeant, paulo amplius considerantibus, hinc erit perspicuum. Quod enim est expositum, si explicetur, erit planum. Miror ad verba haec neminem adhaesisse interpretum, cum vitium eorum mihi manifestum esse videatur. Res enim et quaestio, de qua agitur, non apparet in verbis πῶς ἔχουσιν; personae, de quibus, sunt in verbis περὶ τέτων, de opificibus. Interpretes plurimi πῶς ἔχουσιν vertunt quomodo ea se habeant, uti Ramus, Lambinus, quemadmodum in his res se habeat Aretinus. Vocem ἐπιτιθεῖν hic omisit. ex eo quod dicemus vertit Lambinus. Mihi nulla superest dubitatio quin levissima mutatione ἐπιτιθεῖν scribendum sit, ut Cap. 2. sect. 7. ἐπὶ αὐτῇ — ἐπιτιθεῖν αὐτῇ κατὰ τὴν τοῦ. Ἔστι γὰρ etcet. in quo loco pariter aberrarunt interpretes. Sequens φανὲν, ab Aretino etiam omissum, omnino superfluum est; igitur inclusi. Sententia loci haec est. Id vero, quod ex dictis hucusque consequitur, si paulum consideraveris, statim manifestum sit, quomodo de hoc genere civium statuendum sit. Res enim ipsa, tantummodo verbis prolata, per se apparet et quaestionem explicat.

4. καὶ οἱ πολλοὶ] plerumque Aretinus, multi Victorius et Giphanius, permulti Ramus, plerique Lambinus. Si multi, articulus οἱ delendus est; si plerique, adversatur experientia.

τῆς ἀγορᾶς — ἀγορᾶς] mercatura Aretinus, Ramus et Lambinus vertunt, Giphanius a foro id est taberna. Pro ἀγορᾶς male vetus versio ἀγορᾶς reddidit. Infra libri 6, 7. τὸ μεταδόναι τῇ πολιτείᾳ τῷ πλήθει γίνεσθαι — ἢ κατὰ πρὸς Θεβαῖταις, ἀποσχομένους ἄλλοις τοῖς τῷ βασιλεύοντι ἔργον.

περιφιλικαί] Aretinus: adtrahuntur ad civitatem etiam peregrini. Est etiam lex in quibusdam civitatibus, ut satis sit

ex cive matre esse genitum. Victorius ad ξῖνος intelligit τῖ-
 νος, quod facit etiam Heinſius. Ramus: peregrinorum lex
 et barbarorum probatur: natus nempe ex matre cive etcet,
 Lambinus. peregrinos ad civitatem allicit atque invitat. Gi-
 phanius peregrini lege asciscuntur. Mihi quidem genitivus
 ξῖνος displicet: Vetus Interpres contrahitur vertit.

5. ἀλλ' ἔτι] Aretinus, ἔτι omisit, et verba εὐπερίτης
 ἔχλα reddidit: quod si habundant. ubi vulgo interfertur δὲ
 cum Camotiana et Isingr. omisi, nec id versio Victorii red-
 didit. Hoc non observatum Conringio lacunae suspicionem
 movit. Vetus Interpres defectum habentes turbas ἀπερίτης
 ἔχλα omisso δὲ vertit.

ἀπὸ γυναικῶ] Camotianae γυναικὸς probarunt Monteca-
 tinus et Casaubonus, et sane melius congruit antecedentibus
 δῶλα ἢ δῶλες, et Aretinus singularem reddidit.

ἀμφὶν ἀντῶ] Vulgatum ἀντῶ, correxit Perizonius ad
 Aeliani v. h. 6, 10. Verum vertit etiam Aretinus: ex ma-
 tre solummodo cives, nec nisi ex utroque parente natos cives
 pro civibus habent. Quia etiam Ramus ex utroque parente
 cive procreatos. Item Lambinus et Giphanius; sententia-
 rum enim series ipsa lectorem cogit ad eam scripturam de-
 venire. Victorius enim, quanquam vitiosum ἀντῶ, qua re-
 ligione fuit, ipsis reddidit, in annotatione tamen verum
 posuit.

6. ἐπίσταν, ἀντὶ τῶ] Victoriana verba ἀντὶ — μὲ μὲτι-
 χως post illa ἀλλ' ἔτι — ἔστιν posita habet, eodemque ordine
 interpretatus est Aretinus, qui Homericum locum ex Iliade
 9, 644. ita vertit: tanquam inhonoratum quendam repticiū re-
 pellunt. Verbum igitur aliquod additum legit. Victorius
 autem monet veterem versionem ordinem veriore secutam
 esse; hinc eum restituit Ramus, Lambinus, Heinſius et Con-
 ringius, quorum exemplum sequi debui. Giphanius solus
 deteriorem optavit! Verba veteris Interpretis sunt: postiza-
 vit ac si quendam inhonoratum post exurgentem.

Πέριος μὲν δ'] Quae hinc usque ad finem sequuntur,
 mire sunt vel disjecta vel vitiosa, quanquam Conringius,
 homo perquam suspiciosus, nihil admonuerit de vitio. At-

tamen is verba ἀλλ' ὅτι τὸ τοῦτο — ἐστὶ vitii vel lacunae suspecta habuit; eademque Ramus longe aliter vertit, qui in margine libri haec annotavit: *Epilogus universae disputationis, ubi graecum exemplar corruptum est, veteris interpretis sententiam qualemcunque secuti sumus.* Is igitur cum locum reddidit ita: *Sed ista civis ratio plerumque ignoratur; unde fit ut qui civitatem eandem habitent, cives existimentur.* Quod tamen absurdum est, quia in civitate, qui honoris expertus est, is velut inquilinus et profugus habetur. Quamobrem an diversa virtus vel eadem sit existimanda, qua vir bonus civisque bonus appellatur, ex his est manifestum, quod alicujus civitatis bonus civis, non sit idem bonus vir, alicujus sit idem, isque non quivis, sed is demum qui rempublicam vel solus vel cum aliis administrat. Vides Ramum verba ὥσπερ γὰρ μέτοικος — μέτοικον posuisse post illud membrum ἀλλ' ὅτι — εὐσεβέστερον ἐστὶ. Ex libris scriptis nulla varietas annotata est, nisi quod verba ἢ διδάσκοντες εἶναι κύριος Aldina et Basileensis editio, item Aretini versio et Ramus, antiquam versionem, ut videtur, secutus, omittunt. Itaque ut superfina seclusi. Praeterea statim ab initio sententiae deest verbum ἀρετῇ, quod ex antecedente oratione repeti non potest; ibi enim non est; interpretes tamen omnes adjecerunt, veluti necessarium. Omnia ita bene procedunt usque ad verba εἴ τι τις; abhinc enim oratio pendet et structura verborum laborat. Possis quidem conjicere, καὶ τις μὲν πόλις ὁ αὐτὸς (scilicet ὁ αὐτὸς ἀγαθὸς καὶ πολίτης σπουδαῖος) πολίτης, τις δὲ ἕτερος, ut membrum hoc congruat cum initio πότιρον — ὁ δὲ ἐκ τ. εἰς. sed supersunt ista κακῆτος ἢ πᾶς — ἐπιμελῆτος, ista ratione non facile ad ordinem et consensum cum reliquis redigenda; potius εἴ τι cum istis verbis copulandum esse videtur. Persona etiam, quam designat pronomē κακῆτος, etsi per se non obscura est et facile conjectura elicitur, per verborum tamen constructionem abstrusa latet. Intelligitur nempe is, qui vir bonus et civis bonus simul est et dici potest; eum vero ait in civitate aliter locum non habere, nisi magistratum gerat et imperium summum reipublicae vel solus vel cum aliis habeat. Vetus Interpres verba ἐκ τῶν εἰρημίων

omisit, deinde κακίστος δ' εἰ πᾶς scriptum legit, et vertit *et ille autem, non omnis*.

Ad Caput IV.

κύριον μὲν γὰρ πανταχῶ] Ineptissime Conringius κυρία scribendum censuit, cum vocem πολιτεύμα prave intelligeret. Aretinus vertit *id quod ubique gubernat*. Victorius *pars quae regit ipsam*. Ramus maximus *ubique magistratus aestimatur civitatis administratione*. Lambinus male: *Administratio enim et gubernatio civitatis ubique potestatem atque auctoritatem obtinet*. Giphanius non melius: *Nam ordo civitatis est ubique ejus princeps: ordo autem est respublica*. Recte Heinſius: *Potestas autem summa penes tam partem semper est in civitate, quae potissimam in civitate auctoritatem habet, quaeque plurimum in ea potest. Atque hinc ipsa quoque respublicae est forma*. Quem secutus est Garvius noster.

πολιτεύμα δ' ἐστὶν ἡ πολιτεία] Haec omisit Aretinus. Ceteri interpretes quomodo sint interpretati, jam vidimus. Infra initio Capituli 5. est: ἐπὶ δὲ πολιτεία μὲν καὶ πολιτεύμα σημαίνει ταυτὸν, πολιτεύμα δ' ἐστὶ τὸ κύριον τῶν πέλειον, ἀνάγκη δ' εἶναι κύριον ἢ εἶναι ἢ ὀλίγους ἢ τὰς πολλὰς etcet. ubi ineptissime Lambinus: *quoniam autem civitatis administrandae forma et civitatis administrandae ratio idem significant, civitatis autem administrandae ratio est id quod in civitatibus dominatur summamque auctoritatem obtinet*. Paulo melius Ramus *quoniam respublica quidem et civitatis gubernatio idem significant, gubernatioquo ipsa summus civitatum potentatus habetur*. Ita fero etiam Giphanius. Victorius *respublica et arbitrium urbis verrens in annotatione monet, non idem significare utrumque vocabulum, sed notionem alterius ex altero esse aptam et eodem referri*. Supra πολιτεύμα dixisse id quod in sua manu ac potestate rempublicam habet ipsamque regit; πολιτεία contra videri potius ordinem significare, quo illa regitur. Giphanius etiam ad istum locum annotavit, utrumque vocabulum non idem valere, sed differre. Nam πολιτεύμα esse *summum imperium vel summam imperii*, uti Cicero et Juris-

consulti vocant; πολιτείας vero ipsam civitatis formam et descriptionem. Igitur quia πολίτευμα tanquam anima πολιτείας constituit, et ex summo imperio πολιτείας pendent et constituuntur, hinc verba Philosophi interpretanda censet. Est igitur, uti puto, ταῦτ' ἐν σημαίει, quaerenti de numero, natura et discrimine civitatum, appellationes ipsae et nomina πολιτεία et πολίτευμα, quae ad unam eandem rem referuntur, indicabunt id quod quaerit. Diversitatem notionis arguit etiam illud, quod pluribus deinceps locis dicuntur εἰ ἐν τῷ πολίτευματι qui summum imperium habent.

δημοκρατίας] Vulgatum δημοκρατικαῖς ex Aretini versione cum Sylburgio et Casaubono correxi. Deinceps τὸν αὐτὸν δὲ malebat Casaubonus.

2. Ὑποδισίον δὲ] Camot. δὲ habet: itaque vertit vetus Interpres. Articulum τῆς ante ζῶεῖς abundare putabat Conringius, qui tamen abesse non debebat. Deinceps εἰρηται δὲ κατὰ τῆς π. λ. scriptum vertit vetus Interpres.

δικοπορίας] Aretinus de domino et servo, Victorius de herili imperio. Deinceps καὶ ὅτι Camot. Ifingr. Postea περὶ ἀλλήλων Camot. Ifingr.

3. ἐπιβάλλει — ἰκάστη] Aretinus confort' singulis, Victorius quanta pars cadit in unumquemque. Ramus pro sua cuiusque parte ad bene beateque vivendum. Lambinus pessime quantum pro sua quisque parte ad honeste vivendi facultatem conferre potest. Giphanius quatenus ad quemque pertinet pars bene vivendi. Contra vetus Interpres vertit: in quantum adjacet unicuique pars ut vivatur bene. Igitur aut ὥστε ζῆν καλῶς scriptum legit, aut ἵνα κατὰ τὴν ζῆν καλῶς.

καλῶς μέλει] pars honesti Victorius, cum Aretino, Lambino et Giphanio; an recte, docebit ipse Philosophus Nicomach. 9, 9. εἰ δ' αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθόν, καὶ πᾶν, ἵνα δὲ καὶ ἐκ τῆς πάντας ἐρίγινθαι αὐτῶ.

καὶ ἐνίχεται] Aretinus et continet, Victorius et tuentur: Ramus: atque fortasse praeter id quod civilis societas hac ratione conservatur, inest pulchrum aliquod: Lambinus: et civilem societatem continent atque conservant etiam in vivendo, tantum: Giphanius: societatemque civilem retinent etiam in

vivendo tantum. Intelligere debemus *οἱ ἀδελφοί* ad *συνίχου-
σαι*, nisi cum Zuingero *συνίχου* τι scribere velis, qua corre-
ctione parum proficitur. Aretinus *et vivendi gratia solum*
vertit. Ipse medelam vitii aperti nondum reperi, nisi *συνίχου*
τῆς π. κοινωνίας καὶ τὸ ζῆν κατ' αὐτὸ μέντοι scribere malis.
Postquam haec scripseram, inspexi veterem Interpretem, qui
ita vertit, ut appareat eum scriptum h. l. ita in suo libro
repperisse: *ἵσκει αὐτῶν, καὶ συνίχουσι — κοινωνίας· ἵσως γὰρ — μέ-
νοι καὶ κατὰ τὸ ζῆν αὐτὸ μέντοι* etcet. Quam scripturam non
dubitavi statim amplecti; igitur verba *ἵσως — μένοι* vulgo
inepte post *ἵσκει αὐτῶν* inserta, suum in locum restitui.

4. *διελθὼν*] Margo Isngr. *διελθὼν* habet; deinceps post *ἀρ-
χῆς* Camot. Isngr. Sylburg. *γι* inferunt; postea vulgatum
διαρριζώμεθα correxi e Camot. cum Casaubono. *cum sit deter-
minatum* Aretinus vertit, *differuimus* Victorius. De exote-
ricis libris dicetur ad libri 7, c. 1.

5. *κατ' αὐτὸ μὲν τῶν ἀρχομένων, ὥσπερ*] Huic membro
respondet alterum illud *κατὰ συμβεβηκὸς δὲ*.

καὶ αὐτῶν εἶναι] Aretinus: *contingenter tamen et eorum qui
praecipiant esse possunt.* Ramus *fortuito autem etiam ipsorum:*
Lambinus: *ex eventu vero etiam eorum, qui imperant, fuerit:*
Giphanius *ex eventu vero et ipsorum sint gratia.* Victorius
ex accidente autem ipsorum quoque essent. Ad comparationem
si repetamus *χάριν ἰσθῆναι*, apparet orationem ita procedere:
*ὥσπερ — καὶ γυμναστικὴν κατ' αὐτὸ μὲν χάριν τῶν ἀρχομένων
εἶναι;* debebat igitur sequi *κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ αὐτῶν χά-
ριν εἶναι.* Sed Philosophus variavit orationem, et dixit *κ. σ.
δὲ καὶ αὐτῶν (χάριν) εἶναι* (*ἡ ἰατρικὴ καὶ γυμναστικὴ.*) Comma
igitur post *δὲ* sustuli, ne falsa distinctio sensum impediret.

6. *ἔται ἡ — καθιστηκῆς*] Aretinus. quem sequitur Ra-
mus *civilia imperia, cum sint — constituta:* igitur *ἔται ὥς —
καθιστηκῆς* scriptum legit. Sed Victorius *quando respublica
per aequalitatem — constituta fuerit;* ita etiam Lambinus;
contra Giphanius *cum aequalitas et similitudo est inter cives.*
Apparet plerosque omnes intellexisse *πολιτικά* ad verbum *τυ-
ποτακῆς*, quod vocabulum addi iussit Conringius. Loquitur
autem Ar. de democratica republica.

πρότερον μὲν, ἢ πέφυκε,] Nexum horum verborum non vidit Conringius. Tu repete ἐξέειπεν vel ἰσχυρῶς; huic membro respondet alterum οὐδὲν δὲ διαδ' etcet. Respicit hic ut saepius postremam Atheniensium democratiā, τὸν ἰσχυρῶς δῆμον. Giphanius ἢ πέφυκε recte vertit *pro rei natura*. Sed λανθάνειν minus bene *deservire*, Victorius *munus id obire*, Aretinus *munera subire*, Lambinus *munus publicum obire et sustinere*, Ramus *alterum alteri mutuo ministrare*. Omnes infra notionem vocabuli subsisterunt, quod magistratum significat, qui munus publicum dum gerit, commodo publico et civium suorum inservit cum damno etiam rei familiaris. Aretinus verba πρότερον μὲν omisit.

τὸ ἐκείνη συμφέρον] Conjecturam Sylburgii τὸ κοινῇ recte Montecatinus et Conringius repudiarunt. Poterat etiam ἐκείνη scribi. Utrumque legitur Nicomach. 8, 10.

7. ἔσται κατὰ τὸ ἀπλῶς] Lambini versio post ἔσται copulam καὶ interfertam reddidit, qua non est opus.

Ad Caput V.

ὁλίγους ἢ πολλὰς] Vulgatum ἢ πρὸς πολλὰς correxi delecto articulo, qui recte demum additur in altero membro εἰς ἢ οἱ ὁλίγοι ἢ οἱ πολλοί. Deinceps τὸ κοινῇ συμφέρον alibi dicitur τὸ κοινῇ σ. Joannes Stobaeus Eclog. ethic. p. 328. haec ita excerpfit: "Ἀρχὴν δ' ἀναγκαῖον τῶν πόλεων ἢ ἑνα ἢ ὁλίγους ἢ πάντας· τῶν δὲ ἑκαστοι ἐξῆς ἢ φαύλως ἔχουσιν· ἐξῆς μὲν, ὅταν οἱ ἀρχόντες τῇ κοινῇ συμφέροντες στοχάζωνται, φαύλως δὲ, ὅταν τῇ ἰδίᾳ. Τὸ δὲ φαῦλον παράβασιν εἶναι τῇ ἐξῆς. Quae poterant hic dici de vocabulo πολίτευμα, jam superius dicta fuerunt ad antecedens caput.

2. τὸ κοινῇ — πολιτεία] In Nicomach. 8, 10. τρίτη δὲ ἢ ἀπὸ τμημάτων, ἢ τιμοκρατικῇ λόγῳ εἰκείων φαίνεται, πολιτείας δ' αὐτῇ εἰσόδασιν οἱ πλείστοι καλεῖν. — ἐκ δὲ δὴ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίας (μεταβαίνει)· σύνοροι γὰρ εἰσιν αὐταί· πλήθους γὰρ βύληται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι πάντες οἱ ἐν τῇ τμήματι· ἥμισυ δὲ μοχλῶν ἐστιν ἡ δημοκρατία.

3. συμβαίνει δ' εὐλόγως] Ramus ex interpretatione Victorii vertit: *eaque nuncupatio merito accidit*: Giphanius *bona autem ratione id accidit*: Lambinus *probabili ratione hoc evenit*.

ἀλλὰ μάλιστα τῇ πολυμικῇ] Repete verbum ἡκριβώσθαι ἰνδύχεται: praeterea praepositio πρὸς repetenda erit. Aretinus *sed maxime ad bellicam* (excellunt) vertit; legit igitur πρὸς τῇ πολυμικῇ; *bellica tamen virtute multos excellere non difficile* vertit Ramus. Vetus Interpres ita: *ad summum omnis virtutis pervenisse difficile et maxime ad bellicam*. Is igitur pariter scriptum ἀλλὰ μάλιστα πρὸς πολυμικῇ legit. Igitur non dubitaveram praepositionem inferere: sed errore meo excidit.

καὶ μιτήχουσιν αὐτῆς] Deesse aliquid ad sensum verum perficiendum, patet. Lambinus igitur μάλιστα inseri voluit, idque vertendo expressit. Ramus similiter *dominentur in ea*: Aretinus contra; *et in his ipsi illi qui sunt in possessione armorum*.

Ἡ μὲν γὰρ τυραννίς] Vetus Interpres ἡ μὲν δ' scriptum legit non inepte.

4. Αἱ δὲ μικραὶ] Camot. Isingr. vetus versio μικρὰ habent, probante Montecatino et Casaubono. Sed ego in vetere Interprete scriptum reperi paulo per longiora.

ἰκάσθης μέθους] Aretinus *circa singulorum disciplinam*: Giphanius *in quaque scientia*: Lambinus *institutione* posuit, de quavis arte ac disciplina Ramus.

μὴ παραρῶν] Aretinus *nil negligere*, Ramus *nil contemnere*; Lambinus *acriter et non negligenter rem de qua agitur, intueri*. Equidem μὴδὲν π. malim.

5. δημοτικῇ] Sylburg. ubique δημοτικῇ malebat, cum quo non sentio.

πλείους, ὅντες ὑποταγῶν] Cum Sylburgio Conringius malebat οἱ ὑποταγῶν. At ita debebat esse πλείους ὄντες, οἱ ὑποταγῶν mutata distinctione. Sed vulgata lectio et distinctio bene habet. In democratiae enim definitione princeps notio est τὸ πλεονέχων; huic subjecta τὸ ὑποταγῶν; igitur in exemplo contrario posito princeps notio est οἱ πλείους, cui addicitur ὑποταγῶν ὄντες.

ἵππῳ συμβαίνει] Vulgatum συμβαίνει Sylburg. in συμβαίνει mutatum voluit; equidem mutavi ad rationem antecessoris.

dentis *εἰ γὰρ οἷον*. Praeterea postremum illud *εἰ δὲ καλῶς — πολιτικῶν* respondet duobus illis membris *εἰ γὰρ οἷον — καὶ οἷον*. Ceterum in his duobus exemplis dominari notionem τῆς πλεθῆς, docet sequens sectio, ubi contra notio opum dominatur in exemplis, et cum opibus componitur numerus iisque adjicitur. Ibi respicitur exemplum contrarium hic positum duplex his verbis τῶν ἐν ᾧ πλείους ὑπόκειται καὶ ἐν ᾧ ἐλάττωσιν οἱ ἀποροί, κύριοι, ubi ex ratione antea allata scribendum esse patet ἐν ᾧ πλείους οἱ ὑπόκειται — ἐν ᾧ ἐλάττωσιν οἱ ἀποροί, nisi propter hiatus Philosophus articulum οἱ a voce ᾧ remotum trajecit. Certe in priore membro etiam articulus poni debebat.

6. ἐν ᾧ πλείους οἱ ὑπόκειται] Articulum οἱ adjeci. Rationem ejus reddidi ad sectionem priorem.

7. ἐνδείκναι αἰτίας] *causas esse cur differant* Victorius vertit, Aretinus ut *hujusmodi causae non faciant differentiam*, Ramus: *quare paucitatis et multitudinis dictae causae non sunt rerum publicarum differentiae, sed differentia tota etcet.* Ramus tamen in textu posuit διαφορᾶς, quod imitati sunt Heinsius et Conringius. Contra Zuingerus Victorii διαφορᾶς repetiit: Lambinus autem ut *sint illae, quae dictae sunt, diversitatis causae*. Giphanius cum Ramp: *priores quoque causas non esse differentias*. Equidem cum Aretino, Victorio et Lambino sentio; ideoque τῆς διαφορᾶς addito articulo scribendum fuit. Potest tamen fieri, ut philosophus dixerit causas, quae faciunt differentias, improprie esse ipsas differentias rerum publicarum, uti supra dixit πολιτικὸν esse πολιτικῶν, cum tamen proprie efficiat id discrimen πολιτικῶν.

8. τὸ τὸ δίκαιον τὸ τε ἐλγχερικόν] Vetus Interpres additum δὲ vertit.

ἄπτοισι — περιέχονται] Aretinus περιέχονται omisit. Deinceps inepte πάντες pro πᾶσι scribi voluit Zuinger. τὸ κυρίως δικ. Victorius *quod proprie justum est* vertit, *omne justum proprio* Aretinus, *totum jus absolute et perfecte* Ramus, *omne quod proprio jus est* Lambinus, *omne quod vere est jus* Giphanius.

τὸ ἴσον δίκαιον] Camotiana et Bas. ἴσον τὸ δίκαιον, quod cum Calaubono probavit Lambinus.

καὶ [γὰρ] ἴσων] Ifingr. et Lambinus recte omittunt γὰρ, quod seclufi, uti fecit Ramus, ut membrum hoc priori fit aequale. Sequens τὸ εἰς Aretinus reddidit *auferunt personis*. Victorius quibus inquam, Lambinus nempe quibus: Ramus personarum rationem nullam habent: Giphanius hoc quibus detrahunt. Membrum καὶ τὸ ἄνθρωποι — τοῖς ἀνθρώποις omisit vetus Interpres.

9. τὸ δίκαιον τῶν] Intellige ἴσων; Ramus cum juris quaedam ratio in personis sita sit, eodemque modo aequalitas et in rebus et in personis dividatur. Aretinus: itaque cum iustum aliquibus et divisum sit, eodem modo in rebus et personis, ut diximus: Lambinus: quare quoniam iustum aliquibus est iustum, eademque distinctio adhibenda est in rebus atque in personis. Giphanius: quare cum jus est quibusdam, et eodem modo dividitur, et in rebus et quibus: cum quo fere facit Victorius. Equidem comparato loco simili infra c. 7, 1. ubi eundem quaestionem tractat, et Nicomacheorum 5, 4 et 5, ubi copiose τῷ δίκαιῳ notio explicatur, hoc loco scribendum cenfeo: ἐπὶ τὸ δίκαιον τί τισι, καὶ διέρεται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἢ καὶ οἷς. Ita enim τὸ δίκαιον in personis et in rebus geminam habebit partitionem, et inutilis copula τε, cui nihil respondet, tolletur. Videant doctiores!

ὅπως ἴσων.] Intellige εἶναι εἶναι. Paulo antea ἐλευθέρως dedit Camotiana et Ifingr. quod ferri non potest.

10. εἰ μὲν — συνῆλθεν — μετίχουσιν] Victorius si namque — communicarunt — contulerunt, tantum participant. Ita etiam Lambinus. Contra Aretinus, Ramus, Giphanius si enim possessionum gratia societatem iniissent, tantum caperent civitatis: quos secuti sunt Schlosser et Garve. Ita vero μετίχουσιν vitiosum est; debebat enim esse μετίχον ἄν. Vulgatum si teneas, δίκαιως vel simile vocabulum tamen addendum esse videtur.

τῶν ἐπιγενομένων] Recte Lambinus quae postea accesserunt et lucri facta sunt. Paulo antea μὴν εἶναι τὸν scriptum legit et vertit antiquus Interpres.

εἰ δὲ μήτε — εἰς ζῆν.] Intellige ex superioribus εἰ δὲ μήτε τῷ ζῆν μένον ἵσταν συνῆλθεν. Ceterum de nexu et consecutione sententiarum laborarunt Montecatinus et Conringius, eique ut succurrerent, εἰ δὲ mutatum voluerunt in εἰ δὲ, quod nullo modo ferri potest. Manifestum est enim hoc εἰ δὲ respondere priori εἰ μὲν, deinde huic primo μήτε respondet illud μήτε συμμαχίας ἵσταν. Singulis his duobus membris interponuntur sententiae, alteri quidem plures; quae fecerunt, ut Philosophus tandem coepta verborum structura excideret. Nam redit ad institutam rationem demum in illis verbis sect. 11. Ἡ καὶ φανερὸν, ὅτι δὲ etcet. Quod si tamen longiores illas parentheses et dissolutam membrorum structuram omnino ferendam non existimes, alia emendandi ratio esse non videtur, nisi ut εἰ δὲ plane tollas. Aretinus verba καὶ γὰρ αὖν δὲ λαν — προαίρεσιν omisit.

μήτε συμμαχίας ἵσταν] Repete συνῆλθεν. Sequens σύμβολα Aretinus commercium vertit, tesseræ Victorius. Mox vero Aretinus pacta vertit. Vetus Interpres hic contractus.

11. εἰς γὰρ] nempe Aretinus, igitur Victorius et Gi-phanius, enim Lambinus, nam Ramus, vertit. Conringius γὰρ malebat, non ego. περὶ συμμαχίας Aretinus vertit circa mutuum societatem.

πᾶσιν ἐπὶ] Aretinus haec omisit, deinceps κοινῇ scriptum communiter, postea ἑτέραι παρ' ἑτέροις reddidit alii apud alios. Omnino si verum est prius πᾶσιν, nec fortasse scribendum fuerit ἐπὶ πᾶσι τῶτοις, tum profecto etiam duce Aretino cum Sylburgio et Casaubono ἑτέροις scribendum.

μηδὲ μοχθηρίαν ἔξει μηδερμίαν] Verba ἔξει μηδερμίαν omisit Victoriana et Zuingeriana, vertit tamen Victorius cum Aretino et vetere Interprete: et sunt in Aldina et Basileensi. Deinceps Victorianum ἀδικήσαντι propter antecedens ἴσται correxi. Sed video Ramum, Heinsium et Conringium verum dedisse: Zuingeriana sequitur Victorianam. Vetus Interpres omisso πολιτικῆς vitiosum διακοῦνσι vertit ministrant.

γίνονται γὰρ — τῶν ἄλλων] Vetus Interpres de aliis vertit. Victorius: aliter enim haec communio fit bellica societas ceterorum omnium: in annotatione posuit: fit enim

conjunctio haec societasque praeter id quod dictum est, ceterarum rerum omnium. Ramus: bellica siquidem societas communitas est quaedam belli foedere conjunctorum aliorum cum aliis, loco tantum differentiū. Lambinus: Alioqui civium societas fit belli gerendi societas, ab aliis sociis longe distantibus loco tantum differens. Giphanius: Nam societas esset bellica quaedam aliorum societas, loco tantum disjuncta eorum, qui longe inter se absint, sociorum. Loci difficultatem sensit Zuingerus, qui *συνμαχία ἀλλήλων* scribi voluit. Sed dubito, an graece ita dici possit; deinde nihil hac emendatione proficimus ad difficultatem omnem explicandam. Probavit tamen eam Conringius, qui deinceps *συνμαχιῶν* malebat. Equidem post exemplum societatis et communionis propter commercia contractae commemorari nunc puto exemplum alius societatis belli causa contractae. Itaque suspicor scriptum fuisse: γίνεται γὰρ καὶ ἡ συνμαχία κοινωνία τῶν ἀπεναντίας συμμάχων, τότε διαφίρεται μόνον τῶν ἄλλων (nempe κοινωνιῶν.) Quodsi Victorianam rationem cum Giphanio et Schlossero sequaris, tum scriptum oportuit: γίνεσθε γὰρ ἂν ἡ κοινωνία συνμαχία, τῶν ἄλλων (nempe *συνμαχιῶν*) τότε διαφίρεται μόνον τῶν ἀπεναντίας συμμάχων. Possis etiam ex interpretatione Victorii aliam rationem inire: ἄλλως γὰρ γίνεται ἡ κοινωνία συνμαχία, τότε διαφίρεται μόνον τῶν ἀπεναντίας συμμάχων. Alioquin fit haec civium communio bellica societas, quae loco tantum discrepat ab ejusmodi communionem sociorum longe disjunctorum. Cum hac quidem ratione sequens etiam sententia optime mihi congruere videtur.

συνθήκη, [καὶ] καθάρσις] Interpositam importune copulam Camot. et Aretinus omittunt; igitur seclusi. Vetus versio habet, sed Th. omisit. Sententia ipsa connexa haeret cum priore, ita ut antea eam emendandam et explicandam dixi.

12. τοῦτοι ἀπεναντί] Camot. Ifingr. Casaub. *αὗτοι* addunt. Sed fortasse id pertinet ad sequens membrum, tanquam scripturae varietas.

ἀλλ' εἴησαν] Vulgatum *εἰ ἦσαν* ex veteris Interpretis verbis sed si essent (ubi Verforis textus habet sed etiam es-

sent) et Aretino correxi postulante sententia, uti fieri voluerunt Sylburgius et Casaubonus. Deinceps εἰς ἃ μὲν ὀμίσσοι si Camot.

ἄλλοι τεύτον] Aretinus alter aliquis huiusmodi: finem sententiae ita reddidit: nec sic quidem civitas adhuc foret. Itaque scriptum legisse videtur: εἰς ἃ τὰ πρὸς πόλιν ἂν ἦν εἴη.

13. ὡς ἐπιμαχίας] Sylburgius Casaubonus et Conringius συμμαχίας praeferunt. Sed ἐπιμαχία differt a συμμαχία, uti docet Schol. Thucydidis ad 1, 44. Cf. dicta ad Xenophontia Cyrop. 3, 2, 23.

ἢ μὲν, — ἡδὲ πόλιν] Vetus Interpres ἰστίς ἡδὲ πόλιν scriptum vertit.

ταῖς οἰκίαις καὶ τοῖς γένεσι] Victorius et Giphanius, et domibus et familiis: Aretinus et domibus et generibus: Ramus cum Lambino familiis et gentibus. Recte hoc postremum.

14. διαγωγὰς τῇ συζῇ] Aretinus conversationes familiarum: Victorius oblectationes simul vivendi causa: Ramus: familiaritates convictus gratia: Giphanius: congressus una vivendi causa: Lambinus una vivendi consuetudines et congressiones: φρατρίαι Aretino sodalitia, Ramo sodalitates, Lambino curialium sodalitates Giphanio curiae. Ita φρατρίαι interpretatus est Dionysius Halicarnasseus in Antiq. Romanis, monente Camerario. Tribus, φυλαί, habuerunt suas φρατρίαι; haec vero divisae erant in γένεα et habebant adscriptos γινεταίς. Ajunt γένεα vel gentes fuisse triginta in unaquaque φρατρίᾳ Athenis, ubi Ζεὺς Φράτριος et Ἀθηνᾶ Φρατρία culta fuit, teste Platone in Euthydemo.

γένεα καὶ κώμης] familiarum et vicorum Victorius cum Giphanio, generum pagorumque Aretinus, ex gentibus et vicis Ramus, generum et vicorum Lambinus: familias et vicos interpretatur Camerarius, κώμας vero in urbe quae graece etiam ἀμφόδα dicantur. Sed Victorius rectius videtur κώμας rurales intelligere, quibus relictis οἰκίαις et γένεα, familiae et gentes, coeunt ad societatem in urbem.

15. πλείους] Victorianum πλείστον, repetiit Zuinger, quanquam versio Victorii πλείον reddidit, quod est in Camot. Iningr. Sylb. et versione veteris Interpretis et Aretini.

κατὰ πλῆθος μὲν] Propter sequens κατ' ἀρετὴν δὲ inserui μὲν.

Ad Caput VI.

ἰδοὺ γὰρ, ἢ Δία] Ifingr. Sylb. et aliae Edd. cum veteri Interprete ἰδοὺ γὰρ αἱ, ἢ Δία. Ramus αἱ seclufit, Conringius damnavit. Recte. Sequens δικαίως omisit Aretinus.

πάντων λαφύονται] si ex omni populo Ramus, si ex omnibus civibus Lambinus vertit. Ut exemplum hoc differat a priore, intelligendus est numerus civium simpliciter; in priore enim divites et pauperes comparabantur.

2. ἀδικεῖ] Ita Ifingr. Sylb. Lambinus, Ramus, Heinsius, Conringius. Victorius δικίας habet, quod sequitur Zuingerus, Montecatinius, Casaubonus, Giphanius et Conringius. Vetus versio injustas habet, sed exemplar Thomae appositum justas.

Ἀλλ' ἄρα — ταῦτα] Editiones quaedam veluti Victorii et Rami ἄρα — ταῦτα habent. ergo vetus Interpres.

καὶ θάτιςτοι ἄρα] Pessime Aretinus vertit: et cetera ergo. Deinceps πάντα φαῦλα καὶ ἡ σπυδαῖα scriptum vertit vetus Interpres non studiosa.

3. Ἀλλ' εἷα] Aretinus: Sed numquid unus debet? Legitur Ἀλλ' ἄρα. sequens ἐπιγαρχικώτερον vertit gravius.

ἀνδρωποι εἶναι] Victorius cum Montecatino dedit: ἀνδρωποι εἶναι, ἀλλὰ μὴ νόμον, φαῦλον, ἔχοντά γε — φύλην. Αἱ εἰς ἡ. Aretinus vertit: Dicet aliquis legem dominari debere, non autem hominem, in quem cadant animi perturbationes. Scriptum is legit in suo Codice: φαίη τις αἱ κύριον εἶναι δεῖν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ μὴ ἀνδρωποι, ἔχοντά γε etcet. Non male! Camotiana cum Victoriana faciens κύριον, ὅπως νόμος φαῦλος habet, et sequens τὰ cum Ifingr. omisit. Ordinem nostrum dedit Ifingr. Sylb. Lambinus, Ramus, Heinsius, Conringius. Vetus Interpres plane hanc scripturam confirmat.

4. ἴστας τις ἑτέρος λόγος] Vulgatum ἴστω correxī. Infra pluries eadem dictione utitur.

δοξίαι αὖ λύσθαι] videtur solvi posse Aretinus, et tractari et in quadam quaestione versari — videatur Ramus : videatur esse expeditum ac solum Lambinus : dissolvi posse videatur Giphanius. Camerarius mendum subesse suspicatur, sensum autem hunc esse censet: incidere quaedam, de quibus quaeri posset, quae et explicanda sint, et quorum explicatio a veritate non abhorreat. Conringius hoc unum bene vidit, post ἔχει exeidisse μὲν, quod inferui. Ego si vulgatam tueri oportet, nihil aliud desidero nisi δεῖν inferendum post λύσθαι; quod feci, ut locus inclaresceret.

εἰς τὰ συμφορὰ] Comparisonem eandem cum sententia repetiit in libro hoc extremo, ubi quaedam annotabimus.

ἔχει] Aretinus ἔχει habet vertit, deinceps γίνονται sunt. Sed infinitus modus pendet ab antecedente ἰδιόχεται. Quamquam video Victorium in versione posuisse usu venit habere. Sequens καὶ ante πολλὰς omisit Camotiana et Ißngr.

ἢ αἰθροποι τὸ πλῆθος] Victorius unum hominem numero. Aretinus vocem πλῆθος omisit. Ramus: multitudo ipsa fiet velut homo, quemadmodum multis pedibus, multis manibus multis sensibus, sic variis moribus variisque ingeniis praeditus. Lambinus: eosque congregatos et multitudinem illam fieri tanquam unum hominem — itemque multis moribus et cogitationibus praeditum Cum Ramo et Lambino sentit Camerarius jungens τὸ πλῆθος συνελθόντας non insolenti figura. Ordo igitur et structura verborum haec erit: καὶ γίνεσθαι τὸ πλῆθος συνελθόντας ὥστε ἢ αἰθροποι πολύποδα κ. πολ. κ. π. ἔχοντα αἰσθήσεις, ἔτω καὶ περὶ τὰ ἔθνη καὶ τὴν διάδοικιν. Sed statim apparet, deesse in membro extremo articulum ἔτω καὶ τὰ περὶ καὶ ἔθνη etcet. Giphanii versionem nemo intelligat. Denique repertum in vetere Interprete συνελθόντων restituere in locum vulgati συνελθόντας non dubitavi. Indidem articulum τὰ inferui.

5. καλλίαι ἔχει] Pendet a superiore φασί. Aretinus tamen habet vertit. κίχρησιμίαι veteris Interpretis scriptura mihi etiam placet.

περὶ ἐνός] Sylburgii ἐπὶ placet, nisi ἴνα malis. Formulam ὡς ἔσας ἐπὶ τῷ vertit Victorius ut ita loquar Lambinus *paene dicam*, Giphanius ut ita dicam. Camerarius cum aliis posuit locum Platonis Legum 2, p. 66. ἐνέχουσιν αὐτόθι τὰ μνηστῆρ' ἔσας γυμνασίαι καὶ τετυπώμενα (ἔχ' ὡς ἔσας ἐπὶ τῷ μνηστῆρ' ἀλλ' ἔσας) τῷ οὖν διδμημαρτησίῳ ἔτι τι καλλίονα ἂν αἰσχίον.

6: πλάσαι μέγα] Haec verba exciderunt in Victoriana altera et Zuingeri Editione, reddidit tamen versio Victorii et Aretini. Ex Camot. Ingr. Sylburgiana inferuit Ramus sed uncis inclusa quasi spuria, quod imitati sunt Heinsius Conringius et qui eos sequuntur.

ἀδικεῖν αὖ — ἀμαρτάνειν αὖ] Vulgatum ἀδικεῖν αὖ — ἀμαρτάνειν αὖ αὐτὸς mutavi. Infinitus enim modus non habet, unde pendeat. Ferrem, si esset ἀσφαλὲς εἶναι φασιν. Victorius *injuste se gerent — ipsi laberentur*. Similiter Aretinus *injuriarentur — errarent*. Aliter tamen vulgarem lectionem latina oratione consequi non potuerunt. Sed αὐτὸς Aretinus non reddidit, nec Lambinus, nec Giphanius: modo *decepti gravius offendant* Ramus. Pro πολέμῳ vetus Interpres *seditionibus*.

τῆς ἐλπίδος] Intelligo τῆς μὴ καθαρῆς καὶ φάνης.

8. Ὁμοίως δὲ τῷ] Repete δόξιν αὖ εἶναι. Deinceps ὡς κε γὰρ scriptum vertit vetus Interpres. Postea τοῖς καὶ περὶ πάσας Camotiana. ἀρχιτεκτονικός medicus Victorio est is, qui artem quidem ipse tenet, nec tamen curat aegrotos lectosve eorum frequentat, ut δημηγός, sed admonet minores medicos, qui ipsum consulunt, qua ratione in hoc aut in illo morbo curando uti debeant. ὁ παιδαγωγός illi est, qui nec artis praecepta accurate cognovit rationemque totam, sed tactum quasi tinctus est illa scientia et usu quodam ipsius crebrisque animadversionibus morborum aliquam speciem retinet medici. Ad confirmandam priorem utramque interpretationem adhibet locum Ciceronis in Epistola ad Varronem 9, 2. *Non deesse si quis adhibere velit, non modo ut architectos, verum etiam ut fabros, ad aedificandam rempublicam, et potius libenter occurrere.* In explicandis vero τῆς παιδαγωγίας

μένους Victorius a vero, aberravit. Comparavit ipse locum
 nostri in primo Nicomacheorum, et in Prooemio, librorum
 de Partibus animalium, sed non apposuit. Camerarius cum
 aliis medicum *δημιουργόν* interpretatur empiricum, qui satis
 experientia exercitatus, ipsa tamen artis scientia destituatur.
 Quam interpretationem improbat Victorius; ipse contra eum
 esse vult, quem nos medicum praeacticum appellare solemus.
 Τὸν *παιδευμένο*: Camerarius ait esse solertem atque erudi-
 tum, quod ad artem medicam attinet, quamvis illam nequa-
 quam profiteatur; eumque ab *εἰδέει* differre, quem ipsum et-
 iam *ἀρχιτεκτονικόν* dici putat. Posuit deinde locum, ex Pro-
 oemio, de Partibus, hunc: *περὶ πάντων δημιουργία καὶ μέθεσις* —
ὅσοι φαίνονται, τρίπλη, τῆς ἕξως, εἶναι. ὃν τῶν μὲν ἐπιστήμῃ τῇ
πράγματι καλῶς ἔχει προσαγορεύειν, τὴν δὲ οἷοι παιδείᾳ τιτὰ·
παιδευμένοις γὰρ ἐστὶ κατὰ τρόπον τὸ δύνασθαι κρίνειν, εὐστό-
χως τί καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἀποδίδωσιν ὁ λόγος· τοιοῦτοι γὰρ δὲ
τινα καὶ τὸν ὅλως παιδευμένους, εἰρήμιδα εἶναι, καὶ παιδευ-
εῖσθαι τὸ δύνασθαι ποιεῖν τὸ εἰρημίον· πλὴν τούτων μὲν περὶ πάντων
ὡς εἰπῆν, τιτὰ κρίτικόν νομιζομεν ἵνα τὸν ἀριθμὸν ὄντα, τὸν δὲ
περὶ τινος φύσεως ἀφορισμένους· εἴη γὰρ αἱ τινες ἕτεροι τὸν αὐτὸν τρό-
πον διακρίμενος τῷ εἰρημίῳ περὶ ὃν μέριον. Posuit etiam locum
 e Nicomacheis hunc: *ἕκαστος δὲ κρίνει καλῶς ἢ γιγνώσκει, καὶ*
τέτων ἐστὶν ἀγαθὸς, κριτὴς· καὶ ἕκαστος ἄρα ὁ παιδευμένος,
ἀπλῶς δὲ ὁ περὶ πάντων παιδευμένος. Denique τὰς εἰδόμενας a
 παιδευμένοις, distinctas, eosdem, esse censet, quos *ἀρχιτεκτο-*
νικὰς dicit Aristoteles, quanquam Plato in Alcibiade τὰς εἰ-
 δόμενας καὶ παιδευμένους junxerit. Giphanius *ἀρχιτεκτονικόν*
 medicum principem vocat, et interpretatur physicum quem
 vulgo, vocent; *δημιουργὰς* dici ait velut opifices illos, quibus
 ille tanquam ministris praescribat; ut chirurgos et vulgo di-
 ctos apothecarios; tertium esse, qui habeat medicinae quan-
 dam cognitionem, sed ex usu tantum. De *ἀρχιτεκτονικῷ* di-
 cetur infra ad librum septimum. Nunc pono, locum nostri
 Nicomacheorum initio, *πολλῶν δὲ πράξεων ἔσθαι καὶ τεχνῶν*
καὶ ἐπιστημῶν πολλά γίνονται καὶ τὰ τέλη — *ὅσαι δ' εἰσὶ τῶν τοι-*
ούτων ὑπὸ μίαν τιτὰ ἀρετὴν, καθάπερ ὑπὸ τῇ ἱππικῇ χαλροποι-
τικῇ καὶ ὅσαι ἄλλαι τῶν ἱππικῶν ἐργασιῶν εἰσὶν. αὕτη δὲ καὶ *πάντα*

πολεμικῇ πράξει ὑπὸ τῇ στρατηγικῇ· τοὶ αὐτοὶ δὲ τέλει, ἄλλαι
 ὑφ' ἑτέρας· ἐν ἀπάσῃσι δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν, τίλη πάντων
 ἔστιν αἰρετάτατα τῶν ὑφ' αὐτά· τάτοι γὰρ χάρις κακίῃσι διακρί-
 νεται. — Πικρῶς τὴν γὰρ περιλαβὴν αὐτὸ (τὸ τίλος τῶν πρακ-
 τῶν, ὃ δὲ αὐτὸ βυλόμιθα) τί ποτ' ἔστι, καὶ τίος τῶν ἐπιστημῶν
 ἢ δυνάμεισι. Δόξει δ' αἰ τῆς κυριότητος καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτο-
 νικῆς. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ φαίνεται. Hic locus apertis-
 sime docet, quem ἀρχιτεκτονικὸν intelligere debeamus; δη-
 μιουργός igitur non solum cum fabro comparabitur, sed cum
 reliquis etiam opificibus et artificibus, quorum opera utitur
 architectus in domo aedificanda. οἱ παιδισκίαι videntur
 mihi esse, quos Cicero *intelligentes* dicit Verrinae 4, 14. ubi
 est de scypho: *et me hercule ego antea, tametsi hoc nescio*
quid nugatorium sciebam esse, ista intelligere, tamen mirari so-
lebam, istum in his ipsis rebus aliquem sensum habere. — *Ac*
ita studiosus est hujus praeclarae existimationis, ut putetur in
hisc rebus intelligens esse. Ibidem c. 21. *ut intelligatis in ho-*
mine intelligentiam esse non avaritiam; artificii cupidum non
argenti fuisse.

9. τῇ αἰρίῃ] Intellige τ. αἰ. τῶν ἀρχῶν. Sequens *μυρί-
 χησι* περὶ ἰσῶν elliptice dici videtur, et intelligendum τῆς
 ἐπιστήμης. Ramus: *tametsi de nonnullis — imperiti quidam*
judicant: Lambinus *etsi enim de quibusdam — judicandi fa-*
cultatem habeant, nonnulli etiam idiotae et imperiti: Giphanius
rectius, nam etsi de quibusdam quoque operibus et artibus in-
telligunt et idiotae quidam ἰδιῶται dicuntur non imperiti,
 sed, qui artem, ipsi nec profitentur nec faciunt, quanquam
 eam didicerint. Ita ἀσκητῇ seu athleticam colenti et exer-
 centi opponitur ἰδιῶτης in Xenophontis Memor. 3, 12, 1 et
 3, 7, 7.

ἐνυλθόντες ἢ βελτίες] Vetus Interpres ἢ omisit.

10. ἔτι μοι ὁ ποιήσας] Aretinus brevius: *non solum is*
qui fecerit recto judicat et qui habet artem.

αὐτῇ χειρὶ] Camotiana, αὐτῇ, quod habet etiam Basil. et
 Casaub.

11. ἀρχὴς ἀρχισ] Camotiana et Casauboniana ἔχουσιν
 habent. Paulo antea ταμινύσας vetus Interpres vertit *prae-*

sunt operibus, et hic statim ἀπὸ μειζύων scriptum vertit a majoribus.

12. καὶ ὁ δῆμος] Expectabas ἢ ἐκκλησίαν. Sed iterum paulo post est: ἐκ γὰρ πολλῶν ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὸ δικαστήριον.

ἀρχαῖς ἀρχαῖων] Victoriana et Zuingeriana ἰχέονται, nostram est in Isingr. Sylburg. et veterē versione, unde duxerunt Ramus, Heinsius et Curingius.

13. εἴδῃ ἄρας] Haec vertit Aretinus nihil adeo ut leges recte possitas debere dominari. Unde apparet eum scriptum ita legisse h. l. uti Lambinus. correxit: εἶτι δαί εἴδῃ ἔτερον ἄρας ὡς τὰς νόμους ἵσταί τις κορίγῃς. De lege sententiam eandem dixit Plato in Politico sect. 33. p. 172. ed. Fischeri.

πλὴν τῆς γε] Haec usque ad verba seclusa vulgo trajecta et posteriore loco legebantur, contra seclusa ante haec collocata erant. Ego vero ordinem sententiarum et nexum inquirens reperi sic esse ordinanda verba uti feci. Contra seclusa illa, non solum supervacanea sunt, sed male etiam cum reliquis nexa haerent. Aretinus h. l. ita vertit: *superest anterior dubitatio: atque tales esse leges quales sunt respublicae necessarium est, pravas vel studiosas, justas vel injustas: et hoc unum manifestum oportere ad speciem reipublicae leges esse accommodatas. Quod si ita sit, patet, quod leges illas quae ad rectas gubernationes accommodatae sunt, necesse est esse justas, illas vero, quae ad earum labes, esse non justas.* Vetus Interpres in ordine nihil mutavit, sed verba ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁμοίως vertit: *sed si similiter,*

Ad Caput VII.

1. ἐν τῇ κυριότητι πάντων] Vetus Interpres paulo antea μέγιστον δὲ scriptum reperit. Nicomacheorum l. 1. ἐν ἀπάσαις δὲ (τίχταις καὶ ἐπιστήμαις) τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων ἐστὶν αἰρετώτερα τῶν ὑφ' αὐτά· τάτων γὰρ χάρις καὶ κίβδη διαύκται. — Εἰ δὲ τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν, ὃ δὲ αὐτὴ βυλόμιθα, τὰ δ' ἄλλα διὰ τῆς το, καὶ μὴ πάντα δι' ἑτέροις αἰρεμίθαι. — δῆλοι ὡς τῶν αἰ ἐν ταῖς ἀγαθῶν καὶ τὸ ἀρίστον. — πρακτικὸν τύπη

γι περιλαβεῖν αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶ, καὶ τίος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δοκίμων; δόξαι δ' αὖ τῆς κυριωτάτης καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτονικῆς τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πολιτικὴ φαίνεται. De notione vocabuli ἀρχιτεκτονικῆς supra dixi, cuius vim declarat omnium optime locus Platonis in Politico l. 3. p. 169. Fisch. ubi politicam vocat τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιστημῶν εἶναι τῆς ἰσχυρίας — ἀλλὰ κριτικὴν δέηται τινὰ καὶ ἐπιστατικὴν ἐκ τῶν ἄλλων προελάμειν. Ceterum huic loco apodofin deesse statuit Giphanius, sed est ea in verbis πείω δ' ἐστὶς et sequentibus, parumper ea structura verborum obscurata, ita tamen ut eam agnoscere liceat. Nec possum assentiri Camerario, Lambino et Sylburgio, qui sublata particula δὲ, quae in Camerarii Codice deerat, consecutionem sententiae manifestiorem fieri censebant. Ita enim oratio ipsa fiet hiulca et sententiarum singularum nexus laborabit. Aretinus certe vertit.

τί γὰρ καὶ τίς — φασί] Haec in unam sententiam coniunxit Victorius et cum verbo φασί copulavit. Lambinus aliter: nam et quid ius et quibus sit ius, et aequalibus aequale esse oportere ostendunt. Ramus: quae in Ethicis quid et quibus iustum sit et aequalibus aequalia distribuenda esse demonstrant, quadamtenus assentiantur; idcirco sane considerandum est, qualium rerum probanda sit aequalitas, qualium item inaequalitas. Giphanius: aliquid namque et aliquibus est ius atque aequalibus aequale esse ajunt. Quarum autem rerum etcet. Apparet eum scriptum legisse τί — τίς. Sed ita sententiarum nexus et verborum structura magis etiam sit perplexa et obscura. Ramus importunum illud γὰρ omisit, et sententiam τί καὶ τίς τὸ δίκαιον copulavit cum illis verbis ἐστὶς διώριστα. Quae ratio mihi omnium facillima videtur vitii manifesti emendandi. Sed praeterea verba περι τῶν κτλ. suspecta mihi sunt, et ex margine irrepsisse in locum alienum videntur. Obiter eandem quaestionem attigit supra cap. 5, 9. ubi similis difficultas verborum occurrit. Giphanius omnia haec τί γὰρ καὶ τίς τὸ δίκαιον spuria censebat.

2. καὶ τὸ κατ' ἀξίαν.] Copulam tollendam censeo. Ita etiam censuit Ramus. vertens: disparibus enim disparia iura et quidem pro dignitate tribui.

καὶ ἐστὶν τῶν ἀγαθῶν] Sunt enim personae et res, quae coloris bonitate, et praestantia, alia figura et magnitudine, bona aestimantur.

[H. τῆς] Ita cum Victorio Lambinus: ceterae Edd. ἢ sine interrogatione habent; Conringius tamen ἢ cum interrogatione. Vide ad sect. 10.

3. ὑπερῆχου πλείον] Pluralem numerum refer ad illa duo ἀγαθὰ, τῆς τ' ἐγγίσιαι καὶ τὸ κάλλος, quamvis singularis antea adfuerit ἕκαστον ἐκείνων ἀγαθῶν ἐστίν.

4. εἰ γὰρ μᾶλλον τό τι μέγιστος] Victorius si namque magis quaedam magnitudo: Aretinus nam si magis aliqua magnitudo. Lambinus: nam si magis est tale quod aliqua magnitudine tale est, quam illud quod aliis rebus praestat; Ramus: nam si qua magnitudo magis fuerit, esse poterit omnibus etiam comparabilis. Giphanius, si magis est, quod aliquam magnitudinem habet. Videntur igitur omnes maluisse verba ita collocata esse εἰ γὰρ μᾶλλον τό τι μέγιστος, quam scripturam, et ipse praefero. Pro διαφέρει vetus Interpres differat, vertit.

τοσούτοι γὰρ μέγιστος — ἴσος] Vetus Interpres: si melior valentior tanta, palam quod aequalis. Deinde idem scriptum κατὰ πῶσας ἰσότητα vertit. Totum hunc locum perobscurum ait esse Giphanius, et Ramus in margine annotavit: Ratio magis est mathematica, quam perspicua! Sequuntur tamen omnes interpretationem a Camerario positam et lineari etiam figura illustratam. Ex hac ratione postrema illa τοσούτοι δὲ ὅσος ὡς ἴσος significant: apparet esse etiam aliquod tertium μέγιστος, in quo res ceterum dispares sibi sint pares. Garvius noster, haec ita vernacule vertit: Wenn von einer gewissen Sache diese Quantität für mehr werth angesehen wird, als eine bestimmte Quantität einer andern: so muß es auch gewisse Quantitäten von beiden geben, wo sie einander als gleich angesehen werden.

6. πλείον] nisi quod Victorius, hoc tamen interest, quod Aretinus et Ramus: veruntamen Lambinus, praeter quod Giphanius. Ad verba εἰσιένθαι καλῶς repete εἰδύμενοι.

μάλιστα δικάως] Camerarius alibi legi ait *μάλιστ' ἀναγκαιώς*. Sequens *ἀμφισβητοίῃσαι* Ifingr. Sylburgius, Ramus, Heinſius et Conringius mutarunt in *ἀμφισβητήσαι*.

7. πάντων ἴσων ἔχειν] Camotiana ἴσων habet, Aretinus ἴσων ἴσων parium par habere vertit. Conringius malebat πάντ' ἴσων sensu plane contrario, ex deinceps καὶ ἐν τι μόνον ὄντας.

ὡς ἰγγύς ἀλλήλων] Intellige ὄντες, nisi excidit. Victorius explicat sententiam ita: *arbitrantur enim ingenui omnes se non valde inferiores esse nobilibus, quamvis non tantam generis claritatem habeant, putantque cunctos, qui liberi sunt, posse non sine causa haberi nobiles*. Contra Zuingero videtur Aristoteles ad exercitia illiberalia atque fordida respexisse. Liberos scilicet et nobiles simili fere ratione ad se trahere imperii jus, quoniam nullam servilem artem exercent. Cum Victorio facit Giphanius. et comparat locum supra 1, 4. αὐτὸς μὲν γὰρ ἢ μόνον παρ' αὐτοῖς (i. e. οἴκῳ) εὐγενεῖς ἀλλὰ πανταχῇ νομίζουσι, τὸς δὲ βαρβάρους οἴκει μόνον. ὡς δὲ τι τὸ μὴ ἀπλῶς εὐγενεῖς καὶ ἰλιυθίζουσι, τὸ δ' ἔχ' ἀπλῶς. Mihi vero neutra ratio satisfacit; nec video cur liberorum mentio sit facta; nec afinitatis rationem positam intelligo magis quam Conringius, qui ἰγγύς τῷ πόλει scribendum suspicabatur. Video tamen simile quid inesse loco infra sect. 10. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν εὐγενεῖα διαφέροντα τῷ ἀμφισβητῆντι δι' ἰλιυθρίαν, ubi iterum liberi cum nobilibus de imperio certare dicuntur propter libertatem tanquam ἰγγύς ἀλλήλων ὄντες.

ἢ δ' εὐγενεῖα] Zuingerus ἢ τ' εὐγ. malebat. Sequens οἴκει omisit Aretinus, et vetus Interpres vertit: *apud quoscunque habetur honorabilis*.

8. Ὅμοίως δὲ] Vulgatum δὲ mutavi auctore Plutarcho de nobilitate p. 399. ed. Wolfii. Aretinus similiter quoque dicimus.

καὶ γὰρ κρείττους] Male apud Plutarchum πλείους legitur. Male etiam Victoriana et Zuingeriana πλεονέστεροι dant.

9. λίγην δὲ] Camot. Ifingr. δὲ omittunt. Deinceps εἰ εὐγενεῖς addito articulo scribendum cenſeo propter aequalitatem.

ἡ μὲν διὰ πλεονίας] Vitium Victorianae ē μὲν non repetiit Zuingeriana. Statim vero διὰ τῆς πλεονίας scribendum videtur, uti sequitur διὰ τῶν σπαρταίων.

ἀλλ' ὅμως σκοπεύομεν] Vulgatum σκοπεύομεν correxi cum Sylburgio: Camot. Ingr. σκοπεῖ μιν habent. σκοπεύομεν reddiderunt vetus Interpres, Aretinus et Lambinus. Aretinus ὅμως omisit.

10. τὸν ἀριθμὸν εἶναι] Camotiana εἶναι omisit, uti articulum τὸν ante τρέπον.

ἢ τὸ εὐλογεῖν — ἢ τοσῶτοι] Victorius *an qui dicti sunt pauciores — vel tot numero sunt*: Aretinus *an considerare oportet, aut tot esse oporteat*. Lambinus *an paucitas — an tot esse debent*. Ita etiam Ramus et Giphanius. Similis dubitatio fuit supra sect. 2. ἢ τῆς ἐπιτάξεως, quae tamen hoc loco minor est, propter repetitionem ejusdem particulae. In Platonis Dialogis haec ratio dicendi frequens est, ubi semper ἢ scribendum esse disputavit Heindorf ad Parmenidem p. 221. Sed de ipsa sententia membri alterius gravior est dubitatio, quomodo sit interpretandum. Deesse verbum aliquod agnoverunt interpretes omnes et vertendo supplerunt. Equidem non dubito sublato altero ἢ scribendum esse: εἰ δυνατοὶ διακρίναι τὴν πόλιν τοσῶτοι τὸ πλεονος, ὥς εἰ εἶναι πόλιν ἐξ αὐτῶν. De eadem re Cap. 8. initio est: πλείους μὲν ἰσὺς μὴ μίντοι δυνατοὶ πληροῦμα παρεσχέσθαι πόλεως. Vetus Interpres: *vel hoc quod pauci ad opus oportet considerare, si possit habitari civitas, vel quod tantum*.

Ἐστὶ δ' ἀπορία τις] Ramus vertit: *est enim controversia inter hos competitores, qui de civilibus honoribus inter se dissident*. Passime! Deinceps verba ita ordinavit vetus Interpres: *δύοτε γὰρ πόλιν, ὥς εἰ τις εἴς*. Postea vulgo post ἀπάντων ἰσὺς sequebatur *δύοτε εἴς*, quae verba recte delenda censuit Camerarius, nec vertit Aretinus; igitur delevi.

11. Ταῦτό δ' ἐστὶν ἰσως] Vetus Interpres scriptum ταῦτό δ' ἐστὶν vertit *idem autem his accidit*.

ταῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ] Male Victorius *qui sunt in ea republica*. Similiter Aretinus. Rectius solus Lambinus *qui*

in administratione reipublicae boni sunt. Quid differat πολι-
τευμα α πολιτεια, supra fuit explicatum.

Οὐκῆν εἰ καὶ] Exemplum hic poni democratiae, recte
vidit Victorius et ceteri interpretes; sed verba ipsa ab ini-
tio sana equidem non praesto. Quo pertinet enim insertum
γῆ?

12. ἐξῆς ἴσται] Male Camot. Iſingr. ἐξῆς habent. Dein-
ceps ἐμοίως δὲ καὶ πρὸς τῆς κατὰ πλῆτον dedi cum Iſingr. Syl-
burgio, Ramo, Heinſio et Conringio. πρὸ omiſit Victorius
et Zuingerus: κυρίως τῇ πολιτεύματος iterum male interpre-
tes plerique omnes reddiderunt.

13. βελωμεν] Equidem γῆ addendum fuiſſe puto. Se-
quens ἔταν. — τὸ λεχθῆν Conringio lacunam arguere viſum
eſt, quoniam nihil tale praecellerit. Victorius autem his
verbis ſignificari ait, multitudinem illam non eſſe omnino
agrestem et imperitam. Quod mihi a ſententia philoſophi
videtur alienum plane eſſe. Potius dicere videtur, quando
accidit id quod modo dictum eſt, ut et εἰ βελτίως et τὸ πλῆ-
θος de jure ſummae imperii inter ſe certant. Schloſſer pu-
tat ſignificari eam conditionem, quam poſuit ſupra ſect. 8.
εἰ πάντες εἴναι ἐν μιᾷ πόλει, εἰ τ' ἀγαθοὶ καὶ εἰ πλείους καὶ εἰ ἐν-
γυνεῖς ἴσται δὲ πλῆθος ἀλλοτρίοι πολιτικόν.

ἴσως, τὸ δ' ἴσως ἐξῆς] Victorius aequaliter rectum, Are-
tinus aequè rectum, Lambinus cum Giphanio ineptiſſime for-
taſſe bis vertit. Bene Ramus: Rectum autem ipſum aequali-
tatis meſſura metiendum eſt.

κατὰ δὲ τῇ ἀρίστη] Vulgatum πρὸς correxi. Aretinus
ſecundum vertit, Victorius vulgatum quidem vertit, ſed in
annotatione noſtrum interpretatur, et ſic ceteri interpretes.

Ad Caput VIII.

1. τίς ἴσται εἶς] Vetus Interpres omiſit εἶς. Idem poſtea
πάντες μίρος πόλιν ſcriptum vertit.

πλήρωμα πόλιν] De eadem re dictum Cap. 7. ſect. 10:
ἀδικήσονται eſt pro ἀδικηθήσονται poſitum.

2. Ἀντισθένης] Antisthenis Socratici libros morales enumeravit Diogenes, fabulam inde excerptam de concione a leporibus convocata nemo alius attigit.

ἰσχυρισμὸν] Vim rei optime explicat narratio Cicero-
nis Tusculan. 5, 36. Est apud Heraclitum physicum de prin-
cipe Ephesiorum Hermodoro, universos ait Ephesios esse morte
multandos, quod, quum civitate expellerent Hermodorum, ita
locuti sint: Nemo de nobis unus excellat, sin quis exstiterit,
alio in loco et apud alios sit. An hoc non ita sit in omni
populo? nonne omnem exsuperantiam virtutis oderunt?

3. εἰ γὰρ ἰδίῳ] Apollodorus Bibliothecae 1, 9, 19. Φε-
ρικυδὴς δὲ αὐτὸν ἐν Ἀφείταις τῆς Θεσσαλίας ἀπολεσθῆναι λέγει,
τῆς Ἀργεὶς φθιγγαμίας, μὴ δύνασθαι φέρειν τὸ τέτυκτον βάρος.

τὸ Περικλῆδες Θερασυβύλων] Desiderabis δεδιῶσαι, quod ver-
tendo Aretinus supplevit. Memoria lapsam Aristotelem re-
sponsum Perianthro tribuisse, quod Herodotus 5, 92. adscri-
bit Thrasybulo, recte monuit Victorius.

4. καλέει] Vulgatum καλέειν prohibere vertit vetus In-
terpres, sed emendavit Victorius Var. Lect. 4, 5. Aretinus
id ipsum καλέειν videtur tollendo vertisse.

παρὰ ταῖς συνθήκας] Male Camot. πρὸς. De Samiis,
Chiis et Lesbii quae narrantur, confirmat historia Thucydi-
dis. ἐπιτέπτεται, quod sequitur, idem significat quod καλέειν,
accidere, frangere, labefactare.

5. πρὸς τὸ ἴδιον] Ex posteriore membro assumendum
ἀγκυρόν. Victorius tamen vertit: ad proprias utilitates, Aretinus
ad propriam utilitatem quasi συμφέρον additum legissent.

ἐπισκοπεῖται] Malit forsitan aliquis ἀποσκοπεῖται. Simi-
lis dubitatio infra libro, qui septimus numeratur c. 5, 6.
πρὸς δὲ πλεῖστοις — πρὸς τοῖς βίον ἐπισκοπεῖται τῆς πόλεως. ubi
Camotiana simplex σκοπεῖται, Ilingr. Sylburgius ἀποσκοπεῖται
habent. Aretinus h. l. respiciunt act. vetus Interpres inten-
dentes.

ἔτι δὲ] Vulgatum ἔτι δὲ correxī propter anteteditens ge-
minum ἔτι.

6. οἰκίας ἑκάς ἀρχῆς] Inferni οἴκου, quod interpretes
omnes reddiderunt, nec deesse tamen debet.

δύττερος δὲ πλεῖς] Camerarii Codex dābat δύντερος δ' αὖ πλεῖς συμβῆ, τοιάντη etcet. Proverbialē locutionē usurpavit etiam infra libro 5, et Nicomacheorum 2, 9. ἵππαι ἔν τῃ μίση τυχαίῳ ἀκρῶς χαλεποί, κατὰ τὸν δύντερον φασὶ πλεῖν τὰ ἰλάχιστα λαπτίον τῶν κακῶν.

7. ἔπερ ἴσκει πιφονίαι, πείθισθαι] Vulgatam distinctionem ἔπερ ἴσκει, πιφονίαι correxi cum Lambino, Ramo, Heinsio, Conringio. Victorius vertit: *quod videtur, notos esse omnes ad parendum*. Ita etiam Aretinus. Recte Lambinus: *quod videtur ita comparatum esse natura*. Saepiuscule in his libris occurrit ἢ πείθεται.

Ad Caput IX.

1. Αἰὶ δὲ] Vetus Interpres δὲ vertit *itaque*, et deinceps ἔν τε γένος scriptum legit.

2. ἔκ ἔστι δὲ κυρία πάντων] Camerarius scribendum censuit ἔστι δὲ ἡ κυρία πάντων. Sed non necesse esse puto. Potestatem regum Laconicorum eodem modo enarravit Xenophon in libello de Laconica republica.

αὐτοκρατορ] Vulgatum αὐτοκρατέων, quanquam ad duos reges Lacadaemoniorum possit referri, tamen propter sequens αἰδώς, ex conjectura Victorii correxi. Vetus Interpres etiam imperialis vertit.

εἰ μὴ ἐν ταῖς] Vulgabatur εἰ μὴ ἐν τινι βασιλείᾳ, καθάπερ ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ ἐν ταῖς πολεμικαῖς ἐξέδοις ἐν χ. ν. Victorius verbotenus, uti solet, haec vertit, et ἐν χιρὸς νόμῳ resque gerabatur. Aretinus contra: *vitalis enim necisque alicujus non habet potestatem, nec dum bellum gerit ut etiam apud antiquos fuisse videtur: quod ostendit Homerus*. Hic me in vestigium verae lectionis perduxit. Aliena enim verba ista ἐν τινι βασιλείᾳ in Codice suo scripta non reperit, reliqua etiam meliore ordine posita vertit. Sed jam olim Victorius haec verba suspecta habuit mendii. Non enim, inquit, significat certum quoddam regni genus, sed potius definitum tempus aut locum, id est cum in castris versatur. Giphanius ea plane emisit, ita vertens h. l. *Neque enim vitae necisque jus nisi,*

ut antiquis temporibus, in bellicis expeditionibus manu habent.

ἐν χειρὶς νόμῳ] Interpretem veterem secutus Sepulveda ὅγχιος νόμῳ junctim scribi voluit, quem multis exemplis collatis refutavit Victorinus Var. Lect. 36, 12. Male tamen interpretatus est formulam ipse et Giphanius, qui recte in annotatione posuit: *licuisse eis regibus sua manu tempore bellī vel quoslibet interficere.* Structura verborum haec est: κτείναι γὰρ ἃ κύριος, εἰ μὴ — ἐν χειρὶς νόμῳ (κτείνειν κύριός ἐστι). Camerarius ἐν χειρὶς νόμῳ scriptum malebat. Ineptissime dictionem hanc Sepulvedam secutus vertit Lambinus et Ramus. Vetus Interpres habet *promptus potens lege.*

ἀπάνευθε μάχης] Vetus Interpres ἐνίχιστο vertit *deprimebatur*, deinde: *quem ego videro fugientem ex prelio.* Aretinus additum habet *fugientem conspexero non sibi sat erit fugere canes.* Igitur cum Camotiana in suo libro addita reperit verba quae inserui φεύγοντα κηλίσιν. Vulgo nunc in loco Homérico Iliadis 2, 391. legitur: ἰδίλοντα τοῦτω μυνιάζων παρὰ θυρὶ κορώνειον, ἃ οἱ ἔπειτα ἄρειον etcet. unde ad sensum et versum perficiendum ἔπειτα inserui. Eundem locum noster posuit in Nicomacheis 3, 11. (aliis 8.) de fugientibus ex praelio timidis: ἀναγκάζουσι γὰρ οἱ κύριοι, ὥστε ὁ ἕκτος ἐν δὲ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πύσσοντα τοῦτω ἃ οἱ ἄρειοι ἰστέλλται φεύγου κύριος καὶ οἱ προτάττοντες, καὶ ἀναχωροῦσι, τύπτοντες, τὸ αὐτὸ δεῦσι, καὶ οἱ πρὸ τῆς τάφρου καὶ τῆς τοιῆται παρατάττοντες πάντες γὰρ ἀναγκάζουσι. Hectori igitur ibi tribuit eadem fere verba. Sed in Iliadis 15, 348. haec sunt Hectoris verba: εἰ δ' ἂν ἐγὼν ἀπάνευθε τοῦν ἰτίοντι τοῦτω, αὐτῷ οἱ θάνατος μετίσσομαι, — ἀλλὰ κύριος ἐρύσσι πρὸ ἄστως ἡμιτέρω. Nuntro in loco apparent verba Πᾶς γὰρ ἡμεῖς θάνατος, argumento, nos multis verbis minorem etiam hunc locum Homericum a Grammaticis accepisse. Posterioris quidem loci verba uti nunc scripta leguntur, profaicam orationem magis sapiunt, quam poetam illum, a quo prior est locus profectus, in quo illustrando egregius Heynius variam lectionem et Camotiana editione annotatam non est recedatus.

3. *δελικώτερον εἶναι τὰ Ἰθνη φύτι.*] Ita cum Victorio Zuingerus et Giphanius et Montecatinus. Contra *δελικώτεροι εἶναι τὰ Ἰθνη* Iungt. Sylburgius, Lambinus, Ramus, Hein- sius et Couringius, structura verborum faciliore et rectiore, uti postremum *δυσχερεῖς οἷς* docet. Igitur eam suscepi, utpote confirmatam a vetere Interprete. Aretinus vertit: *Ob id enim, quia magis aptae sunt ad serviendum nationes barbarorum quam Graecorum et eorum qui incolunt Asiam, quam eorum qui Europam, perferunt servile jugum aequo animo.* Denique *εἰ δὲ δυσχερεῖς οἷς* Camotiana habet.

πατρικαί] Vulgatum *πάτριαι* cortexi e superioribus. *πάτριαι* malebat Sylburgius. Deinceps *διὰ τοιαύτης αἰτίας* scriptum vertit vetus Interpres.

4. [*το*] *ξικαί.*] Cum Sylburgio articulum inferui.

5. *αἰ-υμένητα.*] Aretinus *esinetas*. De his eadem pae- ne verba Theophrasti, discipuli Aristotelis, posuit Dionysius Halic. 5, 73. Apud Plutarchum Solonis c. 14. amici legum- latoris suadentes, ut summum imperium assumeret, ostendunt *βασιλικὰ γέγενημένη πρότερον μὲν Εὐβοῖαι Τυραννίδας οὖν δὲ Μινυλῆσιαισι Πιττακὸν ἀρημένους τύραννον.*

6. *μῆδ.*] Camotiana omisit, idem fecit Montecatinus; igitur seclufi. Aretinus in quodam loco suorum carminum vertit.

κακοπάτριδα] Aretinus *obscuri generis*, Victorius *extiosum patriae*, Lambinus in *humili et misera patria natum*, Ramus *perniciosum patriae*, Giphanius *perniciem civitatis*.

ἀσχίλῳ] Vulgatum *ἀχίλῳ* Victorius *ira percitus et quae gravi daemone agebatur*: Aretinus *breviter laboranti civitati praefecerint tyrannum*. Lambinus cum Giphanio: *lentae et infelicitis civitatis*, Ramus *afflictas et infelici civitati*. Camerarius vulgatum *placidae et mitis* interpretatur addens aliqui *legisse videntur ἀσχίλῳ id est negotiosae vel etiam curiosae*. Quam equidem scripturam praetuli propter sequens *βαρύνοντες*. Vetus Interpres *κακοπάτριδα* vertit *malum patriae*.

μὴν — ἀλλῆς] Vetus Interpres *μὴν* pro *μὴν* scriptum vertit. Haec omisit Aretinus, qui sequentia ita vertit: *hujusmodi igitur species quia tyrannicae sunt, dominationem ha-*

bent. Videtur is τοιαῦται scriptum legisse. Praeterea vulgatum τυραννικαὶ εἶναι, διαποτικαὶ transpositis vocabulis corrigendum esse recte vidit et admonuit Gesevius Sepulveda, quam commendationem tacito auctoris nomine arripuit Giphanius, reddidit etiam vertendo Ramus et probavit Conringius. Alcaeï verba quaedam ex h. l. laudavit Plutarchus in Amatorio p. 45. Hutten. monente Victorio.

7. καὶ πατέρις] Vulgatum πατέρις cum Casaubono correxi.

βασιλεῖς ἐκόντων] Aretinus βασιλεῖς scriptum legisse videtur. Vertit enim: *delatum eis fuit regnum de populorum voluntate, et successoribus id erat secundum morem.* Victorius etiam creabantur reges a volentibus quae regna fiebant patria apud eos qui acciperent ipsa a parentibus. Ita etiam Lambinus. Contra Giphanius: *reges erant volentium et accipientium patris: ineptissime.* Sequens πατέρις scripturam βασιλεῖς firmare videtur. Reges enim ipsi dubito an graece aut latine πατέρις aut patris dici possint. Video nunc Casaubonum mecum sentire.

ἱεραικαὶ] Sunt sacrificia perpetua et tempore definita; quae vero ex voto vel republica bene gesta diis offeruntur, rex vel summus magistratus procurabat. Atheniensibus sui temporis Isocrates in Areopagitico c. 11. p. 224. Lang. crimini dat, τὰς μὲν ἐκιδέτης ἱερὰς, αἷς ἰστιάσις τις προσία, μεγαλειότης ἄγχι, ἐν δὲ τοῖς ἀγιωτάτοις τῷ ἱερῷ ἀπὸ μισθώματος θύει. ubi ἐκιδέτης Harpocration interpretatur τὰς μὲν πατέρις, ἄλλως δὲ ἐκπληροφειδίστας ἐκάλεον. Confer dicenda ad 6, 5, 11. Deinceps μισθώματα explicat per προέδους τιμωπάς. Vetus Interpres ἐσιῶν pro θυσίῳ scriptum vertit.

ἐπαιδάσεις] Ita interpretatur locum Iliadis 10, 321. ἀλλ' ἄγε μοι τὸ ἐκπύττειν ἀνάσχει, ἥδ' ἔμεσσαν. Scepti elevationem Aretinus, sublationem Victorius vertit.

8. τὰ κατὰ πόλιν] Aretinus *et civitates et gentes et nationes externas continuo gubernabant*; inepte! Victorius *et in urbe et in agrò et extra fines continenter regnabant.*

πόλεις θυεῖς] Vetus Interpres πόλεις πατέρις θυεῖς scriptum legit et vertit *patrias substantias.* Eandem varietatem

paulo antea ex eodem annotavi. Hoc loco additum *πῶτος* non displicet.

ἵπκ — βασιλείας] Haec omisit Aretinus. ubi autem *maneret*, quod regni nomine vocari posset Victorius vertit; Giphanius: ubi operae pretium sit vocare regnum.

Ad Caput X.

ἡγεμονίας] Camot. *ἡγεμονίας*. Deinceps *esinetiam* vertit Aretinus.

2. *Πῆκτος*] Ramus in margine haec annotavit: *Græce est πῆκτος id est quintum, sed mendose: nullum enim hic quintum genus memoratur. πῶτος legendum est. Sequuntur in altera pagina 213. haec: Revocat quatuor genera regnorum ad duo. Barbaricum enim, et electum et heroicum; παμβασιλείαν id est absolutum regnum nominat. Ita duo genera regnorum sunt Laconicum et absolutum. Et Laconicum ipsam ne regnum quidem esse vult. Itaque de absoluto regno disputatio sequens tota est, primum comparata, deinde simplex. Comparata, quod imperium et legale et aristocraticum et politicum praestet regno. Quae vereor, ut ab homine satis exactae mentis scripta sint. Παμβασιλεία enim haec quid cum generibus quatuor antea memoratis commune habeat, et quibus rebus discrepet, coecus sit, qui non videat. Similis ei quodammodo *ἡ βαρβαρικὴ* differt tamen eo, quod est *κατὰ νόμον* et *πατρικὴ*. In *παμβασιλείᾳ* nulla est ejusmodi exceptio vel definitio. Videtur vocem *παμβασιλεία* Philosophus finxisse ex ipso consilio, ut discrimen hoc signaret; alibi enim nondum reperta fuit. Ceterum lectores ipsi perlegentes hoc caput cum sequenti facile sentient id, de quo admonuerunt et quæsti sunt interpretes plerique omnes, easdem fere quaesitiones utrobique tractari ratione parum diversâ, sed ea tam levi, desultoria et confusa, ut vix dubitari posset, in hoc libro librariorum vel eorum qui Philosophi scripta primum e tenebris prolata emendare et concinnare conati sunt, libidinem et ignorantiam grassatam esse. Giphanius etiam ad*

Caput XI. haec annotavit p. 390. *De hoc igitur quaestiones tres potissimum sunt, sed unam praeter ceteras explicat Aristoteles valde obscure et implicate; credo, ne Alexandrum offenderet fortasse.* Postrema hac ratione video etiam Schlofferum uti; verum ea minime omnium ad ordinem disputationis confusum, abruptum et mancum excusandum valere potest.

τῶν κοινῶν τεταγμένη] Aretinus publice ordinata ad exemplar gubernationis domus: Victorius in annotatione ita interpretatur: *quemadmodum videmus singulas gentes et singulas civitates communium suarumque rerum dominas esse, possesse quoque de illis, ut ipsis visum fuerit, consilium capere.* Lambinus *quemadmodum unaquaeque gens et unaquaeque civitas reipublicae compos et domina est.* Ramus velut *gens quaevis ac unaquaeque civitas sic ad imaginem oeconomiae quandam et similitudinem instituitur et ordinatur.* Giphanius verbotenus igitur obscure vertit. Montecatinus verba ὡς πρὸς πόλιν parenthesi inclusit, et τεταγμένην scribi voluit; contra Contringius de loci obscuritate questus τεταγμένην ad βασιλείαν referri posse censuit. Quod quo sensu fieri possit, equidem non intelligo. Quare Montecatini emendationem unice probandam censeo, nisi mutata distinctione mecum ex anterioribus repetere poteris malis. Vulgabatur enim ἡ πόλις, τῶν κοινῶν, τεταγμένη κ. τ. εἰς. Aretinus κοινῇ scriptum legisse videtur.

πλείονων] Vulgatum πλείονος correxi, quod interpretes omnes plurali numero reddiderunt. Vetus Interpres plurimi sed exemplum Thomae plurimum habet, ut Victoriana versio. Deinceps εικοσιπλῆς Camotiana.

Σχιδὸν δὲ] Aretinus autem vertit, igitur δὲ scriptum legit. Deinceps κύρις τῆς παμβασιλείας dictum pro κύρις genere femineo.

ἢ κατὰ μέρος] vel a qualibet parte Victorius, an ex omnibus pro sua cuiusque dignitate ac virtute Lambinus, per electionem Aretinus, an electione Ramus, vel vicissim Giphanius. Vides Aretinum cum Ramo ἢ αἰρετὸν scriptum vertisse; Iningr. margo κατ' ἀρετὴν habet, quod cum Casaubono pro-

bat Conringius. Alterutra omnino videtur probanda esse scriptura prae vulgata.

5. *περὶ τῆς τοιαύτης*] Aretinus *de duce belli considerare ad leges potius pertinet*. Ramus *majorem legum quam reipublicae speciem prae se fert*: Ita etiam Giphanius. Contra Lambinus *ad legum potius rationem quam ad aliquam reipublicae administrandae formam pertinet*.

ἀφιστάω τὴν πρώτην] Sylburgio corrigenti et *πρώτη* assentitur Conringius. Aretinus *quare dimittamus hanc*. Victorius *omittatur primum*. Ramus manifesto Sylburgii emendationem reddidit vertendo. Sed vulgata bene habet. *ἀφιστάω* intellige et *τοιαύτη στρατηγία*. Formula *τὴν πρώτην* est etiam in Xenophontis Memor., 3, 6, 10. *ἐκείναι καὶ περὶ πολέμου συμβουλίας τὴν γὰρ πρώτην ἰσχυρίζομαι*. ubi reddit Ernesti vernaculo sermone *vor das Erste*. Possis etiam *vor der Hand*, id est *in praesentiarum, in praesens*. Cum vero quaestionem de perpetuo bellico imperio omittendam nunc censuit, una etiam regni Laconiei considerationem differendam esse ad alium locum intelligi voluit.

πολιτικῆς εἰδός] Vocem *πολιτικῆς* editio Victorii altera et Zuingeriana omisit, sed versio Victorii et vetus Interpres reddidit. Aretinus *de rege autem quoniam haec est gubernandi legitima species*. Additum igitur aliquod vocabulum legisse videtur. Ceterum hunc ipsum locum et verba respicit auctor capitis 11, 1.

4. *Δεξιὶ δὲ*] Victoriana et Zuingeriana cum Camotiana *δεξιὶ* dant, quod correxit Isingr. Sylburgiana et reliquae, eum quibus facit vetus Interpres.

τριήμερος] Vetus interpres *τριήμερος* reddidit et in *Aegyptō quidem*: Aretinus etiam *post tertiam diem movere*. *κινῆν* Victorius interpretatur *mutare et quasi corrigere aliquid atque emendare*, Ramus *aegrotos movere ac curare*. Giphanius *κινῆν* interpretatur *noxios humores detrahare vel expellere*. Diodori locum I. 82. de medicis Aegyptiis comparavit jam olim Camerarius et Giphanius, ubi haec sunt: *ταῖς δὲ θεραπεύειν προσάγουσι κατὰ νόμον ὑγγραφοῖ ἀπὸ πολλῶν καὶ διδοῦσιν αὐτοῖς ἰατρῶν ἀρχαίων συγγραμμένον*. — *ἰατρὶς δὲ παρὰ τὰ γυ-*

χρημίσματα ποιήσασσι, θανάτου χάριν ὑπομένειν. ad quem locum Wesselingius posuit alium Platonis de Legibus 2. p. 66. unde constat eandem legem in exercendis artibus picturae, statuarum et in musica dominatam esse. Ceterum quo manifestius esset iudicium Philosophi hanc legem improbantis, Conringius ὡς περ καὶ ἰ. Δι. scribendum censuit; idem annotavit H. Mercurialem Var. Lect. 2, 18. scripturam τετραμίστοις unice probasse.

τῷ αὐτῷ κινδύνῳ] Vulgatum αὐτῷ correxi. Victorii etiam versio habet *ipsorum pericula*, vetus Interpres in *suo periculo*.

τοὺς λόγους τοὺς καθόλου] Pessime Victorinus *universalem rationem inesse*, Aretinus *universalem rationem adesse*: Rectius Ramus *generalis ea legum institutio*: Pessime omnium Giphanius cum Lambino *universam rationem* reddidit.

5. τομωδότην αὐτὸν] Redit ad ψυχὴν ἀνδραγαθίην, in quo inest ὁ ἀνδραγαθός, quem h. l. respicit pronomen αὐτὸν. Male Victorius regem interpretatur. Lambinus virum bonum substituit. Ramus ad antecedens βασιλευμέναι hominem addidit, sed h. l. αὐτὸν omisit.

Ὅσα δὲ] Illyr. Sylburgiana δὲ omittunt et alieno loco post πέντε, inserunt, quorum exemplum secuti sunt Ramus, Lambinus, Heinsius, Conringius. Pro πάντας Camotiana cum vetere versione et Aretino πολλὰς habet. *utrum in his uni viro optimo danda sit potestas vel multis*. Victorius ἄρχων satis bene *imperio suo definire* vertit; *administrare* Giphanius.

μίας καὶ ἀπλῆς] Aretinus *quam una et simplex mensa*. Supra fuit εἰς τὰ συμφερόμενα διῆκτα τῶν ἐκ μίας δαπάνης χρηματίζονται βελτίᾳ ἐντί. Deinceps Camot. *κεῖναι ἀμύλων*. Dissensum Socratis apud Xenophontem Memorab. 3, 7. et Ciceronis Tuscul. 5, 36. annotavit Victorius.

ἀδιάφοτος] Vetus Interpres bis in hoc verbo variavit. Scriptum enim ἀδιάφοτος et ἀδιαφορώτερος reperit. Deinceps pro ἐργισθῆναι scriptum ἐμνησθῆναι videtur repetisse, quod vertit: *impetu ferri*.

6. περί δ'] Male Camot. περί δ'. Idem supra dixit η παρεμβάσει. Deinceps στασιάζουσι Camot. Montecat. Casaubonus. Postea σκαδαῖσι τῇ ψυχῇ πάντες scriptum reperis et vertit Aretinus; quomodo statim eadem sententia redibit.

πάλιν ἐμείλως] Ifingr. Sylburgiana, vetus Interpres, Aretinus, Lambinus, Casaubonus ἐμείλως habent. Antecedens μετα' et χωρὶς διὰ μίως Victorius cum et sine potestate vertit, sed in annotatione cum armis praesidioque interpretatur, Giphanius cum et sine custodia, Ramus coercendi et exequendi viribus adjutus sive defestutus.

7. πολλὰς διαφίξετας] Vulgatum πολὺ cum Sylburgio correxi. Aretini versio plures habet. Deinceps πολλὰς ἐμείλως Camotiana cum antiqua versione habet. Pro εἰκῆντας vetus versio habitabant reddidit.

8. ἐλάττωσι ἄγοις] Aretinus redientes.

9. Εἰ δὲ δὴ τις] Aretinus Sin autem quis. Vetus Interpres δὲ omisit. Deinceps παρὰ τῷ τίκῳ — ἐπεὶ ex h. l. posuit Julianus Orat. p. 260. ἐπεὶ etiam Ifingr. quod Aretinus vertit: At si qualescunque, perniciosum est.

ἀλλ' ἢ παρὰ δόξῃ] Camerarius ait in libro vetere esse: ἀλλ' ἢ καταλείψει τὴν νῆα διαδύχας ὁ βασιλεὺς ἐκ' ἐξουσίας ἔχων τῆτο ποιῆσαι: Ἀλλ' ἐκίτι τῆτο ἔαδ' ἵεν πιστεύσαι. Ita scilicet est in Ifingr. Sylburg. eamque scripturam sequitur Lambinus. Cum Victorio facit Camotiana et Montecatinus et Casaubonus. Paulo aliter Aretinus: sed non relinquet regnum hujusmodi natis rex, cum id in sua potestate sit. Idem in extremo capite γυνεωσιν nominat.

Ad Caput XI.

ἰδὸς πολιτείας] Ita cum Victorio Montecatinus et Zuingerus: atque ita scribi voluit Camerarius probante vetere Interprete. βασιλείας Camot. Ifingr. Sepulveda, Lambinus et Aretinus. Respiciit auctor verba Cap. 10, 3. ἐν ἀπάνται γὰρ ἐνδύχεται γίνεσθαι τῆτο ταῖς πολιτείας. — ὁ δὲ λοιπὸς τρόπος τῆς βασιλείας πολιτείας ἰδὸς ἐστίν.

ἢ πάσαις] Aretinus vertit: quia in cunctis rebus publicis eadem potest ut sit quidam ducendo exercitui, quoties civitas bellum gerit, perpetuo praefectus, puta in populari statu.

τῆς διοικήσεως] Aretinus belli gerendi: talis enim deputatio — Sipontinos — paulo constrictior. Deinceps vulgatum ἱλατταῖς correxi. Victōrius ipse minor vertit, et sic reliqui Interpretes. Vetus Interpres: Opuntaz Opunta autem circa aliquam partem minor est. Sed Verforis exemplum habet: opposita aut — partem minorem.

2. βασιλὺς) δεξιῇ [δέ] τισιν] Ita cum Victorio Camotiana, Zuingeriana, Montecatinus. Contra βασιλεὺς, δεκτίαν. δεξιῇ δέ τισι. Ifingr. Sylburgiana, vetus Interpres, Ramus, Heinſius, Conringius. Equidem δέ seclufi, quod omisit Julianus Orat. p. 261. Vetus Interpres παμβασιλείας vertit omnimode regno, male Thom. omnimode rege habet.

ἢ κατὰ φύσιν] Vulgatum ἢ δὲ κ. φ. cum Ifingr. Sylburgio, Ramo, Heinſio, Conringio correxi. ἢ δὲ τὸ κατὰ φ. legitur apud Julianum, ubi verba ἐπεὶ — ἢ πέλις omiffa sunt, poſt ἀναγκαίῃς vero inferitur ἰσως.

ἄντ' ἡ, ὡς τις καὶ — σώματι, ὥτως ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς τιμὰς, ὁμοίως τὸντι (intellige βλαβερόν vel ἢ κατὰ φύσιν ἰσότη, ἐν ταῖς ταῖς scilicet τιμαῖς) καὶ τὸ ἄνισον (ἔχον) τῆς ἰσως. Sed ita importunum est in extrema oratione τὸντι, cujus notio jam

ineff vocabulo ἄστ' ab initio posito. Quid igitur, si scribamus ὥστε γὰρ καὶ — ἕως ἔχον καὶ τὰ περὶ τὰς τιμὰς ὁμοίως τοῖσι (βλαβερὸν εἶναι) καὶ τὸ αἴνος (ἔχον) τὸς ἴσους? Ceterum vulgatum τὸ περὶ τὰς τιμὰς ex Camotiana et Ifingr. et vetere Interprete cum Montecatino et Casaubono correxi. Sequens τοῖσι omisit Vetus Interpres. Denique Zuingerus posuit locum Xenophóntis Cyrop. 1, 3, 17. ubi Cyrus puer iudex inter aequales electus puero magno tunicam adjudicaverat magnam, quam is minori detractam induerat, suamque minorem illi contra dederat induendam.

3. τῶτο δ' ἡδὲ] Aretinus: et haec jam lex. Sequens γὰρ post διαγκαῖον omisit Aretinus. ὑπερίστας τοῖς νόμοις dixit Plato τὰς ἀρχοντας de Legibus 4. p. 184.

4. ἡδ' αἰθρῶπος] Aretinus vertit: Quaecunque tamen videntur per legem quidem terminari non posse, per hominem vero cognosci posse, prudenter cavens lex adjungit. Cetera iustissima intentione judicari debere per eos, qui iudicii praesunt. Victoriuss in Var. Lect. 23, 16. scribendum censuerat ἡδ' αἰθρῶπος αἰ δύναιτο, et cum eo sentit Conringius. Sed cum ejus emendationis mentionem non fecerit in annotatione ad alteram editionem, credere pax est, sententiam mutasse virum doctum. Neque omnino vulgata scriptura tentari debet.

ἀλλ' ἐπίτηδες] lex quae sedulo erudit, mandata reliqua — existimare et administrare magistratus Victorius; unde suspicetur aliquis eum ἐπίτηδες scriptum legisse, quod cum Montecatino Casaubonus conjecit. Conringius de loci obscuritate questus deesse aliquid censet. Zuingerus ad h. l. ita annotavit: Videntur haec transposita esse, uti ex numerorum serie colligi potest. Quae equidem non intelligo, nec quos numeros dicat, divinare possum. Camerarius etiam in annotatione apposita ad verba ἀλλὰ μὴ ἴσα locum minus integrum sibi videri monuit; sed causam non attulit. Aretinus quidem omisso ἀλλὰ continue scriptum locum γὰρ εἰζῆν, ἐπίτηδες π. vertit. ἐπίστηται tentandum non esse satis docebit locus Isocratis Areopag. c. 14. p. 227. Lang: τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βελὴν ἐπίστηται ἐπιμαλίσθαι τῆς ἰσοσυνίας. Vetus In-

terpres: *sed universale lex instituit, reliqua, omisso verbo παιδύσας.* An fortasse is scriptum reperit ἀλλὰ κατέλυ πα-
ιδύσας ὁ νόμος ἐφίστησι τὰ λοιπὰ etcet.? Idem statim plenius
scriptum loquum Ἐνὶ δὲ πάντα ἐπαγορεύεσθαι, vertit: *adhuc au-*
tem omnia dirigere.

τὸν νόμον καλύπτει] Vetus versio cum uno Victorii Co-
dice ἔνι habet, reliqui Codices Victorii νόμον. Illud prae-
tulit Victorius, quem secuti sunt Ramus, Lambinus, Hein-
sius et Contingius. Contra nostrum cum Aretino et Gipha-
nio probavit Casaubonus, Julianus ubi h. l. excerptis: ibi
Codex Vossianus etiam νόμον habet, et deinceps: καλύπτει ἄρ-
χει τὸν θεὸν καὶ τὸν ἔνι μένος. quam scripturam non dubitavi
vulgatae θεὸς καὶ τῆς νόμος, ὁ δὲ praeferre. Ceterum Theophrastus
Aretinus vertit *bestiam sacram*; Victorius autem monet non
opus esse additamento isto, sed belluam sufficere.

καὶ ὁ θυμὸς ἀρχοντας διατρέφει] Aretinus ὁ θυμὸς omisit,
Julianus ἀρχοντας; quam posteriorem rationem ipse etiam
probe, praefertim, si cum libro Vossiano deinceps ἔνι μένος
ἔνι scripseris. Vetus Interpres ita: *quando enim concupi-*
scientia tale, et furor principatum habuit, (habuerit Thom.)
tandem et optimos viros interimit: propter quod quidem sine
appetitu intellectus lex est.

5. φαῦλοι [ἀλλὰ] καὶ] Secusum ἀλλὰ omisit Aretinus,
et seriem argumentationis adversariorum importune inter-
pellat. Deinceps ὁ μὲν γὰρ Victorianae vitium repetiit Zuin-
goriana.

ἀρετῆς] Vetus interpres et Aretinus ἀρετῆς reddidit
reosant. Verum vidit Sepulveda, quem sequitur Victorius
et ceteri Editores. Equidem in utroque versionis veteris
exemplo reperi accipiunt mercedem. ἐπίχρως vetus Interpres
affectum, Aretinus *affectionem*, Victorius et Ramus *odium*,
Lambinus *per contumeliam*, Giphanius *ex contumelia* ver-
tunt.

Ἐνὶ καὶ] Aretinus: *cum si de fide medici tineretur ad*
suspicionem foret, ne suscepto ab inimico pretio necare velit, tunc
— magis optaremus. Deinceps πιστεύοντας vulgatum Victo-
rius non legit; vertit enim *persuafos*, Lambinus *inductos ab*

ἐνιμίς, Ramus *pecunia seductos*, Giphanius *luero corruptos*. Igitur *πρᾶξις* scripsi. Vetus Interpres *persuados* habet.

6. *γυμναζόμενοι*] Omisit Aretini et Victorii versio; male! *τὸ μέτρον ζητῶντες*] Giphanius ad h. l. ita: Haec clausula quemadmodum ex prioribus sit apta, obscurius est explicatu, quam quae ejus est sententia, quae et ipsa est obscura. Res esset faciliior, si sic legeretur: *ὅτι τὸν νόμον ζητῶντες*. Nam qui legem quaerit, quaerit medium: quia lex est medium. Nam lex, quia justitiae est velut mensura, justitia autem sit mediocritas quaedam damni et lucri; lex quoque ut sit medium quiddam, necesse est. Sed tamen quo et hoc pertineat, non video. Quare haud scio, an haec clausula non sit potius inducenda. Haesit etiam Conringius in hoc loco, et quaedam deesse suspicatus est. Sed, ut antea dictum est, argumentorum ratio et conclusio in his duobus capitibus omnium maxime defultoria, varia et librariorum forte errore turbata esse videtur.

ὥστε [εἰ καὶ] τῷ κατὰ] Vulgo omissa verba addidi ex versione Aretini sensu postulante. Ita vero ille: *quare si minus fallitur homo, quam hi qui secundum litteras, non tamen quam hi, qui secundum consuetudinem*. Sensum bene vidit Victorinus, sed verba non emendavit. Ramus vero ipsum illud *εἰ καὶ* expressit: *tametsi melius ac tutius sit hominis imperium quam scriptarum legum, certe neque melius est neque tutius — quam legum patriae moribus ac consuetudine probatarum*. Schlofferus *καὶ* vel similem particulam deesse monuit. Nunc video veterem Interpretem similiter habere: *quare si his qui*.

7. *πᾶσι τὸν ἑα]* Camotiana, Ilingr. et Aretinus *πᾶσι* omittunt. Verba *εἰ τὸν ἑα — τὸν τρέπον* Aretinus vertit: *vel expectare ut ipse unus aliis ista committat*.

ἔτι δ' καὶ] Verba *δ' καὶ* omisit Camot. Basileensis. Deinceps *τῷ δ' ἑα* scribi voluit Camerarius, quia nulla alioqui consecutio esset; et sic plane vertit Ramus. Cur monenti non paruerim, deinceps dicam. Locus Homeri prior est Iliad. 10, 224. in quo vetus Interpres *venientibus* vertit. Videtur igitur *ἐρχομένων* scriptum legisse. Alter est Iliad. 2, 371.

ubi vetus Interpres: *tales mihi sodales opto*. sed Thom. verbum *opto* omisit. Is statim deinceps haec addit: *et non principari justum*. Thom. habet *ut non jam principari justum*. Igitur in suo libro additum, legit *et ex ἡδὴ ἀρχῆν δίκαιον*. Atque in his verbis, nondum tamen perfectis, apodofin esse mihi persuasi; quare vulgatum τῷ δὲ ἰσὺς non mutavi cum Camerario et Ramo. Potius inserui, quae liber antiquissimus supplevit. Deesse praeterea suspicor τῶν ἰσῶν, δίκαιον.

et ex — κρίσειν] Haec omisit Aretinus et sequentia ita vertit: *de quibus lex determinare potest — dubitaret*. Mihi vero commodius abesse videntur ea, quae Aretinus omisit cum suo libro. Vitium etiam suboluit Camerario. Sed nunc demum video, veterem Interpretem rectius post verba *κρίσειν* posita in suo libro reperisse et vertisse; itaque non dubitavi eum sequi.

8. *ταῦτ' ἔστιν*] Aretini versio *καὶ ταῦτ' ἔστιν* reddidit; et sequens *τῶν γ' ἀντιδύκων* hoc ajunt. Pro *ἰσοδικεῖσθαι* vetus Interpres *ἰσοδικεῖσθαι* scriptum legit et vertit *lege statuta* (Thom. *constituta*) *esse*. Post *ἀναγκαῖον* idem additum *ὅτι* expressit ita; *quod necessarium sit hominem in huiusmodi rebus judicare*.

9. *δυνὶ ἑμμορεῖν*] Vulgatum *δυνὶ*, quod habet ex h. l. etiam Scholiastes Aristophanis ad Acharn. vers. 92. correxit Sylburgius. Deinceps *πράττει* malebat Conringius.

καὶ αὐτοῖς φίλος] Vulgatum *αὐτῷ* ex Scholiis Aristophaneis l. c. correxi, uti fieri jusserat etiam Petavius ad Theophrastum p. 513. et ante cum Victorius et Sylburgius. τῷ δὲ φίλος malebat Casaubonus, quae forma statim sequitur. Posirema ita vertit Aretinus *praeferendo amicos et curatio- nem rerum eis committe- do*. Locum Xenophontis Cyrop. 8, 2, 10. seqq. de oculis et auribus regis Persarum vocatis annotarunt Interpretes.

Μὴ φίλος] Camerarius ait male in vulgatis libris negationem deesse. Aretinus vertit: *qui nisi sint amici*. Idem deinceps *καὶ φίλος* reddidit.

ὁ δὲ φίλος] Vulgatam ὁ τε φίλος corrigi voluit Conringius, qui versionem Victorii *amicus autem aequalis est et similis*, et Aretini emendationis auctorem perhibere poterat. Sequens ὁμοίως Aretinus omisit.

10. διαποταῖς] Vulgatum διαποταῖς cum Sylburgio et Zningero correxi. Sed verba sequentia habent aliquam difficultatem, quam ita vertendo vitavit Victorius: *est enim quoddam genus hominum natura factum ad herum recipiendum, aliud ad regem: aliud autem civile ac iustum et utile*. Itaque ad verba *τι φύσει* — βασιλευσὶν intellexit γένος ἀνθρώπων; cum reliquis καὶ ἄλλο πολιτικὸν junxisse videtur illa καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον. At sequens τυραννικὸν non potest commode referri nec ad γένος ἀνθρώπων nec ad δίκαιον καὶ συμφέρον; copulatur enim cum sequentibus εἰ δὲ τῶν πολιτικῶν ὅσαι παρεμβάσεις εἰσὶ. Potius igitur τυραννικὸν δὲ (γένος πολιτίας) δεῖν videtur intelligi debere. Victorium sequitur Ramus et pro τυραννικὸν nominavit tyrannidem.

ἄλλ' αὐτὸν ὡς νόμοι ὄντα, ὅτι νόμοι ὄντων] Haec omisit Aretinus, et desunt in Camot. Ifingr. quinque priora verba. Deinceps vulgatum εἰ δὲ αὐτὸν ἀρετὴν correxi.

11. βασιλευσὶν] Victorius eandem sententiam retulit ex oratione Isocratis ad Philippum ubi p. 152. ed. Langii haec sunt. ἐπίστατο γὰρ τῆς μὲν Ἑλληνικῆς καὶ εἰς ἴσους ὑπομένει τῆς μοιραίας, τῆς δ' ἄλλης ἐν δυνάμει ἀντὶ τῆς τοιαύτης δυνάστεως διοικῆναι τοὺς βίον τοὺς σφίσις αὐτῶν.

ὁ πύθκει φέρειν πλῆθος] Haec quatuor verba tanquam spuria et sententiae contraria delenda censuit Victorius; cui obsecutus fuisset, nisi viderem Aretinum aliam scripturam reddidisse ita: *Optinatibus vero congruens est multitudo, quae nata sit ad ferendam gubernationem eorum qui sunt secundum virtutem primarii*. De posteriore vocabulo πλῆθος consentit Conringius; Victorianam rationem ideo totam approbare non possum, quod necesse erit tam inferere articulum τὸ ante δυνάμειον. Refragatur etiam Casaubonus. Igitur Aretinum secutus potius tria posteriora verba seclusi.

ἡ πύθκει ἐγγίνεσθαι] Ex Camot. et Ifingr. male Sepulveda, Sylburgius, Lambinus, Ramus, Heinsius et Conringius.

gius interseruerunt καὶ δ', quod damnavit ipse Conringius. Pro πολιτικὸν vetus Interpres πολιτικὸν habuit scriptum.

τοῖς ἀπείροις] Ita cum Victorio et Aretino Zuingerus; contra cum Camotiana et vetere versione Sepulveda, Sylburgius, Lambinus, Ramus, Heinſius et Conringius τῶν ἀπείροις dederunt, damnatum tamen ab ipſo Conringio; admonuit etiam Victorius de Sepulvedae errore.

12. ἢ μόνον αὐτός] Haec formulae nihil eſt quod respondeat in altero membro, ubi vulgo legitur: ἀλλὰ κατὰ τὸ πρέπον λιχθῆν. quod vertit Victorius *sed custodito illo scilicet jure*. Ita etiam Lambinus et Giphanius. Solus Ramus proxime a vero abſuit vertens: *at ſienti dictum prius eſt, ſed etiam quia minime deceat talem tantumque virum vel accidere vel relegare*. Igitur non dabitavi copulam καὶ inferere. Sententia igitur haec eſt: non ſolum eo jure — ſed etiam propter rationem antea poſitam.

ἀξίους — ἢ τῇ αὐτῇ] Ad verbum prius deſt ἀξίους, ad alterum λιχθῆν. Non eandem omnes exſuperantiam dicunt et intelligunt, ſed alii virtutis, alii nobilitatis, quidam divitiarum. Aretinus vertit *omnes enim excellentiam tribuunt*. Victorius *exſuperantiam attendendam cenſent; pro excellentia judicant ſed excellentiam non faciunt eandem* Giphanius inepte: *omnes enim praerſtantia quadam principatum motiuntur* Ramus. Vetus Interpres πάντας vertit penitus.

τῷ δὲ τελικαύτῃ] Camot. τῷ δὲ τῇ τελικαύτῃ habet. Deinceps Aldina cum Iſingr. καὶ πῶς οὕτως habet, quod praeferebat Conringius propter ſequens καί.

Ad Caput XII.

ἀνδρὶς [ἀγαθῷ] ἀρετῇ] Vocabulum ſecluſum addidi ex verſione Aretini, quod ſeri juſſerat cum Sylburgio Conringius. Victorius plane eodem modo locum interpretatur in annotatione.

πολιτικὸν καὶ βασιλικόν] Cum antea nominetur ariſtocrætia et regia poteſtas, merito Conringius cenſuit ſcribendum hic ἀριſτοκρατικόν, certe addendum.

2. Δωρισμένην δὲ γένει] Conringius δὲ vel εἰ malebat. Deinceps ἐνίστασθαι πῶς scribi voluit Sylburgius; Aretinus vertit *quomodo constituitur*. Possis igitur transponere καὶ πῶς καθίστασθαι. Sed vetus versio: *et institui quomodo*.

Ἀνάγκη δὲ τὸν μίλλοντα περὶ αὐτῆς] Camotiana cum Ifingr. Sylburgio, Aretino, Lambino, Ramo, Heinio, Conringio ἀνάγκη γὰρ περὶ αὐτῆς. Ita fere conceidit suspicio Victorii de fine libri truncato. Ait vero Victorius se librum manu exaratum vidiſſe, in quo inane satis magnum spatium relictum erat. Sed monuit Conringius, nihil deesse videri, si scripturam Camotianae sequamur, et finem hujus libri aptum dicamus et connexum cum libro septimo, qui temere fuerit hinc divulsus et alienum in locum transpositus. Qua de re ante Conringium monuerat Antonius Scainius in Quaestionibus Politicis, cujus annotationem hanc ab Andrea Schotto secum communicatam posuit Dan. Heinsius p. 1042. *Post tertium statim sequatur septimus et octavus — deinde quartus, qui sic erit sextus, ac deinceps quintus, sextus est postremus, et octavo ideo ponetur loco*. Haec tamen suspicio Heinii assensum impetrare non potuit. Ita enim ille: *De quo, ut et capitum quorundam transpositione, quid existimem, non dico. Nondum enim prorsus mihi satisfeci*. Anno 1577 Romae Scainii liber proditus fuit, sed eadem fuit Angeli Segnii opinio apud Victorium in Editione secunda anni 1576. Ego vero in annotatione ad Caput 2. sequentis libri docere conabor, argumenta suspicionis istius a viris doctis allata minime valere ad assensum lectorum extorquendum de ordine librorum mutando; contra vero pluribus rationibus ibi vincam in hoc ipso loco excidisse et deesse tractationem optimae reipublicae, qua simul aristocratiam comprehensam fuisse a se ait Philosophus 4, c. 2. et partium necessarium ad rempublicam constituendam, quam cum optimae reipublicae et aristocratiae tractatione fuisse conjunctam ait libri 4. capite 3. Igitur scripturam hujus loci Victorianam retineui.

Ad Aristotelis Politicorum Librum IV.

Ad Caput I.

κατὰ μέρος γινώσκουσιν] Lambinus *quae non in particula versantur, sed in uno aliquo genere sunt perfectae atque absolutae. Ramus quae non una parte aliqua duntaxat occupantur, sed in uno genere aliquo omnino penitusque versantur. Giphanius quae non partem persequantur, sed de genere quodam uno sint perfectae. Camerarius summam haec complexus est. Heinsius omnium qui artes profitentur ac scientias, quae non in parte tantum haerent, deque ea docent ac praecipunt, sed universo aliquo in genere versantur.*

ἄνθρωπος ἐκτετακέναι] Aretinus *si quis non exactam illam cupiat habitudinem — nihilominus magistri gymnasiorum est hanc potentiam praeparare. Victorius: si aliquis optimas cupidus non est — magistri ejus ludi et exercitatoris officium est facere illos compotes hujus quoque facultatis. Lambinus si quis neque habitum justum atque in summo perfectionis gradu positum concupiscat, neque perfectam scientiam eorum, quae ad certandi laborem pertinent, expetat, nihilominus tamen ejus, qui pueris exercendis praest, ejusque qui corporum exercendorum artem proficitur, munus est etiam hanc facultatem posse tradere. Ramus: tametsi quispiam non absolutam, illam et perfectam neque corporis habitudinem neque rerum ad certamen spectantium artem requirat, est nihilominus gymnasiarchi etiam hanc facultatem instruere ac parare. Giphanius si qui non justum cupiat habitum aut scientiam eorum, quae ad certandum*

tandum pertineant, erit nihilominus palæstræ magistri et exercitationum periti, hanc quoque facultatem præstare. Hein-
fius: quamvis enim exquisitam aut scientiam aut habitum non omnes petant, quidam quoque consequi non possint, tamen est illius, qui in ea arte ceteros exercet, et gymnasticam profite-
tur. eam sibi comparare facultatem. Hic omnium longissime a loci sensu aberravit. Camerarius: Si quis non expetat de-
bitum et justum corporis habitum, (quæ erit scilicet *σιγήα*) vel scientiam quoque convenientem iis, quæ decertandi indu-
stria requirit, tamen est paedotribæ et exercitationum periti istius quoque facultatis apparatus proprius. Est quod jure re-
prehendas in unaquaque harum versionum. Verum id non miror. Graeca enim vitiosa sunt. Clamant inprimis illa
τῆς ἰκνυμένης ἰκνδυμῆς. Recte enim Camerarius prius vocabu-
lum usitatore *καθηκόντος* id est debiti et justi habitus expli-
cat. Ceteri, qui optimum, exactum, absolutum et perfectum interpretantur, manifesto in errore versantur. Debitum ve-
ro et justum corporis habitum quis hominum non cupiat? Apertum igitur est vitium in alterutro vocabulo: nam no-
tio verbi *μὲν ἰκνδυμῆς* non congruit cum ea re, quæ voca-
bulo *ἰκνυμένης* significatur. Haesit etiam in hoc loco Casau-
bonus, et vitium verbo *ἰκνδυμῆς* inesse censuit. Recte! Sed rationem suspicionis is non edidit; nostrum igitur, conqui-
rere eam. Qui igitur apud Graecos palæstræ operam da-
bant, dabant vero omnes a pueris inde, corpus variis exer-
citionum generibus subigebant et tractabant magistro paedotri-
ba, quo melius corpore valerent, quoque rectius et com-
modius corpore uti in bello ad se patriamque defendendam possent. Pauci enim eousque exercitiis his studebant, ut aut artem ipsi profiteri aliosque docere, aut athleticam pro-
fiteri et ad publica certamina gymnica accedere præmium-
que victoriae expetere sibi possent. Hi vero unam victoriae gloriam, illi contra solam corporis *σιγήας* spectabant. Qui corporis exercitationem in palæstra (*τῇ ἀρχῇ*) negligebant, *ἰδιδόσκοντες* sese habere dicuntur a Xenophonte Memo-
rab. 3, 12. ubi Socrates conspecto Epigene discipulo, qui corpore erat infirmo et male habente se, (*καὶ τὸ σῶμα κακῶς*

ἔχοντα) ita ad eum *ὡς ἰδιωτικῶς*, inquit, τὸ σῶμα ἔχει. Sequitur ibi praeclara disputatio de commodis istius *ἐνέργειας* exercitatione corporis quaesitae ad usum vitae civilem et bellicum. Illam igitur nemo facile est homo, qui non expectat. Nec aliam tamen intelligere licet, quam dicit Aristoteles τὴν *ἐκταμίαν* ἔχειν. Igitur in isto loco vitium haesit; haerere autem in verbo *ἐκταμίῃ* cum Casaubono antea posuimus, et nunc ratio suspicionis apparet. Altera subnascitur dubitatio, antequam quaeramus verbum, quod illi, quod vitiosum esse videtur, substituitur, an ἢ *ἐκταμίαν* ἔχει eadem sit, quam diximus *ἐνέργειαν*, et quae τῇ *αἰσθήσει* id est corporis exercitatione quaeritur. Quod ut certo sciamus, examinandum est consilium Philosophi in comparanda gymnastica arte cum politica. Id quidem ex sequenti oratione fiet manifestum, sed facile etiam ex ipsa descriptione gymnasticae artis ab Aristotele posita exquiri potest. Gymnastica igitur in univēsum docet *πῶς αἰσθήσει πᾶσι σώματι συμφέρει*, τίς ἀρίστη αἰσθήσει, τίς τοῖς πλείστοις μία πᾶσι: his tribus membris descriptionis adjicitur quantum his verbis ἐν δὲ *ἰάν τις* — *ἀγωνίας*, quod ut reliquis simile fiat, ita verbis conformari potest: ἐν δὲ *πῶς τῷ μὴ* — *ἐκταμίῃ*, μήτ' *ἐκταμίῃ* — *ἀγωνίας*· καὶ γὰρ καὶ τὰς μὲν ἔτι — *δύναμιν*. Ita statim apparet tres gradus poni habitus corporis, ratione virium et sanitatis habita. Primus est gradus τῇ *κάλλιστα πεφυκότος καὶ κίχρηνημιν*; atque huic αἰσθήσει ἢ ἀρίστη, summa et perfecta, convenit. Alter est mediocris ille plurimorum hominum habitus, inter optimum et malum medius, τῷ *πλείστοις*; his vero alia αἰσθήσει, sed una eademque omnibus (*μία πᾶσι*) convenit. Ad tertium antequam descendamus, primum illum accuratius inspiciamus. Aretinus vertit: *optimae naturae dispositioni et optime affluenti*. Victorius qui est *pulcherrime natura formatus et instructus*; in annotatione: *optime a primo statim ortu conformato et postea instructo reserfoque omnibus rebus ad eam accommodatis*. Lambinus: *quē optime sit natura informatus et maximis adjumentis instructus*. Ramus: *optime secundum naturam affecto et comparato corpori*. Giphanius *optime nato et instructo*. Camerarius locum

praeterit. Optime Lambinus sensum latine reddidit; etenim τὸ εὖ vel κάλλιστα πικυκίαι pertinet ad habitum et formam primum nati hominis; τὸ κεχρηγημένος autem ad eas res quae alimonii, educatione, disciplina atque institutione accedunt ad habitum corporis naturalem, et naturam adjuvant, accedente inprimis gymnastica arte, ad consequendam illam εὐξίαν omnibus hominibus exoptatam. Illi igitur membro, quod habet τὸ κάλλιστα πικυκίαι, nunc opponi videtur ἰσχύς μὴ τῆς ἰσχυμῆς ἐπιθυμῇ ἔχων μὲν ἐπιστήμης — αἰγυμνίας, ubi si verbum mutaveris ἐπιθυμῇ alienum a re in aptius ἐπιτυχῇ, statim congruunt omnia, et sententia erit haec: quod si vero cui natura non contigerit corporis habitus justus et conveniens, neque is vel educatione, vel disciplina atque institutione consecutus fuerit ea, quae adesse debent, quibusque praeparatum esse oportet eum, qui gymnasticis artibus corpus formandum firmandumque tradit, nihilo tamen minus vel paedotriba puerum vel gymnastes adolescentem eo poterit perducere, ut, quanquam non optimum, (εὐξίαν) meliorem tamen habitum corporis consequatur, scilicet eum, quem forma et habitus primis naturae flaminibus velut exorsus fert. Igitur παιδοτρίβης illi corpori μὴ τῆς ἰσχυμῆς ἐπιτυχόντι ἔχων adhibebit non illam ἀρίστην αἰγυμνίαν, sed aliam, congruentem tamen et utilem.

παρεσκευάσαι τι καὶ ταύτῃ ἐν τῇ δυνάμει] Camotiana et Victorius ἔστι habent, quanquam Victorius ἐν quoque reddidisse videatur: etiam Aretinus. Reliquae omnes cum veteri Interprete, Isingr. et Sylburgiana ἐν dederunt. Major est difficultas in verbis ταύτῃ τῇ δυνάμει. Quenam est illa facultas, quam paedotriba parat et institutione sua tribuit τῇ μὴ τῆς ἰσχυμῆς ἐπιτυχόντι ἔχων? Debet ea esse talis, ut proficiscatur necessario ab arte gymnastica, cujus usum antea vidimus omnem apud Graecos versatum esse in eo, ut corporibus εὐξίαν pararet. Haec δυνάμει aliqua est et recte dicitur. Sed eam perfectam parare et tribuere corpori a natura non optime formato nec ceteris adjumentis instructo non potest paedotriba, talem tamen, qua naturalis habitus emendetur, et quae tali corpori conveniat. Adversatur ta-

men illud, quod de effectu artis gymnasticæ nihil antea dictum est, quo possimus τὰς τῆς δύναμις referre. Sermo fuit de δυνάμει, quæ qualisque cuique corpori sit conveniens. Hanc vero δύναμις nullo modo licet appellare. An igitur τῆς ἐκείνης ἔξῃ intelligemus? quam licebit interpretari in altero hoc membro convenientem corporis habitui et formæ naturali statum valetudinis. Dixi equidem, quid mihi in hoc loco dubium et anceps videatur; alii difficultatem expediant. Etiam illud τὶ post verbum παρασκευάσαι plane supervacaneum est; fortasse et hic vitium latet.

2. καὶ ἐνδύειν] et illa quæ vestimenta conficit Victorius, in fabricatione navium et vestium Aretinus, in ea quæ ad rem vestitiariam pertinet Lambinus, in vestes faciendi arte Ramus inepte, in vestibus Giphanius, qui vestem texunt Heinsius. De vitio manifesto nemo Interpretum admonuit. Equidem ἐνδύειν scriptum fuisse suspicor. καὶ πρὶ ἐνδύειν et circa vestitum vertit vetus Interpres.

ἐν τῷ ὑποκειμένῳ — τῶν ἔξ ὑποθέσεως] e rebus positis — e suppositione Victorius, in annotatione de posteriore addens: quæ fingitur latis conditionibus quibusdam, et quæ possit implere desiderium eorum, qui operam philosophi requirunt. Aretinus vertit: et ea quæ quantum fieri potest optima — quæ sit ex suppositione. Lambinus: quæ pro rebus subjectis est optima — quæ sit ex conditione atque ut ita dicam suppositione: Ramus quæ pro statu rerum præsentium maxime laudanda, tum denique pro conditione aliqua non sit improbanda. Giphanius: quæ optima pro rebus subjectis — quæ ex suppositione. Heinsius: quæ præferenda sit ex copiis præsentibus, hoc est quæ pro loco, tempore, personis atque rebus singulis potissimum conveniat. Postremo datam quoque examinare. Camerarius: qualem omnino tempora atque res perfici ac consistere patiantur: quin etiam turri præsentem civitatis statum scire: In annotatione Camerarius interpretatur priorem: optimæ e re nata et iis quæ sunt in medio atque præsentia: posteriorem: quæ sumatur re ita postulante et veluti conditione lata. Sequens ἐν τῷ ὑπαρχόντων pro statu fortunæ Ramus vertit, ex copiis præsentibus Giphanius, ita ferente statu

rerum praesentium Camerarius, pro commoditate rerum Hein-
sius. τὰ ὑπακείμενα Camerarius monet esse quae de re subje-
cta dici et in ea inesse solent.

3. καὶ τὶ τάλλα] Lambinus ait in quibusdam Edd. vi-
tiose καὶ οἱ esse. Sequens ἀπάται quo referam, non habeo;
πολιτικῆς enim intelligere non licet; igitur nihil praeter πό-
λεως convenit, quod paulo longiusculum hinc abest.

καὶ τὶ τινά] Vulgatum κοινὰ ex conjectura Casauboni
correxī. χαρπύλας copils vertit vetus Interpres.

4. ἢ ἑαδῖος — κοινῶν] Aretinus ut velint et possint ho-
mines ex his quae sibi assunt, faciliiter eum recipere. Victo-
rius quem facile ex iis quae sunt et probare et usu tueri va-
leant: Lambinus quam facile possint praesentibus institutis
spretis et rejectis et approbare et ad usum communem trans-
ferre, civilisque vitae cultu usurpare. Ramus: ad quam facile
prae caeteris rebus publicis, quae nunc sunt, cives adduci et
velint et possint. Giphanius: ad quam facile ex copilis, prae-
sentibus et adducantur et possint esse participes. Heinsius ut
quae maxime e re nata et facillime haberi ac communiter ad-
mitti possit atque recipi, commendetur civibus atque approbe-
tur. Plura sunt, quae jure quis reprehendat in his interpre-
tationibus; sed nolo operam his infumere. Difficultatem ha-
bet structura κοινῶν τάξεσιν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν πολιτικῶν. quod
esse debet communi assensu approbare atque accipere. Vetus
Interpres pro κοινῶν reddidit prosequi. Idem statim sequen-
tia αἵ ἐστὶν ἢ ἵλαττοι vertit: tanquam sit non minus opus.
Legit igitur scriptum αἵ ἐν ἡμῶν ἵλαττοι.

5. κειρωσιμῶν] Aretinus: leges autem earum variae sunt,
per quas modus reipublicae gubernandae significatur, secundum
quas debeant illi, qui sunt in potestate etcet. Victorius: sepa-
ratae sunt ab iis, quae declarant rempublicam. Lambinus se-
paratae sunt ab iis, quae reipublicae administrandae formam
declarent. Ramus: at leges ab his rerumpublicarum descri-
ptionibus diversae sunt, quarum consiliis magistratus republi-
cam gerant. Giphanius leges vero ab iis rebus quae republi-
cam indicant, sunt sejunctae: Heinsius: ex quibus sane appa-
ret, inter ea, quae constituunt rempublicam, non numerari le-

ges. *Non enim cognoscuntur legibus respúblicae aut distinguuntur, verum sine et principatu, sive suprema potestate. Camerarius: ea quibus formae rerum publicarum demonstrantur, separata sunt ab edictis legum.* Vides duplicem esse loci interpretationem. Alteram solus Aretinus secutus est, qui τὰ δηλῆτα τῆς πολιτείας ad ipsas leges retulit; itaque graeca ita intellexit *κίχρησμένοι εἰς καὶ τῶν δηλῆτων*. Alteram ceteri interpretes omnes amplectuntur, dum τὰ δηλῆτα τ. π. ipsam illam τάξιν περὶ τὰς ἀρχάς etcet. id est constitutionem et formam reipublicae administrandae interpretantur. Hanc quam tueri videatur ipsa verborum structura, uti nunc habent, mihi tamen naturae contraria ea videtur esse. Quomodo enim τάξις illa, quae facit constitutionem et formam reipublicae, simul *significare* (δηλῆ) eam dici recte potest? cum illa τάξις prior, lex posterior sit et accommodetur illi priori. Itaque Aretini rationem amplector. Forte in verbis vitii aliquid haesit: ut paulo antea vulgatum *ἐκ δέ τας τῆς πολιτείας* ex vetere Interprete correxi, qui *singulis* vertit.

6. καὶ τὸν ἀριθμὸν ἔχει] *tenere* interpretatur cum Aretino Victorius. Ad ἀριθμὸν intellige τῶν διαφορῶν. Sequentia περὶ τὰς — θίξις recte Giphanius interpretatur *propter legum descriptionem*.

πλείους] Vulgatum *πλείω* cum Camerario correxi, qui mox etiam *μείν* scribi maluit. Vetus Interpres: *si quidem plures et non una*. Verba *μηδὲ ἐλιγαρχία μείν* ἔστις omisit Aretinus.

Ad Caput II.

περὶ τῶν πολιτῶν] Zuingeriana omisit, hinc recentiores male secluserunt praepositionem. Omisit tamen etiam vetus Interpres.

ἵστιν εἰπὶν ἐνομέτως βέλτεται] Verba τῶν ἐνομέτων Aretinus omisit tanquam inutilia. Sed ad rem pertinent. Significare enim voluit Philosophus, de aristocratia et regno dictum

fuisset a se tum eoque in loco, cum de optima reipublicae forma in universum disputaret in priore doctrina, quam nominibus iisdem βασιλείας et ἀριστοκρατίας tum eoque in loco non fuerit usus. Haud scio, an ad hanc sententiam verborum animum adverterit Giphanius, cum ad hunc locum ita annotaret: *De Aristocratiā tamen non ita separatim ut de regno explicavit, cum tamen videatur et de Aristocratiā separatim explicasse, maxime ex his verbis cap. 3. sequentis: πᾶν ἢ τι δὲ τοῦτο ἔστιν ἱερὰ πέντε εἶναι μέρη ἐκ τῶν περὶ τῆς ἀριστοκρατίας· ἐκ δὲ γὰρ διωλέμεθα ἐκ πέρας μέρη ἀναγκαίῃ ἐστὶ πᾶσα πέντε.* ubi de partibus civitatis disputasse se ait eo loco, quo de aristocratiā explicavit. Sed hic locus in prioribus nusquam extat. Nam de partibus quidem civitatis supra 3. c. 8. quaedam affert, nihil tamen de aristocratiā. Quare disputatio de aristocratiā fortasse intercidit. Borrhæus existimat, Aristotelem singulari libro de aristocratiā disputasse eumque intercidisse. Quae fuit etiam suspicio satis inepta Divi, ut ait Victorius, Thomae in annotatione ad h. l. *De ea seu ejus generibus infra etiam quaedam differuntur cap. 7. Reliqua sunt quatuor rerumpublicarum genera, respublica, tyrannis, oligarchia et democratia, de quibus hoc libro explicatur.* Quod si magis animum intendisset, in his vestigiis facile indicium lacunae et defectus indagasset.

Aliam viam ingressus est Zuingerus, cum haec ad Caput ultimum libri praecedentis annotaret initio: *Syncephalaeosis haec est eorum, quae dicta sunt de rerumpublicarum speciebus tribus universim.* Itaque rectius inter caput decimum tertium et decimum quartum (nobis nonum) interjici debuisse videatur. Decimo quarto enim (nobis nono) capite ab universali consideratione rerumpublicarum ad species descendit, et primam speciem regiam exequitur, simul etiam tacite Aristocratiā: sequentis vero libri capite 2. de politia agit. Forte cum caput praesens ultima sui parte mutilum sit et mancum, eademque habeat quae initium libri septimi: insuper vero libri sequentis initium nimis generale videatur esse, et phrasēs quaedam parum Aristoteleae occurrant, suspicioni locus esse possit, haec omnia usque ad caput secundum sequentis libri temere

intérjecta ab aliquibus fuisse vel certe diversis temporibus ab Aristotele scripta extremam illius manum desiderasse.

In his suspicionibus Zuingeri quaedam veri vestigia inesse mihi quidem videntur veluti illa opinio de capite ultimo libri praecedentis, quanquam mutili, transferendo et collocando ante initium noni, ita ut disputatio de regno procedat; quam deinde secuta fuerit altera de aristocratia. Verum huic opinioni statim hoc adversari videtur, quod Aristoteles hoc nostro in loco ait, se de regno et aristocratia simul, quanquam non positis nominibus βασιλεια et ἀριστοκρατία, eo in loco disputasse, ubi de optima republica universim dixerit. Jam vere non nominatur solum βασιλεία capite nono, sed diversa etiam ejus genera capite decimo pertractantur. Quid quod capite undecimo plane eadem verbis paulum variatis repetuntur, quae caput nonum et decimum tradiderat: unde merito alterutri capiti suspicio adulterini foetus adhaeret; quae posset etiam eo progredi, uti conjiciat alterum caput successisse subjectum in locum ejus, quod de aristocratia docebat. Potest tamen locus hic nosse etiam interpretatione non incommoda ad solam aristocratiam referri, quam, etiam si non nominatam, generali disputatione de optima republica comprehensam fuisse a se Philosophus nunc dicit. Verum quaestionem hanc difficillimam de defectu in fine libri praecedentis ad liquidum perducere vix unquam licebit. Satis tamen ex hoc loco et capite 3. est manifestum caput ultimum praecedentis libri, quo respicitur his duobus in locis, esse mutilum et truncatum. Quod enim Schlofferus ad h. l. putavit, respici nunc caput 10 et 11 libri praecedentis, ubi aristocratia regno opponatur et cum eo comparetur, quamvis de ea separatim non tractetur: id verum lectori attento ut videri possit vereor. Nominatur quidem obiter aristocratia in disputatione de regno c. 10, l. 7. et capitis 11 (quod merito suspectum habetur propter ejusdem argumenti repetitionem) sect. 11. verum non pertractatur ejus doctrina. Superest igitur, ut putemus in extremo capite praecedentis libri doctrinam de aristocratia cum universa disputatione de optima republica intercidiisse. Idem

vero Schlofferus in annotatione ad capituli sequentis locum supra positum posuit, *μὲν* ibi dici non partes reipublicae, (de quibus demum libro septimo dicatur) sed genera vel species. Itaque censet Aristotelem ibi respicere ad libri 3, capituli 5 sect. 8 et sequentes, ubi varietas τῶν δυνάμεων, quod varia civitatum genera quaerunt, tractatur. Verum hanc vocabuli interpretationem probare equidem non possum, et cum Giphanio potius statuo vel suspicor, cum tractatione de optima republica doctrinam de partibus necessariis reipublicae etiam intercidisse in extremo libro tertio.

Denique adhuc dicendum est de illa virorum quorundam doctorum opinione, qui libro tertio septimum statim subjungendum esse censuerunt, quoniam ibi de optima republica tractetur, atque ipsum initium libri septimi ex fine tertii aptum esse videatur; a qua quidem opinione nec Sepulveda nec Victorius alienus fuisse videtur. Verum hi non cogitarunt, alio sensu ibi optimam rempublicam dici atque explicari, quam factum a se hic ait Aristoteles, ubi aristocratiae tractationem post regium imperium disputatione de optima republica et de partibus necessariis reipublicae comprehenderat. Scilicet libro tertio, uti sequentibus etiam, Aristoteles tractat τὴν ἀρίστην τῶν ὑπαρχουσῶν; contra in libro septimo octavo et nono, qui intercidit, instituit ipse novam, quae illi videbatur esse optima, nec eam τὴν ἀρίστην τῶν ὑπαρχουσῶν sed τὴν ἀρίστην τῶν δυνατῶν. Quae duae species quantopere inter se discrepent, non est opus lectorem docere. Igitur illam virorum doctorum opinionem vel suspensionem nulla ratione possum approbare, sed potius ordinem vulgarem librorum Politicorum retinendum et servandum censeo.

συνιστάται] Camotiana συνιστάται dedit pejus. κίχρηνη-
μῶς] vetus Interpres vertit *diffusam*.

2. δυνάμεις] Equidem δυνάμεις scribendum censeo, cum antecesserit χιρίστη καὶ δυνάμεις, et sequatur μετρίωτάτην.

3. τις — τῶν πρώτων] Platonis locum in Politico respici monuit cum Victorio Giphanius, ubi est πᾶσι μὲν ἰομένῳ τῶν πολιτείων ἔσθαι τέτλην χιρίστη, παρμένῳ δ' ἔσθαι εὐμπαθέος βασιλείαν.

ἀλλὰ ταῖς πλείταις — τίς ἴσται.] In hoc membro orationis vehementer vereor, ne vitium insit. Neque enim ἀλλὰ cum antecedentibus bene coit, nec illa postrema τίς ἴσται, cum prioribus καὶ εἰ τις ἄλλῃ recte jungi posse videntur. Aretinus, pro particula contraria ἀλλὰ posuit copulam et, uti Lambinus, et Ramus.

χωρὶς ἰδέσθης.] Camerarius reperit alicubi scriptum ἰδέσθης, et intelligi monet ἰδὲς. Ceterum his verbis profitetur Philosophus argumentum librorum trium hujus, quinti et sexti. Paulo antea τίλος δὲ πάντων τῶναι vetus Interpres vertit: tandem et post haec omnia, Thom.: tandem autem p. h. o.

Ad Caput III.

ἐπλιτικάς — ἄοπλοι.] Camotiana ἄοπλοι habet. Triplex est horum verborum interpretatio. Aretinus et Ramus *bellicosam et imbellem* vertunt, Victorius, Lambinus et Heinsius *armatum et inermem*, Giphanius *militēs et paganos*. Equidem ἐπλιτικάς interpretor eos, qui gravis armaturae milites esse possunt, ἄοπλοι vero, qui leviter armati solent in bello rem gerere. Quae vero sit utriusque generis abundantis vis ad formam reipublicae constituendam vel mutandam, inferius docebit Philosophus.

2. πρὸς τὰς πολέμους.] Vetus versio et Aretini πολέμους reddidit. Equidem ἐν ταῖς πολέμοις malim.

Ἐρετριῖς καὶ Χαλκιδεῖς.] Plutarchi locum annotavit Victorius in Ἐρετρικῇ p. 49. Reiskii, p. 36. Hutten, ubi narratur pugna Chalcidenſium, peditatū valentium, contra Eretrienſes equitatu superiores, advocato equitatu Theſſalorum. Addit Plutarchus Ariſtotelem ducem equitatus Cleomachum quidem ſimiliter nominasse, uti ceteros, ſed Chalcidenſem ex Thracia ſeciſſe. De Magnetibus ad Maeandrum (*ſub Maeandro* vertit vetus Interpres) nota eſt narratio οὐβρις καὶ Μαγνητίας ἀπάνειν apud Theognin, Callinum, Archilochum, de quo comparabis Athenaeum 12, p. 625. Luxu

enim emolliti tandem ab Ephesiis victi traduntur; quod tempus an Philosophus respexerit, dubito.

διελόμεθα] Camotiana Isingr. et Casaubon. διελόμεν habent. Locus, quem respicit Philosophus, hodie non extat in libro tertio, sed ejus initium superest in libro septimo extremo, uti ad Caput 2. demonstravi.

3. ἡ κοινὴ τῶν ἀμφοῖν] Vereor, ne haec verba a suo loco distracta et hic temere repetita sint, vel aliud vitium conceperint. Suspicio enim fuisse olim scriptum ἡ κατὰ τὴν δύναμιν τῶν μετεχόντων· λίγα δ' εἶσι τῶν ἀπείρων ἢ τῶν εὐπείρων· ἡ κατὰ τὴν αὐτῶν ἰσότητα κοινὴ ἀμφοῖν. Ἀναγκαῖον ἄρα etcet. Norma reipublicae instituendae et describendae prima petitur a δυνάμει civium; ad genus δυνάμει refertur hic πλεῖστος seu divitiae, quibus altera pars magis valet et superat alteram; atque hoc est discrimen pauperum et ditium, τῶν ἀπείρων καὶ εὐπείρων. In aristocratia altera est δύναμις, qua pars civium superat alteram, nempe ἡ ἀριστερά; quam nominare hic omisit. Altera norma in democratia adhibetur, quam praebet aequalitas quaedam utrique civium generi, pauperum nempe et ditium, communis; haec est libertas, ἰσότης. In vulgata vero scriptura fieri non potest, quin inepte τῶν ἀπείρων ἢ τῶν εὐπείρων esse dicatur per se κοινὴ τις ἰσότης; hi enim divitiis plane impares sunt, ut εὐπείροι et ἀπείροι; sed uti cives sunt, ita sibi libertate plane pares sunt. Ramus cum verba ἡ κοινὴ τῶν ἀμφοῖν sensu cassa esse sensisset, (deest enim nomen; nec ἰσότης repeti potest, nisi cum crimine tautologiae ineptae) caute praeteriit vertendo ita: *aut secundum facultates et consensus civium pauperum et locupletum, aut secundum aequalitatem ipsis inter se et egentibus et abundantibus communem.* Heinsius qui vulgarem scripturam declarare voluit, magis eam obscuravit. Ita vero ille: *Nam aut pro potentia eorum, penes quos potestas, aut aequalitate quadam partes utriusque eas dividunt. Per utramque autem partem, divites intellige ac locupletes, qui aut inter se seorsim, aut communiter et ambas, esse aequales possunt.* Superest etiam alia ratio vulgatae scripturae ita emendandae, ut alterum illud membrum servetur. Potest enim priore loco scribi κατὰ τὴν αὐτῶν ἰσότητα, λί-

γὰρ ὅτι αἱ τῶν ἀπείρων ἢ τῶν ἐνέμων, ἢ [κατὰ] κοινὴν τὴν ἀμφοῖν ἰσότητά. Verum tum δύνανται de opibus et divitiis folis interpretari non licet, sed de potestate vel de virtute.

4. δημοκρατίας. ἀπὲρ] Vulgatum δημοκρατίας praeceunte Lambino cum Casaubono correxi.

5. συντονωτέρας — ἀραιώτερας] Manet in comparatione et utitur vocabulis harmoniarum generibus peculiaribus; phrygia enim συντονωτέρα est, alibi etiam ὑθρυσιωτική dicitur; dorica contra est ἀραιώτερος seu remissior et gravior.

6. καὶ ὁ λόγος ἐλαττωτέρως] Hoc membrum Camotiana collocauit post verba δημοκρατεῖσθαι τέταρτον, ubi verborum structuram impedit; quare transponenda censuit Camerarius, idque auctoritate Codicum suorum fecit Victorius. Aretinus utrobique omisit. Ceterum in antecedente membro τὸ πλεονέκει de numero capere non licet, si vere voluit loqui Philosophus, uti recte admonuit Schlosserus, qui praevalens interpretari malebat. Verum cum omnis disputationis cardo in numero versetur, (ἐλάττω et πλεονέκει) vix licet numeri notionem ab hoc loco excludere; itaque, ne sententia ipsa plane falsa fiat, ambiguitatem vocabuli et duplicem sensum assumere oportebit. Fortasse totum hoc membrum aliunde irrepsit, et poterat commode abesse.

πέντε, ἰλευδίους ἄνθρωποι] Malim ἰλευδίους μὲντοι ἄνθρωποι scriptum.

7. Αἰθιοπία] Narrat Herodotus 3, 20. De pulchritudine regum Medorum Strabo 16. p. 798. Omnino compara Lucetium 5, 1110.

8. καὶ μὴ ἰλευδίους ἄρχουσιν] Aretinus vertit: ut neque ingenui pauci existentes pluribus neque multitudo ingenuis dominetur, ut in Apollonia; quasi scriptum legisset: πλεονέκει, ἔτι αἱ τὸ πλεονέκει ἰλευδίους ἄρχουσιν, οἶον. Camerarius ad h. l. ita: Quomodo sunt μὴ ἰλευδίους cives? aut cur δῆμος, ubi praesunt ἐλάττω? Si igitur ista mendo carent, quomodo explicari possint, nondum video. Eadem monuit Victorius, qui difficultatem tolli posse censebat, si liceret ἰλευδίων hic interpretari eo sensu, quo latine dicuntur ingenui non solum liberis parentibus sed etiam honesto genere nati. Ante eum Sepulveda etiam scopulum vidit, et varia tentavit, ut eum vitaret. Sed

nullum adhuc remedium fuit excogitatum, quo liceret tuto uti. Itaque quaedam verba et membrum aliquod excidisse videtur. Exemplum enim Apollonienlis reipublicae minime sententiae propositae congruit. De Apollonia hac, Coryraeorum et Corinthiorum colonia, refert Aelianus v. h. 15, 16. Ἀπολλωνιάται ξιγηλασίως ἵππευ' κατὰ τὸν Λακεδαιμονίαν νόμον. Herodotus libri 9, c. 93. obiter narrat de Eveno patre Deiphoni, vatis Corinthiorum, et de sacris soli pecudibus in Apollonia, ibique haec posuit: τὰς δὲ νύκτας ἀρχαίρημνοι ἀνδρες οἱ πλείους τε καὶ γυνὴ δοκιμώτατοι τῶν ἱερῶν ἔτοι φυλάττονται ἵππαι οἱ ἕκαστος. Unde licet etiam conjicere oligarchiam ibi fuisse. De Theracorum republica minus etiam constat.

ἐπεὶ δὲ οἱ πλείους] Intelligo τῶν πινύται ἀρχαί. De Colophonii a Gyge rege Lydorum victis narrat Herodotus libro 1.

οἱ πλείους] De hoc loco vide Addenda.

Ὁλιγαρχίας δὲ] Rectius ὀλιγαρχία vertit vetus Interpres.

9. προηέμεθα — ἀποδιωρίζομεν] Ita cum Victorio Isingr. ἀποδιωρίζομεν reliquae, unde ἀποδιωρίζομεν effici voluit Sylburgius.

11. Τὸν αὐτὸν — πολιτείῳ] Aretinus eodem modo de rebus publicis, quasi περὶ τῶν ἱερῶν πολ. scriptum legisset. Vitium in verbis aliquod inesse, apparet.

εἰς τρυφήν] Camotiana τρυφή, sed Aretinus delicias vertit: Deinceps vulgabatur τρίτον δ' ἀγοραῖον. Articulum inserui e vetere Interprete, qui vertit *Tertia quae circa forum*.

12. καὶ ταῦτα πάντα] Camotiana καὶ πάντα ταῦτα. Platonis locus est in libro secundo. Dicitur autem πρώτη πόλις, quam in libris πολιτεῖῳ Plato instituit; alteram enim in libris de Legibus tradidit.

ἀναγκάων γι χάριν] Mihi in hac sententia γι abesse debere videtur. Deinceps ἴσμεν reddidit vetus versio. Sequens τί Camotiana omisit. Ad verba ἀλλ' εἰ τῇ καλῇ μάλλιν recte monuit Camerarius haec: *Hoc apud Platonem Socrates non dicit, neque finem facit congregationum civilium indulgentiam aut causam, sed initia ait ista esse in congressionibus homi-*

num usus atque commerciorum, de quibus coetus illi augeri deinde soleant. Et concipitur magis animo tale quiddam, ut ad justitiam, quae vestigabatur, hac via perveniretur, quam quod re ipsa civitatis velut opus quoddam extrahatur. Saepiuscule Aristoteles Platoni facit eandem injuriam oblitus confidii ejus, quod secutus erat Plato in fingenda politia sua, ut post Camerarium demonstravit Morgenstern de eo Platonis opere edito libello. Praeterea monet Conringius hanc omnem Platonicae politiae crisin Philosophum commodius post factam jam partium recensionem subjicere debuisse.

13. ἀπτομίαις] Camotiana ἀπτομίαι. vicinis contactis Aretinus vertit. Deinceps κτὶν γὰρ διαφέρει vertit vetus Interpres. idem pro ἐκλεινίσιν vertit diari, igitur πλατύνει.

14. Ἐβδόμου — ἡνίκαις λειτεργῶν] quae fortunis suis navat operam reipublicae Victorius; qui magna patrimonía habentes onera reipublicae sustinent Aretinus; quae facultatibus et copiis rei familiaris munera et onera publica subit Lambinus; qui suis facultatibus et sumptibus publicam unera sustinent Ramus, quae copiis deservit Giphanius omnium pessime; qui divitiis ac facultatibus, quas in usum reipublicae impendunt, praediti sunt Heinsius; qui opulenti atque divites sumtus in publica munera possent impendere Camerarius, qui in annotatione primum illud bene admonnit, sextam partem poni τὸ μετρίχον δικαιοσύνης δικαστικῆς et τὸ βελυνόμενον, senatum et judicia; deinde verbum λειτεργῶν docet significare administrationes publicorum quorundam munerum, quae impensas requirerent, ut instruere armareque triremem, quae erat τετραρχία, chorum ad ludos scenicos, cujus muneris nomen χορηγία, alere et ornatum praebere, etiam tribulibus epulas dare: γυμνασιμαρχία autem palaestrae curabat et oleum ad certamina proponebat. Sed ἀσφοδῆ, id est tributum, imponebatur necessitate cogente, quod scilicet pendere cogeabantur quique pro facultatibus suis. Haec Camerarius, qui de eodem verbo docuit ad Nicomacheorum 9, 14⁵ p. 406. ubi λειτεργίας ait Jurisconsultos munera interpretari, Quae, pergit, cum et necessitate ingrata, et oneribus gravia essent, petebatur et dabatur meritis vacatio horum, quae erat ἀντίληψις, nomen ge-

nerale. Nam ἀλιτεργησίας notat Pollux 8, 156, ut nomen εὐτελής, id est futile. ἀλιτεργησίας autem εἰς αἰας dixisse ait Dinarchum et Isacum (3, 67.) id est bona, quae non haberent munerum publicorum functionem. Addit etiam descriptionem civium ex censu ad has λιτεργίας accommodatam, quam pro temporibus diversam accurate enarravit egregius Wolfius in Prolegomenis ad Leptineam, ubi etiam λιτεργίας significatio et vis copiose explicatur p. LXXXVI. seqq. Ceterum Giphanius admonuit, uti partes reipublicae ponuntur hic necessariae octo, ita infra libri 7, c. 8. poni sex tantum, has nempe, τροφὴν, τέχναι, ὄπλα, χρημάτων ὑποθήκην, ἱερυσίαν, κέρειον περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων. Vides omissam hic esse ἱερυσίαν, contra ibi vocabulo τροφῆς comprehendit τὰς γιογγὰς, τὸ θητικὸν et τὰς ἱμπέρας. Conringius putabat sextam partem hic excidisse, eamque fuisse τὴν ἱερυσίαν. Quamquam enim antea obiter Aristoteles commemoraverit τὸ βυλινομένοι καὶ τὸ κέρειον τὸ δικαίον; ejus tamen partis veluti sextae rationem non habuisse videri Philosophum, quoniam deinceps subjicit: λοιπὰ δὲ περὶ ἧν τυγχάνομεν διωκτέας ἀρετίας, τὸ βυλινομένοι καὶ κέρειον περὶ τῶν δικαίων τοῖς ἀμφισβητήσιν. Hactenus recte monuit vir doctus; quod vero addit: Non possunt etiam unam partem constituere, utpote quum plane diversae sint naturae; eoquo Aristoteles ipse eorum mentionem facturum ait λοιπὰ δὲ, numero plurali: id magis dubitari potest; infra enim libro septimo similiter jungit κέρειον περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων τῶν πρὸς ἀλλήλους.

ὁ καλῶμεν εὐτέλης] Casauboni conjecturam εἰς recipere non sum ausus, quanquam in Platónico vel Xenophronteo aliquo scripto facere id non dubitarem.

δημιουργικὸν — λιτεργῶν] Aretinus vertit: qui publicam operam exhibent et qui in magistratibus gerendis occupati existunt. Victorius: quae obit munera publica et magistratus gerit: Lambinus quae rempublicam administrat quaequid in gerendis magistratibus reipublicae dat operam: — quique in gerendis magistratibus civitati serviant. Ramus: quae rempublicam regit et magistratus gerit — qui possint imperare et publica munera subire. Giphanius: quae reipublicae inservit et

in magistratibus versatur — qui praesse possint et qui munera obeant. Heinſius *qui muneribus funguntur publicis, hoc est magistratus gerunt in republica — qui ex dignitate reipublicae praesse illi, quique officium hoc civitati — praestare possint.* Camerarius: *octava operam in civitate navantium capeſſendis honoribus et gerendis magistratibus.* In annotatione ita docet: *Octavum genus facit in civitate eorum, qui publicas operas darent et vacarent magistratibus gerendis et suscipiendis curationibus. Quod est omnino multiplex, et magnam habet varietatem majorum et minorum munerum, et operarum his inservientium.* Nam τὸ δημουργικὸν id nunc puto significare, quod operarum publicarum nomine latine. *Odyssae autem 17, 383. δημῳργοὶ nominantur vates, medici, architecti, cantores, qui et aliunde accersiti ibi perhibentur.* In his insunt vestigia veri, ut apparebit comparato loco simili infra libri 5, cap. 8. sect. 3. ubi est de origine tyrannidis: αἱ δ' ἐκ τῶν αἰρετῶν ἐπὶ τὰς κυρίας ἀρχάς· τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ δῆμοι καθίσταται πολυχρόνιος τὰς δημουργίας καὶ τὰς θινείας. Sunt igitur δημουργίαι proprie αἱ κυρίαρχαι, summi magistratus, ut recte ibi Giphanius interpretetur. Platonis locum ibi apposui, qui δημουργίας, στρατηγίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς junxit. Hoc vero in loco generatim majores magistratus intelligit, qui ipsi etiam λειτεργίαι habent, quoniam muneribus ita funguntur, uti nullam mercedem ex aerario accipiant, sed si quas impensas functio flagitat, de suis eas faciant. Contra sunt quidam minores magistratus, qui titulum ἀρχῶν magis honoris causa acceperant, cum rectius et proprie et essent et dicerentur λειτεργίαι. Ita τριηραρχία et γυμνασιαρχία multo plus sumtuum quam honoris aut imperii adjunctum habebant. Suspicio etiam vocabulum λειτεργίαι Philosophum induxisse, ut δημουργίαν et τὸ δημουργικὸν adhiberet de majoribus magistratibus, id est περὶ τῶν κυρίων ἀρχῶν, quoniam λειτεργία et δημουργία proprie eandem rem significant, uti docuit Wolfius Prolegom. ad Leptineam p. LXXXVI. ubi pagina sequenti quod ait vir egregius: *Minime vero λειτεργίαι miſcendae sunt cum ἀρχαῖς h. e. magistratibus, quod a nonnullis factum vidi. Temere id collegerunt ex Demosthenica pro Corona*

rona p. 515. E. quomodo sit interpretandum, hic locus Aristotelis praeclare docet.

ἀρετῆς τῶν πολιτικῶν] Aretinus qui virtutem habeant rerum civilium: Victorinus esse aliquos incumbendum reipublicae, qui participes sint virtutis. Lambinus qui ea virtute quae ad res civiles pertinet, quaeque politicorum propria est, sint instructi atque ornati. Ramus ut quidam civilis virtutis sint participes. Giphanius: qui virtutem rerum civilium habeant. Heinsius qui civili sint virtute praediti ad haec commode gerenda. Camerarius haec praeterit. Triplex igitur est interpretum ratio. Victorinus enim τῶν πολιτικῶν junxit, quasi πολιτικῶν esset dictum pro πολιτικαίῃς; cum Ramo Heinsius ἀρετῆς τῆς πολιτικῆς, virtutis civilis; sed ea nostro longe diversa est, et dicitur ea, quae est civis cuiusque, eaque accommodata ad πολιτείαν illam, in qua quisque vivit. Supereft igitur tertia Aretini, Lambini et Giphanii ratio, quae scientiam civilium rerum seu prudentiam civilem interpretatur, quae sane requiritur ad id efficiendum, quod ait Philosophus καλῶς γινώσκειν καὶ δικάειν.

5. τῆς ἀρετῆς πάντες] Haec nulla alia esse et intelligi hic potest, nisi quam modo explicavimus, ἡ ἀρετὴ τῶν πολιτικῶν. Contra Conringius scribendum censebat ἀρχῆς, quoniam de virtute nullus hic possit esse sermo. Verum non de virtute in universum loquitur, sed de ea, quae est in scientia rerum civilium.

καὶ τὰς πλείστας ἀρχαίς] Intellige ἀρχαίς ex verbo ἀρχαίς. Simile exemplum supra vidimus. Aretinus vertit: magistrariam se idoneos existimant ad gubernandum. Camerarius putabat τὰς πλείστας ἀρχαίς ἀρχαίς non quadrare ad hunc locum, igitur ἔχειν censebat scribendum, ἀρετῆς intelligens. Sed Aristoteles unius ἀρετῆς τῶν πολιτικῶν antea meminit, quam dividere in plures nunc non licebat. Contra ἀρχαίς cum Lambino addi maluit Sylburgius, quod deinceps receperunt recentiores Editiones: eamque scripturam vertit vetus Interpres.

Ad Caput IV.

τὸ περὶ τῆς θάλαττας] Articulum τῆς ex Camotiana et Isingr. inferui. Sequens *παραμυτικὸς* (pro quo deinceps Camotiana *παραμικὸς* habet) Aretinus hic *παραμ* paulo post *portitores* vertit; Victorius cum Lambino et Ramo utrobique *portitores*, cum Aretino Giphanius *naudicum* male! *Navicularios* latine dici monuit Camerarius.

παραμυτικὸς δ' ἐν Τριῖδι] Particulam δὲ cum Sylburgio e vetere Interprete inferui, et deinceps eodem auctore vulgatum *ἐν τριῖδι* *παραμυ* correxī.

2. *τῶν τοῖς [ἐμοῖς] λεγόμενα*] Ex antiqua versione et Aretino cum Isingr. et Sylburgio inferui *ἐμοῖς*, quod improbabat Victorius vertens: *et quae dicuntur eadem differentia, qua haec*, in annotatione interpretatur, *quaecunque conjungis nominasque simul, cum unam eandemque partem consicis divisionis*. Lambinus et similibus, *quae ex eadem differentia dicuntur*. Ramus et similibus *differentiis distinguuntur*. Giphanius et his similia, *quae eadem differentia dicuntur*. In vulgata explicanda laboravit Camerarius, ita scribens: *Quae ad differentiam in his commemorari solent aut possunt, ut sunt tenues, ignobiles atque humiles, futiles, male instituti atque indocti: vel ea significantur, quae alia ad differentiam diversi generis commemorarentur, fortunati, potentes, honorati et factiosi, ut in Aulularia*. Equidem malim et his similia, quibus eadem ratione differre dicuntur (οἱ ὑπάρχοντες) *optimates a plebe*.

μᾶλλον ἄρχοντες] Vulgatum *ὑπάρχοντες* cum Victorio in Ad-dendis correxī, alioquin *τοῖς ἀπείροις ἢ τοῖς ὑπέρτοις* scribendum fuisse idem admonuit. Aretinus vertit: *esse pares divites et pauperes, nec alterque plus posse, alteros minus, sed utrosque esse aequales*. Camerarius vulgatum *ὑπάρχοντες* interpretabatur *extare, eminere, in pretio esse, elucere, conspici*. Ramus: *ne plus inopes in civitate possint quam divites*. Giphanius *ne majore sint in pretio divites quam pauperes*. Lambinus autem ordinabat verba ita *τὰς ὑπέρτοις ἢ τὰς ἀπεί-*

zes. sed eundem plane ordinem verborum in eadem sententia alibi etiam in his libris reperire memini.

ἰσούως ἀμφοτέρω] Vulgatum ἰσούως cum Camerario correxi. *Parēs* cum Ramo Giphanius, *aequales* Aretinus vertit; sed hi grace dicuntur ἴσοι.

3. κταμένη] In Codicibus quibusdam κταμένη scriptum testatur prior Victorii Editio. Deinceps Camotianae scripturam ἀντιπυθνῶσι probare videtur Camerarius, sed desinit ejus annotatio tamen ita: *significantur igitur nuntii, quos nemo postulare possit, administrationis ullius aut auctionis nomine, Victorius aptius quicumque maculae alicui obnoxii non fuerint: Aretinus: modo non sint aliqua de causa obnoxii. Lambinus qui modo ab omni obligatione liberi ac soluti sunt: Ramus: civibus idoneis et omni generis exceptione et reprehensione majoribus: Giphanius qui exceptione non excluduntur. Heinsius qui exceptione repelluntur, hoc est qui vel generis sunt libertini vel qui non utroque nati sunt cive. Recte monet Schloffer infra cap. 6. esse de hoc genere: ἔστι γὰρ πᾶσι ἐξῆς τοῖς ἀντιπυθνῶσι κατὰ τὸ γένος, μίτιχαι μὲντοι δυναμίσεις σχολάζουσιν. Vetus Interpres quicumque utique dirigibiles.*

ἔτιζον — καὶ μὴ τὸν νόμον] Hoc genus a primo qua nota differat, quaesiverunt Interpretes. Giphanius ait in prima democratia aditum ad magistratus patere omnibus, non tantum civibus, sed etiam inquilinis, nullo nec censu nec civitatis discrimine. Hanc autem democratiam infra cap. 6. praetermissam esse, quia inusitata aut certe rara esset. Verum inquilinos excludunt verba τὸ μὴ ἐξ ἀμφοτέρων πολιτῶν ἰσούζουσιν. Itaque cogimur cum Schloffero statuere, in prima democratia legum nec mentionem fieri nec vim ullam esse. Ideo Philosophus videtur eam in repetita descriptione omisisse.

4. ταῖς κατὰ νόμον] Camotiana νόμος habet; eadem καλλιπῶν pro πολιτῶν, quod vitium correxit Camerarius.

5. ἐκ ἀγαθῶν] Codices quidam Victorii ἀγαθῶν praeferebant. Locus est in Iliade 2, 204. Deinceps διαπορευτικὸς malebat Sylburgius, non ego.

παρ' ἱκανότητος] Haec omisit Camotiana et Itingr.

6. *πρόκλησις*] Margo Ifingr. *πρόκλησις* ex inutili conjectura habet, aut ex interprete antiquo, qui *advocationem* posuit. Deinceps Conringius malebat *τῆς αὐτῆς δημοκρατίας ἢ εἶναι πολιτείας* vel potius *τῆς αὐτῆς ἢ εἶναι δημοκρατίας ἢ πολιτείας*. Posterior ratio non procedit. Non longe hinc vetus Interpres *περὶ τῶν δὲ καθ' ἑκάστην* scriptum vertit *de singularibus*, quam scripturam probo propter sequens *κρίσις*. Postea cum Lambino *ψηφίσματος* malebat Casaubonus. Causam non probo.

Ad Caput V.

μακρῶν ὥσιν] Aldina, Ifingr. *μικρῶν*, quod cum Aretino probavit Lambinus et Conringius. Giphanius *μὴ μακρῶν* scribi voluit. Nam in secundo genere, inquit, *consensus est ille quidem priore genere major, non tamen magnus*. Atqui hoc partim manifestum falsum est, partim dubitatur. Conringius aliam causam edidit. *Nec enim, inquit, oligarchiae haec species potest fieri ἀριστοκρατικὴ, si soli illi, qui in censu magno sunt, admittantur; sed tum demum, si etiam, qui censu sunt minore, locum in magistratu inveniant*. At enim nota oligarchiae Aristotelica inest censui, contra aristocratiae, ubi praeter censum virtus etiam spectatur. Hoc contra Conringium monuit etiam Schlofferus.

ἓτες ὁ σίδος] Particulam *δὲ* ex Ifingr. et Sylb. inferuerunt Edd. recentiores. Vetus Interpres *sic* ἢ pro *σίδος* scriptum vertit: *unus sit*.

ἀντιστροφος — *ἐν ταῖς ἐλιγαρχίαις*] Praepositionem omitti non posse, contra Sylburgium recte monuit Conringius. Fefellit Sylburgium rarus usus vocabuli *ἀντιστροφος*, quod plerumque dativo jungi solet, ut est infra *ἥτις μάλιστα εἶναι δεκτὴ τῶν δὲ, ἀντιστροφος*. ὥσα τῇ βασιλείᾳ Aretinus non vertit: Victorius eodem modo se habet ut: Lambinus altera ex parte veluti tyrannidi respondet in monarchia, ineptissime! Ramus et cum eo Heinsius talis est — *qualis*. Giphanius haec in oligarchiis tyrannidi in monarchiis respondet. Camera-

rius longa annotatione verbi vim et notionem explicare conatus est, ita tamen, ut magis pugnet contra nescio quem, qui Ciceronem reprehendit in Oratore cap. 32. ubi *rhetoricen respondere* ait *ex altera parte dialecticas*, cum reddere vellet haec Aristotelea in Rhetoric. 1, 1. ἡ ῥητορικὴ ἐστὶν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ. Posuit etiam locum Platonis in Gorgia c. 44, p. 58. Heindorfii, qui praecipue vim vocabuli demonstrat: δύο οὗτοι πραγματικοὶ δύο λόγων τήνας, καὶ τὴν μὴν ἐπὶ τῇ ψυχῇ πολιτικὴν καλῶ, τὴν δ' ἐπὶ τῷ σώματι μίαν μὴν ὥτως ἀνομάσαι ἢ ἔχει σοί. μίαν δ' ὥστε τῆς τῷ σώματος διεραπείας δύο μέρηα λόγων, τὴν μὴν γυμναστικὴν, τὴν δ' ἰατρικὴν, τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντίστροφος μὴν τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικὴν, ἀντίστροφος δὲ τῇ ἰατρικῇ τὴν δικαιοσύνην. Ἐπικοινωνῆσι μὴν δὴ ἀλλήλαις, αὐτὴ περὶ τὸ αὐτὸ ἔχει, ἰκάτιστα τέτρω, ἥτις ἰατρικὴ τῇ γυμναστικῇ, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ νομοθετικῇ, ὅμως δὲ διαφέρουσι τι ἀλλήλων. Significatio vocabuli anceps et alternans pendet ex notione chori, qui cum carmina ad aras deorum caneret a dextra ad sinistram conversus, *στροφὴ* dicebatur; cum vero in contrariam partem, id est a sinistra ad dextram, *ἀντίστροφὴ* erat et vocabatur. Idem igitur chorus erat, sed contrariam in partem conversus, ut recte monuit Krebs ad Plutarchum de poetarum libris legendis p. 137. ubi ἡ ποίησις ἀντίστροφος τῇ ζωγραφίᾳ dicitur. Ita apparet, quam recte Cicero vocabulum sit interpretatus, *quod ex altera parte respondet alicui rei*. Dicuntur nempe *ἀντίστροφα* res, quae genere vel alia nota vel eadem vel similia alii, simul tamen vel specie vel alia nota dissimilia vel opposita et contraria sunt. Unde multis in locis dubitarunt interpretes *similia* an *contraria* interpretarentur, velut in loco Isocratis ad Philippum p. 136 Lang. ubi reductus in patriam Cononis et Alcibiadis comparatur: Κόων δ' ἀντίστροφα τῇ τῷ ἱερῷ. Ipse etiam Hefychius ἀντίστροφα interpretatur ἴσα, ὅμοια. In loco vero hoc Aristotelis utraque notio est in illis ἀντίστροφος αὐτὴ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. Nam voluit Philosophus dicere hanc oligarchiae speciem primae esse quidem similem, sed simul contrariam et dissimilem ita, uti tyrannis est similis simulque dissimilis monarchiae, et postrema democratia primae. Genitivo jun-

ctum vocabulum habet etiam Plato Politiae 7. c. 6. ubi *μερικὴ ἀντιστροφὴ τῆς γυμναστικῆς* dicitur, et c. 11. *ἀντιστροφὴν αὐτῆς* sed c. 17. est *ἀλλ' ἀντιστροφὴς γυμναζομένη τοῖς περὶ τὸ σῶμα γυμνασίαις*.

διὰ δὲ τὸ ἔθος] Vetus Interpres *ἔθος* assuetudinem vertit.

3. *ἐργαζόμενοι ζῆν*] Margo Isingr. *γῆν* propinat, quod equidem non accipio. Sequens *ἐπιστήσαντες* vetus Interpres vertit *scientes*.

διὲ — μετρίχων] Verba haec omisit Aldina, Isingr. Aretinus et damnavit jure Conringius; quare seclufi. Ceterum hoc est genus alterum democratiae, de quo supra c. 4, 3. Primum enim genus hic plane praeteritur, nulla tamen edita ratione, cur id fiat. Quare Conringius lacunam in hoc loco factam esse suspicabatur.

τὸ δὲ δὴ ἐξῆς] Vetus Interpres *δὴ* omisit.

4. *διὰ τῆς ἐχόμενης αἰτίας*] Haec omisit Aretinus, ut etiam sequentia *γὰρ καὶ*. Locum enim ita vertit: *Altera vero species est omnibus licere, qui prohibiti non sunt per genus, potentibus tamen in otio esse*. Victorius vertit *propter rationem quae sequitur creandi magistratus: fieri enim potest, ut omnibus liceat*. In annotatione interpretatur modum ordinemque, qui sequitur superiorem: *αἰτίας* enim hic vocat, quod *summeret* aliquis ad hanc quasi fabricam accommodatum. Lambinus: *propter eam quae deinceps sequitur eligendorum magistratuum rationem, fit enim ut liceat*: Ramus: *alterum genus est, ubi magistratus deliguntur hi, quibus nota generis obijci nulla potest*. Giphanius *propter proximam magistratuum cooptionem: nam fieri potest, ut omnibus pateat, qui non propter genus repellantur*. Heinſius *secunda, in qua eliguntur magistratus, ita tamen ut praetereatur nemo, cui nulla generis adhaeret macula, aut qui liber atque ingenuus conditione sit*. Camerarius ita ad h. l. *Fecit supra hanc formam tertiam, quae nunc ponitur secundo loco, comprehensis duobus prioribus una quadam mentione. Est autem et in his aliquid obscuritatis. Atque videtur hoc dicere, quod generi eorum, qui non tenerentur ulla postulatione rationum referendarum honoris aut muneris gesti administratique, pateret aditus ad magistratus, si*

quidem is esset eorum census, ut in otio degere possint. — Vocat autem istam ἰσομήνην αἰρεσιν, nisi fallor, conditionem eam, quae adhaereat, seu quae adjuncta sit, qua conditione haec forma a superiore distinguatur: nimirum, quamvis magistratuum adipiscendorum copia fiat compluribus, tamen fieri hanc conditione, ut non consequi omnes temere possint, et ideo administrationem esse legitimam. Equidem in his interpretum copatibus nihil video quod difficultatem sensus verborumque structurae expediat; nec causam intelligo, cur Lambinus post ἰσῶναι verbum μετίχιν inferi voluerit. Adest enim verbum, quod is desiderabat, sed impeditum ita, ut agnosci vix possit, quo sit referendum. Vulgo enim legitur deinceps μετίχιν μίντοι δυναμίσις σχολάζειν, ubi duo verba participio δυναμίσις prave adjunguntur. Non dubitavi vero transposita cum Aretino particula μίντοι sensum cum ordine verborum restituere et explicare. Conringius μὲν τοῖς δυναμίσις malebat. Superest graviór difficultas in verbis διὰ τῆς αἰρεσιν, quam sine melioribus libris tollere nequeo. Interim verba molesta et ab Aretino omissa seclusi, ut sensum expedirem. Vetus Interpres nihil hic nos adjuvat: is τοῖς ἀντιπυδίοις vertit non refutatis. De hoc genere supra est c. 4. 3. ἔτιτοι εἰδὸς δημοκρατίας, τὸ μετίχιν ἅπαντας τὰς πόλεις, ὅσοι ἀντιπυδίοι, ἀρχὴν δὲ τὸν τόμον. Vides nec de electione nec de cooptatione magistratuum ibi loqui Philosophum, quam interpretes hoc in loco commenti sunt.

6. Τὰ δὲ τῆς ὀλιγαρχίας] Aretinus in versione haec omisit, et incipit a verbis τὸ τῆς πρώτης, quae primo loco collocat. Victorius vocabulum εἰδὲ in versione supplevit. Lambinus; *Quod autem ad oligarchiae genera attinet. Ramus cum Aretino facit; Giphanius Oligarchiae vero genera, primae quidem* etcet.

7. ἢ οἱ τὸ πρῶτοι] Aldina si μὲν τὸ πρῶτοι. Aretinus *Quodsi pauciores sint, qui possident patrimonia, siquidem prius, plures autem.* Legit igitur etiam πλείους deinceps scriptum. Victorianam scripturam reddidit vetus versio. Victorius aliam scripturam si οἱ τὸ πρῶτοι tanquam vulgatam antea memoravit. Deinceps πλείω δ' ἔχοντι dedit Isingr. sed

potius est repetere ex antecedente verbum. Camerarius scripturam Aldinam ita corrigi voluit: *eis μὲν τὸ πρῶτον, πάλιν δὲ, τὸ τῷ.*

τὰς — βαδίζοντας] Aretinus qui ad rempublicam se conferant. Victorius qui in ordinem suum perveniant. Lambinus qui eandem reipublicae administrandae viam sequantur. Ramus reliquos etiam reipublicae rectores sibi assumunt et designant. Giphanius qui rempublicam sint gestiuri. Recte. Infra est: *eis δὲ τὰς ἀρχὰς βαδίζοντες πάντες.* Postea *eis τὰ ἀρχαία βαδίζοντες.* Latine ita dicitur accedere ad rempublicam.

διὰ δὲ — ἰσχυροί] Aldina δὲ omisit, *ἰσχυροί* dedit Camotiana. Paulo antea *ἐκ τῶν πολλῶν* e multis vertit vetus Interpres.

8. *ἰππιότατοι*] Aretinus quod si eo deveniant ut ipsi pauciores. *ἰππιότατοι* veteri Interpreti est gradus. Idem postea pro *πολύ ὑπερτίθειν* vertit plus invaluerint, et *ἀντιστοιχεῖν* conveniens.

10. *Ἀριστοκρατίας μὲν ἔν*] Conringius ad h. l. ita: Nisi vehementer fallor, hiat hic oratio, dixitque Aristoteles: praeter quintam esse sextam, quae aristocratia vulgo audit. Illa certe *μὲν ἔν* indicant, praecessisse aliquid de aristocratia. Sed et statim initio capitis dixerat, praeter quatuor esse adhuc duas, nec nominaverat jam tunc quintam; itaque et sextae facienda fuit mentio. Haec ille. Equidem sextae mentionem minime desidero, nec video, quid ex particulis *μὲν ἔν* de sexta aliqua specie possit argui. Sed in initio sectionis oratio mihi non solum intricata et perplexa sed etiam turbata videtur. Cum enim dixisset, esse praeter duas explicatas formas reipublicae duas adhuc alias; expectabam, ut subderet statim; vulgo enim omnes quatuor esse omnino formas statuere; quarum una aristocratia, altera *μοιραχία* vocetur. Nunc vero tertiae fit quidem mentio, sed non nominatur; quarta vero plane omittitur; quanquam deinceps, ubi vulgaris descriptio formarum memoratur, in ea obiter nominetur utraque. Statim deinde quinta aliqua forma memoratur, quae fuerit a Platone et aliis omissa, quoniam sit rarior; posteaque infir de aristocratia; quae est ipsa ea for-

ma, quam dicere voluit, sed non nominavit, cum scriberet
 ὅτι τῆς μὲν ἑτέρας λόγος τε πάντας — εἶδος ἐν. Aretinus etiam
 quaedam brevius et rectius ita: *quarum alteram ajunt omnes
 speciem esse unam ex quatuor, dicunt autem eas quatuor mo-
 narchiam — et optinatem.*

ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις] In fine tertii libri coepta est illa
 disputatio, sed tractatio ipsa cum parte bona libri interci-
 dit, ut ibi dictum est. πλατὺς δὲ et ἀριστὺς δὲ vetus Interpres
 vertit *respectu divitiarum — virtutis.*

11. Καρχηδόνι] Camot. Isingr. Καλκιδόνι habent. *Cartha-
 ginenses* tamen Aretinus nominavit. Vetus Interpres. *Calce-
 donia*, sed Thom. *Carchedonia* habet.

Ad Caput VI.

ὁνομαζομένης] Camotianae et Isingr. scripturam ὀνομαζο-
 μένης susceperat Sylburgiana, atque hinc in recentiores Editio-
 nes venit. Veram vertit Aretinus et Lambinus.

ἐκ δὲ τῶν] Contrarium dicit vulgata ei sententiae, quam
 adstruere hoc ipso in loco conatur Philosophus. Quare non
 possum Lambini conjecturam ἐκ δὲ τῶν non probare. Vi-
 tium sensit etiam Aretinus, itaque vertit *cum prius non essent.*
 Ceterum Philosophus de solius tyrannidis ordine rationem
 edere videtur; de politia tacet hic quidem, sed post tyran-
 nidem tamen edit causam, cur hoc ordine post democratiam
 et oligarchiam collocata fuerit, quoniam nempe πολιτεία est
 quaedam utriusque veluti permixtio et temperatio.

μετὰ τῶν εἰς τ' αὐτῶν αὐταὶ] Prius τῶν refertur ad
 antecedens ἀριστοκρατίας; politia nempe tyrannis et demo-
 cratia enumerantur vulgo cum aristocratia ejusque diversis
 speciebus inter formas reipublicae. Sed sequens αὐτῶν quo
 referri debet? Minime quidem potest ad ἀριστοκρατίας, quia
 hae ipsae (αἱ ἐνδεῖσαι ἀρετὴ ἀριστοκρατίας) vitiosae pronun-
 ciantur. Igitur tyrannis et πολιτεία non possunt dici παρεκ-
 βάσεις harum vitiosarum, sed sunt παρεκβάσεις τῆς ἀρίστης πο-
 λιτείας. Quare αὐτῶν aut vitiosum est, fortasse in πᾶσι γινου-

tandum, aut supervacaneum. Equidem seclusi, ne mutando crimen temeritatis incurrerem. At superest etiamnum vitium in copula *τε* post *εἰς*. cum sequens oratio potius disjunctivam et contrariam particulam *ἢ* flagitet. Vulgo enim ait numerari haec genera inter formas reipublicae, esse tamen propria vitia earum et *παρεβάσεις*. Deinceps vetus Interpres ubi est *ἡμῖν δὲ τῇ μεθόδῳ εἶναι* reddidit nobis autem est *methodus*.

δοκῶντες ἔχειν — *δὲ*] Intelligit honores, potentiam et opes, quibus magis invidet vulgus, quam *παιδεία καὶ εὐγυνία*; quare etiam ob hanc causam vulgo haec forma reipublicae aristocratia vocatur, in qua *γνώριμοι* dicuntur respectu honoris et potentiae, *καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ* propter virtutem. Aldina *ἔχειν* omisit.

μᾶλλον. Δικαίῃ] Aretinus haec ita vertendo copulavit, et paucorum gubernationes esse dicant ex bonis et honestis, magis videtur impossibile, quae civitas non ab improbis sed ab optimis gubernetur, eam non bene gubernari: eodemque modo, quae leges etcet. Vides Aretinum aperte reddidisse scripturam *ἀλλὰ μὴ ποτὲ κεκατημένῃ*. Difficultatem Lambinus vitare studuit vertendo quasi ab improbis regatur. Reliqui interpretes aut verba sine sensu reddiderunt, aut sententias plane aliter converterunt, veluti Ramus et Camerarius, de verbis nimis securi. Equidem totum hoc membrum *ἀλλὰ ποτὲ κεκατημένῃ* abesse malim; nec si absit, quisquam desideret. Conringium non miror hic suo more lacunas loqui et disputationem dissolutam et mutilam; veram tamen vitiorum sedem non vidit. Equidem verba vel vitiosa vel supervacanea seclusi, ne sententiam interpellent, cum addere negationem non auderem.

χειμένους νόμοις — *κακῶς χειμένους*] Aldina *νόμοις* omisit; deinceps *καλῶς* dicitur esse in Camotiana, sed in Aldina *κακῶς* scriptum reperi. bene positus vertit vetus Interpres.

Τὸ δ' ἐδίδχεται] Intellige τὸ παθεῖν τῷ νόμῳ, et quae hinc efficitur, τὴν εὐνομίαν, ut recte admonuit Camerarius.

4. τὸ τῆς πολιτικῆς εἰδὸς καλεῖται] Aretinus: haec species gubernandi respublica vocatur. Sola enim mixtio conjecturam facit opulentorum. Victorius solam enim mixtio attenditur divitum et pauperum. Lambinus in plurimis igitur civitatibus nec administrandae forma politia generis nomine appellatur. Confusio enim et permixtio ex locupletibus et pauperibus, divitias et libertatem, tanquam signum propositum, intuetur tantum. Ramus in plerisque itaque civitatibus politicae genus appellatur. Giphanius in plerisque igitur civitatibus reipublicae genus usurpatur. Nam divitum et pauperum permixtio sola ad divitias et libertatem spectat. Heinſius Quamquam in plerisque sane civitatibus ejus formae, quae peculiari nomine respublica vocatur, aliqua videtur esse species, idque quia aliquae, ex quibus haec consistit, in plerisque rebuspublicis cernuntur notae, pauperes et divites nimirum. Atque in ea, in qua haec miscentur, duo haec spectari solent, opes dico et libertas, quae sunt duae rerumpublicarum notae. Camerarius haec annotavit: constitutiones plerarumque civitatum ait respublicas appellari, nomine scilicet communi proprie. Solus Heinſius verum loci sensum vidit, sed is verbis graecis non inest, uti nunc scripta leguntur. Cum Heinſio sentit etiam Schloſſerus, qui verbo καλεῖται substitui voluit κίται. Equidem plura excidisse suspicor. Certe admissio κίται sententia non redintegrari videtur et vitium sanari. Ferrem, si esset τῆς τοῦ τῆς πολιτικῆς εἰδὸς ἐπὶ καίται. Deinceps verba ita sunt struenda et jungenda: ἡ γὰρ μίξις τῶν εὐπείρων καὶ τῶν ἀπείρων μέλοι στοχάζεται πλάτη καὶ ἰλιθυρίας. Denique in postremis verbis ἀλλήλων deleri voluit Conringius; quod mihi non videtur fieri posse; alioquin scribendum deinceps fuerit non ἀριστοκρατίας sed potius τῆς ἀρίστης πολιτικῆς. Camerarius vulgatum ἀριστοκρατίας hoc ipso sensu hic interpretatur.

Ad Caput VII.

πῶς αὐτὴν διὰ καθιστάται] Aretinus quo in ordine repōnenda sit, quasi πῶ scriptum vel ποῖ legisset.

σύμβολοι] Aretius *regulam* vertit, Victorius *notam male* interpretatur, *insigne* Lambinus, *velut symbola sumpta* Giphanius, qui *συμβολή* scribendum censuit, comparans loca Plauti Terentii et Gellii, ubi symbola nominatur. Incidit etiam Camerarius in hanc conjecturam; uterque vero monuit dici ita, id quod ad convivia conferebatur, quae sumtibus communibus parabantur. Verum de conviviiis ἀπὸ συμβολῆς non magis hic cogitandum est, quam de δίσκους συμφορηταῖς, quae nosser aliquoties in his libris nominavit. Σύμβολα praecipue triplice uotione usurpabant Graeci, nempe in tesseris hospitum, in commerciis gentium inter se ἀπὸ συμβόλων et in largitionibus, ubi latine tesseræ nummariæ et frumentariæ vocabantur. De συμβόλοις commercii gentium egregie disputavit Valesius ad Maussaci notas p. 333. 334.

De tesseris hospitalibus multa viri docti contulerunt ad Plauti Cistellariam 2, 1, 27, et Poenulum 5, 1, 25. Helladius in Scholiis Euripideis ad Medeam versu 6, 13. Οἱ ἐπιξινόμενοι τισὶ ἀντραγάλοι κατατιμόντες θάττοι μὲν αὐτοὶ κατέχον μίτρος, θάττοι δὲ καταλμπάτοι τοῖς ὑποδεξαμένοι, ἢ αἰ δὴ πάλιν αὐτῆς ἢ τὰς ἐκείνων ἐπιξινῶσθαι πρὸς ἀλλήλους, ἐπαγόμενοι τὸ ἡμῶν ἀντραγάλοι ἀνατιμῶνται τῇ ξείνῃ. Εὐβηλος πρὸς τὴν ἐξήγησιν ἔστι· ἅπαντα διαπικρισμένα ἡμισίως; ἀκριβῶς ὥστερ ἐῖς τὰ σύμβολα. Atque hinc apparet, quae sint λίσσαι Platonis in Symposium, quae Suidas interpretatur εἰ μίτρος διαπικρισμένα ἀντραγάλοι. Male tamen Ruhnkenius ad Timaeum p. 175. *yalos in medio incisus* interpretatur, cum deberet *medios dissectos* dicere, Scholii Euripidei immemor, quod lucem desideratam poterat affundere. Hanc vero tesserarum hospitalium rationem Scholii auctor haud satis certa et firma interpretatione accommodat ad locum Euripidis, ubi Medesae abiturienti subsidia itineris praeter viaticum offert ξείνις τε πύμπιν σύμβολ', εἰ δὲ δόχοι σ' εὖ. Nam fuit etiam genus aliud σύμβολα, quo instructus in regione peregrina recipiebatur benigne et subsidiiis necessariis instruebatur. Locum Lysiae posuit Stephanus, ubi est λεγόντι ὅτι ἔλαβι σύμβολοι παρὰ τῷ βασιλεὺς τῷ μεγάλῳ, et paulo post: πολλῶν γὰρ ἀγαθῶν καὶ ἄλλων χρημάτων ὑποχρήσειν διὰ τὰ σύμβολοι ἐν πάσῃ τῇ ἐπιείρῃ. Hoc genus

Budaeus comparabat cum litteris collybificis, quas Galli *lettres de change* vocant.

Praeterea quicquid in emtionibus arrhabonis loco dabatur, *σύμβολοι* vocabatur, quo nomine praecipue Graeci annum significationem, quem digito detractum saepissime pro arrhabone dabant. Haec bene docuit Casaubonus ad Athenaei 3, c. 32. Lybiae tamen loco male abusus. Etiam nummi genus aliquod dimidiatum in emtionibus pro arrhabone dari solitum memorat Pollux 9, l. 71. εἷη δ' αἱ καὶ σύμβολοι βραχὺ νομισμάτων ἡμίτομοι τι νομισμάτων, — ὥστε ἢ ἐκ θάτερον μὲν τιτυπῶσθαι, τῷτο δὲ τοῖς νομισμάτων τοῖσθαι, ἢ διακρίσθαι, ὡς ἔχει τὸ μέρος ἑκάτεροι, τὸν τι πιπράσκοντα καὶ τὸν αἰνῶνται, ἐπὶ συμβόλων τῶν μὲν τι προσιληφίμαι, τὸ δὲ ἐκφείλσθαι. ad quem locum Aristotelis nostrum comparavit in annotatione Kuhnius. Verum dubitari potest, an de tessera hospitali potius transtulerit dictionem Philosophus, cujus alium locum simillimum sed non integrum annotavit Stephani Thesaurus. Is est in libro 2. de generatione et corruptione c. 4. ubi de mutatione corporum disputat, quae sit elementorum transmutatione. De his elementis igitur ait: ὅσα μὲν ἔχει σύμβολοι πρὸς ἀλλήλα, ταχίστα τέττοι ἢ μεταβολή, ὅσα δὲ μὴ ἔχει, βραδεία, διὰ τὸ ἔχει ἵσται τὸ ἐκ ἢ τὰ πολλὰ μεταβάλλει. οἷοι ἐκ πυρὸς μὲν ἵσται ἀλλ' θάτερον μεταβάλλοντος· τῷτο μὲν γὰρ ἢ θέρμῳ καὶ ξηρῷ, τὸ δὲ θέρμῳ καὶ ὑγρῷ· ὥστε αἱ κρατῶν τὸ ξηρῷ ὑπὸ τῷ ὑγρῷ, ἀλλ' ἵσται· πάλιν δ' ἐκ αἰὸς ὕδατος, ἵσται κρατῶν τὸ θέρμῳ ὑπὸ τῷ ψυχρῷ· τὸ μὲν γὰρ ἢ ὑγρῷ καὶ θέρμῳ, τὸ δὲ ψυχρῷ καὶ ὑγρῷ· ὥστε μεταβάλλοντος τῷ θέρμῳ, ὕδατος ἵσται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐκ ὕδατος γῆ, καὶ ἐκ γῆς πῦρ· ἔχει γὰρ ἄμφω πρὸς ἄμφω σύμβολα· τὸ μὲν γὰρ ὕδατος ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ, ἢ δὲ γῆ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ· ὥστε κρατῶντος τῷ ὑγρῷ, γῆ ἵσται — διὰ τὸ σύμβολοι ἐνυπάρχον τοῖς ἐφ' ἑξῆς. Unde satis manifestum esse puto, symbolum hic dici illam dimidiam partem tesserae vel nummi, quam invicem vel hospites coeuntes vel emtor et venditor in emtione aliqua permutabant.

2. οἱ ὅροι — ὡς ἑκάτεροι.] Aldina οἱ omisit. Ante ὡς exoidisse videtur praepositio *πρὸς*.

μίσει τέτων, ἀμφότερα ταῦτα] Victorius interpretatur *si sumta fuerint ambo, haec* Lambinus *hoc utrumque junctum*. Ramus *ex his utrisque est*. Jungi nempe voluit ζημίαι τῶν ὑπέρων et μισθὸν τῶν ἀπέρων in judiciis ordinandis; ita εὐμβολον, dimidium, ex democratia et oligarchia assumitur, et nova componitur forma πολιτείας.

Εἰς μὴν ἕν ἄντος] Aldina et Victoriana ἕν omisit. Aretinus tamen unus igitur modus vertit, et vetus Interpres unus quidem ergo.

3. ἐκάντις] Antea dixerat ἐκάντις, intellecto πολιτείας. Variat nunc orationem, et intelligendi οἱ ἀλλοί et οἱ δῆμος.

τὸ μὴ ἀπὸ τιμῆματος] Hic et in sequenti membro intellige ἀρχὴν, vel εἶναι τὰς ἀρχάς.

4. οἱ λίγοντες, διὰ τὸ] Aretinus vertit: *hoc accidere dicentibus eas bene esse commixtas*. Omisit igitur verba διὰ τὸ.

5. εὐδελος] Vulgatum ἀδελος corrigi iussit Lambinus, et ante eum Camerarius; nemo tamen interpretum paruit, quanquam verum Aretinus reddiderit *conspiciuus* et vetus Interpres *distinctus*. Sic etiam Victorius et Giphanius. εὐδελος malebat Boeckhius ad Platonis Leges p. 184.

Ἐτι τὸ δύο] Aldina et Zuingeriana τῶν δύο, Victorius et ceteri Editores τῷ habent; vetus Interpres *adhuc eo quod*; equidem τὸ dedi; intelligitur enim ἔχει. Sequens εἶναι omisit Aldina.

δὲ καθίστάται] Vetust Interpres δεκτὴ καθίστασθαι ἢ πολιτεία ὁμοίως — αἱ ὀνομαζόμεναι ἀριστοκρατείας scriptum legit et vertit.

Ad Caput VIII.

μὴδεὶς τὸ μέρος] Aretinus ut habeat in hoc tractatu locum suum: Victorius ut adipiscatur hujus descriptionis partem vel partem suam obtineat hujus disciplinae. Lambinus ut suam hujus institutionis partem consequatur: Ramus ut in quadam doctrinae hujus parte mentionem ejus aliquam faciamus. Giphanius et Heinsius optime: ut in hujus disputationis partem veniat. Ceterum ἀπελάβη scribendum censeo.

καὶ τίνα] Intellige βασιλία, ex nomine βασιλείας repetendum, ut recte Lambinus.

2. ἰκαλλάττειν] De verbo dixi satis ad librum sextum: quia vis potestasque ipsius aliquomodo inter se commutatur vertit Victorius, quod eadem potentia quemadmodum alteratur ad regiam gubernationem Aretinus, quod utriusque harum vis ac potestas similitudinem quandam habet cum regno Lambinus, quia regni tyrannidisque vis ac facultas finitima esset, alteraque in alteram facile commigraret Ramus, quod vis ejus quodammodo cum regno commutetur Giphanius. Camerarius interpretatur quasdam tyrannidis species non esse plane remotas a regio genere, sed in hoc vicissim implicari, ut notiones quodammodo permisceantur atque commutentur; propterea, quod illae ambae potestates legitimae sint: verum tyrannidem quasi ineam prorsus e contrario opponi laudato regno, et ex altera parte respondere in forma principatus unius, quae est μοιραρχία, idque significare vocabulum ἀντιστρέφει. Vides Aretinum τῇ αὐτῇ δυνάμει omissa copula καὶ, Victorium δυνάμει αὐτῇ reddidisse. Lambinus similiter copulam omisit, Giphanius αὐτῇ omisso καὶ vertit. αὐτῷ, si verum est, ad δύο εἶδη refertur; καὶ deleri voluit Conringius, aut scribendum censuit καὶ ἑαυτῷ καὶ πρὸς τ. β. Sed ἑαυτῷ ferri non potest. Copula καὶ possit forsitan ita defendi, ut dicamus tyrannidem non solum cum regia potestate sed etiam cum democratiae postremo et pessimo genere similitudinem aliquam habere atque ei altera ex parte respondere. Vetus Interpres ἰκαλλάττειν vergere vertit.

ταύτας τὰς ἀρχάς] Aldina τὰς omisit. De vocabulo αἰσυνότητος plura infra dicentur, ubi de Pittaco. Ceterum κατὰ νόμον εἶναι legitimam esse recte Giphanius interpretatur, e lege Victorius, legi est consentaneum Lambinus minus bene, et lege consent Ramus. Aliud est κατὰ νόμον.

καὶ κατὰ τὴν] Aldina et Lambinus copulam omittunt. Deinceps ἀντιστρέφει ἕνα τῇ παμβασιλείᾳ scripsi pro βασιλείᾳ e vetere Interprete: si quae omnimodo regnum.

Ad Caput IX.

ἡ φύσις δίδωσι.] Vulgatum *α* correxi e libro Camerarii, qui *χορηγίας τυχεῶς* interpretatur *prosperae fortunae copia*. Vetus Interpres *quae indiget* (*qua indigent Thom.*) *successu fortunati*. Victorius *copia bonorum illorum, quae fortuna largitur*. Lambinus *fortunae adjumentum*, Ramus *fortunae facultatibus*, Giphanius *fortunae copius*. Camerarius comparavit Aristophaneum ex Acharn: versu 250. *ἀγαγὼν τυχεῶς τὰ κατ' ἀγχοῖ Διεύσιω*. Addo e Thesmoph. versu 305. *πολυφιλῶς μὲν πόλιν τῇ Ἀθηναίων, τυχεῶς δ' ἡμῖν αὐτοῖς*. Deinceps *ἀλλὰ πρὸς βίον* dedi inserta praepositione e veteri Interprete.

2. ἐξωτὴν πίπτουσι.] *cadunt extra plurimas civitates* Victorius, *a plerisque civitatibus sunt remotiores* Lambinus, *partim quidem raras sunt nec multis civitatibus consonae ac congruae* Ramus, *a plerisque civitatibus longius sunt remotae* Giphanius. Conringius ita de hoc loco: *Quaedam excidisse facile patet; nec vero prior propositio apte est conclusa*. Giphanius ante eum ita: *Hic totus locus valde mihi perobscurus videtur. De iis, inquam, rebus publicis, quae non cadunt in plerasque civitates, sunt optimae illae quidem ἀπλῶς, sed non civitatibus plerisque*. Equidem cum Schloßero hic nihil desidero, neque ullam video difficultatem pro reliqua libri huius conditione, ubi disputatio non est ubique continens, sed saepiuscule Philosophus vellicatim et saltuatim, ut ait Sisenna, scribendo lectorum animos magis impedire quam erudire videtur.

Ἡ δὲ δὲ κρίσις.] Vetus Interpres *ἡ γὰρ κρίσις* scriptum vertit. Deinceps *τῆς δὲ κρίσεως* scripsi eodem auctore, inserta particula *δι*. *medietatis autem contingentis sortiri a singulis* vertit ille.

ἐπιχειρομένης.] Vitium Victorianae *ἐπιχειρομένης* repetiit Zuingeriana.

3. τὰς αὐτὰς.] Aldinae *τοῖς αὐτοῖς* ex libro suo correxit Camerarius, ut ex suis Victorius, consentiente veteri Interprete.

prete. Deinceps Conringius malebat concinnius scribi :
ἀριστεῖς καὶ κακίαι καὶ πόλις καὶ πολιτείας.

μίτριον ἀριστοί] Vulgatum *μίτριον* ex conjectura Victorii correxi approbante Conringio. Vulgo nota sententia, quam Chiloni tribuit antiquitas graeca.

4. κακῆργοι — κακουργίαι] Veteri Interpreti *astuti* — *astutiam*. Aretinus *occulti pravi* — *per dolum*. Victorinus *fraudenti* — *a malitia*. Lambinus *κακῆργοι* — *κακουργίαι* scribi voluit, idque vertit *malitiosi ac fraudulent* — *calliditate ac malitia*. Ramus *fraudenti* — *fraude et malitia*. Giphanius *malitiosi* — *malitia*. Equidem cum Conringio Lambini correctionem probandam censeo.

φύλαρχοι] Victorius in Codicibus aliquot scriptum *φίλαρχοι* reperit, quod reddidit vetus versio, Aretinus et Sepulveda, probat Giphanius et Casaubonus. *φύλαρχοι* in republica Attica notos habemus; *βυλάρχος* nemo nominavit. Camerarius *πρυτανεὶς προϊδὼς* et *ἱπποδάμης*, qui in Atticā *βυλάχῃ* praefidebant, intelligi censebat. Equidem, si *βυλάρχῃ* est pro usitatiorē *σπαρχῃ*, non dubitarim *φίλαρχῃ* praeferre multas ob rationes; sed haereo in posteriore verbo, quoniam alia mihi nota non sunt verba a *βύλομαι* derivata. Vetus Interpres *minime amant principes et volunt esse principes*. Giphanius totum hoc membrum damnavit.

5. τρυφῇ] Aldina *τρυφήν* habet; deinceps in pluribus Codd. *διδασκαλοῖς* scriptum reperit Victorius, quam lectionem reddidit vetus versio. Sed ea *ἡδὲ τοῖς διδασκαλοῖς* scriptum vertit: *neque doctoribus*. Nescio quo casu factum sit, ut prava lectio a Sylburgio reciperetur, atque inde in recentiores Editores transfiret.

6. ἡ δὲ δόλος] Camotiana *καὶ* inserit ineptum.

ἱστῶν, ἢ ὧν] Lambinus *quae ex iis partibus constet, ex quibus*: Ramus *per eos optime gubernari, ex quibus*. Giphanius *quae ex iis conflatur, ex quibus natura civitatem constare diximus*. Vides Ramum *πολιτεύσθαι ἐκ τῶν* intelligi voluisse, quod graece dici non potest. Igitur cum Lambino et Giphanio *ἢ συνίστην* scribendum censeo pro vulgato *ἱστῶν*. Vetus Interpres verbum *ἱστῶν* omisit.

7. τῆς τέτης] Lambinus recte monuit ὑσίας excidisse, quod inferui, confirmante vetere Interprete.

8. δῆμος ἰσχυρὸς] id est δημοκρατία ισχυρά, ut monuit Camerarius. Deinceps scripturam ἀκρατὸς memorat Lambinus, quam Ramus reddidit *effrenata*. Vetus Interpres *intemperata*. Idem παικνωτάτης vertit *maxime juvenili*.

στάσεις καὶ διαστάσεις] Vetus Interpres *conturbationes et diffensiones*. An fuit olim *εὐστάσεις καὶ διαστάσεις*?

ὑπερτίθωσι εἰ ἀπορί] Vetus Interpres ἀνδραγαθία scriptum legit et vertit.

10. δὲλαί δ' ἐκ τῆς ποιήσεως] Impersonaliter dictum accipio. Ita Xenophon Cyrop. 7, 1, 30. καὶ ἐν τούτῳ ἰδήλωται. Idem Memor. 1, 2, 32. ubi vide annotata. De mediocritate opum Solonis testimonia ex poesi posuit Plutarchus in vita Solonis c. 2.

ἡ γὰρ ἡ βασιλεύς] Plutarchus tamen c. 3. ἡ βασιλεύς δὲ μῆνας ἐκτὸν τὸ σύμπαν. De Charondae conditione hunc solum locum posuit egregius Heyne in Opusc. Academ. II. p. 260.

εἴθ' εἰ τὰς ὑσίας] Scripturam Aldinae εἴθ' αὖ τὰς ὑσίας correxit Camerarius et Victorius. Sive *qui substantias habent* vetus Interpres.

11. τῶν ἐν ἡγεμονίᾳ — Ἑλλάδος] Athenienses et Lacedaemonios intelligi, manifestum est.

12. γυναικῶν] Aldinae γυναικῶν correxit etiam Camerarius, qui Gelonem intelligi suspicabatur ex Aeliani v. h. 6, 11. sed idem aliter narrat eandem rem 13, 37. Theopompum Lacedaemonium intelligebat Lambinus, Ramus et Giphanius, qui instituit ephoros; Clisthenem Victorius. Equidem quem intelligi suspicer, dicam in Addendis.

Ad Caput X.

1. ποίος μὲν εἰσθεσίων] Giphanius ad h. l. Ex his quatuor quid libertas hic valeat, obscurum, an quae servituri est contraria, an, ut putat Sepulveda, honestam civis conditionem, opificii contrariam. Nam et Aristoteles libro 1. Rhetoricorum inter res libero homine dignas commemorat et τὸ μεδιδμία ἐργα-

ζεσθαι τήν. Puto hæc duo, ελευθερίας et εὐγένειας, eodem pertinere, idemque et si hoc loco disjuncta valere, cui repugnat ἀγνία, id est non ars sordida, sed genus. Nam et libro 6 infra cap. 2. his tribus, divitiis, παιδείᾳ et generi hæc τρία ὀποπο: it contraria, paupertatem, βλαβείαν et ignobilitatem, ἀγνίαν. Monuimus autem supra libri 3. cap. 8. de affinitate ελευθερίας et εὐγένειας. Eodem, id est ad qualitatem, pertinet et virtus. Miror equidem, quid sit, cur libertatis mentio viris doctis aliena ab hoc loco visa sit, cum omitti nullo modo potuisse mihi videatur. Quid enim est illud, quo in democratia præcipue censetur civis? Scilicet τὴ ελευθερία, unde ἐόντος derivari solet. In oligarchia cives censentur πλεῖστοι καὶ εὐγενεῖς, in aristocratia παιδείᾳ (et ἀρετῇ); igitur cum generatim cives describendi essent ex qualitate et quantitate, necessario trium formarum notae conjungendae erant, neo democratiae propria libertas omitti debebat.

2. συγκρίσεις] ad invicem conferenda sunt Aretinus, inter se sunt conferenda Victorius, hæc sunt inter se comparanda Lambinus, Ramus et Giphanius: comparatione inter se judicanda Camerarius, qui comparabat locum cap. 9. 1. μέντοι περὶ ἀρετῆς συγκρίσεις τῇ ἐκτὲρ τῆς ιδιότητος. Mihi tamen verbum hoc in loco, ut sæpissime in libris physicis, non tam comparare quam conjungere significare videtur, ut contra διακρίσεις disjungere.

εἶναι δημοκρατίας καὶ ἕκαστος εἶδος] Vulgò hic post alterum vocabulum inepte inferuntur hæc: εἰπερ γὰρ γενοῖται ὑπερίχθαι, γίνεται γενοῖται δημοκρατία. quae deinceps rectius suo loco, mutatis tamen verbis, subjiciuntur. Camotiana igitur et Aretinus recte ea omisit; et miror Conringium hæc in Camotiana desiderasse, cum aliis multis in locis de lacunis et de disputationis confusione conqueratur. Hic enim profecto ordo disputationis, verbis iisdem alieno loco insertis et deinceps suo repetitis, turbatus est!

3. μᾶλλον ὑπερτίσκει] Omissum in Aldina μᾶλλον addi jussit etiam Camerarius ante Victorium, et reddidit Aretinus. Sequentia περὶ ἀγνείας — τῶν brevis Aretinus vertit hos respicere debet.

εἶναι νόμους] Vetus Interpres νόμοι scriptum vertit legalem.

Ὅσα δ' αὖ ἀμεινον] Vetus Interpres scriptum ὅσα γὰρ ἀμ. vertit.

5. παρακρίσθαι τὸν δῆμον] Aretinus in excludendo plebem, Victorius quia decipiunt plebem. Lambinus quod fallaciter populi vires frangant atque enervent. Ramus quia populum in fraudem inducunt. Giphanius optime quod populum circumveniant. Camerarius etiam fallere populum vertit, sed recte admonet proprie dici verbum de fraude in ponderando. Zuingerus ait quosdam legi voluisse παρακρίσθαι, eamque scripturam expressit Lambinus. Vetus Interpres παρακρίσθαι scriptum reperit et vertit praetoraudiendo. Denique ψευδῆς ἀγαθῶν Aldina habet.

6. ἐπιτίθενται] Huc respiciens infra libri 5 capite 7, 2. πολιτικῶν ἐπιτίθενται vocat. Vetus Interpres ἐπι pro ἔστι vertit adhuc.

δικαστήρια, τοῖς] Desidero equidem articulum τὸ ante τοῖς interponendum. De Charondae lege hac aliunde non constat. Cf. Heynii Opusc. Academ. II. p. 115.

7. ἀπογράφειν] Male cum Aretino Victorius describi et descriptionem vertunt, rectius cum Lambino et Ramo Giphanius nomen profiteri et professionem, Camerarius nonnā dare, quae perscriberentur.

γυμνάζονται] De campestri vel militari exercitatione solus Schlofferus interpretatur, ceteri rectius de palaestrica hoc γυμνάζειν et superius τὴν γυμνασίαν. Scilicet in veteri et Solonica republica Atheniensium erant leges de gymnastica a civibus colenda νόμοι οἱ ἐπὶ ταῖς τεταγμέναις, παραγγέλλοις τῷ πατρὶ τῷ σὺν δὲ ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδείῃ ut ait Socrates ad Critonem apud Platonem c. 12. Contra ubi democratia invaluit, paulatim gymnasticae exercitationes plebs omisit et abrogavit. Ita Xenophon de Republica Atheniensium I, 13. τὰς δὲ γυμναζομένας αὐτοῖσι καὶ τὴν μουσικὴν ἐπιτηδεύοντας καταλείπει ὁ δῆμος, νομίζειν τῶτο ἔ καλὸν εἶναι, γὰρ, ὅτι ἔ δυνατὰ ταῦτα εἶναι ἐπιτηδεύειν. Hinc idem de Vectigalibus 4, 52. εἴ τι γὰρ ταχέϊστις γυμνάζεσθαι πλεον ἂν

ἐπιμελιέστεροι πρᾶτται τὰ ἐν ταῖς γυμνασίαις τῇ τροφῇ ἀπολαμ-
βάνοντες πλεῖον ἢ ἐν ταῖς λαμπραῖς γυμνασιαρχεῖσιν. Conqueri-
tur etiam Aristophanes Ranarum versa 1069 gymnastica ex-
ercitia neglecta et palaestras vacuas. Vide dicta ad Xeno-
phontis locum priorem.

8. τοῖς δὲ ζημίαις ἔστω] Repete ποιεῖς, quod tamen male
congruit vocabulo ζημίαις; igitur verbum τάττειν excidisse pu-
to. Sed vide dicenda ad Cap. 11, 8.

τοσῶτος ὑπάρχει] Intellige δῖος, et recte Lambinus tan-
tum suppetere debere. Aretinus brevius: census autem magni-
tudo definiri simpliciter non potest.

τὸ ποῖος ἐπιβάλλει] Aretinus sed considerata qualitate ad-
jungatur largissimus: Legit igitur ἐπιβάλλειν. Victorius qua-
lis eo venit maximus, vel qualis maximus census contingit il-
lis. Lambinus qualis et quantas amplissimus quadret ad id,
ut: Ramus quantus (census) omnino esse possit, ut: Giph-
ninus quantus maximus esse possit, ut: Camerarius quae sum-
ma census ad maximam longitudinem pertineat. Idem ad li-
brum 1, p. 70. haec annotavit: Verbum ἐπιβάλλειν praeter
alias significationem habet ejus, quod attribuitur id est perti-
net ad aliquem; et in iis, quos vocant Logistici ἐπιμετρεῖς,
quod ad quamque portionem pertinere reperitur, id habet τῷ
ἐπιβάλλοντες nomen. Ita Ptolemaeus unum diem anticipantis
conversionis annuae in annos disperiens 300, reperit pertinen-
tia ad annos singulos scrupula secundaria 12; et hoc est ὁ ἐπι-
βάλλει ἐκείτῳ ὅτι.

9. Ἐθίλαιο — καὶ εὐδαεῖ] In his duobus locis lacunam
reperisse sibi visus est Conringius. Giphanius ante eum ita
ad h. l. Obscuriora haec sunt verba de tenuioribus — quae
quidem ad prius illud de census magnitudine pertinere mihi vi-
dentur hunc in modum. Nam cum prius dixerat, census finem
et ὅτι in hac republica eum esse optimum, quo semper plures
numero reipublicae sint participes, rationem hanc ejus ὅτι ad-
jungit a tenuioribus sumtam. Nam si magnus sit census, mul-
ti ut sint honorum et reipublicae expertes necesse est, pauci rei-
publicae participes; et proinde pauci quoque qui rem militarem
tueantur, cujus in hac republica maxime habetur ratio. Te-

nūpotes namque infra censum positi, et proinde reipublicae et honorum expertes, rem quoque militarem non adjuvabunt; quos quia respublica non attingit, ut incensos, jure a bello gerendo abstinere poterunt. Neque unquam, ut nomina dent, compelli poterunt, propter paupertatem, nisi si a republica et aliis alantur, et comineatus iis suppeditetur publico. — Quare hoc, id est cibaria militibus de publico praebere, quia civitatibus est grave, melius erit, non ita magnum definire censum, quo plurimi tenuiores excludantur: cum propter hanc de militari causam, tum propter odium ex ea ortum, quod a potentioribus vel contumelia vel damno afficiantur. Nam tenuiores non ita magni faciunt, si non honorum sunt participes — gaudent suam rem familiarem curare et amplificare, de publica non admodum solliciti. Verum quia raro fit, ut potentiores ita sibi moderentur, ut non sint insolentes — praestat, inquam, hac quoque de causa census horum non ita esse magnos, quo multi tenuiores a republica excludantur. His igitur verbis duas has causas, cur census ὅς in hac republica non maximus esse debeat, contineri puto. Ceterum pro ἐκείνῃ vetus Interpres καὶ scriptum vertit movere.

10. εἰ μέντοι — ἀλλὰ καὶ] Aretinus μέντοι et καὶ vertere omisit. Malienſium rempublicam aliunde ignoramus. Ἐπει γὰρ εἰ scriptum vertit vetus Interpres.

11. αἱ ἀρχαῖαι πολιτεῖαι.] Aldina male αἱ δεχαὶ habet: verum vertit Aretinus, sed is prop. δι enim reddidit. Vetus Interpres scriptum ἡς δὲ καὶ ἀρχαῖαι reddidit erant autem et antiquae.

καὶ κατὰ τὰς εὐταξίας] et institutione magis Aretinus, et ii inordinati, magis tolerabant imperia Victorius, in annotatione vero, parere assueta erat ex militari disciplina, addens κατὰ εὐταξίαν valet eos delectos milites fuisse et illi muneri assignatos. Lambinus et ordinis descriptione, Ramus pauci qui tum et numero et moderationis ordine fuerant: Giphanius et propter ordinem. Heinſius cum pauci essent numero et ordine deficerentur. Camerarius h. l. praeteriit. Schloſſerus propter ordinem civilium descriptionem interpretatur: wegen der Ordnung der Stände. Longius cum Heinſio aberrat Garvius: denn

da überhaupt das, was wir Volk nennen, nicht zahlreich, und nicht in ein Corpus vereinigt, regelmässig abgetheilt und in Waffen geübt war: Negationem unde arripuerint, non reperio; sed de loci sensu ipse etiam dubius haereo, nec discernere ausim; quam σύνταξις velit intelligere nos Philosophus. Militaris enim illa σύνταξις, de qua paulo superius est, huc pertinere non videtur. Infra libro 7. est ἡ τῆς πολιτείας ἡ σύνταξις ἢ πρὸς πόλιν, ἢ πρὸς τὸ κρατὶς ἔσται τῇ πολέμῳ. Suspicio vocabulum aliquod veluti ἀσθενείας excidisse, quod illi membro, ὅλγος ὅστις τὸ πλεῖστον respondeat.

(δημοκρατία τι — καὶ τῇ ἄλλῃ ἰσοίᾳ)] Parenthesi haec cum Conringio. inclusi, ne lectorem turbarent sensumque impedirent. Sed verba καὶ τῇ ἄλλῃ ἰσοίᾳ vitiosa videntur esse. Aretinus vertit nam aliarum similiter, Victorius et aliae eodem modo. Lambinus et de aliis item sentiendum, Ramus nec alia quaevis respublica est una numero, Giphanius itaque aliae, Heinsius cum nec status popularis neque ceterarum species sit una sed diversae. Suspicio post ἄλλῃ excidisse ἰσότης. Denique ποία πολεῖς cum Victorio Zuingerus edidit, ποία, usi Lambinus correxit, vertit Aretinus, et recte Lambinum secuti sunt recentiores Editores.

Ad Caput XI.

πρὸς τῇ ἰσοίᾳ] Aretinus dicemus, eorum quae post haec sequuntur, convenienti summo principio. Victorius dicamus, ut deinceps illae se habent: Lambinus et de iis quae deinceps sequuntur, dicamus. Cum Aretino Ramus eorumque de quibus deinceps dicendum est, idoneum principium statuamus. Giphanius de iis quae sequuntur, conveniente iis summo exordio. Heinsius verba haec praeteriit. Sylburgius ἐπὶ τῇ ἰσοίᾳ malebat, assentiente Conringio. Sed is cum plerisque interpretibus a sensu verborum aberravit, deceptus vulgari distinctione. Comma enim post λέγωμεν ponendum, et verba πρὸς τῇ ἰσοίᾳ copulanda cum sequentibus λαβόντες κ. τ. λ. atque ita locum distinctum habet Aldina. Recte igitur cum

Aretino Ramus locum est interpretatus. Haec scripseram, antequam inspexissem veterem Interpretem. Ecce autem hic ita: *Kurfus autem cum iixerimus et communiter et — dicamus de iis.* Apparet igitur verbum excidisse in libris nostris, et locum ita restituendum esse, uti feci, inserto participio *ἀρχαίως*.

τὸ δ' ἐστὶ] Camotiana δὲ omisit.

2. *πάσας ταῦτα*] Cum Lambino male Sylburgius eumque secuti recentiores Editores *πάσας* omiserunt. Aretinus sequens *πάσας* tantum omisit. Deinceps *οἷον ἢ ἀρχῇ* Codex Camerarii habebat scriptum, ex quo vulgatum *ἐνταῦθα* correxi. Aldina dedit *πλεονεξία* ἢ *ἐνταῦθα*. Conringii annotatio lectorem fallit. Vulgatum *ἐνταῦθα* non potest referri ad intellectum *ἀρχαίως*; antecedens enim *ἀρχῇ* ponitur tantum obiter in exemplo.

πάντας καὶ περὶ ἀπάντων] Intellige *κρίσιν* ex praecedente *κρίσει*.

3. *Τηλεκλής*] Ex verbis apparet Teleclelem scripsisse de republica; ne quem fallat Lambini versio *quemadmodum sit in reipublicae administrandae forma a Telecle Miletio instituta*.

Συνίται δὲ] Pendet hoc tempus ex antecedente *οἷς μὲν, τὸ κατὰ μέρος, ἀλλὰ μὴ πάντας ἀδελφούς* intellige *περὶ ἀπάντων κρίσιν*. Ita statim sequitur *ἐστ. 4. ἄλλος δὲ τρόπος τὸ πάντας ἀδελφούς* (nempe *κρίσιν*) *συνίται δὲ μόνον* etcet. Deinceps post *μόνον* versio Aretini *populares* inserit. Postea vulgatam *καὶ τῶν περὶ τῆς πολιτείας* cum Sylburgio et versione veteris Interpretis et Aretini correxi.

4. *ὅσας ἰδύχεται*] Non inepta est Schlosseri suspicio ad concinnitatem et sententiae veritatem deesse alterum membrum orationi. Itaque malebat *κληρωτάς ὅσας ἰδύχεται, αἰετὰς δὲ ὅσας ἢ ἰδύχεται*. Brevius tamen ita possis scribere *αἰετὰς ὅσας, ὅσας ἢ ἰδύχεται κληρωτάς*. Plebs enim dominans omnia munera publica et magistratuum genera arripit sibi, nec delectu nisi in paucis licet uti, ubi scientiae alicujus necessitas ambientibus damnum minatur inscientibus, et timore eos repellit.

6. ἐλιγερῆσιν αἰάγῃς] Equidem memor eorum, quae supra capite 5. ab initio dicta fuerant, expectabam *διασπείλαι* vel *διασπείναι* τὰς.

7. τοῖς [τοῖς] — ὑπὲρ σιγῆς] Cum Cameratio Sylburgio et Conringio seculi τοῖς, quod alienum in locum nescio quo casu immigravit. Camerarius nescio quam versionem latinam emendationis hujus cognitorem laudet; Aretinus quidem τοῖς reddidit: sed vetus Interpres omisit. Ramus difficultatem ita vitavit: *Sed ubi genera caussarum, aliis alia tribuuntur, ut cum de bello et pace, de repetundis rationibus universi decernunt.* Sequens ὅτις ex Aldina adscivi. Intelligo verbum *κρίνει*.

ἰ. τοῖς ἡ πολιτείᾳ] Camerarii scripturam ἡ *πολιτεία* cum Lambino probavit Schlofferus, Victorianam cum Giphanio et Ramo Conringius.

προκρίται] Comparat Victorius hos, quos prius probatos vertit, cum iis quos in Florentina republica tum scrutinium dictum probabat, antequam nomina probatorum sorte ducerentur, cum novi magistratus erant creandi. *Praecipuos et delectos* vertit Camerarius, qui ante meliores *judicati sunt* Lambinus, *ex designatis* Ramus, *ex praelatis* cum Aretino Giphanius, *ex iis qui suffragio dilecti prius erant* Heinsius.

αὐτοῖς] Aldinae αὐτοῖς ante Victorium correxerat Camerarius, in cujus Codice omissum erat vocabulum, interpretatus *eius ipsius, quae respublica proprie vocatur.* Aretinus *ipsius* vertit, ut vetus Interpres.

διοικεῖται] Aldinum et Victorianum διοικεῖ cum Ifingr. Sylburgiana mutavit in διοικεῖται, hinc venit in recentiores Editiones. Idem hoc praeferebat Camerarius; vetus Interpres *disponitur* habet. *administratur* vertit Aretinus, qui verba *πρὸς τὰς πολιτείας* reddidit *pro natura rerumpublicarum.*

8. δημοκρατία τε] Supervacaneum τε vertit Aretinus, deinceps vulgatum δημοκρατία νῦν, inserto articulo τῇ e vetere Interprete, correxi. Aretinus sequentia ita reddidit *in liberando, ac melius disponendo hoc idem facere in consensionibus, quod fit circa judicia in paucorum potentia. Imponunt — populares vero mercedem statuunt pauperibus. Melius enim etcet.*

Unde apparet cum in Codice suo rectius haec ita scripta legisse: *πρὸς τὸ βελιύσθαι βίαιόν τι, τὸ αὐτὸ ποιῆν. καὶ περὶ τὰς ἐκκλησίας, ὅτις ἐπὶ τῷ δικαστηρίῳ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις — οἱ δὲ δημοτικοὶ μισθοὶ τοῖς ἀπύροις περιζῆσι.* Scilicet in Aldina est *οἱ δημοτικοὶ* scriptum, ubi reliquae dant *ἡ δὲ δημοκρατία*. Ita melius variatur oratio. Transpositio vero membri postremi *τῷ δὲ — ἐκκλησίας ποιῆν* necessaria est, ne diversa a priore sententia proponi videatur. In ea enim democratia, de qua nunc agitur, populus omnia ad eouctiones suas pertrahit, ut dominetur etiam in ipsas leges. Igitur ut concionibus omnes interesse possint, utile esse ait Philosophus democratias huic, si oligarchiae exemplum in judiciis ordinandis sequatur, et plebeculae pauperi mercedem *ἐκκλησιαστικὸν* dictum largiatur. Equidem ductu Aretini scripserim *πρὸς τὸ βελιύσθαι βίαιον τὸ αὐτὸ ποιῆν καὶ περὶ τὰς ἐκκλησίας, ὅτις ἐπὶ — οἱ δὲ δημοτικοὶ μισθοὶ τοῖς ἀπύροις.* Verbum *περιζῆσι* quominus necessario addendum statum, impedit similis brevitas Cap. 10. f. 8. Aldinum *οἱ δὲ δημοτικοὶ* probavit etiam Conringius, aut scribendum coniebat *ἡ δὲ δημοκρατία*. Idem cum Sylburgio deinceps *ταῦτά δὲ καὶ περὶ τὰς ἐκ. ποιῆν* malebat; quod in nostra emendatione fit aliter.

καὶ τὰ — ἴσως] Aldina omittit *τὰ*; eadem cum Ingr. Sylburgiana et recentiores Editiones habent *ἴσως*, quod veritatis Aretinus; equidem Victorium sequor.

τῶν πολιτικῶν] medios illos, quos idoneos reipublicae vocatae esse supra demonstraverat, interpretatur Victorius, medios etiam, sed simpliciter Giphanius, *civiliū et prudentium civium* Ramus. *honestiores aut qui reipublicae gerendae magis sunt idonei* Heinsius, *reipublicae et praesentis status amantes et civilis scientiae peritos* Camerarius. Forte *τῶν πολιτικῶν* scribendum est. *πολιτικῶν* enim habet ambiguitatem in hac de democratia disputatione.

ἀποκληρῶν] Aretinus vertit *fortiri*, Victorius *sorte ejicere*, Lambinus *fortiendi jure potestateque privare*, Heinsius *fortiendi jure excludere*, Ramus *sortibus excludere*, Giphanius *a sortibus excludere*, Camerarius *beneficio sortis removere*. Thucydides verbo *ἀποκληρῶν* utitur pro sorte eligere ex aliquo nu-

mero aliquos. Ita Lyſias, Aefchines et ceteri, quos laudavit Budaeus et Stephanus; nec reperio idonei ſcriptoris locum, ubi ἀποκλήρῃ ſit ſorte excludere, quanquam ἀπόκληρος dici poſſit ſortis expers. Quare etiam hoc in loco malim interpretari: ex multitudine plebis plures ſorte eligere, qui admittantur ad conciones ea cum conditione, ut mercedem accipiant.

9. ἐλιγαρχῆαι ἢ προκατεῖναι] Repete συμφίην. Sequens κατατείναι vulgato κατατείναντας praetuli cum Lambino et Conringio. Quin ipſe Victorius vertit *vel fabricare curiam*. Giphanius *vel magistratum inſtituere*. Arcinus *aut tale aliquid conſtituere quale*. Ia igitur κατατείναι τοῦτο τὸ ſcriptum legiſſe videtur.

is inas] Aldina is omiſit. De ſententia ita Giphanius. Quod ad populum in ſenatu oligarchico deliberata hic reſerri dicuntur, id non ita eſt intelligendum, quaſi populo poteſtas ea re fiat, ea deliberata reſcindendi vel improbandi. Nam hoc plane eſſet democraticam, ut Romae; ſed ea de cauſa hoc ſit, ut hac velut ſpecie populus quaſi conſilii particeps et reipublicae nihil moliatur adverſus ſtatum civitatis. Jam enim ſaepius dictum, inimico fere adverſus civitatis ſtatum eſſe animo. Et haec eſt huius cautionis utilitas, quam Ariſtoteles his verbis ἄνω γὰρ μίτιξαι ἢ δῆμος τῷ etcet. uſque ad illa ἢ τῷ συμβαλλῇ expreſſiſſe mihi videtur, ut eorum haec ſit ſententia: ſic enim, inquit, fiet, ut populus conſilii tanquam particeps res novas non moliatur, ſed vel eadem ſciſcat, quae ſenatus deliberavit, vel ſaltem non impediatur. Etſi verba ipſa propter illud ἢ non ſatis video, quomodo inter ſe cohaereant, et ad eandem illam rem, id eſt cautionis utilitatem, quo tamen pertinent, commode accommodari poſſint.

ἢ τὰ πάντα ψήφίζεσθαι] Arcinus inſuper aut illa decernere poterit populus. Lambinus cum Victorio verba reddidit, de ſententia ſecurus. Tum vero id etiam utile fuerit, ut populus vel eadem decernat etcet. Solus Giphanius difficultatem vidit eamque explicare conatus eſt, quem ſecutus eſt Heinſius. Camerarius et Conringius tacent. Schloſſerus aliam rationem excogit, quae verbis quidem non ineſt, ſed probari per ſe poteſt. Scilicet populo poteſtatem fieri vult,

ea quae ad concionem referuntur a senatu, suffragiis comprobandi, minime vero contraria statuendi. Quod factum in republica Laeadaemoniorum testatur Plutarchus c. 6. sect. 3. Quae sententia ut e verbis elici possit, non simpliciter συμψίγῃ repetendum est, sed addendum aliud verbum veluti τὰντιςαδῷ vel simile.

ἢ τῆς συμβουλῆς] Aretinus vel consultandi quidem omnes participes facere, deliberandi vero magistratibus potestatem relinquere. Victorius deliberare omnibus — statuere autem magistratus. Lambinus cum Sepulveda cum omnibus quidem consilium communicare sed solis magistratibus consultandi potestatem facere. Ramus populum quidem totum consilii participem facere, ut velit et jubeat, magistratus tamen sint auctores. Giphanius consultandi quidem potestatem facere debet omnibus, statuendi vero magistratibus. In annotatione addit: Altera cautio quae mihi his verbis ἢ τῆς συμβουλῆς adferri videtur, male vulgo acceptis et latine redditis, uno Budaeo excepto, qua nimirum omnibus quidem ad rempublicam aditum habentibus deliberandi et censendi potestas permittatur, sed non statuendi, verum magistratibus tantum — Cujus cautionis utilitas eadem fere, quae primae, ut hac specie consilii participes et tamen sine effectu nihil mutant adversus rempublicam. Sed ante Budaeum ejusdem sententiae auctor fuit Victorius, quae tamen verborum proprietati adversatur, ex qua solus Ramus verum sensum agnovit. βουλευσθαι enim est proprium τῆς βουλῆς, concionis vero συμβουλευεῖν; igitur vult concionem nulla de re consultare aut statuere, cujus senatus auctor non fuerit. Ita video etiam Camerarium sensisse.

10. τῇ ἐν ταῖς πολιτείαις] Male Aretinus in populari statu. Deinceps verba ἀποψηφίζομεν — δι' οὗτος omisit Aldina. Aretinus ita: Populi enim decretum in condemnando ratum non sit, sed ad magistratus rursus referatur: quod contra sit in popularibus — sed ad populum habetur recursus. Camerarius defectum ex Editione Argentoratensi supplevit. Victorianam enim non vidisse videtur.

ἐκταγέσθαι] Vulgatum ἐκταγέσθαι cum Sylburgio correxi. Deinceps ἀνισταμμένως habet Aldina. Postea αὖς τῆς

πλείους Aretinus ad populum vertit, vetus Interpres ad plures.

Ad Caput XII.

περὶ δὲ — διωρίζω] Aldinae et Iſingr. διῖ ante Victorium ex Codice suo correxit Camerarius. Deinceps eadem Aldina διωρίζαι habet, quod vitium idem Camerarius ante Victorium correxit. Verum vertit Aretinus *determinatum sit.*

ἐλάττωες] Intellige χεῖρα.

2. ποῖαι πολιτείαι] Aldinum πολιτεῖαι, quod vertit antiquus Interpres, ex Sylburgiana in recentiores Editiones receptum Sylburgius mutari voluit in ποῖαι πολεῖς πολιτεῖαι. Verum vertit Aretinus.

πάντας ἔτι] Aretinus et Victorius ita vertunt quasi ἔτι πάντας τὰς scriptum legissent. Deinceps ante χορηγοὶ copulam omisit Aldina. Vetus Interpres χορηγὸς vertit distributores.

3. Εἰς δὲ αἱ μὲν] Aretinus *Hujusmodi enim curae civiles.* Deinceps καὶ πρὸς αὐτὰς habet Aldina et vetus Interpres. Exemplum e Polluce 8, 112. memoravit Camerarius, ubi vulgo legebatur ἢ μάλιστα καὶ κρητοφυλάκιοι ἀρχὴ δούλος τις τὸ ἔργον αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως ἔχουσα, ubi nunc legitur δηλώσης τὸ ἔργον αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως. Poterunt satis commode nunc substitui, quae Pollux 8, f. 114. habet ὑπηρεσίῳ ἐνέματα vel δημοσίας διακονίας, nempe βωνάς, ἀποδίκτας, εὐταΐας, ζητητάς, ad quae operas servorum locupletium adhibere potuerint. Idem εὐνομήτας ex oratoribus Atticis nominavit, εὐτοφύλακας ex Aristotelis republica Atheniensium interpretatur Harpocration.

διαπονητικὴν πραγματείαν] Victorius *animadversionem aliam quandam rei atque sententiae: in annotatione animadversionem propriam rationis: aliter enim animus hominis cognitione solus: nec studet semper res eas effici, quas cogitat: Lambinus aliam aliquam occupationem mentis et cogitationis propriam. Ramus sed habet considerationem animadversione digniorem, quales magistratus et quot etcet. Giphanius habet aliud quod.*

dam negotium mentis proprium, recte vero in annotatione: *etsi de magistratus vocabulo et definitione disputatio ad usum vitae humanae parum pertinet, liberalem tamen et honestam atque adeo scientiae ipsi necessariam habet cognitionem.* Aretinus etiam satis bene: *habet autem aliam quandam intellectivam considerationem.* Pessime Schlofferus *Hier bekümmern wir uns mehr um den praktischen Begriff der Namen.*

4. ἀναγκαῖαι μὲν ἡ, χρεῖται δὲ] Cum in Aldina distincta haec ita legerentur, ἀναγκαῖαι μὲν, ἡ χρεῖται δὲ, quae distinctio repetita est in Heiniana et Rami Editione, non mirum est Aretinum et Ramum male haec vertisse. Illud vero miror, Camerarium in hoc luto haesisse nec se explicare inde potuisse. Victorius distinctionem non solum mutavit, sed de forma etiam dicendi admonuit comparato loco Xenophontis in Anabasi 4, 4, 3. nihilo tamen minus Zuingerus pravam distinctionem dedit; contra Conringius, qui Heinianam expressit, vitium ejus hoc in loco correxit. Deinceps καὶ δὲ καὶ πρὸς τὰς μικρὰς πάλιν plenius et rectius scriptum vertit antiquus Interpres.

ὅστις τῆς μὲν — τὰς δὲ] Aldinae τὰς μὲν — τὰς δὲ casu in Sylburgianam translatus corrigi quidem jusserat Editor, sed non paruerunt sequiores Editores. Hinc de oratione huius questus est Conringius, qui Sylburgii admonitionem non legerat. Deinceps Aldina πολυπραγμοσύνης habet. Κακοπραγμοσίᾳ habet Polybius et Plutarchus; sed formae μοπραγμασίᾳ et πολυπραγμασίᾳ unicam ex h. l. exemplum posuit Stephanus: quare haud scio an utraque forma admonitu Aldini Codicis corrigenda sit. Vetus Interpres: *cura circa unum intentia quam circa multa.*

5. ἐμποδίσεν ἀλλήλαις] Camerarius ἀλλήλαις corrigebat usus auctoritate Platonis; verum ex nostro tria exempla posuit Stephanus, primum hunc ipsum locum, alterum ex Ethicorum 7, 4 ἐμποδίζει φρονήσει. Equidem in Nicomacheis 1, 10 reperio καὶ ἐμποδίζει πολλὰς ἐργασίας. Tertium ex libro 3 de generat. animal. c. 5. ὅτοις ἐμποδίζει τὸ ἕρπαιον.

ἐβίλισκαλύχια] Victorius annotavit idem nomen ex nostro de Partibus animal. 4, 6. et Polluce 10, 118. cujus

haec sunt verba τὸ δὲ ἐβελισκαλύνει, στρατιωτικὸν μέντοι τὸ
 χρέμα, εἴρηται δὲ ὑπὸ Θεοπόμπῃ τῷ κωμικῷ ἐν Εἰρήνῃ
 Ἡμᾶς δ' ἀπαλλάττοντας ἐν ἀγαθαῖς τύχαις
 Ὀβελισκαλύνει καὶ ξιφομαχαίῃς πικρῇς

Ad quem locum Comici respiciens Athenaeus 15, p. 701.
 (557 nuperae Editionis) καὶ τάχα τῷ (ξυλολυνάχῃ) ὁμοίως
 ἔστι τὸ παρὰ Θεοπόμπῃ ἐβελισκαλύνει, ubi antea ἐβελισκα-
 λύνει edebatur, in Codice vero est τὸ ἐβελισκαλύνει. Simi-
 lis est μάχαια Δελφικῇ ad plures usus facta, quam libro 1.
 supra noster memoravit, quae hand scio an eadem sit, quam
 Theopompus Comicus ξιφομάχαιαν vocavit.

6. ἢ ἀναγκαῖον μὲν, δῖ δ' ὑπάρχει] Aldina μὲν omisit,
 sed Aretinus reddidit, et Iungt. cum Sylburgiana adjecit, uti
 Victoriana. In illo δῖ δ' ὑπάρχει, merito haesit Camerarius,
 cum expectet lector χρέσιμοι δὲ ὑπάρχειν, ut fuit antea f. 4.
 ποταῖ ἀναγκαῖαι μὲν ἔ, χρέσιμοι δὲ πρὸς σπουδαίας πόλιν. Itaque
 recte Aretinus non necessarii quidem sed oportuni vertit.

Δῖ δὲ] Vulgatam scripturam ἀρχῇ. Ἀρμόττει δὲ καὶ τῷ
 ex Camerarii egregia conjectura correxissem, nisi faciliorem
 et commodiorem Aretini versio suppeditasset, ubi est: Debet
 etiam hoc non latuisse, quales conveniant secundum locum ma-
 gistratus plurimum curam habere.

κατὰ τὸ πρῶγμα] Lambinus τὰ πρῶγματα malebat, et
 Aretinus negotia vertit, ut Victorius rerum sive hominum pro-
 posita sibi varietate.

7. ἴσιν δὲ] Aldina et vetus Interpres δὲ omisit. Dein-
 cept ex τῶν πλεονῶν malebat Sylburgius, prout sequitur ex
 τῶν ἰλιθίμων; ut antecedit ex πεπαιδισμένων. Verum cum ar-
 ticulus addit in Aldina, cum cum Sylburgio recepi, a Victo-
 rio et ceteris omissum.

διαφορὰ τῶν ἀρχῶν] Ita vulgatam αὐτὰς τὰς διαφορὰς et
 conjectura correxit Victorius: scripturam vitiosam repetie-
 runt Sylburgiana et recentiores. Camerarius vitium bene
 animadvertit, sed medelam non reperit. Giphanius corre-
 ctionem Victorii non magis vel agnovit vel reddidit ver-
 tendo, quam ceteri interpretes omnes. Itaque cum vertisses:
 An sunt quidem aliquae (respublicae) ipsis magistratum dif-

ferentis accommodatas? Et quidem est ubi convenient, et ubi differant: addidit annotationem hanc: *Haec verba usque ad ἔστι δ' ἔπευ συμφέρει de mendo. valde mihi sunt suspecta, ne dicam omnia videri mihi spuria et inducenda. Post διαφίξειν vetus Interpres interfert propter hoc.*

8. δι' αὐτὸν γὰρ — ἀσχολῶν ἵσται] Aretinus omisiss verbis μὲν γὰρ vertit ne otiosus sit. Victorius ut solutus su illa cura. Vetus Interpres quatenus non vacans erit. Πρεβύλων nomen ex Aristotelis Rhetor. 3, 18. apposuit Victorius, ubi est: οἱ τοὶ Σοφοκλῆς ὑπὸ Πισάνδρῳ ἐκωλύμενοι, εἰ ἴδεον αὐτῷ ὤπιον καὶ τοῖς ἄλλοις πρεβύλοις καταστῆσαι τὰς τετρακοσίας. Vides etiam hic πρεβύλων nomen et officium fuisse in oligarchia Atheniensium quadringentorum virorum institutum. Sophoclem istum etiam inter triginta tyrannos cum aliis in Hellenicis nominavit Xenophon. Cf. Valesium ad Harpocrat. p. 181. ed. Gronovii. Vetus Interpres *proconsules* hic vertit.

καθίστασθαι ἱπ] Aretinus illi qui ante deliberant, consiliariis constituunt, Victorius constituti sunt post consultores. rectius in annotatione qui aliquo modo praesint illis et quasi moderentur. Lambinus consultatoribus opponuntur atque adeo imponuntur. Ramus Probolorum major est auctoritas. Giphanius senatoribus sunt velut impositi.

9. ἐνέγκει] Pejus ἀπέχει reddidit vetus interpres, monente Victorio. Sed in exemplo Verforis pecunia, in Thomaes penuria reperi.

καλύπτει ἐξίται] prodire domo interpretatur Victorius, fieri enim non potest, ut prohibere pauperum mulieres alterius sit quam paucorum potentiae, cum mulieres ipsorum in deliriis vivant Aretinus plane diversam scripturam secutus. Ramus quid enim pauperum uxores vagari prohibeat? Giphanius Nam qui tenuiorum mulieres, ne procedant, coerceri possunt? Idem comparavit locum Cornelii in Praefatione de vita mulierum graecarum οἰκονομῶν domestica, et Xenophonteum illud in Oeconomico 7, 30. τῇ μὲν γὰρ γυναίκεϊ κάλλιστον ἔστι μίτιν ἢ θυγατέραν. Equidem ἐξίται malim interpretari in publicum prodire: Γυναικονόμος fuisse in republica vetere Atheniensium

nieusium constat testimonio Philochori apud Athenaeum libro 6, et Pollucis 5, l. 112. sed eorum auctoritas et nomen nova democratia exorta fuit abolita. Lacedaemonii ἀγροκό-
νους vocant hunc magistratum, teste Helychio.

10. διαφοράς τρεῖς] Camerarius ad h. l. ita. Haec scriptura quomodo cum iis, quae subjiciuntur, congruat, non possum decernere; mihiq; omnino in illo τρεῖς esse inendum videtur. Hoc quidem mihi dici videtur: tres quasi terminos totius considerationis constitutos trifariam rursus distingui, ita ut singuli illorum bifariam considerentur. Hanc autem in tria divisionem distribui singulatim in quatuor, non magis jam adhibita illa duplicatione in prima differentia triplici. Sic enim duodecim exhibunt, ductis tribus in quatuor. Giphanius etiam ita: Est autem hic locus de magistratuum creatione bimembris, ut dixi: qui et quot sint modi creandorum magistratuum, et qui quibus rebus publicis convenient, id est qui democratici, qui aristocratici etcet. adeo obscurus et difficilis, ut ingenue fateri cogar, me eum quantumvis perpensum, non potuisse assequi totum. Nami partim facile est nosse et menda quaedam nonnulla deprehendi, sed quia totum locum perpurgare non potui, latine eum reddidi vulgata exemplaria secutus; explanationem doctioribus aut alii tempore reservandam putavi. Heinsius brevissime ad h. l. τρεῖς mutari iussit in τῶς. Vitium in numero manifestum est; nam subjiciuntur singulae partium harum trium (τῶς, ἐκ τῶν, τρία τρέπος) modi conjungendarum tantum duo. Est igitur hic συνδυασμός; quem mox sequitur alter; atque infra l. 11. δύο συνδυασμοὶ memorantur. Aut igitur τῶς aut δύο scribendum. Accuratius hac de re docebo ad sect. 11.

Μεγαρέσις — συμμαχισταμίνας] De Megarensium democratia laudat Victorius locum nostri Poetic. 3, 5. ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας γινεμένης. De hoc statu mutato dicitur infra ad 5, 5. Aretinus haec aliter scripta legit aut erravit vertens: qui una cum populo conjuncti redierunt.

11. Πάλιν ταῦτα συνδυάζοντα — τὰς δὲ κλίμας] Haec tota periodus tota abrupta haeret, nec aptam habet verborum structuram, nec sententiam absolvit. Infra tamen huc respi-

ciens Philosophus ait *χειρὶς τῶν δύο συνδυασμῶν*. Duos igitur *συνδυασμῶς* praemissos ait esse, cum vulgo unus tantum appareat hoc quidem in loco: quanquam hinc possit aliquis arguere non inepte alterum antecessisse. Πάλιν enim ad anteriorem *συνδυασμῶν* referri videtur; cum tamen antea vulgo legatur *ἐκάστη δὲ τῶν τριῶν τέττοι διαφέρει τριῶν ἰσῶν*. Vitium illius loci agnovit Camerarius et Giphanius, sed medelam, quam hic locus et tertius inferior suppeditat, non repereunt. Scilicet ubi tres *διαφέρει* memorantur verbo, sequuntur tamen combinationes tantum trium illarum partium (*τίσις, ἐκ τίνων, τίνα τρέπει*). Itaque manifestum est, hunc esse priorem *συνδυασμῶν* ipso Philosophi indicio: unde consequens est, ut aut cum Heinſio *τοῖς*, numero non definito, scribamur, aut *τριῶν* in *δύο* mutemus, quo numero apertius *συνδυασμῶς* indicetur. Sententia ipsa igitur plana est; in verborum modo structura laboramus, quae concinnari ita potest, ut *συνδυάζονται* scribamur, dum Codex integrior aliam medelam suppeditaverit. Retinet tamen conatum mutandi similis locus infra de judiciis, ubi est: Ἐπὶ τὰ αὐτὰ *συνδυάζονται*, λίγω δὲ etcet.

καὶ ἡ ἐξ ἀπάντων ἢ ὡς ἀπὸ μίρου] In his geminum est vitium. Primum inest in verbis, alterum in sententia. Quinquemembris enim oratio vel divisio videtur esse, cum sensus flagitet quadrimembrem. Verum haec ipsa quatuor membra nec in vulgari scriptura apparent, si rationes veras ineas. Copulari enim debent tres partes (*τίσις, ἐκ τίνων, τίνα τρέπει*) ex ratione Philosophi non per paria, qui *συνδυασμῶς* dicitur, sed triplici ratione, ut tribus superioribus partibus respondeant membra *συνζύγισαι*. Verum hic duo tantum *τρέπει* copulationis memorantur; duo alii videntur excidisse. Sunt vero duo modi hic commemorati hi. 3 *πάντες ἐκ πάντων ἀπὸ μίρου κλήρη* ἢ *πάντες ἐκ πάντων ἀπὸ αἰρίου*. Duos reliquos modos licebit ita supplere ἢ *τὰς μὲν (ἀρχὰς) ἐκ τῶν αἰρίων* *τὰς δ' ἐκ πάντων κλήρη*. Vitium in numero vidit etiam Scholasterus. Nunc de vitio verborum videamus. Apparet distinguere voluisse philosophum notionem, quae vocabulo *πάντες* inest; dicuntur enim ita *ἀπὸ μίρου* vel *ὡς ἑκαπτες*, dicuntur

etiam αἰδ' ἀπαντί vel ἅμα ἀπαντί vel ἀθρόοι. Similiter supra Cap. 11. l. 3. οἱ δὲ οἱ τρέποι ἢ πάντες πλείους· οἱ μὲν τὸ κατὰ μέρος, ἀλλὰ μὴ πάντας ἀθρόοι. — οἱ δὲ τὰς ἀρχὰς βαδίζουσι πάντες κατὰ μέρος ἐκ τῶν φυλῶν καὶ τῶν μερίων τῶν ἐλαχίστων παντιλῶν, ὥς αἱ δὲ δόλῃ διὰ πάντων. Dubitari igitur posse non videtur prius ἢ supervacaneum et delendum esse, quod vidit etiam Schlofferus; igitur seclusi. Deinde vulgatum πολιτικῶν, quod est in Aldina et Victoriana, cum Camotiana, Ifingr. Sylburgio et Lambino mutavi in πολιτῶν, quod dederunt Heiniana et Conringiana. Vetus Interpres civiles vertit.

Πάλιν αἱ γυναι] Rursus vero si pauci Aretinus; additum igitur δὲ legisse videtur.

12. δύο — γίνεσθαι] Locum hunc mendosum Conringius pronuntiavit, quoniam verbum γίνεσθαι non habeat, quo possit referri; certe ad πάντας non posse referri. Deinde alteram καταστάσιν non satis perspicue proponi; praeterea etiam tertiam commemorari. Cui Schlofferus respondit, ad γίνεσθαι repeti debere vocabulum καταστάσιν; in numerando vero verba αἰεῖται ἢ κλέρεν ad unam eandemque rationem pertinere; discrimen omne esse in πάντας ἐκ πάντων et in illis τὰς μὲν — τὰς δὲ τῶν ἀρχῶν. Quod ad prius attinet, ratio Schlofferiana plane est contraria grammaticis regulis. Conringius vero falso negavit γίνεσθαι pertinere ad πάντας. Id enim verbum positum est pro καθίστασθαι, unde κατάστασις ducta est. Cur verbo utroque hic usus sit Philosophus, facile apparet ex adiectis αἰεῖται ἢ κλέρεν, quae eum impediabant, quominus αἰεῖσθαι vel κλέρεν usurparet.

αἰεῖται, [ἢ ἀμφοῖν] ἢ τὰς] Haec duo verba ἢ ἀμφοῖν hoc quidem in loco recte mihi damnaſſe, ut superflua, videtur Conringius; igitur seclusi.

Καὶ τὸ τινες ἐκ πάντων] Hanc periodum vitiosam pronuntiavit etiam Camerarius, sed emendare non potuit. Aretinus verba aperte supervacanea ἢ ἀμφοῖν, τὰς — τὰς δ' αἰεῖται omisit. Schlofferus vertit: Oligarchisch ist es, wenn nur einigen das Recht der Wahl haben, sey es aus allen oder aus Einigen; es sey nun durch Wahl oder Loos oder beydes; und

zwar ist letzteres, die Bestellung durch Loos und Wahl, strenger oligarchisch. In annotatione rationem versionis reddere non est dignatus. Veri tamen vestigium aliquod subodoratus esse mihi videtur. Nempe suspicor scribendum esse ἢ ἐξ ἀμφοῖν, τὰς μὲν κλήρῳ τὰς δ' αἰρίσει, ὀλιγαρχικόν· ὀλιγαρχικότεροι δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Difficile istud ἐξ ἀμφοῖν refero ad τινὰς et πάντας· cum Schloßero, qui in oligarchia ita differunt, ut πάντες sint illi omnes, quorum in potestate est oligarchia, id est πάντες οἱ κῆρυες τῆς ὀλιγαρχίας. Sed in isto numero sunt etiam, qui ad munera quaedam non admittuntur, quae familiis quibusdam vel censui cuidam quasi pecuniaria et propria habentur. Hae paucae familiae possunt τοῖς dici, cum ceteris opponuntur; omnes vero simul sumtae πάντις. Videant acutiores!

13. Τὸ δὲ τὰς μὲν] Conringius monet aut excidisse aut intelligi debere τινὰς.

Καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν κλήρῳ] Codex Camerarii hunc totum locum ita scriptum habebat: τὸ δὲ τινὰς ἐκ τινῶν ὀλιγαρχικόν, καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν ἀμφοῖν· τὸ δὲ τινὰς ἐξ ἀπάντων, τότε δὲ ἐκ τινῶν αἰρίσει πάντας, ἀριστοκρατικόν. Aldina κλήρῳ omisit. Aretinus vertit: *Etiam si per sortem fiat vel non fiat et quosdam ex quibusdam utroque modo*. Hinc nata esse videtur Camerario suspicio, (nominat autem simpliciter latinas quasdam interpretationes) scriptum fuisse in libro ejus: ὀλιγαρχικόν, ἥτοι κλήρῳ γινόμενοι ἢ μὴ γινόμενοι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν ἀμφοῖν· τὸ δὲ τινὰς ἐξ ἀπάντων, καὶ ἐκ τινῶν αἰρίσει πάντας, ἀριστοκρατικόν. Ipse vero suspicatur, verba illa μὴ γινόμενοι δ' ὁμοίως ex adscripta alicujus annotatione irrepsisse; quae suspicio nititur etiam libri scripti auctoritate; igitur Lambinus eadem verba in versione omisit. Vocabulum κλήρῳ cum Aldina omisit etiam Codex Camerarii; sed ex suis libris addidit Victorius; habet idem margo Isingr.

ἐκ ὀλιγαρχικόν] Haec verba in Aldina, Codice Camerarii, et ab Aretino omissa ex versione antiqua inseruit Victorius, a quo acceperunt sequiores Editiones; margo Isingr. negationem tollit. Conringius totum locum ita refingit τὸ δὲ τινὰς ἐκ τινῶν αἰρίσει, ὀλιγαρχικόν, καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν κλή-

ἐν, ὁμοίως καὶ τινες ἔκ τινων ἀμφοῖν. Τὸ δὲ τινες ἐξ ἀπάντων, ἢ ὀλιγαρχικόν. Lambinum ait ad eundem ferè modum legisse videri: ita enim vertere: *at quosdam ex quibusdam electione oligarchias convenit, et quosdam ex quibusdam sorte: et item quosdam ex quibusdam utroque.* Equidem in hac tanta difficultate, ubi exitum reperire est difficile, verba tantum ea seclusi, quae cum ceteris ratione grammatica nulla jungi possunt.

τὸ δ' ἔκ τινων] Aldina τὸ τε ἔκ τινων, quod vertit Aretinus. τότε δὲ ἔκ τινων Codex Camerarii. Conringius scribi debere censuit τὸ ἐξ ἀπάντων αἰεὶς τινάς. Deinceps verba τῶν κυρίων Aretinus vertit *auctoritatem habere*, quasi τὸ κύριον αἰεὶς scriptum legisset.

Ad Caput XIII.

καὶ τέτρω] quasi antea *δικαστήρια* non *δικαστικὰ* dixisset. Sylburgius tamen τέτρω malebat scriptum. Sed ecce verus Interpres *quod iudicativum de praetoriis.* Igitur is scriptum legit τὸ δικαστικὸν περὶ τῶν δικαστηρίων σικτῶ. Unde non dubitavi tria vocabula περὶ τῶν δικαστηρίων inserere. Sequens *ὑπόθεσιν* Aretinus *viam*, Victorius *fundamentum* vertit, *pro ea institutione quae nobis proposita est* Lambinus, *cujus genera ex eodem principio nobis deducenda sunt* Ramus, *instituta ratione* Giphanius, *ratione eadem qua jam de superioribus duobus actum* Heinsius.

ἔστι δὲ] Pro δὲ Aretinus *enim* reddidit; equidem δὲ scriptum fuisse puto.

ἐνδοτικόν] Aretinus *rationes reposcere*, Victorius *quod corrigit*, in annotatione ait praepositum id rationibus accipiendis eorum, qui munus aliquod publicum obierint, ac si quid illi ulla in re peccarint, corrigere id atque emendare. Lambinus *quod ad repetendas rationes a magistratibus pertinet.* Ramus *in repostendis gestae provinciae rationibus*, Giphanius *Primum repetundarum*, Heinsius *Primum quod adversum magistratus de iis, quae in munere ipso, dum in eo versa*

rentur, deliquerunt, instituitur, Camerarius ad referendas et accipiendas rationes munerum mandatorum et gestarum curationum administratarumque provinciarum. Giphanius annotat Romae hoc institutum non fuisse, ut magistratus ipsi muneris gesti rationes coram iudicibus exponerent, sed iudicium repetundarum adversus magistratus dari solitum, quod respondeat *ὑποθήκη* Graecorum, quodque Cicero libro 3. extremo de Legibus rationum referendarum vocare videatur. Quidni igitur ipsae *ὑποθήκαι* vertit rationum referendarum potius quam repetundarum? cum de repetundis pecuniis iudicium romanum esset.

τῶν κοινῶν ἀδικιῶν] Aretinus si publice quis cui injuriatus sit, Victorius si aliquis injuste se gerit in quapiam republica, in annotatione si quis laedit violatque aliquod publicum bonum. Lambinus quod ad delicta publica, eaque, quae in personas publicas injuste commissa sunt; Ramus secunda in publicis injuriis. Giphanius aliud peculatus, Heinsius quod adversus eos instituitur, qui in rempublicam delinquant. Camera-rius secundum publicarum injuriarum, vel publicorum judicio-rum, vel significatur potius delictum, quo damnum injuria da-tum sit publicae utilitati, ut ad popularem actionem haec re-ferri forte possint, Giphanio videtur esse adversus eos, qui rem-publicam compilarint aut sint depeculati, quod Graeci *φάσις* vocant, latini peculatum, quasi dicas furtum publicum. Philo-sophus dicere videtur *δημόσια ἀδικήματα*, quorum Athenis dabatur et *γραφῆ* et *δίκη*, *δημοσίῳ ἀδικημάτων δίκῃ* nominat Pollux 6, 154. Idem 8, 51, *ἡ δὲ εἰσαγγελία τίταται ἐπὶ τῶν ἀγρῶν δημοσίῳ ἀδικημάτων κατὰ τοὺς νόμους τοὺς εἰσαγγελτικῶν*. — *ἀδικῶν δὲ τις ἀδικεῖται ἢ ἀρχῶν ἢ ἑτέρας τις τῆς βουλῆς εἰσαγγε-λία δίδεται κατ' αὐτῷ*. De eodem Harpocratio *ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ δημοσίοις ἀδικήμασι μεγίστοις καὶ ἀναβελῆς μὴ ἐπιδοχομήσις*, De *φάσει* accurate Pollux 8, l. 47. tradit.

ἢ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν φέρει] quaecumque ad statum civita-tis referuntur Victorius cum Aretino, quod ad peccata in rei-publicae statum Lambinus, tertia in negotiis reipublicae Ra-mus, tertium de statu reipublicae Giphanius, de iis quae ad

praesentem statum reipublicae pertinent, ut hac in parte crimen id, videri possit, quod latini vocarunt majestatis Camerarius. Giphanii annotatio si quis in rempublicam quid committat: quod Graeci non uno sed multis nominibus προδοσίας, παρανομία, ἀστρατίας, romani uno nomine majestatis aut perduellionis vocant, quod judicium satis est notum. Pertinent ad hunc censum inprimis δίκη καταλύσις δίκη apud Pollucem 6, l. 154. et qui ibidem sect. 152. recensentur βυλιών τυραννίδα, καταλύει τὴν πολιτείαν, ἐπὶ καταλύει τῇ δέμῃ συνία. Idem 8, l. 52. ἐγγίγντο δὲ καὶ εἰσαγγαλῖαι κατὰ τῶν καταλυόντων τὸν δῆμον ἐντέροι, ἃ μὴ τὰ ἅρσστα τῇ δέμῃ λειγόντων. Potest etiam ἡ παρανομία γράφει huc referri, quam egregie enarravit Wolfius in Prolegomenis ad Leptineam p. CXXXVII. seqq.

ἄρχαι καὶ ιδιώται:] Victorius in annotatione commune magistratuum et privatorum, Voluisse igitur videtur additum κεῖνόν, quod deesse apparet. Lambinus quartum de controversiis et magistratuum et privatorum, cum ambigunt de multorum irrogationibus. Ramus quarta, ubi et qui sunt in magistratu et qui privati, de multis impositis litigant. Giphanius quartum tam de magistratibus quam de privatis, quae de multis ambigunt. Heinsius quartum de multis, ut si magistratus aliquis, dum suo fungitur officio, mulctam irrogavit civi, quae de re a cive conveniri potest. Camerarius quartum judicium proponit ζημίωσις id est poenarum sive magistratus sive privati disceptent. Vocarunt autem Graeci ζημίωσις καὶ ζημίαν non solum pecuniariam poenam, quae est latinis multa, sed quamlibet aliam, καὶ τὴν sic τὸ εὔμα, inquit Pollux. Giphanius Quartum est de multis et poenis, verbi gratia, si magistratus civem multa aequo graviore affecerit. Nam de multarum irrogatione saepe inter se magistratus et privati ambigere solent. De Romanorum more videatur Gellius 11, c. 1. et Lex Aliud est, et Lex. Si qua ff. de Verbor. Signif. Pollux 8, l. 97. κατακρίναι εἶχον ἐξέσθαι καὶ ζημίαν ἀφιδίων, εἰ ἀδικῶς ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων ἐπιβλαβείη. De quibus docet Valesius ad Maufiaci, notas p. 254. seqq. Proprie Athenis ἐπιβλαβὲς vocatur ἡ ἐξηκομένη ζημία τοῖς ἀλλοῖσι ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων. Cf. Valesius ad Harpocr. p. 67.

- καὶ τὸ ξενικὸν] Aretinus et Ramus de peregrinis, Victorius lites peregrinorum, Lambinus de caedibus et de criminibus inter sicarios et de rebus peregrinis: Giphanius de caede et de peregrinatione, Camerarius cognitionum externarum rerum et negotiorum pertinentium ad peregrinos. Heinsius de peregrinis. hoc est, de eorum, qui in civitate peregrini sunt, negotiis. Giphanii annotatio: Septimum genus Graeci vocant ξενικόν. Cicero libro 2. de Legibus de peregrinis, quod facit bipartitum Aristoteles, vel ubi peregrinus cum peregrino, vel ubi peregrinus cum civē controversiam habet. His controversiis Athenis praecrat πολίμαρχος, Romae praetor peregrinus. Polux 8, 91. de polemarcho: δίκαι πρὸς αὐτὸν λαγχάνονται μεταίκαν, ἰσοτλήσῃ, προξένων. Idem Aristoteles apud Harpocrationem καὶ τὰλλα ὅσα τοῖς πολίταις ὁ ἀρχὼν, ταῦτα τοῖς μεταίκανς ἢ πολίμαρχος.

2. Φονικὴ μὲν γὰρ] Aldina γὰρ omisit, rursus vertit Aretinus. Caedem factam ἐκ προνοίας Victorius cum Giphanio et Heinso interpretatur consulto factam, Aretinus ex providentia, Lambinus sponte et consulto, Ramus consulto et de industria, Camerarius consulto atque proposito. Giphanius annotat de caede consulto facta Athenis iudicium fieri solitum in Areo-pago; de caede invito facta in Palladio, de caede jure an injuria facta in Delphinio; de caede repetita in Phreattio.

πρὸς τῇ δίκαιᾳ] Tale fuit Romae iudicium, ubi Cicero pro Milone dixit, et caedem Clodii jure factam defendit.

Τετραγέτοι δὲ ὅσα] Aretinus Et quot pro homicidio exulantibus circa reditum statuuntur, ut Athenis dicitur et in pheatri iudicium. Victorius quaecunque reis caedis, ut redeant, intenduntur, veluti Athenis dicitur et curia vocata in Phreatte. Lambinus quartum maleficium est, cujus crimen iis infertur, qui ob caedem non voluntariam exulabant, ab exilio revocatis, ut capitis causam dicerent, quale dicitur Athenis esse etiam id iudicium, quod exercetur in Phreattone. Ramus tum quae reis factae caedis in reditu ab exilio objiciuntur, quale est Athenis illud iudicium, quod ἐν Φεαττῷ dicitur. Camerarius si ei qui caede jura solum verterit exilii causa, interea dum abest, aliquid, quod reditum impedire possit, abjiciatur, ut si, quemad-

modum dicitur in oratione Demosthenis contra Aristocratem, ob fortuitam caedem exulanti obijciatur caedes facta consulto. Giphanius annotat. Quarta de caede controversia est, adversus eum, qui semel de caede accusatus, et quia de invito facta exilio multatus, alteram postea caedem fecerit: qui si revertatur, eo nomine accusetur. Haec igitur est repetita velut accusatio, propter alteram caedem adversus ab exilio redeuntem in-
stituta. Camerarius formam Φεiatτοῖ comparat cum aliis veluti Μυαροῖ et Πυθῶ. Pausanias 1, 28, 12. Ἔστι δὲ τῇ Πειραιῶς πρὸς θάλασσαν Φειαττός· ἐπὶ αὐτῷ οἱ πιφινγόντις, ἢ ἀπὸ δουλείας ἴτεροι ἐκπαύσῃ σφῶς ἔγκλημα, πρὸς ἀκρωρίους ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ νῆος ἀπολογεῖται. Cf. Pollux 8, l. 120. Harpocration h. v. Scriptum reperitur nomen etiam Φειάττοι, Φειάτοι et Φειατοῖ. Vetus Interpres habet velut *Athenis dicitur et quad in puteum compulit iudex.*

in τῇ παρὶ χειρὶ] Arctinus et in omni tempore. Vetus interpres παρὸν reddidit, in praesenti tempore. Idem deinceps pro αὐτὸς scriptum αὐτὸς reperit et vertit ipsos.

πενταδραχμα] Giphanius annotat Athenis fuisse quadraginta viros, qui cognitionem haberent decem tantum drachmarum. Laudat auctorem Pollucem 8, 100. ubi haec traduntur: Οἱ δὲ τισσαράκοιτα πρότεροι μὲν ἦσαν τριάκοντα, οἱ πικρίοντες κατὰ δέμους τὰ μὲν δραχμῶν δίκαια ἰδικάζον, τὰ δ' ὑπὲρ ταῦτα δικασταῖς παρεδίδοντο. μετὰ δὲ τῇ τῶι τριάκοντα ὀλιγαρχίαι, μίσει τῷ ἀριδμῷ τῶι τριάκοντα, τισσαράκοιτα ἐγένοντο. De iisdem 40 viris repetit libro 9, l. 101. Eosdem κατὰ δέμους δικασταῖς dicit et ex Aristotelis republica Atheniensium describit Harpocration.

Ceterum idem Giphanius de partitione hac iudiciorum ita iudicat: Quae partitio qua ratione nitatur, non possum satis intelligere. Cur, inquam, non vel plura vel pauciora fora Aristoteles faciat. Athenis quidem de rebus capitalibus quinque celeberrima erant fora, Areopagus, Delphinium, Palladium, Phreattium et Prytaneum; rerum civilium Helicaea, Parabystum, Trigonum et Metychiata. Iudicium quoque arbitrorum, quos Diaetetas vocant. — Rectior igitur et melior tribunalium partitio haec fuerit, ut quemadmodum causae et res aliae sunt ca-

pitales, aliae vero civiles, fora quoque sint alia rerum capitulum, alia civilium: quae summa tribunalium seu iudiciorum sit divisio, causis seu rebus, de quibus fiunt iudicia, accommodata, quomodo et Plato in libris de Legibus, et Juris consulti nostri partiuntur etcet. Accuratam iudiciorum enumerationem et numeri necessarium definitionem dare Philosophus noluisse videtur, contra exempla ad descriptionem generalem accommodata sumfit ex republica Atheniensium, ubi et plurima et accurate descripta illi iudicia esse videbantur.

3. τὸς μὲν κλήρω, τὸς δ' αἰετῶς] Lambini conjecturam κληρωτῶς, τὸς δ' αἰετῶς non improbabilem recepit Sylburgiana atque hinc recentiores.

οἱ τρέποναι τοῖς σημαντοῖς] Aretinus in praedictis, Victorius iidem sunt atque illi qui dicti: scilicet is inferi voluit οἱ αὐτοὶ εἶσι. Lambinus iis quos supra diximus consimiles sunt: Ramus quapropter hi modi antea descriptis — respondent. Giphanius modi supra explicatis similes. Vitium vulgatae bene vidit Camerarius, qui vulgatam ita accipi debere ait: οἱ τρέποναι ἅσαι τοῖς σημαντοῖς εἰς, ἔτοι, ἀπὸς ἐλκθῆναι, id est τῶν σημαντῶν. Hinc patet, unde ducta sit Conringii conjectura inepta, qua τῶν σημαντῶν scribendum esse censuit. Non magis ferri potest Victorii ratio: non sunt enim hī τρέποναι iidem, sed numero pares, ergo ἴσοι.

4. εἶναι τὰ δικαστήρια] Conringius τῶν δικαστηρίων malebat; Aretinus etiam Quot igitur modi iudiciorum esse possint. Ramus Quot igitur modis fieri potuit, iudicia divisa sunt. Giphanius quot igitur modi iudiciorum esse possint. Apparet ita, unde conjecturam duxerit Conringius, εἶναι dictum videtur pro καθίστασθαι, et nihil mutandum.

Ad Aristotelis Politicorum

Librum V.

Ad Caput I.

ἔτι δὲ διὰ τίς — ἰδέσθαι] Haec inepte repetunt brevius dicta verbis istis εὐτηρεῖαι τίς καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς ἰδέσθαι τίς; unde suspicor esse interpretationem Grammatici. Video nunc Giphanium ita ad h. l. annotare: *Miror hanc παλιγγίαν in Aristotele. Nam haec duo idem valent, eodemque pertinent, de causis conservandarum rerum publicarum. Quare haud scio, an non rectius alterum tolli possit. Equidem seclusi, dum libri scripti plures damnent. Idem Giphanius monuit his verbis αὖ περιλόμιστα respici ad locum libri 4, c. 2.*

2. ὑπολαβὴν] Victorius *animo comprehendere principium*, Aretinus *Oportet autem prius illud principium assumere*, Lambinus *Primum autem existimare oportet*; Ramus *Atque illud est inprimis fundamentum constituendum*: quasi ὑποβαλὴν scriptum legisset. Giphanius *Primum autem caput existimare oportet*. Camerarius *reprehendere principium, id est repetere ea, quae initio dicta sunt vel ante omnia autem principia est hic quasi insistendum*. Vetus Interpres deinceps ἔτι δ' ἀμαρτανότως scriptum reperit et vertit adhuc autem peccantibus.

γενήσονται — πάντων] Aretinus *sunt — et in his consistunt quidem omnes*. Idem sequens ἐχόντες vertit *constat*; et verba ἔτι γὰρ λαμβάνει — ἐπιφέρει omisit.

ἔτι ἐπιφέρει] Verbum posterius tolli iussit Camerarius, quod sententiam conturbet et in vetere libro suo non extet. Ego vero nihil abjiciendum, contra aliquid deesse

cenſeo, quod ſenſum abſolvat, videlicet vocem ἴσας, quam in annotatione expreſſit Victorius *arbitrantur ſe ſimpliciter omninoque eſſe aequales*. Camerarius etiam ἀπλῶς interpretatur *ſimpliciter plane, proſus, non diſtincte*. Reliqui etiam Interpretes omnes πᾶρες addiderunt; quare non dubitavi ἴσας inferere. Caſaubonus ὁμοίως ὁμοίως maluit.

3. ἢ ἰκάτιροι τυγχάνουσιν.] Camotiana ἢ omiſit et poſt ἔχοντες inſeruit καί. Eadem cum Victoriana, Zuingeriana τυγχάνουσιν, quod ex Iſingr. Sylburgiana correxi. Ecce vetus Interpres: *quam forte habent utriſque*. Igitur ſcriptum legit ἢ ἴσας ἰκάτιροι τυγχάνουσιν. Non inepte!

ἀπλῶς ἀπλῶς.] Aretinus *ſimpliciter praeferatur* vertit.

4. τῶν ἐν ταύτῃ ἐστὶν.] Vulgo ſequitur ἐστὶν ſτασιάζουσι ineptiſſime, cum tamen ſit manifeſtum, ad ſequentia membra, ἐπὶ μὲν γὰρ πρὸς τὴν πολιτείαν — ἐπὶ δὲ, ἢ πρὸς τὴν κατεſτῆκυῖαν, deſſe verbum, ſine quo ſenſus manet imperfectus et obſcurus. Hinc factum eſſe puto, ut ſcriptura διχῶς, quam in uno tantum Codice et in vetere verſione reperit Victorius et vulgato antea δικαίως ſubſtituit, mutaretur; poſteaquam verò prava lectio invaluerat, (ea eſt in Camotiana aliisque, probata ab Aretino, Lambino et Giphanio, recte tamen repudiata a Sylburgio, Ramo, Heiſio, Conringio) non mirum plura etiam a librariis mutata fuiſſe verba, et interpretes pleroſque omnes a ſenſu loci aberrariſſe. Scilicet κατεſτῆκυῖαι dedit Iſingr. Sylburgius, Ramus, Heiſius, Conringius; noſtrum cum Victorio et Camotiana, Victoriana et Zuingeriana tuetur Caſaubonus. Aretinus diverſam lectionem Codicis ſui ſecutus verba ἐστὶν ſτασιάζουσι omiſit, deinceps iterum iſta πρὸς τὴν πολιτείαν, ὅπως, poſtea verbum μεταſτῆκυῖαι, denique vertit locum ita, quaſi iis additum legiſſet ante διγαρχίαν et δημοκρατίαν et πολιτείαν et ταύτας. Equidem verba ἐστὶν ſτασιάζουσι fuſtuli ex ſede antiqua, et poſteriorius verbum inſerui et ſuam in ſedem reſtitui poſt ἐπὶ μὲν γὰρ. Ita ſit ſententia perfecta et perſpicua, et verbum μεταſτῆκυῖαι ſuam obtinet poteſtatem. Denique ita deſum apparet, ſcripturam δικαίως eſſe falſam, διχῶς autem veram.

Duo enim genera mutationum in universum ponit, quorum species plures commemorantur.

ἡ πρὸς — πολιτείαν,] Repeto στασιάζειν: quod faciendum iterum post sequentia ἔτι περὶ — ἡττον.

5. Λύσανδρον — Πανσανίαν] Lylander Agefilai contumelijs inductus fuit in id consilium, variè memoratum a Plutarcho et Cornelio Nepote in Vita Lylandri. De Panfania rege satis constat; quod vero is tentaverat, postea Cleomenes perfecit.

6. οἱ δὲ τὰς ἡλιαίας] Vetus versio Verforis: in praetorio autem eorum necesse est, sed Thomae exemplum: Apud Aelienses autem in praetorio eorum necesse est. Aretinus: apud Elienses vero necessarium est illorum etiam qui versantur in republica dignitates valere, cum creatur magistratus. Victorius: In Heliacam autem necesse est accedere magistratus, qui sunt in republica, cum plebiscito creetur magistratus aliquis. Lambinus: Jam vero in maximum illum et frequentissimum iudicium confessum, quem Heliacam Athenienses nominant, necesse est, etiam nunc magistratus ex iis, qui in reipublicae administratione versantur, pervenire, cum aliquis iudex in demortui locum suffragio sufficiens est: Ramus: in Heliacam vero si quis magistratus faciendus sit, necesse est, eos magistratus assumi, qui adhuc in republica versentur. Atque etiam archon, qui unus est in hac Atheniensi republica, ad Oligarchiam pertinet. Giphanius in versione omisit, sed in annotatione, uti interpretes plerique omnes, de Atheniensi iudicio, quod Ἡλιαίας nomine appellatum fuit, haec accepit; sed posteaquam praefatus erat haec: Quae hic de Heliaca et archonte adferuntur, sunt obscura maxime, quo ea pertineant scire spectent: — definit tandem in his: Quare de toto hoc loco mea quidem sententia valde mendofo in his verbis οἱ δὲ τὰς ἡλιαίας usque ad haec ἔτι δὲ ἡττον amplius quaerendum. In Heinssiana Editione haec tanquam Giphanii versio ponitur: Ad Heliacam autem magistratus cum suffragio creantur, ex his etiam nunc creari necesse est, qui rempublicam administrat. Solus Camerarius vidit et admonuit haec de Epidamniorum republica adhuc intelligi debere. Is corrigi voluit ἔτι ἔτι in

τῷ πολιτεύματι, interpretatus: in praecipuum vero ac maximum conventum accedendi necessitas imponitur magistratibus, qui adhuc rempublicam gerunt, cum magistratus aliquis suffragiis creatur. Victorius scilicet et cum eo Camotiana, Zuingeriana ἔτι τῷ ἐν τῷ πολιτεύματι dedit; Ingr. Sylburgiana et quae has sequuntur; Lambinus, Ranius, Heinsius, Conringius, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ. Scripturae tres omnes habent difficultatem grammaticam, quamvis sensus satis elucescat. Equidem ἔτι ἐν τῷ πολιτεύματι — τὰς ἀρχὰς malim. Interim Victorii et Camotianae scripturam exhibui tanquam verae propiorem. Schlosserus aliam tentavit interpretationem inductus in errorem ab Heiniana paraphrasi hac: *Quemadmodum in curia suprema (Heliaca ei nomen est) id quod olim, cum adhuc in ea imperarent pauci, ibi obtinebat, etiam nunc observatur: hoc est ut suffragiis creentur, qui in ea judicant, ita quidem, ut in ea parte, a priori constitutione ne hoc quidem tempore recedant. Ut praetorem nunc omittam: nam is quoque magistratus in eadem civitate ex populari mansit statu, quemadmodum et huius formae convenit potissimum.* Voluit igitur Schlosserus scripturam Basileensem ἔτι τῷ αὐτῷ πολιτεύματι ita verti: *In Heliacae autem oportet adhuc secundum pristinum morem omnes magistratus adesse, quando novus cooptandus est.* Verum πολιτεύμα aliud significat, quam πολιτεία; et qui sunt ἐν τῷ πολιτεύματι, habent summam imperii potestatem; contra cives omnes sunt ἐν τῇ πολιτείᾳ vel μετίχῃσι τῆς πολιτείας. Igitur lectio Basileensis nullo modo potest ferri. Superest, ut de Heliaca videamus. De Atticae civibus adscriptis vel potius iudicibus eorumque officiis constat imprimis ex iuramento servato apud Demosthenem contra Timocratem p. 747. unde patet, eos etiam magistratibus ex ordine et legibus creandis invigilasse. Idem igitur nomen vel officium fuisse necesse est conventui vel iudicio aliqui apud Epidamnios, aut vocabulum est vitiosum et mutandum in ἄλλαν, quo nomine imprimis doricae originis civitates conciones signabant. Verum suspicor Philosophum voluisse hoc vel simili nomine significare ipsam illam βουλὴν, ad quam transtulerunt Epidamnii potestatem ademptam

φυλάττει; apud quos fuisse videtur solos jus approbandorum magistratuum. De Epidamniorum republica noster libro 2. cap. 7. haec tradit obiter: ἀλλ' ὥστε δι' δημοσίῃς εἶναι τὰς τὰ κοινὰ ἐγχαζομένους (id est τὰς τιχίτας) δι' καθάπερ ἐν Ἐπιδάμνῳ τὴ καὶ ὡς Διόφαντος ποτε κατακυλεύει Ἀθήνησι, τῷ τῷ ἔχον τὸν τρόπον. Sed rem ipsam ignoramus, quam in exemplo positam tangit Philosophus. Nam vix hac pertinet, quod habet Aelianus v. h. 3, 16. Ἐπιδάμνους ἐπιδεμῶν καὶ μετοικίῃν παρῖχον τῷ βασιμένῳ. Deinde libri 3. cap. 11. sect. 1. obiiter memorat apud Epidamnios et Opuntios unum esse magistratum, cui belli gerendi et rei bellicae cura demendata sit, quasi στρατηγία αἰδίας. Infra hoc ipso in libro est cap. 4. μετίβαλλε δὲ καὶ ἐν Ἐπιδάμνῳ ἡ πολιτεία ἐκ γαμικῶν ὑπομηστεινῶν γὰρ τοῖς θυγατέρας, ὡς ἐξημῶσιν αὐτὸν ὁ τῷ ὑπομηστεινῶν πατήρ, ἄλλος συμπαρίλαβι τὰς ἐκτὸς τῆς πολιτείας, ὡς ἐκηραδῶν. unde patet id, quod etiam ex hoc loco poterat colligi, formam reipublicae Epidamniorum fuisse oligarchicam. Sunt enim οἱ ἐκτὸς τῆς πολιτείας ii, qui saepius dicuntur οἱ ἐκτὸς τῆς πολιτείας, qui ad magistratus non admittuntur gerendos; verum eam ipsam ob causam ex definitione sua Philosophus eos negat esse veros cives, et μετίχων τῆς πολιτείας. Ideo nominavit τὰς ἐκτὸς τῆς πολιτείας. Corinthiorum colonia fuit Epidamnus; non mirum igitur oligarchiam ibi fuisse, ut apud Corinthios. Thucydides 1, 24. de Epidamniis haec: ἐτασιόσατες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτε πολλὰ, ὡς λέγεται — τὰ δὲ τελειοτάτα πρὸς τῇδε τῇ πόλει, ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τὰς θυγατέρας. Hinc ortum bellum Peloponnesiacum. Apparet etiam ex hoc Thucydidis loco oligarchiam fuisse Epidamni.

ὁ εἰς ἡ.] Aretinus: quod unus solus ad magistratum sumebatur. Victorio ἄρχων est praetor. An hic sit is, quem rei bellicae curam gessisse antea monui ex nostro, an diversus, incertum videtur mihi. Potius tamen diversum tenuerim, quia ἄρχων vocatur; στρατηγὸν enim perpetuo id nomen convenire non videtur.

πανταχῇ] Camotiana πάντων, unde Sylburgius πάντας effiebat. Sequentia ita veris Victorius ita vulgo scripta ē

μη τοῖς ἀνίστοις non tamen inaequalibus adest quod proportione sit. Aretinus: disparibus tamen non existit proportio: Lambinus est autem inaequalitas et cum inaequales quidem sunt cives, non tamen inaequalibus tribuitur id, quod proportione sit aequale, et cum aequalibus tribuuntur inaequalia. Regnum enim etcet. Rarus Omnes itaque seditiones oriuntur ob inaequalitatem, nisi disparibus pro merito suum cuique ac debitum tribuatur. Is igitur scriptum videtur legisse aut voluisse εἰ μὴ τοῖς ἀνίστοις. Giphanius haec omisit, quanquam in Heinsiana haec sub Giphanii nomine legantur: cum imparibus non tribuitur, quod proportione debetur. Idem Heinsius in paraphrasi posuit. Sed ista sententia non ineſt verbis, nisi scribatur εἰ μὴ τοῖς ἀνίστοις ὑπάρχει ἀνάλογος. Quam equidem emendandi rationem ut facillimam et commodissimam unice probo, donec aliunde lectio melior allata fuerit. Itaque non dubitavi eam vulgatae substituere.

αἰδώς γὰρ βασιλείᾳ]. Haec cum Camerario refero ad ἀρχόντα τοῖς ἱτα Epidamniorum, qui cum rege perpetuo comparatur.

7. ὑπερίχει]. Camerarius ait in libro quodam vetere legi haec ita: ὑπερίχει — τῶν δυοῖν — ἑνός κατ' ἀξίαν δι' λίγων ἴσων, ὑπερίχει τὰ τέτταρα τῶν δυοῖν καὶ ταῦτα τῷ ἑνός, nulla quidem sententiae dissimilitudine. Deinde pro vulgato ante Victorium ἡ μὴν reponit ex suo libro ἡμίση. Aretinus vertit: numero quidem seu multitudine ac magnitudine idem et aequum, dignitate autem dico id quod est secundum rationem, seu tria excedunt duo secundum aequalem numerum et hoc in uno. Dico autem quatuor excedere duo et hoc in uno. Aequa enim pars duo ex quatuor, et unum duorum. Ambo enim medietates. Facile apparet, quam is scripturam sui Codicis sit secutus. Camotiana postremum τοῖν δυοῖν mutavit in τῶν δυοῖν. Ceterum geminam ἰσότητα, quam in republica Solon a se instituta legibus bene miscuerat, ipso nomine blaudientem et fallentem introduxisse dicitur apud cives suos ita, ut pauperes arithmetica, optimates alteram omnibus in rebus expectarent. Narrat Plutarchus Sol. c. 14. λέγεται δὲ καὶ φωνή τις αὐτῇ περιφερόμενη πρότερον, ἰπότης, ὡς τὸ ἴσον πάλημος ἔπειθ' καὶ τοῖς

τοῖς μὲν κτηματικοῖς ἀρίσται καὶ τοῖς ἀκτῆμοσι, τῶν μὲν ἀξία καὶ ἀρετῇ, τῶν δὲ μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ τὸ ἴσον ἔχειν προδεδωκέντων. De eadem Isocrates in Areopag. c. 8. p. 222. Lang. Μάλιστα δ' αὐτοῖς ἐπιβάλλεται πρὸς τὸ καλῶς οἰκῆν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτοις ἰομιζομέναισι εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταύτης ἀπασιν ἀποιμύσεσσι τῆς δὲ πρὸς τὸ προσῆκειν ἰκάστοις, ἢ κ' ἡγέων τέττοι τὴν χρησιμότηταν· ἀλλὰ τῆς μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαι τὰς χρηστὰς καὶ ποιητὰς ἀποδοκίμαζον, ὡς ἔδικοιαι ἔσαν, τῇ δὲ κατ' ἀξίαν ἕκαστοι τιμῶσαν καὶ κολαζόμεναι προσηρῶντο, καὶ διὰ ταύτης ἦκον τὴν πόλιν, ἢ κ' ἔξ ἀπάντων τὰς ἀρχὰς ἀληθεύουσιν, ἀλλὰ τὰς βελτίστης καὶ τὰς ἰκανωτάτης ἐφ' ἕκαστοι τῶν ἔργων προκρίνουσιν.

Ὁμολογῶντες δὲ] Deinceps vulgo legitur ἀπλῶς εἶναι δίκαιοι τὸ κατ' ἀξίαν, διαφίρονται. Ex Camotiana\ Ifingr. Sylburgiana adsciverunt τὸ Lambinus, Ramus et Conringius, omissum a Victorio et Zuingero, et comma sublatum post ἀξίαν inferuerunt post δίκαιοι. Praeterea Heinſius τὸ μὲν scribi iussit: ipse in paraphrasi posuit: Jam cum omnes fateantur arithmeticum jus sive aequalitatem esse justam, non de ista, sed de geometrica, quod ante dictum est, contendunt. Lambinus cum inter eos autem conveniat de eo, quod justum est simpliciter, de eo quod justum est proportionē, dissident. Ramus praeunte Aretino: tametsi enim confitentur et existimant id quod secundum dignitatem est omnino justum esse, diffentiunt tamen, quemadmodum dictum prius est. Hic quidem aperte falsus lectorem etiam fallit. Ita tamen etiam Giphanius. Victorius obscure tantum vertit. Camerarius tacet. Conringius cum Lambino et Heinſio sentit, uti par erat, sed emendatio ab eo proposita non satisfacit. Delerī enim iussit verbum εἶναι. Equidem scribendum cenſeo ὁμολογῶντες δὲ ἀπλῶς τὸ ἴσον εἶναι δίκαιοι, ἐν τῇ κατ' ἀξίαν διαφίρονται.

8. εὐγένεια γὰρ] Aretinus: nobilitatem enim ac virtutem in verbis quidem omnes fere usurpant, at enim qui revera nobiles ac boni sunt, nusquam centum reperiuntur: divites autem multis in locis. Scilicet in extremo Camotiana etiam εὐποροὶ habet pro ἀποροὶ. Reliquam varietatem miror, unde eriri potuerit. Pro vitioso ταῦτα δ' ἐν πλείοσι videtur scri-

ptum legisse λόγῳ μὲν ἐν πλείοσι, ἔργῳ δὲ (vel τῷ ὄντι δὲ) εὐ-
 γυνίῃς καὶ ἀγαθοῖς ἑκάμῃ ἱκανοῖς, εὐποροῖ δὲ πολλαχῇ. Lambi-
 nus vulgatum ταῦτα δ' ἐν πλείοσι recte correxit τῶν αἰτιῶν scri-
 bens, quem secutus Ramus *inopia* posuit. Deinceps Lambi-
 nus ἀπὸ περισίτου in versione addidit *improbos*. Giphanius ταῦτα
 interpretatus paupertatem et divitias, verba εὐγυνίῃς γὰρ —
 πολλαχῇ non necessaria esse censuit, ut quibus explicetur
 tantum ratio his verbis εὐγυνία γὰρ comprehensa, neque ta-
 men satis plena.

9. ἢ ἐκ τῶν μίσεων πολιτεία] Giphanius monet esse eam,
 quam deinceps dicet proprie πολιτείαν.

Ad Caput II.

αἰεὶ δὲ — τρεῖς — αἵ] Giphanius ad h. l. ita: Locus
 hic de mendo valde mihi est suspectus, propterea quod prin-
 cipia seu, causae motuum tres numero hic statuuntur, quas
 constat multo esse plures. Quare malim haec in neutro ge-
 nere scribi τέτρα — αἵ — αὐτά. Nam tria quaedam esse ait
 Arctinnus quae in hac disputatione de rerum publicarum mo-
 tibus diligenter sint consideranda. Primum, quemadmodum
 sint affecti hi, qui seditiones et motus in republica moveant
 et tumultuantur: alterum, quarum rerum causa seditiones
 moveant vel consequendarum vel evitandarum: tertium,
 quae causae et principia sint motuum seu seditionum. Vul-
 gata scriptura ultimum tantum caput ex his tribus comple-
 ctitur, de causis, inquam, et principiis motuum. Nam his
 verbis τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν tertium illud indicari
 et intelligi, perspicue intelligitur, cum ex his verbis καὶ
 τρεῖς τινὲς ἀρχαί, tum ex iis, quae paulo inferius: αἱ δ' αἰ-
 τίας καὶ ἀρχαί. Haec igitur Aristotelis videtur esse senten-
 tia, quia de rerum publicarum mutationibus jam quaeritur,
 primum de causis et principiis eorum esse videndum. Ve-
 rum ante omnia tria quaedam capita sunt constituenda: quae
 profecto tria capita maximi sunt momenti, et in quibus
 omnis haec de motibus posita est quaestio. Quare et ipsa

omnia, non tertium tantum, communiter et univérse causae quoque et initia motuum seu mutationum dici possunt, ut ne quid temere mutemus."

3. *περὶ τῶν λεχθέντων*] Aretinus et pro his de quibus diximus — sunt ut septem, sunt etiam ut plura. Formulam *ἔστιν* Victorius vertit: contingit ut sint.

4. *ἐν ἐργασίᾳ*] Aretinus et Sepulveda verecundiam, Victorius coitionem humilium, Lambinus mercenarium vitae tolerandae genus: Ramus contentionem, Giphanius vile vitae genus: Idem monet verba ἄλλοι τρέποι significare, absque tumultu et seditione. Vocabulum *ἐργασία* in annotatione ait signare proprie munus textoris, sed latius patere et accommodari ad omnes fordidas opificum artes. *ἐλιγνεία* valet, inquit, idem, ut ita dicam, quod parvi factio. Camerarius *ἐργασία* interpretatur altercationem, rixas, certamina, *ἐλιγνεία* neglectum. De *ἐργασία* dixi copiose in Lexico.

5. *ἢ εἰς ἢ πλείους ἢ κατὰ τὴν πόλιν*] Solus Giphanius aberravit vertens: ubi quis opibus praestet amplius quam unus aut plures, aut quam respublica sive civitas et opes respublicae ferant.

5. *ἕως μὴ ἐπίστανται*] Quae scriptura vera est. Ita ad h. l. Camerarius; unde suspicor alibi aliter scriptum legi.

ῥέδω] Res eadem videtur narrari infra cap. 4, 2. unde lux aliqua huic loco affulget. Vide dicenda ad eum locum et ad sect. 7. hujus capituli.

6. *Θέβαις — Οἰοφύτοις*] Pugna haec duce Myronide Atheniensium accidit Olympiadis 80 anno 4. Cf. Diodori 11, c. 83. Locum eundem nominavit Thucydides 1, 108.

ἡγεμόνων] Aretinus cum per — separati sunt. De Megarensibus eorumque tyranno Theagene infra fiet mentio. Post Theagenem ejectum Megarenses paulum temporis *συνφρονήσαντες* coeperunt *ὑβρίζειν* teste Plutarcho Quaesit. Gr. p. 183, ed. Reiskii. De Boeotis et Megarensibus Thucydides 5, 31. sub Olympiade 89, 3. haec tradit: *Βοιωτοὶ δὲ καὶ Μεγαρεῖς ἡσυχάζον περιεσώμενοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐμίσχοντο σφίσι τὴν Ἀργεῖαν δέμοκρατίαν αὐτοῖς ἐλιγαρχημένοις ἔσσαν ξύμφοροι εἶναι τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας.*

Γίλωνες] Cum Geomori a plebe ejēcti Gelonis opem implorassent. Compara Herodoti 8, 155.

ὥςπερ ἐν Ῥόδῳ συνέστησαν — δίκας] ' Sine dubio rem eandem narrat infra c. 4. f. 2. additis quibusdam, unde causam discidium clarius agnoscere licet. Verum dubitari potest, an de eadem mutatione sit accipiendus locus alter in hoc ipso capite sect. 5. ubi est: καὶ ἐν Ῥόδῳ ὁ δῆμος πρὸ τῆς ἰππικαῖς σίως. quae Victorius vertit: *et in Rhodo populus, antequam sedibus pelleretur. Giphanius ante conjurationem aut defectionem. Heinsius et in Rhodo status popularis, antequam ex Alcibiadis consilio, qui exul bellum inferebat patriae, a foedere Attico deficerent; interiit.* Quod attinet ad verba, rectius sane Giphanius *conjurationem aut defectionem* quam Victorius interpretatus est. Hic enim ἀνάστασις et ἀναστάτως ποιῆσαι cogitaverat; quae diversae sunt significationis. Conjurationem seu defectionem ipsam Heinsius cum Sepulveda retulit ad annum 1. Olympiadis 92. quo anno factam narrat Thucydides 2, c. 40. Verum Rhodii a Lacedaemoniis oppressi desciverunt tum a partibus Atheniensium, nec id factum δὲ ἀταξίαι καὶ ἀνερχίας, quam memoravit Aristoteles. Defecit iterum Rhodius cum reliquis insulis praeter Samum Olympiade 93. cum Athenienses a Lacedaemoniis victi fuissent ad Aegospotamos. Certamen optimatum, qui Lacedaemoniis favebant, cum plebejis, qui Atheniensibus, renovatum anno 1. Olympiadis 96. et anno 2. Olympiadis 97. Diodorus 14, c. 79 et 97. cum quo facit Xenophon Hellenicor. 4, 8, 20. Quartam defectionem memorant historici, quam bellum sociale secutum est, finitum anno 1. Olympiadis 106. Rhodios non solum injuria a Charete Atheniensium duce facta irritaverat, sed Mausolus etiam rex Cariae contra Athenienses incitaverat. Eosdem postea bello accenso auxiliis juverat una cum Chiis, Cois, et Byzantiis. Post bellum compositum sociale optimates Rhodiorum, ab Artemisia, Mausoli regis, tum mortui, sorore et uxore, incitati atque adjuti plebem adosti rerumque summa potiti praesidium Artemisiae arcis Rhodiorum receptum imposuerunt, narrante Demosthene de Rhodiorum libertate p. 194. ed. Reiskii. Plebs autem Rhodiorum ab

optimatibus oppressa auxilium Atheniensium imploravit, idque ut petentibus darent oratione antea memorata Demosthenes Atheniensibus persuadere conatus est.

Hanc postremam defectionem arripuit Gallicus interpres et verba graeca cum vertisset ita: *A Rhodes, elle (la démocratie) n'exista plus à l'époque de la rupture de l'alliance: hanc annotationem adjecit: Tant que la démocratie y subsista, la conformité des gouvernemens unit étroitement Rhodes et Athènes. Mais les démagogues se livrèrent aux plus violens excès contre les riches. Il y avoit une contribution établie pour payer les matelots. Les démagogues mirent la main sur le produit de l'impôt, et en firent des largesses au peuple. Les capitaines des galères demandèrent avec instance le prêt qui étoit dû aux équipages. Comme l'argent étoit dépensé, les meneurs prirent le parti d'invectiver contre les commandans de marine. Ils leurs demandèrent des comptes, et les traitèrent devant les tribunaux. Ceux-ci au désespoir, se firent soutenir par la célèbre Artémise, reine de Carie, qui avoit épousé Mausole son frère. Ils se rendirent les mattres, et détruisirent le gouvernement populaire. Mais, dit Théopompe, cité par Athénée, les nouveaux gouvernans ne se conduisirent pas mieux. Hégésiloque, le chef du parti oligarchique et ses amis, poussèrent l'impudence, jusqu'à jouer au dés les plus belles femmes de la ville. — Le nouveau gouvernement commença par rompre les traités avec les Athéniens, et leur fit même la guerre. A la fin, le peuple indigné, secoua ses chaînes avec le secours des Athéniens. Demosthène parla en leur faveur, et pria le peuple d'oublier les torts des Rhodiens, qui étoient ceux de leurs oppresseurs.* Verum haec praeter fidem historiae narrantur. Rhodii enim antea defecerant, et pace, quae bellum sociale secuta est, Rhodiorum libertas firmata fuit. Postea demum optimates ab Artemisia adjuti, imperium popolare fustulerunt; plebs autem Atheniensium auxilium imploravit. Haec igitur non potest esse atque intelligi *ἰσχυράς*, quae sublatum imperium popolare secuta esse dicitur. Atque omnino *ἰσχυράς* male defectionem hic intelligi et verti puto, cum foederis aut societatis cum Atheniensibus mentio nulla

praecesserit. Igitur italim vocabulum graecum interpretari conjunctionem plebis contra optimates factam. Praeflat tamen fateri, rem ipsam nos plane ignorare, et dubium esse, tribus his in locis eandem an aliam mutationem reipublicae Rhodiorum intelligi Philosophus voluerit. Dubitari potest etiam an hanc postremam mutationem respexerit Theopompus libro decimo et sexto historiarum apud Athenaeum libri 10, p. 444. (129 Schw.) ubi Hegesilochus dicitur τῇ ἐλιγχερίᾳ καταστήσασθαι μετὰ τῶν φίλων, et paulo post ἡ πριστατὴν τῆς πόλεως ἀξίωσιν. Nulla enim temporis nota addita legitur. Obiter hic memorandum puto bellum inter Rhodios et Artemisiam gestum, quod Vitruvius 2, 8; 14. narrat, cum Rhodii indignantes mulierem imperare civitatibus Cariae totius, armata classe profecti sunt, ut id regnum occuparent. Quae narratio pertinet ad annum 4 Olympiadis 96 vel 1 et 2 Olympiadis 97. Hoc enim postremo mortua est Artemisia; regnavit autem omnino per annos duos. Oratio Demosthenis de Rhodiorum libertate vindicanda dicta fuit anno 2 Olympiadis 97 quo plebs oppressa Atheniensium auxilium imploraverat. Artemisia autem optimates contra plebem adjuvasse dicitur ab Ulpiano ad Demosthenem; dubitat vero Demosthenes, an si plebem Athenienses tueri suscepissent, Artemisia optimatibus succurrere dignatura sit. Haec omnia quomodo cum narratione Vitruviana conciliem, equidem non reperio, nisi dicamus, plebem ab Atheniensibus adjutam superasse optimates, et deinceps ipsam Artemisiam fuisse aggressam.

8. Τάραντι — Ἰαπύγῳι — Μηδικῶν] Caedes haec et pugna accidit Olympiadis 76, 4. teste Diodoro 12, 52. et Herodoto 7, 170. Pugna vero Salaminia Olympiadis 75, anno 1.

ἐν τῇ Ἑβδόμῃ) De pugna ipsa tradit Herodotus 6, 80. Pausanias 2, 20. et Plutarchus de virtutibus Mulierum p. 270. ed. Hutten. Plutarchus rationem τῆς Ἑβδόμης his verbis aperit τῇ δὲ μάχῃ οἱ μὲν Ἑβδόμῃ λίγυσιν ἰσταμένη μηδὲς αὖ δὲ νεομηνίᾳ γινώσθαι τῇ νῦν μὲν τιτάρτη πάλαι δὲ Ἑρμαίᾳ καὶ Ἀργείοις, καὶ ἣν μίχῃ νῦν τὰ ὕβριστικά τελέσει.

τῶν περιόκων] Plutarchus l. c. ἱκανοφθύνει δὲ τὴν ὀλίαν
 γανδρίαν ἔχ., ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ. τοῖς δὲλοις ἀλλὰ τῶν περιόκων
 ποιησάμενοι πρλίτας τῆς ἀρίστης, συνώκειν τὰς γυναῖκας. Re-
 prehensio Herodoti non satis iusta videtur in Plutarcho esse.
 Vidimus enim supra περιόκας fere servorum in loco fuisse
 apud multos Graecorum. Vetus interpres vernaculorum ali-
 quos vertit.

ἐκ καταλόγου] Apud Xenophontem Memorab. 3, 4, 1.
 queritur Nicomachides hoc ipso tempore, de quo loquitur
 Philosophus: ἐπὶ μὲν ἔχ' ἵλοιστο στρατηγόν, ἐς ἐκ καταλόγου στρα-
 τιωτάριους κατατίττειν καὶ λοχαγῶν καὶ ταξιαρχῶν καὶ τετα-
 ρατα ὑπὸ τῶν πολέμιων τεσσάρτα ἔχων. Thucydidis 6, 31. τὸ δὲ
 πρὶν ἐκ καταλόγου χρηστοῖς ἐκκεῖν. Scholia interpretantur ἀκρι-
 βίσιν ἀληθῶσι, βιβλατισμένοις δοκιμασίῃ καὶ προκεῖν. Idem
 8, 24. εἶχον δὲ ἐπιβάτας τῶν ἐπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστές.
 Hic κατάλογος seu delectus pertinebat proprie ad pedites vel
 ἐπλίτας, non ad equites; et qui ad militiam vocabantur ex
 catalogo, opponuntur voluntariis militibus. Frandes in de-
 lectu factas obiter memorat Aristophanes Equitum versu
 1369. Vetus Interpres vertit ἐκ κατ. supputati, vel ut Ver-
 for habet *suspecti*.

τῶν ἀπὸ τῶν γυναικῶν] Camot. et reliquae Edd. ὑπὲρ τῶν,
 quod vertit Aretinus, Lambinus, Giphanius. ἀπὸ τῶν ex ve-
 tere versione propter sequens ἢ praetulit Victorius. Hoc
 probavit etiam Conringius, ita tamen, ut ὑπὲρ mutetur in
 ἐλόντων; alioquin rationem non apparere, qui fieri possit, ut
 ex democratia existat oligarchia. Sed ita scriptum oportuit
 καὶ τῶν ἐλόντων vel potius sine articulo καὶ ἐλόντων αὐξανομένων.
 Equidem vulgatum ὑπὲρ τῶν praeferrem cum Schloßero, mo-
 do καὶ τῶν ὑπὲρ scribatur.

9. ἐριθίας — ἐριθνομένους] Aretinus cum vetere Inter-
 prete verecundiam — quod electiones eorum in homines turpes
 et pudendos cadebant. Victorius collationes tenuium civium —
 deligebant enim humiles. Camerarius rixarum et contentio-
 num certamina — verbis et altercando dimicantes de honoribus.
 Lambinus: mercenarias operas — homines operis mercenariis
 vitam tolerantes. Ramus contentionem — ambitiosos et con-

sentiosos. Giphapius vile vitas genus — viles homines. H. Stephanus in Thesouro Gr. L. annotato interpretum veterum errore malebat. Gallorum brigues ἱερδίας, et briguer ἱερδύσθαι interpretari. Postremum vetus Interpres verecundiam pati vertit, — Heraea fuit Artadiæ civitas.

ἡγεῖν] Victorius ἡγεῖν dedit. Civitas fuit Enboeae. Deinceps verba πολιτίαι καὶ omisit Aretinus, haud scio an rectius. Historiam ignoramus aliunde.

διὰ τὸ παρὰ μικρὸν] Ridicule Aretinus propter pusillanimitatem, deinceps τῶν τοιμίμων reipublicae vertit. Vetus Interpres propter illud quod penes parvum. Formulam eandem Victorius comparavit ex libro 2. physicae ἀρεδύσις. Plutarchus Cleomenis c. 27. τῷ παρὰ μικρὸν ἢ τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων κρίνεται τύχη.

ἡθινὸς ἥρχοι] Victorius imperium habebant homines nullius census: Ita etiam ceteri interpretes, nisi quod Camerarius in annotatione posuit: ut tandem ex nullo censu ad honores perveniretur. Aretinus ita: Apud Ambraciotas a parvo censu prius erant magistratus, tandem vero a nullo, quasi nihil aut prope foret inter parum et nihil. Unde sit manifestum vel Aretinum ἀπ' ἡθινὸς scriptum legisse, vel ita certe scribendum esse, ut sensus et structura verborum constet. Sequens ἡγυοὶ dedit cum Victorio Zuingerus, ceteri ἡγγιες. Dicitur etiam ἡγγιστα forma contracta, contra ἡγγυτίω, ἡγγυτάτω protracta. Alteram Stephanus non annotavit. Sed ecce vetus Interpres tanquam propinquum sit aut nihil differens. Igitur is scriptum non ἡγυοὶ ἢ sed rectius ἡγγὺς ἢ ἢ reperit, quod statim recepi.

10. Σπασιωτικὸν] Victorio primum ad seditiones: Ita etiam ceteri interpretes. Proprie est factiones parit.

συνέκλεις — ἢ ἱπείκεις] Hi ἱπείκεις dicuntur etiam ἐπὶ ἀλόδοις, unde discrimen est satis manifestum. Deinceps συνέκλεις Casanot. dat, quod expressit versio Victorii, et praetulit Casanobonus. De re compara Wesselingium ad Diodori 12, 9 et 11, p. 483. et Heynii Opuscula II, p. 27. ἄγος vetus Interpres odium vertit.

τοῖς συνεικέναι.] Repete *ισταρίαν*. De Byzantiis et Antisthaeis Lesbi insulae aliunde nihil constat. De Zancleis et Samiis narrat Herodotus 6, 23. seqq. Verbum *φωρεδόντες* vetus Interpres *depraedati* vertit.

11. Ἀπολλωνιάται.] Horum historiam ignoramus. De *μισθοφόροις* Syracusiorum narrat Diodorus 11, 73. sub Olympiadis 78, anno 2. De Amphipolitis Thucydides 4, 102. narrat similem quidem prodicionem, ubi Chalcidenfium item fit mentio, sed diversam Aristoteles memorare videtur seditionem, uti censuit etiam Camerarius. Infra c. 5, l. 6. memoratur Cleotimus dux Chalcidenfium *ἰπποκῶν* auctor seditionis inter optimates Amphipolitas et colonos. Oligarchicum civitatis statum inde etiam discimus.

12. ἔχῃ ἢ χώρῃ.] Sylburgio vulgatum *ἔχῃ* corrigenti nemo paruit hucusque.

οἱ ἐπὶ Χύτρῃ.] Strabo *χύτερι* vocat, Ephorus apud Stephanum Byz. *οἱ δ' ἐκ Κλαζομενῶν κατέκταναν τῆς ἡπείρου τὸ χυτὸν καλέμενον*. De Clazomenis ex continente in insulam translatis dixi ad Xenophontis Hellenica 5, 1, 31. et in Addendis p. 106. ubi tamen hujus loci tum non recordabar.

Νοταῖς.] Notium ad mare magis situm Colophoniorum imperio paruit. Cf. Thucydides 3, 54. Post *δημοτικῶν* vetus Interpres *εἰς* repetit, et *Πειραιᾶ* more suo *suburbium* vertit.

καὶ ἔτι — *εἰρημίστη*.] Verba *ἔτι* δὲ omisit Aretinus.

Ad Caput III.

περὶ ἰσημερινῆς αἰτίας.] Rem eandem narrat copiosius Plutarchus in Praeceptis reipublicae gerendae p. 281. ed. Reiskii, p. 201. Hatten. Verba *ἰσημερινῆς αἰτίας* vetus Interpres vertit *leno quidam existens*, et verbum *ὑπὸ πειρήσει* finxit. Deinceps *διότι* *ἀρχομένους* vertit idem.

2. τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις.] Vulgatum *τάς* cum Camerario correxi, ut *ἀμαρτήματα* intelligantur, nisi *ἀμαρτίας* malis ad *τάς* intelligere. Aretinus vertit *correspondens est ad alias partes*. Vetus Interpres *ad ea quae*. De sensu vide Addenda.

ευναπλαύειν] Vetus Interpres ευναπλαβεῖν scriptum vertit, *coassumere*. Deinceps Camotiana μετα' τὰ δημοτικά habet, quod Aretinus vertit *post popularem statum*. Quod vitium praeter Victorium Camerarius ex suo libro correxit. *Post medica* habet vetus Interpres. Intelligitur bellum cum Persis et Xerxe gestum.

τῆς τῶν πατρῶν] Camot. τῶν omisit. Sequens ἀποφαινοῦντες Aretinus cum vetere Interprete vertit *proferente*. Malim *edente*.

τὸν θησαυρὸν, ὃν εἶρε] Thesaurum vel a Persis fugientibus defossam et reconditam, qualem Callias ὁ λακκόπλετος inde dictus in puteo vel cisterna defossam reperisse narratur a Plutarcho in Aristide, Suida, Hesychio et Photio, vel ab Atheniensibus in Euboeam, cujus oppidum erat Histiaea, deponentibus conjuges cum liberis et opibus, cum de patria timerent.

3. ἐκ κηδίας] Aretinus *ex favore partis*. Vetus Interpres *e cura*: Victorius *e nuptiis*: Lambinus cum Giphanio *ex affinitate*, Ramus *propinquitatis causa*. Deinceps Camot, θύετης, quod ex suo libro correxit Camerarius, uti fecit Victorius.

οἱ δὲ ὡς ὑπερισθίντες] Intellige parentes sponsae, quos brevitatis nimis studiosus non nominavit Aristoteles. Rem ipsam copiosius narrat Plutarchus in Praeceptis politicis p. 288. ed. Reiskii, p. 200. Hutten. unde verba εἰσινισάμενός τι σύμπτωμα interpretaberis: Ibi enim est: τῷ κρατῆρος αὐτομάτως ἐπὶ ταῖς σποδαῖς μίση ἐγγίντες, εἰσινισάμενος καὶ καταλιπὼν τὴν σύμφων ἀπῆλθε μετὰ τῷ πατρὶ. οἱ δὲ Κράτας ἀλίγοι ὕστερον θύουσιν αὐτοῖς ὑποβαλὼν χρυσίον τι τῷ ἱερῷ κατεχήμενοι τὸν Ὀρὸν γίλασιν καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀκρίτῃ.

ἐνέβαλον] Victorius vertit *ipsi in loculos pecuniam sacram injecerunt*. Ita etiam Ramus. Aretinus *sacrorum quidam eo sacrificante injecerunt*. Lambinus *res quasdam sacras in eum locum, ubi sacrificabat, occulte conjecerunt*. Giphanius demum annotato Plutarchi loco recte vertit: *rem divinam eo faciente occulte subjecerunt de rebus sacris aliquam*: Intellige *is τὰ κινῶ*. Aelianus v. h. 11, 5. ex alio fonte excer-

ptam historiam breviter ita narravit: "Εὐνός τοις ἐν Δελφοῖς τάτοις ἐπιβυλιούσις Δελφοὶ εἰς τὰ κατὰ, ἴδῃ ἢ αὐτοῖς ὅτι λιβαῖωτὸς καὶ τὰ πόπαια, ἐβέβαλον τῷ ἱερῷ χρημάτων λάβρα· λαβόντες ἢ αὐτὸς ὡς διασύλκας ἀπήγαγον ἐπὶ τῇ πίττει καὶ κατήκρημισαι κατὰ τὸν Δελφικὸν νόμον. Eadem fraude Aesopum a Delphiis interfectum narrant.

ἐξ ἐπικλήρων] Inepte Aretinus: *ex hereditate coorta seditione*. Victorius recte: *e virginibus paterhorum donorum hereditibus*. Thucydides 3, 2. ubi narrat bellum a Pachete gestum et Mitylenen captam, originem referens obiter haec posuit: καὶ αὐτῶν Μιτυληναίων ἰδίᾳ αἵδερες κατὰ στάσιν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναίων μεμνηταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις. In Agathiae Epigrammate Analectorum III. p. 64. narratur Pachetem in amorem incidisse duarum Mitylenaeorum mulierum, Lamaxidis et Hellanidis, quarum maritos cum occidisset, eas secum abduxit, deinde ipse ab iis occisus. Forte hae sunt illae ipsae duae ἐπικλήροι virgines, de quibus noster narrat. Pro ἐπικλήρων vetus Interpres *egenorum* vertit.

περιωδιῶν] Victorius *περιωδιῶν* edidit *rejectus* vertens, Camotiana *περιωδιῶν*, Isingr. Sylb. et quae hinc fluxerunt Editiones nostrum habent. Vetus Interpres *coartatus*. Infra etiam est γίνονται δὲ στάσις καὶ ἐκ τῆ περιωδιῶν ἐπικλήρος ὑφ' ἐπικλήρων τῶν ἐν τῇ ἐπιγαρχίᾳ αὐτῶν καὶ καταστασιαδῶν κατὰ γάμους ἢ δίκας, ubi *excludere* Aretinus, *extrudere* vertit Victorius. Fuisse qui h. l. *περιωδιῶν* interpretarentur *in exilium ejectus* video ex H. Stephani Thesaurο in h. v. Aretinus bene *quod cum assequi non potuisset*. Περιωδιῶν ex Thucydide 3, 67. annotavit idem Stephanus eodem fere sensu poni, pro repulsam ferre, non impetrare rem petitam: καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωδιῶν ἐν ὑμῖν. Scholion interpretatur *ἀποσῶν*. Ceterum Doxandri Mitylenaei nomen restituendum puto Plutarcho in Amator. Narrat. p. 71. ubi Corinthius Διξάδης nominatur.

4. ἐν Φωκίᾳ] Aretinus *apud Ferentes* vertit. Mire! ἐπικλήρος Victorius *ex orba virgine*. Mnaseam Mnesonis patrem, curatorem impuberis Phalaeci, filii Onomarchi relictum a Phayllo nominat Diodorus 16, 38. Sed iidem vix

esse possunt, quos Aristoteles nominat. Initia belli aliter narrat Diodorus 16, 23.

ὑπερηστιασμένιος] despondere Aretinus, Victorius et reliqui vertunt. Sequens ἐπηρεασθεὶς cum Aretino Victorius despectus, Lambinus injuria et contumelia affectus, Ramus violatus, Giphanius injuria affectus. Vetus Interpres delusus.

τῆς ἐκτὸς τῆς πολιτείας] expertes reipublicae Victorius, rectius Lambinus qui reipublicae administratione exclusi erant. Aretinus omnes qui praesenti civitatis statu infensi erant.

5. συντηνωτέρως] contentiorem Victorius, severiorem reipublicae gubernandae formam Aretinus: acriorem et contentiorem, Ramus ad majorem severitatem traducere, Giphanius intendisse rempublicam inepte! Auctoritatem Areopagi facto isto auctam in statu fere aristocratico civitatis Pericles deinde omni modo minuire conatus est, opera Ephialtis demagogi usus, ut rempublicam ad democratiae formam redigeret. De quo dictum supra ad Librum 2. Areopagi factum narrat Plutarchus Solonis c. 10. ἐκ ὧτων δὲ δημοσίῳ χρημάτων τοῖς Ἀθηναίοις Ἀριστοτέλης φησὶ τὴν ἐξ Ἀρειοπάγῃ βελλὴν περισσῆσαι ἑκάστη τῶν στρατιωτικῶν ἐκτὸς δραχμῆς, αἰτιωτάτην γινώσθαι τῇ πληρωθῆναι τὰς τεύξεις. Areopagum ipsum Solon fecisse ἐπίσκοπον πάντων καὶ φύλακα τῶν νόμων dicitur a Plutarcho Solonis c. 19. Isocrates in Areopagitico c. 14. p. 227. Lang: ἐπίστυσαι ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἐννομίας.

λαοτικὸς ὄχλος] Eadem observatio est supra Libro 2. ubi de Areopagi auctoritate a Pericle imminuta.

καταλύει τὸν δῆμον] Idem narrat Thucydides 5, 76. Plutarchus Alcibiadis c. 15. Diodorus 12, 80. Pausanias 2, 20.

6. Συρακῆταις] Diodorus 13, p. 568. ed. Wessel. Diodem nominat auctorem mutatae reipublicae. De Phoxo aliunde non constat.

Περικλῆδης — τύραννος] Causam infra narrabit: διὰ τὸ συμπίπτειν μετὰ τῶν παιδικῶν ἐρωτῆσαι αὐτὸν, εἰ ἤδη ἐξ αὐτοῦ κύει. Plutarchus in Amatorio p. 60. Hutten. p. 79. Reiskii, Περικλῆδης δὲ ὁ Ἀμβρακικῶν τύραννος ἠρώτα τὸν ἐρώμενον, εἰ μή πως κύει, κακῆτος παροξυνθεὶς ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ceterum huc pertinet locus Diogenis Laertii I, 96. Σωτὴρ δὲ καὶ Ἡφα-

αὐτὸς καὶ Παμφίλῳ ἐν τῇ πέμπτῃ — δύο φασὶ Περιάνδρου γε-
γοῖναι, τὸν μὲν τέραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιώτην. Ἔτε-
καὶ Νεαίδης φασὶν ὁ Κυζικηνὸς ἀνέψυχός τε εἶναι ἀλλήλους· καὶ Ἀρι-
στοτίλης μὲν τὸν Κορίνθιον φασὶν εἶναι τὸν σοφόν. Quod ex Nean-
the narrat ἀνέψυχός fuisse utrumque Perianthrum, id est fratrum
vel sororum filios, potest confirmari ex Strabone 7, p. 459.
Sieb: qui narrat a Tolgo Cypseli filio coloniam in Ambra-
ciam deductam fuisse. Clarius Antoninus Liberalis ex Atha-
nadae Ἀμβρακικοῖς narrat c. 4. Τέγγον τὸν ἀδελφὸν Κυψίλῳ
κατὰ τὰς αὐτὴ χρησμάς λαὸν ἵσταται ἀγαγὼν εἰς Ἀμβρακίαν ἐκ
Κορίνθου. Strabo 10, p. 452. Κορίνθιοι πεμφθέντες ὑπὸ Κυψίλῳ
καὶ Γαργάσῳ μέχρι τῆς Ἀμβρακικῆς κόλπου προῦλθοι καὶ ἦτις Ἀμ-
βρακία συνεκρίθη· ubi Gargasum vides nominari, Eundem
Plutarchus Γαργίαν, Perianthri Corinthiorum tyranni fratrem,
appellare videtur in Convivio Sap: p. 42. ed. Hutten. uti
censuit etiam Gallicus interpres ejus libri, Dutheil, in anno-
tatione p. 302. laudans Scymini Chii versum 452.

7. μὴν ἐπὶ τῶν ἰσων] Aretinus: *per habere cum ceteris
non acquiescunt*. Videtur igitur μετήχιν ἔτι τῶν ἰσων scriptum
legisse.

πρὸς τὸ φανερώς κρείττον] Aretinus: *ut ad illam quā
praedominabatur proxime accedat*. Commā colloca post με-
ζῶν, post κρείττον tolle.

πρὸς πολλὰς] Aretinus *alii vero permulti* vertens diver-
sam Codicis scripturam secutus videtur.

8. τετρακοσίῳ] Compara Thucydidem 8, 47 et 48. Ver-
bo vetus Thomae in trecentis, Verforis in Cretenfibus habet.

Ad Caput IV.

ἀειδίχων] Aretinus vertit *perfidiam*, Victorius cum Ra-
mo *improbicatem*, cum Giphanio Lambinus *petulantiam*, im-
pudentiam vetus Interpres. Sequens συνετελέθει Aretinus et
Giphanius: *conspirare simul compellunt*: Victorius *coire so-*
cietatem cogunt ad se defendendos: Lambinus *coire et conspi-*
rare cogunt: Ramus *ad coitionem inter se et conjurationem fa-*
ciendam impellunt: Victorius comparavit locum Nympho-

dori ex libro 13. βαρβαρικῶν νομίμων apud Schol. Sophoclis ad Oedip. Colon. versum 337. ubi est de Sesostride Aegyptios omni modo effeminante: ἵππας μὲν συστραφεῖντες ἐκ' ἰσομερείας ἐρμῆσαντι. — Ceterum postremum ἄτη omisit vetus Interpres.

2. Κῶ] Postremum ante bellum Persicum Coorum tyrannum, qui sponte imperium populo tradidit, nominavit Herodotus 7, 164.

μισθοφορῶν γὰρ] Vetus Interpres Et in Rhodo demagogi tractantes stipendia acquisiverunt, sed exemplum Verforis habet: et in rodo et demagogi tractare stipendia acq. Sequens δίκας injurias vertit. Arctinus: impositis enim pecuniis quae conductis militibus solveretur, potentes qui clam in populo per se eas retinebant, praefecti autem classis cum pecunias non haberent, ac nihilominus navigare ex lege cogerentur, veriti poenam judicii etcet. Victorius mercedem instituerunt: In annotatione censet pecuniam publicam populo divisam, nec trierarchis, quae debebatur, solutam fuisse: hos vero, propter pericula litium, quae ipsis a creditoribus intendebantur, conspirasse contra plebem. Lambinus: stipendium enim militibus praebent, et triremium praefectis justa persolvere vetabant. Illi autem propter judiciorum gravium, quae ex lege, nisi navigarent, erant subituri metum: Ramus: cum stipendia averterent atque inter se dividerent, ob eam causam debita trierarchis praemia persolveri prohibebant — cum lege nihilominus navigare cogerentur, veriti judiciorum poenas. Giphanius hanc putat obscuri loci esse sententiam. Demagogos stipendiorum militarium solvendorum praefectura sibi sumpta et vindicata, caligatis quidem et gregariis militibus aere suum persolvere solitos, praefectos autem, qui fere ex honestiore essent loco, aere militari suo fraudare. Equidem in obscuritate tanta loci et historiae, quam supra 2, 5. obiter tetigit, cum Victorio sentio. Stipendium si dicere voluisset Philosophus, τοῖς ἐπιβάταις (de peditibus enim sermo esse vix potest) sine dubio addidisset. Sed solent Attici scriptores in Attica democratia μισθοφορῶν vocare, cum demagogi plebeculae pecunias publicas dividunt nomine ἐκκλησιαστικῆς, δικάστικῆς, θρωγικῆς, et quae similia nomina largitionibus hu-

jusmodi demagogi praeſtuebant. Deinde trierarchi fraudati debita pecunia non judicia populi timuisse videntur ex lege, sed potius lites a debitoribus intendendas. δίκας enim, non γραφάς dixit Aristoteles. Vide etiam dicta ad cap. 2, 7.

μετὰ τὸν ἀποικισμὸν εὐθὺς] Haec omisit Aretinus, uti copulam καὶ ante καταλθόντες Camotiana et Ifigr. Pro ἐκπίπτουσι malim ἐκπίοντες. Vetus Interpres qui fecerant. Heraclea quae sit intelligenda, dubitari potest. Omnium celeberrima et divitiis commerciisque florentissima fuit Pontica, ut recte Camerarius. Contra Heracleam in Phthiotide sitam intelligit Schlosser, quae fuit fere perpetuo seditionibus intestinis et bellis Lacedaemoniorum et Atheniensium vexata, de qua plurima possem narrare ex Thucydide, Xenophonte, Diodoro aliisque. Nisi additum esset εὐθὺς μετὰ τὸν ἀποικισμὸν, non dubitarem huc referre locum Justinī 16, 4. ubi post traditas Heracleae Ponticae origines haec refert: *Passi sunt inter plurima mala etiam tyrannidem: siquidem cum plebs et novae tabulae et divisionem agrorum divitum impotenter flagitaret, diu re in senatu tractata, cum exitus rei non inveniretur, postremum adversus plebem nimio otio lascivientem auxilia a Timotheo Atheniensium duce, mox ab Epaminonda Thebanorum, petivere. Utrisque negantibus, ad Clearchum, quem ipsi in exilium egerant, decurrunt.*

3. Μεγάλοισ] Schlosserus existimat historiam respici eandem, quam paulo aliter narrat Thucydides 1, 103. 114. et libri 4, 66, seqq. Sed obstant verba ἐνίκησαν μαχόμενοι τὸν δῆμον. Verbum δαμνέειν depopulari vertit vetus Interpres.

Θεσπύμαχος] Idem Schlosser Cumam intelligi italicam putans Ἀγιοτόδημος scribendum censuit, temeraria conjectura, cum dubitari possit de ipsa Cuma, quae debeat intelligi.

ἀναδάστεις — λειτεργίαι] Vetus Interpres *aeque partiales facientes — sacrificiis*. Aretinus *vel patrimonía dividentes vel redditus muneribus publicis subicientes*. Victorinus: *vel patrimonía dividentes vel vestigalia publica muneribus et ministratiónibus assignantes*: Lambinus: *dum aut eorum bona legibus agrariis populo dividunt, bonorumque aequationem inducunt, aut vectigalia functionibus munerum publicorum ex-*

hauriunt: Ramus: *alias enim eorum possessiones per aequationem bonorum populo dividunt, vel ad reipublicae subsidia vectigales faciunt*: Camerarius dubitat, num dicat Philosophus demagogos fructus publicos seu vectigalia in munerum publicorum sumtus impendere, an privatorum bonorum fructus ad illa attribuere? Giphanius de loci quaestus obscuritate tamen hanc ejus putat esse sententiam: Demagogos aut privatorum bona aut publica vectigalia dividere in plebem, privatorum quidem ex aequatione bonorum et condonandis debitis, publica vero vectigalia muneribus publicis. Cum Victorii interpretatione consentit Lambinus, eamque ipse etiam amplector; quanquam desidero verbum aliquod, quod respondeat illis *ἀνὰ μέρος πείνεις*, quae commodè repeti non possunt ad sequens membrum ἢ τὰς πρεσβυτάς ταις λιτῆργίαις, nisi *πρεσβυτάς* privatorum redditus intelligere malis, quos quasi communes faciunt et populo dividunt demagogi, dum ditioribus munera publica imponunt vel assignant, quorum administratio magnos sumtus exigit, quos de suo facere coguntur, et quorum pars maxima et fructus reddit ad plebem, veluti *γυμνασιαρχία* et similes *λιτῆργίαι*.

4. *στρατηγός*] Hanc Aristotelis observationem egregiam per omne democratiae Atticae postremae tempus non solum Cleonis, ab Aristophane exagitati, multorumque aliorum antiquiorum demagogorum, sed ipsius etiam Demosthenis exemplo confirmatam reperimus.

ἐνέχμενος] Aretinus *superveniente*, vertens aliud quid scriptum in suo libro legit. *propagata* Lambinus, *cantis eloquentiae studiis excitatis* Ramus. Sequens *ἐπιτίθεται* Victorius vertit *imponunt libertati*, Aretinus rectius: *tyrannidem invadere non audent*. Vetus Interpres *superponuntur*, quasi *ὕπερτιθεται* scriptum legisset.

5. *ἐν τῇς πρώταις*] Repete *ἐν τῇς πρώταις*. Aretino *πρώταις* est *consul*: Summam imperii fuisse olim penes eum, qui *πρώταις* vocabatur, patet cum ex hoc loco, tum ex loco Pindari Pythio. 2, 106. ubi Hieronem *πρώταν* alloquitur. Plutarchus in Politicis Praeceptis p. 113. *Βουλευτάρχαι* et *στρατηγίαι* Atticam cum Rhodiorum *πρωτάνειαν* comparat.

πρὸς τὰς πιδιακὰς] Herodotus I, 59. de Pisistrato: ὁ στασιάζοντι τῷ παραλῶν καὶ τῶν ἐκ τῷ πιδίῃ Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὴ πρεστώτων Μιγακλῆος τῆ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τῆ πιδίῃ Λυκίῳ Ἀριστολαΐδῃ, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἤγειρε τρίτην στάσιν· συλλίξας δὲ στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστὰς μηχανᾶται τὰδε. Rem eandem narrat Plutarchus Solonis cap. 13. Erant autem οἱ πιδιακοὶ fere optimates et ditiores, ὑπεράκριοι vero vel διάκριοι pauperiores cives.

Θιαιγίης] De eodem narrat Rhetoricorum I, 2, 19. Huius filiam duxit Cylon Atheniensis ob tyrannidem occupatam occisus, teste Thucydide I, 126. et Pausania I, 28, 1.

Δαφναίῃς] Rem accurate narrat Diodorus 12, 91. ubi compara annotationem Wesselingii.

6. Μιταβάλλεσι δὲ καὶ — πατάτῃ] Copulam καὶ in Heiniana omissem, -deinde etiam in iis, quas hinc fluxerunt, addi iussit Conringius. Deinceps παυκατάτῃ scribi voluit Camerarius, comparans ex libro 4. καὶ γὰρ ἐκ δημοκρατίας τῆς παυκατάτης καὶ ἐξ ὀλιγαρχίας γίνεται τυραννίς. Sane eandem saepius noster τὴν ἰσχάτῃ postremam et pessimam omnium dicere solet.

σπαδαρχίῳ — καδιστάσι] qui stude. principari vetus Interpres: qui ambiunt magistratus Victorii, ambientes populum magistratum gratia Aretinus, ambitiosi homines Lambinus, honoris ambitione et cupiditate incensi Ramus, demagogi summo studio eo rem deducunt Giphanius inepte! Dicitur σπαδαρχίῳ, derivatum a σπαδάρεω, quo utitur Xenophon in Convivio, eaque forma Dio Cassius et Synesius usus est; a σπαδαρχία vero est σπαδαρχία, quam formam Dio Cassius cum altera simul usurpavit. Camerarius interpretatur ambitiosos et summo studio appetentes magistratum honores, comparans Aristophaneum in Acharn. versu 595. πολὺν χρόνον, ὃ σπαδαρχίῃς. Supra noster φιλαρχίῃ et βυλαρχίῃ iunxit, ubi nollem cum vulgo φυλαρχίῃ scriptum.

τὰς φυλαὰς φέρεω] Victorius recte tribus creare. Dicitur ut ὕψους φέρεω, eaque formula de comitiis creandis magistratibus Platonem in sexto Legum usum annotat Camerarius.

Ad Caput V.

ἵνα μὲν] Respondet non ἵνα δι' sed μάλιστα δι'. De Naxiis Aristoteles in republica eorum apud Athenaeum 8, p. 348. refert initium seditionis haec addens: καὶ μεγίστη τὰ τε στάσις ἰγνίτο πρῶστατος τῶν Ναξίων Λυγδάμιδος, ὅς ἀπὸ ταύτης τῆς στρατηγίας τόλμανος αἰσφάτη τῆς πατρίδος.

2. ἔχει δι' καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν] Vulgatum ἄλλων correxit nescio quis in margine Ifingr. eamque scripturam probatam etiam a Conringio recepi. Deinceps vulgatum ἡ τῶν ἑστων μὲν in ἡκ ἑστων. Vetus Interpres non existentibus vertit.

ἰκίον — ἡρώτεροι πάλιν] Aretinus: *res novas moliri non cessant, quoad ipsi quoque honorentur* reliquis omisiss.

καὶ ἴσα μὲν — πολιτικώτερα] Vetus Interpres *Et in Thō quidem*, sed Thom. *sed in eo quidem* vertit: sequens ἀπὸ τελευτῆς reddidit remissa fuit. De Massilia haec dici recte monuit Giphanius. πολιτικώτερα Victorius et Lambinus *civiliores* vertit, Aretinus hunc totum locum usque ad μίτιβας omisit. Ramus: *atque hic quidem propius ad timocraticum genus accessit oligarchia*: Giphanius: *et alibi quidem oligarchia facta est politias affinior*. Ita etiam Camerarius. Tenemus igitur paulo plus notitiae de republica Massiliensium, quam antea, ubi vulgo obscurata pars hujus orationis alio trahebatur. Aristoteles in republica Massiliensium apud Athenaeum 13, p. 576. ubi narraverat Euxeno Phocaensi regis Nani filiam Pettam nuptum datam esse, addit: καὶ ἴσται γένος ἐν Μασσαλίᾳ ἀπὸ τῆ ἀνδραγαθίας μέχρι νῦν Πρωτιάδαι καλεῖται. Πρῶτος γὰρ ἰγνίτο υἱὸς Εὐξένου καὶ Ἀριστοξένου. Contra Plutarchus Solonis c. 2. ὅς καὶ ἐν Μασσαλίᾳ κτιστὴς Πρῶτος ὑπὸ Κελτῶν τῶν περὶ τὸν Πέδαρον ἀγαπηθείς. De republica ita Strabo 4, p. 11. Sieb: διοικῶνται ἀριστοκρατικῶς πάντων ἱνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακσίω καταστήσαντες συνδεῖν διὰ βίην ταῦτα ἰχύντων τὴν τιμὴν ἢ τιμῆχος καλεῖται· πεντικαῖδα δὲ εἰσι τῇ συνδεῖν προσιώτης· τῆτοις δὲ τὰ πρόχυρα διοικεῖν δίδονται· πάλιν δὲ τῶν πεντικαῖδα προκάθονται τρεῖς οἱ πλείστοι ἰσχύοντες· τῆτων δὲ εἰς τιμῆχος ἢ γίνονται μὴ τέκνα ἔχον μηδὲ διὰ τριγονίας ἐκ πολιτῶν γιγνομένους. Οἱ δὲ τόμοι ἰωνικοὶ· προκίονται δὲ δημοσίᾳ.

Postremam partem de triumviris male ad omnes senatores retulit Heeren in Histor. veterum rerumpublicarum p. 214. De aristocratia Massiliensium testatur etiam Cicero pro Flacco c. 26. *cujus ego civitatis disciplinam atque gravitatem non solum Graeciae sed haud scio an cunctis gentibus antepone- dam dicam: quae tam procul a Graecorum omnium regionibus disciplinis linguaque divisa — sic optimatum consilio gubernatur, ut omnes ejus instituta laudare facilius possint quam aemulari.* Noster infra 6, c. 7. τῇ δὲ μεταδου γίνεσθαι τῷ πληθει τῇ πολιτεύματι — ἡ καθάπερ ἐν Μαυραλίας, κείνῃ ποιη- μίαν τῶν ἀξίων τῶν ἐν τῇ πολιτεύματι καὶ τῶν ἱκανῶν. Aristotelis narrationem de prima Massiliae origine transtulit Justinus Trogus 43, 3. De Istro et Heraclea nihil aliunde innotuit nobis; nec Heraclea ex tam multis cognominibus urbibus quae sit intelligenda, constat.

3. Μισίβασις] totum hunc locum diversum legit et vertit Aretinus: *et ubi paucorum potentia seditione inter nobilitatem ipsam coorta, ex eo, quod pars eorum ab honoribus excluderetur, si quidem pater filium impediabat, et frater fratrem, nec nisi qui senior foret, honorabatur. Insurgens enim populus per illorum discordiam, ac ducem nactus ex ipsa nobilitate pervicit. Imbecillis enim adversa pars erat.* Vetus Interpres pro ἐπιλαβίματος reddidit *insurgens*, pro ἐπιδήμιος *ἐκείνῃ* invalescens obtinuit. De Cnidiorum oligarchia διαποτικῇ infra mentio reddit. De Cnido tacet historia, nisi quod Eudoxus Platonis discipulus patriam legibus ordinasse dicitur a Diogene 8, 86. Plutarcho et Theodoro.

4. ἐν Ἐρυθραῖς — τῶν βασιλίδων] Aretinus apud Erithrienses — *regiarum urbium.* Accentus vulgo prave positus βασιλίδων Aretinum decepit, uti monuit Camerarius. Vetus Interpres *reginarum* vertit. Sepulveda locum Strabonis 14, p. 939. laudavit, ubi narrat Codri regis Athenarum filium Androclum condidisse Ephesum et in pluribus Asiae urbibus regnasse, ejusque posteros βασιλεῖς vocatos fuisse. Qui an iidem sint, qui βασιλίδαι hic dicuntur, ipse dubitavit Sepulveda. Lambinus tamen vertit: *Et Erythris regis Androcli posteris oligarchiam obtinentibus.* Sed ecce Baton apud Sui-

dam in voce Πυθαγόρας Ἐφεσίους καταλύσας δι' ἐπιβλήῃ τῇ τῶν Βασιλῶν καλῶν (male editur καλῶν) ἀρχὴν ἀνέστη τι τύραννος πικρότατος. Sequuntur multa de ejus crudelitate in optimates; in extremo additur ἢ δι' πρὸ Κύρου τῆ Πέρσης, ὅς φησι Βάτων. De Androclo hoc et Ephesiorum seditione contra ejus liberos narrat Ephorus apud Stephanum Byzantium in voce Βίαια. Anonymus Suidae in voce Ἀείτωρ — refert Aristarchum Atheniensem, a cognatis evocatum Ephesum, μέγαρχον ἐξῆστας Ephesi exercuisse eo tempore, quo Harpagus Cyrum Cambyfis filium ad seditionem cum Persis concitasset. Apud Herodotum 8, 132. memoratur Ἡρόδοτος ὁ Βασιλίδην Chius, qui cum sodalibus Strattidi Chiorum tyranno infidiabatur. Res agitur tempore Xerxis. Videtur is Herodotus ex gente Βασιλίδων Chiorum fuisse. Certe Casaubonus ad Athenaeum p. 454. male hunc Aristotelis locum refert ad Cnopi tyrannidem, de qua Strabo l. c. et Hippias Erythraeus apud Athenaeum 6, p. 259. narrat.

καὶ ἐξ αὐτῶν] Vulgatum ἐξ αὐτῶν καὶ διὰ correxi. Sylburgius καὶ ἐξ αὐτῶν καὶ διὰ scribi voluit, quod Conringius improbavit, sed veram rationem non vidit. Victorius vertit *et suo vitio et propter concertationem assentantium ipsis*. Aretinus etiam longius aberravit: *mutantur etiam paucorum gubernationes ex se ipsis propter factiones ipsorum qui plus posse volunt: hoc autem dupliciter fit. Quandoque enim sibi asciscunt et conjungunt alios ex ipso numero paucorum* — in quadringentis Phrinio. Lambinus aperte nostram scripturam expressit vertens: *etiam ipsorum paucorum petentium culpa, cum propter contentionis studium populo blandiuntur atque assentantur*. Sed sensum obscuravit prava verbi δῆμαγωγία interpretatione. Ramus eandem sententiam reddere voluit, sed male posuit *popularem principum contentionibus*, et δῆμαγωγία vertit *popularitatem*.

Κακὰ καὶ — Φρύνιοι] Improbos homines memorant oratores et historici istius aevi plerique omnes. De Phrynico compara Thucydidem, de Charicle Xenophontem Hellenicorum 2, 3. et scriptores in annotatione laudatos. Vetus Interpretes qui circa Chariclea habitabant, ubi Thom. habuerunt.

ἡ πολιτεφύλακας] Supra 2, 6. ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν τὰ ἐπὶ λα
 ἰχέονται καθίστασθαι καὶ στρατηγὸς καὶ πολιτεφύλακας καὶ τὰς
 κυριωτάτας ἀρχὰς ὡς ἐπὶ αὐτῶν. Videntur igitur πολιτεφύλακας
 summam potestatem domi, ut στρατηγὸς belli, habuisse.

οἱ ἐπὶ λαίται] Aretinus *per cives*. igitur πολῖται scriptum
 legit: contra milites simpliciter Ramus et Giphanius, *mīnes*
levioris armaturae Lambinus, Victorius recte *g avis armaturae*
milites. Paulo inferius repetitur mentio oligarchiae Abydi,
 et ἐταιρεία ejus memorantur, in iisque ἡ Ἰφιάδου ἐταιρεία, cum
 adjunctione notitiae magistratus alicujus *μισθίου*, cui cum mi-
 litibus summa imperii per pacem tradebatur. Abydus colo-
 nia Milesiorum fuit.

μη ἐκ τῆ πολιτεύματος] ubi iudicia non sunt ex his qui
 rempublicam gubernant Aretinus. Sic et Victorius et ceteri
 interpretes. Sequentia περὶ τὰς κρίσεις male Aretinus vertit
 quo eorum suffragia promereantur, recte solus Giphanius *rem-*
publicam, ad iudicia transferunt.

6. ἀσέλγως] prodigaliter Aretinus, immoderate Victorius,
 intemperanter Lambinus et Giphanius, *patrimonia sua in li-*
bidines et voluptates effundunt Ramus, *luxuriose ac petulant*
Camerarius. De Hipparino, cujus filiam Aristomacheñ, so-
 rorem Dionis, in matrimonio duxerat Dionysius, tradit Plu-
 tarchus in Dione, de luxuria tamen hominis non memorans.

Ἀμφιπέλοι] Ad hanc eandem narrationem pertinere vi-
 detur locus supra cap. 2, l. 11. ubi tamen ἄπειρος memoran-
 tur Χαλκιδίον.

τῇ πράξει — πράξας] Casaubonus ad Polybium p. 185.
 ed. Gronovii refert ad Nicodromum, et recte monet πρᾶξι
 h. l. esse proditionem, uti apud Xenophontem et alibi. In-
 terpretes omnes Aristotelis hic errarunt. De historia com-
 parabis etiam Wesselingium ad Herodotum p. 479.

7. Ὅτι μὲν ἔν] Aretinus: *Hi homines consumunt patrimo-*
niis aut res novas commovent — itaque seditiones concitantur
aut ab ipsis aut ab illis, qui eorum facta non tolerant. Vetus
 Interpres scriptum Ὅτι μὲν ἔν εὐθὺς ἐπιχειρεῖσι κινήσει reperit et
 vertit *mox conantur movere aliquid*.

ἢ ἔτσι] Si sequena κλέπτοντας bene habes, (deleri enim voluit Lambinus assentiente Conringio,) ἔτσι sunt ipsi fures, et praecedens αὐτὸς refertur ad τοὺς ὀλιγαρχοῦντας seu participes oligarchiae. Victorius, tamen in annotatione posuit: aut hi ipsi fures inter se concertant. Ita vertit Lambinus, etiam et Ramus.

ἐντες πολλῶν] Lambinus τῶν πολλῶν conjecit, i. e. in multitudinem dominatum obtinent. Ramus: per multos jam annos dominantur. Neutram rationem probo, posteriorem omnium minime. Laudes Pharsalorum oligarchiae tributas confirmare videtur etiam id quod narrat Xenophon Hellenicorum 6, 1. Iasonem Pherarum tyrannum reliquas Thessaliae civitates partim vi alias dolo, facile in potestatem suam redegissee praeter Pharsalum, cujus de legato Polydamante ad Lacedaemonios misso ita narrat Xenophon l. c. ἔτος δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θερταλίᾳ πύδοκίμει καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει ἔτας ἰδοίκει καλὸς τι κάγαθός ἵσται, ὥτι καὶ στασιάζοντες οἱ Φαρσάλιοι παρκατιθῶντο αὐτῷ τῇ ἀκρόπολι καὶ τὰς προέδους ἐπὶ τρεῖς καὶ ἑκατὸν ἔτη, ὅσα ἐγγράφτε ἐν τοῖς νόμοις, εἰς τε τὰ ἱερὰ ἀναδίσκειν καὶ εἰς τὴν ἄλλην διοίκησην. Κακῶς μιντο ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων τῇ τε ἀκρῇ φυλάττοι διουζει αὐτοῖς καὶ τὰλλα διοικῶν ἐπιλοφίζετε κατ' ἱκανόν. Hunc Polydamantem Pharsalorum πολιτοφύλακα fuisse censabat Schlosser; sed dubitari potest, an πολιτοφύλακων dignitas fuerit instituta apud Pharsalios. Certe munus Polydamantia non perpetuum fuisse videtur, sed ab oligarchia inter se dissidentibus viro bono demandatum. Igitur malim equidem Polydamantem comparare cum ἄρχοντι μετρίῳ illo, quem memorat sectio 9.

8. ἔτσι, τῶν γερότων ὀλίγοι] Ex Heinsiana (cui anteivit Ramus) repetiit pravam distinctionem Conringiana et reliquae: ἔτσι τῶν γερότων, ὀλίγοι, quam tamen in annotatione Heinsius corrigi iusserat. Deinceps verba ἐπινοήματα ἔτας omisit Aretinus.

τῇ δὲ ἀρχῇ δυναστευτικῇ] Aretinus ob id quod erat potentium hic ordo: Victorius: delectu autem ipsorum, quo utuntur reguli: Lambinus et quia electio erat dynastiae propria: Ramus: quia dynastica erat ejusmodi creatio: Giphanius quia

creatio *dynastiae propria*, in annotatione turbulentam et factiosam sive *dynastiae accommodatam* interpretatus. Victorius in annotatione posuit *accommodatam potentiae paucorum*. Camerarius de loci obscuritate questus putat hanc ejus esse sententiam: *cum praesertim legerentur senatores potentum arbitrio, similiter ut apud Lacedaemonios*. Schlosserus *weil sie selbst die Wahl hatten*: et in annotatione monet, verba καὶ οἰκίαν — γιγνέσθαι non ad modum creandorum senatorum Lacedaemoniorum referri, qui diversus fuerit, sed ad numerum exiguum et perpetuitatem dignitatis. Quod falsum esse, apparet. Modum creandorum senatorum Lacedaemoniorum, apud quos summa potestas erat, supra Aristoteles παιδαριώδη vocavit, id est puerilem, eumque descripsit Plutarchus in Lycurgo. Legebantur illi a concione populi acclamando productis civibus. Praeterea nisi senes et virtute probatissimi cives non eligebantur. Electio igitur senatorum erat veluti summum de virtute civium iudicium. Quid igitur si δικαστηρικὴν vel δικαστικὴν scribamus, ut electio Elien- sium senatorum cum summo illo de virtute civium iudicio, quo Lacedaemonii senatores eligebantur, comparatur? Certe modum et rationem creandi spectari a philosopho tenendum puto. In modo vero δυναστηρικὴν nihil aliud fere esse et dici potest, nisi quod ex arbitrio et pro lubitu domini et dynastae sit, aut quod ad tuendam dominationem pertinet. Posterior interpretatio ducit nos ad electionem ab ipsis senatoribus factam; verum ita comparatio senatorum Lacedaemoniorum non est apta. Itaque priorem amplecti oportet, et statuere electionem a populo fuisse factam. De Eleorum vero statu reipublicae parum aut nihil scripta veterum tradunt, praeter unum Thucydidem 5, 47. ubi obiter memorantur in Eleorum δημοκρατία οἱ δημογενοί, καὶ οἱ τὰ τίλη ἔχοντες καὶ οἱ ἐπακόσιοι. Sed ad ipsum illud factum, quod Aristoteles commemorat, spectare videtur id, quod narrat obiter Plutarchus in Praeceptis Politicis p. 255. Hutten. καὶ βαλὼν τοὺς ἑπαχθῆ καὶ ὀλυμπερικὴν καλέσαντες, ὥστε Ἐφιάλτης Ἀθήνησι καὶ Φερμύρῳ παρ' Ἑλλήσις, δύναμει ἅμα καὶ δόξαν ἔσχον.

9. *στρατιώταις*] Recte Aretinus et Victorius *milite conducto*, vertunt. Timophanes Timoleonis frater fuit, de quo Diodorus 16, 65. Plutarchi Timoleon c. 4. De oligarchica forma reipublicae Corinthiae testatur Plutarchus Dionis c. 53. — Deinceps *οἱ δὲ ταῦτα διδίασι* scriptum vertit vetus Interpres.

ἄρχοντι μεσιδῶ] Noster Nicomach. 5, 5. *καὶ ζῆται δι-
καστὴν μέγας, καὶ καλεῖται ἱσίοι μεσιδῶς, ὡς, ἰὰν τῷ μέγῃ τύχῳσι,
τῷ δικαίῳ τυχεμένοι.* ubi libri quidam *μεσῶδους* habent.

τῷ περὶ Σάμοι] Male Victorius *Alevadae cum Sami re-*
gnarunt. Aretinus haec omisit. Lambinus *Alevadis Samiis*
principatum obtinentibus. Ramus in *Alevadarum qui Samiis*
imperant principatur. Giphanius in nomine Sami haesit, Ca-
merarius autem plane scripturam vitiosam pronunciavit.
Nec usquam Sami imperium Alevadae habuisse memoran-
tur. Sed videtur Aretinus nomen posuisse in exemplo viri,
qui Larissae imperium occupavit. Igitur Schlosserus *περὶ*
Ἰάσωνα conjicit, vel *περὶ Σίμων.* Simus hic Larissaeus Phi-
lippo Thessalos prodidisse dicitur a Demosthene pro Corona
p. 241. Alevadarum imperium, cum haec scriberet Philoso-
phus, non amplius valuisse, arguit ipsa oratio. Plato autem
initio Menonis eodem Socratis aeo valentes adhuc memo-
rat. Quid? quod Xenophon Hellenic. 6, 2, 7. de Iasone:
*πρεῖπτι δὲ καὶ τοῖς περιεκαῖς πᾶσι τὸν φόρον ὥσπερ ἐπὶ Σέφα τε-
ταγμένους ἢ φέρον.* Ubi *περιεκαῖ* videntur esse Penestae. Iason
tum Thessalorum dux fuerat electus, qui *ταγὸς* dicebatur. Sco-
pas ex alia quam Alevadarum familia Simonidis carminibus
fuit celebratus. Is igitur primum tributa *περιεκαῖ* ordinasse
videtur, quae descriptio etiamnum Iasonis aetate id est Olympiade 101. valuisse videtur. Equidem quaedam excidisse su-
spicor, et exemplum oligarchiae Samiorum fuisse ab Aristote-
le commemoratum. Καὶ addi voluit Vesseling. ad Hero-
dot. p. 691. Sed vide Addenda.

Ἰφιάδης] Demosthenes contra Aristocrat. p. 679. nomi-
nat *Ἰφιάδην* vidē Sestium, obsidem apud Charidemum. Sed
proprie huc pertinet locus Aeneae Tactici c. 25. *Ἰφιάδης τε*
Ἀβυδηνὸς κατὰ Ἑλλήσπορις καταλαμβανὼν Πάριον ἄλλα τε περὶ

τῶν ἀνάβασιν, νυκτὸς ἐπὶ τῇ τείχεϊ λάθρα παρεσκευάσαντο καὶ ἀμάξας πληρώσας φεγγαίων καὶ βύτων, παρτίπιμψι πρὸς τὸ τείχος, ἔθεν τῶν πυλῶν κελαισμίων, ὡς τῶν Περσιανῶν ἔσας τὰς ἀμάξας etcet. ubi h. l. comparavit Casaubonus.

10. περιεθίσθαι.] De verbo dictum supra ad Cap. 3. 4. circumvenire hic vertit vetus Interpres.

ἐλιγαρχία αὐτῶν.] Margo Isingr. ὄντων substituit, non in-
epte. Post nomen Διγαρχας Victoriana, Zuinger. cum Ca-
motiana δὲ insertum habent, quod omisit versio veteris In-
terpretis, Aretini et Victorii, Isingr., damnavit Sylburgius,
seclusit Ramus, Lambinus, Heinsius, Contringius. ἰππίας vo-
cari, qui ἰπποβέταις Euboeae dicuntur supra 4. 3. et apud
Herodotum 5. 77. putat Schlofferus. De Diagora et tempore
mutatae reipublicae Eretriensium aliunde non constat.

στασιαστικῶς.] Margo Isingr. στασιαστικῶς, quod ipse et-
iam praefero. Sequens nomen Εὔτιαιος scribit Camotiana
et Isingr. Verum Sepulveda et Victorius cum Codice Ca-
merarii nostram dedit. Enectionem nominat Aretinus.

Ἀρχία.] Aretinus Archini habet. Camerarius eumque se-
cutus Schlofferus putabat eundem esse, de quo multa Xeno-
phon Hellenic. 5. 4. ad quem aliorum scriptorum loca colle-
cta posui. Sed de adulterio et poena Archiae nil ibi tradi-
tum reperitur. Contra Perizonius huc retulit narrationem
Aeliani v. h. 11. 6. Συνέβη τινα μισθὸν ἀλῶναι ἐν Θισπιάδῃ,
ἵτα ἤγαγε διὰ τῆς ἀγορᾶς δειδιμένους ἀφείλονται ἢ αὐτοὶ οἱ ἱταί-
ροι· ἐξέφθη ἢ ἐτάσις καὶ εὐπίσις γινέσθαι φόβος πολλός. Is
praeterea nomen urbis in alterutro scriptore vitiosam esse
suspiciatur. Potest tamen fieri, ut Archias fuerit Thebanus,
Thespiis autem in adulterio deprehensus et punitus fuerit.
Equidem cum Perizonio quam Camerario sentire malim.

αὐτὰς — ἐν τῇ κύφῳ.] Comma post ἐχθροὶ fastidi, ver-
bum enim φλοισικῆν casum accusativum non assumit. Verba
vertit Aretinus: cervicem ejus anula ferreo includi fecerunt.
Victorius ut vincti fuerint in foro ad cyphonem: in annota-
tione tormenti genus interpretatus ex Aristophanis Pluto
versu 476. ἢ κύμικα καὶ κύφους; ἢ ἀρχήν; Sed ibidem
versu 606. abiros aliquis jubetur ἐς τὸν κύφον· ubi Scholia

et Suidas interpretantur ξύλον ἐπιτιθέμενοι εἰς τὰς τίμας τῶν καταδικῶν, ἵνα μὴ εὐχεται ἀνακύνει, lignum cervicibus damnatorum impositum. Suidas Aeliani locum posuit, ubi est: διδιδῶ ἐν κύβω πρὸς τῷ ἀρχίῳ ἡμεῶν τίμοι. Lambinus vertit: vincetus namellae astringeretur: Ramus ut deligarentur ad palum, Giphanius cum Sepulveda ut ad palum fuerint vincti.

11. ἐν τῇ πολιτείᾳ: — δυσχεραίνονται] Camotiana cum Aretino, δυσχεραίνονται dedit. ei ἐν τῇ πολιτείᾳ sunt, ut recte annotat Victorinus, principes et oligarchi ipsi, non isti, qui reguntur ab illis: eum secuti sunt interpretes omnes, ex quibus tamen, ineptissime vertit Giphanius. πολιτεία hic dicitur, quod est saepius πολιτεύμα.

καὶ λαμβανέσθης] Camotiana ἢ λαμβανέσθης. De censu aucto per annonae ubertatem compara locum infra c. 7, 6.

12. ἐνέμων δημοκρατίῳ] Aretinus ex institutis popularibus in ipsa propria. quasi ἐνέμων δημοκρατικῶν scriptum legisset. Victorinus in proprios et solutos. Lambinus fiunt rei publicae administrationes dominantes, hoc est, quae in arbitrio nutuque paucorum et populi vertuntur: Ramus: quae dominorum libidinibus opprimuntur. Giphanius: quae suo arbitratu omnia administrant.

Ad Caput VI.

ἐπὶ δακτῖ — ἐλιγαρχία ἵπαι] Vocabulum ἐλιγαρχία omitit Camotiana Isingr. Aretinus copulam καὶ omisit. Verum de toto hoc membro, Camerarius merito dubitavit, cujus sententiam, si vera sit scriptura, hanc esse suspicatur: cum eadem proposita esse videantur oligarchiae et aristarchiae, quod uterque status sit paucorum, nullo tamen modo eundem spectare finem utrosque, neque esse eorum consilia eadem, quod hi pauci ad sua commoda, illi optimates ad publicum bonum dirigant universa. Giphanius ita: Quod hic dicitur Aristocratiam videri esse Oligarchiam, quia modo fuerat loco commodiore expositum, ea re haec clausula mihi supervacanea videtur, etsi in omnibus editionibus, et

iam in veteri translatione reperitur. Equidem cum utroque viro docto sentio; igitur seclusi verba suspecta; vulgatum tamen ταῦτα in πάντα mutavi. Ramus Camerarii rationem secutus vertit: *in utraque enim rempublicam pauci gubernant, tametsi non ejusdem rei causa, qui quia in utraque reipublica pauci sunt, ideo videtur aristocratia oligarchia esse.*

πεφρονηματισμένων] Aretinus, aliter sentientium, vetus Interpres, *astutorum*, Victorius, et Lambinus, *magnum spiritus gerentium*, Ramus cum ampla de se et magnifica judicium spiritus altiores attulerint: Giphanius, *animo elatorum*. Camerarius optime *effertur animo in virtutis singulari opinione*. Deinceps ομοίων cum Casaubono, malebat Conringius. De Parthenijs, Tarenti conditoribus, ex Antiocho eadem tradit Strabo 6, p. 289. Sieb: aliunde et paulum diversa Justinus 3, 4. Pro verbis Τάραντες εἰκιστάς, vetus Interpres, reddidit *Tarentum inhabitare*.

2. τῶν βασιλίων] Praecipue tamen ab Agefilao, narrante cum Xenophonte in Hellenicis Plutarcho, in Lyfandro.

Κινάδων — Ἀγησιλάου] De Cinadone narrat Xenophon Hellen. 3, 3. Deinceps vulgatum, Ἀγησιλάου correxi, quod tamen Aretinus *per Agefilai tempora*, Victorius *regnante Agefilao* item ceteri interpretes vertunt. Vet. Interpres *sub Agefilao*. Vocem ἀνδρώδης Victorius *magno animo praeditus*, Lambinus *animo virili ac robusto*, Ramus *forti et excelso animo*, Giphanius *magni et alti animi*.

Εὐνομίας] Rem narrat copiose Pausanias 4, 18, 2. ubi de Tyrtaeo: καὶ τότε δίδωσι Τυρταῖος μὴ τὰ διάφορα. Ex Εὐνομίᾳ poemate fragmentum apud Plutarchum Lycurgi c. 6: de cerptum putat Schloffer.

Παυσανίας — Ἀγών] De Pausania historia nota; de Hannone compara Justinum 21, 4. et Plutarchum in Praecept. polit. p. 141. Hutt.

3. ἀρχὴ γὰρ] Aretinus cum Victorio *autem* vertit, et Victorius monet esse pro δὲ positum γὰρ. Ceterum in hoc loco duo vitia reperisse sibi videbatur Conringius; primum quidem in verbis ἐν αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ, ubi ἐν αὐταῖς scribendum censet. Sed apparebit statim vulgatam bene habere, si

cum Lambino interpreteris: cum politiae tum aristocratiae propterea, quod in ipsa reipublicae administratione jus negligatur ac migretur. Alterum vitium putat esse in verbis τὰ δίκαια παρὲκβασις: nihil enim sequi nisi de vitio commisso in missionem. At si pro δίκαια posueris ἴση, statim videbis locum medela non indigere. Nam τὰ δίκαια esse ἴσην τι, et praecipue aequalitate spectari, centies in his libris repetiit Philosophus; igitur hoc loco δίκαιον posuit pro ἴσην.

4. Διαφίρεσι γὰρ — τέτῳ] Giphanius ad h. l. ita: *Versiculus hic, propter verbum τέτῳ, quo quid significetur, non satis liquet, satis est obscurus. Praeterea vetus interpres. nisi codices sunt mendosi, legit ταῦτα. Ea quoque quae sequuntur, διὰ ταῦτ' ἴσην item non satis inter se connecti videntur, et item mox iterari διέπει ἀσφαλισταί. Esi igitur in verbis propter has causas obscuritas est, tamen sententia totius loci haec esse videtur, quae in his duobus capitibus sit posita etcet. Equidem nihil vitiosum esse censeo; sed τέτῳ intellige τῷ μίμικθαι πως τὰ δύο, de quibus antea; item illa διὰ τῆς interpretor διὰ τὸ μίμικθαι ἢ καλῶς ἢ κακῶς; deinde διέπει significat διὰ τὸ ἀποκλίνειν μᾶλλον πρὸς τὸ πλεῆθος; tum αἱ τοιαῦται εἰσι pro αἱ ἡτῶ μίμικθαι καὶ πρὸς τὸ πλεῆθος μᾶλλον ἀποκλίνειν πολιτείας, (quae et communi et proprio nomine πολιτείας vocantur) ἀσφαλισταί εἰσι. Denique illa κρείττω τὸ πλεῖον Giphanius interpretatur maior est tenuiorum multitudo in politis quam in Aristocratia. Tenuiores vocat τὸ πλεῖον, eo quod eorum semper maximus est numerus. Recte! Conringius haesit in particula γὰρ post διαφίρεσι posita; jam antea enim praecessisse γὰρ; nec quae sequuntur, priora illustrare. Verum in hoc nullum esse suspicioni locum bene monuit Schlosser, qui καὶ τέτῳ scribendum esse suspicatus est, propterea quia in ἀριστεκρατία praecipue ratio habeatur τῆς ἀρετῆς, quod contra fiat in oligarchia et democratia, ubi magis ad divitias aut ad libertatem omnia referantur. Hanc equidem opinionem approbare non dubito.*

5. ἔχον τὰ αὐτῶν] Victorius habere singulos quae sua sunt vertit, in annotatione interpretatus: patrimonium tuum contra impetus improborum: per quod sua cuique obtinere

licet Lambinus: cum enim suum cuique pro dignitate tribuitur et conservatur, id demum constans est Ramus, sua quemque retinere Giphanius. Equidem cum Ramo sentio, nec de securitate possessionis rei que familiaris sermonem esse puto.

6. *ἡς ἀρχαία πλῆθ' ἔστιν*] Victorius vertit: in minorem migravit et in plures curias: Aretinus: in minorem facta est mutatio et in plures gubernatores: Lambinus: res ad angustiorum et minorem deducta est, et ita ad plures magistratus: Ramus: cum maiore censu antea magistratus crearentur, res publica postea ad minorem censum et plures magistratus est traducta. Giphanius: cum a multo quidem censu crearentur magistratus, res publica ad minorem censum et plures magistratus est traducta. In annotatione Giphanius exemplum hoc ita retulit: cum principes omnia ad se bona pertraxissent, plebs autem bellis praeterea exhausta esset, praesidio — oppresso, exaequatis ita bonis et communicatis cum plebe, factum est, ut cum antea pauci ex maximis censibus ad magistratus admitterentur principes et divites, postea cum pluribus et plebe magistratus communicarentur. De quo exemplo amplius quaerendum. Haec Giphanius diverso plane ordine quam in Graecis sunt. Nemo praeterea de loci difficultate admonuit praeter Schlofferum, de quo postea. Sed postremam etiam partem hujus sectionis vitiosam et lacunosam arguit illud membrum *ἡς ἀρχαία* etcet. Nam particula *ἡς* cum antecedentibus non coit. donec agri parte cesserunt, qui plus aequo ejus habebant vertit Victorius. At populus bello exercitatus ac potentior effectus quam illorum custodes nobilitatem compulsi agros qui contra legem tenebantur dimittere Aretinus, qui vitium loci in crustavit mutata structura, ita ut suspectum illud *ἡς* non appareat. Lambinus: populus — potentior ac superior evasit, donec ii omnes qui plura possidebant, agris cesserunt: Ramus multo plura mutavit: At cum populus — potentior factus esset, tota regione qui majores opes haberent, expulsi. Giphanius donec hi agris discederent, qui majorem partem tenerent. Video egregium Heynium in Opusculis Acad. Vol. II. p. 148. totum hunc locum latinum posuisse tanquam exemplum politicae in oligarchiam.

mutatae: Nam quia magistratus deferbantur ex ampliore, et maiore censu, ad pauciores res deducta est et per plura magistratuum genera. Quia vero porro nobiles totius soli Thurini agros praeter legem occupaverant (facta enim ut diximus republica oligarchica facile illis erat opes majores consequi) populus in bello exercitatus praesidiis seu locis munitioribus est potiturus, donec illi omnes, qui plura possidebant, agris cesserant. Ex his manifestum esse putabat Thuriorum rempublicam tantum vitio factam esse oligarchiam, cum ab initio politia fuisset instituta. Quo vero modo paulatim in oligarchiam transierit, narrari ait paulo post ab Aristotele. Qua de re postea videbimus. In huius loci versione ab Heynio proposita multa discrepant a verbis graecis, ut facile agnoscas conatum ingenii satagentis obscuritatem loci dilucidare, sed nulla annotatio adjecta est, quae doceat rationem interpretationis. Denique Schlosserus locum ita vertit: *so fiel diese (Regierung) bloß wenigen in die Hände, und die Gewalt der Beamten wurde größer, — da wurde es dem Volke, das sich in dem Krieg geübt hatte, möglich, die Wachen zu überwältigen, und die übermächtigen Oligarchen mußten endlich das Land verlassen.* Intelligit is ad verbum *πείσσει* antecedens *ἵνα* vel *πολιτικα*, uti plerique etiam reliqui interpretes *πολιτικῶς* intelligunt; quod tamen fieri posse mihi non videtur; deinde *ἀρχαία πάλιν* ampliores, potentiores et diuturniores magistratus interpretatur; quod multo minus facere licet. Accedit etiam alia difficultas, quam miror a nemine annotatam. Scilicet non modo plura orationis membra apta inter se et connexa non sunt, lacunaeque vestigia manifesta habent, sed deest etiam priori membro et propositioni consecutio et apodosis. Medicinam vitii demonstrati certam nondum reperi. Suspicionibus igitur erit periclitandum! Primum illud molestum est in toto loco, quod obscurum est consilium scriptoris in exemplo apposito Thuriorum. Posuerat enim antea politiam et oligarchiam solere mutari *ἢ ἐπ' ἐπείτερον ἢ ἐν ἑκλήτῃ ἢ πολιτικῶς*, adjecta ratione, quod pars utraque civitatis, id est plebs et nobiles satagunt rempublicam pertrahere ad se; alterum membrum distinctionis est de

rebus publicis in statum contrarium mutatis, veluti cum oligarchia in popularem, politia in oligarchicum statum transit; utrique speciei hic ratio sua apponitur. Statim subjicitur exemplum Thuriorum his verbis συνίβη δὲ τὸ εἰρημίζον ἐς Θ. quae possunt referri ad quatuor membra προτάσεως illius; nec video, cur interpretes plerique ad postremum tantum membrum, in quo est politia, retulerint. Ex ipso igitur subjecto exemplo quaerere genus et formam reipublicae oportet, ad quam Thuriorum civitas fuerat instituta. Videamus nunc ipsa verba, ubi primum haeremus in his ἐς ἱλαττον μετίβη — πλείων. Nam cum ἀρχαὶ ἀπὸ πλείονος τμήματος aperte oligarchiam indicent, contrarium est in illis ἐς ἱλαττον — πλείων, quae censum minorem et magistratus plures sine dubio significant. Unde conjectura est facilis, pertinere hoc exemplum ad illustranda duo posteriora membra προτάσεως de forma rerumpublicarum in contrariam mutata. Verba igitur διὰ μὲν γὰρ τὸ — εἶναι τὰς ἀρχὰς causam habent non status ipsius illius, ubi τὸ τμήμα ἱλαττον, igitur τὰ ἀρχαῖα πλείων erant, sed mutationis factae in contrariam formam. Cum vero de oligarchia sint verba διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ π. τ. εἶναι τὰς ἀρχὰς, ut etiam illa in altero membro διὰ δὲ τὸ τὴν χώραν ἔχει τὴν γινώσκουσαν συγκυρῆσθαι, causam mutationis in contrarium factae repetere oportet ex protaseos membro tertio: ὡς ἀδικήματα γὰρ περισπῶσιν ἐς τὴν ἀντίθετον οἱ ἀπορρώτιζον. Hinc dialectica ratio nos recta satis via deduxit; superest in verborum structura difficultas, quocum sit copulandum verbum μετίβη. Quod si scripsisset Philosophus, ut initio posterioris exempli de iisdem Thuriis est, συνίβη δὲ τὸτο καὶ ἐπὶ τῆς Θερων πολιτείας, eodem fere modo hic συνίβη δὲ τὸ εἰρημίζον ἐπὶ τῆς Θερων πολιτείας, structura erat expedita et facilis. Repetere enim licebat vocem πολιτεία et conjungere cum verbo μετίβη, hoc sensu: *respublica transit ad minorem censum et ad plures magistratus, id est, respublica et magistratus cum pluribus, etiam qui minore essent censu, sunt communicata.*

Nunc alterius membri διὰ δὲ τὸ τὴν χώραν ἔχει — παρὰ τὸν νόμον si partem contrariam, ut in priore factum est, quaerimus, statim apparet reliquam partem loci a verbis inde

ἡ δὲ δῆμος esse vel lacunofam vel vitiofam. Res ipsa quidem, contraria et opposita membro illi orationis διὰ δὲ τὸ τὴν χά-
 ραῖ hand dubie indicatur verbis ἡς ἀφίσταν — ἔχοντες, quae
 significant optimates vi coactos cessisse agrorum parte illa,
 quam praeter jus et legem occupaverant. Verba tamen ipsa
 luxata sunt nec cum reliquis bene apta et connexa. Prae-
 terea modus et via verbis obscurata vitiosis vel lacunosis
 latet, qua plebs id fuerit consecuta, ut optimates decedere
 agris cogerentur. Rationis partes duas quasi per transennam
 video, usum et exercitationem bellicam, quae plebis vires
 auxerit; hoc enim significant ista ἡ δῆμος γυμνασθεὶς ἐν τῷ
 πολέμῳ; altera rationis pars inesse videtur in illis τῶν φε-
 ρῶν ἰγίνετο κρείττων, quae significare videntur *plebem validio-
 rem vel superiorem factam praesidio militari*, quod optima-
 tium imperium tuebatur, et oligarchiae argumentum mani-
 festum habet. Sed dubitari potest de modo, quo vel *vali-
 dior vel superior facta fuerit plebs praesidio militari*? Si po-
 steriorem versionem optaveris, (dicitur enim saepissime de
 victoribus) cogimur existimare, contentionem inter plebem
 et optimates tandem ad arma et pugnam devenisse, ex qua
 cum plebs superior discessisset, non destitit a consilio antea
 quam optimates agrorum parte praeter legem occupata ces-
 sissent. Nisi contentio armis decreta fuit, multo difficilius
 est excogitare modum et rationem, quo invito etiam prae-
 sidio militari, partes optimatum tuente, plebs optimatibus
 agrorum restitutionem extorserit. Verumtamen vim potius
 armorum adhibitam arguere videntur verba graeca omnia.
 Quo enim commemoratum dicemus usum bellicum plebis?
 Quo pertinent ista τῶν φερεῶν ἰγίνετο κρείττων ἡς et reliqua?
 Sententiam igitur loci non adeo difficile est ex verborum
 reliquiis consequi et divinare, sed vitiosa emendare, vel la-
 cunam interpolare equidem non possum. Acquiesco igitur
 in eo, quod demonstrasse mihi videor, statum Thuriorum
 reipublicae fuisse eo quidem tempore, de quo nunc loqui-
 tur Philosophus, aristocraticum, magis tamen vergentem ad
 oligarchiam, quod significant verba ἡ γὰρ πολιτεία ὀλιγαρχικωτέρα ἔστι; eamque deinde vi et viribus plebis bellico usu

auctis in statum popularem seu democratiam fuisse mutatam.

7. τοῖς γυναιμέσι] Camerarius eosdem putabat esse, qui et ὁμοιοι id est pares vocati fuerint et eximio nomine Spartiatae; quod equidem verum esse non puto. ὁμοιοι erant et dicebantur Spartiatae omnes, qui a prima inde educatione leges observaverant, patriaeque inservierant, ut ad Xenophontis Hellenica demonstratum est: γυναιμοι vel optimates divitiarum ratione plerumque dicuntur, praesertim in statu oligarchico.

κηδεύειν ὅτι θίλῃσι] Vulgatum θίλῃσι correxi, quod nisi repetito αὖ excusari non potest. Aretinus vertit: *et cui velit gratificandi*. Rectius Victorius *filiis in matrimonium dare cui-cunque visum fuerit ipsis*: optime Lambinus Ramus et Giphanius *affinitatem contrahere cum quocunque libuit*: Vetus Interpretes *irare de quocunque volunt*.

κηδεύειν] Male Aretinus *clientelas*. Dorida Locrensem in matrimonio duxerat Dionysius. Cf. Diodori 14, 44. ibique Wesselingii annotationem.

ὅτι αἰτίον] Aretinus: *idque inter causas mutationis minuta parvitas appellatur*: Deinceps Lambinus τὸ παρὰ μικρὸν malebat, uti supra dixerat Philosophus. Sequens πρόστασις Victorius *contemserint vel neglexerint*, Aretinus et Ramus *omitunt*, Lambinus *projiciunt ac deserunt*, Giphanius *neglexerint*. Plutarchus Praecept. politic. p. 184. τὰ μικρὰ τοῖς πολλοῖς προΐσθαι χαρίζομενοι ἐπὶ τῷ τοῖς μείζονσι ἐίστασθαι. Denique κέσμοι Aretinus *formam*, Lambinus *ordinem atque ornatum*, Giphanius *ordinem*, Ramus *statum* vertit.

8. ἐνὶ στρατηγίῃ] Victorius in Codice uno μὴ στρατηγίῃ scriptum reperit; quod probari non potest. *ne quis imperium militare, nisi intersuerint quinque anni, gereret neque ad eum magistratum eligeretur*.

τῷ φρεσὶ] Omisit Aretinus, nec video equidem, in reliqua historiae obscuritate, quo valuerit praesidii gratia, cum statim sequatur, potestatem eligendi στρατηγῶν fuisse penes populum. Sed potuerunt tamen respicere ad eorum operam

utilem futuram in consiliis suis exequendis et in potestate oligarchorum frangenda.

τὰς ἐν τοῖς πράγμασι] qui regebant rempublicam interpretatur Victorinus, qui rebus gerendis erant praepositi Lambinus, qui domi rem gererent Ramus, qui rempublicam administrarent Giphanius. Xenophonti Hellenic. I, 6, 13. sunt οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες. Sed plane ita Thucydides de Mitylenaeis 3, 28. οἱ ἐν τοῖς πράγμασι, ubi bene reddunt qui rei publicae praeerant.

εὐμβολοι] magistratus qui praeerat suffragiis Aretinus, comitiis magistratus praefecti Ramus. νομοφύλακας apud Ciceronem de Legibus 3, 20. comparabat Heyne Opuscul. II, p. 151.

δυναστείαν] domiratum paucorum seu oligarchiam interpretatur Giphanius cum Victorio; reliqui interpretes repetierunt vocabulum graecum. Heyne (Opuscul. II, p. 148) putabat, narrari nunc modum, quo Thuriorum respublica mutata fuerit in oligarchiam istam, de qua narrationem superiore sect. 6. interpretatur. Qua de re ibi fuit disputatum. Equidem hoc in loco nec politiam nec democratiam agnoscere possum, quanquam videam, virum egregium, mihiq; ob innumera in me beneficia venerandum, haec posuisse p. 149. Ceterum in Thuriorum republica populi jus et partes fuisse ex eo ipso Aristotelis loco (hoc nostro) intelligitur; nam suffragiis ille suis magistratus creasse, militares etiam leges vel magistratu renitente abrogasse narratur. Aristoteles exemplum Thuriorum apposuit propositioni de mutato statu aristocratico; quem fuisse reipublicae Thuriorum, sed vergentem ad oligarchiam, supra vidimus. Ibidem mentio fit praesidii militaris, quo superato plebs bello exercitata optimates coegit agros praeter legem occupatos restituere; quo factum est, ut plures cives rempublicam etiam minore censu capessere possent. Incertum tamen est, an plane respublica democratica tunc facta fuerit, quanquam id ex propositione Aristotelis consequi debere videatur. Tum vero narratio Diodori 12, 11. de populari statu Thuriorum referenda est ad illud tempus, de quo loquitur ibi Aristoteles.

De statu Thuriarum aristocratico iterum nunc commemorat Philosophus; ejusdem praesidii militaris facit mentionem, cujus duces fuisse a populo electos nunc demum addit. Adolescentes, qui consilium audax ceperant, dicuntur *πολιμικοί* et consili plebis suffragio; quare suspicari licet, fuisse eos plebejos, et narrationem pertinere ad idem tempus, quo supra plebs usu bellico exercitata dicitur superior facta esse praesidio bellico, et optimates ad restituendos agros injuste occupatos redeigisse. Quae conjectura nisi fallit, *δυναστίας* oportet h. l. de statu populari interpretari, in quo primas partes egerunt auctores mutationis, id est illi adolescentes audaces et bellicosi. Verum, si consideres ea, quae tradit Aristoteles capitis sequentis sect. 4. et quae ibi annotantur de voce *δυναστες*, potior videbitur sententia, aristocratiam vel politiam mutatam fuisse in oligarchiam adstrictiorem, et in dominatum paucorum illorum adolescentium transisse. Ultra progredi conjecturis non lubet, nec tutum est. Schlofferi vero argumentationes ad h. l. excutere non vacat; pleraequae omnes falsa nituntur interpretatione.

9. *ὅτι δὲ ἔξωθεν*] Lambinus brevitatem Aristotelis ita supplevit *ἔξωθεν. ἐξ αὐτῶν μὲν διὰ στάσις, ἔξωθεν δὲ, ὅταν*. quam rationem in versione secutus est. Verba *ἐπὶ Ἀθηναίων κ. Α.* male vertit Aretinus *contigit Atheniensibus et Lacedaemoniis*.

Ad Caput VII.

ὅτι εἴπω] Haec omisit Camotiana, *ὥς* Iningr. *si sciamus* — *scimus* vertit Aretinus, quasi *εἴπω ἔχομεν* scriptum legisset.

ὥς πω ἄλλοι] Dicitur apud Atticos saepius *εἴπω ἄλλοι*. Deinceps verba *λαοθάσι γὰρ* — *γινόμεναι* omisit Aretinus, qui *μετάβαναι* vertit *corruptio*; unde Camerarius suspicabatur in ejus libro fuisse scriptum *ἢ ἐξαπῶτα* vel *ἢ πλάση*. Camotiana habet *λαοθάσι γὰρ ἢ δαπάνη*. et Victorius in versione habet *fallit enim sumtus*, in annotatione vero posuit *migratio a legibus*. Vetūs Interpres *praevaricatio* (Verforis

exemplum *principio*) dedit et pro *μετάβασις* *seditio*. Equidem orationem concinniores fore puto, si scribamus ὅτι γὰρ τὰς ἀρίτας, — ἔτω λαμβάνει ἡ μετάβασις διὰ τ. etcet. Potest tamen etiam vulgata ferri. Quid *μετάβασις* discrepet a *παρεκβάσει*, facile apparet; haec enim est partium singularum innovatio, illa totius mutatio. Giphanius inepte utrumque vocabulum *detrimentum* interpretatur.

2. ὅτις ἐ] Lambinus *ὅτις* malebat, quod ipse etiam praefero vulgatae scripturae.

καὶ πάντα] Camotiana *πάντων*, quod ferri non potest; quanquam Camerarius, si scribatur *εἰ ἰκάνη μικρὸν καὶ πάντων*, fieri orationem concinniores, putaverit. Is nimirum Camotianae lectionem tantum norat, rectam scripturam Victorianae et Isingr. ignorabat. Exemplum pertinet ad *acerum* vel *seritem* dictum, sophisticum interrogationis genus.

πρὸς τὸ πλῆθος *συγκυμνίσις*] Aretinus: *quae finguntur quodammodo et adumbrantur ad populum*; Victorinus: *quae tegendi pravam suam consilium gratia adversus populum ab inimicis excogitata sunt*. Ramus *sophismatis ad circumveniendum populum confictis et excogitatis*; Lambinus *quae captiose et callide ad multitudinem fallendam comparantur*; Giphanius *quae capiendi causa adversus plebem sunt instituta*. Quae ratio mihi unice vera videtur; quoniam deinceps *πολιτικὰ εὐφίσματα* dicuntur; igitur non sunt proprie demagogorum fraudes, uti putabat Camerarius, quas ait supra esse demonstratas, nimirum in causis mutationum et conversionum publicae rei. Victorius improbata hac ipsa interpretatione censabat intelligi eum locum, qui est in libro quarto, ubi demonstratur, quibus potissimum in rebus hi exerceant suam malitiam, significaturque ipsas numero quinque esse. Recte etiam Giphanius monuit respicere Aristotelem ad locum libri 4, 13. ubi est: ἵτι ὅσα *πρεφάρσις* χάνει ἐν ταῖς πολιτικαῖς *σεφίζονται* πρὸς τὸν δῆμον πᾶντι τὸν ἀρεθμὸν.

3. Ἔστι δὲ ὁρᾶν] Lambinus cum Isingr. Sylburgiana, veteri Interprete et Giphanio *Ἔστι* praeferebant; ille vertit: *Praeterea intelligendum est: hic praeterea videndum*.

τὴς μὲν μὴ μετιχούσας τῇ] Expectabat lector τοῖς μὲν μὴ μετιχούσας referendā ad antecessens διὰ τὸ εὖ χρῆσθαι. Sed copulavit accusativum cum sequentibus τῇ μὴ ἀδικίῃ. Igitur comma post μετιχούσας vulgo positum sustuli.

ἡγεμονίας] qui ceterorum duces esse possent in discordiis Victorius, praestantiores ipsorum Aretinus, qui sunt ad principatum apti Lambinus, qui principatu digni sunt Ramus, principes eorum Giphanius.

πρὸς αὐτὰς δὲ — ἐμοίαν] Hoc est alterum membrum orationis respondens illi priori, quod incipit τὴς μὲν μὴ μετιχούσας. Deinceps ἐμοίαν Camerarius interpretatur pares dignitate, id est in sua civitate nobiles et principes viros.

4. δυναστίας — δυναστεῖς] Victorius dynastias — potentes vertit, Aretinus potentias — potentes. Lambinus, Ramus et Giphanius vocabulum graecum tenuerunt. Sunt quos Xenophou Hellenic. 4, 4. 5. vocat τὴς ἐν δυνάμει ὄντας. Idem Cyrop. 3, 1, 16. jungit ἀνδρείῳ, ἐπικρατοῦ, πλεονεξίᾳ, δυναστεῖ ἐν πόλει de privatis loquens. Iterum Hellenic. 7, 1, 42. ἐδυναστεύει ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὥστε μὴ φυγαδεύσας τὰς κρατίστους μάντις πολυτίμους μεταστῆναι. i. e. auctoritate sua perficit Epaminondas. Cf. Wesseling. ad Diodorum p. 599. Denique ex illo postremo membro ἢ οἱ τὰς μεγίστας ἔχοντες — ἀρχαὶ appareret, ut puto, δυναστίας supra sect. 8. Capitis 6. non esse de democratia interpretandam, sed potius de oligarchia adstrictiore.

5. διὰ χειρὸς ἔχουσι μᾶλλον] magis reipublicas prospiciunt Victorius vertit, vigilantius intendunt ad reipublicas custodiam Aretinus, accuratius ambabus ut ita dicam manibus atque adeo mordicus retinent statum reipublicae Lambinus, diligentius vigilantiusque custodiunt Ramus, magis tractant Giphanius omnium pessime, majore cum diligentia administrando omnia, rempublicam gerunt accuratius Camerarius. Comparat H. Stephanus in Thef. Gr. L. locum Thucydidis 2, c. 13. τὰ τε τῶν συμμάχων διὰ χειρὸς ἔχουσιν. quod Scholia interpretantur recte δι' ἐπιμελείας ἔχουσιν. Plutarchi Praec. Polit. p. 173. H. καὶ τῆτο χερὶ διατεμέντοις ἔχουσιν τὰ δημόσια διὰ χειρὸς. Hinc verbum διαχειρίζου ductum est. Simile illud Cicero-

nis ad Diverf. I, 10. inimicum meum sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fovebant, sic me praefente osculabantur.

καταλύουσιν] remittant Victorius, dissolvant cum Aretino Lambinus, non deserant custodiam Giphanius. Dicitur ut καταλύειν ἀσκησιν, τέχνην, latine desinere artem. Aristophanes κατακαίμειζεν τὴν φυλακὴν dixit.

παρελθόντων] Victorius antequam corripiat etiam hos (contentio); Aretinus et qui extra contentiones sunt, eos antecapere: Lambinus priusquam in contentionem incidunt. Ramus cavendum est ne reliqui cives sese ad eorum contentiones aggregent. Giphanius recte: antequam et ipsos implicant.

6. πρὸς τὸ παρελθόν κατὰ τῶν χρόνων] Aretinus ac praesens tempus ad praeteritum conferre. Nam in quibusdam civitatibus census agitur annuatim. Vetus versio testante Victorio omisit verba κατὰ τῶν χρόνων. Lambinus similiter omisit cum Giphanio: Ramus communis ac praesentis census amplitudinem cum praeterito censu comparare, fere ut Aretinus, quasi scriptum legisset τὸ πλεονεξῆς κατὰ τῶν χρόνων πρὸς τὸ παρελθόντα. Equidem verba supervacanea secludere cum Ramo, Heinsio, Conringio et aliis malueram, et deinceps auctore Lambino et assentiente Ramo et Conringio verba κατὰ τῶν χρόνων bis ponere, antequam inspexissem ipse veterem Interpretem, ubi laetabundus vidi, verba κατὰ τῶν χρόνων hic omissa, statim deinde post κατὰ τῶν χρόνων inserta recte legi, ut in Sepulvedae versione. Quare non dubitavi verba tria transponere. Ceterum Giphanius comparavit locum Xenophontis de Republica Atheniensium 3. sect. 5. ubi αἱ τάξεις τῆ πόλεως, tributi descriptio et ordinatio quinto quoque anno facta dicitur ab Atheniensibus. Pertinebat illa descriptio ad socios insulares imperii Atheniensium vi subjectos.

πολλαπλασίαισι] Debet esse a verbo πολλαπλασιάζω, quod in Platonis Republ. 7. c. 8. exiat. Solenniores sunt formae πολλαπλασιάζω, et πολλαπλασιασμοί vel πολλαπλασίαισι. In Platonis quidem Reip. libro 9. p. 272. pro πολλαπλασίαισι liber Paris. dat. πολλαπλασιάζει.

6. *ἐπικρίας δι' ἐνδοξίας*] Vetus interpres *τιμῆματος* scriptum reperit et *honorabilitatis* vertit. Sepulveda *ἐνδοξίας* ut superfluum damnavit; verum abesse non posse, nisi *ἐπικρίας* in *ἐνδοξίας* mutare malueris, facile iudicabit lector comparato loco supra 5. f. 11. *πολλάκις τὸ ταχθεὶ πρῶτον τμήμα πρὸς τὰς παρόντας καιρὸς ὥστε μετρίχιν — ἐνδοξίας γυγιμένης δι' εἰρήνῃ ἢ δι' ἄλλῃ τινὰ εὐτυχίαν, συμβαίνει πολλαπλασίῳ γηγισθαι τιμῆματος ἀξίας τὰς αὐτὰς κτήσεις.* Parit enim ubertas annonae pecuniae et divitiarum copiam *ἐπικρίας ἐνδοξίας*, itaque pretia possessionum et agrorum, quibus census aestimatur, augentur.

7. *ἐκρίνας*] Si facultates privatorum valde creverint, censusque primam descriptionem excefferint. Ita recte Victorius. *καὶ μεταρχία*] Omisit cum Camotiana Aretinus vetus Interpres et Sepulveda. Deinceps *μακρὰς καὶ πολυχρ.* eadem Camot. habet.

βραχυχρόνους καὶ] Sic vulgatum *ταχὺ* cum Lambino et Ramo correxi. Jam ante Sepulveda vertit: *quam ad breve tempus magnos.* Vestigium veri latet in versione vetere, ubi est *quam breviter magnos.*

8. *καὶ μάλιστα μὲν*] Aretinus *maximo vero.* Camotiana nempe *καὶ* omittit. Sequens *παράστασις* vetus Interpres vertit: *sequestres facere stationes* ipforum ubi Thom. *sequestratas* habet: Aretinus *clientelas* vertit, quasi *παραστάσις* scriptum legisset; Victorius *amandationes longiores extra fines*, Lambinus *eos peregrinari iussos e civitate summovere*: Ramus *procul ab urbe summovendus et relegendus erit*: Giphanius *facere ut ipsi urbe discedant.* Heinsius similiter *exilium aut relegationem* posuit, Camerarius ait *παράστασις* hoc loco praesentis animi vehementiam significare, ejusque metu censere Aristotelem liberandam civitatem ablegando nimium potentes et opulentos: ita Polybio dici *παρὰστασιον διαδοῖν* ferociam libro 2. Vel *παράστασις* nunc quoque praesentium observationes velle removeri, sicut usurpari hoc nomen supra libro 1. dixerat. Ad librum 1. Camerarius p. 65. de hoc loco ita censuit: *in quinto autem libro potentiores ablegandos, ut honesto nomine absint, et illam observationem prae-*

sentium in peregrinationem convertendam esse confet. Budaeum is ibi sequi dubitavit, qui exilium interpretatus erat ex Hesychio, qui Παράσταις, φυγή, καὶ τὸ φυγαδιῦσαι παρὰστῆσθαι. ad quem locum laudant interpretes Spanhemium ad Juliani p. 139. Equidem cum Camerario sentio et ablegationem aliquam honesto nomine factam vel ad exercitum et bellum gerendum vel ad legationem obeundam intelligi cenfeo. Παρὰστῆσθαι enim est aliquem semovere vel amandare vel ad munus aliquod obeundum vel in exilium mittendo. Additum enim vocabulum ἀποδημητικῶς relegationis suspensionem omnem excludit.

ἰκασμῶν] Aretinus elegantius: *qui sit quasi in specula velut ad mores civium intuendos.* Talem instituit Solon Areopagiticum senatum Athenis.

τὸ εὖμεν] Aretinus *et si quid excellat elatumque sit in civitate, per partes observare.* Victorius *cujus res valde secundae sunt partem.* Lambinus *partem civitatis prosperitate vitae et fortuna secunda exultantem et ferocientem vicissim cavere: Ramus si qua pars in civitate secundis rebus insoleseat, studiose consideranda et observanda est.* Giphanius *parti, quae praeter caeteras floreat, adhibenda est cautio.* Vide Addenda.

τάτ' ἄκος] Aretinus *cujus remedium est.* Victorius item et Ramus addito mali, et Lambinus addito primum, Giphanius *cujus rei medicina.* Supra fuit ἄκος τῇ μὲν γίγνεται similiter. Euripides Helenae 1061. σωτηρίας δὲ τῇτ' ἔχου τὸ τῷ ἄκος; Est igitur ἄκος etiam remedium, quod adhibetur ad imminens malum et periculum cavendum vel avertendum.

ὅς, ἰὼν εἰσέρχεται] Vetus Interpres ὅστις scriptum vertit *quare si putant.*

10. ἰδὲχοιτο γὰρ αὖ] Haec signo parentheseos addito seclusi Lambino praecedente; ceteri haec verba cum sequentibus male copularunt. Sequens ἀμφότεροι erunt fortasse qui in ἀμφότεροι mutatum velint. Interim post βέλονται apposui comma. Postea ἴσται Aretinus vertit *accidit.*

11. Τῇ μὲν δὲ — παρὰδου] Intellige ὅτινα τῇ. Aretinus vertit: *editio fiat a civibus omnibus pecuniarum suarum.* Igitur scriptum παρὰ πάντων τῷ πολιτῶν legit.

ἀντίγραφα] Fuit is, qui ἀντίγραφα perscribebat, ἀντιγραφὸς dictus, teste Polluce. Victorius apposuit locum Ciceronis pro Flacco c. 19. de Temno Asiae: *Cum civitate mihi res est acerrima et conscientissima litterarum, in qua numus commoveri nullus potest sine quinque praetoribus, tribus quaestoribus, quatuor mensariis, qui apud illos a populo creantur.*

καὶ λόχος] Tribus descripta erat in λόχος et φραγείας; saepius tamen in scriptoribus Atticis λόχος fit mentio, ubi de militia et delectu militari sermo est. φύλακες enim nomina civium, qui militare aetatem habebant, in tabulis perscripta habebat et descripta per λόχος et φραγείας. Hinc in Iliadicis graecis fit mentio φυλῶν vel λόχων et λεχαγῶν, ubi pugna aliqua describitur.

καὶ μὴ μέντοι] Vulgo deerat καὶ, quod ex versione Aretini et Victorii inserui. Lambinus malebat μὴ μέντοι τῷ.

λαϊθάσι γιγνόμενοι] Haec ita explicat Giphanius: Quod Athenis usitatum fuit, ubi ad sustinenda munera publica cives bona sua inter se permutare cogebantur etiam inviti. (Haec ἀντιδοσι dicebatur.) Atque ita saepe accidebat, ut ditissimus a tenuiore ad permutationem provocatus cogeretur vel munus tenuiori impositum suscipere, vel sua illi bona tradere. Et haec est occulta bonorum dividendorum et aequandorum ratio, de qua hic Aristoteles.

καλοῦσι λαιτεργεῖν] Camot. Isingr. addunt λαϊθάσι, quod nec vetus Interpres, nec Aretinus nec Victorius agnoscit. Lambinus e veteri libro ἀναγκάζειν inseri et καλοῦσι scribi voluit, itaque vertit: iis, qui locupletium copias et opes imminuere ac decurtare volunt, eos cogere, ut muneribus publicis fungantur. Sententia plane contraria! Damnavit verbum λαϊθάσι etiam Camerarius et Sepulveda. Λαμπάδαρχία est, si quis sumtus facit in ludum vel de curfionem cum lampadibus, quam ipsam Attici λαμπάδα dicere solent. Judicium Aristotelis de sumtibus in ejusmodi munera publica factis extat apud Ciceronem de Officiis 2, 16, 6. ubi miror fuisse, qui Aristonis nomen substituere vellent.

12. ἢ εἴ ποτ' αὐτῶν] si quis divitum eos contumelia affecerit, major poena est constituenda, quam si ipsi inter se idem

fecissent Aretinus. Victorious si quis — hujuscemodi tenues homines contumelia vexarit, in hos majores poenas statutas esse, quam si quempiam ordinis ipsorum. Is scilicet secutus est distinctionem vulgarem sed pravam τῶν εὐπείρων, εἰς τὰς μείζω quam latine scribentes non senserunt viri docti; graece enim non dicitur ἐπιτίμια εἰς τὰς ἐπὶ, sed τὰς. Igitur comma post τὰς poni; dicitur enim ὑβρίζειν εἰς τινα. Lambinus si quis e numero locupletium eos contumeliose laedat, graviores in illos poenae debent esse constitutae, quam si quis ex egentibus alterum egentem contumelia afficiat. Postremo in membro is plane a vero aberravit! Nec melius Giphanius si quis contumeliose insolēscat, in hos majores poenae esse debent, quam si illorum ipsorum. Ad postrema verba εἴ τι τῶν supplendum cenfeo εἰς τινα ὑβρίζη.

δέον — γένος] Prius vocabulum ad alienos, alterum ad cognatos et agnatos pertinet. Supra 2, c. 7. reprehendit Aristoteles Lyncrgum, quoniam testamento alienis donare patrimonium non vetuerat.

13. πρεσβεῖαν] vel pares vel majores etiam partes recte Ramus vertit, aut pares aut potiores partes tribuere Giphanius. οἱ ἐκ τῆς πολιτείας sunt, qui alibi οἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ dicuntur et οἱ κύριοι τῆς πολιτείας, ut hic ἀρχαὶ dicuntur κύριοι τῆς πολιτείας, in quibus jus auctoritasque reipublicae consistit Aretino.

14. καὶ ποιῆσθαι τὴν αἰρίαν] Hanc scripturam Camotianae cum Aretino et Casaubono vulgatae διαίρειν praetuli, quoniam statim eadem dictio redit, ubi tamen Aretinus aliter scriptum legisse videtur; vertit enim *cujus facienda sit electio*.

ἀντεκατήγους δὲ] Haec vulgo desunt, sed in Camotiana est ἀντεκατήγους δὲ. in Isingr. καὶ στεκατηγούς δὲ, unde Sylburgius efficiebat nostram scripturam; alteram probavit Camerarius. Omisit etiam Semulveda.

15. μετέχουσι, τῆς δ' ἐπιστάτης] Ad verbum μετέχουσι intellege πάντες. Deinceps τὰ πάντα habet Camotiana.

ἡ δ' ἐπιστάμη κοινὴ πᾶσιν] scientia hujus Aretino. Haec scientia est illa δύναμις τῶν ἰσχυοῦ τῆς ἀρχῆς, annotante Camerario.

καὶ φιλία] Ita et Camotiana; deterius φιλίας ex Πίγγυ. Sylburgiana susceperunt Ramus, Heinsius et Conringius. Deinceps συμφίροντα κατὰ δὴν vulgatum ex Camotiana correxī probante Conringio.

ὑπακούουσιν] suis utilitatibus non serviunt Victorius, sibi ipsis non obtemperant Aretinus, suae rationi suoque iudicio non obtemperant Ramus, ne sibi ipsi quidem serviunt Giphanius. Sequens ἵνα posui pro vulgato ἵαίαις, quod ferri non poterat.

16. μέγιστοι στοιχεῖοι] Camerarius cum Victorio ex Ifocrate ad Nicoclem comparavit locum: ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρησιῆς πολιτείας ἵστίαι. Deinceps δὲ δὴ λαμβάνει scriptum vetus Interpres reddidit quod utique latet.

17. ἀποβαλεῖ] Camotiana ἀπεβάλλει. Deinceps verbum ποιήσει vulgo alieno loco intrusum post εἶνα retraxi, admonente etiam versione Victorii, Lambini, Giphanii. Eadem comparatione utitur Rhetoric. I. 4: ὥστε καὶ ἡ γυνήτης καὶ ἡ σιμότης ἢ μόνον ἀνέμωνα ἔρχεται εἰς τὸ μέσον, ἀλλὰ καὶ σφίδρα γυνὴ γιγνώσκουσα ἡ σιμὰ ἤτω διατίθεται τὴν εἶνα, ὥστε μὴδὲ μυκτῆρα δοκῆν εἶναι.

συμβαίνει δὲ] Post longiorem parenthesis recte δὲ ponitur, quanquam Aretinus δὲ reddiderit. Sequens ἄλλας seclusi, admonente Victorio, et omisit Giphanius. Conringii παρὰ ταύτας πολιτείας multo minus ferri potest.

18. ἵστίαι ὥς ἔχουσιν ἰκανῶς] Vulgatum ἵστίαι, ὥς ἔχουσιν cum Sylburgio correxī: et vetus Interpres est ut habere sufficienter. Victorius vertit fieri potest ut belle se habeat. Aretinus sufficienter sese habere contingit.

τῶν δημοτικῶν] Ita recte Victorius cum Aretino; quaedam Edd. antiquae habent τῶν δημοτικῶν, quod Camerarius in τὸ δημοτικόν mutatum voluit.

φθείροντες τοῖς νόμοις] Ante Victorium erat τὰς — νόμους, quod ille ex Codd. et veterē versione correxit. Aretinus dissolventes leges vertit, Camerarius nimis intendendo legum constitutionem corrumpunt illas et simul ipsam reipublicae formam pervertunt. Lambinus χαίροντες τοῖς νόμοις maluit et vertit legibus ad praestantiam et exsuperantiam accommodatis delectantur. Ramus qui de excellentia leges evertunt.

Giphanius Victorium sequitur. Equidem ἐπιτίθειν vel simile verbum malim.

19. ὅπως τὸ πλῆθος] Aretinus: *ut multitudinem dominam legum efficiant: ob id enim faciunt semper civitatem opulentis repugnantem.* Scriptum igitur legit: ὅπως τὸ πλῆθος κύριοι τῶν νόμων ποιῶσι· διὸ γὰρ ποιῶσι αἱ τὰς πόλιν μαχομένης τοῖς ἐνέροις. Ceterum brevitatis causa Aristoteles omisit alterius membri enarrationem, quoniam facile ex contrario democratiae exemplo intelligetur, quomodo peccetur in oligarchiis. Itaque non opus est Lambini supplemento: ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις, οἱ ὀλιγαρχικοί. Recte etiam monuit Couringius, haec ad integrandam sententiam totam non sufficere, sed pluribus verbis opus fuisse. Quae quidem omnia cum ex contrario democratiae exemplo facile a lectore attento intelligantur et assumantur, Aristoteles iis omissis praeceptum tamen ad utrumque exemplum accommodavit. Quare nec Conringii supplemento opus est in his δεκτὴν λόγῳ ὑπὲρ (τῶν addidi de meo) ἐνέρον, nbi adjungi voluit τὰς δημοτικάς, ut respondeat sequenti τὰς ὀλιγαρχικάς. Equidem hoc ipsum ὀλιγαρχικὰς referendum cenfeo ad membri prioris vocabulum οἱ δημογῶγοι, uti verba ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις respondent illis ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις.

ὅτι ἂν ἔχω κακὸν] Aretinus *et consilio annitatur ut male habeat*: quasi scriptum legisset ὅπως ἔχω κακῶς. Sequens ὑποκρίνεσθαι Victorius, Aretinus et ceteri omnes interpretes *simulare et fingere* interpretantur. Haud scio an rectius interpretemur *verbis et factis prae se ferro et ostendere.* Quamquam etiam infra est de regio imperio: τὰ δ' ἄλλα τὰ μὲν ποιῶν τὰ δὲ δεκτὴν, ὑποκρίνομενοι τὸ βασιλικὸν καλῶς.

21. γυμνασμίῃσι καὶ πεπονηκότῃσι] *exercitati et laboribus firmati* Victorio, *gymnasiis laboribusque exercentur* Aretino, *exercitati laboribusque assuefacti* Lambino, *gravibus et duris laboribus exercentur* Ramo: Giphanius *exercentur et excoluntur*, et in annotatione male ponit haec duo verba idem valere et posita esse ἐκ παραλλήλου; quod minime est verum. Verum sensum reddidit Aretini versio.

22. καὶ σὺ ὁ χεῖζων] *et ad quod gliscit Aretinus, et ad quod libido fert Victorius, et quo libido trahit Lambinus, ad quod vult, fertur Ramus, suo commodo et libidini convenienter Giphanius: Locum Euripidis in fabulis editis reperiri negabat Victorius; contra Camerarius ad h. l. ita: vel σὺ ὁ χεῖζω, secundum veteris exempli quamvis inemendatam scripturam. Vel intelligendum est ἰστέ, ut sit, σὺ ὁ χεῖζων ἰστέ, vel fortasse verum est καὶ ὡς ὁ χεῖζων. Locos apud Euripidem hic extat in fabula cujus titulus Ἰκτίδης, ubi Theseus commendans laudando genus popolare inter alia haec ait versu 438. seqq.*

Τέλειθις δ' ἰκτίς· τίς θίλει πόλιν

Χρηστὸν τι βύλευμ' εἰς μέσας φέροι ἔχων;

Καὶ ταῦθ' ὁ χεῖζων λαμπρὸς ἰσθ', ὁ μὲν θίλων στυγῆ.

Sed recte jam olim admonuit Victorius, verbum quidem illi loco sed sententiam minime eandem inesse. Idem vir doctus demum eo delapsus est, ut putaret Aristotelem, cum auctoritatem Euripidis afferret, loquendi modum potius spectasse, saepius usurpatum ab Euripide, velut in Iphigenia Taurica versu 605. Orestes ait ἡμᾶς δ' ὁ χεῖζων κρινόμεν. Musgravius inter Fragmenta Euripidea ex hoc loco retulit locum ita scriptum ἰὼς ὁ χεῖζων. i. e. *bonus is qui vult!* (Editionis Lips. T. II. p. 486.) Vetus Interpres vertit: *et ad quod abundat, plane diversam scripturam secutus.*

δαλσίαν] Locum Ciceronis pro Cluentio c. 53. posuit Giphanius: *Legum ministri magistratus: legum interpretes iudices: legum denique idcirco omnes servi sumus, ut liberi esse possimus.*

Ad Caput VIII.

3. δημοκράτας καὶ τὰς δημοκράτας] *administrationes et procurationes Aretinus, publica munera et sacra ministeria Victorius, munera publica et reipublicae procurationes Lambinus: reipublicae curationem et cognitionem magistratibus mandabant Ramus, imperia et magistratus Giphanius, qui in annotatione monet, alibi quidem certa magistratuum genera his ver-*

bis significari, hoc tamen loco universe summos quosque magistratus indicari videri. Camerarius etiam *δημηγῶς* publica munera interpretatur, monet tamen Dorienſes hoc vocabulo proprie de magistratibus ſummis uſos eſſe. *Θεοὶ* qui fuerint, optime docet locus Plutarchi in Demetrio: *οἱ Πυθῶνι καὶ Ὀλυμπιάζῃ τὰς πατρίους θυσίας ὑπὲρ τῶν πέλειον ἀπάγοντας ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἱερταῖς*. Praeterea dicuntur ita, qui ad conſulendum oraculum dei mittuntur, ut Theognis: *τέρει καὶ σταθμῆς καὶ γνώμονος αἶδρα θεῶν εὐδύττερον χεῖρ μιν, Κόρη, φυλασσέμεναι* etcet. De *δημηγῶσι* mirum videri poteſt, Ariſtotelem dorico vocabulo uti de ſummo aliquo magiſtrato, non nominata republica aliqua Dorica. Sed *στρατηγῶν καὶ δημηγῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἀμειλίγας* dicitur etiam Socrates in Apologia Socratis ſect. 26. Apud Athenienſes *δημηγῶς* Helychius interpretatur *δημάρχος*, quos in locum *Ναυκράτην* Solonis Clifthenes induxerat, quorum munus deſcribunt Harpocratio et Scholia ad Ariſtophanis Nubes verſu 37. deſcripta a Suida et Eudocia. Quorum demarchorum auctoritas major eſſe debuit illis temporibus, quibus diſperſi cives Attici per demos adhuc habitabant: nec mirum apud hiſtoricos graecos in narrandis ſeditionibus et turbis popularibus demarchorum fieri mentionem, niſi forte apud Xenophontem Hellenicorum I, 7, 2. Tamen cum a Platone poſt *στρατηγίαν* commemoretur *δημηγῶν*, debet non inter minimos magiſtratus fuiſſe *δημηγῶς*. Sed vide dicta ad libri 4, c. 4, ſect. 14.

4. τοῖς δὲ τῇ τῆς τιμῆς. Repete *δύναμις* ad articulum *τῶν*. At ita debebat etiam antea eſſe τοῖς μὲν τῇ τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς.

ἐκ τῶν τιμῶν] Neſcio vulgari ſenſu an politico honores id eſt magiſtratus dicat. De Phidone Argivorum tyranno praeter Herodotum 6, 27. et Pauſaniam 6, 22. qui Olympiadi quartae aſſignat, vide Strabonem 8, p. 151. Sieb: cum interpretibus. Phidonem Corinthium, legiſlatorem antiquiſſimum ſupra 2, 6. commemoravit Ariſtoteles, quem puto eſſe, de quo Scholia Pindari ad Olymp. 13, 17. *ἐπιδέει Φιδῶν τις, Κορίνθιος αἰὲρ, εὖρε μίτρα καὶ σταθμῆα*. ſed eadem ad verſum 27.

ex Didymo, uti videtur, aliter docent ὅτι Φιδῶν ὁ πρῶτος κέρψας Καροθίαις τὸ μέτρον Ἀργείος ἦν. Quin ipse Herodotus l. c. inventorem mensurae Phidonem eundem putavit cum tyranno Argivorum esse. Insidias quas fecerit Corinthiis narrat Plutarchus in Narrat. Amator. p. 71. Hutt.

De Phalaridis initiis parum hodie constat. Himeræos v. ab eo sibi caverent admonuit Stesichorus apud Nostrium Rhetor. 2, 20. De Panaetio, quem Aristoteles infra iterum nominat, tacet historia graeca. De reliquis nota omnia.

5. ἡ κατὰ γένος] Repete ἀρετὴν. Atque hinc defenditur vulgata lectio loci supra sect. 2. καὶ ὑπερχὴν τοιάτῃ γένος, ubi Giphanius dubitabat, an τοιάτῃ deleri debeat. Ex Hein-
siana in Conringianam fluxit κατὰ γένος.

πτεράντες ἢ κτησάμενοι] Zuingeriana et Conringiana editio πτεράντες habent, nescio quo auctore. κτησάμενους dedit Ramus.

6. βέλται δὲ ὁ βασιλεὺς] Requiritur autem a rege Victo-
rius, videtur rex custos esse natura Lambinus, et in annota-
tione ait verborum sensum esse debet rex custos esse. Ra-
mus rex natura sua custos est: Giphanius solet autem rex vi-
gilare: Supra 2, 1. est: βέλται ἤδη τότε πόλις εἶναι ὅταν ἀ-
τάκῃ συμβαίῃ τὴν κοινωσίαν, εἶναι τῷ πλεῖθει. ubi vide.

εἰ μὴ τῆς ἰδίας ἀφελείας χάριν] Camotiana εἰ μὴ τῆς habet:
unde Camerarius ita ad verba ἀφ. χάριν annotavit: Quae
scriptura si vera est, figuravit autor orationem ἐκκαταγῆ καὶ
ἰλλίψης, hac sententia tyrannidi non sunt curae communia bo-
na, seu nihil curat quicquam tyrannus, quod publicum est, nisi
faciat hoc aliquis suae utilitatis causa. Sepulveda τις deletum
voluit.

πλοικτήματα τὸ μὲν χρήματα] Gemina dicit πλοικτή-
ματα, alterum χρήματα, alterum εἰς τιμὴν; illud tyranni-
cum, hoc regium est. Statim apparet verba esse vitiosa, et
χρημάτων scribendum esse; de quo me admonuit vetus In-
terpres pecuniarum vertens. Cf. dicenda ad Cap. 9, 17. infra.

7. τὸ τὸ τίλος] Victoriana et Zuingeriana τῷ τὸ τ. et
deinceps καὶ τῷ τῷ πλεῖθει habent. Pro τρυφῇ Camotiana
τρυφῇ. quod veterem interpretem Giphanius putat reddidit.

se: ut sumtus faciat in educando. Equidem nihil simile reperi in versione antiqua saepius memorata. Vitium correxit Sepulveda.

ἐκ τῆς ἀστίας — διακίζεις] Aretinus *vacuam habitatoribus civitatem facere*. Victorius *sedibus suis exturbare*. Lambinus *alio ubi habitat relegare*, Ramus *e civitatis excellentiore parte propellere variisque locis dissipare*. Giphanius *ex urbe pellenda et releganda*. Vetus Interpres verba κακῶς τὸν ἔχλον vertit *suspectam habere turbam*, ἐκ τῆς ἀστίας a munitione, denique διακίζεις *demorari in domo*. Diogenes Laertius in Periendo I, 98. ἄντες πρῶτος δορυφόρος ἔσχι καὶ τῇ ἀρχῇ εἰς τυραννίδα μετίστας, καὶ ἂν εἴα ἐν αὐτῇ ζῆν τὰς βαλομένους, καθά φησι Ἐφορος καὶ Ἀριστοτέλης. Concinit narratio Nicolai Damasceni in Excerptis Valefii p. 450. δορυφόρος εἶχε τριακοσίους, ἰκαλὺν τε τὰς πόλιν δόλους κτῆσθαι, καὶ σχολὴν ἄγειν, αἰεὶ τὰ αὐτοῖς ἔργα ἐξενέσκειν — εἰ δὲ τις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καθίζοιτο, ἐξήμιον, διδίων μὴτι βαλύνοντο κατ' αὐτὴν. Pleraque haec inventa tyrannica tribuit Aristoteles Periendo hoc ipso in libro extremo. Alia vide in Addendis.

Nunc de verbo διακίζεις videamus, quod significat unam illarum tyrannicarum artium, quibus dissociare domoque et habitatione dirimere solent cives. Eandem in Mantineae urbis civibus, cum ex oligarchia ad democratiam statum reipublicae redegressent, itaque Atheniensium partibus magis faverent quam Lacedaemoniorum, victores Lacedaemonii adhibuerunt, eosque ut antea non una in urbe habitare sed per pagos dispersos colere voluerunt. Quam rem cum narraret Xenophon Hellenic. 5, 2, 7. usus est hoc eodem versu καθήρθη μὲν τὸ τεῖχος, διακίσθη δὲ ἡ Μαντινία τετραχῶ, καθάπερ τὸ ἀρχαῖον ἔπην. Quod factum respicit etiam Plato in Convivio Cap. 16, 10. ubi Aristophanem inducit narrantem corpora humana olim fuisse integra et sexu utroque membrisque sexualibus praedita, deinde vero ob peccatum divisa et sexu diremta: οὐκ ὃν δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν διακίσθηται ὑπὸ τῆς θεᾶς, καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Ἀρκιδαίμονος. Sed dicitur etiam διακίζεσθαι ἐκ Κολυττῆ εἰς τὴν Φαιδρῶ εἰσίαν apud Lysiam oratorem p. 902. de voluntaria mutatione habitationis.

9. *παλυνεῖς, ἕκαστον αὐτῶν*] Intellige tanquam sit scriptum *πᾶσα μίση, ἕκαστον αὐτῶν*, ut recte vertit Victorius.

διὰ τὸ προπηλακίσαι] Aretinus post *διὰ* interfertum *γὰρ* vertit, idemque post *ὁ μὲν* omisit, sequens vero *ἐπηράδαι* compellatum, Victorius *contemnere*, Lambinus *Harmodio stuprum inferre conati erant*: Ramus *Harmodiumque ipsum necavissent*: Giphanius *Harmodium damno affectissent*. Vetus Interpres *προπηλακίσαι propulsasse* et *ἐπηράδαι illufisse* vertit. Rem narrat Thucydides 6, 54. ex hoc vero Aristotelis loco Scholion Aristophaneum ad *Acharn.* versum 977.

ὁ μὲν γὰρ] Scholion Aristophaneum *μὲν* omittit. Aretinus vertit haec: *impetus in eos factus est ab Harmodio quidem*.

Ἐπιβλέυσαι] Plures infidiarum harum participes fuisse significare voluit plurali numero; Aretinus *insidiae factae sunt*. Rem brevius narravit supra c. 3, 6. ubi vide annotata.

10. *Ἡ δὲ Φιλίππῃ*] Victorius vertit *Philippi nex*. Proprie repetendum ex superioribus *ἐπίδοσις*. Deinceps vetus Interpres brevius vertit *sub Attalo*. Rem narrat Diodorus 16, 93. Plutarchus Alexandri c. 10. accuratissime Trogus Pompejus Justinus 9, 6. his verbis: *Hic Pausanias primis pubertatis annis stuprum per injuriam passus ab Attalo fuerat: ejus indignitati haec etiam foeditas accesserat. Nam perductum in convivium solutumque mero Attalus non suae tantum verum et convivarum libidini velut scortum oile subjecerat, ludibriumque omnium inter aequales reddiderat. Hanc rem aegre ferens Pausanias querelam Philippo saepe detulerat. Cum variis frustrationibus non sine risu differretur, et honoratum insuper ducatu adversarium cerneret, iram in ipsum Philippum vertit ultionemque, quam ab adversario non poterat, ab iniquo iudice exegit.*

Ἀμύνει — Διέδωκε] Plures quidem utroque nomine viros historia graeca nominat, sed rem ipsam ignoramus, de qua loquitur Philosophus. Derdam aliquem nominat Thucydides I, 57. Xenophon Hellenic. 5, 2, 38. ubi vide annotata p. 287. *καύχησθαι* sic τ. ἄλ. vertit vetus Interpres *insultavit ad staturam*.

Ευνύχου — παρελίσθαι] Aretinus: *Eunuchus ab Evagora Cyprio, quod — elegerat.* Rem narrat Diodorus 15, 47. quem vide cum annotatione Wesselingii. παρελίσθαι recusabit vertit vetus Interpres.

[ὕπὸ τῶν μισέχων τινας] Praepositionem deesse monuerat Victorinus; igitur inferui. Sed Aretinus haec quatuor verba omnia omisit.

11. Κραταίη] Nomen variatur scriptura inter Κραταίης, Κραταίας et Κρατινῆς. Rem aliter narrat Plato Alcib. alterius sect. 7. ὅτι Ἀρχιλάου τὸν Μακεδόνα τυραννίδος τὰ παιδικὰ, ἰσασθῆντα τῆς τυραννίδος κτλ. ἥτοι ἤπειρ ἐκείνος τῷ παιδικῷ, ἀπύκτειν τὸν ἰσαστὴν, ὡς τυραννὸς τι καὶ εὐδαίμων αὐτῆς ἱσόμενος. κατασχὼν δὲ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας τῆς τυραννίδος, πάλιν αὐτὸς ἐπιβυλιούθις ὕφ' ἰτέρων τιῶν ἐπιτελέτηεν. Quomodo regnum injuria occupaverit narrat idem in Gorgia p. 82. ed. Heindorfii. Cf. Aeliani v. h. 2, 21 et 8, 9. Wesselingii Diodorum 14, p. 671.

περίφασσι, διότι] Camotiana et Aretinus interferunt ἢ. Ceterum non audiendus est Giphanius, qui καί τις ἐλάττω scribendum aut καὶ pro καί τις positum esse censuit.

Σίρραν καὶ Ἀρξάβατον] Camerarii annotationi Ἀρξάβατος praescriptum reperio; et Giphanius ita scribendum censuit, addens Suidam in vita Euripidis inter conjuratos Archelai etiam Arribacum Macedonem commemorare. Quod quid sit, videbimus mox ad sect. 13. de Euripide. Schloffer recte comparavit locum Strabonis 7, p. 465. ed. Siebenk: Λογαγεταὶ ὑπ' Ἀρξάβατος ἰγίνοντο τῶν Βακχιαδῶν γένος ὅτι· τὴν δ' ἦ θυγατρὶδ' ἢ Φιλίππου μήτηρ τῆς Ἀμύντης Εὐριδίκης, Ἰρξῆα δὲ θυγατρὸς. Alteratro loco nomen vitium contraxit. Regem Epiri Ἀρξάβατον, Ἀρξάβατον memorant Diodorus, Plutarchus et Justinus, quod nomen idem cum Ἀρξάβατος esse videtur. Vide Addenda.

Ἐλιμείας] Camotiana Ἐλιβίας. Cf. dicta ad Xenophontis Hellenica 5, 2, 38. ubi Διόδωρος Ἐλιμίας ἀρχων dicitur, et Amyntas Macedoniae rex memoratur.

τῇ νύτῃ Ἀμύντα] suone an regis Elimeae filio? Schlofferum video aperte falsum versione latina, dum filiam Archelai minorem natu collocat filio ejus Amyntae, de quo

fuerit antea sermo. Interpretatio pendet a verbis sequentibus *εἰς αὐτὸς καὶ τὸς ἐκ Κλεοπάτρας*. Aretinus enim ita vertit, existimans per hunc modum minime sibi fore adversaturum ex Cleopatra genitum. Omisit igitur copulam *καὶ*, ut ipse Amyntas ex Cleopatra natus dicatur. Ita etiam Lambinus: *fore hoc pacto ut ille praesertim ex Cleopatra natus minime a se diffideret*. Giphanius: *ratus illum et Cleopatrae filium sic minime sibi adversaturum*. Victorius: *putans sic illum minime sibi adversaturum et natum e Cleopatra*. Recte Ramus: *sperant illum cum Cleopatrae filio hac de re nullam contentionem facturum*; nisi quod inepte verba *ea de re* interseruit. Itaque suspicari licet Amyntam fratrem fuisse filii Archelai ex uxore Cleopatra nati; fratrum igitur contentionem et rixas cavere voluisse Archelaum collocata filia minore natu in matrimonio Amyntas filio. Quodsi Amyntas intelligatur filius regis Elimiae, tum aliam ejus cognationem et aemulationis causam cum filio Cleopatrae comminisci oportet. Justinus 7, 4, ponit inter Macedoniæ reges Amyntam Bubaris Persae affinem, hujus filium Alexandrum Xerxis liberalitate amplum, deinde Amyntam, filium Menelai, fratris Alexandri. Hic ex Eurydice tres filios sustulit Alexandrum, Perdipcam et Philippum Alexandri magni patrem, et filiam Eurynoen; ex Gygaea autem Archelaum, Aridaeum, Menelaum. Successit Amyntae filius natu maximus Alexander, qui fratrem Philippum obsidem Illyriis, deinde vero Thebanis dedit, Alexandro ejusque fratre dolis matris Eurydicæ interfectis, successit Philippus ab initio tutorem magis pupilli Perdicæ filii agens quam regem. Is Olympiadem Neoptolemi regis Molossorum filiam uxorem duxit, conciliante nuptias Arrymba rege Molossorum, fratre patruæle Neoptolemi, altore virginis, qui sororem ejus Olympiadis Troada in matrimonio habuit, quique deinde, ab affini Philippo hoc ipso regno spoliatus, in exilio consenuit. Regnum Arrymbæ, ereptum privigno ejus, Alexandro, Olympiadis fratri tradidit, quem antea ad stupri consuetudinem pellexerat. Repudiata tandem Olympiade, Attali, de quo supra Aristoteles, sororem in matrimonium recepit, et Cleopatram ex

Olympiade natam nuptai dat Alexandro, quem Epiri regem fecerat, cuiusque iram occupare voluit data filia. Quas ipsas nuptias cum ludis celebraret, a Pausania Philippus est occisus. Ex Cleopatra susceptum filium, memorat Justinus 9, 7. ubi filiam in sinu matris interfectam ab Olympiade narrat, matremque ipsam ad suspendium compulsum. Fratres ex noverca genitos Archelaum, Aridatum et Mene-laum a Philippo occisos narrat Justinus 8, 3. Verum Cleopatra haec huc non pertinet; et in regibus Macedoniae enumerandis Justinus lacunam fecit. Contra veram nominat Plato in Gorgia l. c. ubi natales Archelai enarrat. Fuit enim Archelaus nothus filius Perdiccae ex serva Alcetae, fratris Perdiccae, natus, qui non solum hunc ipsum Alcetam cum filio Alexandro dolo occidit, sed fratrem etiam, Perdiccae et Cleopatrae germanum filium septem annos natum, cuius tutelam gerebat, puteo injectam interfecit. De hac igitur Cleopatra loqui Aristoteles videtur. Sed quis sit *ὁ ἐκ τῆς Κλεοπάτρας* filius Cleopatrae natus, scilicet post illum, quem tutor Archelaus septuennem interfecerat, nondum constat.

ἀφροδισιατικῇ χάρι] Monuit Victorius de usu verbi *χάρις* et *χαρίζεσθαι* a poetis et profaiciis scriptoribus adhibiti de consuetudine venera cum maribus et feminis.

12. *ὃ κατέγεν*] *pulsum patria non reduxit* recte Victorius, male Aretinus *deducebat*. Historiam ignoramus. Vide Addenda ad 5, 5, 9.

Πάριον — *καὶ Ἡρακλείδης*] Invitis libris omnibus Victorius admonente Fabio Benevolentio posuit *Πύθιον*, quod nomen alterius fratris habet Demosthenes contra Aristocratem p. 659. Diogenes 3, 46. Plutarchus c. Colot. p. 629. ed. Reiskii. Addo Plutarchi Praec. Politic. p. 181. Hatten: *καὶ Πύθιον ἐπὶ τῇ Κίτῳ ἀποκτείναι θάυμαζομένους καὶ τεμώμενους ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων*. Vetus Interpres *Pireon* habet in exemplo Verforis, *Paron Thomae*. Causam caedis nemo edidit. Cottoyos regnum occupavit Philippus rex, arbiter inter filios dissidentes advocatus, teste Justino 8, 3. Victorii exemplum deferui cum Sylburgio, Ramo, Heinsio et Conringio. De Adamante nihil aliunde cognitum habemus.

15. *ἰνχιλεῖται*] Camotianae *ἰνχιλεῖται* correxit etiam Camerarius. Verum dedit Victoriana. Aretinus vertit *impetum fecerunt*.

Πενθίλιδας] Vulgatum *Πενθαλίδας* (*magistratus* vertit Aretinus) in vitiosis *Πενταλίδας* mutarunt Ramus, Heinsius, Giphanius et Conringius, cum Isingr. dedit Sylburgius. De Penthilidis, Orestiae posteris, qui Peloponneso ejecti ab Heraclidis, Lesbo imperarant, egregie docuit Gallus *Mesiriac* in Commentario ad Ovidii Heroid. T. II. p. 373. ubi veram nominis scripturam docuit a Penthilo ducti. *Πενθίλιδας* in Plutarcho de Solertia animal. p. 205. vitiose nominantur. Idem septem *ἀρχηγίτας* coloniae Lesbium deductae cum octavo duce Echelao nominat in Conviv. Sap. p. 49. *Πενθίλιδας* filiam, sororem Draconis, in matrimonio habuit Pittacus Mitylenaeus tyrannus teste Diogene I, 81. qui superbiam ejus notat. Penthilum stirpis auctorem Orestiae nothum filium dicit Pausanias 2, 18. eundem facit Lesbiae coloniae auctorem 3, 2, 1. Grain vero filium Echelati, filii Penthili, auctorem coloniae in Aeolide Asiae deductae. Strabo 13, p. 872. *Γραῖν* et *Ἀρχίλαος* vocat. Pausanias praeterea 5, 4, 2. Penthili filium Damastiam, hujus vero Agorium commemorat, iterumque 7, 6, 2.

Σμείρδης] Victoriana et Zuingeriana *Σμείρδης*. Nostrium cum Camotiana praetulit Sylburgius, Lambinus, Heinsius, Ramus, Conringius. De hoc non magis constat quam de Megacle. Verbum *ἐξαλκυσθεὶς* pedibus tractum interpretatur Victorius, qui comparavit locum Nicomacheorum 7, 6. καὶ ἐξαλκόμενος ὑπὸ τῆς νύξ, παύσθαι ἐκείνου πρὸς ταῖς θύραις καὶ γὰρ αὐτὸς ἐλκύναι τὸν πατέρα μέχρις ἰταῦθα. Rem ipsam ignoramus.

Δικάρμυχος] Suidas sub nomine Euripidis haec habet: ἰταλάντης δὲ ὑπὸ ἱπταλῆς Ἀρξίδαμ τῇ Μακεδόνης καὶ Κρατίνα τῇ Θεσσαλῇ ποιητῶν ὄντων καὶ φθισσάντων αὐτῶν, πωλείται τε τὸν βασιλεὺς οἰκίτην κύνας ἱκαφῆσαι αὐτῶν. ubi Codex a Kustero comparatus scriptum habebat: οἰκίτην Λυσίμαχον, δικάμω ἀγορασθέντα. τῆς βασιλεως, ἧς αὐτὸς ἔστιν, κύνας ἱκαφῆσαι. Alibi Suidas servum regis qui canes poetae immiserit, Pro-

merum nominat. Sed miror Kustorum, qui non inspexerit et comparaverit vitam Euripidis a Michaelē Moschopulo concinnatam, ubi haec eadem ita traduntur: ἰταλιώτης δ' ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀριδαίῃ τῇ Μακεδόνης καὶ Κρατεῖα τῇ Θηττικῇ ποιητῶν ὄνται καὶ φ, αὐτῶ, καὶ πινατται τὸν βασιλῆα εἰκίτην ὄνομα Λυσίμαχον, δίκῃ μὴν ἀγορασθέντα, τὸς βασιλικῆς, ἧς αὐτὸς ἔτρεφτο, κούας ἐπαφίειαι τῷ Εὐριπίδῃ. Hic est Aridaeus vel Ἀρξιδάϊος, quem in Aristotelis loco sect. 11. vulgato nomini Ἀρξάβαιος substitui voluit Giphanius falso-nominans inter conjuratos contra Archelaum. Auctor enim is, quem Suidas exscripsit et Moschopulus (sive hic Suidam potius exscripsit) Arrhidaeum et Crateuam Euripidis occisores facit, praeterea poetas, Euripideae gloriae aemulos et invidios, Macedonem alterum, alterum Thessalum. Quas ineptias quis ferat? Sed nondum satis metamorphoseon. Decamnichus Aristotelis mutatus est in Lysimachum, pretio minarum decem centum. Statim apparet etymologiam nominis Δεκάμνηχος (a δίκῃ, μνητ) secutum esse auctorem fictionis. Ita graece δικάμναϊος et δικάμνης dicitur, a quo formam diminutivam Δεκάμνηχος ductam voluit homo ineptus, Crateuam autem ridicule in poetam vertit, qui fuisse videtur homo summo genere natus, qui quidem filiam Archelai in matrimonio petere sit ausus, Aridaeus si est idem, quem Arrhabaeum dicit Aristoteles, ex hominis inepti fabula conjicere licet, eundem socium fuisse caedis Archelai; praeterea narratio Philosophi satis docet, hominem fuisse nobilem vel adeo regio genere natum vel regem. Decamnichum quidem servum regis fuisse, probabile sit ex genere poense, quod dedisse dicitur.

ἰχαλίπαισι — τῇ στέματι] Narrationem attigit Stobaeus Serm. 39, p. 237. Εὐριπίδης οἰκιδίζοντες αὐτῶ τινες, ὅτι τὸ στέμα δυσώδεις ἦν, πολλὰ γὰρ, εἴπει αὐτῶ, ἀπείρητα ἰχνατισάμην. Barnesius in vita Euripidis, ut poetae sui famam tueretur, narrationi Aristotelicae fidem abrogare voluit, nugatores vocans auctores et qui eos temere sequantur. Contra nugas illas narrationis de auctoribus caedis Euripideae tam manifestas, quas antea monstravi, ne verbo quidem tetigit; quin

ipse falso posuit Euripidem una cum Archelao, vel eodem tempore fuisse occisum.

14. τῶν αἰσίων] Ineptam scripturam αἰσίων contra monitum Camerarii et Sylburgii repetierunt tamen Ramus, Heinius, Conringius.

ἐκρίμασι ἢ κτείνουσιν] Ctesias Persic. c. 29. Diodorus 11, 69. Justinus 5, 1. narrant Xerkem ab Artapano cupidus imperii interfectum; quo facto Artaxerxi, ad quem imperium pervenerat, persuadere conatur patrem fuisse a fratre Dario occisum. Igitur Darius etiam occiditur. Deinde ipse Artaxerxi facit insidias in societatem assumpto Megabyzo, qui consilium regi prodiit, simulque auctorem necis patris et fratris indicat. Hinc ipse Artapanus cum filiis occiditur. Si Philosophus ad hanc historiam respicit, difficilis est loci interpretatio, nec egregius Weselingius ad Diodorum divinabat, quo haec brevius dicta spectarent. Lambinus emendationem proposuit hanc ἐκ ἐκρίμασι κτείνουσιν Ζίγξον — ἀμνημονῆντι, eamque versione expressit: *quod eum in crucem agere a Xerxe jussus ei non paruisset, existimans fore, ut ille sibi ignosceret tanquam oblito propterea quod coenabat.* Lambinum secutus est Giphanius in versione, probante Conringio, et Schlosserus. Ramus aliter: *qualis fuit Artapanis in Xerxem conjuratio, ne ob Darii, quem Xerxis injussu cruci suffixerat, necem, poenas dare cogeretur, quamvis speraret regem ipsum sibi veniam daturum velut ejus facinoris inmemorem, quia convivium illum coenae acciperet, supplicii tamen metu commotus interemit.* Heinius diversa: *Nam injussu Xerxis id fecisse dicebatur, timebatque ne delicto ejus rei ignosceret, offensamque ex animo deleteret vel propterea, quod epulo excerptus postea ab eo esset.* Sed omnes hae rationes pugnant cum verbis graecis, pugnant cum historia, qualis extat apud scriptores nominatos. Recte vero Victorius interpretatur: *quod Darium laqueo interemisset non mandante id Xerxe ipso, sperassetque eum sibi veniam daturum, oblitum, mandassetque id annon, quia ea de re sermo fuerat inter pocula.* In verbis graecis omnis difficultas et obscuritas est in eo, quod verbum adjectum nullum legitur nomini Ζίγξον, nec in proximo ad-

est, quod repeti possit, nisi postrema illa periodi anteedentis: *αὐτὸν ἴδοντες*, *οἱ δὲ ἐπιβυβλυσθῶσαν*, quorum neutrum commode repeti potest, vel propterea, quia lectori optio in historia tam breviter narrata dari nec poterat nec debebat. Igitur verbum excidisse puto. Quod si fuerit *εἰς τὴν ἐπιβύβλυστον*, omnia statim clara et lucida sunt. Artapanus enim dicitur iram et vindictam Xerxis timuisse, si rescivisset Darium non solum injussu suo, sed innocentem etiam ob calumnias Artapani fuisse ab hoc interemtum. Xerxen igitur nominavit, quem alii Artaxerxen; quod fieri multoties a scriptoribus graecis notum est. Vulgo tamen interpretes omnes intelligunt verbum aliquod, quod necandi significationem habet. Causam eandem obscuritatis habet sequens etiam locus, ubi *αἱ δὲ διὰ καταφρόσινον* postulant adjiciendum *ἐπιβύβλυστον* vel *ἐπιβυβλῆσαι*; sequitur tamen *ὥς περ Σαρδανάπαλοι*, ubi intelligere oportet *ἐκταῖς* vel simile verbum.

[*ἰδὼν τὸν*] Arbacem Medum nominari ab historicis monnit Camerarius. Sequentia ita scripta vel quasi ita scripta vertit Aretinus *εἰδὼν καὶ αὐτὸν αἱ μεθύνοντα τῆς τε πολέας ἄτης ἔχοντας*. Sane verba *ἄτης ἔχοντας* videntur respicere ad *μεθύνοντα* antecedens; sed structura *τῆς τε — καὶ* usitata suadet, ut vulgatum ordinem teneantur.

15. *Συνθε*] Xenophon Anab. 7, 2, 32. *Μέδοκος* vocat regem, in Hellenic. 4, 8, 26. est *Ἀμέδοκος*, ubi videbis adscripta.

[*Ἀρριβαρζάνη*] Xenophon Cyrop. 8, 8, 4. *ὥς περ Μιθριδάτης τοῖς πατρίᾳ Ἀρριβαρζάνη περιδῶς*, quod exemplum si respexit Aristoteles, miror patris mentionem omissam.

[*θάρσος ἰστί*] i. e. parit audaciam, ut Camerarius. Contra Giphanius *θάρσος* malebat animos et spiritus majores interpretatus.

16. *Τὸν δὲ*] Vulgatum *τε* corrigenti Sylburgio non paruerunt Editores, quanquam vetus Interpres Aretinus et Victorius vero verterint.

[*ὥς περ καὶ — περιττῆς*] Aretinus: *ut ex re gesta memorabili atque egregie somnii ac celeberrima nominis consequantur* Aretinus in brevius omnia contrahens. Victorius quemad-

modum aliud quodpiam eximium factum — susceperent. Ramus hi vero veluti munere quodam majore et excellentiore moti.

17. αἷς ἀποδυθῆν] *adosse* vertit Aretinus recte, ceteri comitari. Deinceps Aretinus non facile quidem fieri in multis. Ceterum μέλλω durum est inter duos plurales positum medium.

ὥς ἔπε τιρ ἂν] Aretinus quantumcunque progredi posset. Victorius quocunque progredi potuerit. Lambinus quoquo progredi posset: Ramus quocunque progredi posset: Giphanius quo vel cunque posset progredi vel pervenire. Ad antecedens ὥς intelligendum ἂν, quod potuit excidere post ἱκανῶς.

18. Συρακῶσις] Post ejectum Thrasybulum per annos ferme LX. libertatem consecuti servarunt usque ad Dionysii tyrannidem ἄλλας πολιτίας τυραννικῆς ἢ φερεῖς ἔχουσαι ἰλευθισσάντας ut ait Diodorus libro XI. monente Camerario.

19. Ἐπεὶ δ' ἐξ αὐτῆς] Repete τρέπον φθίγγεται ἢ τυραννίς. Male Camotiana ἐξ αὐτῆς dedit. Vetus Interpres Aliquando autem ex se ipsa — qui circa Gelonem vertit.

εἰκῆσι συντεθέντων] domestici vero ac necessarii per factionem repugnabant Aretinus: cum autem necessarii coisissent Victorius, conspirassent Lambinus et Giphanius, domestici autem quamvis conjurabant non quidem ut tyrannis funditus evelleretur, sed ut Thrasybulus tolleretur, attamen turbatis cum rebus velut idoneum tempus nacti una omnes expulerunt Ramus. Verum συντεθέντες οἱ εἰκῆσι non sunt conspirantes; hi enim sunt συντάττες, ut paulo postea recte cives Syracusani οἱ συντάττες dicuntur. Est igitur συντεθεῖς h. l. res ita ordinare et componere, uti consiliis Thrasybuli obviam iretur.

οἱ δὲ συντάττες αὐτῶν] Recte Camerarius cives Syracusanos intelligit, et κατ' αὐτῶν scribi jubet. Altera enim ejus conjectura ἄλλοι δὲ συντάττες αὐτῶν minus bene difficultatem expedit. Aretinus tamen vertit alii inter haec conspirantes eam occasionem nacti. Victorius hi facta agmine suorum. Ceterum de Gelonis filio aliunde non constat, nec de ratione conjurationis contra Thrasybulum factae.

3. τὰς ἐνδομήτας] Vetus Interpres *praefector populi*, Aretinus *satellites*, Ramus *satellites et tyrannidis ministri in publicum prodeuntes ante oculos omnium perpetuo versantur et pro foribus obambulant*: Aretinum reprehendit Victorius, ipse vertens: *et peregrinos semper in aperto esse*. Sequentia tamen καὶ διατρέβειν περὶ θύρας ad cives refert; eumque transitum et subitum et durum ait esse. περὶ θύρας esse dictionem a Graecis, veluti Xenophonte in Cyri disciplina et alibi, de Persarum institutis regiis usurpatam, idem recte admonuit. Lambinus rectius *cives qui non absunt per-græ*, Giphanius *qui domi remaneant*. Sed ita difficile est ad intelligendum, quomodo cives omnes, qui peregre non abierint, possint semper in foribus palatii versari. De principibus Persarum hoc traditur a Xenophonte et aliis, non de omni civium genere.

οἱ προπαγωγίδαι καλέμενοι] Vulgatum αἱ προπαγωγίδαι καλέμεναι cum Sepulveda et Budaeo correxi. Victorius locos duos Plutarchi in Dionis vita c. 28. et de Curiositate p. 522. Reisk. p. 147. Hutt. ipse comparavit quidem, ubi genere masculino dicuntur hi delatores (προπαγωγίδαι vel προπαγωγίδαι) nihilo tamen magis Budaeo assentitur, sed utitur exemplo Catilinae, qui teste Sallustio mulieres sibi adsciverat, quarum opera uteretur non solum in consiliis virorum sibi prodendis, verum etiam in virilis audaciae facinoribus exequendis. Deinde ipsam Aristotelem inferius inter tyrannorum instituta et instrumenta nominare mulieres, quarum opera domestica facta et consilia prodantur. Victorio assentiri videtur Wesseling ad Diodorum 11, p. 455. Verum Aretinus vertit: *hi qui deductores nuncupantur*. Et mulierum opera versatur tantum in principum virorum consiliis et factis, exquirendis; ad populares conatus indagandos opus est virorum curiositate. Hesychius denique genus masculinum probat, ubi ait: προπαγωγίδαι, ἐννοφάντας, ἢ τὰς κατὰ τῆς ἀρχῆς τι λέγοντας ἢ κερύττας. quanquam glossa sit manca, res tamen ipsa intelligi potest. At ecce vetus Interpres non solum vulgatum αἱ προπαγωγίδαι, in suo libro scriptum habuit, sed orationem etiam ita continuatam καὶ οἱ ἀπακυσταί,

ἄς ἐξέτιμωσιν ἴεσιν. Quae scriptura diligenter consideranda. Dicitur ita Hiero Syracensis opera ποταγωγίδων et ἀτακτοῦν simul usus esse.

ἀτακτοῦς] Eodem nomine usus Plutarchus de Curiositate Darium ait primum habuisse ejusmodi delatores per impetium Persarum dispositos.

4. διαβάλλειν ἀλλήλους] Camerarius malebat ἀλλήλους et comparabat e Platonis republica: μὴ διαβάλλει ἐμὲ καὶ Θρασύμαχον, ne committas me cum Thrāsýmachō. Aretinus alterum καὶ post ἐνγκεῖν omisit.

ὅπως ἔτι φυλακῇ] Vulgatum μᾶτι cum Victorio correxi, probante Giphanio. Vulgatum interpretantur quidam cum Sepulveda: *ne cives si consilium in tyrannum inierint, militem conducere possint, qui contra tyrannum praesidio ipsis sit.* Alii vero: *pauperiade civium id effici, ut tyranno non sit necesse alere praesidium, sed absque eo possit secure inter cives versari, ut pauperes et infirmos.* Utraque vero ratio plane abhorret a consuetudine tyrannidis et viribus civium a tyrannis oppressorum.

πρὸς τῷ καθήμεναι ὄντις] Vulgatum τὸ ex Camotiana correxi, et illi quotidianis molestiis occupati Aretinus vertit, Victorius in coridiano victu parando occupati. Giphanius recte comparavit locum Platonis de Republ. 8. p. 230. ἔκῃ καὶ ἵνα χρεῖματα ἐκφίκοις πίνῃσι γινόμενοι πρὸς τὸ κατ' ἡμέραν ἀναγκάζονται εἶναι καὶ ἔτταν αὐτῷ ἐπιβελύσσειν. ubi similiter scribendum πρὸς τῷ.

Κυψελιδῶν] Suidas sub hac voce posuit locum Theophrasti e libro περὶ κείρων hunc: *εἰκασί δὲ καὶ αἱ πυραμίδες ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ὁ τῶν Κυψελιδῶν Κολοσσός καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τῇ αὐτῇ καὶ παραπλησίαι ἔχει διάκειναι (πρὸς τὸ μὴ ὑπάρχειν ἰσθμὸν τοῖς ἐπιβελύσσειν.)* De pyramidibus sentit cum Aristotele Herodotus libro secundo. Κυψελιδῶν ἀνάθημα memoravit etiam Plato Phaedri p. 215. ad quem locum vide Scholion Ruhnkenianum et annotationem Heindorfii.

Ὀλυμπίς] Non necesse est Ὀλυμπίς scribere cum viro docto in Miscell. Observ. Belg. VII, p. 74. De Olympio

hoc a Pisistratidis coepto Vitruvius in Praefatione libri VII. ad quem plura dixi.

τῶν περὶ Σάμου — Πολυκράτεια] *Polycratis opera quae Sami sunt* Victorius, *et Policratis opera circa Samum* Aretinus, *et opera Samia a Polycrate facta* Lambinus, *et Samia Polycratis opera* Ramus, *et opera seu monumenta in Samo Polycratia* Giphanius. Hae versiones omnes graeca accurate non reddiderunt, quae si non sunt vitiosa, pluribus tyrannis tribuit Aristoteles monumenta illa Samia, quae vulgo Polycratis nomen gerebant. Herodotus 3, 60. tria Samiorum opera maxime miranda enarrat, sed Polycrati non attribuit. Plinius praeterea 34, c. 8. labyrinthum Sami a Theodoro Samio factum obiter memorat, nulla Polycratis mentione facta.

5. καὶ ἡ εἰσφορά τῶν τειλῶν] Valde vereor, ut hic locus sit sanus. τείλα enim ab εἰσφορῆς diversa sunt; nec exemplum appositum inter ea est, quae in Oeconomicis de Dionysio commemorantur. Aretinus vertit: *Haec enim omnia fuerunt instituta ad otium et quietem populorum tollendam et ad inducendam paupertatem per tributorum pensionem, ut etiam Siraculis factum est: Dionysio enim eam civitatem tenente contigit Siracusanos — cunctas facultates suas in solvendis tributis consumsisse.* Victorius: *Et collatio pecuniae.* Lambinus: *Ejusdem generis est et tributorum collatio vectigaliumque pensitatio.* Ramus: *Exactio etiam tributorum eodem referenda est; Giphanius vectigalium quaque collatio — ut Dionysio omne patrimonium contribuerint.* Camerarius impendium tributorum. Giphanius memorat exemplum simile Cypseli ex Suida in loco supra laudato, ubi ex Agaclyto scriptore haec narrantur: *Φασὶ γὰρ τὸν Κύψελος εὐχόμενος, εἰ Κορινθίους τυραννήσει, τὰς ἐνείκας πάντας εἰς δίκας εἶναι ἀπογεῖναι, τὰς δεκάδας τῶν τιμημάτων εἰσπραξάμενος κατασκευάσαι τοῖς σφοδράτοις κολοσσίν.* Idem noster narrat in libro secundo Oeconomicorum: *Κύψελος ὁ Κορινθίος εὐχόμενος τῷ Διὶ, ὅτι κύριος γίνηται τῆς πόλεως, τὰ ἔντα Κορινθίους πάντα διαδέσσειν, ἐκίλευσε αὐτὰς ἀπογεῖναι. ἀπογεῖναι δὲ τήτων τὸ δίκας μέρος παρ' ἑκάστου ἵλασι, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐκίλευσε ἐγγεῖναι. Περιελθόντος δὲ τοῦ ἐκρυπτοῦ, τὸ αὐτὸ ἐποίη-*

εν· ὥστε συνέβαινεν ἐν διαστροφῇ ἐκείνῃ τε ἅπαντα ἔχειν, ἅπας ἀνθρώπου, τὸν τε Κερειδῆς ἔτερον λικτῆσθαι. Hic idem modus est, quo Dionysius hic in Siculos usus esse dicitur, sed multo acerbior, quoniam is quintam opum partem in tributo exegisse traditur. Verum uti supra dixi locum hunc mihi lacunosum videri, ita exemplum Dionysio tributum ad Cypselum pertinere suspicor, numero annorum vitiato, cum liberior notam et alteri et substituisse. Causam suspicionis jam supra edidi; cui non adversatur comparatio loci Theophrasti quem Suidas superioribus subdidit his verbis: "Ἐτις δ' εἰς ἀνδραδίστρια καταδρακιδόντες οἱ ἐν στρατῷ ἐξάγοντες καὶ πολέμους ἐκασταζόμενοι· κατὰ πτερὶ καὶ Διονύσιος ὁ τυραννίης· ἐκείνος γὰρ ἔμεινεν ὅτε δὴν τὰ τῶν ἄλλων καταναλίσκειν, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτῶν, πρὸς τὸ μὴ ὑπάρχειν ἰσοδυνάμει τοῖς ἐπιβυλιόχουσι. Tum sequitur exemplum pyramidarum Aegyptiarum et Cypselidarum colossus. Sed omissa est narratio de Dionysii exactionibus pecuniariis tributorum, quae non videntur discrepasse ab iis, quas Aristotelis Oeconomica narrant. Ceterum ridicule Schlofferus hunc locum ita vertit, quasi Dionysius opes suas quinque annorum spatio omnes ex civium Syracusanorum tributis confecerisset.

πολεμώποιοις] Plato Politiae 8. πολέμους τινὰς αἰὲ καὶ, ἢ ἐν χρεῖα ἡγεμόνας ἐ δῆμος ἦ.

αὐτὸν κατὰ δυνάμει] Haec omisit Camotiana, Isingr. et vetus versio. cum subvertere Aretinus vertit, ipsam delendi Victorius, tyrannidem evertere Lambinus, tyrannum tollere Ramus, nocere tyranno Giphanius.

τοῖς φίλοις] Hos Plato l. c. vocat τοὺς ἐνυκαταστήσαντας καὶ ἐν δυνάμει ὄντας.

6. γυναικικράτια] nimia potestas feminarum Victorius, potentia mulierum domi Aretinus, mulierum potentatus in domibus Lambinus, mulieram in sua cujusque familia potestas viros accusandi et criminandi Ramus, domestica mulierum imperia Giphanius. De eadem re est infra 6, 4. extremo: ἐν δὲ καὶ τὰ τυραννικὰ κατασκευάσματα δημοκρατικά δοκῇ πάντα· λίγω δὲ οἷον ἀναρχία τε δύναι, (αὐτὴ δ' αἶν ἐν μίχρῃ τε συμφέρεται) καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν, καὶ τὸ ζῆν ὅπως τις βέλτεται παρ-

ορεῖται. Scilicet democratia ipsa est causa licentiae feminarum atque omnino disciplinae domesticae et publicae dissolutae. Mutata vero democratia in tyrannidem, abutitur tyrannus feminarum licentia et libidine ad exploranda virorum secreta consilia; atque hinc emergit γυναικεκρατία, quam inter tyrannidis notas Plato omisit.

ἐλευθέρῳ αἵματι] Aretinus *manumissio*, Victorius et Giphanius *servorum indulgentia*, Lambinus *remissus vitae genus*, Ramus *servorum libertas et licentia*. Licentia servorum (αἵματι) democratiae et tyrannidi communis est, manumissio vero et armatio tyrannidi peculiaris. De hac Plato l. c. τὸ δὲ δὲ ἀφελόμενος τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν τῶν τε περὶ αὐτὸν δουλοφροσύνῃ ποιεῖται. De licentia vero servorum in democratia Atheniensi queritur Xenophōn de Rep. Atheniensium I, 10. testatur etiam locus Demosthenis Philipp. 3, p. 111.

βύλιται ἵπαι] *studet esse* Victorius, *monarchi similitudinem quaedam gerit* Lambinus, *solet esse* Giphanius. Camerarius comparat locum Aristophanis Equitum versu 1111; ὦ Δῆμι, καλὴ γ' ἔχεις ἀρχήν, ὅτι πάντες ἀνδραποιοὶ διδάσκει σ', ὥς τις ἀνδρῶν τύραννος.

ἢ ἐ καλακίῳ] *Haud scio an ἢ rectius absit*. Vetus Interpres *si non adulentur*. Scriptum igitur legit si ἐ καλ. Sequens proverbium Suidas ita posuit ἢ τῶν ἄλλων ἐκακίῳ, — ἀντὶ τῆς ἀμαρτήματος τὸ ἀμαρτήμα σκυδύνει ἐξιδάσαι.

7. ὡς τὸς μὲν πολιμίζε] *Intellige vitas, ut recte monuit* Camerarius. Verba εἰδὲν ἱλλίπτει μ. Aretinus vertit *nec quicquam omittunt pravitatis, quasi ἱλλίπτει scriptum legerit, nihil autem inde pravitatis abest* Victorius, *sed nullum eis improbitatis genus abest* Lambinus, *non bona quidem per se vel honesta, imo vero potius cum omni probitate et scelere conjuncta* Ramus. *Nihil autem abest improbitatis* Giphanius. Miraberis Conringii annotationem hanc: *Haec verba possent commodè abesse. Si autem toleranda sunt, necessum est, quaedam deesse etsi pauca.* Nec enim simpliciter verum est, nihil improbitatis abesse ab illa ratione conservandae tyrannidis: utique enim in universum debent tyranni abstinere a contumelia

et similibus injuriis. Vides, virum doctum sed graece non satis peritum a sensu verborum plane aberrasse. Verba enim ista ἔστιν — μηχανίας non per Te consistere possunt, sed sunt conjuncta cum illis ταῦτα — τυραννικὰ μὲν καὶ σωτήρια, igitur sine damna et sententiae et concinnitatis omitti non possunt. Adjecit autem ea Philosophus, ne quis forte perniciofa ista tyrannidis servandae remedia sibi probari existimaret.

8. Τρίτον δ' ἀδυναμία] Oblitus coeptae structurae στοιχίζονται τρίτῳ, ἰσὺς μὲν — δευτέρῳ posuit nunc τρίτον ἀδυναμία, quod debebat esse τρίτῳ δι' ἀδυναμίας. Sed similes mutationes structurae saepius jam vidimus in his libris.

9. [Εἰς ἧς — φρονήσας] Iterantur ea breviter, quae modo sunt explicata, de tribus veluti scopis consiliorum et praeceptorum tyranni. Ita ad h. l. Giphanius. Merito tamen quaeras, cur iterentur? cur ordine praeposito? cur verbis mutatis iisque deterioribus et a re alienis? denique cur statim repetantur ea, quae proximo in loco dicta sunt, quaeque ipsa priorum συγχιφαλαίως continent? Cui bono haec duplex dictorum συγχιφαλαίως? Si me quidem audis, altera et quidem posterior Grammatico debetur; in margine adscripta deinde ab incauto librario translata fuit in contextum. Inepte autem Grammaticus ὅρους dixit, quae Philosophus εἰδῆ; deinde ἐποθέσεις vocavit tria illa, ἃν στοιχίζονται ἡ τυραννίς; postea βυλεύματα τυράννου nominavit, quae potius βυλεύματα dicenda erant. Denique inepta est et mendica verbi ἀνάγεται repetitio in illo ἀνάγεται τις αὖ. Itaque non dubitavi haec omnia secludere.

10. εἰ δ' ἴτερος] Pendunt haec ab initio sect. 2. ubi prior ratio incipit. Ceterum recte monuit Giphanius hanc eandem rationem proposuisse Platonem in Epistola ad Dionis propinquos p. 157. καὶ οὕτως ὅς ἑμὸς λόγος αἱ εἰς ἐνὶ θυμῷ τυραννίᾳ παντὶ, φεύγει μὲν τῷτομά τι καὶ τῶντοι τῷτο, εἰς βασιλείᾳ δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, μεταβαλεῖν. δυνατόν δὲ, ὡς εἰδὼς ἔργον σοφὸς αἰεὶ καὶ ἀγαθὸς Λυκέργος et quae sequuntur. — Deinceps ἰσὺς φυλάττοντα μένει scriptum legit et vertit vetus Interpretres.

τὸ βασιλικόν] Camotiana τὸν βασιλικόν. *regiam personam simulant* Victorius vertit, *imitando regium imperium* Giphanius.

11. μήτε δαπανῶντα δωρεάς] Huic membro respondet alterum λόγος τε ἀποδιδόντα. Deinceps sic ante δωρεάς deesse putato; Victorius etiam vertit *neque pecuniam absumentem in largitionibus*. Ita etiam Lambinus et Giphanius. Contra vitavit difficultatem Aretinus vertens *non effundentem largitiones tantas*. Similiter Ramus qui τῷ κοινῷ republicae inepte vertit. Vetus Interpres *neque expendat*.

ποιῶνται γλίσχρος] Lambinus non inepte ζώωνται γλίσχρος corrigi voluit; contra Sylburgius λαμβάνει γλίσχρος interpretatur exigere nimis ad unguem et accurate. Victorius *minuta mercede accepta magnopere laborantibus*; Aretinus *laborantibus in sua tenuitate*; Giphanius *labore et opera victum tenuiter parante*. Ramus ita elusit: *quae civium labori atque operi misere et indigne subtrahit et suffurat*. Vetus Interpres *laborantium assidue*. Sequens καὶ τεχνίταις omisit Aretinus, artifices scenicos interpretatur Victorius et Ramus, histriones Giphanius; nimis anguste.

εἶναι δέξιν] Vulgatum δέξει propter antecedens αὐν correxī: et antiquus Interpres *utique videbitur* vertit.

12. καὶ συμφίξει] Conringius copulam deleri voluit; nec ego ejus usum intelligo. Deinceps ἐκιδόντε Camotiana, quae postea ὑπελαμβάδυσεν dedit pro ὑπομένυσιν, quod interpretari conatus est Camerarius.

καταλιπὼν ἀδελφίσαντας] Intellige χρήματα. Locum Xenophontis in Hierone 6, 11. comparavit Giphanius, qui recte monuit totum eum libellum pertinere ad hoc et antecedens caput illustrandum.

λειτουργίας] *sumptuosa munera* Victorius, *reditus et impensas* Aretinus, *tributa et munerum publicorum functiones* Lambinus, *tributa et vectigalia* Ramus, *collationes et tributa* Giphanius.

13. ἔστι δὲ τοῖσδε] Interpretatur, quid velit esse τὸ ἐπιμνόν. Scripturam Camotianae vulgatae ἔτι substitui. Solus tamen Ramus mecum sentit vertens: *Praeterea se non diffi-*

cilem et insolentem sed constantem et gravem fingat, quod hinc efficietur, si qui ad illum eteet.

ἀλλὰ τῆς πολιτικῆς] Intellige ποιῆσθαι ἀρετῆς ἐπιμίλειαν. Quidam male politicam scientiam interpretati sunt.

14. τῆτο δεῶσι] Ex verbis ἀπολαύσεις τὰς σωματικὰς το-
petendum τὸ ἀπολαύειν. Deinceps τότε φαίσεθαι scriptum ver-
tit vetus Interpres.

15. τῶν πάλαι λιχθίντων] Giphanium miror, qui ait, non recte quosdam haec reddere ea quae supra sunt dicta. cum vertendum sit: ea quae olim vel antiquitus sunt dicta sive usi-
tata. Ipse igitur in versione posuit quae olim feruntur. et
supra lect. 2. ἴσσι δὲ τὰ τι πάλαι λιχθίντω vertit sunt autem
vetera ad tyrannidis salutem.

διδιδαιμόνα — ἀβελτηρίας] Prius vocabulum sensu bono dicitur pietas et reverentia deorum; cui si vitium accesserit hominis stultitia et stoliditas, quae est ἀβελτηρία, superstitio dicitur. Vetus Interpres. deicolam et ἀβελτηρίας insipientiam vertit.

16. ἀγαθὸς περὶ τι] qui valde laudati sunt in aliquo studio, eximie peritos artium aliquarum, Victorius interpreta-
tur, comparans Sophocleum ἐν ταῦτ' ἀριστος εὐρίσκειν ἑφς ἔξ
ex Apollonio ἰσθλὸς μὲν ἐπιπροφανέστερος ἰστέπειν εἰμὴς, ἰσθλὸς
δὲ ἐντυφράσασθαι ἴσθιν. Deinceps Conringius suspicabatur
scribendum ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, πολιτῶν αὐτανόμων ὄντων, quod
interpretatur: ut existiment non magis honorari sese posse a
magistratibus, etsi cives ipsi fuerint liberi. Quasi in liberis ci-
vitatibus magistratus, non populus, congregatus, praemia et
honores distribuissent. Denique Camotiana ὄντων omisit.

κολάσεις δ' ἰτίων] Comparat Giphanius Xenophontis
Hieronem 9, 3. et Cyrop. 8, 1, 18. et 8, 2, 27.

17. εὐμῆατα [κολάσεις] καὶ] Concinnitas postulabat et-
iam in altero membro ut adderetur vocabulum, quod re-
sponderet illi κολάσεις; quod cum vidisset Aretinus, vertit
ne in corpus flagris neve in aetatem libidine insultet. Vetus
Interpres quae in corpus flagellationem vertit. Verum equi-
dem prius κολάσεις a grammatico additum suspicor, ideoque

seclusi. Ceterum Giphanius recte comparavit dictionem similem supra διὰ τὸ καυχέσθαι εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῆ.

τὴν — εἰς τὰ χρέματα ἐλιγυρίαν] Victorius vertit *se namque parvi duci in spoliatione bonorum graviter ferunt avaritiae contemptum vero qui ab ignominia profiscitur, non ferunt ambitiosi*. Sequenti ἀτιμίαν accommodavit prius εἰς τὰ χρέματα interpretatus *spoliationem bonorum*. Comparabo locum simillimum 5, 8. 6. διὸ καὶ τῶν πλειοκτενμάτων τὰ μὴ χρέματα τὰν τυραννικά, τὰ δ' εἰς τιμὴν βασιδικά μᾶλλον. ubi vitium librorum editorum omnium χρέματα admonitus a vetere Interprete correxi. Contrarium hic Aristoteles significare volens ἐλιγυρίαν usurpavit, quam ait pertinere vel εἰς τὰ χρέματα, vel εἰς ἀτιμίαν. ubi statim apparet sententiarum consecutionem postulare εἰς τιμὴν vel εἰς τιμὰς. Accedit veteris Interpretis auctoritas, qui pro ἐλιγυρίας reddidit hic *minorationem*, cum paulo post δι' ἐλιγυρίαν propter parvipensionem interpretatus sit. Aliud igitur vocabulum is in suo libro scriptum legit, quod fuisse puto *μειονέκτημα*, vel ἐλάττωμα, oppositum πλειονέκτηματι, vel potius propter articulum τὴν additum *μειονέξιας* vel ἐλάττωσι. Quare totum locum ita scribendum censeo τὴν μὴ γὰρ εἰς τὰ χρέματα μειονέξιας εἰ φιλοχρήματα φέρει βασιως, τὴν δ' εἰς τὴν τιμὴν οἷτι φιλότιμοι et cetera.

δι' ἐκτεντικὰς αἰτίας] Giphanius comparavit locum de Archelao interfecto ab amasio Hellanocrate; qui censebat Archelaeum aetate sua abusum fuisse δι' ὕβριν καὶ ἃ δι' ἐκτεντικὰς ἐπιθυμίας.

18. Ἡράκλειτος] Dictum id repetierunt multi, quorum loca laudavit Victorius ad h. l. et in Var. Lect. 35. et Giphanius ad Nicomach. 2, 3.

19. ἂν ὑπάρξῃ τῷτο τοῖς πράγμασιν] Victorius serviliter *si in rebus ipsius hoc extiterit*. Lambinus nam *si res tyranni hoc modo fuerint contractae ac compositae*: Ramus nam *si tyrannus eos sibi adjunxerit*: Giphanius: *si hoc effectum fuerit*.

20. εἰκοσιμέκοι] Vulgatum εἰκοσιμέων cum Camerario correxi. σφιστιεστὴν vetus Interpres suinet curatorem, ἐπίτροπον procuratorem vertit. Idem sequens καθεμιλήν affuri, ubi Verloris exemplum habet *afferrē*.

21. Ὀξυγόρῃ] Infra capite ultimo iterum meminit hujus tyrannidis et Myroni successorem nominat Clifthenem, Ariffratum aetate Philippi regis regnantem, nominat Plutarchus in Arato c. 13. qui cap. 2. plura refert de Sieyoniis tyrannis. Orthagoram Libanius Orat. Vol. 3. p. 251. ed. Reiskii μάγιστρον vocat. Clifthenem Myronis nepotem narrat Herodotus 5, 67. 6, 126. Cf. Pausanias 2, 8. et 10, 39. Dio Chrys. Orat. 11, p. 326. ed. Reisk. Plutarchus de Sera numinis vind. p. 28. ibique annotationem Wyttenbachii p. 44.

πρεσβεύοντα] Plutarchus in Solon. c. 31. καὶ γὰρ ἐφύλαττε τὰς πλείους νόμους τῆ Σόλωνος, ἐμμένων πρῶτος αὐτοῖς καὶ τὰς φάνας ἀναγκάζων, ὅς γε καὶ φόνον πρεσβεύειν εἰς Ἀχαιοὺς πάγῃ ἤδη τυραννίδι ἀπέντησε κοσμίως ἀπαλογισμένος, ὃ δὲ κατήγερος ἔχ' ὑπὲρ αὐτοῦ.

22. ἔτη τετράκα καὶ ἑβδομήκοντα] Ut numeri constarent, Sylburgius ἐπὶ τὰ scribi voluit. Contra Giphanius ex Diogene Laertio Periantri imperio quatuor demit annos et verba καὶ τίτταρα delet. Is enim in Periantri vita 1, 98. ita: ἡμεῖς δὲ περὶ τῆς τριακοστῆς ἑξήκοντι Ὀλυμπιάδα καὶ ἑνδεκάτην ἔτη τίτταράκα. Contra numerum hunc defendit Petavius in Paralipomenis librorum de Doctrina temporum p. 558. Equidem numerum quaternum seclusi, cum de triginta Cypseli annis consentiat Herodotus 5, 80.

Ψαμμήτιχος ἢ Γερδῖς] Cum scriptura nominis in fratre Periantri tantopere variata reperiatur, Γέργος enim, Τέργος, Γεργίας et Γερδῖς scribitur, ut supra de Periantris disputans monstravi, nolui quicquam h. l. mutare. Ceterum comparo Valckenarium ad Herodotum p. 222. Ψαμμητιχί nomen tanquam Aegyptiacum Giphanio fuit suspectum.

23. τριάκοντα καὶ πέντε] Herodotus 5, c. 75. triginta et sex numerat annos. Contra nostrum disputavit Meursius in Pisistrato c. 20.

Τῷ δὲ λοιπῷ — περὶ Συρακῆταις] Expectabat lector τῷ ἄλλῳ λαίπεται. In postremis duabus vocibus vitium est manifestum. περὶ Συρακῆταις scribere non licet propter antecedens ἢ περὶ Ἱέρωντα. Igitur aut ἐν Συρακῆταις aut cum Sylbur-

gio. παρὰ Συρακούσις scribendum fuerit. Vetus Interpres circa Syracusas habet.

[ἐλιγοχρόνιαι πᾶσαι] Aelianus v. h. 6, 13. καλῶς τὸ δαιμόνιον ἐπὶ τριγυρίαι τυρανίδας μὴ ἀγοι ἀλλ' ἢ παραχρῆμα ἐκτρέβει τῆς τυρανίας ἢ καὶ δυνάμει ἐξισχύει. Μημνέονται δὲ ὑφ' Ἑλλήνων ἐξ αἰῶνος καὶ εἰς ἐγγύους διακρίσθαι αἰετὶ, ἥτις Γίλωνος ἐν Σικελίᾳ καὶ ἡ τῶν Λευκανιδῶν περὶ Βόσπορον, καὶ ἡ τῶν Κυψελιδῶν ἐν Κορίνθῳ. ubi vide annotationem Perizonii.

Ad Caput X.

[Ἐν δὲ τῇ τῇ Πλάτωνος] Verba duo postrema ex Camo-
niana adscivi cum Aretino, eademque versionem inseruit Vi-
ctorius.

[καὶ πρώτης ἥτης] Victorius vertit: *cum autem sit optima
respublica et prima*. Falso et contra sensum scriptoris. Re-
cte Aretinus et ceteri interpretes: *illius enim reipublicae quae
est optima atque prima, mutatio nulla propria assignatur*. id
est, ut interpretatur Giphanius, ejus reipublicae quam ipse
ut optimam et primam in libris de republica describit. Vi-
ctorius primam putat dici eam, quam Plato in libris de re-
publica finxit; alteram enim postea fabricasse, cui leges scri-
pserit, magis propinquam moribus atque institutis aliarum
rerumpublicarum. Statim ipse Aristoteles dicit τῆς ὑπ' αὐτὸν
λεγομένης ἀρίστης.

[ἐν τῇ περιόδῳ] Verba Platonis libro 8. p. 189. Bip. sunt
ἐπὶ τῇ γενεῇ παντὶ φθορὰ ἐστίν, ἣ δ' ἢ τοιαύτη ξύστασις τὸν
ἄπαντα μινὲ χροῖον, ἀλλὰ λυθῆσεται. Λύσις δὲ ἤδη. Οὐ μόνον
φωτὸς ἐγγύοις ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγίνοισι ζῶσι φορὰ τε καὶ ἀφορία
ψυχῆς τε καὶ σωματικῇ γίγνεται, ἔται περιτρεπταὶ ἐκείνης κύκλων
περιφορὰς ἐνδιάπτωσι (Codex Paris. ἐνδιάπτωσι) βραχυβίαις μὲν
βραχυπέρας, ἰσχυρίαις δὲ ἰσχυρίας, quae vulgo sic scripta sensu
plane carent omnia. Verum vel Ficini versio docere pote-
rat ita scribenda esse ἐκείνης κύκλων περιφορὰς ἐνδιάπτωσι etcet.
Ficinus enim vertit: *quando revolutiones singulis circularum
conjunxerint ambitus, his quidem — ambitus breviores etcet.*

ἰντρετος ποθμάν] Aretinus *supertertius cubus*. Victoriū et Ramus *sesquitertiū fundus quinario conjunctus*. Lambinus et Giphanius *radix sesquitertia numero quinario juncta*. Victorius ait interpretes omnes ante se locum perdifficilem et obscurum paene silentio praeteriisse, veteresque etiam interpretes vix tetigisse; nec se igitur in tam durum nodum dissolvendum incubuisse, quum se praestiturum, quod facere oporteret, dissusus fuerit. Fuisse tamen ait sua aetate hominem peritum harum scientiarum, qui multas vigilias in hoc problema solvendum consumpserit; nomen tamen non edidit. Ficinus, Platonis interpres, ait Theonem, qui mathematica Platonis loca explicare susceperat, hunc tamen locum praeteriisse, Iamblichum vero explicare conatum magis implicasse. Camerarius Bessarionis opinionem vel potius suspicionem posuit ex Epistola inedita ad Gemistium p. 244. Ramus in margine haec annotavit: *Sesquit-rtius fundus a Platone significatur septenarius, qui est fundus quaternarii et ternarii, in quibus est ratio sesquitertia et concentus diatessarone: quamvis autem est item fundus binarii et ternarii, in quibus est ratio sesquialtera et concentus diapente.*

Giphanius annotavit quaestionem hanc tractasse duos recentiores Matthiam Lauterwaldium, de quo tomo 3. orationum Philippi Melanchthonis, et Jo. Bodinum Libro *Methodi histor. c. 6. itemque Cardanum de proport. Libri 5. prop. 205. Aristotelem vero ipsum doctrinam Platonis de animae natura ex numeris harmonicis explicanda tractasse in Metaphysicis et de Anima I. c. 2 et 3.*

Camerarius annotavit Nicomachum Gerasenum in explicatione geometricae analogiae commemorare *παρεκκλεθρημα*, id est consequens quiddam, utile ad Platonicum quoddam theorema in republica positum: *Πλατωνικόν τι θεώρημα κατὰ τὸν τῷ λεγόμενῳ γάρμῃ τόπον*. De γάρμῃ hoc quid sit, docere omisit Camerarius; docebit autem Plutarchus de Platonica animae procreatione p. 301. *ὁ μὲν δις γ τὸν ε πέντ' ὁ δὲ τετράκις ἐνία τὸν τριάκοντα ἕξ ὁ δ' ἑκτάκις κζ τὸν σιγ. καὶ ἴστιν ὁ μὲν ε τρίσις, ἴσος ὦν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι, καὶ γάρμος καλεῖται, διὰ τὸν τῷ πρώτῳ ἀρτίῳ καὶ περιττῷ σύμμετρον*. Addit Camerarius

haec: Est autem πυθμήν, id est quasi fundus, Graecis arithmetice numerus quadratus, et horum primus 4, et idem ἰστέριος id est parte tertia maior 3. Et ita consummatis his numeris exsunt 12. Quem numerum, id est τὴν δωδεκάδα, propositum esse a Platone plerisque est visum, ut Plutarcho, qui in libro de Isida et Osiride scripsit, Platonem eo loco assumpsisse numeros trigoni orthogonii Pythagorici, ejus primi numeri sint 12. Et indicavit hoc quoque Volaterranus libro XXXV undecumque sunt acceptum. Locus est in cap. 56. p. 181. Huxten: ὃ καὶ Πλάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ δοκεῖ περιεχῆσθαι, τὸ γεωμετρικὸν διαγράμμα συντάττειν. ἔχει δ' ἰσῆς τὸ τρίγωνον τριῶν τὰν πρὸς ἐξῆς καὶ τετάρτῳ τῇ βάσει καὶ πέντε τῇ ὑποτείνουσιν, ἵσας ταῖς περιμέτροις δυναμείας. Εἰκαστίης ἢ τῇ μὲν πρὸς ἐξῆς ἀρξεν, τῇ δὲ βάσει θηλεία, τῇ δὲ ὑποτείνουσιν ἀμφοῖν ἰσότης. Apparet inde, quis sit γάμος dictus numerus, quale sit διαγράμμα γεωμετρικόν, et cur Aristoteles in memorandis Platonicis numeris commemoraverit τὸν τῷ διαγράμματι τέτταρυς πυθμήν. De vocabulo πυθμήν Hefychius ita: Πυθμήν — γένεσις, ἀρχή, ἕξις, — καὶ ἀριθμὸς τις παρὰ τοῖς γεωμετρικοῖς. Eodem vocabulo usus est Protagoras, de quo Laertius 9, 54. διῆλυε τὸν λόγον πρῶτος εἰς τέτταρα, εὐχολίαν, ἐρώτησιν, ἀπόκρισιν, ἵστασθαι — ὥς καὶ πυθμῆος εἰς λόγον. Est mathematica πυθμήν quasi radix quadrata seu numeri quadrati.

Harmoniae vocabulum superest explicandum. Camera-rius autem Sed de harmoniis duabus, inquit, et cacteris, quas Plato memorat, nihil possum explicare, quae mihi tenebrae sunt. Audi vero Plutarchum de Procreatione animae Platonicæ p. 299. τῶν ἀριθμῶν οἱ Πυθαγορικοὶ τὰ μὲν ἰστέριος — ἰσῆς — τὰ δὲ τρεῖς καὶ δέκα λεῖμμα, — τὰ δὲ πέντε καὶ τριάκοντα ἀρμονίας, ὅτι συνίσταται ἐκ δυοῖν κύβων πρῶτον ἀπ' ἀρτίς καὶ περὶ τῷ γιγνέσθαι, ἐκ τισσάρι δ' ἀριθμῶν, τῷ 5 καὶ τῷ 8 καὶ τῷ 9 καὶ 18, τῇ ἀριθμητικῇ καὶ τῇ ἀρμονικῇ ἀναλογίαι περιεχόντων. Adjunxit etiam diagramma, quo rem illustraret. Idem p. 298. posuit initium loci Platonici, et sine dubio amplam ejus declarationem dederat; sed injuria temporum magnam libri partem ibidem abstulit et lacunam fecit; sed ex iis vocabulorum interpretationibus, quas posui, et com-

παράτις, locis Platonis reliquis veluti. *Reipublicae* 9, p. 272. ad quem quaedam extant annotata in Scholiis Rubenkenianis, cum Plutarcheis, non difficile erit sensum verborum Platoniorum verum eruere. Sed longiore ad eam rem oratione cum opus foret, et quaestio ipsa pertineat ad fabulam a Platone fictam nec seria disputatione hodie dignam, ea opera supersedere possum.

2. Καὶ διὰ τὴν τῶν χρόνων] Victoriana altera καὶ habet, *ver-*
sio, et tempore, vi cuius dicit, omnia mutari: Zuingeriana hinc
expressa καὶ διὰ τὴν dedit; καὶ Lambinus, Ramus, Heinſius,
Copringius. Videamus nunc versiones, Aretinus: et ex
tempore, per quod inquit, et ex eo, quia non simul incipiunt si-
mulque mutantur. Ceu si prima die esset mutationis, simul mu-
taretur. Victorius: ceu si priore die natus est flexionis solis,
simul igitur mutabitur. Lambinus Tum quoque temporis spatio
dicit omnia mutari, etiam ea, quae non simul fieri coepta sunt,
simul mutantur: verbi gratia si qua pridie solstitii facta sunt,
ergo simul mutantur. Ramus Profecto quod ad tempus attinet,
quo cuncta labi et fluere existimat, etiam non simul orta, si-
mul tamen intereunt: ut si pridie solstitii facta quaedam sint,
quaedam tempore alio, simul tamen intereant. Giphanius: et
quoque tempore omnia debent mutari, etiam ea quae non simul fieri
coeperint, simul mutantur: ut si quid pridie solstitii vel bru-
mae factum sit, simul mutatur? Heinſius: Jam quod attinet
ad tempus, quo vult omnia mutari, ne hoc quidem, meo sane
animo, procedit. Nam si certo atque naturali tractu cuncti in-
terirent, sequeretur, ut quae pariter coepissent, pariter quoque
interirent, et quae pariter intereunt, simul quoque inceperint.
At nunc contra ea quae non simul incipere, simul mutari, quo-
tidie videmus: atque e diverso. Neque enim sequitur, ut si
pridie solstitii aestivi, ut exemplo hoc utar, aliquid inceperit,
pridie ejusdem quoque desinat. Quare minus recte temporis
conversioni et annorum haec ascribit Plato. Is interpretatio-
nem Giphanii paraphrasi sua omnem comprehendit. Equi-
dem non dubito hos interpretes plerosque omnes sententiam
Philosophi vidisse, sed nexum ejus et verborum singulorum
notionem nec docuerunt nec vertendo expreſſerunt. Statim

illud *et* post *διὰ* quo pertinet? Nihil enim praecessit, nec sequitur, quo possit referri. Deinde *διὰ χρόνου* non significat simpliciter *tempore*, hoc enim est *διὰ χρόνου*, quod sequitur, sed *temporis intervallum*, ut dicitur *διὰ χρόνου πολλῷ* et simpliciter *διὰ χρόνου*, *post longum temporis intervallum*. Id cum bene nosset Lambinus, diversam interpretandi rationem ingressus est. Equidem initium hujus propositionis in verbis vitium manifestum contraxisse puto. Illud vero interpretationis latinae vitium proprium est, quo *τεπὺς* graecum, omnes, uno excepto Aretino, solstitium vel brumam reddiderunt, cum Graeci *τεπὺς* dicant illam solis conversionem, addentes *θέρους* vel *χειμερινῆς*, prouti vel solstitium vel brumam significare voluerint. Potius *τεπὺς* hic dicit Philosophus certum illud et definitum temporis spatium, quo converti omnia et mutari soleant. Vitio verborum initio sententiae nulla ratione mederi equidem possum; nam etiam si cum Victorio *καὶ διὰ τοῦ χρόνου* scripseris, parum aut nihil profeceris. Sed superest etiamnum vitium in ipsa argumentatione Philosophi, quod nescio an simul cum illa verborum corruptela tolli possit. Plato enim rerum omnium conversionem et mutationem, igitur etiam rerum publicarum, certo aliquo tempore fieri dixit, quod ipse definire numeris Pythagoreorum harmonicis conatus est; sed mutationem illam rerum omnium non simul eodemque tempore fieri dixit. Hoc tamen factum ab eo posuit Aristoteles, dum ex ista ratione ea argumentando deducit, quae falsa ista sumtione nituntur. Merito igitur Camerarius ad h. l. *Haud tamen scio*, inquit, *an nimium contradicendi studium ita manifesto appareat, ut omni ille culpa vix possit liberari.*

Denique quod ait Giphanius sententiam Platonis, quam ab Aristotele improbatam, placuisse tamen Ciceroni et Polybio, id ex parte verum, partim falsum est. Cicero enim de Divinatione 2, 2. *Id enim*, inquit, *ipsam a Platone philosophi huiusque didiceram, naturales esse quasdam conversiones rerum publicarum, ut eas tum a principibus tenerentur, tum a populis, aliquando a singulis.* Hanc enim ita verbis definitam sententiam nusquam Aristoteles improbavit, nec potuit. Sed

idem Cicero 2. Epist. ad Atticum 21. dum ait: *Equidem sperabam sic orbem reipublicas esse conversum, ut vix sonitum audire, vix impressam orbitam videre possemus*: id nihil pertinet ad hunc orbem temporum, de quo Plato; non magis, quam quod habet Tacitus ab eodem Giphanio laudatus; *rebus cunctis inesse videri quendam velut orbem; et quemadmodum temporum vices, ita et morum verti*.

Polybium, addidit Giphanius Platonis sententiae patrum libro 6, c. 9. ubi est αὐτὴ πολιτικῶν ἀνακύκλῃς, αὐτὴ φύσις εἰκονομία, καὶ ἢ μεταβάλλει καὶ μεθίσταται καὶ πάλιν εἰς αὐτὰ κατὰ τὰς πολιτικάς. Sane Polybius orbem illum conversionis rerumpublicarum, qualem exposuit Plato, secutus est in descriptione originis diversarum reipublicae formarum; monarchiam enim ait in regiam potestatem, hanc in aristocratiam, deinde in oligarchiam, eam in democratiam et ochlocratiam, denique hanc in tyrannidem transire: verum temporis definitionem Platonice nec ullam omnino mutationum huic orbi assignare ausus est.

2. ἢ εἰς τὴν σύγγνυ] Camotiana et Iñgr. εἰς omittunt.

3. ἔτ' εἰ ἴσται μεταβελή, εἰς ποία πολιτικά] Vulgo verba εἰς ποία πολιτικά legebantur collocata post sequentia illa εἰ μὴ ἴσται, διὰ τί' αἰτία. Vitinm cum sensisset Casaubonus, ante illa διὰ τί' αἰτία inferi voluit ἔτ' εἰ ἴσται. qua medicina non est opus, si membra disiecta a librariis suum in locum reponeris.

ἀέριστε γὰρ] cum ceteri interpretes hoc verterint *infinita est res*, id est multiplex est mutatio tyrannidis, Giphanius malebat *inexplicabilis est res* vertere, id est absurda. Absurdam enim videri, ut ex deterrima optima suboriatur Platonis respublica; quanquam Polybius non veritus sit ochlocratiam in regium imperium id est deterrimam formam in optimam mutare et convertere.

[τὸ] συνίχης] Articulum cum Casaubono inserui. Camotiana συνίχης dedit. Deinceps Victoriana et Zuingeriana ἢ τῶν Γίλωνος habent. De Antileonte aliunde non constat.

Χαρίλαος] Victorius dubitavit an alius Charilaus et diversus ab illo, cuius tutor fuit Lycurgus, sit intelligendus,

ἐμπ- is ingenio mitissimo fuisse dicatur, ut est in Plutarchi Lycurgo c. 5. ubi sequatum a Lycurgo primum institutum narrat. Sed interpretatione adjuvanda et mollienda est dictio Aristotelis, verbaque ἡ Χαρίλαος τυραννὶς vertenda: ut ea tyrannis, quam Charilaus rex Lacedaemone a patre relictam susceperat, in aristocratiam mutata fuit. De tempore mutationis Carthagine factae historia tacet.

4. μεταβάλλει] Intelligo ἡ πολιτεία. De Panaetio supra fuit dictum; de Cleandro compara Herodotum 7, 154.

Ἀναξίλαος] De eo Strabo 6, p. 395. Pausanias 4, 23, 3. et 5, 26, 4.

οἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς] Articulum οἱ omisit Camotiana. Sequens μετέχουσιν τῇ πόλει dictum est pro μ. τῆς πολιτείας. Nam τῆς πόλεως μετέχουσι quidem cives omnes in oligarchiis, sed rempublicam administrant pauci.

Καρχηδόνι δημοκρατεῖται] Giphanius ad h. l. ita: Quod ait Carthaginem populari imperio contineri, ex parte verum est. Erat enim mixta partim ex optimatum, partim ex regio, partim ex populari imperio, temperata fere ut Romana, atque adeo optimatum et paucorum factio potius dominabatur. Quare et paulo supra Carthaginensium respublica aristocratica vocatur, libri 2, c. 9. et 4, cap. 7. Has easdem ob causas Schlosserus dubitavit de scripturae veritate δημοκρατεῖται. Addo aliam. Plato enim disputat de aristocratia, quam ob causam ea soleat in oligarchiam converti; cui respondet Aristoteles ita, uti opponat primum exemplum oligarchiae, ubi studium divitiarum in magistratu leges vetant; debebat igitur deinceps subungere exemplum aristocratiae, ubi idem illud divitiarum colligendarum studium in magistratibus reipublicae formam tamen non mutavit. Democratiae exemplum, quod vulgata lectio habet, plane est ab argumentatione alienum; igitur falsa est scriptura, nec dubito, quin Aristoteles ἀριστοκρατεῖται, scripserit. Cum Aristotele facit etiam Procrates in Nicocle p. 39. ἔτι δὲ Καρχηδόνιος καὶ Λακεδαιμόνιος τὰς ἀριστα τῇ Ἑλλήνι πολιτευομένης, πρὶν δὲ τὸν πόλεμος βασιλευμένης. — Sed superest dubitatio de Carthaginis forma reipublicae mutata, quam hic negat Philosophus,

cum paulo antea tyrannidem aliquam praepotentis Carthaginensis cujusdam in aristocratiam vertisse dixerit. Poteſt reſponderi, loqui nunc de aristocratia Carthaginensium, quam nondum ait fuisse mutata. At ecce vetus Interpres pro ἄνω scriptum legit et vertit ἄνω, sic. Sed ea scriptura loci sententiae videtur esse contraria et falsa.

5. φάσαι δύο πόλεις] Platonis verba sunt haec: Τὸ μὲν μίαν ἀλλὰ δύο ἀνάγκη εἶναι τὴν τοιαύτην πόλιν, τῆς μὲν πεινῶν, τὴν δὲ πλεῖαν, εἰκνίτας ἐν τῇ αὐτῇ, αἱ ἐπιβαλόντας ἀλλήλοις.

καὶ κατατοκίζονται.] Copulam cum Lambino addidi, a Victorio etiam expressam, probante Conringio. Locus Platonius hic est: οἱ δὲ δὴ χρηματίζονται ἐγκύβαντες ἢ δὲ δοκῶντες τῆς ἐξῆς, τῶν δὲ λοιπῶν τοὶ αὐτοὶ ὑπείκοντα ἐνάντις ἀργυρίοις τι τρώσκοντες, καὶ τῇ πατρὶς ἐκγόνος τέκνης πάλλαπλασίους κομιζόμενοι πάλιν τὸν κρηνα καὶ πτόχον ἐμποῦσι τῇ πόλει etcet.

6. ἢ δὲ τότε] Vulgatum ἢ δὲ τότε ex Camotiana correxi, probante Conringio. Aretinus haec duo verba omisit vertere.

ἔτιαν . . . διὰ τὸ ἐξῆς.] Vulgo haec continue sine ulla vitii vel lacunae nota leguntur. Unus Giphanius vitium subodoratus haec annotavit: Haec verba (διὰ τὸ ἐξῆς usque verba πλείων δ' ἔσθαι) de mendo valde mihi suspecta sunt, adeo. ut fere eo labar, ut putem, haec omnia hic interjecta ex Platone non satis opportune. Nam haec verba ἢ αἰτίας, hic ad oligarchiam torquentur, quae a Platone de democratia afferuntur. Sic enim ait libro 8. de Republica: ἢ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία εἰσὶν ἢ καὶ εἰς ἄλλοις ἢ εἰς ἄγαν δουλίαν μεταβάλλειν καὶ ἱερώτη καὶ πόλει. Et iis deletis locus hic totus dilucidior videtur. Nisi forte prioribus ita accommodentur, ut Aristoteles causam ejus luxuriae et patrimonii consumendi iis hanc afferat, quod propter nimiam divitum licentiam, quicquid ipsis libitum fuerit, faciant, profundant, perdant, pereant, ut ait Terentius. Sopulveda haec verba ad democratiam refert, eo fortasse adductus, quod Plato illis ἢ αἰτίας de Democratia sit usus, uti jam diximus, putatque, ad ceteras causas mutationum rerum publicarum, de quibus supra est explicatum, aliam hic addi, nimiam

libertatem. Quod profecto nimis alieno loco fieret; agitur enim perspicue de oligarchia.

Vidit igitur etiam Sepulveda postrema haec verba democratiae non oligarchiae convenire et propria esse. Magis tamen miror Giphanium, cum in vestigium vitii latentis in-finitisset, id exquirere totum non potuisse. Nihil enim tollendum aut rescandum est, nec ita redibit loco integritas. Potius ordo et series disputationis postulabat, ut causam mutatae democratiae in tyrannidem, quam posuit Plato, dispiceret; quod factum esse ab Aristotele, restantur verba reliqua, quae ad democratiam solam referuntur, et ex Platone translata sunt. Testatur etiam postremum membrum de diversis democratiarum speciebus Platonicae argumentationi oppositum; alioqui non apparet, cur mentio diversarum democratiae specierum sit facta. Igitur fieri omnino non potest, quod putabat Giphanius, ut deletis illis *δια τοῦ ἀποδείξαι τὴν ἀπορίαν* locus hic totus integrior et dilucidior fiat. Atque adeo suspicor post nomen *Συγκρίτης* plura etiam excidisse, quibus Platonicas rationes exemplis et argumentis contrariis infirmare et refutare Aristoteles sit conatus. Eadem suspicio subnata est Conringio, sed alia ex causa. Cum haec, inquit, *disputatio non finiatur iusto Aristoteli more, facile patet quaedam deesse*q. Neque omni plane specie caret haec etiam suspicionis causa a Conringio allata; solet enim formula aliqua solenni et clausa Philosophus libros finita disputatione circumscribere, et sequentem repetitis breviter argumentis librorum priorum redordiri; quod in fine hujus libri factum non apparet.

Ad Aristotelis Politicorum

Librum VI.

Ad Caput I.

οἰκίῃ καὶ τὸν συμφέροντα τρόπον] Giphanius interpretatur formam reipublicae, quae cuique generi forma non solum propria sed etiam maxime sit accommodata et salutaris, et ad diuturnitatem idonea.

2. συναγωγὰς αὐτῶν τῶν σημείων] Victoriū collectiones ipsorum qui dicti sunt omnium modorum. Aretinus conjunctiones simul ipsorum modorum: nam eorum etcet. Lambinus eorum omnium modorum, qui a nobis expositi sunt, conjugationes. Ramus generum istorum omnium, de quibus adhuc diximus, conjunctiones et copulationes. Giphanius: conjunctiones quoque omnium eorum modorum erunt explicandae. Perperam omnes, meo quidem iudicio, Giphanius autem omnium pessime, cum ipse paulo antea τὸν τρόπον τῶν πολιτικῶν formam rerumpublicarum fuisset recte interpretatus. Equidem αὐτὰ τὰ σημεία intelligendas censeo partes illas praecipuas, quibus respublica constat, nempe τὸ βουλευτικόν, τὸ κύριον τῆς πολιτείας, ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τάξεις, καὶ ἢ περὶ τὰ δικαστήρια. Haec enim partes varie conjunctae cum variis rerumpublicarum formis et generibus faciunt, ut alterum genus ad alterum transire transmutatum videatur. Nunc demum video Heinsum mecum sentire. Vertit enim: et quam ratione imprimis ista tria. quorum jam meminimus, senatus nempe, magistratus et iudicia conjungi inter sese et combinari possint. De verbo συναγωγὰς monet Victorius, eas disserre a συνδιασμοῖς, quos postea dicet. Illas enim esse collectiones eorum, quae

dispersa sunt ac remotis in locis manent; hos esse copulationes permixtionesque. Recte quidem Victorius; discrepant enim haec duo tempore, ut prius et posterius, sed eodem tendunt. *συνδίσεις καὶ μίξεις* dixit supra libri 4, cap. 9.

ἑκαλλάττειν] Aretinus et Lambinus parit *rerumpublicarum* varietatem, Victorius ut *respublicae inter se commutentur*; Ramus *varias rerumpublicarum formas et species effulunt*; Giphanius *efficiunt ut et respublicae variant*, Heinsius *plures istae ac diversae inter se in singulis existunt species*. Camerarius ut *respublicae vacillando mutantur vel ut iam implicentur notiones rerumpublicarum*. Idem supra 4, 10. locum διὰ τὴν δύναμιν ἑκαλλάττειν πως αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν interpretatur, quasdam tyrannidis species non esse plane remotas a regio genere, sed in hoc vicissim implicari, ut notiones quodammodo permisceantur atque commutentur. Praeterea verba libri 1. ὁ ποιεῖ τὰς λόγους ἑκαλλάττειν vertit: quod facit ut istae rationes disputationesque adhaereant, involvantur et implicentur. *ἑκαλλάξει τῶν δακτύλων* ex libro de somniis permutationem seu commutationem digitorum implicando posuit ad libri I, c. 6. ubi est *ἑκαλλάττει ἢ χερσὶν*. Ex Euripidis Heraclidis versu 836. πῆ: ἑκαλλαχθεὶς ποδὶ, ἀπὸ δ' ἐπ' ἀνδρὶ σταῖς, *ἐκαρτέρει μάχη*. quocum confert Maronianum *implicuero acies*, et vertit: *pes implicatus pedi*, rectius quam Barneſius *collatus pes pedi*. In Xenophontis Memor. 3, 8, 1. ἀπικρίνατο ἢ ὅσπερ οἱ φυλαττόμενοι μήνη ὁ λόγος ἑκαλλαχθῆναι satis bene explicuit verbum Ernesti.

τὸ μὲν βαλνόμενον] Camerarius suspicabatur excidisse vocabulum *δημοκρατικῶς*, ut tria invicem miscerentur genera; sed non meminerat vir egregius *συνδυασμὸς* professum philosophum duo tantum genera eorumque membra commutare inter se voluisse. Deinceps vero cur dixerit auctor, *τὰ περὶ τὰ δικαστήρια*, cum in ceteris *τὸ περὶ τὰς ἀρχαιοτητας* et *τὸ περὶ τὸ βαλνόμενον* posuerit, equidem non intelligo, non magis quam illud, cur *τὸ περὶ τὸ βαλνόμενον* quam *τὸ βαλνόμενον*, ut ab initio est, aut *τὸ περὶ τῆς βαλῆς* vel *τὸ περὶ τὸ βαλνόμενον* maluerit.

3. ἐπιλθόμενι συντόμας] Haec duo orationem impediunt. Antecedentia enim omnia μὲν μίνοι — ἀλλὰ καὶ pendere videntur ab illis ἕως δὲ δὴ γινέσθαι δέλοι. Giphanius vertendo transposuit illa membra quasi scriptum esset ἕως δὲ μὲν μίνοι δὴ γινέσθαι δέλοι — ἀλλὰ καὶ —; vertit enim: *Cacterum non tantum quae ex iis rebus publicis optima sit civitatibus, notum esse debet, sed etiam quemadmodum — breviter exponamus.* Contra Lambinus et Ramus particulam ἐπὶ vertendo interferunt: *verum tamen quoniam*: Quam equidem rationem unice probo. Post φαιρὲν deesse videtur ἵσται verbum.

4. πρώτοι μὲν εἰ] Conringius malebat πρώτῃ μιν, idque postulat grammatica ratio. Deinceps Lambinus διαφίξει maluit cum aliis nescio quibus Codd. quod vertit *interfit*.

5. ἀξιώματα — λέγομεν] Camotiana λέγομεν. Vetus Interpres *exigentias*, Aretinus vertit *dignitates et mores et quae flagitent*, dicemus: *Victorius initia et mores et quae capiunt dicamus.* Lambinus *earum postulata et mores et quae appetant exponamus.* Ramus deinceps autem *communes democratiae leges et mores persequamur*: cum Sepulveda Giphanius nunc videamus quae sint communes sententiae et qui mores et quae expetant. Heinsius: *Ac nunc fundamenta status popularis atque instituta tum quae maxime in eo expetuntur, videamus.* Camerarius qui in istiusmodi civitate esse ii soleant, de quibus singularis sit existimatio, quales mores et qua expeti et ambiri: Victorius in annotatione interpretatur ἀξιώματα *sententias quasdam valde probatas.*

6. ἵν' μὲν τὸ] In fine, ubi repetitur sententia, additur ἐπὶ μίνοι, ubi verba εἰ τίθεται — ὅθεν Victorius vertit *quem statuunt — terminum.* Aretinus quod ponunt omnes popularis reipublicae finem. Lambinus *quem quidem omnes populares — ponunt finem.* Ramus inepte: *quem sibi finem democratici omnes suae reipublicae constituunt.* Giphanius quem reipublicae finem, omnes populares ponunt. Camerarius rectius: *uno igitur hoc modo populi factio libertatem definit.*

7. συμβάλλεται τούτῃ] Aretinus idque pertinet. Ramus idque putatur conducere: quasi τῇτε scriptum legerint. Vetus Interpres *et facit hoc ad libertatem*, sed Thom. haec habet.

8. ἀρχὴν μηδεμίαν] Lambinus ἀρχὴν addi voluit, sed commode et more Graecis et nostro solenni intelligi repetitum ex verbo monuit Sylburgius. Ita infra est ἀρχὴν τὰς μεγίστας. Sed quod statim sequitur τὸ ἐλιγοχρεοῦν τὰς ἀρχάς; ut ex eodem more defendi possit, valde vereor; igitur ἀρχὴν addidi, uncis adhibitis. Vetus Interpres ἀρχὴν additum vertit, et posteriore loco paucī temporis esse.

πάντων ἢ τῶν μεγίστων] Vulgatam scripturam, ubi verba ἢ τῶν μεγίστων κυρίας leguntur collocata post illud membrum ἢ ὅτι ἐλιγίστων, merito vitii suspectam habuit Camerarius et Lambinus. Ille suspicionem duxit vel confirmare voluit ex Aretini versione dominam esse, concionem rerum maximarum, magistratum vero minimarum. Lambinus scribi voluit ἢ τῶν μεγίστων. quam correctionem vertendo reddidit Giphanius. Equidem leviori medicina usus sine ulla mutatione verborum locum mutare iussit tria verba ante postremum posita, itaque sententiae suae et concinnitatem et veritatem reddidisse mihi videor. Alterum κυρίας ut supervacaneum seclussi. Denique, dum Giphanium inspicio, eundem mecum sentire animadverto. Quin etiam Sepulveda tacitus in versione verba graeca eodem ordine reddidit.

9. βελῆ] Cum Athenis duae fuerint βελῆ, altera perpetua, quae in colle Martio consistere solita etiam ἡ αἰὼν βελῆ dicebatur, numero senatorum non certo sed e ceteris magistratibus delecto, et praecipue iudicia de caedibus factis exercebat et custodiam quasi reipublicae gerebat, altera annua quingentorum senatorum, quae negotia reipublicae omnia administrabat; manifestum est posteriorem hanc intelligi: ea enim tantum in numero ἀρχῶν haberi et δημοτικωτάτῃ τῶν ἀρχῶν dici potest.

ἰσταῦθα γὰρ] Aretinus vertit nam tunc quidem. Ubi senatores tantum ex aerario publico mercedem, τὴ βουλευτικὴν accipiunt, ibi senatus valet auctoritas, ubi vero maxima civium pars, quae ad ἐκκλησίαν admittitur, accipit ex publico mercedem τὸ ἐκκλησιαστικὴν, ibi solius ἐκκλησίας auctoritas viget valetque. De eadem re supra 4, 15. est: βελῆ δὲ δημοτικὴν — ὁ μὲν γὰρ βουλευτὴς δημοτικόν. — καταλύεται δὲ καὶ τῆς

βελῆς ἡ δύναμις ἐν ταῖς τοιαύταις δημοκρατίαις, ἐν αἷς αὐτὸς συν-
 ιών ὁ δῆμος χρηματίζει περὶ πάντων. τὸ δὲ συμβαίνειν εἶδεν,
 ὅταν εὐπορία τις ἢ ἢ μισθὸς τοῖς ἐκκλησιαζέσιν. Paulo antea τῆς
 inter καὶ βελῆς inferui.

ἐκκλησίας τὰς κυρίας] Concilium populi folenne ter men-
 se unoquoque celebrabatur, primo, decimo et tricesimo die;
 hae dicebantur ἐκκλησίαι κύριαι, etiam ῥέμιμοι, id est folennes
 et legitimae. Cum extra ordinem convocabatur concilium
 vel populus, hae dicebantur ἐκκλησίαι σύγκλητοι.

εὐστεινῶν] Dabatur cibus publice Athenis in Prytaneo
 ei tribui, cujus erat principatus in consilio (βελῆ), quae
 dicebatur πρυτανεύουσα φυλή; locus, ubi convivabatur, voca-
 batur θάλας.

10. Ἐπὶ δὲ τῷ ἀρχῶν] Aretinus praeterea vertens ἐπὶ
 scriptum legisse videtur. Ita etiam Lambinus.

τὰς ἀπόρους ἢ τὰς εὐπόρους] Victorius etiam monuit Are-
 tinum scripturam diversam εὐπόρους ἢ τὰς ἀπόρους reddidisse,
 quae mihi quidem commodior esse videtur.

11. τῶν αἰρίσεων] Vulgatum διαρίσεων ex Camotiana cor-
 rexi cum Victorio et Lambino, quod Victorius comitorum
 vertit. Aretinus partitionum habet. Sepulveda vulgatae di-
 versam notionem tribuendam vidit, et Ramus disceptationes
 rerum interpretatus est. Giphanius juri dicundo et judicis
 praefesse.

πότερὶν εἴ αὐτῇ ἡ πολιτεία] Veterem versionem scriptu-
 ram hanc αὐτῇ ἡ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν τιμημάτων reddidisse ad-
 monuit Victorius in priorē Editionē.

12. ἀρχῆς δίκαιος μόνος] Aretinus si solus dignus est qui
 gubernet. Camotiana ἀρχῆς habet, unde ἀρχῆς δικαίως scribi
 voluit Conringius, quod ferri non potest.

13. οἷον τι οἷ] Camotiana, Iſingr. Sylburgius et Lambi-
 nus cum Heinſio et Conringio omittunt particulam εἰ.

14. πάντων χαλεπὸν] Giphanius censet auctorem alludere
 ad hunc locum Platonis libro 6. de legibus p. 261. ubi du-
 plex genus ἰσότητος designierat: τῆς δὲ ἀληθιστάτης καὶ ἀρίστης
 ἰσότητος ἀκρίτε ἔσθιον παντὶ ἰσῶν. Διὸς γὰρ δὴ ἀρίστου ἰστέ, καὶ τοῖς
 ἀνθρώποις αἰεὶ ὁμιλεῖν μὲν ἵπταται.

Ad Caput II.

1. τοῖς πρὸ τέτταρ] Libro 4, capite 4 et 12. Camerarius ex alio libro πρώτῃ τάξει annotavit.

ἰνδύχεται δημοκρατίαν] Non est improbabilis Camerarii suspicio, addi debere βελτίστην ante ἰνδύχεται. Hanc emendationem pro sua vendidit Couringius. Confirmare poterat ex sectione 4.

2. εἶναι σχῆμά τι] Aretinus vertens *tanquam formam aliquam* vidēri potest εἶναι εἶον σχῆμά τι scriptum legisse.

Μαντινία ποτ' ἦν] Gallus doctissimus B. de Ste. Croix, in libro *Des anciens Gouvernemens fédératifs* p. 167. censēbat hanc reipublicae Mantinenſium formam fuisse post pugnam Leutricam ex legibus Aristonymi Platonici; contra Schloſſerus noster referebat hunc locum ad ea tempora, quibus Mantinenſes dirutis oppidi moenibus ab Ageſilao per vicōs dispersi habitare, uti olim, coacti fuerunt. Tunc vero ex legibus aristocraticis more Spartaē respublica administrabatur, cum antea democratia usi fuissent, uti Xenophon Hellenic. 5, 2, 7. narrat. Haec ille sub Olympiadis 98. anno 4. Pugna vero Leutrica accidit Olympiade 102. anno 2. Ad-ditum ποτ' facit, ut cum neutro viro docto sentire pos-sim; potius igitur haec ad antiquiora illa Olympiade 98. tempora referenda sunt. In foedere, quod posuit Thucydi-des 5, 47. sub Olympiade 89. extrema est oratio de Mantinen-sibus: ἐν δὲ Μαντινίᾳ οἱ δημοκράτοι καὶ ἡ βελή καὶ αἱ ἄλλαι ἀρχαὶ (ἀμύνοντες), ἐξορκίζοντες δὲ οἱ θῆες καὶ οἱ πολέμαρχοι. unde cognoscere formam democratiae aliquatenus licet.

3. τὴ δὲ δύμιν βυλομένη] Margo Itingr. βυλινόμενη habet, quo facile caremus, quanquam vetus Interpres *consulente* habeat. Deinceps ἀρχόνται δὲ ἕχ' ὑπ' ἄλλων dedit Zuingerus, forte errore operarum.

4. ἐπανακρίμασθαι] Aretinus *compesci* vertit, Victorinus *pendere aliunde*, Lambinus *pendere ex aliorum iudicio atque auctoritate*, Ramus *subjectos vero et suspensos magistratus teneri*. Pessime omnium Giphanius *suspensio esse animo*: Came-rarius *suspensos teneri nimtrum ab aliorum potestate*. Pro ex-

tremo φαῖλος vetus Interpres *tribuale* reddidit, et pro ἀφιλιώτατος quod est *maximus profectus*, vel *maximi* ut Thom. habet, quasi ὀφίλος μέγιστος scriptum legisset.

5. μὴ ἐξίῃαι κικτῆσθαι] Camerarius: *Haec scriptura vera est*: diversa igitur alicubi extet, oportet. Idem commemorat legem Licinianam, quae vetabat civem romanum plus quam quingenta jugera habere ex Varrone de R. R. I, 2, 9. Cf. Columella I, 3, 11.

ἄστυ καὶ τῆς πέλις] Athenis ἄστυ vocabatur vetus oppidum in colle situm, quae etiam ἀκρόπολις deinde dicta fuit, accrescente civitate et populo e pagis in urbem congregato. Verum hic in genere dicitur ἄστυ et πέλις, ubi Victorius monet civitatem sine oppido et moenibus etiam esse, a qua distingui ἄστυ ait. Ita etiam Camerarius.

τῆς πατρῆος] Ita Camotiana, quam scripturam cum Camerario vulgatae πρώτης praetuli, bona primae hereditatis habet Aretinus.

Ὁξύλης] Ipsam legem Oxyli nemo praeterea commemoravit, sed de Oxylo vetere Eleorum rege plura tradit Pausanias 5, c. 3 et 4.

6. Νῦν δὲ δι' αὐτῆς] Nunc autem, id est postquam hoc malum irrepfit in civitatem, oportet ipsum emendare lege institutoque Aphytaeorum. Ita h. l. interpretatur Victorius.

Ἀφυταῖος] Vulgatum Ἀφυτάλων de certo hominum genere, a φυτῶν vocatis inepte Victorius interpretatur, cum nationem ita appellatam nusquam memorari sciret, nec Sepulvedae facillimam emendationem approbare ipse vellet, quam equidem cum ceteris interpretibus et Editoribus suscepi. Eadem fuit Camerarii conjectura. Ἀφυτι Thraciae urbem, a Graecis habitatam, nominat Xenophon Hellenic. 5, 3, 19. De quibus narrat Heraclides Ponticus in Politicis Δικαίως καὶ σαφῶς βιβῆσι, καὶ ἀλλοτρίων ἢ διγγάνησι διωγμῶν τῷ θυγῶν. Vini feracem agrum eorum obiter idem commemorat.

τιμῶνται γὰρ] Aretinus pretia constituunt, — ut etiam pauperes facilliter eas pretiis superare possint: Victorius censentur enim non totas possessiones, sed per partes tantas divi-

dentur, ut possint etiam superare censibus pauperes. Lambinus: non enim censentur totae possessiones neque fundos integros in censum referunt, sed in tot particulas dividunt, ut etiam pauperes censibus divites superare possint. Ramus: non universa bona in censu profitentur, sed partibus agros ita divisos, ut etiam pauperes censu excellere possint. Giphanius: censentur enim non totos fundos, sed pro certis partibus, ut et pauperes censibus possint divites superare. Heinsius: nam cum nemo toto censeatur, quia totum nemo, sed aequales quique in ea habet partes, neque ab hac possessione excludantur pauperes. fit, ut pauperes, qui numero sunt plures, patrimonio ac censu vincant divites, sicut illi contra rebus nobilibus videntur pauperes. Idque eo fine, ne in agris excolendis a divitibus tenuiores superentur, aut ejiciantur sua sorte, quam initio sunt consecuti. Atque hac ratione fit, ut multi semper sint, qui agros colunt. Is nempe Giphanii interpretationem inclusit paraphrasi suae, sed non integram. Repetam igitur ex Giphanio, quae Heinsius omisit: *Apud Aphytaeos, inquit, receptum fuisse indicat, ut ne cui liceat in censum dedicare sive referre non integras possessiones vel fundos, sed certas tantum partes, quae partes a singulis civibus teneantur plane aequales.* Verbi gratia, si fundus sit, qui constet 30 jugeribus, referetur hic fundus in censum hac ratione ac distributione, ut non unius nomine, sed quinque civium nomine, ac census et patrimonii causa singuli sena ejus fundi jugera possideant, deferatur. Unde intelligitur, Aphytenses agros suos ita partitos ac distributos habuisse, ut semper omnium civium essent aequae partes agrorum. Nam quod ad alia bona, ut pecuniam numeratam, supellectilem, servos, domos, jumenta, etcet. attinet, in his licuisse alium alio esse ditiores. Haec videtur Aphytensis hujus instituti fuisse sententia. Contra Victorius in annotatione ita: *Constituunt autem census non in universas totasque possessiones, sed in partes ipsarum minutas, quae tamen, etsi exiles sunt, tantum quantitatis habeant, ut superent censibus pauperes et exutos penitus patrimonio: hac enim de causa singulis exiguam illam partem telluris tribuebant, ne pares omnino forent pauperibus et, ut opinor, expertibus civitatis.* In qua

interpretatione consilium Aristotelis non apparet. Schlofferus ita vertit: *weil bey ihnen nicht das ganze Vermögen, das einer besitzt, verschätzt wird, sondern nur ein bestimmter Theil, so dafs bey ihnen auch wohl manchmal die Aermern mehr verschätzen als die Reichen*: In annotatione probat illam interpretationem, ex qua non totus fundus, sed pars tantum ejus in censu deferatur et aestimetur. Aliter Garvius: *Sic werden nämlich geschätzt und classificirt, nicht nach ihrem sämmtlichen Vermögen, sondern nach den Grundstücken, die sie besitzen, und welche so eingetheilt sind, dafs es wohl möglich ist, dafs die, welche im Ganzen ärmer sind, auf der Schätzungs-Rolle den Reichern vorstehn*. Equidem nihil decernere auisim; in tanta enim historiae obscuritate non est facile judicare, quae sit loci hujus interpretatio vera. Quoad autem ex verbis licet aucupari scriptoris sententiam, ita mihi videtur. Aphyntes cives omnes partem aliquam agri quantumvis exiguam coluisse, apparet ex verbis πάντες γινεσθαι. Dixi coluisse; neque enim auisim dicere habuisse et possedisse propriam. Id enim ex verbis illis non sequitur necessario. Potuit enim fieri, ut agrum vel publicum vel conductum ab opulentis haberent et colerent. Verumtamen plerumque γινεσθαι et arare dicitur de agrorum possessoribus. Sed major statim existit difficultas in verbis ἕλκε τὰς κτήσεις, quae de fundis totis et de tota re familiari possunt intelligi. Postea verba διαίρεται κατὰ τετρακῶτα μέρη si significant, uti quidam voluerunt interpretes, partem aliquotiam fundi vel rei familiaris in censum venire tantum, quaero, quid sit, cur non brevius ἀλλὰ τετρακῶτα μέρη τιμῶνται dixerit? Quo pertinet igitur illa divisio et descriptio vel fundorum vel rei familiaris totius? Pertinere eo ait Philosophus, ut facile possint pauperes censu superare opulentos. Ambigua structura facit, ut contrarium etiam intelligi possit, eaque Victorium fefellit. De re familiari omni interpretari τὰς κτήσεις ἕλκε non pati videtur verbum διαίρεται, quod commodius de divisione et descriptione fundorum dicitur. Quod si igitur sumamus, non totos fundos in censum venire, sed ita dividi et describi in partes tantas, ut liceat etiam pauperi-

bus interdum censu superare opulentos, superest quaestio, Philosophus singulos an omnes pauperes intelligi voluerit. Verum, si singulos voluisset, scripturus erat, uti puto, *ἕκαστος τῶν πτωχῶν*; cum dixit *τῶν πτωχῶν*, omnes intelligi, non singulos, voluisse videtur. Itaque fieri potuit, ut census omnium pauperum superaret censum divitum, qui pauciores erant, et pariter, ut pauperes, agri tantum portione aliquota censebantur, quamvis rei familiaris copia reliqua superarent pauperum classem. Quo vero tendunt haec omnia? Voluit Aristoteles efficere quocunque id modo posset, ut civibus omnibus esset aliqua pars agri, quam colerent, ut agricolarum rempublicam constitueret. Itaque et sic cogimur illud verbum *γινεσθαι* de terra aratoris propria accipere.

7. *καὶ τὰ πρὸς τὰς*] Equidem articulum *τὰ* abesse malim. Sequens *θυγαλὶν* vetus Interpres *venari* vertit. Deinceps *κονίσθαι* Aretinus vertit *assidue haerere in foro*, Victorius *assiduum esse in foro*, Lambinus *in foro volutatur atque in urbe perpetuo residet*, Ramus *in foro et civitate media versatur*, Giphanius *in foro et urbe volutatur*.

8. *κοιῦσθαι τὰς ἀποικίας*] mansiones facere Victorius, *facere habitacula* vetus Interpres, *quasi colonias per agros efficere* Aretinus, *in agris quasi in coloniis habitare* Lambinus, *in agris quasi coloniis sese deducere* Ramus, *in agris commorari* Giphanius. Commigrationem civium in agris absentium ab urbe simpliciter significari male etiam Camerarius censet; prout enim *ἀποικίσις* dicitur de longinqua habitatione, ita etiam h. l. *ἀποικίας κοιῦσθαι* longinquè habitare.

ὅτε δὲ — κοιῦ] Aretinus omisso *δὲ* scriptum *κοιῦ* reddidit. Deinceps vulgatum *δημαγωγικαῖς* cum Camerario et Lambino correxi. Rectum in versione reddidit Aretinus et Victorius.

παρεμβαίνειν] inde migrare Victorius, subsequenter est descendendum Aretinus, proxime ac similiter discedere ac de gradi a priore Lambinus, ab optimo genere digrediendum Ramus, sequendus est ordo et ad eas progrediendum, quae degenerant Giphanius, unde Heinsius duxisse videtur conjecturam perineptam *πρεβαίνειν*.

9. καὶ ταύτης] Camotianā copulam omisit. Deinceps post περιεστῶτες insertum vulgo τῷ omisi cum vetere Interprete, Heinio et Conringio, Victorianam enim sequitur Ramus cum Zuingero. Postea verba τὰς ἑδῶς καὶ Camotiana omisit: τῆτε vero post εἰκίς vetus Interpres.

10. Εἰσάγει μὲν ἔν] Huic μὲν ἔν respondet sequens μέν-ται; quod cum Conringius non vidisset, incidit in suspitionem, uti saepissime, alienam lacunae et defectus. Deinceps Schlosserus sententiam putabat postulare, ut jungamus τὰ πλεῖστος τῶν γινώσκων καὶ τῶν μέσων, idque superare plebem multitudine dicatur; in quo me non habet assentientem.

11. Κλισίους] Aretino *Eschines*. Deinceps Lambinus malebat ἱεραὶ ποιηταὶ καὶ αἱ ἐνυπάρχουσι πλείους ποιηταὶ. Conringius malebat καὶ πλείους φράτριάς. Postea scriptum alicubi Camerarius κατὰ τῶν ἰδίων ἱερῶν correxit. Forte id vertit Aretinus: *et sodalitates privatorum sacrorum redigendae sunt ad pauca et publica*. Denique vocabulum συνθήκαι Giphanius obscurum esse ait, quid significet. Interpretes fere reddere *consuetudines*; videri autem Aristotēlem societates si-ve sodalitates et factiones divitum et potentiorum intelligere, quas utile sit abolere et dissolvere in democratia. Cui fuit obsecutus Heinio in paraphrasi. Equidem in vulgari interpretatione acquiescendum censeo.

De Clisihene dictum supra libro 3, c. 1. Cf. Perizonium ad Aelianū v. h. 13, 24. De Cyrene et democratia a Democrate Mantineensi introducta Schlosserus comparavit locum Herodoti 4, 161. Sed vide Addenda.

De sacris privatis et familiaribus contractis et cum publicis conjunctis attulit quaedam Giphanius, quae tamen ad hoc institutum non pertinent. Vetus Interpres *et in propriis sacris* habet, sed Verforis exemplum *et de propriis sacris*.

12. ἀναρχία δὲ λαν — γυναικῶν] Cf. supra 5, 9, 6. et ibi annotata.

Ad Caput III.

Ἔστι δ' ἔργον] Lambinus *ἔργον* deletum voluit, quod seclusi; deinceps & item seclusi, quippe omissum a Camotiana et Aretino. Heinsius corrigebat: Ἔστι δὲ γὰρ τῷ τομοδίτῃ κ. τ. β. — ἢ τὸ κατὰ τὴν αἰσθησιν ἔργον ἔστι μέγεθος. quae venter conjectura ut placeat multis.

2. εὐλαβεῖ.] Camerarii conjecturam ἀβλαβεῖς probavit Conringius, non ego.

μή τι γι αἰ] Vulgatum μή τι γι ex Camotiana correxi, nunquam vertit Interpres vetus.

3. ἀναγκαῖον γινώσκειν.] Intelligit τὰν πρότερον. Sequens δικαστήρια πολλῶν μὲν *judicia de multis rebus* interpretatur Victorius, Lambinus et Ramus, *judicia magna* Aretinus, *judicia multorum* Giphanius et Camerarius, hic quidem addens nimirum *vulgi*, ille vero subdubitasse videtur, et in annotatione ejus aliquid turbatum esse videtur. Tertiam aliquam rationem et diversam iniit Schlofferus qui πολλῶν de multitudine judicum et judiciorum interpretatur. De vulgo enim et plebe ne cogitare quidem sinit quod sequitur de optimatibus πολλὰς μὲν ἡμέρας — ἰδίῃσι. unde constat eos ad judicia administranda pariter adhiberi voluisse Aristotelem. Equidem cum Schloffero sentio quidem, sed πολλῶν in πολλὰ mutandum censeo. Ita enim fieri potest ut multa judicia, in quibus tamen pauciores judices sedent, plures causas expediant. Idem consilium sed alium ad usum et finem posuit Xenophon seu quisquis est auctor libri de Republica Atheniensium 3, 7. Φίρε δὲ, ἀλλὰ φησὶ τις, χρῆναι δικάζειν μὲν, ἰσχύει δὲ δικάζειν. Ἀνάγκη τοίνυν, ἵνα μὲν πολλὰ (hoc vulgato ὀλίγα recte substituit Weiske) ποιῶνται δικαστήρια, ὀλίγοι δ' ἐν ἑκάστῳ ᾧσι τῶ δικαστηρίῳ, καὶ διασκευάσασθαι ῥᾷδι οἷται πρὸς ὀλίγης δικασταῖς καὶ συνδικάταις, ὥστε πολλὸν ἔττοι δικάως δικάζειν. Ita enim locum vitiosissimum scribendum censeo.

φίρε μὲν — φέρε δὲ] Margo Itingr. praefert συμφέρεαι facit bis habet vetus Interpres. Verba sequentia ἵνα μὲν — αἰ δ' ἀποροι Giphanius verebatur, ne spuria sint, tum quia eorum

sententia toti orationi ac disputationi non satis conveniat, tum quia iis sublatis totius orationis cursus Aristotelicae longe sit planior ac facilior. Id enim velle videri Aristotelem, ex rarioribus concionibus et ex brevioribus judiciis haec effici et consequi commoda. Ex priorē quidem, quod ditiores magnis sumtibus faciendis in sportulis non onerabuntur, Quo enim rariores ac pauciores erunt conciones, eo et paucioribus opus erit sportulis. Ex altero vero, ut judicia et sanctius et sapientius exerceantur, admixtis videlicet plebi viris sapientia ac dignitate praestantibus. Raritas igitur concionum, non hoc, ut hic adjungitur, si ditiores non accipiant sportulam, sed tenuiores, de quo nihil plane dictum fuerat, efficit, ut ditiores non metuant magnitudinem sumtuum. Quanquam et hoc verum est, sportulas minores fore, non tantum, si et conciones sint rariores et judicia breviora, sed etiam, si non omnibus iudiciis, sed paucis tantum id est tenuioribus dentur. Quare etsi verum quoque id est, quia tamen de concionibus tantum et judiciis actum fuit, non videntur haec verba satis huic loco convenire.

4. *πρὸς τὰ πικρὰ*] Giphanius ad h. l. ita: *Et haec in paucis obscura sunt.* Videtur tamen haec esse sententia, quam et interpretes alii expresserunt. Demagogos vectigalia publica largitionibus profundere solitos, nec satis sapienter administrare sive dispensare. Nam partim ea in sportulas convertisse, partim quod reliquum erat, et largitionibus et epulis et viscerationibus consumere solitos, et partim in suum quoque usum convertisse ac depeculatos.

Ἐπεὶ δὲ] Aretinus δὲ in versione h. l. omisit et post *συμφορὰς* collocatum vertit: *Nam id prodest etiam divitiibus — Congregantes vero.* Sequens *ἀθροίζουσιν* vulgato *ἀθροίζουσιν* cum Sylburgio substitui.

ἐμπορίας] Vulgatum antea *ἐμπορίας* ex vetero versione et Aretini correxit Sepulveda, Victoriusque. Mirum Victorium non inspexisse Camotianam, quae verum habet.

κατὰ φύλιν — *ἵτατος*] Aretinus verba *φύλιν* et *ἵτατος* praeteriit. Sequens *ἀφαιμένους* vulgato *ἀφαιμένους* substitui. Camotianae *ἀφαιμένους* Aretinus cupidus interpretatur, quod vi-

tiosum esse monuit Camerarius. Vetus Interpres *respicientes* sed Thom. *respuentes* habet.

5. περιουσίας] Camotianae περιουσίας Aretinus gubernationes vertit. Vetus Interpres *ad negotia domus*. Camerarius a sensu aberravit loci vertens *ablegarent ad incolendum loca vicina*. Ramus *cum e populo quosdam perpetuo in colonias deducant*. Giphanius *consecabat missos tenuiores in alias urbes finitimas imperii Carthaginiensium, iisque agros et praedia in iis locis datos fuisse*. Colonias male ex h. l. retulit etiam Herren V. C. in libro *Ideen zur Geschichte* etcet. I. p. 56. ed. prioris. Nec melius, qui eum reprehendit, Schlofferus. Recte solus Victorius *semper enim aliquos mittentes e populo ad oppida suae ditionis gubernanda*. Supra Libro 2. de eadem re est: ἐκφύγῃσι τῇ πλετίῳ καὶ τὴ δῆμῳ μίγος ἐκτίμῃσι. ἐπὶ τῷ πῶλῳ τὰ τῇ γὰρ ἰσῆται καὶ ποιεῖν μόνῃσι τῇ πολιτείᾳ.

ἀφορμὰς διδάσας] Interfertum vulgo μὲν cum Camotiana et Aretino omisi. Sequens ἐκ ἐργασίας Aretinus vertit inepte *ad res agendas*, Victorius *ad opera molienda*, Lambinus *ad opus faciendum*, Ramus *ad fructuosum et quaestuosum opus*, Giphanius *iisque operi satiando occasionem dare et eo excitare*. Omnium optime Victorius. De eadem re est locus pulcherrimus in Isocratis Areopagitico c. 12. p. 225. Lang. ubi veteris democratiae mores describit: ibi igitur de optimatibus est: ἐπὶ μὲν ταῖς ἐδέλαις, τοῖς μὲν χειρουργίας ἐπὶ μετρίαις μισθώσιν παραδίδόντες, τὰς δὲ κατ' ἐμπορίας ἐκτίμῃσι, ταῖς δὲ οἷς τὰς ἄλλας ἐργασίας ἀφορμὰς παρέχοντες.

κτήματα] Aretinus *jumenta* vertens κτήνη scriptum legisse videtur, bona Victorius, *jumentis et possessionibus* Lambinus: ceteri possessiones vertunt. Paulo antea pro τὰ Τarentίων vetus Interpres reddidit *Tarentinum principatum*. De Cimone idem narrat Cornelius Nepos et Plutarchus, de Laconibus noster supra libro 2, 3.

τῆς ἀρχῆς αὐτῆς] Ita erat pro τῆς αὐτῆς ἀρχῆς scriptum, quod corrigere non dubitavi. Ita etiam vertit cum Aretino Victorius.

Ceterum de Tarentinis duo sunt observanda in hoc loco. Primum in exemplo ponuntur democratiae, ubi opti-

mates plebis favorem communicato bonorum fructu promereri student. Utitur hic tempore praesenti *κατασκευάζουσιν*; loquitur igitur de praesenti tempore. Atque supra libro 5. de Tarentinis est *μικρὸν ὕστερον τῶν Μηδικῶν δημοκρατία ἐγένετο ἐκ πολιτείας*. De hac igitur loquitur nunc Philoſophus. Strabō 6, p. 290. Sieb. *ἰσχυροὶ δὲ ποτὶ οἱ Ταραντίνοι κατ' ἐπιβεβαλὴν πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς*. Sed ibidem addit: *ἔχουσιν δὲ ὕστερον τρυφὴν διὰ τὴν εὐδαιμονίαν* — *ἐκ δὲ τούτου καὶ χεῖρον ἐπολιτεύοντο*. Popularem tamen statum durasse usque ad libertatem amissam docuit egregius Heyne Opusc. Acad. II. p. 223.

Verum cum de vetere *πολιτείᾳ* Tarentinorum loquitur, utitur alio tempore *ἐποίησαν*; quod discrimen cum non animadvertisset, locum versione et interpretatione pervertit Schlofferus et Garvius. Nec melius latini interpretes faciunt, Aretinus, fecerunt Victorius, Lambinus, Giphanius, *diviserunt* Ramus vertit.

Ad Caput IV.

πῶς δὲ [ποιῶν] Vulgo deest verbum *ποιῶν*. Aretinus tamen *quomodo agendum sit*. Victorius *quomodo decet, quae ad paucorum dominatus faciunt*, quasi τὰ πρὸς τὰς ἐλιγαρχίας scriptum legisset; et voluit verbum *κατασκευάζειν* repeti, quod faciendum esse monuit etiam Conringius. Sed id facere non licet per loquendi usum, nisi praepositionem *πρὸς* deleas.

ἀναλογιζόμενοι] Aretinus *reputando*, Victorius *referentem*, Lambinus *spectata et relata*, Ramus *comparatione et collatione*, Giphanius *comparata*. Camerarius *rationcinantes*. Victorius interpretatur *similitudinem sequi et videre quid contrario statui conveniat*. Comparavit etiam locum nostri ex libro 2. de Coelo c. 13. ubi est *ὥστε ἐκ τούτων ἀναλογιζόμενοι ἢ εἰόνται ἐπὶ τῷ μίση κῆσθαι τῆς σφαῖρας αὐτῆς*.

τῇ μὲν ὑγκρατὶ] Camotiana et Aretinus *μὲν* omittunt. Ad absolvendam sententiam ex priore membro supplendum *πρὸς τὴν βελτίστην δημοκρατίαν καὶ πρώτῃ*, quae ipsa verba addi voluit cum Lambino Conringius.

ἢ δὲ] Cum Lambino Conringius in ἢ δὲ corrigit. Sane Aretinus et Camerarius in qua vertit, sed Victorius quam decet.

τῷ τι κτωμένη] Conringius ὥστε τῷ κτωμένη scribi malebat.

τεσῆται εισαγομένη] Structura verborum laborat; nisi κατὰ τεσῆται πλῆθος intelligas, quae ratio mihi dnra videtur esse: *afferente populo* Aretinus vertit, *inducente populo* Victorius, *tanta populi multitudine introducta* Lambinus, *eo quidem numero multitudine asciscenda* Giphanius.

ταῖς μὴ μετιχένται] quibus non patet aditus ad rempublicam, uti recte Giphanius. Male Ramus ut reliquam multitudinem hoc censu atque his opibus inferiorem facile vincat et superet. Deinceps ubi est ἐπιτιμωσάσας δὲ μικρὸν, vetus Interpres utique, igitur δὲ pro δὲ reddidit, sed Thōmae exemplum oportet habet.

2. ἐκλινημένα] Victorius *naves parum firmas*, uti Aretinus, *navigia satifcentia* Lambinus, et Giphanius, *dissoluta* Ramus.

3. βασιανταῖς] Camotiana βασιαντικοί. Deinceps ante ἰσχυρὰν articulum τῇ inferui. Recte enim Aretinus vertit: *ibi locum habet aptissimum paucorum potentia illa summa*. Intelligit nempe τῇ πρώτῃ; idem docet sequens τῇ ἰχομένην ἐλιπαρχίαν. Contra Victorius ut *constituatur validus paucorum dominatus*. Ita fere etiam ceteri Interpretes. Giphanius *oligarchia gravis institui potest*. In annotatione tamen monet intelligi oligarchiam acerrimam et deterrimam, cui ex contrario respondeat moderata seu ἡ εὐκρατες. Comparat etiam locum ex libro 5. ubi est καὶ πάλιν ὁ ναυτικός ὄχλος — τῇ δημοκρατίᾳ ἰσχυροτέρῃ ἐκείνῃ. Sed locus iste non est plane similis nostro.

μακρὰς ἑσίας] Suidae locum: μακρὰς ἑσίας, ἅτῃ λέγουσι τῇ πελλῇ Ἀττικῇ comparavit Giphanius, et βραχίαν ἑσίαν ex libri 2. c. 5. Ita est τίμημα μακρὸν 3, 3.

ἔσθ' ἐπλίτη] Vulgatum ἐπλίτη aperte vitiosum minore mutatione cum Lambino in ἐπλίτη, quam cum Camerario in

ἐπαιτικῇ mutare malui. Ἐπετε ἔπε συμβίβηκε τὴν χάριν ἵ-
ται. Sequens πολλάκις omisit vetus versio.

4. χεῖρας] Vulgatum χεῖρας correxi; *deterius* vertunt ve-
tus Interpres, Aretinus, Victorius, Lambinus, *infelicius* Ra-
mus, *plerumque* vincuntur Giphanius.

συνδράζουσι] Velites equitibus junctos Graeci ἀμύπκους
vocat. Cf. dicta ad Xenophontis Hellenic. 7, 5, 23. et
Caesaris Comm. de B. Gallico I, 48. Sequens εἰ δὲ μοι πο-
πulares vertit vetus Interpres.

5. ἀθλητὰς — ἔργων] Camerarius aberravit, cum ἐρίων
scribendum esse conjiceret, interpretatus adultiores aliis id
est praestantioribus rebus exerceri oportere. Quin illa ipsa,
quae pueri didicerant, adolescentes tanquam athletae perfecti
in opere bellico praestare debebant. Comparavit Victorius
Varronis *athletas* de R. R. 2, 1, 1. qui similiter *comitiorum*
athletas dixit in eodem libro. Comparavit etiam locum
Dionysii Halic. qui ad orationem vocabulum transtulit, et
Platonis libro 8. de Republica: ὅστις δ' ἀθλητὰς τι πολέμου
καὶ φύλακας. Demosthenicum ἐξ ὧν πάντες οἱ ἀθληταὶ τῶν
καλῶν comparavit Giphanius. Denique verba ἐκκεκριμένους ἐκ
παίδων, male Victorius cum Aretino et Ramo vertit *delectos e*
pueris, recte Lambinus *posteaquam e pueris excefferint*, Gi-
phanius *postquam ex ephebis excefferint*. Recte hic etiam
comparavit ἔγκρισιν τῶν ἀθλητῶν, quam Cicero athletarum
probationem est interpretatus, et verbum ἔγκρισιν saepe ita
de aetate ad exercitia et publica certamina apta adhiberi
monet.

καθάπερ Θεβαῖος] Camerarius malebat Θεβαῖος intellecto
ποιῆσι. Sane Aretinus *ut faciunt Thebani*. Verum scellit vi-
rum doctum mutata subito verborum structura. Cum enim
dixisset τῶν δὲ μεταδοσὶν γίνεσθαι (δῆ) subjicit nunc, quasi
antececessisset δῆ δὲ μεταδιδόται. Item sequitur κείνῳ προημύνει,
quod ad eandem rationem referendum est. De Thebanis su-
pra dixit 3, 3. οἱ Θεβαῖος νόμοι ἢ τὰ δίκαια ἱστῶν μὴ ἀπειρημέ-
τοι τῆς ἀγορᾶς, μὴ μετῆχιν ἀρχῆς. Vetus tamen Interpres
Thebanis habet.

Ματταλία — τῷ ἔξω] De Massiliensium aristocratia supra dictum fuit ad librum 5, unde erit manifestum, qui dicantur hic οἱ μίτιχοντες τῷ πολιτεύματι, quique οἱ ἔξω.

6. *Θυσίας* — ἱστιάσεις] Nullum enim sacrificium sine epulis fiebat; idemque mos, quem hic commendat Aristoteles, valuit in republica romana.

Ad Caput V.

Ἀκάλυτον — ἱστῖ] Giphanius ad h. l. ita: Quae ordinis sit causa, id est, cur hoc loco de magistratuum partibus sive generibus explicetur, perobscurum est. Videtur tamen Aristoteles tractationem illam de duabus illis rebus publicis sua maxime aetate usitatis, democratia et oligarchia, plane perficere voluisse: ut quamvis haec tractatio de magistratibus non iis tantum reipublicae generibus, sed aliis quoque conveniat, eo tamen maxime accommodetur.

Conringius apertius ita de hoc loco iudicavit: Jam in Introductione monuimus, desiderari hic integram doctrinam de constitutione aristocratiarum et politiarum, si non et monarchiarum. Hujus appendix praeter alia videtur esse doctrina de magistratibus; quam praecessit indubie doctrina de consilio (βελῆ) et summa potestate (τῷ κυρίῳ), et subsecuta est doctrina de judiciis. Quae ibidem perierunt. Praemissa autem haec fuerunt doctrinae de mixtis rebus publicis, quod mixtio omnis consistat in varia trium horum constitutione: ceu liquet etiam ex libri quarti capitibus ultimis quatuor.

Cum Conringio sentit etiam Schloffer, qui praecipue desiderari monet doctrinam de mixtis rerum publicarum generibus, quam auctor supra Cap. I, sect. 2. promiserat, cuique hoc de magistratuum diversis generibus caput praemissum fuisse bene suspiciatur Conringius. Igitur in extremo libro plura deesse manifestum sit et hinc, et ex impari hujus libri cum ceteris comparati magnitudine. Verum etiam in hoc loco licebit cum Giphanio et Conringio lacunam vel bre-

rem suspicari, ubi series et consecutio doctrinae fuerit demonstrata, quae nunc est obscura; nisi quis statuatur, ordinis instituti causam subindicare verbis illis *ποιᾶς ἢ ἀγμέττου συνάγειν καὶ ποίας χωρίζειν, δι' ἣν μὴ λαμβάνειν*. ubi simul lectorem praeparare voluisse videtur ad doctrinam de mixtis rerum publicarum generibus.

2. *ὑπερυπέτατοι*] Camotiana et Isingr. et Sylburgiana *ὑπερυπέτατοι*. Utramque formam habet Etymologicum M. Vetus Interpres *accommodatissimum*, Aretinus vertit et haec *facultas maxima et expeditissima est*. Victorius quod inprimis requiritur, sed in annotatione maxime aptum. Lambinus et hoc ad — proxime accedit. Ramus idque proximum et simillimum est illi, Giphanius et hoc est maxime proximum ad. Camerarius proxime hoc pertinet ad eam copiam, qua contenti esse cives possint. Equidem paratissimam promptissimam et facillimam rationem interpretor.

3. *καθιστάειν*] Camotiana *καθιστάειν*. Magistratuum genera varia eadem fere ratione describit Plato libro Legum sexto. *τοιχοποιεῖς* Cicero curatores muris reficiendis interpretatus est in libro de optimo genere dicendi, monente Giphanio.

4. *καὶ [τὰ] περὶ τὰ ἔξω*] Seclusi articulum inutilem suadente etiam Sylburgio. Vetus Interpres et de eo quod extra oppidum.

ἀποδίκτας] Nomen est hoc apud Demosthenem et Aeschinem; *ἀποδικτῆρας προσέδωκεν* vocat Xenophon Cyrop. 8, 1, 9. et auctor libri de Mundo 6, 9. Qui Athenis hunc magistratum gerebant, uti gesserunt cum laude principes viri Aristides, Lycurgus, Demades, si dicebantur *ταμίαι τῶν κοινῶν προσέδων*, *ταμίαι τῆς διοικήσεως κοινῆς*, interdum *οἱ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν χρημάτων*, *οἱ χειροτονηθέντες ἐπὶ τὰ δημόσια χρήματα*, ab hoc magistratu accipiebat, qui Athenis dicebatur *ταμίαις τῶν στρατηγικῶν*, quaestor militaris, *ταμίαις τῶν θεατρικῶν*, quaestor theatralis, et sic ceteri, qui pecuniam publicam distribuebant.

αὐτοῖς τέτοις] Camotiana *τέτοις* omisit. Haec omnia munia fuisse scribarum recte monuit Giphanius, quorum con-

ditio fuit apud Romanos minore in honore, quam apud Graecos; illis enim magistratuum ministri potius erant et dicebantur, quam magistratus habebantur. Hi scribae vero non ipsi dabant actiones, nec Aristoteles iis hoc loco attribuit vel delegat actiones introducendas in iudicia, uti censuit Giphanius, sed servabant litteras, quibus nomina litigantium, causae, et iudicum nomina, quibus causa iudicanda obtigerat, continebantur. Magistratus vero ipsi, ad quos causae pertinent diversae, iudiciis assignant et *σιδάγουσι* *εἰς τὰ δικάστηρια*. A scriba igitur actor petebat nomina iudicum, quibus lis fuerat commissa a magistratu.

ἱερομήμοις] Hoc nomen omisit Aretinus. Camerarius ait ita proprie dictos eos, qui mitterentur a civitatibus ad Pylaeam et ad conventum solennem Amphictyonium. Giphanius monet scribas fuisse publicos, qui adjungerentur legatis a civitate missis ad consilium Amphictyonicum vel Pylaicum, quod sacrosanctum habebatur, et in tutela Apollinis Delphici esse credebatur. Hesychius *ἱερογραμματῆς* interpretatur, ubi vide Interpretes. Byzantiorum magistratus *ἱερομήμων* ap. Demosthenem pro Corona diversus est. Legati dicebantur *Πυλαγῆται*. Cf. Scholia Aristophanea ad Nub. vers. 619.

ἐπιτάται] Athenis erat princeps sorte ductus curiae praesidentis in consilio publico, (*τῆς προσηκούσης φυλῆς ἐν τῇ βουλῇ*) penes quem erant claves templorum, ubi pecuniae et tabulae asservabantur, ut ex Polluce, Harpocrate et Suida monuerunt Camerarius et Giphanius.

μήμοις] Hesychio *μήμοις*, *ἀρχὴ γυναικῶν*, *ἐπιτελεμαῖος τῶν ἱερῶν*. quae sana non sunt. Scholia Aristophanea l. c. in Homeri *Odyssea* 8, 165. *φύλας τε μήμοις καὶ ἐπὶ σκοπὸς ἦεν ἑδάλοι* interpretantur *γραμματεῖα*.

5. *προτιμῆται*] Aretinus brevius: et circa eorum poenas et custodias, unde duxisse videtur Lambinus, quam vertendo expressit scripturam *προτιμῆται*: *cujus est poenas a damnatis expetere atque et multas a multis exigere atque efflagitare. Sepulveda: qui in iudiciorum executionibus, sive damnatus quis fuerit sive factus reus, versatur. Heinsius qui a reis damnatisque*

multas exigit in civitate ac iudicia exequitur. Victorius: de damnatis et iis qui rei facti sunt. Ramus qui circa et damnatorum multas et poenas, circa lites aestimatas. Male omnes, praeter Camerarium, de quo deinceps dicetur. Una enim annotatione simul complectar τὰς πράξεις τῶν ἀναγεγραμμένων sectionis 6. quas Victorius propositiones relatorum in acta vertit, Sepulveda propositiones eorum quae in acta referuntur, Aretinus breviter accusationes. Lambinus iterum προτιμάς corrigi voluit, et vertit: in multationibus eorum, qui in tabulas publicas relati sunt. Ramus: et ut varia rerum tribuna- lia erant, ita varios et multiplices constitui. Heinsius pluri- mis verbis usus similiter aberravit. Unus Camerarius bene vertit: a quo exigantur condemnatorum multae et quorum no- mina in tabulas relata proposita sint; alterum vero sic: parti- terque quod ad proposita nomina relata in tabulas pertineat. Annotavit autem haec: τὰς πράξεις appellat τὰς εισπραξεις. Et ἰγγεφαί, quae et ἀναγεφαί, nunc sunt nomina perscri- pta aliquorum dampnatorum iudicis, quos fortasse latine per- hibere liceat *aerarios*, qui sunt apud Pollucem ἰγγιγεγραμμένοι. Haec scilicet proponebantur, ut legi cognoscique ab om- nibus possent, quae erant πράξεις. Nam mentio professio- nis puerorum hoc loco ἔστι πρὸς ἑκας, φασί. Haec vir egre- gius, breviter, sed vere! Giphanii versio et annotatio a ver- bis inde ἐπιστάται καὶ μνήμοις usque ad finem libri deside- ratur.

Harpocration in voce Βαλιύσιος habet haec: ἰγκλήματος ὄνομα ἐπὶ δυοῖν ταυτέμοις πραγμάτων — τὸ δὲ ἕτερον, ὅταν ἰγγιγεγραμμένος ὡς ἐφίλων τῷ δημοσίῳ αὐτὸς δικάζεται τινι, ὡς ἂν δικάως αὐτὸν ἰγγιγεγραφέντι. ad quem locum docuit Valesius τὸν ἰγγιγεγραμμένον esse, qui aerarius erat inscriptus in acro- poli, ex Demosthenis oratione prima contra Aristogitonem, ubi est ab initio statim: τὸν ἐφίλοντα τῷ δημοσίῳ τῶτοι καὶ γιγεγραμμένοι ἐν ἀκρόπολει: item ex initio orationis contra Theocrinem: ὥστε μὲν ἱκτίσαι μὲν εἰς ἀκρόπολιν αἰσιχθῆναι. Scilicet in arce erat templum Minervae, in cuius ἐπιστοδόμενῳ aerarium publicum. Est igitur αἰσιχθεῖν εἰς ἀκρόπολιν idem, quod apud Romanos deferre ad aerarium. Πράξεις fiebat, ut

civibus constare posset, si quis damnatus multam non solvisset. Ia enim rempublicam gerere lege prohibebatur, et contra eum actio ἐπιτίμιος erat unicuique civium: itaque si quis etiam exactorum curam effugisset dolo vel gratia, accusatorum tamen vigilantiam timere debebat.

πράττειν κατὰ τὰς νόμους] Camotiana articulum omisit. Victorius male vertit *efficere quae leges jubent*. Aretinus *se-cundum leges facere*. Lambinus *eum* (magistratum) *adminis-trare ex legis praescripto*: Ramus *in eo jura legesque viola-bit*. Sepulveda *fungi munere ex legis praescripto*. Sic etiam Heinsius, male vero omnes: πρᾶττειν enim et πρᾶξις hic dicuntur pro *exactione*, *exigere*, quod alias πρᾶττεισθαι, ὑπὸ πρᾶττεισθαι est.

μὴ γυνομένων] Intellige δίκας, ut deinceps post π. μὴ γυνομένων intelligendum est *κατακρίναι ἀδίκων ἐστι*.

6. Διὸ βέλτιον] Aretinus *Praeterea melius* — *sed partiri in plures*, ut alii de aliis *consequantur*. Camotiana deinceps ἀλλ' ἄλλας habet.

περὶ τὰς πρεσβυτέρους] De hoc loco ad sectionem antee-dentem dictum est.

ἔτι δ' ἴσα] Aretinus: *adhuc etiam magistratus alios aliis se exsequendis et novorum magis novos*. Sepulveda: *et causas juniorum juniores potius magistratus*. Victorius *et causarum juvenum potius e juvenibus constantes magistratus*. Lambinus *tum eas* (multas) *quas novi magistratus irrogarunt a novis*. Ramus *praecipue novos* (magistratus) *novis atque instantibus rebus praefectos exequi*. Heinsius: *et expellet inprimis, si ju-dicia de junioribus lata exequantur juvenes*. Plus enim animi in illis est ac viriam. Sententia satis videtur esse manifesta, sed in verbis est difficultas. Obscuram enim, quid vocabuli intelligendum sit ad illa τὰς τῶν νέων. Plerique omnes in-terpretes δίκας intellexisse videntur, neque ego video aliud vocabulum commodius, quod possit intelligi. Camerarius in versione posuit: *recentia negotia committenda esse junio-ribus*.

τὰς τῶν ἰσχυρότων] Aretinus *et praesentium alio condem-nante alii sunt qui exigant*: Sepulveda: *causas vero consilien-*

tium, quas unus magistratus condemnauerit, alius exequatur. Heinsius: de aliorum quoque, quae aguntur, causis alios ex magistratibus sententiam ferro, alios exequi sententiam optarim. Lambinus et eas (multas) quae ab usitatiss et veteribus irrogatae sunt, cum alius condemnarit, alium esse qui exigat. Ramus instantibus rebus, Victorius eas quae sunt rerum instantium. In annotatione dubitat articulus τὰς ad autecedens προδιδως an potius ad δίκας referendum sit, res praesentes et illius ipsius temporis τὰ ἐκτετατα interpretatur. Camerarius haec posuit in annotatione: τὰς τῶν ἐκτετατων, τὰς δίκας αἱ τῶν ἐκτετατων, id est causas aliquorum, quae aguntur. De his enim censet, sententiam alios facere, alios exequi debere. Denique Lambinus monet alios scribere τὰς τῶν ἐκτετατων. Equidem dubius haereo, vulgatam vitiosam censeam, an τὰ ἐκτετατα sint multae irrogatae in iudiciis praesenti tempore exercitis, ut distinguantur a multis iis, quas anno priore magistratus aliquis irrogauerat, quaeque ad aeternum delatae et publice in acropoli propositae legebantur.

πολέμιος πᾶσι.] Aretinus inimicum vertit, quasi πολέμιος scriptum legerit. Victorius reddit illos hostes omnibus. Et margo Isingr. ἀπειράζεις:αι addit, ut Lambinus καὶ. omnium hostile odium Licurrunt Sepulveda, communes se omnium hostes esse declarabunt Ramus. Equidem ἀπειράζεις addere non dubitavi, cum alia ratio commodior sententiae absolvendae mihi non succurreret.

7. καὶ σὶ σόφισμα.] Vulgatum καὶ τὸ ex margine Isingr. correxi. De undecimviris capitalibus Atticis bene disputavit Sluiter in Lectionibus Andocideis p. 256. seqq.

ἀποτεταγμένον — πρὸς αὐτοῖς.] Aretinus verba πρὸς αὐτοῖς omisit; Victorius vertit: unum distinctum ab aliis magistratum esse super his. Sepulveda: itaque non unus separatus magistratus penes eos esse debet: Lambinus: non oportet unum certum huic negotio praepositum esse magistratum: Ramus: magistratus igitur in his rebus neque unus neque continuus idem et perpetuus esse debet. Mihi totum illud colon πρὸς τούτοις suspectum est; certe praepositio πρὸς cum alia commutanda videtur.

ἰφίβων ἢ φερέων] Athenis ephebos custodiam gessisse urbis et totius agri Attici, et hinc περιπόλις dictos fuisse, satis est notum. In oligarchiis vero φερέας alebantur ad eundem usum et ad potentiam oligarchorum tuendam.

8. δι' δὲ καὶ ἐν εἰρήνῃ] Aretinus: *opus est enim et pace et in bello permultis. Nam et moenia civitatis curanda tuenda, quo sunt, et disquisitiones.* Legit igitur scriptum πολλῶν καὶ γὰρ τοιχῶν φυλακῆς δι' ἱππομιλητάς εἶναι. Sunt τοιχο φύλακες dicti.

ἱξιότατος καὶ συντάξις] Victorius scrutari militiae idoneos cives et ipsos, describere ad usum militare interpretatur hoc munus. Sepulveda *civium delictus habeant ipsorum, quo ordines constituant.* Lambinus *civibus anquisitione habita probandis atque ordine describendis.* Ramus *quique cives recensent et describant.* Recensum militare intelligi patet, et descriptionem civium per φυλάς ad militiam vel pedestrem vel equestrem.

9. εὐθα δ' ἰκάντως] Haec omisit Aretinus. Sequens περὶ πάντων Aretinus vertit *super omnibus.* Vetus Interpres in omnibus, sed Verforia exemplum haec verba omisit. Sylburgius ἐπὶ πάντων malebat, quod verum puto.

ἐπὶ τῇ τῶν ἰκάντη] Vulgatum ἰκάντων correxi. Causam lector intelligens ipse animadvertet. Deinceps καθίσταται ἀρχὴ Camotiana, quod satis bene cum ἰκάντη, minus cum sequente αἰ καλῆται convenit.

κατὰ μέρος δὲ αἰ] Aretinus *seorsum* vertit. Articulae αἰ omittunt Edd. quaedam annotante Sylburgio.

ἱππομιλίαις πολεμικῶν] Aretinus vertit, quod conjecit Lambinus scribendum, ἱππομίλια.

10. εἰ καὶ μὴ πάντας] Aretinus *et non omnes.* De εὐθύνοις Atticis dicetur infra. Λογιστάς ab εὐθύναις diversos esse docuerat Aristoteles in Republica Atheniensium, narrante Harpocrate, qui ita tradit: ἀρχὴ τις παρ' Ἀθηναίοις — εἰς δὲ τὸν ἀριθμὸν δίκαια, εἰ τὰς εὐθύναις τῶν δικηκμῶν ἐκλογίζονται ἐν ἡμέραις τριάκοντα, οὗτοι τὰς ἀρχὰς ἀποθῶνται οἱ ἀρχοντες. E Suida sub voce Εὐθύνη videtur apparere, λογιστάς, cognitis rationibus si quos in culpa deprehenderant, detulisse apud εὐθύνους. Nam ille εὐθύνη κυρίως, ἢ εἰσάγει λογιστὰς πρὸς τὰς

ἀρχοντας μὴ ἔρῃαι ἀρχαί τῆς πόλεως — καὶ τὰ δικαστήρια μὴ εἰ λογιστὰι κληρῶσι, κατηγορεῖ δὲ ὁ βυλομένοις, καὶ τοῖς δικασταῖς ἱφίται τιμᾶσθαι τοῖς ἀλλοῖσι. Hinc λογιστήρια, τὰ τῶν λογιστῶν ἀρχαῖα. Plura in Addendis.

συνήγορος]. Photius in Lexico apud Albertium ad Hesychium: Συνήγορος ὁ μόνος οἱ τοῖς ἰδιώταις συναγορεύοντις (advocati) ἀλλὰ καὶ ἀρχοῦντις Ἀθηναῖσι. Etymol. M. τοῖς γὰρ παρ' Ἀθηναίων τινὰς χειροτονεῖσθαι συνήγορος ἐπὶ τῷ ἀγορεύειν, ὡς Ἀντιφῶν φησὶ. Rectius Harpocratio ἰσikasί. — τινὲς — συνήγοροι ἐπὶ τῷ συναγορεύειν. De his plura in Addendis.

τὴν εἰσφοράν, ἣ προκρίθεται]. Primum de persona et re videamus. De eadem infra sect. ultima: τριῶν δ' ἑσῶν ἀρχῶν [καθ'] αἱ αἰρῶνται τινες ἀρχαὶ τὰς κυρίας, νομοφύλακας, προβάλλων, βυλῆς, εἰ μὴ νομοφύλακας ἀριστακρατικούς, ἐλιγαρχικούς δὲ οἱ πρέβυλοι, βυλῆ δὲ δημοτικούς. Unde apparet mentionem νομοφύλακων hoc in loco excidisse, qui fere classicus est de potestate hujus magistratus. Sed etiam Xenophon Oeconomici 9, 14. ita de eo tradit: ἐν ταῖς νόταρχμῆναις πόλεσιν ἡ ἀρχὴν δοκεῖ τοῖς πολίταις, ἣν νόμος καλῶς τηρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ νομοφύλακας προσκρίνεται, οἵτινες ἐπισκοπεῖν τὸν μὴ ποιεῖν τὰ νόμιμα πεινῶσιν, ἣν δὲ τις παρὰ τὸν νόμον ποιῇ, ζημιῶσι: quem locum Cicero vertit: *quarum primoribus atque optimatibus non satis visum est bonas leges habere, nisi custodes earum diligentissimos cives creassent, quos Graeci νομοφύλακας appellant. Horum erat officium, eos, qui legibus parerent, laudibus prosequi nec minus honoribus: eos autem, qui non parerent, poena multare.* De Atheniensis reipublicae magistratu hoc ita Harpocratio: ἀρχὴ τις παρ' Ἀθηναίους ἔτι καλεῖται. — Φιλόχορος — ὅτι ἔτοι τὰς ἀρχὰς ἐπιτάγκαζον τοῖς νόμοις χρῆσθαι. Accuratius Suidas: ἐπιτάγκαζον δὲ τὰς ἀρχὰς χρῆσθαι τοῖς νόμοις καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκάθηντο μετὰ τῶν πρεσβύτων καλῶντις ψηφίζον εἰτε παράνομοι αὐταῖς εἶναι δέξιν καὶ ἀσύμφοροι τῇ πόλει. Pollux 8, 94. τοῖς δὲ πρεσβύταις ἐν ἐκκλησίαις συγκαθίζουσιν, ἵνα διακινῶντες ἐπιχειροτονεῖν ὅσα μὴ συμφέρει. De Anticis nihil praeter haec loca attulit Valefius ad Harpocratio-nem. Est etiam locus Ciceronis de Legibus 3, 20. *Legum custodiam nullam habemus; itaque has leges sunt, quas appa-*

ritores nostri volunt; a librariis petimus, publicis litteris consignatam memoriam publicam nullam habemus. Graeci hoc diligentius, apud quos νομοφύλακας creantur: nec hi solum litteras (nam id quidem etiam apud majores nostros erat) sed etiam facta hominum observabant ad legesque revocabant. Haec datur cura censoribus: quandoquidem eos in republica semper volumus esse. Apud eosdem, qui magistratu abierint, edant et exponant, quid in magistratu gesserint, deque iis censores praedudent. Hoc in Graecia fit, publice constitutis accusatoribus. Qui quidem graves esse non possunt, nisi sint voluntarii. Locum integrum transcripsi, quoniam non solum de magistratu νομοφύλακων sed etiam de εὐδυνείῳ tradit. Plato Legum libro 6, p. 252. primum omnium magistratum reipublicae suae instituit muneraque ejus describit, νομοφύλακας. In republica Attica fuisse olim institutos νομοφύλακων magistratum ex oratione Dinarchi docet Harpocratio; de tempore tamen nihil addit. Cum is magistratus statui populari plane contrarius sit, qualem imminuta etiam senatus Areopagitici auctoritate instituit Pericles, nec in oratoribus Atticis, quorum orationes hodieque legimus, eorum mentio fiat, suspicor eorum et auctoritatem et nomen cum Solonica republica exolevisse. Fit quidem νομοφύλακων mentio ab Ulpiano ad orationem Demosthenis contra Timocratem, sed ii plane diversi successerant in nominis antiqui possessionem, uti docet Pollux 8, 102. ubi de undecimviris est: νομοφύλακες δὲ κατὰ τὸν Φαληρέα μετανομάσθησαν. — τὲ δὲ νομοφυλακίῃ θύρα μία χαρυνίῳ ἐκαλεῖτο, δι' ἧς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήγαντο. ubi Kuhniius verba κατὰ τὸν Φαληρέα interpretatur tempore Phaleri, cum scilicet ille teneret rempublicam; quod si documento scriptoris alicujus confirmari posset, mirarer, unde Demetrio in mentem venerit nomen antiquum undecimviris tribuere et usitatum abolere.

De βελῆς auctoritate in democratia satis constat ex nostro et ex oratoribus Atticis.

Supereſt ut de προβέβαις videamus, quos eosdem συμβέβαις supra dixit, cum de mutata Thuriorum oligarchia loqueretur. Athenis ante oligarchiam 400 virorum constituti

sunt decemviri cum summa potestate legibus scribendis, qui *πρόβουλοι* sunt dicti, auctore Thucydide 8, 61. et Suida sub h. v. de quibus Valesius ad Harpocrat. p. 181. Hic maxime cum *πρόβουλοις* oligarchiarum conveniunt. Attici enim oratores, si *πρόβουλοι* interdum, saepius autem *πρόβουλευμα* nominant et *πρόβουλεύειν* usurpant, consilii popularis praejudicia intelligunt, quae ad concionem feruntur populi suffragiis firmanda. Demosthenes pro Corona: *ὑμῖν δὲ πρῶτον μὲν περὶ πάντων τῶν βουλῶν ἀκούσαι καὶ πρόβουλεύσαι δεῖ*. Tales nominavit Aristophanes *πρόβουλοι* in fabula *Lyssistrata*, eorumque unum inducit cum apparitoribus Scythis, qui mulieres tumultuantes comprehendit, et senatui suadet legatos de pace Lacedaemonem mittere versu 1011. Hoc fere sensu Plutarchus Romuli c. 13. Romanos consules *πρόβουλοι* vocavit. Legatos Ionum ad commune concilium *πρόβουλοι* vocat Herodotus 6, 7. De Megarensiū vero oligarchia Aristophanes *Acharn.* 755. narrantem facit Megarensē: *ἄνδρες πρόβουλοι τῶν ἱππεύων τῇ πόλει, ὅπως τάχιστα καὶ κάκιστ' ἀπολεμήσῃ*.

Paene oblitus eram monere de verbis *ἔχῃ τὸ τίλος καὶ τὸν ἰσφορᾶν ἃ προκαθίσταται τῇ πλῆθει*, ubi Aretinus *finem et introductionem* vertit, Victorius *finem et aditum*, Sepulveda: nam idem saepe pecuniam ex vectigalibus tributisque collatam habet, qui multitudini praest: Mirabilius etiam Heinsius: unus est supremæ potestatis magistratus qui et praest reliquis, quaeque ab iis fiunt, inspicit eum cura atque observat. Lambinus idem enim saepenumero et vectigalis curationem et tribunatum plebis hoc est ephoriam, obtinet. Is scilicet eum Isingr. *ἰσφορίας* scriptum vertit, quae scriptura ex Sylburgiana in reliquis recentiores migravit: habet tamen eandem vetus Interpres. *ἰσφορᾶν* cum Victorio dedit Camotiana, idque vertit Aretinus. Ramus: hic enim saepe et vectigal imperat et tributum indicit. Is tamen *ἰσφορίας* in oratione graeca posuit! Denique ipse etiam egregius Camerarius: hic enim plerumque praest vectigalibus ac tributis, in populari statu praefes multitudinis. Heinsum secutus est Schlofferus et Garvius, cujus tamen sententiae ne vestigium quidem verbis graecis inest. Vix credibile videbitur viros tot tam-

quæ doctos in loco non difficili a vero sensu aberrasse, praefertim cum Victorius in annotatione haec posuisset: *εἰσφορὰν* de magistratu dici arbitror, quia ipse proponit et quasi obijcit, de quibus deliberari debet; eundem autem *τίλος* habere ait, quia confirmat et rata reddit sententia sua ea, de quibus consilium cogitur: Qui vero vectigalia et tributa hic viderunt, non meminerunt vectigalia numero singulari non dici *τὸ τίλος*, non magis, quam tributorum genus omne *τῶν εἰσφορῶν*, Harpocraton docere eos poterat, qui in voce *Προχρηματιστῆν* ita: *ἐπὶ τῆς βουλῆς προβουλευσάσης εἰσφίεσται εἰς τοὺς δῆμους ἢ γινώμεν, πρῶτοι γίνονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χειροτονία, πότερον δοκιμὴ περὶ τῶν προβουλευμάτων ἀνέψασθαι τοὺς δῆμους ἢ ἀρκεῖ τὸ προβουλευμα.* Aristophanes. *Lyssistr.* versu 649. *εἰ δ' ἐγὼ γυναικίφυκα, τῷτο μὴ φθονεῖ τί μοι, ἢ ἀμείνω γ' εἰσπύγκω τῷ παρόντι πειρημάτων.* Noster supra libro 2. *ἀ δ' ἀνὴρ εἰσφίεσται ἄτοι πρὸς τοὺς δῆμους.* Ita latine *ferre ad populum* dicitur, *ferre legem*, ut Attici *εἰσφίεσιν νόμους*; contra *conferre tributum* latine est, quod Graece *χρηματα εἰσφίεσιν*; Plinius tamen *inferre tributum* dixit Panegyrici 39, 6. Hinc *εἰσφορὰ νόμος*, rogatio legis. Verum haec hodie nota omnibus sunt, et plura dabit Stephani Thesaurus exempla.

δύο γὰρ αἶναι] Aretinus vertit: *oportet autem id quod cogit, summam habere in republica auctoritatem.* Sepulveda: *nam esse aliquem oportet qui eos in unum cogat, quique summam habeat reipublicae potestatem.* Victorius ambigue participio usus est. Lambinus recte: *oportet enim aliquem magistratum esse, qui habeat jus convocandae ejus civium partis, pones quam summa reipublicae potestas.* Ramus cum Aretino et Sepulveda facit, cum Lambino Heinsius; et recte quidem. Nam altera sententia ex graecis nisi omisso articulo, *τὸ* ante *αὐτίς* effici non potest. Verum inest alia his verbis difficultas, quam nemo tetigit. Rationem enim videntur habere alicujus dicti antea; proxime autem antecedunt haec *ἢ προεκθέσθαι* — *ὁ δῆμος*. Verum in his nil est, cujus ratio subdi debeat, nec quae redditur, convenit ad dictum illud, sed potius ad priora *ἢ γὰρ αὐτὰ* — *εἰσφορὰν*. Igitur membrum istud *ἢ προεκθέσθαι* locum ineptum occupasse videtur; quam suspi-

tionem firmare videtur etiam illud, quod democratiae mentio sit bis, oligarchiae vero et aristocratiae et politicae ne nominantur quidem. Igitur non solum excidisse quaedam suspicor, ut antea dixi, veluti mentionem νομοφύλακων, sed membrum etiam illud ἢ προκαθίσταται τῇ πλειΐνῃ, ὅπερ κύριός ἐστιν ὁ δῆμος transferendum videtur post verba illa βουλὴ μάλ-
λον. Ita plane Plato Legum 6, p. 264. de senatu suo: διὰ
βουλόμενοι τε αἰὶ διὰ τῆς αἰτίας τὰ προκαθίσταται τῆς πόλεως κύριος
etcet.

11. ἱεροποιῖς] Aretinus et Ramus *sacrificuli*, Victorius *sanorum fabros*, Lambinus *sacrifici*, Sepulveda *templorum aedificatores*, Heinsius item: Camerarius ait esse, quibus *man- data cura faciendorum reficiendorumque templorum*, sicut τει-
χοποιῖς curant moenia reficienda, idem tamen admonuit Grammaticos veteres, Pollucem et Harpocracionem curam ἱεροποιῶν assignare sacrificiorum certorum administrationi.
Cf. Valesii annotationes ad Harpocr. p. 331.

νομοφύλακας] *aedituos* omnes vertunt, recte. Diversi sunt νομοφύλακας ἑκτέρῃ τεχνολογίᾳ Sophoclis apud Pollucem 10, 134. Praeter nostrum nullus scriptorum reliquorum nominavit, multi vero ταμίας τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ἔχομένη δὲ ταύτης] Aretinus male *Huic communis*. Bene Victorius *Sequitur hanc*. Sequens ἀφωρισμένη omisit Aretinus.

ἱερῶν ἀποδίδουσι] Supra libri 3, cap. 9, 7. reges antiqui dicuntur fuisse κύριοι τῶν θυσιῶν, ὅσαι μὲ ἱερῆται.

ἔχουσι τὰς τιμὰς] Aretinus male *sed ex publico fiunt*. Victorius *sed a communi Vesta nacta sunt honorem*. Lambinus *sed iis (assignantur) qui hunc honorem a communi civitatis foco et totius urbis lares consequuntur*. Ramus ineptius *sed in epulo publico celebrantur*. Heinsius *sed ad tutelarem civitatis spectant deum*. Sepulveda: *sed honorem a communi genio sortiuntur*. Unus igitur Lambinus sensum vidit, monente Perizonio ad Aeliani v. h. 9, 39. ubi interpretatur verba haec de illis, qui curiae publicae seu prytaneo praesunt. Pauca quaedam ibi docet de prytanibus; sed non vidit, deesse articulum τοῖς, ut comparatio sacerdotum cum prytanibus appareat. Non dubitavi igitur eum inserere. Pessime Camera-

rius cum illa sit communis suae quorumque familias. Sequentia ἀρχοντας τέτας omisit Aretinus.

12. ἴτι [τά] περί τᾶ] Ineptum τᾶ seclufi, quod sensum interpellat. Deinceps συναλλάγματα dat Camotiana. Sequebatur vulgo ἐπιλογισμὸς, quod Aretinus rationes vertit, *rationes* Victorius, *rationes subducendas* Lambinus, *repetandarum* ineptissime Ramus. Vetus Interpres et circa *rationes*. Photii Lexicon excerptum ab Albertio ad Hesychium v. Εὐδυνες, ἀρχὴ ἢ τις· ἐξ ἑκάστης δὲ φύλης ἵνα κληρῶσι, τέτῳ δὲ δύο παρίδουσι. Idem Εὐδύναι, εἰ ἀπολογισμοὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ εὐδύναι· εἰ τέτῳ ἀνακρίνοινται. Habes auctorem emendationis etiam ab Albertio propositae. Sylburgio περί λογισμὸς suum condonamus, quod duxisse videtur e vetere versione.

ἐξετάσεις] *exquisitiones* Victorius, *disquisitiones* Aretinus, *civium probationes atque in mores eorum anquisitiones* Lambinus, *quaestiones* Ramus, *delectus* Camerarius, dūhius an potius *inquisitiones et confiones* vertendum fuerit. Ut supra 6, 5, 10. junguntur ἐξετάσται εὐδύναις et λογισταῖς, ita nunc inter ἀπολογισμὸς et εὐδύναις intercedunt ἐξετάσεις. Sequentia sunt vitiosa et ita corrigenda, ut aut πρὸς τέτοις scribatur, aut πρὸς deleatur. Equidem seclufi. Sylburgius putabat junctim προεὐδύναις dici posse, uti supra προεὐδυνῆσαι verbum adfuit. Sed alia est ratio verbi et nominis.

καὶ τίλος αἱ — περί τῶν κοινῶν] Vulgabatur. αἰρὶ τῶν κοινῶν. Aretinus vertit: et finaliter circa confilla. Haec communia. Victorius et demum quae ad id quod deliberat de rebus communibus. Lambinus Postremo ii magistratus, qui consilio publico praesunt in numerum communium referendi sunt. Ramus denique consultationum et deliberationum publicarum. Solus igitur Victorius verum vidisse videtur.

13. ἴδια δὲ] Camotiana ἴδια, proprio Aretinus. Sequens ἐχολαστικῶν Aretinus et Ramus vertit *pacatae atque tranquillae*, Victorius *quae magis otio fruuntur*, Lambinus *otiosae et pacatae*. De nominibus magistratuum hic positus nihil est opus disputare; nota enim sunt eorum munera in vulgus.

καὶ αἱ αἰεῖται] Aretinus: *per quos assumunt quidam summas potestates*. Lambinus: *ex quorum ratione quidam magistratus amplissimos summaque auctoritate ac potestate praeditos suffragiis creant*: Heinsius vitium apertum vidit, et praepositionem deleri iussit, ut sensus confiet. Igitur seclusi. De magistratu νομοφυλάκων, προβύλων et βυλῆς satis jam antea fuit dictum.

ὡς ἐν τύπῳ] Ifingr. et aliae ἐν omiserunt, vetus Interpres ὡς omisit. Aretinus vertit *ut in figura*, Victorius *ut crasso modo*, Lambinus *veluti nudi quadam informata imagine*, Ramus *breviter et summatim*.

Deinceps doctrinam de judiciis et rebuspublicis mixtis temporum injuria amissam deesse recte admonuit Conringius.

Ad Aristotelis Politicorum

Librum VII.

Ad Caput I.

ἀρίστη πρᾶττιν] Perionius ita interpretatur: *et praeclarissime agi debeat cum iis, qui optima republica utuntur*: Sepulveda: *cum eos optime vivere consentaneum sit*: Lambinus: *optimas enim res agere, optimeque res suas gerere convenit eos*: Giphanius: *optime sive beatissime vivere*: Admonet idem, infra ἀρίστην et πρᾶττικας καλῶς pro eodem poni.

ἐν τῷ ἐπαρχίῳ] Pro rebus quibus instructi sunt Victorius vertit, Giphanius pro *copiis*, quae ipsis suppetunt: et monet, intelligi bona reipublicae et civium ipsis suppeditantia. Heinsius: *optime ex bonis iis copiisque, quas ad manum habent, ac beatissime agunt*.

2. καὶ [τῶν] ἐν τοῖς] Seclusi τῶν, quod sensum interpellat loci. Postea δὲ verbum omisit Camotiana.

ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις] Locus est simillimus Nicomacheorum I, 13. λέγεται δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις αὐταρχήτως ἴδια, καὶ χρηστίῳ αὐτοῖς. ubi paraphrasis, quae Andronico Rhodio adscribitur incerto tamen auctore librarii Codicis Leidensis, ita habet: περὶ ψυχῆς τοῖσι ἢ μέναι ἐν συγγέμμεσι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ νόμοις πρὸς τὰς ἐπιτυχδονίας ἀρχήτως εἴποιμι ἴδια, καὶ χρηστίῳ αὐτοῖς. Quae quidem interpretatio librorum exotericorum omnium minime probabilis esse mihi videtur, nisi statuamus, Philosophum hos et illos de moribus libros eorum tantum in usum conscriptos publicasse, quibus audisse ipsam differentem obtigerat. Giphanius Sepulvedae opinionem sequitur, qui exotericas

libros non de certo librorum genere interpretatur, sed generaliter idem hic ut alibi plerumque valere putat, quod ἄλλος sive alias. Itaque intelligi censet hic libros Ethicorum, id est libros alios ab hoc opere Politicorum. Hinc vertit: *cum satis multa explicari existimemus de vita optima etiam in aliis libris, nunc quoque iis erit utendum.* Similiter Heinſius: *cum in libris de Moribus praemisimus, tum alibi locorum fuisse satis atque copiose egisse nobis videamur.* Giphanius autem post alius addere debuerat nostris. Ceterum de libris exotericis et acroamaticis extat Dissertatio Buhlii, etiam novae operum Aristotelicorum editioni praemissa.

τῶν ἐν τῇ τῶματι] Articulum τῇ addidi.

τῶν ἰσχυάτων] Monet Victorius Ciceronem pro Muraena similiter dixisse: *quod necesse est omnium vitiorum esse postremum.* Ita postremi homines sunt in oratione Rosciana c. 47. Ita nihil posterius nihil nequius in Pisoniana c. 27. et de Provincia consul. c. 4. Heinſius igitur vertit: *ne a foedissimis quidem abſtineat.*

τετρατημορίη] Quadrantem vertunt omnes. Helychius vocabulum interpretatur εἰ δύο χαλκοί. Idem τετρατημορίον, τὸ τετρατημορίον ἢ δίχαλκον. ubi Photii et Harpocrationis loca annotarunt interpretes. Vitruvius tamen 3, 1, 7. *quadrantes obolorum, quae alii dichalca, nonnulli trichalca dicunt.*

τῆς διαίτιας — διψυσμένοι] Post διαίτιας margo Ismagr. inserit verba: *ἡ γὰρ εὐδαιμονίζουσα.* quae partem veritatis continent, forte ductam e veteri versione, ubi est: *quae circa prudentiam se habent: neque enim beneficiant sive imprudentem et mendacem, sicut quendam puerulus insensatus.* Sed Thom. habet: *circa prudentiam, sicut imprudentem et mendacem, sicut — puerulus aut insensatus.* Agnoscis emendatricem manum Editoris Thomani, ut aliis etiam in locis. Equidem vix me continui, quin scriberem: *περὶ διαίτιας ἔχουσιν ἡδὲ γὰρ μακαρίζουσι τὸν αὐτὸς ἄφρονα* etcet. Pro verbo postremo Sylburgius διψοθαυμένοι scriptum malebat. Vulgatum Aretinus vertit *ignarum*, Victorius *qui falsis opinionibus teneatur*, Giphanius *stultus et excors*, Heinſius *errorum plenus.*

5. ὅτις — πάντες], Vitii notam vel lacunae apposui. Ex Lambini conjectura Zuingeriana addidit verbum *σιγήκα-
μεν*. At ita praeſtabat *λόγομεν*. Victorius vertit: *haec quidem
dicta aliquomodo omnes concederent*: quasi *πῶς* scriptum le-
giſſet. Giphanius: *omnes igitur haec quidem conceſſerint*: *am-
bigunt vero in quanto et magnitudine*.

ἔργων λαμβάνειν] Vulgatum *διαλαμβάνειν* cum Lambino
et Zuingero correxi. Vetus Interpres *provenire fidem* ha-
bet: Deinceps debebat eſſe *περὶ δὲ τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν τῶν
ἴξω*, quomodo vertit Victorius, male tamen verba *μετρί-
ζουσι περὶ τῆς κτῆσεως* reddit: *in poſſeſſione — ad mediocritatem
pervenerunt*. Nec reetius Giphanius: *bonae fortunae modice
poſſideant*: nec Heinſius: *licet modice a fortuna ſint instru-
cti*. Eſt potius: *qui in bonis fortunae acquirendis cupiditati
temperant et moderantur*.

4. τῶν τὴν ὑπερβολὴν] Abſurde Victorius: *omne autem
uſui ſervit, quorum exuperantiam*: Giphanius: *Quicquid au-
tem utile eſt, eſt in iis rebus, quarum magnitudinem ſive ni-
mium*: Heinſius: *quod ad utilia attinet, ea eſt conditio eorum,
ut ſi modica ſint, ſimul ſint utilia, quemadmodum dicantur*:
Uterque igitur poſt *ἰσότης* intelligi voluit *τέττοι*. Vetus Inter-
pres *omne autem quod utile eſt, eorum exceſſum aut nocere*.
Aretinus, qui verbum ex verbo reddere ſolet, ita: *omne au-
tem utile tale eſt, ut exceſſus vel noceat habenti vel certe nil
proſit*: Igitur videtur in Codice ſuo ſcriptum legiſſe: *χε-
ρίμοις ἰσὶ τοῖς τοῖς, ὥς τὴν ὑπερβολὴν ἢ βλάβειν ἢ μηδὲν ὀφίλος
ἵσται τοῖς ἔχουσιν*. In utraque vero ratione *αὐτῶν* poſt *ἵσται* vel
abundat, vel duriusculum eſt, cum ad ſingularem *πᾶς* *χε-
ρίμοις* referatur. Sequens vero *χερίμοις ἵσται* vitioſum eſſe vi-
detur; minime enim modus hic *ἵσται* pendet a praecedente
ἀναγκαῖον; quare *χερίμοις ἰσὶ* vel *ἵσται δεξι* praefero. Vi-
ctorius etiam vertit: *tanto majores fructus ſerunt*. Ceterum
his verbis: *πᾶς δὲ τὸ χερίμοις* continuatur et explieatur com-
paratio ab instrumentis ducta, minime vero, uti cum Gi-
phanio cenſuit Heinſius, alia et nova ratio indicatur, haec
videlicet: *quod bona fortunae ſint ac dicantur vulgo utilia,
bona animi honeſta*.

πράγματος κατὰ τὴν διάστασιν] Vulgabatur *πράγματος* πρὸς ἀλλήλα, κατὰ τὴν ὑπεροχὴν, ἢ πτερ εἰληφει διάστασιν, ἢ φαι. ubi Victorius putabat rectius philosophum et dilucidius scripturum fuisse πρὸς ἀλλήλας, ut referantur verba ad *διάθεσιν*. Ad illa vero ἢ πτερ εἰληφει διάστασιν, ἢ φαι. intelligebat *πράγματα*, ἢ scilicet *πραγμάτων*, addens: nos dicimus ea *essē spatia et intervalla*. Versionem ipsam Victorii nemo facile intelligat. Giphanius ita: *optimam affectionem cujusque rei inter se sequi pro magnitudine differentiae, quam habent res, quarum ipsas affectiones esse dicimus*. Miror virum perspicacissimum non vidisse inepte dici *affectionem cujusque rei inter se*. Giphanii interpretationem in annotatione explicatam uberius Heinsii paraphrasis expressit. Vetus Interpres *secundum excessum distantia* (quem *distantia* Thom.) *quam quidem sortita est*. Videtur igitur ἢ πτερ εἰληφει ἢ *διάστασις* scriptum legisse. Aretinus multo brevius haec ita vertit: *secundum excessum distantiae illorum quorum dicimus eas esse dispositiones*. Igitur πρὸς ἀλλήλα aut non legit scripta in libro suo, aut cum vocabulo *διαστάσις* (ita enim scriptum vertit) ea verba copulavit. Certe sensum Philosophi clarius ex Aretini versione conjicere licet, quam equidem secutus verba aliter disposui, nullum mutavi, nisi τὴν ὑπεροχὴν in τῇ ὑπεροχῇ, hoc sensu: *affectio optima cujusque rei sequitur discrimen excellentiae, quo a se invicem distant eae res, quarum dicimus esse affectiones*. Aretini scripturam κατ' ὑπεροχὴν διαστάσις probare ideo non possum, quod optima rei cujusque affectio in excellentia discriminis vel distantiae rerum, quarum affectiones sunt et dicuntur, sita non est, nec dici potest; sed est vere sita in discrimine excellentiae, et quo singulae res magis natura sua excellunt aliis rebus, eo meliores et praestantiores sunt et dicuntur earum affectiones. Sepulveda ita interpretatur: *optimae affectiones, quae sunt ipsa bona triplicia, hanc inter se excessus proportionem habent, quam ipsarum subjecta inter se tenent*. Ceterum structura verborum eadem est infra cap. 14. *ἑὸν γὰρ, ὡς ἀκολουθεῖ διήσει καὶ τὴν παιδείαν κατὰ τὴν διαίρεσιν ταύτην*. Denique εἰληφει vulgato εἰληφει ē veteris libro cum Lambino, substituit Zuinger.

5. *ἐν καὶ*] Male et alieno in loco *ἐν καὶ* scribi voluit Sylburgius.

λόγῳ διόμεινον] Victorius: *iisdem rationibus constitui:ur*; Giphanius *concluditur. posuit pro constituitur*; Heinsius *iisdem facile probari potest argumentis*. Ceterum in verbis *καλῶς πρᾶτται τοῖς μὴ καλὰ π.* disputandi et concludendi ratio pendet a sermone Graecis familiari et formula loquendi *καλῶς πρᾶτται*, non ab ipsa rei naturae. Minus feliciter Giphanius *ut recte agant, qui recta non agunt*; multo etiam minus Heinsius.

δύναμις καὶ μορφή] Victorius *δύναμις* vim et potestatem, *μορφή* speciem, *ἰδίως* interpretatur, et ad verba *τῶν αὐτῶν* et sequens *ἐν* intelligit *ἐκείναις*. Itaque Giphanius vertit: *eandem vim et speciem habet cum iis, quarum singuli compotes dicuntur iusti et prudentes et temperantes*. Equidem non solum Victorii annotationem probo, sed praeterea verba *καὶ φρονήσεως* abundare et resecanda esse censeo. Statim enim tria virtutis exempla vel partes nominantur, in quibus etiam *φρόνησις*; cuius mentio in sententia generali magis nocet docendi perspicuitati quam prodest.

6. *συγγαμίον*] Ita Victoriana et Sylburgiana cum versione Aretini. Lambinus tamen ait in libris ante se vulgatis esse *τογχαμίον*, quod e veteris libro correxit. Vetus Interpres *uttingere* habet.

χωρὶς ἰδέσθω] Vulgatum *ἰδέσθω* correxi, quod Victorius non reddidit; posuit enim *seorsam singulis mortalibus*: Camotiana *ἰδίως ἰδέσθω* habet, ut infra cap. 3. extremo, idque Aretinus expressit: *privatim unicuique*. Postea Camotiana *κτχορηνγαμίως* dedit, ad *βίος* referendum. *redundante* habet vetus Interpres.

Ad Caput II.

ἢ τις τις] Hoc est tertium membrum hypotheseos; duo priora peregit verbis *ἔστι γὰρ, ἔστι τις*. Victorius vertit *si quis vero*; quasi scriptum legisset *εἰ δὲ τις*. Giphanius *sive virtus quis unum probet*.

2. ἀπολιλυμένης] Camotiana κεχωρηγμένης. Videtur voluisse κεχωρηγμένης dare. Sequens διαθήσις Victorius ordinem, Giphanius descriptionem interpretatur.

προηγήμεθα] Male Aretinus: *proferamus et nos hanc considerationem*. Nam illud quidem. Camotiana etiam male ἐκείνη μὴ γὰρ habet. Primus Victorius γὰρ iussit. προηγήμεθα videtur fuisse in libro Aretini.

3. καὶ ἢ τὰς] Vulgatum καὶ ἢ τ. correxit Lambinus: *per cuius institutionem jam olim vertit Aretinus*.

δὴν εἶναι αἰρετώτατον] Ex Camotiana εἶναι inserui.

4. περὶ αὐτῆς ἐννομεία] Vulgatum αὐτῶν Camot. Ingr. in αὐτὸν mutat, ego in αὐτῆς mutavi. Vetus Interpres *ei qui circa se ipsum iucunditati*. ubi Thom. *ei* omisit.

ἰφ' ἑκάστης γὰρ ἀρετῆς] Victorius: *in singulis enim virtutibus non ansas dari magis agendi privatis hominibus, quam illis*: Giphanius: *cujusque virtutis officia et actiones non magis ad singulos et privatos quam ad eos — pertinere*. Heinsius: *cum praesertim virtus, quam utrique spectant, nihilo hic minus locum habeat quam ibi*. *Virtutum enim singularum actiones aequae ab iis qui — atque a privatis — exerceri posse*. Sensus est, virtutem omnem agendo spectari, non otio et nihil agendo. In unoquoque vero virtutis genere virum negotiosum et reipublicae munia obeuntem et saepius et melius spectari agendo quam otiosum et contemplationi vacantem meditando.

5. χυδῆν] male Giphanius *sparsim*, rectius Victorius *sine summa cura, inconsiderate*: Heinsius Giphanium imitatus: *ubi nullo ordine conscriptae sunt ac ineptissime digestae*. Paulo antea τῆς πελοπίδας — καὶ τῶν νόμων scriptum legit et vertit Vetus Interpres.

πλειονακτίς] *subigere aliquos* vertit Victorius, *quae aliis superiores esse possunt* elegantius Giphanius.

6. σκύφος περιφιζόμενος] Vitiosum locum statim agnoscit lector attentus. Poculum enim bibere inepte dicitur; *o poculo* vertunt omnes interpretes: Igitur σκύφος περιφιζόμενος certe scribendum erit. Paulo antea vetus Interpres pro κελύκος

lilis reddidit; scriptum igitur *κρίων* legit; deinde pro *κατα-
πηγύσει* commassant.

7. *μὴ μείον δίκαιος*] Inepte Lambinus *δικαίων* corrigit probante Zuñigero. Paulo tamen post *μὴ δίκαιος* Camotiana habet. Deinceps pro *βιάσασθαι* vetus Interpres *λάσασθαι* *lanasse* reddidit.

9. *οὐ μὴ φύσει — διαπέζον ἐντὶ, τὸ δὲ δ' διαπέζον*] Recte quidem admonuit Giphanius scribendum potius esse *διαπο-
τὸν*, ut infra est *διαποτῶν*, ubi tamen cum Lambino Zuñigerus malebat *διαποστῶν*, quam formam etiam hoc in loco praefero: sed sententia ipsa adhuc laborat vitio *ἀνακωλύθειας* in argumentatione. Victorius quidem in annotatione ita interpretatur: *stulte sentiret, qui non putaret extare quiddam, quod natura dominetur*, sed ex verbis graecis elici haec sententia non potest. Giphanium sequitur, uti solet, Heinsius; equidem medicinam vitio nullam adhuc excogitavi. Verba aliquot excidisse videntur.

Ad Caput III.

2. *αὐτὸ τὸ φύσει*] Articulum *τὸ* inferui de meo. Vetus Interpres *αὐτὸ τὸ* reddidit *quam rursus quod natura liberum*.

3. *ὑπολογίζεσθαι*] Ita Iſingr. et Sylburgius. Vulgo *ὑπολογίζεσθαι* amici rationem habere vertunt Victorius et Giphanius, *reputare* vetus Interpres. Structura verbi insolens. Genitivus enim unde pendeat non habet. Plato Apologiae c. 16. *μήδεις ἄλλο ὑπολογίζεσθαι πρὸς τὴν θανάτου*. Forma etiam activa verbi insolens est.

4. *τῆτο ψεύδος*] Male Victorius secutus antiquam versionem posterius vocabulum omisit ad sensum necessarium. Fallitur enim is in eo, cum putat *ὑποτίθισθαι* per se esse id quod dubium et incertum est, tanquam firmum et exploratum statuere.

δύναμιν τῇ πρακτικῇ] Giphanius interpretatur aut prudentiam sive usum ac peritiam in rebus politicis ac civilibus, aut naturae bonitatem sive facilitatem et proclivitatem ad res gerendas. Vidē Addenda.

5. ἡ γὰρ εὐπραγία τίλος] Victorius et Giphanius *bona namque actio finis*: Giphanius duo hic argumenta proponi censens, prius esse hoc ait: cum contemplatio sit ipsa vita beata, jam autem constet etiam ex prioribus, vitam beatam esse εὐπραγίαν; efficitur, ut contemplatio non tantum sit actio quaedam, sed etiam optima. Alterum argumentum ait esse in verbis μάλιστα δὲ καὶ πράττειν et sequentibus. Mihi videtur unum esse argumentum, cujus membrum prius continetur verbis ἡ γὰρ εὐπραγία — τις, assumptio vero vel alterum membrum una cum conclusione est in verbis μάλιστα δὲ et sequentibus: unde efficitur, ut non solum εὐπραγία (quae eadem εὐπραγία dicitur, nisi scriptura fallit,) pertineat ad philosophum, sed ipsa etiam vita actiuosa philosopho recte tribuatur; quicquid enim agit, non ad alios refertur, sed ad ipsum et ad illum vitae finem summum, τὴν εὐπραγίαν nempe.

λέγομεν καὶ κυρίως] Carnotianā λέγομεν κυρίως. Ceterum ἀρχιτέκτονας ταῖς διατάξεσιν animo sive mente duces vertit Giphanius, pejus in annotatione mentis architectos, paula melius Heinsius qui ingenio consilioque ea quae ab aliis geruntur aut efficiuntur manu, ordinant ac regunt. Eodem fere sensu vocabulum adhibuit supra 3, 11. ἐτ ἀρχιτεκτονικὴν Poeticae 19, 7. Vide Addenda.

6. καὶ τῷτο συμβαίνει] Antecessit ἀπρακτικὴν, quod repeti hic non convenit cum argumentationis consilio. Igitur ant πράττειν excidit, aut ex negatione ἀπρακτικὴν affirmatio assumenda erit.

παρὰ τὰς οἰκίας] Cum alibi negaverit θεῷ esse πράξεις ut de Coelo 2, 12. hic contra et infra Cap. 4, 5. θείας γὰρ δὲ δυνάμεως ἔργον τῷτο, ἧτις καὶ τῷδε συνέχει τὸ πᾶν, ubi vide annotationem. Est etiam locus in Nicomacheis 10, 8. ubi deo vita theoretica tribuitur, detracta actione; quam scilicet intelligere oportet de πράξεσιν ἐξωτερικαῖς; nam τὰς οἰκίας proprias divinae naturae non detraxit. Cf. Vatri Vindicias Theologiae Aristotelicae Lipsiae 1795, p. 41. quem hic locus tum fugerat. — Paulo antea verba σχολῇ γὰρ vetus Interpres ita vertit: vacationem enim utique deus habebit bene.

Ad Caput IV.

τὰ εἰρημῖνα περὶ αὐτῶν] Postrema duo περὶ αὐτῶν otiosa mihi videntur verba. Deinceps ὑποθήσεις εἶναι τῆς μελλόντος omisso περὶ Camotiana habet; quae scriptura haud scio an praeferenda sit.

περὶ ὑποτιθέσθαι — εὐχομένους] Vulgatum περὶ ὑποτιθέσθαι corrigi iussit Sylburgius; alioquin εὐχομένοις scribendum erit.

2. πόση τις εἴη] Vulgatum ὅση correxit Sylburgius; vetus Interpres vertit *quantam*. Ad infinitum modum εἶναι repetere δει.

3. ἀγνοεῖ] Victorius interpretatur: si enim hi non omnino falso sentiunt — plane nesciunt omnes, quae civitas vere magna vocanda sit. Equidem malim repetere verbum εἴηται, si δὲ τῆς ἀληθὲς εἴηται. Heinsius ita: *quod, quemadmodum fortasse verum est, si recte intelligatur, ita falsum est, quemadmodum accipitur ab illis. Re enim ipsa, quae sit vera magnitudo, et in quo consistat, ignorare sese probant.*

4. τῆτε ποικίλος] Vulgatum εἰστίας correxit Camerarius. Sequens ἐξέρχονται, *prodeunt*, videtur referri ad militiam, cum cives ad defendendam civitatem exeunt contra hostem.

5. ἀραιαὶ πρὸς τὸ πλῆθος] Victorius vertit *remissam ac relaxatam versus multitudinem*, Giphanius *projectam ad multitudinem*. Equidem malim: *quae se in multitudinem effuderit vel profuderit*. Paulo antea pro ἀλλὰ μὴ vetus Interpres εἰ μὴ ἀλλὰ scriptum vertit suo more *non solum sed*.

Θείας — δυνάμεις — τὸ πᾶν] Aristotelem divinam providentiam et curam rerum humanarum non sustulisse, ut plerique veterum existimarunt, ex hoc loco fortasse non incommode confici posse, censebat Giphanius; idem tamen addit, saepenumero Stagiritam verbo hoc δυνάμεις Θείας non ipsum deum, sed naturam potius accipere consueisse. Compara dicta ad Capitis 3, sect. 6.

6. Ἐπὶ τόγῃ καλὸς] Giphanius ita ad h. l. Non tam difficile, inquit, horum sententiam verborum videre, quam prioribus quemadmodum aptentur commode et huc perti-

neant. — Sed haec quemadmodum huc pertineant, satis est difficile ad explicandum: nisi forte id recte dici poterit, Aristotelem id de pulchritudine civitatis hic afferre eam ob causam, quod pulchritudo in magnitudine potissimum cernatur; de qua magnitudine toto hoc capite agitur. Alioqui ad ipsam disputationem de modo magnitudinis, quae propria est hujus loci et capitis, haec clausula de pulchritudine non satis est accommodata. Et sane non multum facere mihi videtur. Quare non parum dubito, an non hic aliquid desit, aut potius supersit. De ipsa definitione pulchritudinis monuit jam olim Victorius, eam extare in libro 4. Nicomacheorum 6, 7. et in Poeticae cap. 7, 8. — ubi est: τὸ γὰρ καλὸν ἐν μεγέθει καὶ τάξει ἐστὶ. διὸ ὅτι πᾶς μικροὶ αἰ τὶ γίνετο καλὸν ζῶον — ὅτι παρμεινίδες. In priorē vero est: ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀσπίλοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' ἄ. Apparet igitur hoc in loco verum tantum illud esse τὸ καλὸν ἐν μεγέθει εἶναι γίνεσθαι. Alienum est ἐν πλείῳ καί. Deinde tamen ex opinione eorum, qui magnitudinem civitatis numero civium finiebant, assumit etiam numerum, πλείους, ad civitatis magnitudinem, atque inde concludit, urbem magnam esse etiam pulcherrimam. Ita quidem apparet sententia, et causa, cur eam apposuerit hoc loco Philosophus; sed nexus cum superioribus minime apparet, ut recte monuit Giphanius. Praeterea totum hoc membrum alienum arguere videntur verba ἀλγίστης ὄρας, quae de numero civium intelligenda sunt; nondum enim numerus civium definitus est; quem ad optimam rempublicam sufficere censuit Philosophus. Igitur si totus locus est alienus, frustra quaerimus ejus nexum cum antecedente disputatione. Quod si tamen locum commodum quaeris huic particulae, eum reperies in extremo hoc capite post vocabulum συνόψιος.

7. διὸ πρώτη — πέλις] Victorius perfectiorem et ex praecceptis hujus disciplinae constitutam, Giphanius parvam, nondum adultam civitatem interpretatur; Heinsius: unde sequitur, primo omnium et ad minimum tantum requiri in civitate numerum, qui ad bene commodeque vivendum in civili sufficiat societate; et haec prima erit, quae per se consistet civitas.

Equidem puto Philosophum dicere voluisse: Civitas tam demum existit, cum iusta multitudo civium coit, quae quidem ad bene vivendum in civili societate sufficiat; atque hanc esse primam omnium civitatem, quae hoc mereatur nomen; hunc esse numerum primum et iustum, ex quo civitas constare vere dici possit.

[μειζω] πόλει] Vitium vulgatae, quae tautologiam ineptam habet, sensit Schlofferus. Id est in vocabulo μειζω, quod ex interpretatione verbi υπερβάλλειν ortum alienum locum occupavit.

γινώσκουσιν ἀλλήλους] Giphanius monuit hoc esse etiam Platoni visum Legum 5, p. 228. ἡ μείζων ἢ δὲ πόλις ἀγαθὴ ἢ γινώσκουσιν αὐτὰς εἶναι. item 6, p. 250. Bip. Deinceps pro ἐν τῇ πολυανδρείαᾳ τῇ λίαν vetus Interpres reddidit: in ea quae valde multorum hominum, quasi ἐν τῇ πολυανδρείᾳ τῇ λίαν scriptum legisset.

8. πόλις ἕως ἄριστος ἢ μεγίστη] Vitium loci manifestum esse puto lectori attento. Neque enim nunc quaeritur finitio civitatis ex numero civium simpliciter, sed investigatur τίς ἐστιν ὁ τῆς υπερβολῆς ἕως, ut est sect. 7. Igitur scribendum censeo πόλις ἕως ἄριστος τῆς μεγίστης ἢ μεγίστη τῇ πλήθους υπερβολῇ πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, εὐσύνοπτος δέ. Πλεὶς etcet. id est: Perspicuum est igitur, hunc esse civitatis maximae modum et terminum optimum, cum maxima hominum multitudo vitae subsidiis et victus satis est instructa, nec tamen ad conspectum et cognitionem immensa atque infinita. Eadem plane ratione ratiocinatur noster de mensura tragoediae in Poetica cap. 7, 10. seqq. ubi μέγας εὐσύνοπτος et σύνδηλος esse vult. Librarius scilicet τῆς μεγίστης propter sequens ἢ μεγίστη omisit oblitus. Post εὐσύνοπτος autem δὲ fuit inferendum. Numerus enim, quatenus ad αὐτάρκειαν ζωῆς pertinet, potest esse immensus, ut antea monuit Philosophus; eandem enim natio aliqua potest suppeditare sibi; verum ad εὐνομίαν et εὐταξίαν pertinet, ut numerus civium sit εὐσύνοπτος. Igitur εὐσύνοπτος adjecta conjunctione aliqua separandum erat ab αὐταρκειᾳ ζωῆς, cum qua nihil habet commune.

Ad Caput V.

Τῶτον δὲ τὸν ἔργον] Camotiana τῶτον δὲ tantum habet. Loc-
cus, ad quem disputationem distulit Philosophus, cum aliis
periit horum librorum membris. Ceterum non immerito
Giphanius queritur, haec de quantitate et qualitate agri satis
confuse et permixtım ab Aristotele explicari, vix ut inter-
nosci possit, quae dotes ad qualitatem, quae ad quantitatem
pertineant.

βίς ὑπερβολήν] Vulgo insertum articulum τὴν omisi
cum Camotiana. Giphanius monet ὑπερβολήν hic ut suprā 4,
17. ὑπερβολήν de utroque extremo intelligendum, cum ple-
rumque nimum significet. Est igitur h. l. etiam quae ἑλλει-
ψις alibi dicitur. Eodem sensu gemini extremi ὑπερχήν
poni in Ethicis Nicom. 5, 5. idem annotavit.

2. Τὸ δ' εἶδον τῆς χώρας] Male Giphanius *situm* interpre-
tatur, quem postea *diem* dicit Aristoteles. Rectius Victorius
formam vertit, potes etiam *figuram*. Deinceps πόλις τῆς
diem civitatis potentiam vertit vetus Interpres.

Εἰς μὲν [ἐν] ὁ λεχθεὶς] Inserui ἐν de meo, ut nexus fiat
aptior. Giphanius vertit *et hic quidem unus est modus*.
Huic membro deinceps respondet ὁ δὲ λοιπός, intellige ἕτερος,
τὴν χώραν εἶναι — ὑπερακόμιστον. Sequentia vetus Interpres
ita vertit: *oportet enim ad auxiliationem esse locorum unum*;
sed Thom. habet *op. enim adesse auxilia locorum omnium*.

3. πολλὰ τυγχάνουσιν] Camerarius recte πολλοὶ scribendum
conjecit et admonuit respici locum Platonis in quarto de
Legibus, item in duodecimo.

ὑπεναντίον] Vulgatum ὑπεναντίαν, ad πολυανδροπῖαν nimis
remotum, referendum ex Codice correxit Camerarius, eam-
que scripturam reddidit Giphanius.

4. φέριμ τὰς πόλεις] Vulgatum πολέμους correxit Syl-
burgius τὰς σωθησομένους Victorius *qui e periculo sunt eripiendi*,
Giphanius *qui salvi sint futuri*, Lambinus *qui salvi esse vo-
lunt*: Formulam dicendi Camerarius illustravit posito loco
Platonis in Theaeteto Cap. 25. ἀνδρες, οἷός τε εἰν πόλιν τὰς

συνθημένους. p. 176. Steph. ubi vide annotationem Heindorfii p. 403. Theognis similiter: *ὡς αἰδέεαι μηκέτι σωζόμεναι*, qui de salute sua desperaverunt. Deinceps *ἀλλὰ γὰρ* effeci ex Camotianae *ἀλλ' οἱ*. Vulgo γὰρ deest.

5. *παρίχοντες σφᾶς αὐτῆς*] Victorius cum Aretino qui autem apud se forum instituunt: Giphanius qui autem omnibus apud sese mercaturam praebent. Igitur Lambinus *καὶ αὐτοῖς* scribi voluit. Verum vulgata ferri potest si *σφᾶς αὐτῆς* interpreteris civitatem suam.

ἢ δὲ μὴ δῖν] Victorius cum Aretino Quod si non oportet: Giphanius civitas si particeps esse non debet. Ita etiam Lambinus et Camerarius, quasi scriptum legissent *οἱ δὲ μὴ δῖν*. Solus Ramus recte in qua civitate.

Ἐπεὶ δὲ καὶ] Camotiana *ἐπιδή καὶ*. Deinceps vulgatum, *ὕπερχος* correxi, quod Camerarius interpretabatur dictum absolute. Idem h. l. vertit; Cum sane videamus extare — perspicuum enim est, si quid eveniat. et *φανερὸν ὅτι ὡς* scribendum censuit; alios vero interpretes ait videri legisse scriptum *φανερὸν γὰρ ὡς*. Formulam *εἰμὶν ἄστυ*, habitare urbem, Camerarius illustravit appposito loco Sophoclis in Ajace: 1016: *καὶ δόμος εἰμὶν ἐνός*. Vetus Interpres *ἐπίστω suburbia*, et *μήτις τὸ αὐτὸ εἰμὶν* vertit ut neque occupetur ipsum municipium.

ἐπιμέλειαν] Hanc operam dedit Plato Legum dno. cimo p. 200. Bip.

6. *μένοι αὐτοῖς*] Recte monuit Camerarius verba transposita esse in sequenti membro, ubi *καὶ δύνανται βονδῖν καὶ φοβεῖσθαι ἑαυτοὺς* scribendum est. Victorius etiam interpretatur *et rebus suis tuendis et vicinis in metu continendis*. Hoc ordine, quo scribendum monui, vertit etiam verba Lambinus.

σκιπτός] Ita Camotiana. Vulgo *ἐπισκιπτός* erat; Iſingr. et Sylburgius *ἀποσκιπτός* habent. Vide ad libri 3, cap. 8, 5.

ἡγεμονικὸν καὶ πολιτικόν] Victorius vertit *studiofam imperandi vitam et civilem*: Giphanius *principem ad politicam vitam*, Camerarius *vita cum civili ratione ad principatum directam*: Lambinus *vitam principatui convenientem simul et civi-*

lem : Ramus vitam quandam imperiosam et in civili gubernatione sitam. Nullus in verbo πολιτικὸν adhaesit, quasi reliquae civitates πολιτικὰ βίον non colant, aut ulla civitas sine vita civili cogitari possit. Aut igitur delendum id vocabulum aut μὴ μόνον addendum.

7. γυγιμένη περὶ τὰς ναυτικὰς ὄχλους] Brevius, recte tamen Giphanius multitudinem magnam turbae nauticae. Sequens μέρος omisit Camotiana.

καὶ τῶν πιζινέντων] Victorius vertit et itidem eorum, qui solent terra pugnare — princeps est navigationis : quasi καὶ τῶν πιζινέντων scriptum legisset. Recte Giphanius : nam milites classarii ex liberorum et peditum sunt numero — et priores tenent partes in re navali.

περισίων] Victorius vertit castellanorum et agricolarum : Giphanius cum Ramo graecum vocabulum caute retinuit ; Camerarius multitudo circa aliquam urbem loca incolentium : Lambinus accolarum. Qui sint, statim dicetur. Deinde ἐξῆς δὲ τῆς οmissa copula καὶ vertit vetus Interpres.

Ἡρακλειωτῶν] Ita recte Camotiana. Vulgo Ἡρακλειωτῶν. Heracleam Ponti recte interpretatur Camerarius et Giphanius. Hic etiam apposuit locum Xenophontis Anabaf. 5, 6, 10. ἐξ Ἡρακλείας δὲ ἔτι πιζῆ ἔτι κατὰ θαλάτταν ἀπερία πολλὰ γὰρ ἴσθι πλοῖα ἐν Ἡρακλείᾳ. Idem 5, 10, 1. Heracleam dicit πόλιν ἰλληθῆα, Μαγαρίων ἀποικεῖ, εἰκῆσαι ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρα. Hi Mariandyni sponte se dediderant in speciem servitutis sub conditionibus iis, quas memorat ex Posidonio historico Athenaeus 6, p. 263. et Strabo 12, p. 542. Eosdem tanquam Heracleotarum servos memorat etiam Plato Legum 6, p. 301. cum Helotibus Lacedaemoniorum comparans, qui tamen multo duriori conditione fuerunt. Ipsi Heracleotae δευρόφρα non servos appellabant. Cf. Ruhnkenii annotationem ad Timaei Glossarium p. 214. Hi sunt περιστοί, quos in libris superioribus etiam saepius nominavit Aristoteles.

ἐκπληρεῖ] implent Victorius vertit, recte annotans Graecis operas navales, quas Romani honestiore vocabulo socios navales vocaverint, id est remiges, πλέρωμα appellasse. Vide Addenda.

ἡμελιστίαν] magnitudine concinniozem vertit Victorius et Camerarius, angustiozem Ramus, ἰδιωτίαν Lambinus scribi voluit minorem vertens cum Giphanio. Camerarius recte comparavit locum Platonis Legum 6, p. 300. κτῆματα ποῖα ἂν τις κικτῆμι; ἡμελιστάτην ἔσθαι κικτῆτο. ubi male maxime honestum vertunt. Vetus Interpres mire h. l. vertit: aedificata civitate magnitudine aliis contractiore, quasi κικτῆμις τῆς πόλεως scriptum legisset. De ipsa urbis magnitudine aliunde non constat, sed de potestate navali et auctoritate testatur Memnonis historia Heracleae, cujus excerpta Photii Bibliotheca servavit. Vide Addenda.

[καὶ πόλιν]] Haec verba recte damnavit Conringius, igitur seclusi. Deinceps vulgatum διωρισμένη correxi e Camotiana. Postea vulgabatur τὴν τρεῖς τῶν, quod emendavit Camerarius.

Ad Caput VI.

τὰς πόλεις] Haec omisit Camotiana. Sequens διίσταται vertit Victorius distincta est, Ramus orbem terrarum tot gentibus ac nationibus varie cultum atque habitatum: Giphanius ut gentibus varie incolitur: Camerarius et gentium in hoc discrimina: Lambinus ut a diversis ac variis gentibus occupatus est.

Εὐρώπης] Europae partes septentrionales intelligi recte monuit Victorius et docet sequens locus de Hellenibus. Idem comparavit locum Platonis de Republ. 4, p. 359. ubi Thraces et Seythae nominantur. Giphanius Vitruvium 6, 1. Sed Europae nomen hic antiquissima notione accipi videtur, quam reperies etiam in Hymno in Apollinem versu 250. ἢ μὴ ἔσοι Πελοπόννησος πίσιζαι ἔχου, εἴδ' ὅσοι Εὐρώπῃ τι καὶ ἀμφιέτης κατὰ νῆας. ad quem locum G. Hermann docuit Europae nomine significari regionem eam, quae a Thracia ad Peloponnesum pertinebat.

βίλιστα] Vetus interpres μάλιστα scriptum vertit maxime.

2. πρὸς ἄλληλα] Camotiana καὶ anteposuit. Eadem deinceps τῶν δὲ dedit. Locum Platonis, quem reprehendit

Philosophus, reperies de Republ. libro 2, p. 245. πρὸς μὲν τὰς συνήθεις τε καὶ γινώσκουσας αἰς εἶναι προκτάτας εἶναι, πρὸς δὲ τὰς ἀγνώστας πάντας, et deinceps: πρὸς μὲν τὰς οἰκίας πράξεις αὐτὰς εἶναι, πρὸς δὲ τὰς πολέμιους χαλεπὰς. Nusquam verbo φιλητικὸς usus reperitur Plato esse; quare injuriam facit Platoni Aristoteles, nisi dicamus scripturam librorum nostrorum diversam esse ab ea, quam Stagirita habuit. Deinde Victorius haecit in vocabulo θυμός in quo residere amorem censet Philosophus, cum contra in libro Topicorum 2, c. 7, 4. εἰ τὸ μῖτος ἵκασθαι τῇ ἐργῇ ἴφηναι, εἴη δὲ τὸ μῖτος ἐν τῷ θυμοειδίῳ· ἵκασι γὰρ ἡ ἐργὴ σκιπτός ἐστι, εἰ καὶ τὸ ἱκαντός ἐν τῷ θυμοειδίῳ, ἡ φιλία· εἰ γὰρ μὴ, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ ἐστὶν ἡ φιλία, ἐκ δὲ ἵκασθαι τὸ μῖτος τῇ ἐργῇ. Et libri 4, cap. 5, 4. ἡ δὲ ἐργὴ ἐν τῷ θυμοειδίῳ — ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ φιλία ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. Vulgarem loquendi usum sequitur Philosophus nunc, quem Theognidis exemplo firmavit Camerarius: ἀργαλίῃ μοι θυμός ἔχει περὶ σῆς φιλότῃτος, ἅτι γὰρ ἰχθυαίῃς ἔτι φιλοῦν δύναμαι.

3. ἀπ' ἰγχείῃ] Camotiana ἀπ' ἰγχείῃ, ut liber unus Victorii, alter cum vetere Interprete ἀπ' ἰγχείῃ habebat. Cum Lambino dedi, quod intelligi potest, et est simile illis verbis ἀγᾶλλῃ, ἐδύεο, quae reperiuntur et quibus pariter animum (θυμός) alloquitur Archilochus, monente etiam Victorio, in Fragmento apud Stobaeum Joannem Serm. 20, p. 172. unde fortasse etiam hic locus est decerptus. Ceterum pro vulgato παρὰ ex Camotiana et Hingr. περὶ recepi. Aretinus vertit: non tu quidem ab amicis lanceis transfixus es. Similiter vetus Interpres: non enim ab amicis a (et Verfor) lanceis perforationes. Igitur ἀπ' ἰγχείῃ scriptum legerunt, atque additum verbum, quod conjectura non allequor. Vide Addenda.

4. παρ' οἷς γὰρ ἐφίλεισθαι δεῖν] Victorius vertit a quibus enim deberi sibi beneficium putant, uti Lambinus. Contra a quibus enim beneficium praestari debere putant Camerarius. Mihi displicet imprimis δεῖν, etiam si παρ' αὐτῶν scripseris. At ecce vetus versio δεῖν plane omisit; igitur deleui.

χαλεποί γάρ] Ex Plutarcho et h. l. inter Euripidea Fragmenta 10, 92. retulit Musgrave χαλεποί πόλεμοι γὰρ

ἀδελφῶν. Ibidem p. 497. inter Euripidea Barnes retulit sequens fragmentum εἰ μὴ πῖρα στίγγοντι· εἰ δὲ καὶ π. μισῶν. Vetus Interpres vertit: hi quidem ultra diligentes.

Ad Caput VII.

ἀπὸ τῶν ἄλλων] Haec omisit Camotiana; eadem deinceps cum Ifingr. et Sylburgiana ταῦτα habet, quod cur vulgato ταῦτα substituerim, postea dicam ad sect. 4; postea ἀν ante εἴη omisit. Intelligere Philosophum ea, quae peculiari vocabulo συναιμία vel μετὰία dicuntur, monuit Camerarius.

ἐξ ἧς ἓν τι τὸ γένος] Victorius vertit: ex qua unum quoddam genus: interpretatur: ex qua conficitur unum genus et quasi unum corpus. Camerarius: communitalis unum quoddam genus spectantis: Lambinus ex qua unum quoddam genus fiat. Recte! Ita συμπέσις est communio quaedam hominum, ex qua existit genus illud, qui συμπέσις dicuntur. Monui haec, quia Conringius hic haesitavit. Vetus Interpres τὸ γένος reddidit generetur, sed Thom. habet genere.

2. Ὅταν δ' ἡ] Camotiana ὅταν δὲ. Deinceps ἀδὲν ἓν γένος κοινόν mihi displicent; quidni enim brevius dixit ἀδὲν ἓν κοινόν? Postea κοινὴ ὁμοίως Lambino societas similium est, Victorio communio similium ambigue.

3. ἀν εἴη ἀναγκαῖον] Victorius monet veterem Interpretem videri quaedam ante ἀναγκαῖον interposita legisse: vertit enim proprie a quo vel, ut est in alio libro, proprio quod. Mihi non solum oratio scabra esse et minime laevis videtur, sed vitium etiam subesse. Supra enim sect. 1. fuit δ' ταῦτα μέρος ἐστὶ τῆς ὅλης συντάξεως, ἣν ἄν τοῖς ἄλλοις ἀν εἴη. i. e. non esse ea, sine quibus totum aliquod consistere non potest, pro partibus totius istius habenda. Quomodo igitur partes civitatis quaerere potest nunc in iis, sine quibus civitas esse non potest? Adeo ait necessario partes reperiri in iis! Quid igitur si suspicemur fuisse scriptum ἐν ταῖς καὶ ἀν εἴη, ἀ ἀναγκαῖον αὐτῇ ὑπάρχειν? Sed tutius et verius est, si supra non ταῦτα sed ταῦτα scripseris, quod feci, cum res sit manifesta.

Nam sine quibus res aliqua consistere et existeri non potest, ea non sunt quidem omnia ejus rei partes, partes tamen omnes in iis reperiuntur.

4. πρὸς τὰς πολυμυκίας] Articulum inserui.

5. κατὰ τὰς ἰργασίας] Victorius *operationes* rectius quam Camerarius *quaestus et effectiones* vertit. Sunt eadem quae antea ἰργα. Sequens παρασκευάζει debetur Sylburgio pro vulgato παρασκευάζει, uti δικαιῶν Lambino pro vulgato ἀποκαίει. Denique τῶν ante συμφοροῦται cum Lambino inserui.

Ad Caput VIII.

τὰ δὲ κοινὰ τέτων] Victorius κοινὰ πάντων communia omnium vertit, Aretinus τέτων omisit.

2. φαιρὸν, ὡς] Camotiana φαιρὸν ἐκ τέτων, ὡς. Deinceps δὲ ζήτην vetus Interpres scriptum vertit.

ἀδὲ δὲ γινώσκεις — ἴσασθαι πολίτας] Vulgatum ἀδὲ δὲ ex Camotiana correxi, unde etiam verba τὰς μέλλοντας ἴσασθαι πολίτας suscepi, quae Aretinus et Camerarius interpretati sunt. Ecce vetus Interpres neque oportet agricolas futuros esse, sed Thomae exemplum omisit verba futuros esse. Unde iterum apparet interpolatam esse ab Editoribus Thomae versionem antiquam.

3. ἕτερα καὶ ταῦτα θείας] Victorius vertit *utrum diversa et haec ponendum*. Aretinus: *utrum et hos esse alios ponendum sit*: quasi scriptum legisset πέτερον καὶ τὰς εἶναι ἰτίους θείας. Lambinus: *utrum etiam haec munera diversa habenda sunt*: Camerarius: *utrum ista collocatione separanda*: Ramus: *an haec dividenda et distinguenda*. Tantillum mendum tantas turbas dedit! Scribendum erat ἰτίους, quod feci, uti sequentia jubent.

δὲ τοῖς αὐτοῖς] Vulgatum τὰς αὐτὰς Camerarius correxit, uti Aretinus et Lambinus vertit. Vetus Interpres *hac eodem*. Idem antecedens ἀκμῆς aetatis vertit.

4. εἶναι δεκτῷ] Ex Aretini et Victorii versione δεκτῷ inserui. Etiam vetus Interpres *et justum esse videtur*. Sequens γὰρ e versione Victorii inserui.

5. *δημιργὸν ἀρετῆς*] Elegans oratio et oppositio! Genus enim *βύπαντρον* idem est, quod *δημιργός*: hos jure civitatis excludit, tanquam illiberales; cives vero vult esse non opificiorum sed virtutis *δημιργός*.

φανερὸν δὲ] Malim *δή*. Deinceps monet Sylburgius infra esse: *τὰς δὲ γινωγέσοντας μάλιστα μὲν δόλος εἶναι — δυνάμει δὲ βαρβάρους περιόικους*. Sed ibi etiam scribendum *βαρβάρους ἢ περιόικους*. Barbari erant Mariandyni, qui Heracleotarum agros colebant et naves complebant, iidem tamen etiam *περιόικοι*; contra Cretum *Μικῶται* et Helotes Spartano-
rum *περιόικοι* tantum dici possunt, non barbari. Ceterum Camerarius monet Romanorum de re rustica iudicium longe aliud et diversum fuisse. Atque ipse Aristoteles libro sexto *βίλτιστος δῆμος ὁ γινωγικός*.

6. *τάτοις — ταῖς ἱερωσίαις*] Ita vulgatum *τάτης ταῖς ἱερωσίαις* ex Camotiana correxi. Antecedens *ἀπιερηκέτας* vetus Interpres vertit *qui abdicati sunt*.

καὶ κεχώρισται δὲ] Vulgatum *δὲ* correxi. Verborum *τὸ μὲν αἰὶ τὸ δὲ κατὰ μέρος* sententiam subobscuram ita interpretandam censebat Camerarius, ut *τὸ μὲν αἰὶ* sit consilium perpetuum seniorum, quod non mutetur; contra *τὸ ἐπλητικὸν* post juventutem in armis transactam ad consilium transire, et fieri *βουλευτικόν*. Addit Camerarius: Nisi forte hoc potius dicitur, ita distingui istorum utrumque, ut partim semper penes hos omnino sit reipublicae summa, partim iis in duas illas partes seniorum et juniorum divisio. Priorem interpretationem equidem praefero.

Ad Caput IX.

Σισυρότης] Multa Herodotus Libro 2. et Diodorus de Sesostris institutis, in Aegyptum introductis, de hac tamen generum et classium descriptione tacet; ipsam tamen descriptionem uterque cum aliis confirmat. Breviter ex h. l. Stobaeus Eclog. oth. p. 532. *ταύτην δ' ἀρχαίαν εἶναι πᾶν τὸν ἰάταξιν, Αἰγυπτίαν πρώτων κατακτησάμενων, πολιτικῶν δὲ καὶ*

ταῖς ἄλλαις ὥς ἦσαν. Vetus Interpres ita: *quod quidem igitur circa Aegyptum — ita lege statuit.*

2. τὰ μὲν — τὰ δὲ] Consecutio postulabat: ἀρχαῖα δ' ἰ. ἵται καὶ τὰ περὶ τῆς ταῖς συνειπίων τάξιν.

Λαμπρικῇ] Sylburgius ex Dionysio Halic. 1, 11. Ναπη-
τίνῃ corrigebat. Sed rector videtur scriptura nostra. Idem
Τερναῖος dicitur. Cf. Heynii Excursus ad Aeneid. I, 530. et
scriptores ibi laudatos de tota hac narratione.

3. Χῶνις — Σίρις] Camotiana et reliquae Edd. ante Vi-
ctorium dabant χῶνις. Verae scripturae vestigium is repe-
xit in vetere Interprete qui Chones nominavit; et multis de
hoc loco disputavit in Var. Lect. 22. c. 21. Σίρις in locum
vocabuli Σύρις restituit egregius Heyne in Opuscul. Vol. II.
p. 211 et p. 235.

4. καὶ περιουσίαν] splendorem et ubertatem vertit Victo-
rius, ad magnificos et supervacaneos apparatus Lambinus: ad
dignitatem et splendorem Ramus: ad expolitiorem utendi for-
mam Aretinus: quas ad honestatem vero pertinent et superva-
canea sunt minus bene Camerarius.

5. πάντα ἀρχαῖα] Camotiana πάσας dedit. Ad sequens
membrum ante τιτυχέας deesse videtur πρώτοι vel simile
vocabulum.

ἰσχυρίσιν] Vulgatum ισχυρίσιν cum Lambino correxi.

6. διοικῶν τὴν ἄλλην οἰκίαν] Victorius suppeditare reliquae
domui: Aretinus ceteram domum gubernare: Ramus: reliquae
rei domesticae necessitatibus occurrere. Camerarius domesticae
administrationis reliquas partes sustinere: optime Lambinus
caeteros suntus reifamiliaris tueri et sustinere.

7. τὸ μὲν ἴτιον μέρος πρὸς ταῖς ἰσχυαῖς] Vulgatum τὸ
ἴτιον μέρος τὸ πρὸς τὰς ἰσχυαῖς, ἴτιον δὲ τὸ πρὸς τὴν πόλιν
correxi ex Joannis Stobaei Eclogis moralibus p. 334. ed. Hee-
ren. At miror, unde vetus Interpres h. l. verterit ad pro-
prias necessitates, quasi πρὸς τὰς χεῖρας τὰς ἰδίας scriptum le-
gisset. Deinde non satis intelligo, quid voluerit significare
Photius, qui h. l. ita annotavit in Lexico nuperrime edi-
col. 23. Ἐσχυαῖαν, ἰσχυαῖον τόπον ἦν, ἢ τὰ τοιαῦτα ἰσχυαῖα, χεῖρα,
ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἢ περὶ τῆς πολιτείας. Quae eadem Zo-

narae. Lexicon simul nuper editum col. 879. habet, omisso tamen nomine et loco Aristotelico.

ἰκάστη] Camot. καθ' ἑκάστη. Sequentia male Joannes Stobaeus excerpfit hoc modo: ἀμφότερα τὰ μίση τῆς χάρις ἐνυνοῦντα ὑπάρχει.

8. τῆς — ἔχθρας] Vulgatum τὴν ἔχθραν correxit Sylburgius. Deinceps pro βαλῆς vetus Interpres τιμῆς vertit.

9. μὴν δὲ — ἐμοφύλης] Vulgatum μὴν εἰ δὲ — ἐμοφύλων πάντων — θυμοειδῶν correxi. ἴδω malebat Sylburgius. Arstinus vertit: si secundum votum optandum est, servos esse oportet: Igitur scriptum legit εἰ δὲ κατ' εὐχὴν εὐχισθαι, δάλεις εἶναι δὲ. Ita statim sequitur τὴν θίσειν εὐχισθαι δὲ· κατατογχεῖν et infra: διὸ κατ' εὐχὴν εὐχόμεθα. Ceterum praeceptum idem habet Plato Legum 6, p. 302. μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τὴς μίλλοντας ἔξω; θαλύσειν ἀσυμφώντες τι εἰς δύναμιν εἶναι μάλιστα. Compara nostri Oeconomica I, 5. et dicta ad Varonem de R. R. I, 17. p. 300.

βαρβαρύς ἢ περιόικος] Voculam ἢ inferui. Vide dicta ad Cap. 8, 5. Sequentia Camotiana hoc ordine scripta dedit: εἰ τοῖς ἰδίαις εἶναι ἰδίαις τῶν κικτημένων. quem equidem praefero. Tractationem de regendis et tractandis servis hodie desideramus cum multis aliis librorum horum partibus.

Ad Caput X.

αὐτῆς δὲ πρὸς αὐτὴν θίσει] Victorius ipsius ad semetipsam posituram: In annotatione interpretatur de positura urbis ad externa sed ad partes ipsius in se conversas spectatae. Arstinus: ipsius ad se ipsam positionem: Ramus: ut autem positionem sibi congruentem nanciscatur: Camerarius: Sicut autem illi, quoad ipsam attinet, ut contingat: Lambinus: Ejus autem per se consideratae situs talis: quod esset αὐτῆς δὲ καθ' ἑαυτῆν. Idem Lambinus monet in aliis libris esse αὐτὴν δὲ πρὸς α. Mihi ita videtur. Cum ait civitatem debere κειμένη εἶναι τῆς ἡπείρου τε καὶ τῆς θαλάσσης, spectatur ejus situs ad terram et mare, ἢ θίσει πρὸς τὰ ἔξω; cum vero ad se ipsam

id est ad vitam et usum incolentium civium spectatur, dicitur ἡ θίσις αὐτῆς πρὸς αὐτήν. Sed idem situs potest etiam dici θίσις αὐτῆς καθ' αὐτήν, civitatis per se spectatae. Utrum rectius, difficile est judicare; illud tamen durius dici videtur. Sed ecce vetus Interpres locum ita vertit: *Ipsius autem ad se ipsam si ad votum oportet adipisci positionem, quatuor utique respicientes*. Is igitur scriptum legit αὐτῆς δὲ πρὸς αὐτῆς εἰ πρὸς εὐχὴν θεῶ κατατυγχάνει τῇ θίσει, τίτταρα δὲ βλίπτορας. Certe in vulgata verbum εἶσι abundat, nec jungi cum reliquis commode potest: igitur Victorii versio omisit. In altera vero deest apodosis verbum: et vereor, ne in particula δὲ repetitum θεῶ lateat.

εὐχάμεραι] hieme commodiores Victorio et Camerario: ad hiberna potiores Aretino: quae hiemis frigora plenius et copiosius admittunt Ramo: ad hiemem salubrem excipiendam appositiores Lambino. Vetus Interpres habet recentiores, uti monet etiam Muretus Var. Lect. XIV, 14. qui εὐχάμεραι corripbat, quod interpretatur altiores et salubriores. Jam olim Varro R. R. I, 2, 3. sine dubio quoniam salubrior pars septentrionalis est quam meridiana, et quae salubrior, illa fructuosior. Idem I, 12. quae posita est (villa) ad exortus aequinoctiales aptissima, quod aestate habet umbram, hieme solem. Sed proprie huc pertinet locus nostri in Oeconomicis I, 6. extremo: καὶ πρὸς εὐχάμερας δὲ καὶ πρὸς εὐχάμερας θεῶ εἶσι εὐχάμεραι τῇ θίσει, εὐχάμεραι δὲ τῇ χειμῶνος· εἴη δ' αὖ ἡ τοιαύτη κατάβροχτος ἕσα καὶ μὴ ἰσοπλατὺς. ubi male interpretatur ut aquilonem spectet Camerarius, nec melius Aretinus si adverso borea fuerint. Idem vero hunc nostrum locum interpretatur: *secundo loco quae sunt secundum boream sitae*. Victorius *ad aquilonem*. Camerarius et Lambinus *quae aquilonem spectant*: Ramus *ad aquilonem sitae*. Omnes male; ita enim hieme omnium minime sole fruuntur. Contra aversum boream debent habere vel secundum, et oppositae esse meridiei. Ita enim κατὰ ποταμὸν navis ferri dicitur, id est secundo fluvio; contrarium est ἀπὸ ποταμὸν. Ita πρὸς βορρῆας est, quod aquiloni oppositum. Vernacule dicimus κατὰ βορρῆας *under dem Nordwinde*. Ita etiam Stephanus cum Budaeo in inter-

pretando hoc vocabulo erravit. Igitur Mureti conjectura opus non est. Xenophon Oeconomici c. 9, f. 4. καὶ σύμψασαι δὲ οἰκίαν ἐπιδείκνυσιν αὐτῇ, ὅτι πρὸς μίσσηβρίαι ἀναπίντῃται ὥστε εὐδαλον εἶναι, ὅτι χυμῶνος μὲν εὐήλιός ἐστι, τῇ δὲ θίξας εὐκλεις. ad quem locum in annotatione errorem vulgarem in interpretando vocabulo κατάβροχός ipse etiam secutus fui.

2. τῶν δὲ λοιπῶν, πρὸς τι] Repete ἐκ τῶν τιττάρων, πρὸς τὴν βλάπτοντας εὐχισθῆναι διὰ κατατογχεῖν. Dura tamen est oratio!

πλήθος οἰκισίων] id est αὐτοφόνος, nativum. Sylburgius etiam ἰκασίη scribi posse censebat. Sequens εὐχισθῆναι vulgato εὐχεται substituit Lambinus: nec tamen locum ita persanatum puto.

εὐγομένης — πείλμεν] Vetus Interpres prohibiti a regione propter multitudinem.

3. ἐν τῇ κτίσθῃ] Aretinus in situ et qualitate loci. Victorius hoc autem manet in hoc, ut locus situs sit in tali et ad talem recte: Camerarius: ut sit bene situs locus et in hoc et ad hoc opportunus: Ramus ex loci positione coelique natura et qualitate primum — pendeat. Lambinus: hoc autem primum in urbis situ consistit, ut et in salubri loco sita sit et salubrem coeli partem spectet. Postremam rationem equidem prebo.

δύοτερον δὲ, ὕδασι] Concinnitas postulabat δύοτερον δ' ἐν τῷ ὕδασι. Aretinus etiam secundum in aquarum salubrium usum. Sed brevitatis studiosus noster similiter infra cap. 15. τάτοι δ' ἐστὶν ἐν μὲν ἐν τῷ τὸν ἐκαπὸν κτίσθαι — ἐξ ὧς, ἢ δὲ, τὰς πρὸς τὸ τίλος φερέσθαι πρᾶξις εὐχίσκειν.

καὶ τάτω δὲ] Inferni δὲ quod vertit cum Aretino Victorius.

4. ἰσχυροὶ] Lambinus ἔχοντες malebat; sed idem significat vulgata scriptura.

νέωτερος [καὶ]] Inclusi copulam etiam ab Aretino omisam. Ἰπποδάμειος dedit Camotiana. De Hippodamo satis dictum fuit ad librum secundum. εὐτομος veteri Interpreti bene penetrabilis.

ἀρχαῖον χρόνον] Praefero νεώτερον quod in antiqua versione expressum reperit Victorius, ubi est modum.

5. *γινεργικῶς*] Vulgatum *γινεργῶς* correxit Camerarius, quem sequitur Lambinus. Quin etiam Victorius in *rebus rusticis* vertit, *inter agricolas* vetus Interpres.

ευστάδας] *ordines vitium* Victorius vertit, *vinearum trames* Aretinus, *vitium ordines et trames* Ramus, *vites quas vocant confitas* Camerarius, propius a vero *vitium juga* Lambinus. Equidem vitem compluviatam intelligi cenfeo, de qua scriptores rei rusticae. Hesychius: *ευστάδες αἱ πυκταὶ ἀμπέλαι, ἀμπεῖς δὲ τὰς εἰκῆ, μὴ κατὰ στοιχον-πιφυτευμένας εἰσίν.* Prior interpretatio vera; alteram sequitur Camerarius. Tertiam Victorius, qui in quincuncem dispositas interpretatur in annotatione. Ceterum de re compara Platonem de Legibus 6, p. 206.

καὶ [πρὸς] κόσμῳ.] De meo *πρὸς* inferui concinnitatis causa. In sequenti membro *ἵνα ἀρχαίως* tangit Platonem de Leg. 6, p. 305. Verbum *καλλωπισμένας* Victorius vertit *deus sectantes se ornant.* Aretinus *quae sibi id ad gloriam jactabant*: Ramus: *quae ex eo gloriam affectarunt.* Camerarius: *quae istam speciem ostentant*: Lambinus *quae se ita gloriose venditabant.* Ceterum Lacedaemonem respicit ab Epaminonda in summum periculum adductam, cum is subito urbem exercitu petiisset et paene totam occupasset.

6. *ὡς ἐν ἐργείῳ.*] Machinarum ad oppugnandas urbes repetarum in Sicilia regnante Dionysio seniore meminit Diodorus; et Plutarchus narrat, visa catapultae ex Sicilia allata Archidamum Agesilai filium exclamasse *ἀπώλιτα ἀνδρὲς ἀριτά.* Haec Camerarius ad h. l. monuit.

7. *Ὅμοιος δὲ*] Malim *Ὅμοιος* δὲ propter concinnitatem. *ὡς τοῖς δὲ μὴ κικτημένοις*] Vulgatum *καὶ* — *κικτημένοις* ex versione Aretini et Lambini correxi, ita postulante antecedente *τοῖς μὴ περιβιβλημένοις.*

χεῖρας] Aut hic aut in fine sententiae deest quod respondeat antecedenti *χειρὶν*, velut *ἀνταρκήν* vel simile vocabulum. Sequens *φιλοσοφῶν* pro cogitare, excogitare, curare, ex nostri Libro 2. et Xenophontis Cyrop. 6. illustravit Camerarius.

φυλακτεῖσι] *propugnaculis* Victorius, Lambinus et Ramus: *praefidiis* Aretinus: *locis custodiarum aptis* Camerarius;

qui sequens προκαλείται interpretatur *postulant*, *admonent*, Aretinus *res exigit*. φυλακτῆρας turribus moenium jungit etiam Xenophon Cyrop. 7, 5, 12 et Polybins 8, 17, 5.

Ad Caput XI.

τοῖς θεοῖς] *divinis naturis* Victorius vertit, *ea quae rebus divinis attributa sunt* Lambinus, *sacris deorum immortalium templis* Ramus, *aedes deorum* Aretinus, *aedes Dti attributas* Camerarius. Malim etiam ipse τοῖς θεοῖς.

ἀρχαῖα] Camotiana *δεχῶν*. Codices plures Victorii *ἀρχαῖων*, antiquorum vetus Interpres; correxit Victorinus, et Aretinus *magistratum* vertit. Aristoteles ubique ἀρχαῖα dicit de collegiis magistratum, munus eorum ἀρχαῖον nominat; contra alii locum, ubi magistratus conveniunt, ἀρχαῖον vocabant, quod vocabulum jam olim vel scriptura a librariis vel usu vulgi variatum fuisse in ἀρχαῖον docet Suidas in voce ἀρχαῖα, ἵθα οἱ δημοτικοὶ χάριται ἀπέκινται, χαρτοφυλάκια. ἢ τὰ χαρία τῶν κριτῶν. ἢ ἀρχαῖα, ὡς Ξενοφῶν Ἱστορίῳ 4. Quae eadem leguntur in Scholio ex Codice Bavarico excerpto ad Demosthenem in Editione Reiskiana Vol. IV. p. 54. Locus Xenophontis est in Hellenicorum 5, 4, 58. διαβαίνοντες αὐτῇ ἐκ τῆς Ἀφροδισίας εἰς τὸ ἀρχαῖον. Ita etiam Plutarchus Agefilai c. 27. Saepiuscule ἀρχαῖα de aedibus procerum et magistratum posuit Xenophon in Cyri disciplina.

ὁ νόμος ἀφορίζει] Apud Romanos disciplina Tuscorum vel augurum similiter templa quaedam deorum extra urbem relegabat. Cf. dicta ad Vitruvii I, c. 7.

μαρτυρεῖν πυνδελφιστον] Male Victorinus *oraculum quod responsa edat*, cum rectius antea Aretinus dedisset: *responsum oraculi*.

πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς θίσιν] Victorius *qui conspectum habet ad virtutis posituram*. Aretinus: *et ad edendam virtutem sufficienter*. Ramus *qui talem speciem splendoremque prae se ferat*, ut non solum dicatum virtuti et consecratum domicilium, sed ad urbis vicinas partes tuendum (tuendas) *prognacu-*

lum collocatum esse videtur. Camerarius: in quo conspicietur situs virtutis plane, et idem munitior vicinis urbis partibus: In annotatione vero ita interpretatur: opportune satis positus ad virtutis atque laudis studia, vel sua etiam virtute id est praestantia, satis eminens. Lambinus denique: talis autem fuerit locus et ad efficiendam situs praestantiam satis illustris atque eminens, et prae civitatis vicinis partibus tutus ac munitus. Scilicet is scribi voluit τῆς θείας ἀρετῆς. Sed hac emendatione parum aut nihil ad sensum proficitur. Vetus Interpres ad virtutis potentiam posuit: sed Thom. habet positionem. Joannes Stobaeus Eclog. p. 332. h. l. ita excerpit: τὰ ἱερὰ τῷ θεῷ ἐν τοῖς ἐπιφανιστάτοις ἰδρύνθαι τόποις. reliqua omisit; igitur inde nullum subsidium potest peti. Equidem θείας ἀρετῆς malim. In loca Viruvii I, 7. haec tantum similia sunt: Aedibus vero sacris, quorum deorum maxime in tutela civitas videtur esse, et Iovi et Iunoni et Minervae, in excelssissimo loco, unde moenium maxima pars conspiciatur, areae distribuuntur.

2. ὑπὸ τῆτοι τοῖς τόποις] sub hoc loco Victorius, sub hunc locum Aretinus, cui loco subjiçiatu'r Ramus cum Lambino, infra hunc locum Camerarius: Plato Legum 6, p. 304. Τὰ μὲν τοῖνοι ἱερὰ πάντοι πίριξ τῆς τε ἀγορᾶς καὶ κατασκευάζουσι, καὶ τῆς πόλις ὅλης ἐν κύκλῳ πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων εὐρυκίας τε καὶ καθαριότητος χάριτι. Πρὸς δ' αὐτοῖς οἰκίσουσιν τε ἀρχόντοι καὶ δικασταί, ἐν οἷς τὰς δίκας ὡς ἱερωτάτοις ὕσιν ἀφίσσονται τε καὶ δώσουσι.

κατασκευῇ] Vetus interpres παρασκευῇ legit, monente Victorio in Editione priore. Sequens ὀνομάζουσιν ἐν τοῖς recte Lambinus mutasse videtur et vertisse: quare usu receptum est.

ἱλευθέρως] Thessalos nominare maluit, quam Perlas, quoniam Xenophontis fidem suspectam habuisse videtur, qui ita Cyri disciplinae I, 2, 3. ἔστιν αὐτοῖς ἱλευθέρως ἀγορὰ καὶ λαμπρὴ ὅθι τὰ τε βασιλεία καὶ τὰ ἄλλα ἀρχαῖα πεποιήται. Ἐν τούτοις τὰ μὲν ἄλλα καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τάται φωναὶ καὶ ἀπειροκαλῖαι ἀπειλήλονται εἰς ἄλλοι τόποι, ὡς μὴ μιγνύνται ἢ τάται τὴν τῆς τῶν παιδαγωγῶν εὐκοσμίαν. Διέρεται δὲ αὐτὴ ἡ ἀγο-

ἐὰν ἡ περὶ τὰ ἀρχαῖα εἰς τίτταρα μίση· τέττοι δ' ἴσθις ἢ μὴ παύ-
 ειν, ἢ δ' ἰσθῆσαι, ἄλλο τιλαίαις ἀνδράσι, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρα-
 τεύσιμα ἔτη γιγνομένοι. Muretus tamen putabat Aristotelem for-
 rum suum liberum e Xenophonte transtulisse. De Thessa-
 lis enim aliunde non constat, nisi quod cum Theone Pro-
 gymn. c. 4. Hefychius annotavit Thessalos portum ἀγορᾶς
 vocabulo significasse.

παρεβάλλειν] Victorius *commearo*, Camerarius *adiro*, Ra-
 mus *accedere* vertit: vetus Interpres *appropinquare*.

3. [καὶ] εἰς ἀρχοντας] Copulam inferui ex Aretini ver-
 sione. Deinceps περὶ τῆς τῶν ἱερῶν οἰκοδομημάτων dure dicitur
 intellecto τάξιν. Vetus Interpres brevius *circa aedes sacras*.
 Idem sequens καὶ συνέδρῳ τινὶ vertit *et in concursu quodam*.
 Postea ἀναγκαῖως ἀγορᾶς habet Camotiana.

γρᾶφᾶς δικῶν — κλήσεις] Victorius *scripturas litium et*
vocationes ad se, ineptissime vertit! *litibus et actionibus sive*
vocationibus in jus Ramus, *dicis scribendis et vocantibus ali-*
quos in jus Camerarius, *actionum intentionibus et in jus voca-*
tionibus Lambinus. Licebit subscriptionem accusatoris rō-
 manam et nominis delationem comparare cum graecis γρᾶ-
 φᾶς δικῶν.

4. Μιμνήσθαι] Hanc omnium librorum scripturam ex
 antiqua versione, ubi est *distributa esse*, Victorius temere mu-
 tavit in *μιμνήσθαι*. Camerarius *μιμνήσθαι* scriptum videtur
 reperisse: vertit enim: *Meminisse autem debemus ordinis com-*
memorati et eorum quae ad regionis curam pertinent. Plane
 insulse! Nostram lectionem expressit etiam Lambinus.

τὰ δὲ ἥρωσι] Heroum igitur cultus extra urbem agris
 proprius fuisse videtur. Verum aliud suadere videntur loca
 Thucydidis 5, 11. et Xenophontis Hellenic. 7, 4, 11 ad
 quae compara interpretum annotationes.

ἀργόν ἴσθι] *supervacaneum est*, Victorius, Lambinus et
 Ramus, *superfluum est* Aretinus, *inane fuerit* Camerarius; *πι-*
ελεγεον tamen Lambinus scriptum maluit. Equidem *desidio-*
sum vel desidiosum est verterim. Vetus Interpres *inutile est*.

Ad Caput XII.

2. *τάτοι δ' ἐστὶν*] Codex Camerarii δὲ omisit, quo facto orationem concinniozem vel *καταλληλετέραν* fieri putabat vir egregius. Sed recte monuit Reizius hoc esse alterum membrum *πρωτάτης*, et apodosin sequi in verbis *ἐτι μὲν ἔν — φαμέν*, similiter ut post longiorem parenthesin factum libri I, c. 8. Lambinus verum vidit. Ceterum *τῶ τ' εὖ ζῆν* esse pronuntiandum *τῶ τε*, recte monet Reizius.

ἢ δὲ τὸ] Consecutio et concinnitas postulabat *ἢ δ' ἐν τῷ*, ut Zuingerus scribi voluit. Reizius locum non similem comparavit; sed plane geminus est supra cap. 10, 3. *τῶτο δ' ἐστὶν ἐν τῷ κῆσθαι τὸ τέποι* — *δύττεροι δὲ ὕδασι ὕγμινος χεῖσθαι*.

2. *τυγχάνειν*] Codex Camerarii *τυγχάνει* habet, quod ille probabat, recte improbat Reizius.

τάτα δὲ ἐλάττωσι] Miror Reizii silentium, cum *τάτα* ad *χερηγίαν* commodè referri non possit; debebat enim esse *ταύτης*. Deinde dubium est, unde pendeat dativus *τοῖς εὖ διακρίμινος*. Praecessit enim *δῖται τὸ εὖ ζῆν χερηγίας*. Possis hanc inaequalitatem excusare ita, ut dicas philosophum voluisse ex verbo *δῖται* repeti *δῖτ' ad dativum τοῖς διακρίμινος ἄμινος*, sed *τάτα* pro *ταύτης* excusari nulla ratione posse mihi videtur. Deinde *εἰ ἄμινος διακρίμινος* Victorio ut Ramo sunt melius affecti, in annotatione melius instructi a natura, Aretino melius dispositi, Camerario rectius atque melius instituti, Lambinus qui animo melius affecti sunt.

3. *Φαμέν δὲ καὶ ἐν*] Victorius in priore Editione posuerat veterem interpretem videri habuisse scriptum in suo libro post *καὶ* verbum *διεγίνομθα* idque vertisse; nimis credulus Reizius id verbum recepit, comparans ex Platonis Politiae 6, p. 433. *φαμέν τε καὶ διεγίνομαι τῷ λόγῳ* et ex nostri libri 7, 6. *φράζοντας καὶ διεγίζοντας*. At Victorius in altera editione omnem istam annotationem omisit, nec Aretinus ejus rationem habuit scripturae: vertit enim *diximus autem in Ethicis*. Extat tamen in versione antiqua *dicimus et deter-*

minavimus. Praeterea debebat esse διαξιζόμεθα, ut est in Eudemiiis 2, 1. καθάπερ διαξιζόμεθα καὶ ἐν τοῖς ἑξωτερικοῖς λόγοις Supra 3, 6. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἑξωτερικοῖς λόγοις διαξιζόμεθα περὶ αὐτῶν πολλὰκις.

ἐνέργειαι] Camerarius monuit in Nicomacheis I, c. 12. esse ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν, et antea εὐδαιμονία ὁ κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνέργειαν, similiterque αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνέργειαι dicuntur vitam hominis a brutis distinguere; hinc apparet ἐνέργειαν etiam h. l. intelligi ψυχῆς vel αἰσθημάτων.

οἷον τὰ περὶ] Reizius scripsit: οἷον τὰ περὶ τ. δ. πράξεις. αἱ γὰρ δίκαιαι etcet. ut magnam, inquit, difficultatem parva correctione minueremus. Eadem ratione usus est Victorius in annotatione: haec namque, inquit, sunt iusta facta, quippe cum a virtute proficiantur. Sed possumus etiam κατὰ intelligere ante τὰ περὶ τ. δ. πράξεις.

αἱ δ' ἐπὶ ταῖς τιμαῖς] Intelligit Reizius ἕκασται, γινόμεναι, πραγματοποιεῖσθαι, et τὸ ἐπὶ τῇ γινόμενῃ interpretatur, quod quis facit ad aliquam rem consequendam. Sed quomodo πράξεις ἐπ' εὐφροσύνης γινόμεναι, quae sunt ad opes consequendas, possunt dici ἀπλῶς κάλλισται? Igitur ἐπὶ in περὶ mutandum censeo; uti saepe in his libris Codices, etiam Stobaens, ἐπὶ pro περὶ scriptum exhibent. Lambinus etiam ita vertit: quae vero in honoribus et copiis bonorum externorum verjantur actiones. Optime Ramus: quae in honoris magnificentia et facultatum abundantia virtutis actiones cernuntur.

κακῇ τινὲς αἰτίαις] Scribe αἰτίαις, et vide Addenda.

4. τὰ ἀγαθὰ ἵστι τῷ] Reizio prior articulus delendus videbatur: recte, puto.

ἄσπερ εἰ — λαμπρὸν] Aretinus cen si quis. Victorius tanquam si aliquis. Muretus Var. Lect. 9, 5. εἴ τις vel αἰτιῶν τε corrigebat, praeterea λαμπρὸν musicum intelligebat; qui cum dudum mortuus esset, κηθαρίσθαι dicendum fuisse, recte monuit Reizius. Quanquam Mureti conjecturam probavit Menagius ad Diogenem 2, 31. Reizius bis intelligi monet pronomen τῆς: orationem enim plenam esse εἴ τις τῇ κηθαρίσει τινὰ λαμπρὸν καὶ καλῶς. Vetus Interpres pulcre et recte

pro causa habeatur lyra magis quam ars scriptum videtur legisse ἡ λύρα μᾶλλον.

5. [εἰ] ὧς ἢ τύχη] Praepositionem Reizius vidit abesse non posse. Aretini versio in his inseruit. Vide Addenda.

ἢ μὴ πάντας] Vulgo negatio transposita legitur post verbum εἶναι et cum altero membro orationis jungitur, sensu perturbato. Camerarius etiam monuit negationem pertinere ad prius membrum, et cum eo sentit Conringius. Lambinus contra, ut sententiam perficeret, vulgata scriptura servata, post αἰετρώτερον inseruit verba ἀλλ' ἢ ἐδίδχεται ἀκαλυψαῖ γὰρ etcet. quem secutus est Reizius, qui non animadvertit vitium, quod ita relinquitur in verbis μὴ καθ' ἑκάστον δι. τ. π. nam ibi repetendum esset ἐδίδχεται; graecum vero non est μὴ ἐδίδχεται, sed debebat esse ἢ καθ' ἑκάστον δι. Igitur non dubitavi Camerarii rationem sequi. Vide Addenda.

6. ἵτα καὶ] Vulgatum ἔτω correxi cum Lambino et Reizio; etiam Victorii versio deinde habet. Ex Sylburgiana et Heiniana ἵτα venit in recentiores omnes, quamvis praeter Victorianam etiam Aldina ἔτω habeat, ut vetus Interpres.

Ἐνὰ τι] Conringius δι malebat scriptum cum vetere Interprete; vulgatum defendit Reizius, qui sequentia verba aliter interjunxit, quam vulgo factum. Incisum enim post φύσις posuit, et totum locum ita interpretatur: Nonnulla enim sunt a natura data, quae utroque moribus inclinantur, et in deterius et in melius. Verum non cogitavit vir doctus ἰαμφοτερίζει non esse inclinari utroque, sed potius ἰαμφοτερίζεσθαι sunt, ut ait Camerarius, incerta ac dubia, tanquam in utramque partem propendentia, itemque communia aliquorum, et haec illave participantia. Comparat locum Thucydidis libro 2, 85. ubi Tissaphernem dicit ἰαμφοτερίζεσθαι, ubi vertunt ancipitis fidei esse, et nostri de Generatione libro 4. ἡ δ' ἀνθρώπος ἰαμφοτερίζει πᾶσι τοῖς γένεσι καὶ γὰρ μοιρατικῇ καὶ πολυτακῇ καὶ ἐλογητικῇ ποτε. Igitur locum vitiosum esse censeo. Aretinus vertit: nam aliqua per naturam ad utrumque apta per mores ad praeius vel ad melius convertuntur. Victorius quae cum natura in utramque partem prona sint, consuetudine feruntur ad deterius et melius. Lam-

binus *flectuntur* inferuit, Ramus *moribus aut corrumpuntur aut emendantur*. Mihi tautologia inepta inesse videtur in membro τὰ γὰρ ἴδη, et in altero ἵνα γὰρ; quanquam prior sententia generalis magis est, quam altera. Malim igitur scribere ἵνα δὲ διὰ τῆς φύσεως ἰκαμφοτερίζοντα, διὰ τῶν ἰδῶν — βίλτιος ἄγονται. Conringius etiam vidit in altero membro verbum deesse.

7. μικρὰ δ' ἵνα] Aretinus *parum aliquid*, rectius Victorius *pauca quaedam*. Sequens *εὐχμεύτας*. Aretinus *sint parituri*, Victorius *se faciles praebituri sunt ad obtemperandum*, Lambinus *morigeri ac tractabiles*. Camerarius etiam *tractabiles* vertit.

Ad Caput XIII.

1. τῆτέ δ' ἐκίπτιος] Vetus Interpres *ἐδ' ἐκίπτιος* scriptum vertit jam.

2. ὥσπερ ἐν Ἰδοίς] Reizius *ὥπερ* malebat. Camerarius monet Strabonem tradere apud Cathecas eligi regem solitum eum, qui omnium esset formosissimus, deque regis liberis formae iudicium fieri. Locus est libro 15, p. 1024. ex Onesicrito ductus, unde sua duxit eadem tradens Curtius quoque 9, 1. et Diodorus Siculus.

τὴ κατὰ μέρος ἄρχει] Vitium in his verbis esse puto. Debat enim esse *κοινῶν τὴ ἄρχει καὶ ἄρχισθαι κατὰ μέρος*. Prius enim erat, demonstrare non eosdem semper esse debere qui imperent, sed omnes participare debere; deinde modus, quo id posset effici, ostendendus erat, τὸ κατὰ μέρος. Nunc vero modus cum ipso facto permiscetur et confunditur.

βυλόμενοι] Victorius in annotatione *βυλόμενων* interpretatur, quod ipsum rescribi voluit Reizius. Sequens *τι* post *πολλῶν* mutat versio Aretinii et Victorii in *δὲ*. Paulo ante τὸ ἴσον est idem quod *δίκαιος*, uti sequens *παρὰ τὸ δίκαιον* demonstrat. Saepiuscule supra habuimus τὸ δίκαιον ἴσον *τι* vel *ἴσον ἴστι*.

3. τῶν αἰρεσῶν] Aldina, Aretinus et Ramus διαίρεσιν probant. Deinceps Victoriana ποιήσασα αὐτὸ τῷ γένει ταύτῃ, Aldina tamen αὐτῇ propius a vero habet: vetus Interpres eadem generi. Ingr. habet, quod cum Reizio dedi. Aretinus vertit facit enim eosdem genere alios juniores. Lambinus quae fecit eorum qui sunt iidem genere et numero, alios juvenes. Ramus quae ex eodem hominum genere alios — fecit. Camerarius ejusdem ipso genere effectrix, ut alii sint juniores: vitiosum tamen esse locum annotavit.

ἔδῃ τομίξει.] Emendationem a Victorio memoratam nescio cujus, ἔδ' αἰ τομίξει, recepit Reizius, verum ita debebat esse αἰ τομίξει. Aretius aliam scripturam, κρείττω reddidit: nec putat illum, cui cedit, potiorē esse.

4. τὸς τε γὰρ] Reizius monet usitatus fuisse καὶ γὰρ τὸς μέλλοντα.

τῶν δὲ τῶν ἐλευθέρων.] Reizius cum Conringio deinceps notam lacunae apposuit. Conringius autem ita ad h. l. Haec non cohaerent probe cum superioribus: nec explicatum hic est, quorsum pertineat illa memorata divisio imperii in herile et civile. Non dubito, lectorem attentum et brevitati Philosophi assuetum non desideraturum aliquid, quod desit sententiae perficiendae.

5. πῶς ἀδελφεῖς] Vulgatum ὅπως correxi, quomodo etiam Lambinus vertit. Ceterum Camerarius in hoc loco haesit, et haec annotavit. Cum editis libris interpretationes Latinae fere consentiunt; in nostro autem vetere libro locus hic mutilus est. Sed haec si teneantur, quomodo non futura sunt contraria iis, quae differuntur libro tertio? Ibi enim plane perhibetur, aliam esse virtutem viri boni et boni civis, itemque magistratus ejusque qui cum imperio sit, et privati ac imperio subjecti. — Sane non facilis ad dissolvendum nodus hic videtur. Sed nos id quod maxime est in promptu assumamus, esse quidem oportere cives et magistratus probos atque laudatos, viros quoque virtute praestantissimos, in optime constituta republica, sed nihilominus tamen distingui notiones, ut alius intelligatur bonus civis et egregius magistratus atque princeps, et alius is, qui per se et absque omni respectu ac simpliciter

perhibetur vir bonus et virtute praestans, id est *εὐδαίμων καὶ ἀρίστος*. Nam improbus et malus atque inutilis nunquam fuerit civis bonus tantum, multo minus honoratus civis. Compara libri 3, c. 2. unde lector attentus facile difficultatem hanc explicabit.

6. βίλτιον δὲ τὸ λόγον ἔχει] Conringius hinc sequentem sectionem exorditur. Lambinus ea omisit, ut scholion; sed connectunt apte sequentem sectionem cum antecedente. Nec est necesse cum Reizio deinceps post verba *διήχεται* *τι* inferere *ὁ λόγος*: nam et mox sequitur *πρακτικός ἐστι λόγος*, ita ut lector dubitare non possit qua de re agatur. Ait vir doctus *ὁ λόγος* a nobis additum est. Loquitur enim Aristoteles non de rationali parte animi, (τὸ λόγον ἔχει) sed de ratione ipsa. Recte! sed addito et repetito *ὁ λόγος* non opus erat propterea. *διήχεται* δὲ *διχῶ* scriptam vertit vetus Interpres.

τῆς τοῦ μέρους δηλώνει καὶ] Vulgarem distinctionem *μέρος*, δῆλος ὅτι καὶ ex codice suo correxit Camerarius assentiente demum Reizio. videlicet et actiones vetus Interpres.

πασῶν ἢ τοῖν δυοῖν] Haesit in his Camerarius, nec animadvertit *πασῶν* referri ad *πραγμαί* τῆς λόγου ἐκ ἔχοντες *μέρος* τῆς ψυχῆς καὶ αὐτὸ, alterum vero τοῖν δυοῖν ad λόγον *πρακτικός* et *διηγητικός*.

8. καὶ πέλειμον] Copulam abesse malebat Reizius, nulla edita ratione. Ego vero in sequenti membro, *περὶ ὧν*, praepositionem abesse malim.

τῆς αὐτῆς διαίρεσιν εἶναι καὶ] Vulgatum *αἵρεσιν* correxi. Victorius in versione *optionem* posuit, verum in annotatione: *erga haec et delectum omnem ipsorum oportere nos ita animatos esse*.

9. Πρὸς πάντα] Alienam a sententia Heinii conjecturam ταῦτα recte iudicavit Conringius.

τὰς βίαις] Camerarius genera ac rationes vitae interpretatur.

10. πρὸς τὸ βίλτιον τέλος] Aretinus ad optimum finem. βίλτιον igitur scriptum legisse videtur, ut vetus Interpres. Equidem malim τὸ βίλτιον καὶ τὸ τέλος, ut antea fuit πρὸς τὸ βέλτιον καὶ τὸ τέλος. Sequens *πάντας* omisit vetus Interpres.

Φερετικῶς — χρεσίμας] Vetus Interpres graviter, Aretinus *onerose*, Victorius *importune* vel *contumaciter*, Lambinus *inapte ac stolide*, Ramus *ridicule atque absurde*, Camerarius *temere* vertens in annotatione monet esse id quod minus considerate et audacius et ἀνεήτως dicitur, Heinſius *haud satis provide*. Mihi *vulgari ratione*, *vulgi opinionis decepti* rectius verti posse videtur; atque omnino vocabulo *φερετικῶς* notio vulgi, plebis, plebejorum morum et rationis agendi dicendique inesse videtur.

11. Ζητήσι] Aldinam scripturam vulgatae ζηλῶσι cum Sylburgio praetuli, quanquam improbante Reizio. Verbum ζηλῶ, junctum infinitivo rarum est. Vetus Interpres *zelans* habet.

ἐπὶ πολιτίας αὐτῶν] Equidem τῆς πολιτίας necessario scribendum cenſeo. Thibronem scriptorem a nemine praeter nostrum memoratum legi. Thimbronem Laconem, ducem commemoravit Xenophon. Vetus Interpres *Tymbbron* habet, sed Thom. *Thybron*. Idem ἀγόμενος vertit *audacter laudans*.

12. ἀποβιβλάμενοι τὸ ζῆν καλῶς] Camerarius *non retinere* *vitae bene degendae facultatem*. Victorius *amiserunt honestam vitam*, Lambinus *honestae vitae fructum perdidisse*, Ramus *bonam beatamque vitam contempsisse*. Heinſius solus recte: *sua felicitate exciderunt*. Constat quippe, imperio jam excidisse.

ἡ τῶν ἰλιυθίμων] Articulum ex Parisiana Victoriana inseruit Reizius, eundem habet Aldina, omisit Victoriana altera.

13. κρατεῖν ἡσυχίας ἐπὶ τῷ] Reizius *κρατεῖν* deletum maluit, nulla edita ratione; equidem ἐπὶ τῷ scribendum cenſeo; ita consilii finis et scopus declaratur. Aretinus *quod vincere docuerit et finitimis dominari*. At ecce vetus Interpres *quia praevalere potuit ad principari supervicinos*. Igitur scriptum legit *ἐτι κρατεῖν ἰδιώτε ἐπὶ τῷ π. δ.*

ταῦτά γὰρ ἀριστερά] Vulgatam scripturam ταῦτα γὰρ ἀριστερά — διὰ ταῦτα ταῖς ψυχαῖς Aldinae et suae Victorius defendere videtur, memorat tamen conjecturam nescio cuius, ταῦτα scribentis. Male etiam ἰδία Aldina habet. Aretinus recte: *Eadem enim optima et privatim et publice legum.*

latorem inducere oportet in animos hominum. Veram scripturam ex Victoriana priore, Sylburgiana, Heiniana et recentioribus, deleto altero ταῦτα et priore in ταύτῃ mutato, recepimus cum Reizio. Vetus Interpres reddita vulgari scriptura pergit in animabus hominum, idque quod hominum et quod adversariorum studium non hujus gratia.

14. τῶν πολιτικῶν] Vetus interpres πολιτῶν et deinceps ζῆλῳ scriptum vertisse dicitur. Equidem zelant in eo reperi: cetera antea apposui.

τεῖται δὲ τὸ διακρίνει] Aldinum τὸ probavit Reizius, et ferri potest; Victorius et reliqui Editores τῷ dederant. Paulo antea δελύσσει habet Aldina.

15. καὶ τῆς περὶ τὰ πολιτικά] Aretinus ut provisio sua circa res bellicas et circa alias institutionem ad otium et pacem referatur. Possit videri excidisse vocabulum, quod latino provisio respondeat.

βαφῆ] Vetus Interpres rubiginem enim contrahunt: Aretinus vertit splendorem, Victorius duritiem, Lambinus nitorem et splendorem, Ramus ferrum nisi afferatur situm rubiginemque contrahit. Heinsius robur suum. Camerarius monuit ferrum tingendo fieri durius, quod dixere στεμνῶσαι. Eam aciem et duritiem nunc dici βαφῆ. Victorius similem Italicorum dictionem annotavit ha perduto la tempera. Convenit Gallorum la trempe.

17. Διὶ γὰρ πολλὰ] Aretinus vertit: Oportet autem multa negotiorum nobis existere, ut liceat in otio esse. Unde haec varietas? An pro ἀναγκαίῳ scriptum legit πραγμάτων vel ἀσχολημάτων? Paulo antea ἔξῃ σχολάζῃ scriptum reddidit vetus Interpres: ut deinceps vacet.

19. διὶ — τῆς — δεκῆτας — ἀπολαύοντας] Vetus interpres et Aretinus scriptum legisse videntur δίντας — εἰ — δεκῆτας — ἀπολαύοντας. Insolentiam structurae annotavit cum Camerario Victorius; poetarum Atticorum exempla posuit Porson ad Euripidis Orestem versu 659., prosaicorum scriptorum locum praeter hunc adhuc alium similem nondum reperi. τῶν μακαριζομένων Aretinus vertit quas beatos facere putantur.

διέσονται.] Aretinus indigerent vertit. Eodem exemplo Platonem in libro septimo de republica de eodem otio bis usum annotavit Camerarius.

ἰὺδαίμορτιον.] Verbum omisit versio Aretini, idem deinceps διῦται vertit pro duobus verbis διῦ μετίχιν. Postea idem scriptum videtur legisse αἰσχρὸν γὰρ μὴ δύνασθαι χ. τ. ἀγαθοῖς, ἀλλ' ἀσχελῶντας omiſſis mediis illis ἵτι μᾶλλον — κερῆσθαι, quae defunt in Aldina.

20. ἀλλὰ τῇ γινέσθαι.] Intellige τῇ καμίζιν, recte monente Victorio. Malim tamen γίνεσθαι scriptum, et deinceps διὰ μᾶς τινος ἀρετῆς, nempe bellica virtute. Heinſius etiam una aliqua virtute.

καμίζω τι ἀγαθόν.] Aldina verba ἢ τὰ τῷ πολέμῳ omisit. Aretinus cum vero majora sint haec bona quam ea quae belli, et fructio eorum quam virtutum, quia illius gratia. Victorius: quia autem majora haec bona sunt, quam bona belli, et fructus, qui capitur ex his, quam qui e virtutibus, et quod per hanc: Lambinus: quoniam autem majora haec esse bona quam bellica, meliusque esse his frui, quam virtutibus, et haec esse per se expetenda, perspicuum est, quomodo et quibus viis ad ea perveniri possit, videndum. Vides quomodo locum concinnari voluerit vir doctus. Ramus quibus positus efficitur, quoniam otium negotio paxque bello praestet, otii quoque et pacis et virtutum otio paeique congruentium fructum bellicis virtutibus anteponendum et per se expetendum et optandum esse. Heinſius: Cum haec ergo (otium et contemplatio) bona sint majora quam quae in negotio et bello usum sui praebent, planum est, fruitionem horum actioni et quam actioni inservire diximus, (virtutum scilicet moralium fruitioni) esse praefarendam, ideoque per se expetendam. Camerarius locum vitiosum censens hanc ejus sententiam esse suspicatur: bonorum sive commodorum pacis, quae sint majora potioraque bellica virtute, fructum quoque ducendum potiore ac priorem bellicis virtutibus, atque illum adeo per se ipsum et sua quadam efficacitate: Reizius locum ita corrigi voluit: ἐπεὶ δὲ καμίζω τι ἀγαθόν ἢ τὰ τῷ πολέμῳ ταῦτα (nempe τὰ τῆς ἰερέας) καὶ μᾶλλον αἰετῖος ἀπέλαυσεν τῇ τέτῳ ἢ τῇ τῶν ἀρετῶν (sub-

αὐδὶ τῶν περὶ τοῦ πολέμου) καὶ ὅτι δι' αὐτὴν, (per se) φαίνεται
ἐκ τούτων. Quae mihi emendatio non solum durior, sed mi-
nus etiam graeca esse videbatur. Tentavi igitur breviorē
viam, et suspicor scribendum fuisse: ἐπὶ δὲ μίջω τινὰ ἀγα-
θὰ ἢ τὰ τῷ πολέμῳ, ταῦτα (nempe τὰ μίջω) καὶ τὴν ἀπέλευ-
σιν τῆς τάτης ἢ τῆς τῶν ἄλλων ὅτι αἰρετώτερον εἶναι δι', καὶ δι'
αὐτὴν, φαίνεται ἐκ τούτων. Itaque nihil mutavi, nisi τι in τινά,
αἰρετῶν in αἰρετώτερον εἶναι δι', et vocabulum ἄλλων inferui.

21. καὶ τὸν λόγον] Copulam versio Aretini et Victorii
omisit; ut paulo antea πρότερον omisit Aldina. Deinceps
ὁμοίως Aldina et libri scripti Victorii omnes; contra ὁμοίως
vertunt vetus Interpres, Aretinus, Victorius, Lambinus, Ra-
mus; ὁμοίως praetulit Reizius locum ita interpretatus: ὁμοίως
ἔχθαι puto esse hic πέραν τῆς βελτιστῆς ὑπερδοσίας: Camera-
rius vertit utque similiter aliquis moribus educatur, in anno-
tatione interpretatur ut ab institutionis veritate doctrina aber-
ret, et similis sit educatio morum. Mihi in hoc loco inpri-
mis displicet tempus perfectum verbi διαμαρτυρεῖσθαι; sed si id
toleres, reliqua ita mihi corrigenda videntur καὶ τὴν διὰ τῶν
ἐθῶν ὁμοίως ἀγωγὴν. Victorium etiam in extremis his labo-
rasse, annotatio ejus offendit. Vetus Interpres: et per simi-
lia duci habet. Vide Addenda.

22. Φαίνεται δὲ] Aldina δὲ omisit. Sequentia vertit Arc-
tinus Clarum est hoc primum quidem quemadmodum in aliis,
quod generatio est a principio et finis a principio aliquo alte-
rius finis. Lambini versionem probat Reizius hanc: Per-
spicuum igitur primum hoc quidem est, quemadmodum in aliis
sic et in hac re ortum a principio initium capere, et finem ab
aliquo principio nasci, quod ipsum alius finis est. Camerarius
dubius hanc esse putat loci sententiam: Satus hominis est
procreationis principium quoddam, et procreatio autem est fi-
nis quidam. Sed finis verus alius est, quo natura perficitur,
mens et ratio, ad quam pervenitur hominis jam sato atque pro-
creato. Ad hunc igitur ultimum finem tam ipsam procreatio-
nem quam educationem morumque conformationem dirigendam
esse ait. Reizius ita argumentationem explicare conatur:
Loquitur Aristoteles de hominis origine ac perfectione. Orig-

nis principium est corpus, et perfectionis finis ratio. Corpus animo perficitur, qui est finis perfectionis corporis. Animus ratione perficitur, qui est finis perfectionis animi.

23. ἔξιν — νῆς] Camerarius aliis quaerendum reliquit, quomodo jam mens perhibeatur habitus, quam alibi ἔστιν vocet, itemque quo pacto βέλους, sicut θυμὸς, expertis rationis motus, pertinente voluntate ad rationem imprimis. Victorius haesit etiam in βέλους ad habitus animi rationis expertes relata, et putat, Aristotelem in hoc sequi non iudicium suum sed consuetudinem, cum et in libro 2. de anima et in primo Rhetoricorum, cum divideret appetitionem, statisset voluntatem esse appetitionem cum ratione. Sed Ciceronem etiam saepe voluntatem facere rationis expertem. Quod attinet ad dubitationem de mente, quae referri videtur ad ἔξιν τῆς ψυχῆς, vereor, ne, si verba accuratius inspiciantur, vitium aliquod certe ordinis agnoscamus. Si voluisset enim ad ἔξιν referre Philosophus, tum videtur dicendum fuisse ὃν μία μὲν ἵστιν ὄρεξις, ἡ δὲ νῆς. Nunc vero dixit ὃν τὸ μὲν ἵστιν — τὸ δὲ νῆς: quae referuntur commodius ad verba αὐτὰ καὶ τῆς ψυχῆς ἐρῶμεν δύο μέρη; quibus subjunguntur recte τὸ τε ἄλλοτε καὶ τὸ λόγον ἔχον. Quod si iisdem adjunxeris transposita haec: ὃν τὸ μὲν ἵστιν ὄρεξις, τὸ δὲ νῆς, videbis verborum structuram rectam esse, et sententiam cum veritate et doctrina Philosophi congruere. Tum vero verba καὶ τὰς ἔξιν τὰς τέτων δύο τὸν ἀριθμὸν (ἐρῶμεν) referuntur ad habitus corporis et animi diversos, non ad solos animi habitus. Vix retinui manum, quin verba ita translocarem; ita mihi emendatio et necessaria et facilis esse videbatur.

† τὴν τῆς ψυχῆς] Articulum τὴν omisit Victoriana a Morellio repetita. Vetus Interpres hujus autem eorum quae animae. Scriptum igitur legit τέτων δὲ τῶν τῆς ψυχῆς.

Ad Caput XIV.

περὶ ταύτης] Praepositionem ex vetere interpretatione receptam in altera demum Editione inseruit Victorius. At

infra libri 8, c. 1. est νομοθετησίαν περί παιδείας, atque ita alibi etiam loquitur. Posuit quidem Stephani Thesaurus exempla structuræ, νομοθετεῖν τι, sed recentioris Graecitatis; antiqua desidero adhuc. Idem vetus Interpres verba πρὸς ἀλλήλους omisit.

3. τῶν γυναικείων] Aldina τῶν γυναικῶν praeferit.

Σχιδὸν δὲ] Aretinus vertit *ferre quidem*.

4. θηλυτέρα] Camerarius θηλύτερα scribendum censuit, cum id dicatur, in juniorum conjugio plures nasci sexus foeminej. Cum quo sentiens Reizius interpretatur *feminei partus*, tanquam sit masculus etiam partus. Video de sensu vocabuli consentire etiam Victorium et ceteros interpretes; mihi tamen non solum ista significatio nova atque insoleus accidit, sed totum etiam vocabulum ab hoc loco alienum; nec ejus vestigium extat in loco plane gemino de historia animalium 7, 1, ubi est: ἵππιστα (post annos 14) γόνιμα μὲν, (τὰ σπέρματα) μικρὰ δὲ καὶ ἀτελῆ γινώσκει καὶ οἱ νῆες καὶ αἱ νέαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν πλείστων.

ἐπιχορεύεται] Formae passivæ et structuræ hoc unum adhuc fuit repertum exemplum. Vetus Interpres *lex datur*, sed Thom. *laxatur* habet.

ἢ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν κομιδὴν] Lambinus non quod fructus ante tempus colligerentur. Victorius etiam cum Aretino πρὸς interpretatur *propter*; qua significatione magis παρὰ frequentatur. Cum oraculum Troezeniis datum ignoremus, de sensu verborum frustra laboramus. Apparet tamen verbis ambignis luisse oraculi interpretem, uti mos eorum erat. Ceterum rem ipsam docuit eodem modo in Historia animalium noster l. c.

5. σπέρματος ἀνέλασμένον] Aldinum et plurimum Victorii codicum scripturam σπέρματος reddidit Aretinus atque unico probavit Reizius; σώματος contra Victorius in altera Editione ex Codicibus aliquot et vetere versione recepit, et vertit Lambinus et Ramus. Prior scriptura ex Sylburgiana transiit in recentiores, eamque multis rationibus adstruere conatus est Reizius. Ipsa etiam verborum structura alteram (σώματος) damnare videtur: cum enim praecesserit καὶ τὸ

τῶν ἀρρίων δι' σώματα βλέπτινθαι δοκιῶ, quid opus erat sub-
 jicere ἔτι τῷ σώματι; αὐξανόμενα? Annon rectius erat ἐὰν ἔτι
 αὐξανόμενα (omisso sed intellecto σωμάτων) ποιῶνται (οἱ νόιοι)
 τῇ συχσίαι. Atque hic annotari debet in quibusdam Victo-
 rii Codicibus nec σπέρματος nec σώματος scriptum adfuisse.
 Deinde verbum πληθύνει de succorum copia atque aubertate
 rectius dici quam de quantitate et magnitudine corporis, vi-
 dit et monuit jam olim Victorius, et comparavit locum in-
 fra de nutritione infantum ubi est ἡ τῆς γάλακτος πληθύνουσα
 τροφή; quare dubitavit ipse, an vetus σπέρματος potius sit
 praeferendum. Verba δὲ ἢ ὑπερβαίνει πληθύνει ἔτι Reizius in-
 terpretatur dicta tanquam ad morem latinum scripta ita es-
 sent δὲ ὑπερβαίνειν ἔκτετι πληθύνει. Denique mihi rerum na-
 tura ipsa veritatem scripturae σώματος demonstrare videtur.
 Quid enim certius, quam corporis augmento et incremento
 tempus aliquod a natura esse definitum? Contra seminis au-
 gmentum incipit quidem ab annis pubertatis, et perficitur
 ad generationem aptum, tum cum corporis incrementum et
 robur absolutum est; verum nullum plane tempus seminis
 incremento et copiae definitum est a natura, quod excedi
 non possit; contra seminis incrementum et copia pendet ma-
 xima ex parte a nutrimenti natura et copia eo usque, dum
 corpus senectute exuctum semine etiam plane caruerit. Ve-
 rum quidem est, corporis incremento necere maturam semi-
 nis excretionem; quoniam id multum ad corporis juvenilis
 robur augendum confert; sed minime verum est certum
 temporis terminum seminis augmento atque incremento esse
 definitum, ultra quem progrediatur nunquam, quoque in-
 tercepto corporis incrementum impediatur. Corporis incre-
 mentum intra vigesimum fere annum aetatis consistere solet,
 seminis vero incrementum et copia pro natura alimentorum
 aliasque per causas variatur usque ad annum sexagesimum.
 Quare equidem scripturam σώματος recepi; sed malim omis-
 so σώματος, ut factum in aliquot Victorii Codicibus, scriptum
 ἐὰν ἔτι αὐξανόμενα (nempe τῶν σωμαίων) ποιῶνται τῇ συχσίαι.
 Verbum denique πληθύνει dicitur pro auferere, crescere, nec
 solum de liquidis rebus, verum etiam de alijs et de corpo-

ribus usurpatum reperitur. Verba *πλεονέκων* *ἐν* vetus Interpres vertit *multum adhuc*. Vide Addenda.

6. *τὰς δὲ ἰπτάς*] Repete *περὶ τῆς ἡλικίας τῶν*. Sequens *ἡ μικρὰ* reddidit Victorius *aut paulo plus minusve*, Ramus *aut paulo ante*, Lambinus et Sepulveda omisit. Mihi quaedam deesse videntur. Deinceps *ἐν τῇ* habet Aldina et Vascosana.

ἀκμάζουσιν ἢ ἐνζυγίῃς] Aldina et vetus versio *ἀκμάζουσιν* habent, quod *vigentibus* reddidit Aretinus; sed major pars librorum scriptorum Victorii *ἀκμάζουσα* habuit, quod ferri non potest. Deinceps articulum *ἢ* de meo, addidi, quia abesse non potest. Vocabulum *παῦλας* vetus Interpres *profectum* vertit. Postea *ἀρχομένοις* Aldinae correxit etiam Camerarius.

ἢ γένεσις] Reizina malebat *γένεσις*, et Victorius vertit *generatio*, Camerarius *procreatio*, Ramus *si procreantur*, Lambinus *si statim noti fuerint*. Sequens *καταλαλόμενης τῆς ἡλικίας* Camerarius *effoeta jam aetate*, Aretinus *vergentibus ad*, Victorius *jam fracta aetate*, Lambinus *aetate jam decrepita*, Ramus *aetate jam ad septem inclinante*.

7. *οἷς οἱ πολλοὶ — καὶ οὐ*] Aldinae scripturam *οἷς — οὐ* repetiit fideliter Vascosana; Eaedem verba *διὰ χρῆσθαι* omiserunt. *Χρόνος τῶν περὶ τῆς ἡλικίας* recte Camerarius cum Aretino et Lambino, *anni tempus* vertit, Victorius *tempestates*, Ramus *anni tempora*. Ceterum mensem *Γαμηλιῶνα* intelligi, qui in dies brumales incidit, bene ex hoc nostro aliisque scriptorum locis docuit S. Petrus de Legibus Atticis p. 533. ed. Wessel.

τῇ συνουσίᾳ κοινωνεῖν] Bene *contubernium* vertit Camerarius, inepte Zuingerus vel Lambinus *convivias* conjecit, quod monuit etiam Hemsterhusius ad Luciani 2, p. 559. ed. Bipont. Plato Legum 4. p. 196. coelibatum eodem modo *μοναυλίαν* vocavit. Vetus Interpres *commorationem* vertit, et sequens *δὲ* in *ἐν* mutatum habuit.

τὰς καὶ ἐν τῇ σαρμάτῃ] Aretinus *tempora corporum*, Victorius *tempestates corporibus aptas*, Lambinus *quibus potissimum temporibus corpora optime sint affecta*, Ramus cum Camerario *tempora corporibus opportuna*. Cicero Legum 1, 9.

omitto opportunitates habilitatesque reliqui corporis, moderationem vocis, orationis vim, quae conciliatrix est humanae maxime societatis. De usu ventorum borealium ad generationem inprimis masculorum foetuum multa multis in locis librorum de historia animalium et de generatione disputavit Aristoteles.

8. τοῖς γυναικείαις] Camotiana γυναικείαις habere dicitur, nostra scriptura extat in Aldina et Vascofana.

πρὸς πολιτικὴν εὐεξίαν] ad civilem habitum Aretinus, ad corporis habitudinem quas requiritur in civibus Victorius, ad bonam corporis constitutionem civili societati convenientem Lambinus, ad optimum civilis corporis habitum Ramus, ad habitum laudatum in societate civili Camerarius.

ἢ θιγακιντικὴ καὶ κακοποιτικὴ] Vetus Interpres curis indigens etiam male habens valde: Aretinus humilis et imbecilla nimium, Victorius qui studio medicorum inducitur (habitus) ac valde multis laboribus partus est, Lambinus qui remediis et curationibus eget, quique valde laboriosus et morbis exercitus est, Ramus morbosus et medicorum pharmacis obnoxius. Heinsius imbecillis nimis morbidusque et qui a medicis dependet totus. Camerarius curationis indigens et non ferens labores vel laborum impatiens. Reizius θιγακιντικὴ esse ait habitum eum, quem quis diligentia et cultura meliorem facit, κακοποιτικὴ habitum magnis laboribus partum. In Ad-dendis tamen dubitat, an κακοπ. potius sit habitus ejus, qui otio ac desidio languens ad laborem ignavus est, igitur habitus mollis, tener, delicatus. Vide Addenda.

παραπομπὴν ἔχει] Aretinus laboriosam habitudinem, Victorius laboribus assuetum habitum, Lambinus habitu corporis laboribus perferendis durato atque assuefacto, Ramus robusto et confirmato corpore, Camerarius exercitatus laboribus habitus.

πρὸς ἓνα μέτρον] Intelligere oportet πρὸς ἓν, uti fecerunt Aretinus et Ramus; sed Victorius ad unam finem interpreta-tur, Camerarius unius tantum modi, Heinsius ad unam tantum actionem. Vitiosam equidem scripturam censeo vulgarem, et ἢ scribendum. Deinceps ἐκείνῳ habet Aldina et Vascofana.

9. ἀραιὰ τροφή] Aretinus cum vetere Interprete *subtili alimonia*, Victorius *alimento tenui*, Lambinus *alimento nimis tenui ac subtili*; Ramus inepte *alimento noxio*, Heinſius *tenniori quam oportet cibo*, Camerarius *tenui victu*

τῆς — περιήγας] *iter quoddam* Victorius cum Aretino, Lambino, *quotidianum iter aliquod* Ramus, *ut singulis diebus iustum pedibus conficere affueſcant ſpatium* Heinſius.

ἀποθερεῖται] *sacra* Aretinus, *cultum* Victorius, *cultum venerationemque* Lambinus, *ad colendum et venerandum sacra pulvinaria decorum* Ramus. Camerarius monet ἀποθερεῖται medicis ſignificare curationem corporum poſt exercitationem, quibus illa reſciantur poſt laborem.

τῇς εὐλαχέτης — τιμῇ] Aretinus *quae ſortitae ſint concipiendi honorem*, Victorius *dearum quae ſunt nactae honorem*, *ut opem ferant generationi*, Lambinus *quibus ſorte obtigit*, *ut praefint gignendis animantibus*. Ramus *qui paſturientibus praefiſſe et opitulari exiſtimantur*, Camerarius *quae (numina) ſortita ſunt venerationem de procreatione*. Heinſius *qui generationi praefiſſe dicuntur*. Naſcitur jam dubitatio, quid ſit, quod Victorius *deas* dixerit, et in annotatione Iunonem Lucinam nominaverit, cum εὐλαχέτης ad deos referatur? Diſco ex ejusdem annotatione fuiſſe, qui verba haec referret ad mulieres gravidas, quaſi diceret, *quae hoc decus ſint conſecutae*, *ut declinarent ſterilitatis maculam*. Mihi in verbis περὶ τῆς γένεως vitium videtur ineſſe, et περὶ tollendum aut περὶ τὰς γένεως ſcribendum.

τὰ γυνώμια τῆς ἰχθύος] Vulgatum γυνώμια correxit Reizius cum Zuingero: recte etiam Victorius vertit *quae gignuntur*. Deinceps ἡ ἰχθυα intelligitur ἡ ἐν γαστρὶ ἰχθυα. Inepte enim Zuingerus τῆς τεκνοῦς coniecit. Verbum ἀπολαύματα vetus Interpres *affumentia*, Aretinus vertit *ab ea capere videntur*, Victorius *ad ſe ducere non parum ab ea*, Lambinus *multa a matre contrahere*, Ramus inepte *e matris utero victum alimentumque capiunt*, Heinſius *a matre bona pariter ac mala foetus trahant*. Optime Camerarius *foetus contagione geſtantis offici*.

10. Περὶ ἀποδείξεως] Vetus Interpres *reservatione*, Aretinus, Victorius, Lambinus, Ramus et Camerarius *expositione* vertunt. Heinſius *tolli* poſuit, et Piccartus admonuit non eſſe *exponere* ſed *tollere*, proprie *ſeponere atque uſu excludere*. Reizius idem monuit, addens apud Lacedaemonios loco, quo infantes improbatī a iudicibus publicis projiciebantur, ἀποδείξαι nomen fuiſſe. Auctor Plutarchus Lycurgi c. 16. *πικρῶς μὲν* orbatum natura Aretino, *mancum debileque* Victorio et Lambino *mutilum mancumve* Camerario et Heinſio, *orbem mutilumve* Ramo.

Διὰ δὲ πλῆθος] Aretinus vertit: *In aliis vero ſi mores inſtitutioque civitatis prohibeat natos exponere, ac multitudo tanta prolis alicui contigerit, ut duplicatus ſit filiorum numerus: nam is definitus eſſe debet ad multitudinem nimiam evitandam: antevenire oportet, ne foetus concipiantur. Nam poſtquam concepti ſunt, et ſenſum aut vitam acceperint, neſas eſt attingere eos.* Apparet eum graece ſcriptum hunc locum ita habuiſſe: *περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἵνα ἡ τῆς τῶν ἱδῶν καλῶς — τῶν γυναικῶν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν τέκνων τοι γίνῃται τεσσῶν, ὥς τε διπλασιασθῆναι τὸν ἀριθμὸν τῶν υἱῶν· ἀφεῖναι γὰρ δι' τ. τ. τὸ πλῆθος· ἱμασιῶναι δὲ et cetera.* Lambinus propter multitudinem autem liberorum ne plures ſint, quam expediat, ſi gentium inſtituta et leges vetent procreata exponi, definitum eſſe oportet procreandorum liberorum numerum. Quod ſi quibus inter ſe copulatis et congressis plures liberi, quam definitum ſit, naſcantur, prius — abortus eſt foetui inferendus. Ramus eum Victorio, verba tranſtulit ſententiae ratione non habita. Camerarius in vulgari Aldinae ſcriptura ἱδῶν — ἀφεῖναι γὰρ δὲ — ἔσθαι καὶ τὸ διαρριπῆναι ſi aberravit, non mirum. Heinſius periphras̄ uſus difficultatem vitavit. In libro Camerarii ἱδῶν fuit, quod ex vetere interprete et ſuis libris mutavit Victorius, qui reliqua etiam vitia correxit. Reizius, qui Aretini nec hic nec alibi rationem habuit, nec de vitio loci ſuſpicatus, voluit *ἀφῆναι ἱδῶν* h. l. eſſe deſcriptionem a gentibus factam numeri liberorum, quantum liceat alere. Quod mihi non videtur. Deinde verba *μηδὲν ἀποδείξαι τῶν γυναικῶν* jungunt eum verbo *καλῶς* Lambinus,

Ramus et Conringius; quo facto apodofin deesse rationi monet Reizius. Itaque Conringius lacunae notam apposuit, contra Lambinus *ἀρίσθαι δὲ τῆς τ. τ. πλῆθους* scribi voluit, omissa particula *γὰρ*. Reizius locum ita ordinat atque interpretatur: *ὡς ἡ τάξις τῶν ἰδῶν καλὴ τὸ πλῆθος, μηδὲν ἀποτίσθαι δὲ τῶν γινόμενων*. Idem adhuc mirabilius sequentia interpretatur: *non oportet supernumerarios partus abjicere, sed oportet legitimo numero liberorum completo facere finem procreandi*. Denique *παρὰ ταῦτα* refert non ad *εὐδυνασθῆναι*, (quod ait dictum esse *ὁμηρικῶς* uti Il. 16, 531. ἔ, τί οἱ ὦκ' ἤκαστος μέγας Διὸς εὐχαρίσσω et Ody. 9, 256. ἤμῃν δ' αὖτε κατεκλώσθη φίλοι ἕτορ Διεκομίσσω) sed ad *γίνεσθαι*, ut sit *παρὰ ταῦτα τὰ ἀρίσθαι περὶ τὸν ἀρίσθαι τῶν τέκνων*; et ad *γίνεσθαι* intelligit *τι*. Mihi ratio Reiziana plane falsa et historiae contraria videtur esse. Numerum enim liberorum alicubi legibus aut institutis definitum fuisse, traditum non legimus; sed numerum familiarum et patrimoniorum magnitudinem aliquot gentium respublica definierat; in plurimis etiam Graeciae civitatibus exponere aut tollere liberos licebat parentibus; unius Thebanorum civitatis legem memoravit supra Aristoteles, quae liberos vel exponi vel tolli vetabat. Huc igitur nunc respicit Philosophus. Deinde membra quaedam orationis turbata esse et transposita, manifestum mihi videtur. Denique verbum *εὐδυνασθῆναι* inepte insertum est, tanquam si infans hominibus extra illam vel matrimonii legitimi vel concubitus illegitimi conjunctionem nasci possit. Mihi scriptura libri, quam Aretinus reddidit omnium maxime placeret, si de libri auctoritate conficaret. Schlofferi conjectura *ὡς ἡ τάξις τῶν ἰδῶν καλὴ ἢ* vix memorari merebatur.

τὴν ἀμβλωσιν] Multi interpretes inque ita Schlofferus remedium inhumanitatem in nostro accusant, obliti loci Platonici a Camerario etiam comparati libro 5, de republica p. 25. *τὰ δὲ τῶν χειρῶν (ἐκγονα) καὶ ἰάν τι τῶν ἰτέρων ἀνάπτειν γίνεσθαι, ἐν ἀπορρήτῳ τι καὶ ἀλλῶ κατακρύψομεν, ὡς κρίνεται*. deinde p. 27. *μέλειστα μὲν μὴ εἰς φῶς ἐκφύγειν κύημα μὴδὲν, ἰάν γίνεσθαι* ἰάν δὲ τι βιάσθαι, ἔτω ἐκτιθῆναι ὡς ἐκ ἕως τεραφῆς

τῷ τοιαύτῳ. Qui posterior locus quid aliud nisi abortum violentum habet et expositionem liberorum?

11. *πρεσβυτέρων — γιγνησκέων*] Vetus Interpres posteriorius *decrepitorum*, Aretinus *seniorum* — *senescentium* vertit, Victorius unam eandemque aetatem utroque vocabulo significari cerscet. Lambinus *grandiorum natu* — *senio confectorum*. Ramus *seniorum* — *aetate confectorum*. Camerarius et Heinſius recte *decrepitorum* — *imbecilla vero senum*. Ammonius in Γ'ρον docet aetatis senescentis hunc ordinem, ἀνὴρ πρεσβυτικὸς ἡλικία, idem qui ὁμογίως, hunc sequitur γίως, hunc πρεσβύτης vel πρεσβύτερος, denique hunc ἰσχυρόγητος. Reizius tamen hoc ipso Ammonii loco posito, unde Victorii errorem convincit, τὰς γιγνησκέωνες senes vietos, πρεσβυτέρους seniores interpretatur.

διὲ κατὰ] Repete cum Camerario et Lambino ἀγέθω. Aretinus *Quapropter illud maximo tempus probandum est, in quo maxime intelligentia viget.*

ποιητῶν τοις] Solonem praecipue significari monuit cum Camerario Victorius, cujus fragmentum aetates hominum per septenarium numerum describens a Clemente servatum exhibent *Analecta Veter. Poet. Brunckiana* I, p. 64. Eadem tamen ratione noster saepissime etiam in *Historia animalium* usus esse reperitur; unde Solonicam rationem Athenis increbuisse colligo.

12. τῆς εἰς τὸ φακεῖν γυνέστας] Male Aretinus vertit *in aperto procreandi*, Victorius *procreatione liberorum quae palam fit*, Lambinus cum Camerario *procreatione manifesta*, Ramus *ab omni procreationis studio*, Heinſius *generatione sensim abstinere*. Schlofferus *die Zeugung der öffentlich anzuerkennenden Kinder*. Garvius verba *εἰς τὸ φακεῖν* omisit. Omnes vero a sensu aberrarunt, quem verba Platonis supra posita e libro 5. *Reipublicae* optime declarant *μηδ' εἰς φῶς ἐκφέρειν κῆρυμα μηδὲν*.

ἢ πρὸς ἄλλοι] Haec omisit Aretinus, ad *παίδευστίαν* pertinentia, uti censet Victorius, cum alii praeceptum hoc mulieri datum putent, ne cum alieno marito consueſcat.

πίσις] Aretino, Lambino, Ramo et Heinsio *conjugi*, Victorio *sponsui*, Camerario *maritus*, qui comparavit locum Sophoclis Trachin. 550. ubi Deianeira : φοβῆμαι, μὴ πίσις μιν Ἡρακλῆς ἔμοις καλῆται, τῆς νεωτέρας δ' αἰτῆς.

Ad Caput XV.

1. εἰσθαι] Repete δὲ. Sequens τῇ τροφῇ habet difficultatem, si cum διαφραγῇ εἶναι jungere velis: facilius esset structura, si scriptum esset ἐποία τις αἰ ἢ ἡ τροφή.

Φαίνεται δὲ] Aldina *te* habet, quod non displicebat Reizio: Sequens εἰσάγει Victorius e veteri versione, ubi est *inducere*, ductum substituit Aldino *ad*. Aretinus vertit: *quibus cura est assidua bellicae habitudinis*, Camerarius vitium notavit, sed corrigere non potuit.

πληθύνει] Aldina *πλήθυσσιν*. Aretinus vertit *nutrimentum lactis*, Victorius *lactis alimentum copiosum*, Lambinus *lactis naturam exuberantem esse alimentum* etcet. Ramus *lactis copiosus usus*. Equidem haec praecipi puto foetis, non infantibus. Quid enim opus erat his actis nutrimentum commendare? at foetis utile erat genus cibi praecipere et potus, quo sit utendum, dum infantes lacte materno aluntur. Primum igitur praecipit cibi iis uti, qui lactis abundantiam faciunt. Haec est τροφή γάλακτος πληθύνει. Deinde vini usu interdicit matribus lactantibus: quia morbos graves vini usus gignat nutrici atque infanti lactenti. Stultum erat vini usu infantibus interdicare.

2. κινήσεις] Idem praeceptum copiosius explicat Plato libro 7 Legum p. 325.

ἐργάνοις μηχαναῖς] Annotavit Victorius serperastram Varonis, quibus infantum membra distorta corrigerentur. Locus est de Lingua latina 8, c. 5. sed haec sunt ab hoc loco aliena. Camerarius *σπάργανα καὶ λίκια*, cunas et incunabula intelligi putabat. διαστρεφισθαι vetus Interpres *desurrere* vertit.

Κελτοῖς] De Germanorum infantibus Rheno immerfis narrant historicorum libri, quem morem barbaris relinquentium censuit Galenus libro primo *ὕγιον*, annotante Came-

rario: Ceterum ὑποβάπτειν *ablueris* vertit vetus Interpres, et ψυχρὸν omisit, sed Thom. habet.

5. ἀρχομένων] Comparabat Reizius cum loco Capituli 14, sect. 10. ἐὰν δὲ τις γίγνηται — συνδρασθῆναι, sed locus ille de vitio suspectus est. Igitur cum Sylburgio ἀρχομένους scriptum malim. In Aldina ἀρχομένη est. Deinceps verba ἐκ πρῶτ. δ' ἰθὺς omisit Aretinus, *gradatim* vertit vetus Interpres. Ad sequens πρῶτον intellige ἐλπίαν.

5. σκαδαζομένων] Zuingeri vel Lambini conjecturam σκαδασσομένων ut non necessariam spernit Reizius; dictum enim esse, tanquam sit τῶν ὕστερον διακριβῶν. Aretinus tamen vertit *quae postea serio erunt facienda*, et vetus Interpres *posterior studendorum*. Platonis consensum de eadem re ex libro primo Legum annotavit Camerarius; sed de aetate puerorum litteris discendis admovenda idem Plato libro septimo dissentit.

6. οἱ κωλύοντες ἐν τοῖς νόμοις] Platonem tangi, vidit Camerarius, qui libro septimo legum p. 328. omni modo cavendum monet, ne infantes ad clamores et fletus irritentur: τοῖς δὲ παιδίοις τὸ δῆλωμα ᾧ ἐξῆ καὶ μισοὶ κλαυμέναι καὶ βοῆαι etcet. Male vertit Aretinus *qui legibus prohibent*, Victorius *qui legibus vetant* ut Lambinus, *qui suis legibus vetant* Ramus, *lego interdiciunt* Heinsius. Solus Camerarius recte *non recte vetant in suis legibus prohibentes*. Ceterum διατάσεις κατὰ τὰς κλυθμὰς vetus Interpres scriptum vertit *cohibitiones in plorantibus*.

διατάσεις — διατινομένοις] Aretinus *cohibitiones atque interruptiones ploratus — laborantibus*. Victorius *contentiones — cum contendunt vocem*. Lambinus *contentiones vocis — vocem contendentibus*. Ramus *contentiones — obtinentibus*. Camerarius *contentio — in contentionibus*. Vetus etiam Interpres *qui cohibentur*.

καθ' ἑξῆς] Victorius annotavit locum libri 2. de ortu animalium, ubi spiritum retentum vires corpori admovere dicat. Nescio, an dicat locum I, c. 6. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντων τῶν ἀνύμων κατασχέοντας τὸ πνεῦμα πρὸς

σθαι τῇ γοίῃ. Inter palaestrae exercitiis spiritus retentionem saepe memorant Galenus et Plutarchus.

ἴσται] Vetūs Interpretēs erunt vertit. Idem pro ἀπολαύειν assumere reddidit.

7. τῶν ἀνελιυθίμων] Revocavi Aldinae et Camotianae scripturam, cui ἀνελιυθίμων substituerant cum Victorio recentiores Editiones, quae articulum τῆς saltem addere debuerant. Nostram scripturam vertunt Aretinus, Victorius et Lambinus.

ἄπειρ ἄλλο τι] Reizius cum Lambino εἴπερ malebat. Sed etiam alibi in his libris eadem forma reperitur. Camerarius putabat etiam hic Platonica respici, inprimis locum septimi de Legibus p. 378. τὰ δὲ τῶν κίσχεωι σωματικῶν καὶ διαίτημάτων καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τῆ γίγνεται κωμωδήματα τίτραμμένον κατὰ λέξιν τε καὶ ῥῆθιν καὶ κατὰ ὅχλησιν, καὶ κατὰ τὰ τέτοιαι πάντα μιμήματα κωμωδημαίᾳ, ἀνάγκη μὲν διασώσθαι καὶ γνωρίζειν· αἶν γὰρ γιγνώσκον τὰ σπουδαῖα, καὶ πάντα τῶν ἱκανῶν τὰ ἱκανῶν μαθῶν μὲν ἔδουατο, εἰ μίλλαι τις φρόνιμος ἴστωσθαι, ποιεῖν δὲ ἔκ αὐτοῖς ἀμφοτέρω, εἰ τις αὖ μίλλαι καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μιθεῖν. ἀλλὰ αὐτῶν ἵκα τέτοιαι καὶ μαθημαίον αὐτὰ διῶ, τῆ μὲν ποτε δι' αἰγῶν δρᾷ ἢ λίγην ὅσα γιγνώσκον, μηδὲ διῶν· δόλοισι δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξίσις ἱμῶσθαι προστάττειν μιμῶσθαι. Sed pertinent haec ad comica et satyrica Graecorum dramata et spectacula, de quibus noster postea ipse tradit.

ἀτιμίαις — καὶ πληγαῖς] Si verba bene habent omnia, velim equidem scire discrimen illud, quod esse debuit inter ἀτιμίας καὶ πληγὰς et ἀτιμίας ἀνελιυθίμων. Equidem putabam πληγὰς inprimis esse inter poenas servorum et praecipue nomine ἀτιμίων ἀνελιυθίμων intelligi. Itaque ἀτιμίας, cum jungantur verberibus, vix licebit interpretari de genere illo, quod interdum in liberos etiam homines statuebatur. Video etiam Platonem libro 7 Legum p. 332. ubi pueros sexennes castigat, ἀτιμίας excipere: τρυφῆς δ' ἡδὲ παραλοῦσις κολάζονται μὴ ἀτίμως.

8. λόγος ἀσχημέων] actus deformes Aretinus, fabulas obscenas Victorius, fabulas indecoras et deformes Lambinus, spectacula fabularum impudicarum Ramus, recitationes indeco-

ras Camerarius, *fabellas parum verècundas* Heinſius. Mihi *ῥαρεῖν λόγος ἀρχαῖος* insolens videtur eſſe et dictio et ſentia, et fere ſuſpicor vitii aliquid ineſſe vocabulo *λόγος*, præſertim cum ſequens membrum memoret *γραφῆν* et *ἄγαλμα*. Poſtea *ἐντὶ* pro *ἰστω* habet Aldina.

τῷ θεῷ] *laſciviam* mos tribuit cum vetere Interprete vertit Aretinus, Ramus, Victorius et Heinſius. *probra talia* Camerarius, memorans cultum *Γυναικῶν*, *Εἰληθῆας* et *Ithyphallorum* feſtos dies a feminis celebratos. *laſciviam* atque *irriſionem ſubobſcenam* Lambinus; *Priapum*, *Venerem*, *Bacchum* et id genus alios deos memorat Heinſius. Victorius locum Athenaei 14, p. 622. de *Ithyphallis* comparavit, ubi eſt *ἡ τὰς περιτρίχοντες ἰσθμῶν ὡς αἱ περιόλονται*. Sed phallophori iſti in ſcena iſta agunt et loquuntur: hic de templis ſermo eſt. Vide Addenda.

πρὸς δὲ τὰς] Vulgatam *τάτοις* correxit Reizius, *περιτρίχοντες* intelligens, quod verbum potius inſerendam cenſeo, ad hos tamen vertit Victorius, ceteri *apud hos*. Lambinus ita: *veruntamen hos deos permittit lex iis, qui — et pro ſe et pro liberis et pro uxoribus venerari et omni cultus genere mactare*. Verba *καὶ γυναικῶν* omiſit vetus Interpres.

τὰς ἔχοντας — περιόλονται] Haec omiſit Aldina, verſio Aretini et Victorii; margo Iſingr. haec habet pro iis: *τὰς περιόλονται*.

9. *ἢ τ' ἰάμβους*] Plato Legum 11, p. 168. *ποιητῇ δὲ κομῆδίας ἢ τινος ἰάμβου ἢ μεγάλῃ μελωδίᾳ μὴ ἔξιστα μῆτις λόγῳ μῆτις εἰκόνι, μῆτις θυμῷ μῆτις αἴσθῃ θυμῷ μετὰ μῆτις μετὰ τῷ πολιτῶν κομῆδιῳ*. Semus Delius Athenaei 14, p. 622. *οἱ αὐτοκάβαλοι καλέμνοι ἰστιφαριῶται κιντῷ σχιδῇ ἐπὶ τῶν ἐξῆς, ὅστις δὲ ἰάμβου ἀνομάσθηται αὐτοὶ τι καὶ τὰ ποιήματα αὐτῶν*. Unde apparet *ἰάμβους* fuiſſe uti comoediam, genus dramatis et ſpectaculi in theatris Graecorum publice exhibiti.

μῆτις] *ebrietatis* vertunt omnes præter Heinſium, qui priuſquam juſtam jam attigerint aetatem ac cum caeteris ac-cumbere ſimulque poculis ex more invitare ſeſe mutuo licuerit cautius et rectius poſuit. Noſter infra 8, 5. *πότερις παιδιᾶς ἵικα καὶ ἀπαυſίας (δῖ' ἡμίχην) καθάπερ ὕπνι καὶ μῆτις*.

ταῦτα γὰρ καὶ αὐτὰ μὲν ἔτι τῶν σπουδαίων ἀλλ' ἡδία, καὶ ἄμα πάντοι μίξιμιαι. — διὸ καὶ τάττεται αὐτῇ, (τὴν μερικὴν) καὶ χρεῖται πᾶσι τέτοις ὁμοίως ὕπνῃ καὶ μίθῃ καὶ μερικῇ· τιθίσαι δὲ καὶ τὴν ἔρχασιν ἐν τέλει. Est igitur potius μίθῃ compositio illa amicorum in conviviiis, ubi mensis sublatiis πότες procedebat, et merum vinum bibebatur. Hinc μίθῃ ἐνώδης apud Hippocratem Epidem. 5, p. 1157. potus liberior vini ἐνώδης. Quid clarius loco Platonis libro 2 Legum p. 98. εἴη εἴη τοιαύτη μὲν μίθῃ, τοιαύτη δὲ παιδεία, μὴν ἢ φιλοφρονέουσι αἱ εἰ τοιούτοι συμπίπτει καὶ πολλοὶ φίλοι ἢ πρότερον ἀπαλλάττοντο ἀλλήλων. Hinc Sophoclis illud τὸ μεθύειν πηροῦν ἀντίρριον ridiculus fit, qui de ebrietate interpretetur. Multa huc pertinentia posuit Athenaeus 2, p. 40. ubi verba ἀπὸ μίθῃς καὶ ἡ τῆς κωμῳδίας καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας εὐρεῖται satis bene vertunt ex compositatione et temulentia comoediae etiam et tragoediae inventio. Platonis locum initio libri 9. de Republica: ἔστιν τὸ θηριώδες τι καὶ ἀγχοῖν τῆς ψυχῆς ἢ εἶται ἢ μίθῃς πλησθὲν σκιερῶ. Cicero de Divinatione I, 29. vertit: illa autem pars, in qua feritas quaedam fit atque agrestis inhumanitas, cum sit immoderato stupefacta potu atque pastu, exsultare.

κατακλίσις — κοινωμῶν] Scilicet in conviviiis pueris intra certam aetatem accumbere non licebat, sed assidebant. Ita Autolycus victor pancratio apud Xenophontem in Convivio I, 8. παρὰ τὸν πατέρα ἐκαθίζετο, εἰ δ' ἄλλοι κατακλίθησαν. ubi vide annotata. Similiter Plutarchus in Convivio Sapientum p. 11. Hutten. de Melissa Periandri uxore: παρῆλθε μὲν ἡ Μελισσα καὶ κατακλίθη παρὰ τὸν Περιανδρον, ἢ δ' Εὐμητις (filia) ἐκάθισε παρὰ τὸν Διοκλῆν.

τῶτοι — τὸν λόγον] Male Victoriana τῶτων habet, quod Zuingeriana tamen correxit; item Victorii versio de his rebus locuti sumus; Deinceps ἐντέτακται Aldina habet, nostram scripturam probavit etiam Camerarius. insistentes vertit vetus Interpres.

10. Θεόδωρος] Philippi Macedonis aetate floruisse, eique Aeschinem oratorem in adolescentia tertiarum partium actorem fuisse ex Demosthene περί παρακρ. p. 418. memorat Reizius, locum Diogenis Laertii 2, l. 104. et Aeliani v. h. 14, 20.

obiter

obiter corrigens. De eodem est locus Pausaniae I, 37, 2. Cf. Perizonii annotationem ad Aelianum l. c.

πρῶτος — διατῶ] priorem introire, in scenam prodire. Male πρῶτος Aldina dedit. Διατῶ ex vetere interprete recepit Victorius in altera Editione, unde assumpsit Reizius. Ceterum ad verba ἴσως τὸ τοῦτο merito offendit Camerarius, qui haec annotavit: *Quod vero hoc dictum est? Factum enim magis exponitur histrionis. Nisi, aliquis conjecturam de eo capere dicti posse videatur, aut libeat suspicari ista esse mutila.*

καὶ πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων] Vetus Interpres et ad eas quae rerum usum, sed Thom. vocem usum omisit. Mihi scriptum legisse videtur πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων χρήσις, quod unice probo.

δυσμῖναι] Victorius odium, Aretinus vel obscenitatem vel improbitatem, Lambinus vel turpitudine vel animi offensio, Ramus inprimis nequitia omnis atque lascivia. Camerarius in quibus aliquid est improbitatis aut malevolentiae. Heinsius quae scelestae sunt aut execranda. Vetus Interpres infectionem aut inhaesionem vertit.

διωρὲς τῶν μαθησίων] Plato quoque libro 7, Legum p. 533. septennēs pueros et puellas ad discendum separat et convertit.

11. δ' καλῶς] Pubertatem enim anno XIV. assignant, id est secundae ἰσθμῆδος, cum qua tamen non congruit semper.

τάξιν τινα] institutionem circa pueros Aretinus vertit; ordinem Victorius, sed in annotatione puerorum moribus institutio an debeat adhiberi aliqua. Lambinus in puerorum institutione aliqua ordinis descriptio adhibenda. Ramus ullane puerorum debeat esse disciplina. Camerarius utrum ordo aliquis de pueris sit instituendus. Heinsius utrum ulla puerorum esse in civitate disciplina debeat atque institutio. Hanc postremam rationem ipse etiam amplector. In postremo vetus Interpres oportet esse hanc, sed Thom. oportet omne hunc. Videtur igitur scriptum legisse melius: πάλιν τινὰ ἵσται δὲ ταύτης.

Ad Aristotelis Politicorum Librum VIII.

Ad Caput I.

1. διὶ γὰρ πρὸς] Vetus Interpres διὶ δὲ πρ. scriptum ver-
tit, non male!

2. αὐτὸν αὐτῷ — τῶν πολιτῶν] Vetus Interpres civium ip-
sorum aliquem sibi esse.

3. καὶ τῶτο. Sylburgii emendationem κατὰ τῶτο appro-
bat Reizius, quoniam Philosophus non versetur in Lacedae-
moniorum laudibus commemorandis, sed prout materia sup-
petit, eos vituperet, interdum laudet.

4. Τis δ' ἐστὶν ἡ παιδεία] Addit vetus Interpres *praece-
lens aliis*, quasi ἡ κρατιστεύουσα τῶν ἄλλων additum in suo li-
bro legisset; sed Thomae exemplum omisit verba illa.

τῆς ἐμποδῶν] *disciplina vulgari interpretatur Reizius,*
vetus Interpres *ex ea quae ad activam vitam.* Idem deinceps
nulli palam, δῆλος εἶναι.

τὰ περιττά] *cognitio rerum eximiarum, cujusmodi est scien-
tia rerum naturalium ac divinarum Victorio, studia rerum na-
turalium et mathematicarum Reizio.*

ἰδιόφει, κριτὰς τινὰς] *assertores aliquos nacta sunt Victo-
rius verit, comparans ex libro I. de anima c. 2. locum:*
πάντα γὰρ τὰ στοιχεῖα κριτὴν ἰδιόφει πλὴν τῆς γῆς: quem ver-
tit; cuncta elementa adopta fuisse quempiam, qui dixerit ex
ipsis solis constare animum. Non opus est igitur Reizii
conjectura ἰδιόφει.

διαφέρονται καὶ πρὸς] Equidem olim fuisse scriptum su-
 picor διαφέρονται καὶ πρὸς τῶν πρὸς τ. α. αὐτῆς.

Ad Caput II.

ἰλιυθίρων — ἀνιλιυθίρων]. Malim ἰλιυθίρων — ἀνιλιυθί-
 ρων. huc enim redit in sectione 2. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἰλιυθίρων
 ἐπιστημῶν etcet.

ὅτι τῶν τοιούτων. Reizius malebat Ἐτι δὲ τ. itaque scripsit.
 Necessarias, inquit, non omnes discendas esse, docuit jam,
 cum dixit, aliarum esse liberale munus, aliarum illiberale.
 Nunc ostendit, rerum non necessariorum, quas vocat simpli-
 citer utiles, quae sint discendae: Verum Philosophus non-
 dum docuit, sed proposuit tantum, rerum utilium necessa-
 rias esse non omnes discendas. Causam nunc demum docere
 institit, exorsus a vulgari tum descriptione artium in artes li-
 iberales atque illiberales. Illa vero distinctio, quam sumit
 Reizius, rerum non necessariorum, quas vocat simpliciter
 utiles, nusquam apparet in verbis Aristotelis, nisi cum Rei-
 zio καὶ πάντα retuleris ad antecedens τῶν χρησίμων. Atqui haec
 ratio non procedit; nam artium et rerum utilium necessa-
 rias quidem ad doctrinam puerilem admittendas esse et re-
 cipiendas, plane censuit Philosophus, verum non omnes.
 Exceptionis rationem repetit a vulgari distinctione artium li-
 beralium atque illiberalium; cuius quae sit vis, statim do-
 cere incipit; unde concludit, quasdam earum nec ad vitam
 beatam nec ad civilem nec ad moralem, pertinere. Novam
 rerum utilium per se distinctionem excludit etiam sequens
 sectio 2. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἰλιυθίρων ἐπιστημῶν etcet. quae verba
 interpretantur alteram partem distinctionis antea positaе ἔ-
 γων ἰλιυθίρων (rectius ἰλιυθίρων) καὶ τῶν ἀνιλιυθίρων Lambi-
 ni versio sequitur talem fere scripturam: καὶ ἀπὸ τῶν ἀλλῶν ἀλλῶν
 πάντα. διηρημένων γὰρ τῶν τε — φανερόν, ὅτι τῶν τοιούτων etcet.

Βάκωνος] Alterum hoc βαν. omittit Cod. Lips. ut se-
 quens δὲ Camotiana.

καὶ ταπεινῇ] Codex Lipsf. κατὰ πινυῖν.

καταβεβλημένας] in usu communi positae Victoriis: statim sequitur παιδύματα καταβεβλημένα. Comparat praeterea Vict. locum ex I ad Nicomachum: καίτοι πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ καταβιβλῆνται. non adeo similem. Vetus Interpres praenissas et ἐπαμφοτερίζουσι vertit ad utrumlibet se habent.

3. τίταρτον ἔνιοι] Victorius de tribus prioribus comparat locum Terentii in Eunuchio 3, 2, 23. *Fac periculum in literis, fac in palaestra, in musicis, quae liberum scire adolescentem aequum est, solertem dabo.* De pictura Plinius 35, c. 10. Pampili (Apellis praeceptoris) auctoritate effectum est Sicyone primum deinde et in tota Graecia, ut pueri ingenui ante omnia graphice hoc est picturam in buxo docerentur, recipaturque ars ea in primum gradum liberatium. Locum eundem posuit Reizius, qui simul de errore Winkelmanni notifatis admonuit, cum Sicyonem patriam Pampili poneret, qui fuerit Macedo, sed Sicyone docuerit.

ἡδὲ διαπαρήσεις] Vocabulum ἡδὲ omisit vetus Interpres.

αὐτὴ γὰρ ἀρχὴ] Cum priores Interpretes αὐτὴ ad σχολή (in verbo σχολάζειν latens) retulissent, Victorius potius ad antecedens φύσις referendam censuit: quocum equidem sentio. Contra Reizius cum illis facit, et interpretatur dictum, quasi esset: αὐτὴ γὰρ ἀρχὴ, ἀρχὴ πάντων. Sed docere neglexit, qui σχολή dici possit ἀρχὴ πάντων.

τίλος γὰρ ἀναγκαῖον] Sensum vidit et reddidit Reizius: alioqui vitae humanae finem necesse foret ludum esse. Sed verba non respondent, nisi αἰ ἢ inferas ante ἀναγκαῖον.

4. τῆς ἀσχολίας — διὲ σχολάζειν] Haec desunt in Cod. Lipsf. qui deinceps παιδείας ἡμῶν habet, postea vero παιδικαῖς.

διὰ τὸτο διὲ] Haec est apodosis, quae respondet initio illi Εἰ δὲ τὸτο ἀδύνατον. Haec ratio etiam Lambino placuit, neque eam improbat Reizius; monet tamen, ita debere διὰ τὸτο non cum verbo διὲ sed cum altero εἰσαγγισθαι construi. Ipse cum Victorio apodosin repetit a verbis καὶ μᾶλλον ὅ ταις ἀσχολίαις.

καιροφυλακῆταις] Ita Aldina, Mor. Zw. et Cod. Lips.
καιροφυλακῆτας dedit Reizius cum aliis. Ipse adhuc dubito.

ἐν τῇ διαγωγῇ σχολῇ] Statim sequitur rectius πρὸς τὴν
ἐν τῇ σχολῇ διαγωγὴν. Postea vero πρὸς τὴν σχολὴν καὶ διαγω-
γὴν. Sequens αὐτα vulgato αὐτα monente Sylburgio substi-
tuit Reizius.

6. οἱ πρότεροι] Victorius monet eosdem supra dici οἱ ἐξ
ἄρχης ἵταξαι ἐν παιδείᾳ, hic vero dicitur εἰς παιδείαν ἵταξαι.

χρηματισμοῦ] Camotiana χρηματισμόν.

δοκέει δὲ καὶ γραφικὴ χηρσίμω] Victorii prior Editio an-
notavit plures libros habere scriptum γραφικὰ χηρσίμω quos-
dem γραφικὰ χηρσίμω. Posterior lectio est etiam in Cod.
Lips. Ceterum variata verborum structura induxit Lambi-
num in eam opinionem, ut censeret inferenda haec verba :
ἐδ' ὥσπερ ἡ γραφικὴ. At ita debebat sequi : δοκέει γὰρ καὶ αὐ-
τῇ χηρσίμω εἶναι. quam scripturam vertendo expressit Lambi-
nus. Contra recte monuit Reizius curam concinnitatis abfuisse
hic a Philosopho, qui scribere potuisset ἐδ' ὥσπερ ἡ γραφικὴ
πρὸς τὸ κ. τ. τ. τ. ἰ. κάλλισι.

παρεκγαγόντες] Reizius prius membrum censet male in-
tellectum et versum fuisse ab Interpretibus; ipse locum ita
interpretatur, quasi plene scriptus ita sit : ληπτται τοῖνοι τὴν
μουσικὴν ὑπὸ τῶν πρότεροι εἰς παιδείαν τιτάχθαι πρὸς τὴν ἐν τῇ
σχολῇ διαγωγὴν. Scilicet recte negat, cum Lambino ex ante-
cedentibus repetendum esse χηρσίμω εἶναι. Utilem enim esse
musicam negat Aristoteles. Recte igitur idem Reizius vul-
gatum παρεκγαγόντες mutavit in παρεκγαγόντες. Victorius tradu-
centes interpretatus in annotatione explicat : inferioris anta-
tis homines tanquam abduxerunt ipsam e suo proprioque do-
micilio.

ἀλλ' οἷον μὲν ἴσσι] Vetus Interpres : sed est quidem velut
ad epulas vocari congaudere. sed Thom. habet : sed quale est
vocari ad mensam opipare paratam. In altero loco habet :
quī vocent cantaturam naturam tanquam delectantem omnes
Ibi Thom. habet : deinde nominans quosdam alios subdit et
cytharoedum qui omnes demulceat. Versus hodie non apparet
in eo loco Odyssaeae 17, 385. unde sequens hemistichium est

ductum. Nec latuit Barnesium, ut ait Reizius, sed meminit ejus tanquam variationis ad locum antea memoratum. Vulgatur etiam οἷς, cui οἷς substitui, ut sensum adjuvarem. Sequens μὲν propter metrum in μὴ mutandum erit. Quod vulgo sequebatur εἰ καλίσσιν, temerario ausu plane ejecit Reizius, ejusque in locum ex Homeri vulgatis editionibus substituit ἢ καὶ θίσσιν. Interpunctio tantum prava corrigenda erat, et verbum καλίσσιν mutandum in καλίσσαι vel καλῆσαι. Respexit scilicet poetae verba ἔτοι γὰρ κλητοὶ γὰρ βερετῶν. Ceteram in Editionibus Homeri nunc legitur pro πάντας scriptum non melius αἰδῶν. Alter locus extat in Odyssaeae 9, 7. Denique nescio, qui venerit in mentem Reizio haec ponere in annotatione: *Quomodo igitur Aristoteles Homeri testimonio potuit (voluit) illud conficere, musicam olim non, ut postea, voluptatis causa esse adhibitam, sed ad otium traducendum. An quidquam inter haec interest?* Equidem nullum vestigium reperi discriminis illius inter haec duo: *voluptatis causa et ad otium traducendum hoc quidem in loco.*

Ad Caput III. -

1. τῆς νύκτος] Cod. Lipf. ταῖς νύκτεσσι, unde vulgatum deinceps ἀναγκαιῶς correxi; quanquam etiam χρεσίμην malletm is in χρεσίμην mutasset.

νῦν — εἰς] Haec duo conjungenda sunt more Attico, ut εἰς abundet. Sequens πρὸ εἰς γίγνεται Victorius vertit praevortendo partum est. Vetus Interpres nunc tantum nobis esse primum factum est. Sed Thom. haec omnia omisit.

[ἐκ] τῶν καταβιβλημάτων π.] Vitium apertum corrigere tentavit Reizius ita: μαρτυρεῖται, ὅτι ἐν τῶν καταβιβλημάτων παιδευμάτων, et subaudiendum censuit παιδευτῶν τῆς νύκτος ὡς ἐλευθέρως καὶ καλῶς. Sed potius inferendum erat ἢ, ita, ὅτι ἐν τῶν π. π. ἢ. Equidem praepositionem ἐκ tanquam inutili seclusi; ceterum τότε ante παιδευμάτων insertum malim.

Ἐτι δὲ καὶ τῶν χρησίμων] Ad haec verba, uti ad sequentis periodi ista Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν γραφικὴν, repetendum est ex antecedentibus πρὸ ἐδῶ ἐμὴ γίγνεται. Tandem recta oratione pergit Philosophus sect. 2. Ἐπεὶ δὲ φανερὸν etcet. Conringius igitur, cum non meminisset, repetenda esse illa verba, quae designavimus, nexum horum trium locorum delideravit et orationem hiare dixit. Quod cum negaret Reizius, ipse tamen nec causam quaesivit, cur Conringius ita senserit, nec verba illa repetenda indicavit. Sed praeclare vidit in vulgata scriptura ἀλλ' ὅστις — ἢ μᾶλλον ἔτι vocabula ἀλλὰ et ἢ esse transposita; igitur emendationem ejus sequi non dubitavi.

πρότερον τοῖς Ἰῶσι] Recte idem vir doctus vulgatum πρότερον correxit ex libri 7, c. 15. ubi disputatum fuit πρότερον παιδευτῶν τῷ λόγῳ πρότερον ἢ τοῖς Ἰῶσι. Minus feliciter Sylburgius εἶναι in ἰστί mutari, Conringius illud plane deleri voluit.

3. αἰσθητικῇ] Boeotos praecipue respicere videtur. In verbis μέαν — ταύτην intelligitur ἀρετὴ, quod vocabulum duriter omittitur. Verbum λαβόμεναι vetus Interpres vertit tollentes.

Εἰ δὲ καὶ] Vulgatum αἶτι καὶ mutavi, ut sensus fieret manifestior.

4. ἡπειρωτικῇ] Conringius Epiri propriae dictae, Laminus et Ramus mediterraneas gentes, Victorius Asiaticas interpretatur, et Reizius posuit locum Demosthenis, ubi ἐκ πάσης τῆς ἡπειρᾶ est ex omni Asia. Sed tenendum, notionem et ambitum vocabuli ἡπειρος pendere a consensu praecedentium verborum. Hoc igitur in loco, ubi de regionibus littoralibus Ponti agitur ἡπειρος est omnis illa terra continens quae littore maris Pontici cingitur. Vetus Interpres non marinarum vertit.

λυστικά] Aldina λυστικά habet cum Cod. Lipf. Deinceps γυμναστικοῖς καὶ τοῖς πολεμικοῖς scriptum vertit vetus Interpres et luctativis-agonibus et bellicis.

ἀλλὰ τῷ μόνῳ] Dictum monet Reizius pro μόνῳ τῷ πρὸς μὴ ἀσκητὰς ἀσκήσιν, nisi potius ita scribendum fuerit. Paulo antea αὐτῶς Λάκωνας habet Cod. Lipf.

5. *Θηρίων τι*] Aldina *Θηρίων ἔδιν*, non inepte! Cod. Lipf. *τι* omisit.

ὡς φησιν ὁ λόγος] ut *ratio* dictat vertit Victorinus. Hoc autem sensu alii scriptores dicunt *ὡς ὁ λόγος αἰετῷ*.

Ad Caput IV.

καθότις γυμνάσια] Camotiana, -Ifingr. Sylburgius *καθότις γυμνασία*. Sed illam scripturam cum Victorio e veteri Interprete, qui habet *leniora exercitia afferendum*: praefert Reizius, eamque firmat postremum *ἀναγκαῖον γυμνασίον*. Plato de Rep. 3, p. 309. *αὐτὰ γὰρ μὴ τὰ γυμνάσια καὶ τὰς πόλεις πρὸς τὸ θυμοειδὲς τῆς φύσεως βλέπειν* — *ποιήσει μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχύν*. Cod. Lipf. deinceps habet *ταῖς Ὀλυμπιονίκαις*.

2. *Ἐπὶ τριῶν*] Male Editio Reiziana *ἔτι* dedit. Deinceps *ἐπεφάσις* vertit vetus Interpres a Victorio comparatus, quod merito rejecit Reizius. Est scilicet in eo *ficcis alienis*.

3. *ἴππων*] Haud scio an *ἵππων*, aut *ἵπποι* scribendum sit.

καθ' αὐτὰ μὲν ἔδιν τῶν σκεδαίων] Ita cum Reizio scripsi pro *καθ' αὐτὰ μὲν*, ἔτι τ. σ.

πανὺ μίξιμα] Cod. Lipf. *μειμίαν*. Deinceps Victorii versio quasi scriptum esset *τάττειν ἐν τάττοις* reddidit: *ordiant in his ipsam*: Locum enim vitiosum esse suspicatur. Ramus vertit: *in eodem loco musicam reponunt*. Lambinus videtur legisse *τάττειν ταῦτα εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν*. Reizius malebat: *τάττειν αὐτὴν ἐν παιδιᾷ*.

εἶν καὶ μίση] Recte Reizius *ἔπιν καὶ μίση* scribendum conjecit. De saltatione cum musica conjuncta laudat idem. Homeri locum Odysseae I, 151.

Ἡ πρὸς διαγωγῇ] De *διαγωγῇ* jam antea fuit disputatum; eam igitur hic ad quaestionem revocare non potuit. Quare scribendum cenfeo *πρὸς τῇ διαγωγῇ* praeter oblectationem otii.

πρὸς τῇ φρόνησιν] Victorius *prudentiam* vertit, sed quaerit, an potius *ἐπιστήμη* voluerit intelligi Philosophus. Ad

neutrum vero intelligere se confitetur Reizius, quid valeat musica. Igitur malit φέρηται interpretari dictum pro φέρημα, animi elationem.

4. τοῖς παισὶν] Ita vulgatum *τι παισὶν* correxit Reizius. Ramus autem haec vertit: *Atqui neque vitae prudentia pueris est attribuenda*; cuius versionis rationem se non perspicere ait Reizius. Equidem suspicor Ramum voluisse scribi: *ἔδὲ διαγωγῇ ἔδὲ φέρησει παισὶν ἀρμόττει* etcet. Ita vero egregie congruit sequens sententia *ἔστι γὰρ ἀτελιῷ προσήκει τέλος*, φέρησις enim recte dici posse videtur *τέλος* aetatis virilis, finis et extremus fructus aetatis virilis perfectae. Haec vero minime congruit cum aetate juvenili utpote imperfecta. Contra quomodo *διαγωγῇ* dici possit *τέλος* aetatis perfectae et virilis, equidem nescio. Est enim oblectatio otii et remissio a laboribus vel familiaribus vel civilibus, qui rectius dici poterant *τέλος* virilis aetatis. Cum his tamen potest conjuncta cogitari et tanquam necessaria remissio a laboribus et oblectatio musices. Potest igitur etiam *διαγωγῇ* cogitari una cum laboribus virilibus tanquam *τέλος* finis optabilia aetatis perfectae virilis. Neque Philosophum nunc de prudentia nec de scientia augenda per musicam cogitasse, docet sequens periodus, ubi docetur, musicam pueris ludi vicem exhibere, qui postea aetate perfecta et virilitatem adempta *διαγωγῇ* locum apud viros obtineat *τελειωδύτης*. Denique sequentis capitis sect. 2, verba: *ἔσα γὰρ ἀβλαβῇ τῶν ἡδίων, ἃ μόνον ἀρμόττει πρὸς τὸ τέλος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν*, docent manifesto *τέλος* id est finem vitae civilis ibi dici *τὰς πολιτικὰς πράξεις*. Quae cum non cadant in aetatem puerilem et juvenilem, sequitur nec *διαγωγῇ* convenire isti aetati. Quippe *παιδιά* est illius aetatis, *διαγωγῇ* vero perfectae aetatis virilis et rebus civilibus gerendis exercitatae. Hoc est igitur illud *ἔστι ἀτελιῷ προσήκει τέλος*.

βίβλιος ἀπεργάζεσθαι — καὶ τέχνη] Vetus Interpres hoc ordine scripta verba legit: *ἀπεργάζεσθαι τὸ ἔργον τῆς αὐτῆς τέττε πεποιημένους καὶ τέχνην*, non inepte!

6. ταῦτα γὰρ τί διὰ μαρτυρεῖ] Equidem non intelligo, quid opus sit illo ταῦτα, quod nec in sequenti gemello

membro adest. ταῦτα non potest referri ad δύναται, hoc enim ipsum refertur ad omissum μουσικά.

καὶ εἰ] Aldina, Mor. καὶ εἰς πρὸς. Equidem καὶ εἰ malim, ut antea Philosophus locutus est.

τί γὰρ δὲ] Medium γὰρ omisit Mor. Sylburgiana, Zwingeriana et Victoriana, addidit cum Lambino et Ramo Reizius. Postea αὖθις habet Cod. Lipf.

Ad Caput V.

φαίνεται μετρίῳ] Repete πάντων. Paulo antea Victoriana ordine mutato habet παιδία ἢ παιδεία. Nostram lectionem habet etiam Cod. Lipf.

2. ἐν τῇ τίλει γιγνέσθαι] Victorius interpretatur vitam adipisci refertam omnibus bonis, quas ipsam explent.

ἐκ ὧν ἐν πλείῳ] Victorius non ut plus inde capiant vertit, ita ut Philosophus indicet eos, ut ait in annotatione, qui non utuntur voluptatibus tanquam condimento aliquo vitae beatae, sed contenti sunt ipsis. Lambinus utuntur ludo et joco non solum immoderato et supra modum: Reizius: non tantum ut ampliorem inde fructum capiant.

3. τὸ τῇ τίλει — ἐμοιῶμά τι] Cod. Lipf. τῇ omisit, et deinceps cum Camotiana ἐμοιῶματα habet.

4. ὡς τοῖς, ἀλλὰ μὴ] Difficilem locum hunc esse fateatur ipse etiam Reizius, negat tamen deesse aliquid, quod putabat Curingius cum Sylburgio. Utinam dixisset Reizius, ubi difficultas resideat! Sensum ait verborum hunc esse: Quod autem ad musicae usum attinet, utendum ea est non propter hunc solum caussum, id est non propter solum fructum voluptatis. Addit κοινῶν esse pro μετρίῳ. Haec quidem omnia manifesta atque aperta sunt; sed structura verborum laborat non minus quam junctura membrorum.

5. Ὀλύμπῳ] Idem testatur locus Platonis in Minoe p. 509. et Symposium p. 192. a Reizio positus.

6. αὐτῇ ἐκείνῃ τὴν θεωρίαν] Cum Ramo et Lambino αὐτῇ ἐκείνῃ scribendum censet Reizius, equidem αὐτῇ retinen-

dam, sed *καὶ* scribendum puto. Sed ecce vetus Interpres omisso αὐτῆς reliqua vertit *secundum se esse delectabilem*. Igitur εἰδὶαι καὶ αὐτὴν εἶναι scriptum legit.

7. αἰσθητῶν — ἄλλοις] Locum geminum Problematum 19, 22. annotavit Victorius: διὰ τί τὸ ἀκακὲς μόνον εἶδος ἔχει τῶν αἰσθητῶν; καὶ γὰρ ἰάν ἢ αἶν λόγῳ μίλος, ὅμως ἔχει εἶδος, ἀλλ' ὃ τὸ χρώμα, ὃ δ' ὁ σμῆ, ὃ δὲ ὁ χυμὸς ἔχει etcet. Vocabulum *εἶδος* vetus Interpres debiliter vertit.

καὶ ταῦτ' ἰσθῆναι] Reizius, ut Conringii suspicionem de vitio effugeret, haec ita struenda esse monuit: καὶ ταῦτα τὰ σημεῖα τῶν εἰδῶν τὰ γινόμενα σχήματα καὶ χρώματα, ἵστι ἐπὶ τῇ σώματος ἐν τοῖς πάθουσιν. quae vertit ita: *et haec insunt in corpore, cum est motibus perturbatum*. Utinam etiam priora interpretari conatus esset; tunc enim difficultatem in structura et sensu verborum τὰ γινόμενα σχήματα καὶ χρώματα gravius sensisset. Lambinus verba ἐν τοῖς πάθουσιν vertit *inter corporis affectus*. Ramus: *caesque significationes non ad animi sed ad corporis affectiones referendae*. Vetus Interpres a corpore vertens ἀπὸ scriptum legisse videtur: Suspicio scriptum fuisse olim: "Εἰ δ' ὅτι ἵστι ταῦτα εἰσώματα τῶν εἰδῶν, ἀλλὰ σημεῖα μᾶλλον, τὰ γινόμενα σχήματα καὶ χρώματα ἀπὸ (vel ἐπὶ) τῇ σώματος ἐν τοῖς πάθουσιν. Ita sensus mihi constare videtur, et discrimen poni inter σημεῖα παθῶν, qualia sunt σχήματα et χρώματα, et inter εἰσώματα εἰδῶν, quo genere musici concentus continentur.

Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσον διαφέρει] Victorius vertit: *verum tamen pusillum illud, quod interest circa harum rerum affectionem, quasi ὅσον scriptum legisset*. Conringius in nexu aliquid desideravit; Reizius tamen omnia optime connexa esse ait.

Παύσανος] Camotiana et Cod. Lips. Πάσανος. Vetus Interpres *Pauson* vertit. Deinceps καὶ εἰς Morel. Zwinger. Sylburg. Victorius. Cf. infra c. 6, 5. De Pausone noster Poetices cap. 2. Παύσαντος μὲν κρείττους, Παύσαν δὲ χείρους, Διονύσιος ὁμοίως ἑκάστῃ. Reizius putabat Pausonis fabularum argumenta vel inania et futilia fuisse, vel alioqui disciplinae iuventutis offecisse. Pausonem propter paupertatem irridet

Aristophanes comicus tribus locis, quem eundem esse putant auctores Scholiorum graecorum.

8. ἡ δαρισι — φρυγισί] Victorius admonitus ab Hier. Meio annotavit in Problem. 19. quæst. 49. esse: δια τί οἱ ἐν τραγωδίᾳ χοροὶ εἰσὶ ὑποδαρισι εἰς ὑποφρυγισί αἰδουσι; — ἡ δὲ δ' ἔχου ἢ μὴ ὑποφρυγισί πραγματικόν, — ἡ δὲ ὑποδαρισι μεγαλαυχεῖς καὶ στασίμοι. — διὸ καὶ ἀρμόζει (τῶ χορῷ) τὸ γοερόν καὶ ἡνύχιοι ἥδες καὶ μέλος· ἀνθρωπικὰ γὰρ ταῦτα δ' ἔχουσιν αἱ ἄλλαι ἀρμοῖαι, ἥιστα δ' αὐτῶν ἡ ὑποφρυγισί, ἐνθουσιαστικὴ γὰρ καὶ βακχική. ubi Meius censebat praepositionem ὑπὸ in vocābulis ὑποδαρισι et ὑποφρυγισί delendam esse. Confirmat suspicionem locus Platonis de Republ. 3, p. 287. Bip. a Reizio positus, quem Aristotelem respexisse puto. Cf. Athenaei 14, p. 625.

9. τὰ περὶ τὰς ἐνθουσίας] Articulum τὰ omisit Camotiana et Cod. Lipf. ut antecedens γὰρ vetus Interpres.

10. Ἔστι δὲ ἀρμόζοντα] Camotiana et Cod. Lipf. ἔχου δὲ ἀρμοζόντας. Deinceps αἱ ἡ ἐνιστάς Lipf. Postea Victoriana secunda habet ἡδυσμῖνας καὶ ἰστί, τίς ἰστί.

ἀρμοῖαι καὶ τοῖς ἐνθουσίαι] Deesse aut intelligi verba πρὸς τὰς ψυχὰς recte censuit Reizius; itaque hunc locum interpretatos esse Victorium, Ramum, Lambinum. De Victorio tamen dubito; saltem in Editione secunda versio cum interpretatione perversa concinit. Cicero de Oratore 3, §. 197. *Nihil est tam cognatum mentibus nostris, quam numeri atque voces* etcet.

ἀρμοῖαι εἶναι τῆς ψυχῆς] Cf. nostri de anima I, 4. Platonis Phaedonem l. 36. seqq. Ciceronis Tuscul. I, 13. Aristides Quintilianus de Musica libro 2, p. 102. Annotat Reizius hos philosophos animum negasse naturam esse a corpore separatam; contra qui statuebant, animum habere harmoniam, eos animum ut naturam quandam peculiarem agnoscere et ponere.

Ad Caput VI.

χρηγεγῆντας] Victorius ita vulgatum antea χρηγεγῆν-
τας, quod habet etiam Cod. Lipf. correxit, consentiente ve-
tere Interprete.

τὰς μὴ κοιμησάντας] Articulum addidi admonitus a ve-
tere Interprete, qui vertit *eos qui non communicaverunt*.

δύναται τὸ νῆν] Cod. Lipf. δύναται τὸν τὸ νῆν. Voluit,
credo: δύναται τὸ νῆν. Deinceps παιδικῶν Camotiana, παιδῶν
malebat Sylburgius ut referatur ad vocabulum τοῖς ἐκείνους;
quocum ego propter sequens τοῖς μίξεται τῶν νῆν sentio.
Reizius παιδῶν a παιδιᾷ ductum, praetulit.

2. ὑπομένεις] Vulgatum γινόμενους correxit Reizius.

3. ἐπιτιμῆσεως, ἢ] Vetus Interpres: *De increpatione au-
tem facta, qua quidam increpant*. Idem pro παιδευομένοις dein-
ceps πολιτευομένοις scriptum vertit.

4. πρὸς μὲν τὰς χεῖρας ἤδη — ὕστερον] Rami et Victorii
versionem recte improbavit Reizius; ipse vero explicat ita:
*pueri corpus inutile fieri posse ad exercitationes bellicas et ci-
viles, ad bellicas jam nunc, ad civiles posterius*. Alteras hic di-
cit χεῖρας, alteras μαθήσεις. De sententia non tam equidem
laboro, quam de verborum structura perplexa. χεῖρας sunt
cum quis corpore vario modo utitur. Diversae sunt χεῖρας
varia et necessaria opera, ad quae corporis et membrorum
usus adhibetur. Ad χεῖρας tanquam genus referuntur ἀσκή-
σεις, πολεμικαὶ καὶ πολιτικαί, quibus idoneum corpus adole-
scentis fieri vult Aristoteles, antequam ad discendum et eru-
ditionem transeat. Dubito an πολιτικὰς ἀσκήσεις dixerit Ari-
stoteles μαθήσεις; potius ἀσκήσεις ad actus corporis pertinere
videtur, et πολιτικαὶ ἀσκήσεις, bellicis oppositae, videntur
exercitationes palaestricas significare; πολεμικὰς enim ἀσκή-
σεις alibi discebant, et meditabantur ἑφῆβει alibi. Igitur ma-
lim scriptum ἀχρηστοὶ πρὸς τὰς χεῖρας, πρὸς μὲν τὰς πολεμικὰς
καὶ πολιτικὰς ἀσκήσεις ἤδη, πρὸς δὲ τὰς μαθήσεις ὕστερον.

περὶ τῇ μάθησιν εἰ] Vulgatam interpunctionem συμβαί-
ναι δ' αὖ περὶ τῇ μάθησιν, εἰ μήτις Reizius ita interpretatur:

συμβαίνει ὅτι ἂν μὴ γίνεσθαι τὸ σῶμα βέλαντος περὶ τῆς τῆς μουσικῆς μάθησιν. Quibus ambagibus non est opus, si mecum mutaveris distinctionem.

τὰ τοιαῦτα μέχρι] Repete εἰ διαπορεύῃ, aut si mavis, διὰ διαπορεύῃ. Mirabiliter τὰ τοιαῦτα interpretatur Reizius: *Immo etiam quae propria sunt institutionis puerilis, modo hactenus discere oportet, ut possint delectari honestis modis et numeris.* Contra antecedunt τὰ θαυμάσια καὶ περιττά, quae partem etiam institutionis puerilis facere coeperant. Haec igitur esse debent τὰ τοιαῦτα: quae quousque discenda sint homini ad virtutem civilem instituendo, docet Philosophus. Huc refertur etiam, eique opponitur τὸ κοινὸν τῆς μουσικῆς, vulgaris musica, qua praeter vulgus imperitum animalia etiam multa delectantur. Camotiana Editio male κοινῶν habet scriptum. Denique τὸ πλῆθος scribendum puto, quod significabit vulgo; sine articulo positum vocabulum multos servos et pueros significat.

5. καὶ εἴτι τοῦτοι] Vulgatam mutare vetant loca compluria. Ceterum Reizius monet pueros lyram doctos fuisse; addit ex Aristoxeno apud Ammonium λύραν vocatam fuisse κιθάραν, et κιθαριστάς, qui postea λοῦραδοὶ dicti fuerint. Plato vero rejectis tibiis, trigonis et pectidibus retinet tamen λύραν καὶ κιθάραν de Republ. 3, p. 288. Bip.

τῇ λόγῳ] Cum Victorio Reizius monuit esse orationem, quae a pfallente accinitur. Usus tibiae apud Athenienses primum exemplo Alcibiadis abdicatum fuisse, narrat Plutarchus in ejus vita

6. σχολαστικώτεροι γινόμενοι] Vulgatum γινόμενοι, cum quo disconvenit sequens φρονηματοδύντες et ἔπαιοντο, correxi. Prius vocabulum Victorius interpretatur *plus otii nacti*. Aretinus *studiosiores facti*. Vetus Interpres *sapientes facti*. Idem ἔπαιοντο *sequebantur*. Sequens ἐπιζητῶντες Aretinus *experientes* Heinsius *explorantes*, Victorius *ultra conquirentes* reddit. Ceterum πρὸς τὴν ἀρετὴν habet Cod. Lipf.

ἰν Λακιδάμῳ] Aliud exemplum ludorum theatralium ibi editorum nusquam traditum legi: et Lacones nunquam

musicam tractasse ipse Aristoteles supra tradit. αὐτὸς omisit
vetus Interpres.

[ἱπποκρίτης] Vetus Interpres *devenit* vertit, et πῖπας
titulo.

[Ἐκφαντίδῃ] Margo Isingr. in φαρτίδῃ, Cod. Lipf. Ἐκφαντί-
δῃ. Vetus Interpres *Elephantidi*. Ramus vertit *quam tabu-
lam Thrasippus cum ludos fecisset Ecphantidae devotam et sa-
crum suspendit*; quem secutus est Heinsius. Victorius cum
choragi munere functus esset Ecphantidae. Lambinus qui Ec-
phantidae ludorum sumtum suppeditarat. Recte quidem Rei-
zius monet graece dici χορευτὴν τῇ αὐτῇ φολῇ; ἀδελφοί, παῖδες,
ἐκκλήω χορῶν, πικρῆχισταῖς ἀγνιστοῖς et similia; sed idem qui
Victorii et Lambini versionem reprehendit, non melius ipse
locum Lyfiae p. 699. interpretatur, ubi est: κωμικοῖς χορευτῶν
κεφισόδοτον ἱκάνει, καὶ ἀέλωσα σὺν τῇ τῆς σκευῆς διαδίδου ἐκκα-
δικὰ μνάς; sumtum in chorum comicum feci adhibito Cephiso-
doto chori praefule, cum deberet feci poetae Cephisodoto.
Hinc error ejus in Ecphantide. Male etiam addit *Quis fue-
rit Ecphantides iste, nostra nihil refert. Alius certe videtur a
Satyrorum scriptore, de quo Fabricius in Comicorum dependi-
torum notitia*. Denique ad varios emendandi conatus vanos
decurrit, quos memorare nihil attinet. Ecphantides enim est
poeta comicus antiquus. Eustratius ad Nicomachea p. 53.
B. ἀλλὰ καὶ Ἐκφαντίδης παλαιότατος τῶν ἀρχαίων ποιητῶν φησι·
Μιγαρικῆς κωμωδίας ἄσμα διίμι· αἰσχύνεμαι τὸ δρᾶμα Μιγα-
ρικὸν ποιεῖν. Ejusdem meminit Hesychius in verbo ἐκκωμικῶ-
λαμμένη, Καττιαν, Χοιρίλοι. Debebat vero et solebat poeta sem-
per nominari in inscriptione tripodis et donarii, cui sum-
tus praebuerat tribus aliqua ad chorum. Addo versionem
Aretini *patet ex tabula a Thrasippo posita, eum ludos pro
tribus sua dedit*. Suspiciox eum in Codice suo scriptum in
φαρτίδῃ legisse et φαρτίδαν tribum esse interpretatum.

7. πολλά — τῶν ἀρχαίων] Repete ἀπειδοκίμωσθαι, ut fecit
Victorius, Sepulveda et Aretinus. Propter χιμερικῆς ἱπ-
ποκρίτης, qua opus esse ait ad organa illa tractanda, eadem ex
usu abdicat adolescentum Aristoteles; Plato vero de Rep. 3,
p. 288. Τριγώνων ἀρχὴ καὶ πηκτίδων καὶ πάντων ἐργάτων ἴσα πο-

λύχορδα καὶ πολυαρκύνια, δημιοργηὲς ἢ θρίψομεν. Eundem ad numerum eandem ob causam refert ibidem tibias.

8. ὑπὸ τῶν ἀρχαίων] Nescio an antiquior auctor fabulas innotuerit Melanippide dithyrambico poeta, ex cuius carmine locum recitavit Athenaeus 14, p. 616. cui respondit aemulus Telestes in fragmento ibidem posito. Melanippidem admirabatur Socrates teste Xenophonte Memor. I, 4, 3. Eum variis in locis infectatur Aristophanes. Hinc ejus aetas apparet, quae bene congruit cum narratione Plutarchi de usu tibiarum Athenis abdicato exemplo Alcibiadis.

Ad Caput VII.

τιχικὴν δὲ] Parentheseos signa primus apposuit Conringius, sed ea inclusit pauciora, quam Reizius, scilicet usque ad verbum φορτικῆς, quoniam cum Ramo et Lambino statuebat ἀπεθεσθῆναι sequi in verbis διότι. Contra cum Victorio Reizius vidit consequentiam sententiae incipere demum a verbis εκπιτίειν ἴτι, quae in Reiziana Editione (ex Conringiana expressa) inepte Caput VII. exordiantur. Ceterum vetus Interpres pro τίθισιν reddidit dicimus.

καὶ βασιύσης δὲ σ. γ.] Intellige τῆς τιχικῆς; quae verba in sequenti membro ὥστι καὶ τὰς τιχικῆς propter sequens τῆς πρὸς αὐτὸν μελιτώτας facilius omitti et huc traduci poterant. Quam quidem rationem eo lubentius praeferrem, quoniam singularis ὁ πρῶτος μεταχειρίζεται (nempe τὴν μεσικὴν) antecessit. Ibi vero Camotiana verba εἰ τῆς omisit, Cod. Lipf. εἰ τῆς habet.

πρὸς αὐτὸν μελιτώτας] Cod. Lipf. πρὸς αὐτὴν αὐτῶν μελιτῶν τῶν τὰς habet. Deinceps verba διὰ τὰς κινήσεις Victorius explicat propter mutationes illas artis. Heinssii paraphrasis: tantum enim possunt depravati isti motus. Is vero verba superiora μεταβάλλειν — μεσικὴν ita vertit: In horam autem ille, cui musicam accommodant, mutatur populus.

2. εκπιτίειν ἴτι τὰ] Vulgatam εκπιτίειν δ' ἴτι πρὸς τὰς ἀρχ. Reizius mutavit in εκπιτίειν δὲ τὰ πρὸς τὴν ἀρχ. Equidem

dem δὲ in apodofi, inprimis post parenthesin tam longam, ferri posse non putabam, quanquam Reizius eam Devarii auctoritate tueri voluerit; ideo deleui, et τὰ cum Reizio inserui. Sed idem vir doctus statim pravam interpunctionem reliquit in verbis καὶ πρὸς παιδείαν πότερον etcet. quae cum sequentibus copulanda erant. Aretinus ea verba plane omisit; et possunt sane commodè hic abesse, cum statim repetantur in istis τοῖς πρὸς παιδείαν διαπορεύει; quae Reizius cum Lambino interpretatur de iis, qui in institutione puerorum elaborant, cum reliqui fere omnes Interpretes naturali significatione verbum διαπορεύει acceperint de discutibus musicam; quam rationem ipse etiam sequor, cum in reliquis locis Aristotelis hos musicae studiosos non praeceptores eorum monere et docere soleat.

τέττον δὲ τινὰ ἕτερον] Cod. Lips. δὲ τινὰ. Idem paulo antea membrum καὶ πᾶσι τοῖς ῥυθμοῖς omisit. Reizius quaerit quis iste sit διαρισμὸς duplex, de quo locutum se modo esse indicat Aristoteles: et recte statuit duplicem illum terminum intelligi, cum definiuntur genera harmoniarum et rhythmorum; tertium vero eum esse, ubi μελοποιίας et μελῶν ipsorum ratio habetur. Reliqui interpretes omnes locum non explicarunt sed obscurarunt vertendo.

3. νομικῶς] Legaliter vertit vetus versio a Victorio comparata; pro νομοθετικῶς dictum suspicatur Reizius. γινικῶς habet margo Isingr. praeterea τὰς τέχνας τύπῃ ἐκπύοντες. Heinsius vertit: nos vero obiter quantumque ad civilem opus erit disciplinam, quasi aliud agendo, ea designabimus. Aretinus verba καὶ ἑκείνων omisit, et hunc locum vertit: nos autem solummodo in genere de ipsis dicamus. Plato de Rep. 3. p. 297. παραδῶμεν αὐτῇ τὰ περὶ τὸ σῶμα ἀκριβολογίσθαι, ἡμῖν δὲ ὅσοι τὰς τέχνας ἀφαιρηταίμεθα.

4. φαιδν δὲ] Minime abundare δὲ, uti censuit Conringius, recte monuit Reizius. Apodosis enim est in sect. 5. verbis φαίνεται ὅτι, quod vidit et monuit etiam Victorius.

περὶ ποιητικῆς] Ubi tamen factum in eo quidem scripto, quod superest, hodie non apparet. Solus Lambinus male lustrationem seu expiationem vertit καθάρσιν, quae quidem in

sceleratis locum habet, ab hoc loco plane aliena, uti jam olim admonuit Victorius, qui verius illam ἀφ' ἑωυτοῦ dici ait. De musica et tragica καθάρσει praeter Lessingium nostrum in Dramaturgia Hamburgica bene disputavit Gallus Batteux cum in libro: *Quatre Poésiques*, tum in Actis Parisiis Tom. 39.

διαγωγή] otii oblectationem: ἄρεσι, animi remissionem, εὐνοίας ἀπάρεσι, requiem a contentione. Ita interpretatur Reizius: Lambinus haec turbavit vertendo.

5. ἡθικαῖαι] Reizius interpretatur eas, quae animum contrahunt, περὶ. καί, quae dilatant, ἰσχυριστικαί, quae commovent, ἐξοργιστικαί denique καὶ καθαρτικαί, quae tranquillanti.

περὶ ἀρέσει] Conjecturam Britannii Twining in Annot. ad Aristotelis Poeticam p. 234. καθάρσει scribentis, tanquam plane ineptam et a serie sententiarum alienam recte rejecit Schlosserus.

κατακλίμει] Victorius *oppressi sunt*, Ramus et Lambinus *concitati feruntur*, Aretinus *devoti et supplices fiunt*. Vetus Interpres *detenti sunt*, ubi male Thom. *decentes* habet. Debebant, ut ait Reizius, *opprimi vel concitari facile possunt*; et sic Heinsius.

6. Ταῦτά δὲ τὰς] Vetus Interpres scriptum δι reddidit.

ἐπιβάλλει — ἰκάσται] Recte interpretatur Reizius *pro magnitudine commotionum, quibus quisque perturbatur*. Male ceteri Interpretes: vetus: *adjacet* vertit suo more. Ceterum paulo antea καὶ ὅλως τὰς παθητικὰς scribi iussit Reizius.

χαρά] Victoriana prior χάρις habet, quod interpretatur vetus versio; unde vulgatum *gratiae*, praetunte Victorio correxit Reizius. Vetus enim Interpres habet *ponendum*.

7. Εἰς δὲ ὅστις] Transpositis verbis malim ὅστις δ' εἰς αὐτῶν. Sequens παρακλιθεῖς veteri Interpreti distributae, Thom. *discriptae*: Victorio *e. vero colore ejecti cantus*, Aretino *infractae*, Heinſio qui colorem prae se ferunt quasi alienum. Quid sit optime docebit locus Plutarchi Q. S. 3, 1. εἰ τὰς μὲν ἐν τοῖς μίαισι, παρακλήσεις βδελυγμένους καὶ πατή-

ἐν τῇ καλῇ Ἀγάθωνος, ἐν περὶ τοῖς ἐν τραγῳδίᾳ φασὶ ἐμβολαῖς
καὶ ὑπομίξαι τὸ χρωματικὸν εἶδος, ὅτι τὰς Μουσὰς εἰδιδασκεῖ.

8. ἢ καλῶς] - Alios negationem omittere ait Conringius.
Sed aperte noster in Platone duo reprehendit, unum quod
solum Phrygiam et Doricam harmoniam probavit, alte-
rum, quod nihilominus tibiae usum damnavit, quae Phry-
giae harmoniae accommodata fuit. Locum Platonis e ter-
tio de republica saepius jam indicavimus p. 287. Platonem
quidem defendere conatus est Schlofferus ita, ut Aristoteli
opponat verba Socratis: ἐκ εἰδᾶ τὰς ἀρμονίας, ἀλλὰ κατὰ λυτὴν
ἐκείνην τὴν ἀρμονίαν etcet. quasi Socrates vel Plato de Phrygia
et Dorica harmonia nihil praeciderit; sed idem Plato p. 288.
ἐκ ἄλλας αἰτίας λυτῶν, ἢ αἷς δὲ τὸν ἴλιγον. Hae vero erant Do-
rica et Phrygia. Respondet Socrates, ἐκ ἄρα πολυχαρδίας γε
ἢ δὲ παρρησίας ἡμῶν δίδου ἐν ταῖς ᾠδαῖς τι καὶ μέλεισι. Alia
ratione Platonem defendere conatus est Victoriū; Platoni-
cae nempe reipublicae diversam esse conditionem ab ea, ad
quam Aristoteles admittit diversa ingenia et homines etiam
agrestes atque rudes. De tibiae tamen usu concedit repre-
hensionem Aristotelicae.

9. διότι Φιλίξινος] Est pro ὅτι positum. Malebat tamen
Reizius καὶ δὲ ὅτι. Sequens μῦθος vel vitiosum vel insiti-
tium censuit Victorius. Ramus διθυραμβικὸς μῦθος legisse
videtur; Lambinus in fabulis Dorica harmonia dithyrambum
facere conatus vertit. Aretinus etiam in fabulis. Heinsius,
referente Conringio, τοῖσιν vel simile quod verbum scri-
ptum fuisse suspicabatur. Reizius latere nomen dithyrambi
Philoxeni suspicatus est; et recte quidem. Equidem non
dubito Μουσὰς id fuisse, quod nomine fabulam tragicam ab Ae-
schylo et Agathone publico in certamine Athenis commissas
fuisse novimus. Philoxeni dithyrambum Centauri nomine
inscriptum vindicavit nuper Britannus, cuius verba retulit
G. Hermann ad Aristot. de Poetica p. 100.

10. δύο σκοποὶ] Vetus Interpres duas considerationes.
Idem sequens ἀπρηκτέον vertit abdicatis.

11. αἰσιμαῖος — ὡς μεθυνημένος] Reizius censerebat Plato-
nem μεθυνημένος dixisse spectantem languorem et defectum

publica p. 289. seqq. Sed cum satis copiose et distincte harmonias et *μελῳδίας* sive *μῦση* tractaverit, quatenus eae res ad eruditionem juvenilem pertinent, credere licet, eum proposito isti Cap. 7. sect. 2. satisfecisse, nec opus habuisse seorsim rhythmos pertractare. Verumtamen de hac quidem dubitatione mea lubens lectoribus iudicium permitto; de mutanda vero distinctione vulgari, et conelusione capitis perfecta nemini facile disputanti contra concedam. Denique video Heinsum mecum sentire, qui postrema haec posuit in Paraphrasi: *Ex quo manifestum, singulis singula convenire aetatibus, et, quod ante dixi, verum esse, tria haec in omni civitate, quod ad disciplinam, maxime spectanda: id quod convenit cum medioeritate, id quod potest fieri, et id quod decet.* Ceterum vetus Interpres in extremo adscripsit: *Reliqua hujus operis in graeco nondum inveni: quae omisit exemplum Thomae additum.*

Addenda.

Ad I, 1, 5. κατὰ τῆς ὑφηγημένης μίθου. Lambinus, qui ὑφηγημένη dictum censuit pro προσηγημένη, formulamque interpretatur: eo quo coepimus modo: docte et copiose de ea exposuit in annotatione ad Ethica Nicomachea 2, 7.

Ad I, 1, 7. ὁμογάλακτας. Hefychius ὁμογάλακτες οἱ ἐκ τῆ αὐτῆς γίνεσθαι, ἢ ἀδελφοί. Idem ἀγάλακτες, σύγγονοι, ἡλικίαι, ὁμογάλακτες. Aeschylus Agam. versu 727. ἀγάλακτοι habet. Suidas ἀγάλακτες, ὁμογενεῖς. Iterum Hefychius ἀγάλαξ', ὁμοτιτθές. Photii Lexicon: Ὅμογάλακτες, οἱ τῇ αὐτῇ γάλακτος, ἥς καὶ γινέσθαι ἰκάλην. Hefychius: γινώσκειται, οἱ τῇ αὐτῇ γίνεσθαι, καὶ αἰσθῆναι ἀπ' ἀρχῆς σχέοντες ἰσθὰ κοινά: οἱ δὲ ὁμογάλακτας καὶ φερόμεναι. τῆς γινέσθαι συγγενεῖς. Harpocratio et Suidas: γινώσκειται — οἱ ἐκ τῆ αὐτῆς καὶ πρώτης γίνεσθαι τῶν τριάκοντα γινώσκει, ἥς καὶ πρότερόν φησι Φιλόχορος ὁμογάλακτας καλεῖσθαι. Quae repetit in voce ὁμογάλακτες Suidas. Philochorus apud Suidam et Photium in ἐργασίαις ita: τῆς δὲ φερόμεναι ἐπ' ἀνάγκης δέχονται καὶ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ὁμογάλακταί, ἥς γινέσθαι καλεῖται. Similia habet Scholion Platonicum ad Critonem in Bibliothecae Mediceae Catalogo Bandini T. III. p. 259.

Ad I, 1, 9. αἰτίαι ἀζυεῖ (αἰτίαι) ἐν πτινυτοῖς. Sepulveda ait hunc locum in emendatiōribus manuscriptis ita scriptum esse, αἰτίαι ἀζυεῖ ὡς ἐν τοῖς πτινυτοῖς. itaque vertit velut *expers conjugii*, ut in *volucibus*. vocabulum graecum interpretatur *solitarius*, quales sint aves omnes maleficae, ut aquilae et accipitres.

Ad I, 1, 10. αἰτίαι γὰρ καὶ τλαιωθῆναι βίλτιται τῶν ζώων αἰσθητέας ἰσθαι. Roiskii conjecturam ἀγλαιωθῆναι scribentis a

sententia ipsa refutari monuit Gurlitt, qui ipse deinceps scriptum malebat ἀδικία ἢ ἔχρησιν ὅπλα, inserto articulo ἢ. Quod sequitur εἰ δ' ἀνδραποδιστὴς ὅπλα ἔχῃ φέρεται φρονέει καὶ ἀρετῇ, Reiskius mutabat in φρονέει καὶ ἀρετῇ, uti jam olim conjecerat Montecatinus; sed idem simul vidit et monuit, ita sententiam, per se jam difficilem et dubiam, fieri plane falsam.

Ibidem: ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινότητος τάξις ἐστίν· ἡ δὲ δίκη τῇ δικαίᾳ κρίσις. Quod quidam in priore membro vocabulum δίκη intelligi voluerunt *justitiam*, idem in altero Reiske maluit, qui δίκη mutabat in δικαιοσύνη: hoc quidem minore cum probabilitate, quam fieri potuisset in priore. Sensum loci et sententiarum consecutionem bene explicuit Giphanius. Non male Gallicus interpret, *Champagny*, hunc locum vertit: *Justice, telle est la base de la société; jugement, c'est ce qui constitue l'ordre de la société: or le jugement c'est l'application de la justice*. Latine equidem verterim: *Justitia enim virtus est mere politica vel civilis: judiciis enim civilis communio ordinatur: justii autem atque injusti disceptatio fit judiciis*. Justitiam etiam Plato mere politicam virtutem agnovit in libris περὶ πολιτείας, quos quidam περὶ δικαιοσύνης vel περὶ τῇ δικαίᾳ inscripserunt.

Ad I, 2, 1. οἰκογενεῖας δὲ μέγῃ. Sepulveda ait se vetustiorum exemplarium fidem secutum esse, dum vertebat *oikias* ita: *domus vero partes sunt, ex quibus domus statim consistit*.

Ad I, 2, 2. καὶ γαμικῇ, (ἀνώνυμος — σύζευξις) καὶ τρίτῃ ἢ τεκνοποιητικῇ, καὶ αὕτη γὰρ. Sepulveda ait in vetustis Codicibus ita scriptum hunc locum extare: γαμικῇ, ἀνώνυμον γὰρ ἢ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς σύνουτευξις, (sic) καὶ τρίτῃ τεκνοποιητικῇ καὶ γὰρ αὕτη. Hinc apparet Giphanium vocabulum σύνουτευξις duxisse, quod potuit errore operarum ortum esse, ut ibidem ἀνώνυμος extat scriptum.

Ibidem: καὶ εἶτι — λαβεῖν βέλτερος τῶν νῦν ὑπολαμβανομένων. Reiske putabat deinceps verbum λάβωμεν excidisse. Sed recte monuit Gurlitt haec omnia pendere ab antecedente verbo ἴδωμεν.

Ad I, 2, 3. καὶ ἡ αὐτὴ εἰκονομία — καὶ πολιτικὴ καὶ βασιλική. Reiske conjecerat καὶ ἡ πολιτικὴ τε καὶ ἡ βασιλική. At ita debebat etiam esse ἡ εἰκονομία καὶ ἡ διαποσιτία.

Ad I, 2, 8. βελτίων ἢ ἀρχὴ ἢ τῶν βελτίων ἀρχομένων. Reiske conjiciens βέλτιος ἀρχομένων a vero aberravit.

Ad I, 2, 14. τὰ μὲν ἰσχυρὰ — τὰ δ' ἐρῶ. Quamquam vulgata scriptura habet, quod possit homini Europaeo mirationem nunc facere, Reiskii tamen conjectura ἐρῶ substituentis edito ἐρῶ aperte falsa est. Judicium de re permittamus vicinis et peregrinis ἀνδραποδισταῖς et ἀνδραποδοκαπήλοις.

Ad I, 2, 16. ἔστι γὰρ τις καὶ κατὰ τόμους δῶλος. Copulam καὶ addi voluit etiam Reiske, quam e Camotiana assumpsi.

Ibidem: ὡς δεινόν. In eandem mecum conjecturam incidit Reiske, δεινόν δὲ scribendum esse. Sed quod statim τοῖς δ' ἐκείνως καὶ τῶν σοφῶν: mutatum voluit in ἐκ τῶν σοφῶν, assentiri equidem non possum.

Ad I, 2, 17. ὅτι τρέποι τινὰ ἀρετὴν. Inserta negatione ὅχι ὅτε scribi voluit Reiske, contra Philosophi sententiam.

Ibidem: ἀλλὰ περὶ τῆ δικαίᾳ μάλιστα εἶναι τὴν ἀμφιβήτησιν· διὰ γὰρ τῆτο τοῖς μὴ ἰσοῖα δεκτὴ τὸ δίκαιον εἶναι. Vitium huius loci sensit etiam Reiske, qui scribi voluit ἀλλὰ τὸ περὶ αὐτῆς δικαίᾳ. Ad verba autem διὰ γὰρ τῆτο adscripsit ἀδελος vel διατάσσεται vel διαφίρεται γὰρ τῆτο.

Ibidem: ἥτις πιθανὸν ἄτιςτοι λόγοι, ὡς ἔδει τὸ βέλτιος κατ' ἀρετὴν ἀρχῶν. Reiskii conjecturam ὡς δεῖ ἢ ὡς ἔδει τὸ β. κ. ἀρ. ἀρχῶν. doctioribus considerandam commendo in loco difficili et varie etiam a me ipso tentato.

Ad I, 2, 18. Ὅλος δ' ἀντιχόμενοι τινες — τὴν κατὰ πόλιν μὲν δαλίας τιθίσαι δικαίαν. Reiske conjecit: Ὅμως δ' — τὴν κατὰ πόλιν μὲν δικαίαν δαλίας δικαίαν τιθ. sed posterior pars conjecturae sententiae Aristotelis, quae statim sequitur, refragatur.

Ad I, 2, 18. ἅμα δ' ἔφασι. Sepulveda Codicum scripturam ὅλος secutus vertit non tamen omnino dicunt: interpretatus non nituntur jure universali, et quod habet omnes numeros, sitque omni ex parte justum? nam quatenus lege nituntur,

justum esse videtur: quatenus vero legi obsunt alia graviora, non est, justum.

Ibidem: Διέπειρ αὐτὰς ἡ βέλονται λίγυν. Reiske cum Montecatino recte αὐτὰς scriptum voluit, et sequentia ita interpretatur: *ex eorum verbis qui sic ajunt, id unum colligitur, eos aliud nihil pro servo habere, quam quod natura servire aptum natum est.*

Ad I, 2, 19. ἀμφοῖν ἱκγινὸς ἐξωμάτων. Vulgatum ἱκγινὸς damnavit etiam Reiske, qui mox ἐξ αἰθέρων αἰθέρων maluit, uti sequitur ἐκ θέρων — θέρων. Atque ita Basileensis cum Aretino scriptum habet.

Ibidem: ἡ δὲ φύσις βέλονται μὲν τῷ το ποιῖν πολλάκις, ἡ μὲν τοι δύναται. Reiskii conjectura δύναται αἰ vitii certe indicium habet. Gurlittus autem suspicatur πολλάκις ad sequentia verba esse referendum. Ita plane Lambinus: *Natura autem vult illa quidem hoc facere, sed saepenumero non potest.* Verum ita scribendum fuerat τῷ το ποιῖν, πολλάκις μὲν τοι ἡ δύναται. Quam equidem scripturam solam veram nunc existimo esse. Heinsius ita: *Quod naturae sane semper est propositum, quamvis id non semper et eodem efficiat successu. Non enim semper potest id quod vult.*

Ibidem: καὶ τίς οἱ μὲν φύσις δῆλοι. Scripturam Victorianae et Conringianae, καὶ ἡ τίς οἱ μὲν, a vetere etiam interprete redditam, correxit Reiske conjiciens καὶ καὶ ὅτι τίς οἱ, vel ὡς ἡ τίς οἱ μὲν φ. δ. Statim postea in verbis τὸ τοῖσιν, ὡς συμφέρει τῷ μὲν τὸ δαλύνει scribi voluit ἢ, referens male ad τοῖσιν.

Postea sect. 20. in verbis ἢ πινύκται ἀρχὴν ἀρχῶν postremum delendum censuit; in quo me non habet assentientem.

Ad I, 2, 21. καὶ φίλα δῆλα καὶ διαπότη πρὸς ἀλλήλους. Reiske addi voluit ἀρμόττει, vel κρίνει; sed praestat intelligere verbum ἰστί.

Ibidem: ἢ πᾶσαι ἀλλήλαις αἱ ἀρχαί. Quod probaveram ipse cum Lambino vocabulum, ἡμεῖς, idem addi iussit Reiske. Verum accuratius inspecta lectione, quam vetus Interpres reddidit, eam solam vitam agnovi πρὸς ἀλλήλας. Scilicet

dialectici vocant τὰ πρὸς τι (Aristotelis Topic. 2, 8.) quae nostri *relata* vocant. Similiter τὰ πρὸς ἄλλῃα vocant, (Aristoteles Rhetor. 2, 23, 2.) quae nostri *correlata* vocant, alii vertunt *quae inter se conferuntur*. Cicero ad Herennium I, 20. *res quae cadunt sub eandem rationem*. Quinctilianus Instit. 5, 10, 78. *res mutuam confirmationem praestantes*, nimis anguste! Sunt igitur ἀρχὴ διαπύτη τῶν δῶλων, ἀρχὴ οἰκονομικὴ τῶν τίκων καὶ τῆς γαμικῆς, πολιτικὴ ἀρχὴ τῶν ἰλιυθίρων καὶ ἴσων omnes quidem ἀρχαί, sed minime sub eandem rationem veniunt, nec sunt πρὸς ἄλλῃας; nam prima est δῶλων ἀρχὴ, altera natorum et uxoris, tertia liberorum et parium. Hae vero personae non sub eandem cadunt rationem, sed sunt inter se ratione et conditione diversissimae. Quare non dubitavi scripturam recipere, quae mihi evidentissima videbatur.

Ad I, 2, 23. ἡ χρηστικὴ δῶλων. Reiske δῶλων maluit; equidem dubito.

Ibidem: πολιτικὴ τις ἡσα ἢ θηρευτικὴ. Reiskii conjecturam καὶ ἡ θηρευτικὴ, plane vanam esse puto.

Ad I, 3, 2. ἔχει διαμφορβήτησιν· εἰ γὰρ ἴσθι τῇ χρηματιστικῇ. Loci difficultatem expedire conatus est Reiske scribendo ἢ ἔχει δ. ἔργον γὰρ ἴσθι τῇ χρ. — ὡς τὸ πρῶτον ἡ γεωργικὴ πότιρον μέρος ἴσθι τῆς χρηματιστικῆς.

Ad I, 3, 5. Οἱ δὲ καὶ μινύντες, ἐκ τῆς αὐτῆς ἡδύς ζῶσι, προσαναπληρῶντες τὸ ἐνδεύστατον βίον, ἢ τουχάμει ἡλιείων. Reiske scribi voluit μινύντες ἐκ τῆς αὐτῆς, ἡδύς — προσαναπληρῶντες τὸ ἐνδεύς κατὰ τὸν βίον. Aretinus etiam: *Sunt qui et ista miscentes jucunde vivant, supplentes deficientem vitam, qua deficiens est*. Vetus Interpres *consupplentes defectissimam vitam, qua fiunt deficientes* Sed Thomae exemplum habet *quae fuerit deficiens*. Equidem non dubito Reiskium in hoc loco verum vidisse. Modus enim ille excedens ἐνδεύστατον βίον plane ferri non potest; nec de conjunctione verborum μινύντες ἐκ τῆς αὐτῆς dubitandum censeo.

Ad I, 3, 8. Ἐν μὲν ἂν εἶδος κτητικῆς κατὰ φύσιν τῆς οἰκονομικῆς μέρος ἴσθι, ὃ δὲ ἤτοι ὑπάρχει ἢ πορίζει αὐτὸν, ὅπως ὑπάρχει, ὃν ἴσθι θησαυρισμός. Reiske scriptum maluit κτητικῆς ἢ κατὰ φύσιν — ἢ δὲ ἤτοι ὑπάρχει.

Ad I, 3, 12. ὅτι ἔκ ἔστι φύσει τῆς χρηματιστικῆς ἡ καπηλική· ὅτοι γὰρ ἱκανοὶ αὐτοῖς, ἀναγκαῖοι ἢ ποιῆσθαι τῇ ἀλλαγῇ. Vereor, ut scopum tetigerit Reiskii conjectura scribentis τῆς φύσει χρηματιστικῆς — ἱκανοὶ αὐτοῖς, τηρεῖν, ἀναγκαῖοι ἢ ποιῆσθαι τῇ πλεονάζοντος τῇ ἀλλαγῇ.

Ibidem: Οἱ μὲν γὰρ τῶν αὐτῶν ἱκονομίας πάντων, οἱ δὲ κεραισμένοι πολλῶν πάλιν καὶ ἰτίαν. Reiskii conjectura: Οἱ μὲν γὰρ συνεικνῆντες ἐλγῶν καὶ τῶν αὐτῶν videtur concinnitati orationis consulere.

Ad I, 3, 14. ἔχει τὴν χρεῖαν ἐν μεταχειρίστοι πρὸς τὸ ζῆν. In verbo ζῆν, merito haesit Reiske, et coniecit scribendum πρὸς τὸ μετακομίζειν. Heinſius vertit: *transferri quoque facile ad usum posset.* Omisit igitur verba, quae plane sunt ab hoc loco aliena.

Ad I, 3, 17. Διὸ ζητῶσι ἵτινός τι τὸν πλῆτον — ἐρῶς ζητῶντες. Heinſius vertit: *qui prudentiores sunt, intelligunt, alius divitias quaerendas esse, — nec profecto qui sic sentiunt fuliuntur.* Locus plane similis est supra Cap. 2, 18. καίτοι ἔται τῷτο λίγων, ἢδὲν ἄλλο ζητῶσι, ἢ τὸ φύσει δῆλον. Latini *disputare* et *dispicere* similiter usurpatur. Hunc verbi ζητῶν et ζητήσεως usum annotavit etiam H. Stephani Thesaurus.

Ibidem. καὶ αὕτη μὲν οἰκονομική. (Reiske interpretandi causa adscripsit ἡ κατὰ φύσιν χρηματιστική) ἡ δὲ καπηλική: deinceps haec deesse putavit, quae latine dedit: *altera vero parandarum opum ars, illa non nata natura, sed ingenio humano excogitata, cauponaria est. Cauponaria haec parat quidem ea opes, at non quibuscunque modis etcet.* Intelligi igitur vel suppleri voluit ἡ κατὰ φύσιν ἰστί, ἢτι οἰκονομική· ἡ γὰρ καπηλική ποιητικὴν χρημάτων etcet.

Ad I, 3, 18. Τῆς δὲ οἰκονομικῆς, ἡ χρηματιστικῆς, ἰστί πίρας· ἡ γὰρ τῷτο τῆς οἰκονομικῆς ἔργον. Reiske coniecit: τῆς δ' οἰκονομικῆς ἰστί πίρας· ἡ γὰρ τῷτο τῆς οἰκονομικῆς ὁ καὶ τῆς χρηματιστικῆς ἔργον: probabili sententia, praecipue si cum Gurliſſito scripseris ἡ γὰρ ταῦτ' ἐ. οἱ: ὁ καὶ τ. χ. ἔργον. Vetus Interpres habet: *oconomicae autem non pecuniariae est terminus: non enim yconomicae opus: Thomae exemplum*

non enim hoc habet. Hinc apparet Conringium male auctoritate Interpretis hujus abusum fuisse.

Ad I, 3, 18. ἐπαλλάττει γὰρ ἡ χεῖρ αὐτῆς ἕνα ἱκατίρα τῆς χρηματιστικῆς. Sepulveda ait in vetustis et emendatioribus exemplaribus esse ἱκατίρας. ipse autem vertit: *usus enim, utriusque pecuniariae facultatis cum sit ejusdem rei, alter pro altero sumitur. Nam pecuniarum comparatio ad eundem usum pertinet, non tamen eadem ratione. Interpretatur autem ita: Cum utriusque pecuniariae facultatis, tum ejus, qua utitur pater familias, tum ejus, qua mercator, usus, id est opus et officium, versetur in eadem re, in parandis scilicet per nummi rebus utilibus, efficitur ut alter pro altero accipiatur; id est, ut idem usus et officium esse videatur.*

Ad I, 3, 22. ἀλλὰ δὴ τῶτο μὲν ὑπάρχειν — ἐκ δὲ τούτων, ὡς δὴ, ταῦτα διαθεῖναι προέχει τοῖς ἐκείνοις. Bene vidit etiam Reiske priori μὲν respondere membrum ἐκ δὲ τούτων, quod vertit deinde vero. Commia post διαθεῖναι removendum et post δὴ ponendum esse, quod feci, monuit Gurlittus.

Ad I, 3, 23. διὰ τὸ ἀπ' αὐτῆς τῆ νομίματος εἶναι τὴν πτῆσιν. Reiske conjecit ἀπ' αὐτῆς vertens: *quoniam per eam pecuniae possessio fit, neque in eum usum convertitur, cujus causa inventa est.*

Ad I, 4, 2. παραδοταῖς Reiskio venditio mercium per lancem et libram, *das Zuroügen.*

Ad I, 4, 5. προεάπτειν. tribuunt recte interpretatur Gurlitt, comparans προεάπτειν apud Aristophanem, Pluti versu 591. Xenoph. Cyrop. I. 5, 7. Memor. 2, 6, 13. Hieronis 11, 13.

Ibidem: πολλὰ χεῖματα συλλέξαντες. Monuit etiam Gurlitt, scribi debuisse συλλέξαντα.

Ad I, 4, 8. Τῶτον μὲν ἔν ὃ Διονύσιος αἰσθόμενος. Reiske maluit Τῶτον ἔν deleta particula μὲν; deinceps εὐρημα pro ὅραμα, ut Camerarius, postea ἐπιχράσαντο.

Ad I, 5, 1. καὶ γὰρ γυναικὸς ἄρχει καὶ τίκων, Ita vulgatum ἄρχειν corrigi voluit etiam Reiske.

Ibidem: sect. 2. μεταβάλλει — καὶ τὸ ἀρχόμενος. Reiske interpretatur recte: *vices imperandi et parendi permutat imperans et parens pars.*

Ad I, 5, 7. Ὁμοίως τοῖνυν ἀναγκαῖος ἔχει καὶ περὶ τὰς ἀθικὰς ἀρετὰς ὑπολαπτίσι, διπλ. Reiskio aut ἀναγκαῖος delendum videbatur esse, aut scribendum ὑπολαμβάνειν. Idem deinceps ἔσοι ἰσότητι ἐπιβάλλει πρὸς τὸ αὐτῷ ἔργον supplendum censuit, uti plures fecerunt interpretes.

Ad I, 5, 11. τὸν δισπότην, ἀλλ' εἰ [τὸν] τῆς διδασκαλικῆς ἔχοντα τῶν ἔργων δισποτικὴν. Reiske vulgatae vitio animadvertendo ita mōdebatur, ut scriberet ἀλλ' εἰ τὸν διδασκαλικὴν ἔχοντα τῶν ἔργων δισποτικὴν. Postremum vero, vocabulum pro δισποτικῆν dictum interpretabatur.

Ad libri II. C. 1, l. 2. τόπος εἷς ὁ τῆς μίας. Sepulveda scripturam emendatiorum exemplarium vulgatae τόπος ἰσότης μιάς praetulit et reddidit.

Ad II, 2, 12. ἢ τί μαθόντες ὑπομιμῶσι τῆς ἀρχῆς. Sepulveda in codicibus antiquis emendate legi ait τί παθόντες, quod vertit aut qua ratione ducti.

Ad II, 3, 12. ἢ δὲ τῷ τιτάρτῃ τῶν τιτάρτων. Sepulveda ait in emendatioribus libris esse τιτάρτων non τιτάρτων, idque vertendo reddidit. Annotatio mea non respondet texto graeco, ubi verba quaedam seclusa volui, quae tamen editio sine signis censurae posuit.

Ad II, 8, 7. εἰ καὶ προῖτο τὴν ἀπορίαν τῶν ἐπιτιμῶν. Veram scripturam ἀπορίαν ex exemplaribus emendatis annotavit Sepulveda et reddidit: Quod si jam proborum egestatem legumlator contemnebat. Contra idem sect. 6. scripturam Εἰ δὲ διττὴ βλάβη καὶ πρὸς ὑπορίαν χάρις σχολῆς recte vertit, nec, ut falso in annotatione ad eum locum posui, ἀπορίαν praetulit.

Ad II, 9, 4. Τῆς ναυμαχίας γὰρ, — ὁ δὲ μοι αἴτιος γινώμι-
νος ἐφεσηματίσθη. Praefecturam navium sensui loci non esse accommodatam, bene viderunt et monuerunt Sepulveda et Camerarius, quorum ille ναυγίας, hic ναυμαχίας praetulit. Neutram conjecturam possum laudare; neque tamen video, quo jure Victorius vulgatam defendere conatus sit. Ille vero contra Sepulvedam disputans ita: Ut ναυμαχίαν vocatur in singulis civitatibus potestas tradita legibus alieni ducendi classem, ita imperium in naves collectas e pluribus sociis populisque, eodem animo bellum navale gerentibus. Ipse enim locus

quasi clamat, victoriam maritimam vel nauticam ab Aristotele intelligi, quam deinde imperium maris et lociorum consecutum est. Haec autem significatio vocabulo *ναυαρχία* inesse non videtur.

Ad II, 9, 7. *τῆς ταφῆς*. Hanc scripturam Codicum testatus et secutus est Sepulveda, qui deinde *νόμος θητικῆς* vertit: *tum de filiorum procreatione, quas leges illi theticas appellant, quasi positivas*. Interpretatur autem ita: *Fortasse quia erant veluti fundamentum reipublicae. Nam θηρίς interdum, ut ὑπέθης, fundamentum significat. Quod vero ait de filiorum procreatione, ad ritum nuptiarum referendum esse videtur*. Male igitur verba Victorii: *Peccavit igitur valde, qui τικτικῆς pro θητικῆς, conjecturam secutus, emendandum putavit: ad Sepulvedam retuli in annotatione p. 159. a cujus ingenio et doctrina talis conjectura aliena fuit, quanquam is in significatione vocabuli παιδοποιία erraverit.*

Ad III, 1, 3. *ἀλλ' ἀνάγκη νῦν προστάνη*. Sepulveda versionis antiquae vestigia secutus coniecerat scribendum esse *ἀλλ' ἀναγκαῖον ἀπεδῆναι παραστάνη*· *διὸ ἀτιμίστως μετήχου τῆς τοιαύτης κοινωνίας*. Igitur is nec in suis Codicibus scriptum reperit membrum ab Aldina et Camotiana omissum, non magis quam Victorius, qui usum et sermonem fori Attici melius callebat, quam Cordubensis.

Ad III, 1, 9. *Γοργίας — ἔτω καὶ Λαρισαῖος*. Respicit Gorgiae scholas Larissae habitas, de quibus vide dicta infra in Addendis ad V, 5, 9.

Ad III, 1, 10. *τότε γὰρ ἔτι τὰ συμβόλαια ἦτοι βέλοισι διαλύειν, ὡς ἔ τῆς πόλεως ἀλλὰ τῇ τυράννι λαβόντες*] Exemplum illustre e rebus Atheniensium narrat Isocrates Areopagitici c. 28. quo simul verbum *διαλύειν* illustratur: *δαινισαμένοι γὰρ τῶν ἐν ἡστίᾳ μινάμενοι ἑκατὸν τάλαντα παρὰ Λακιδαιμονίᾳ εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν τὸν Πειραιῶν κατιχόντων, ἐκκλησίης γενομένης περὶ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων, καὶ λιγύονται πολλῶν, ὡς δικαίον ἴσθι διαλύειν τὰ πρὸς τῆς Λακιδαιμονίας μὴ τῆς πολιορκημένης ἀλλὰ τῆς δαινισαμένης, ἵδοξε τῷ δήμῳ κοινῇ ποιήσασθαι τὴν ἀπόδοσιν.*

Ad III, 7, 5. διὶ γὰρ ἰλιουθίρης τ' εἶται καὶ τίμημα φέροντας. In his verbis non solum sententia inest imperfecta, (deest enim in τῇ πόλει vel simile membrum) sed insolentia etiam dictionis τίμημα φέροντας mendii suspicionem facit. Sepulveda vertit: nam liberi sunt oportet, et qui tributum pendant. Victorius: oportet enim et liberos esse et censum ferentes: in annotatione interpretatur: opus enim est in civitate liberos esse et homines qui e privato suo in publicum conferant. Aretinus: oportet enim ingenuos esse et censum habere ad onera perferenda: Giphanius: oportet namque et liberos esse et tributum conferentes. Lambinus: oportet enim in civitate esse homines liberos et locupletes, qui pro censu tributum conferant. Sensum hic optime vidit, quem verba ita demum suppleta fundent καὶ τίμημα ἔχοντας καὶ πρὸς τὸ κοινὸν φέροντας. Infra 6, 3, 2. μηδὲν εἶναι δημόσιοι τῶν καταδικαζομένων καὶ φερόντων πρὸς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἱερόν. Sed ecce Harpocratio et cum eo Suidas τίμημα interpretatur τὸ ἐκ τῆς πόλεως εἰσφερόμενον παρ' ἑκάστη. Suidas addit exemplum hoc: ταῖς πόλεσιν ἑκάστη τιμήματα πρὸς λόγον τῆς δυνάμεως ἐπιτίθεις, δικαιοτάτος πολιτικὸν εἰσπράττει. Harpocratio simpliciter orationem Demosthenis contra Aphobum laudat.

Ad III, 8, 4. ὁ γὰρ ὀστρακισμὸς τῇ αὐτῇ ἔχει δύναμιν τρεῖς ποὶ τὰ τῷ κολέειν τὰς ὑπερέχοντας καὶ φυγαδίσκειν. Non recordatus eram crifeos Valchenarianae ad Herodoti 5, 6, p. 423. cui verba καὶ φυγαδίσκειν ab ipso Aristotele non videbantur adjecta. Sed, ut ostracimus statuum popularium peculiaris fuit, et τὸ κολέειν τὰς ὑπερέχοντας ad tyrannica consilia refertur, ita τὸ φυγαδίσκειν τὰς ὑπερέχοντας videtur ad imperia oligarchica referendum esse. Tria enim haec reipublicae genera comparat inter se Philosophus.

Ad Libri III, Cap. 11. §. 3 et 4. Locum hunc difficilem, in quo Victorius, Camerarius, Zuingerus et Conringius merito adhaeserunt, iterum diligentiusque consideravi, cum in Lambini interpretatione emendanda hucusque pervenissem. Philosophus ab initio capitis usque ad sectionem 10. enarrat varias et contrarias philosophorum, qui de republica instituenda atque administranda scripserant, opiniones, num impe-

imperium penes unum aut plures homines eosque probos, an omnino penes legem esse tantum debeat. Posteriores opinionem de legum auctoritate sola constituenda et tuenda explicare et firmare conatur ab initio capitis usque ad ea verba sectionis 5. ubi est: Τὸν ἀρχὴ νόμοι ἀρχὴν αἰρετώτεροι μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν εἶνα τινά. Statim vero sequitur ratio contraria huic de hominibus et magistratibus legum custodibus ac ministris constituendis, in verbis κατὰ τοὺς αὐτοὺς δι' λόγους usque ad verba sectionis 4. ὅτι αἱ δόξαι πικραμένοις ἄνθρωποι εἶναι τῶν κειμένων. Tum vero iterum prosequitur auctor rationes eorum, qui legi tribuunt omnem auctoritatem in re publica regenda: Ὅ μὲν ἔτι τὸν νόμον κελύων ἀρχὴν usque ad verba sectionis 6. Ὡςτις δὲ λέει, ὅτι τὸ δίκαιον ζητῶντες τὸ μίσει ζητῶσιν· ἢ γὰρ νόμος τὸ μίσει. Tum addit exemplum morum, qui tanquam leges aliquae non scriptae maiorem etiam quam leges scriptae vim habeant ad rempublicam bene maleve administrandam. Ἐστὶ κυριώτεροι καὶ περὶ κυριώτεροι — ἀλλ' ἢ τῶν κατὰ τὸ ἔθος.

Apparet ita male divulsa esse membra disputationis, quae ad auctoritatem legum confirmandam pertinent: itaque his in ordinem suum translocatis et restitutis, reliqua hoc ordine sequuntur de imperio hominibus et magistratibus in re publica administranda permittendo: Κατὰ τοὺς αὐτοὺς δι' λόγους τῶν usque ad illa ἄνθρωποι εἶναι τῶν κειμένων. Tum sequuntur sectio 7. et sequentes usque ad finem sectionis 9. His ita transpositis omnis disputatio bene atque ordine procedere videtur; atque hanc ipsam translocationem in animo habuisse Zuingerum suspicor. Superfunt nunc verba sect. 4. Ἀλλὰ μὴν ἔσται γὰρ μὴ δοκεῖ δύνασθαι διαρρίξιν ὁ νόμος, ἢ δ' ἀνθρώπος αἱ δύναται γινώσκειν. Ἀλλ' ἐπὶ ταύτῃ παιδίσκας ὁ νόμος ἐφίσταται τὰ λοιπὰ τῇ — τὰς ἀρχοντας. in quibus vitium manifestum nunc demum, ordine disputationis aperto et palam facto, cum Aretino et Victorio agnosco. Partem vitii correxit Victorinus scribendo: ἢ δ' ἀνθρώποι αἱ δύναται γινώσκειν: quam scripturam versione reddidit Aretinus. Jam quae sequuntur, cum antecedentibus, sublato puucto, continuata structura verborum iungenda esse apparet. Conjunctionem

ἀλλὰ omisit Aretinus, quae sensum loci turbat. Antiquus Interpres ἀλλὰ τὸ καθόλου scriptum legit et vertit *scilicet universale insinuat*: Equidem hanc emendandi rationem inii, ut scribendum putarem: Ἄλλα μὴ ἴσα γὰρ μὴ δοκίμῃ δύνασθαι διορίζειν ὁ νόμος, ἐὶ δ' ἀνθρώπος αὖ δύναται γνωρίζειν. τὰ μὲν καθόλου ἐπίτηδες παιδεύσας ὁ νόμος, ἐφίεται τὰ λοιπὰ τῇ δικαιοτάτῃ γνώμῃ κρίνειν καὶ διοικεῖν τὰς ἀρχοντας. Atque ad hanc rationem exegi atque emendavi Lambini versionem.

Ad III, 11, 10. Ἔστι γὰρ τι — καὶ ἄλλο πολιτικὸν καὶ δικαιοῦν καὶ συμφέρον· τυραννικὸν δ' ὅκ' ἴσθι κατὰ φύσιν· ἡδὲ τῶν ἄλλων πολιτικῶν ἴσαι· παρὲκβάσεις τίσι. Vitium loci vidit et vertendo emendavit Lambinus: aliud ad regium aliudque ad civilem societatem: et cuique horum aliud est jus aliudque utile. Tyrannicum autem non est naturae consentaneum, neque ulla aliarum reipublicae administrandae formarum, quae a recto deflexerunt. Hunc sensum ut assequaris, graeca ita scribenda levissima cum mutatione videntur: καὶ ἄλλο πολιτικὸν, ὡςπερ καὶ δικαίον καὶ συμφέρον. Sequens τυραννικὸν simul genus hominum ad tyrannidem ferendam natum, et jus tyrannicum et συμφέρον tyrannicum significat.

Ad Libri IV, Cap. I, sect. 1. μιᾶς ἴσθι διωξέας τὸ πρὸς ἕκαστον γινώσκόμενον. Scripturam Victorianae et vulgariae editionum διωξέας Victorius vertit *unius est contemplari, quod circa unumquodque convenit*, in annotatione: In omnibus artibus et scientiis hoc usu venit, communeque ipsarum est, ut una videat, quod in unoquoque genere stratoque ipsius congruat ac maxime quadret. Eandem scripturam cum veteri Interprete reddidit Sepulveda his verbis: *unius ejusdemque munus est, quid cuique generi congruat considerare*. Giphanius: *unius est videre, quid cuique generi conveniat*. Ita etiam Aretinus. Contra Lambinus *Unius ejusdemque hominis est, quid cuique generi conveniat, videre*. Camefarius loci sententiam his verbis comprehendit: *Cum omnes artes atque scientiae de tota aliquo genere, alia etiam arte scientiae indigeant, qua accommodatio applicatio illarum definiatur, ut exercitatio consentanea et usus fructus existat*. Is igitur ad μιᾶς intelligi voluit vocabula τέχνης καὶ ἐπιστήμης. Heinſius ita:

Omnium qui artes profitentur ac scientias, quae non in parte tantum haerent, deque ea docent ac praecipiant, sed universo aliquo in genere versantur, munus est, non tantum quid simpliciter sit optimum docere, sed et quid sit singulis accommodatum. Sensem is cum Lambino optime vidit et reddidit; verum in verbis graecis frustra eum quaerimus. Nam etiam cum Camerario ad vocem *μῆς* repetas vocabula *τίχης καὶ ἐπιστήμης*, sensum tamen verum non assequeris, nisi *μῆς* unus ejusdemque interpreteris, quod fecit Lambinus. At vero accipi ita debere vocem, manifesto docet locus sect. 2. ubi sententiam generalem transfert ad scientiam politicam his verbis: *Ὡςτις δὲ ἄλλοι, ὅτι καὶ πολιτείαν τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐπιστήμης τὴν ἀρίστην θεωρεῖσαι, τίς ἐστι, καὶ ποία τις αὐτὴ ᾗσα — καὶ τίς τίσιν ἀρμόττωσα.* Itaque ut sententiae verba accommodarem, scripturam vulgarem *θεωρεῖσαι* mutavi in *θεωρεῖν*. Si quis emendationem et faciliorem et commodiorem repererit, ei gratulabor de invento, idque lubens accipiam. Oblitus autem fui monere lectorem in annotatione de mutatione facta, cum animum fere totum defixum haberem in loco difficillimo: *ἴαν τις μὴ τῆς ἐκτελείης ἐπιθυμῇ μηδ' ἔξως μὴτ' ἐπιστήμης τῶν περὶ τὴν ἀγωνίαν.* Vereor tamen, ut vel sic verum conjectura fuerim affecutus. Contra nunc me recordatio *ἔξως ἀθλητικῆς* admonet et facit, ut vehementer dubitem de conjectura a me proposita, qua verbum *ἐπιθυμῇ* in *ἐπιτύχη* mutatum volui. Habitum corporis justum et perfectum una cum scientia perfecta rerum quae ad artem palaestricam pertinent docent et praestant studiosis paedotriba et gymnastes. Non omnes tamen ad summam habitus et scientiae palaestricae perfectionem aspirare nec volunt nec possunt. His igitur, qui mediocri scientia et habitu corporis contenti gymnasticae artis auxilium expetunt, eadem gymnastica satisfacere et potest et debet. Hic sensus mihi videtur nunc esse verborum *μηδὲν ἦτοι — καὶ ταύτην ἔτι τὴν δύναμιν.* Verba tamen ipsa haec postrema non satis integra esse etiamnum existimo. Mediocre enim *ἔξω* et scientiam vix potuit commode Aristoteles verbis *ταύτην τὴν δύναμιν* comprehendere; certe equidem non video, quomodo potuerit *ἔξω τῇ ἐκτελείῃ καὶ ἐπι-*

στήμη ὀππότερ' ἐταύτη τῇ δυνάμει. Nodum hunc aliis solvendum relinquo. Nam Camerarii versionem plane non intelligo, qui ita: *tamen est paedotribae et exercitationum periti istius quoque facultatis apparatus proprius.*

Ad IV, 1, 3. οἱ δὲ μᾶλλον κοινῇ τινα λέγουσι. Bene cecidit error vel calami vel operarum, quo factum, ut Casauboni conjectura in annotatione vulgatae praelata, κοινῇ, non reciperetur. Summae illae et perfectae formae reipublicae, quae dicitur ἀρετάτη, opponitur μᾶλλον κοινῇ eodem sensu, quo libro secundo Plato in libris Legum aliam eamque κοινωσίαν, quam in libris de republica, formam reipublicae administrandae proposuisse dicitur.

Ad Libri IV, Cap. 1. sect. 4. ἢ ἑαδίας ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν καὶ πεισθήσονται καὶ θυήσονται κοινῇ. Scripturam ὑπαρχουσῶν alio referre quam ad antecedens τάξεις, quae idem significat h. l. quod πωλύτεια, non licet. Verum ita sensus vel contrarius vel ineptius existit. Vetus Interpres simpliciter verbum ὑπαρχουσῶν existentibus interpretatur omittis ἐκ τῶν; Aretinus vertit ut velint et possint homines ex his quae sibi adsunt, faciliter eam recipere. Victorius: ordinem inducere, quem facile ex iis, quae sunt, et probare et usu tueri valeant. In annotatione addit: ex omnibus iis, qui sunt quasi in manu eorum, quibus praebetur, probent. Intelligi igitur voluit τάξεις. Sepulveda quem ex suppetentibus facile homines adducantur et possint in publicum usum admittere. Annotatio haec ita interpretatur: qui ordo non multum ab iis ordinibus et institutis, quibus civitas utitur, abhorreat, ut homines facile ut eum recipiant adducantur, et item, ut recipiendi facultas adsit. Is igitur plane cum Victorio sensit. Aliter Giphanius: introducere descriptionem, ad quam facile ex copiis praesentibus et adducantur et possint esse participes. Lambinus ita: quam facile possint praesentibus institutis spoliis ac rejectis et approbare et ad usum communem transferre. Similiter is τάξεις repeti voluit, et verba ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν τάξεις more insolito interpretatus est mutatis et rejectis praesentibus institutis. Heinsius denique ita: quae maxime e re nata et facillime haberi ac communiter admitti possit ac recipi. Hic

igitur cum Giphanio scribendum censuit ἐν τῶν ὑπαρχόντων, quam equidē scripturam unice probare possum.

Ad IV, 1, 5. Νόμοι δὲ πεχωρισμένοι τῶν δηλόντων τὴν πολιτείαν. Interpretationem Aretini falsam et deferendam esse, nunc demum intelligo, dum Lambini versionem texto graeco nostro accommodare studéo, in qua verum loci sensum, quem reddere conati sunt ceteri interpretes, manifestiorem repraesentare studui.

Ad IV, 2, 4. ἀλλὰ ταῖς πλείσταις ἀρχαῖς πόλιν τίς ἐστίν; Sepulveda haec ita vertit: *et si qua est alia optimatum respublica et recte constituta, quas tamen sit, quas plurimis civitatibus conveniat.* Vetus interpretatio vulgatam reddidit, sed pro ἀριστοκρατικῇ scriptum ἀριστοκρατία legit. Ceterum moneo paulo antea verba εἴπερ ἐστὶν εἴδη καὶ τῆς ἐλευθερίας in Heinfsiana et iis, quae Heinfsianam sequuntur, seclusa esse, tanquam spuria, quanquam vetus interpretatio reddiderit. Si tamen abessent, nemo desideraret facile.

Ad IV, 3, 8. ἂν οἱ ἐλευθέροι ἐλέγχοι ὄντες πλείονα καὶ μὴ ἐλευθέρων ἀρχῶσι, δῆμος. Difficultatem in annotatione significatam Sepulveda tollere conatus est haec annotans: καὶ μὴ ἐλευθέρων et non liberos solum, sed etiam divites: vel eos dicit non liberos, qui operibus necessariis serviant, cujusmodi sunt agricolae, opifices et mercenarii. Omnis loci difficultas statim explicatur vocabulo δῆμος mutato, in ἐλευθερία. Id fieri jubet et cogit sequens membrum, ubi in contraria ratione partium recte δῆμος nominatur. Error est librarii, de quo minime nunc dubitandum censeo. Civis non liberi sunt aborigines Apolloniae, quos in civitatem assumerant coloni Corinthii, qui cum se solos liberos esse crederent, incolae autem barbaros, imperium et summam potestatem sibi generique suo arrogarunt, cum in eolis vero cetera communicarunt. Videtur igitur Apolloniatarum et Theraeorum respublica potius genus politicae aliquod fuisse.

Ibidem: ἐν Κολοφῶνι — μακρὰν ὁδὸν οἱ πλείους — τοὺς πρὸς Λυδῶς] Locus est classicus Xenophanis Colophonii e libro περὶ κτίσεως Κολοφῶντος apud Athenaeum 12, p. 526. (454 Schw.).

ἀβροσύνας δὲ μαθόντες ἀνοφιλίας παρὰ Λυδῶν,
 ὅφρα τυρκαίνης ᾗσαι ἐπὶ στρυγερῆς,
 ᾗσαι εἰς ἀγορὴν παλαιαρχία φάρε' ἔχουσις,
 ἢ μίμης ἡπὲρ χίλιαι εἰς ἐπίπαις,
 πύχναλοι, χαιτήσιν ἀγαλλόμεν' εὐπερίσσειν,
 ἀσκητοῖς ὁμῶς χρεῖμασι δυνάμενοι.

Hanc luxus pestem coepisse grassari apud Colophonios ait Phylarchus historicus ibidem postquam cum Lydis amicitiam et societatem (συμμεχίαν) contraxissent. Theopompus historicus ibidem testatur χίλιαι ἀνδρας αὐτῶν ἀλαργεῖς φορεῖνται στολὰς ἀστυπολείῃ. quae sunt ex Xenophanis loco ducta. Addit autem: τοιγαρὶν διὰ τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν οἱ τυρκαίνῃ καὶ ἐτάσις γινόμενοι αὐτῇ πατρὶδι διηφθάρσαν. Denique Diogenis Babylonii testimonium subjunxit Athenaeus. Locum Xenophanis interpretatus est Cicero sexto de republica apud Nonium p. 243. a. ed. prior. Merceri: *ut quemadmodum scribit illi, quotidiano in forum mille hominum cum palliis conchylio tinctis descenderent.*

Ad IV, 3, 12. κομψῶς τῷτο ἔχ' ἱκανῶς δ' εἴρεται. Mos et concinnitas postulat, ut scribamus κομψῶς μὲν τῷτο ἔχ' ἱκανῶς δ' εἴρεται et recte Aretinus ordinate quidem hoc sed non sufficienter dictum est. Sepulveda similiter luculente quidem disputatum est, sed ita ut aliquid desideretur.

Ad IV, 9, 9. ἕκιστα ἐτάσις — γίγνεται τῶν πολιτῶν. Vulgatum πολιτῶν correxi sententia flagitante, quanquam versiones omnes, quas comparavi, vulgatum reddiderint.

Ad IV, 9, 12. εἰς γὰρ ἀνὴρ συνεκρίσθη μέγας — τὴν τάξιν. Gelonem Syracusanum intelligebat Camerarius laudans Aeliani v. h. 6, 11. sed ex illo loco et ex altero 13, c. 37. apparet Gelonem imperium populo rogante retinuisse. Sepulveda vertit locum: *unus duntaxat vir ex principibus superioribus extitit, qui hanc reipublicae rationem inspicere animum induceret.* Is Theopompon regem Lacedaemoniorum intelligi censuit, qui ephoros instituit, auctore Aristotele. Cum eo sensit Zuingerus. Sed Theopompus minime dici potest, cum ephoros induxisset in administrationem reipublicae La-

cedaemoniorum, τὴν διὰ μίαν vel κοινὴν πολιτείαν καὶ ἴσην, hoc enim voluit significare verbis ταύτην τὴν τάξιν, ἀποδῆναι. Nec Aristoteles rempublicam Laconicam uspiam dixit τὴν διὰ μίαν vel τὴν κοινὴν καὶ ἴσην, nec Theopompus regno se abdicavit, quod verbo ἀποδῆναι significari videtur. Victorius vertit: *unus enim vir solus ex iis, qui prius rerum potiti sunt, persuasus est hunc ordinem tribuere.* Intelligi voluit is Clisthenem Atheniensem, qui potius primus Solonicam vel τὴν πατρίαν πολιτείαν Atheniensium labefactavit et democratiā novissimam et pessimam induxit. Nec potest ille dici ἐφ' ἡγεμονίᾳ γινόμενος, nec reddidisse patriae τὴν πολιτείαν τὴν διὰ μίαν vel τὴν κοινὴν καὶ ἴσην. Giphanius vertit. *Nam eorum qui olim cum imperio fuerunt unus tantum vir repertus est, qui hanc temperationem instituerit.* Theopompum regem etiam is cum Sepulveda intelligi censuit: item Heinſius. Lambinus vertit *Unus vir enim solus ex iis, qui ante principatum in Graecia tenuerant, adductus est, ut hunc reipublicae descriptionem institueret.* Mihi Theseus intelligi videtur, de quo refert Plutarchus vita Thesei c. 24. hanc Aristotelis in republica Atheniensium narrationem: Ὅτι πρῶτος ἀπέκλινε πρὸς τὸν ὄχλον, καὶ ἀφῆκε τῇ ματαρχίᾳ. Ejus vero hanc institutionem refert Plutarchus πρῶτος ἀποκρίνας χάρις εὐπατριδῶν καὶ γιωμέων καὶ δαμιεργῶν, εὐπατριδαὶ μὲν γινώσκουσιν τὰ θύια καὶ παρίχουσιν ἀρχοῦνται καὶ νόμον διδασκαλῆς εἶναι καὶ εἶσιν καὶ ἡγεῖν ἰεργαῖς, τοῖς δ' ἄλλοις πολίταις ὥσπερ εἰς ἴσον κατίστας, δόξῃ μὲν εὐπατριδῶν, χρεῖα δὲ γιωμέων, πλῆθει δὲ τῶν δαμιεργῶν ἐπιείχουσιν δοκῶντων.

Ad IV, 10, 11. ὁλόγοι τε ὄντες τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν. Heinſii interpretatio est eadem, quam dedit Sepulveda his verbis: *ita cum pauci numero essent atque ordine deficerent, imperium magis patiebantur.* Maneo equidem in sententia ea, quam in annotatione proposui, deesse nempe verbum unum alterumve post verba κατὰ τὴν σύνταξιν, ceterum ipsam σύνταξιν accipio de descriptione civium in centurias ad usum rei militaris; quibus centuriis, seu quo alio nomine vocandae sunt hujusmodi classes, praecerant in Graecia ταξίαρχοι. Cives harum classium et arma gerebant et exer-

cebant se in armis. Tales autem sententia loci, ex antecedente disputatione facile colligenda, flagitare videtur.

Ad IV, 11, 8. πρὸς τὸ βυλεύσθαι βίλτιός τε αὐτὸ ποιῆν, ὅπρις — ἐν ταῖς ἐλογαρχίαις. Pudet nunc me obsequii, quod editionibus vulgaribus praefixi, quod ipsum me a recta deinceps via emendandi deduxit. In vulgata enim nihil mutandum est praeter scripturam πρὸς τὸ βυλεύσθαι βίλτιός τε αὐτὸ. Simpliciter scribendum erat βυλεύσθαι βίλτιος, τὸ αὐτὸ ποιῆν, ὅπρις. Manifesto scripturam hanc reddidit vetus Interpres: *ad consiliari melius quod ipsum facere, quod, quidem in praetoris in oligarchiis.* Quanquam Editio Thomae habeat *meliusque ipsum* quasi τὸ αὐτὸ significet τὸ βυλεύσθαι. Reliqua mutatione in annotatione proposita et ducta e versione Aretini non opus est. Nam de senatu hic sermo est: idem tamen etiam obiter in concionis deliberatione facere deinceps suadet Philosophus. Atque haec verba τὰς δὲ καὶ — ποιῆν apertissime demonstrant, priora verba τὸ αὐτὸ ποιῆν scribi debere, nec vulgatum βίλτιός τε αὐτὸ ποιῆν ullo modo defendi posse.

Ad IV, 12, 6. ἀρχὴν πολλῶν ἐπιμαλῖσθαι — μὴν ἀρχὴν] Hic locus omnium manifestissime docet ἀρχὴν esse collegium plurium magistratuum; quo sensu vocabulum praeter nostrum et Dionysium frequentavit Isocrates Areopagitici c. 9. μὴ ἀκριβέστερον εἶδέναι τὰς ἐκ τῶν ἀρχῶν προεὶδέναι ἢ τὰς ἐκ τῶν ἰδίων γινόμεναι αὐτοῖς, ad quem locum video virum egregium, Coray, dubitare de scriptura, cum ipse ἀρχὴν nisi de sede magistratuum dici non putaret; quae fuit etiam Victorii ad hunc ipsum locum nostrum opinio.

Ad Libri V, 1, 6. ἢ μὴ τοῖς ἀρίστοις ὑπάρχει ἀνάλογον. Vulgatum ἢ μὴ vetus Interpres suo more vertit *non solum in aequalibus existit proportionale.* Nam et alibi ἢ μὴ non solum vertit. Sepulveda tamen jam olim recte vertit: *cum imparibus non tribuitur, quod proportionem debetur.*

Ibidem sect. 7. τὸ δὲ κατ' ἀξίαν] In loco Isocratis ad h. l. laudato in annotatione p. 289. vitium haesit, quod miror etiam ab acutissimo Coray non animadversum. Scribendum enim ibi καὶ τῆς μὴ ταῦτόν ἀπαντῶν ἀποιμύνης, τῆς δὲ τὸ προσ-

και ικαίτοις. Vulgo enim additum πρὸς sensum pervertit et structuram verborum. τὸ προσῆκεν est τὸ κατ' αἴαν.

Ididem sect. 8. ἀπαροι δὲ πολλοὶ πολλαχῶ. Ita, non ὑπαροι, in Codicibus emendatis scriptum legi testatur Sepulveda. Lambinus vertit: *egentes vero et improbos multos multis locis*. Vetus Interpres πολλοὶ omisit. Lambini supplementum equidem non spernendum censeo. Philosophus enim non solum junxit ὑγυιῖς καὶ ἀγαθῶς, sed antea etiam ὑγυιῖας καὶ ἀρετῆς.

Ad V, 2, 12. Καλοφάνει καὶ Νετιῖς.] Notium promontorium, oppidumque cum portu fuit olim Aeolicis urbibus annumeratum, ut apparet ex Herodoto 1, 149. quod quo tempore Aeolibus eripuerint Colophonii, non constat; suspicor tamen aut eodem tempore aut certe simili ratione factum, quae Smyrnaeis Aeolensibus Smyrnam eripuerunt. De Notio Colophoniorum imperio subjecto, Notiensiumque dissidiis et contentionibus est classicus locus apud Thucydidem 3, 31. unde duxit Polyaeus 3, 2.

Ad V, 3, 2. ὥστε καὶ τὸ ἐν αὐτῇ μικρὸν ἀμάρτημα ἀλόγως ἔστι πρὸς τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις μέρει. Vetus Interpres vertit: *quare et quod in ipso parvum peccatum, proportionale est ad ea quae in aliis partibus*. Aretinus itaque parvum in principio erratum, correspondens est ad alias partes. Victorius quapropter, quod in ipso parvum est, proportionem respondet ad ea, quae sunt in aliis partibus. Ita etiam Lambinus. At Ramus reliquarum partium peccatis aequali proportionem respondet. Gi-phanius: respondet aliis aliarum partium. Heinsius proportionis ratione non sit minor, quam majora quae ex eo oriuntur. Camerarius: principii peccatum rationis quadam comparatione peccatis partium aequale sit. In annotatione haec addit: Est autem elegans ἔμφασις in nominis duplici significatione: nam ἀρχὴ Graecis et principium seu initium, et principatus seu magistratus est. Contra Victorius in annotatione ita: Partes autem negotii illius accipiendae sunt, et quasi corporis. Non enim puto hic intelligi debere partes animantium, ut quidam interpretes acceperunt: apertum autem est errare posse aliquos statim in capite alicujus facti, et cum ad illud

aggrediuntur: ut etiam si integrum illud ac recte administratum fuerit, in partibus postea ipsius labi ac peccare. Equidem ignoro quos ille dicat interpretes; hoc vero mihi persuasi, rationem Camerarii Victorianae esse praefereendam. Audiamus tamen etiam Sepulvedam, qui cum haec vertisset: Itaque parvus error in ipso, proportionem respondet in aliis parvis; haec annotavit: Minimum erratum in principio mediocre malum parit in ceteris partibus, sed paulo majus erratum proportionem majus malum parit. Exempli gratia si peccatum ut unum in principio, parit incommodum, ut quatuor: peccatum ut tria parit, ut duodecim; ut sit utrobique tripla proportio. Quorumcunque igitur civium dissensio magnum malum parit in civitate. Sed dissensio magistratuum aut nobilium seu divitum, quia majus peccatum est in principio, idcirco tanto majus malum parit, proportione scilicet peccatorum in principio.

Ad V, 4, 4. *σχιδὸν γὰρ οἱ πλείστοι τῶν ἀρχαίων τυράννων ἐκ δημαγωγῶν γυγίνασθαι.* Phanias Eresius in libro *Τυράννων ἀνάλυσις* inscripto apud Athenaeum 3, p. 90. (353 Schw.) *Φιλόξενος ὁ καλῶμενος σωληιστῆς ἐκ δημαγωγῶν τύραννος ἀνεφάνη, ζῶν τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀλιευόμενος καὶ σωληιστῆρας ὡν, ἀφορμῆς δὲ λαβόμενος καὶ ἱμπορευσάμενος βίον ἐκτήσατο.* Titulum libri idem Athenaeus libro 10, p. 348. posuit *Τυράννων ἀνάλυσις ἐκ τιμωρίας*, ubi de Scopada Creontis filio, Scopadae antiqui nepote, Cyro juniori et Socrati aequali narrat. Ejusdem volumen *περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ τυράννων* laudat Athenaeus 6, p. 232.

Ad V, 5, 7. *ὡς ἐν Φαρσάλῳ πολιτεία· ἐκείνοι γὰρ ὀλίγοι ὄντες πολλῶν κύριοι εἰσι, διὰ τὸ χεῖσθαι σφίσιν αὐτοῖς καλῶς.* Verba haec indicare videntur Pharfalicam oligarchiam adhuc durasse, cum haec scriberet Aristoteles, quamvis varie impugnata, etiam a Lycophrone et Iafone Pheraeis, a cujus impetu prudenter civitatem Pharfalum et τὰς ἐξ αὐτῆς ἡγεμονίας πόλεις defendit Pharfalorum princeps Polydamas, narrante Xenophonte Hellenicorum 6, c. 1. ubi habes simul specimen bene et cum fide administratae oligarchiae Pharfalorum, cum reliquae fere omnes civitates in potestatem Iaso-

nis venissent. Sisyphum Pharsalium ejusque adulatorem Athenaeum Eretriensem memorat Theopompus apud Athenaeum Dipnol. 6, p. 252. in nono libro historiae graecae, quem tyrannum intelligi voluisse videtur. Scopas ille fortunatus Simonidis carmine Cei nobilis et ruina domus occisus, auctor familiae Scopadarum, habitavit Cranone in Thessalia, auctore Cicerone de oratore 2, 86. De loco, ubi habitavit Scopas, dubitatum fuisse a veteribus Grammaticis discimus e Quinctiliani Instit. XI. 2, 14. Pharsali fuisse Scopae domum, ipse quodam in loco significare visus est Simonides Quinctiliano; quare Apollodorus, Eratosthenes, Euphorion, et Eurypylus Larissaeus tradiderant Pharsali rem accidisse; contra Apollas et Callimachus et Cicero Cranonem nominaverunt. In Quinctiliano editum *Eurypilus* correxi, quod nomen graecum non est; contra Eurypylum, ex Aleuadarum familia, nominavit Herodotus 9, c. 58. et Eurypylum scriptorem, dubium an eundem, nominat Athenaeus 11, p. 508. (392 Schw.) Plures Eurypylos et Eurypylen habet Apollodori Bibliotheca. Deinde in Quinctiliano vulgo legitur *Apollas Callimachus*; sed aut *Callimachus* scribendum censeo, ut Callimachi sectator significetur, aut copulam et interferendum. Athenaeus bis scriptorem nominavit; libro 2, p. 63. (243 Sch.) ubi est Ἀπυλλᾶς; iterum 9, p. 369. (360 Sch.) ubi est in Edd. et Codice optimo Ἀπυλλᾶς ἐν τῇ περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων, Casaubonus autem Ἀπυλλᾶς maluit, annotato Clementis Alexandrini loco in Protreptico p. 42. ubi Ἀπυλλᾶς auctor Δελφικῶν est. Sed haec obiter dicta sunt. Redeo ad Scopadas. Inter procos filiae Clisphenis Sicyonii memorat Herodotus 6, 127. Diactoridem Cranonium τῶν Σκοπαδίων. Phanias Eresius in libro τὴν ἀναιρίσιν inscripto apud Athenaeum. 10, p. 438. (105 Schw.) narrat Scopam, Creontis filium, Scopae veteris illius nepotem, computationes amasse tradit: ubi ὁ παλαιὸς Σκόπας mihi, ut olim Perizonio, dici videtur ille Simonidis Cei carmine celebratus et inter Graecos nobilitatus. Quem locum Aelianus v. h. 2, 41. cum exoriberet, simpliciter Σκόπας τὸν Κρείοντος υἱὸς dixit. Ejusdem iterum aliunde

meminit 12, 1, ubi Σκοπᾶ τῷ πατρὶτι scriptum legitur. Is monile pretiosum ad Cyrum juniorem transmississe dicitur, eumque fuisse censet Perizonius Cranonium illum Scopam, qui Socratem ad se ut veniret, invitasse dicitur a Diogeno Laertio sect. 25. Ad vetustiore illum pertinere videtur dictum, quod refert Plutarchus in Catone majore p. 413. Hutt. et de divitiarum amore p. 159. Hutt. Antiquiori illi Scopae, Simonidis Cei carmine celebrato, familiam Scopadarum nobilitatem et divitiarum laudem inter Graecos debuisse agnovit Theocritus Idyllii XVI. versu 44, 45. ubi Σκοπᾶδας et Κεσιῶνδας vocat. Ad quem locum Scholia graeca, Scopam, a Simonide carmine epinicio et thieno celebratum, ajunt Cranonium, patre Creonte, matre Echecratia natum fuisse. Ipse etiam Theocritus Cranonem Scopadas habitasse tradit. Scilicet ex hoc ipso scriptorum dissensu de domo Scopae apparet, eum Pharsalum et Cranonem imperio suo cum aliis Thessaliae oppidis tenuisse; quemadmodum postea etiam Pharsalorum oligarchia dominata est in plures urbes, ut e Xenophontis Hellenic. 6, 1, 2. apparet. Iason Pheracus, postquam conciliatus per Polydamaudem Pharsaliis Thessalorum τῶνδε communi consensu creatus fuisset, milites conscripsit per omnes Thessaliae urbes et descripsit tributa ad eam normam penestis, quam primus Scopas usus fuisse dicebatur: πενήστει δὲ καὶ τοῖς πενήστασι πᾶσι τὸν φέρον, ὡς περ ἐν Σκόπᾳ τῷ πατρὶτι ἔστι, φέρον. Penestas hic nomine πενήστασι intelligi puto, quo nomine etiam Aristoteles de iisdem et de similibus aliorum populorum rusticis servis utitur. Scopas vero ille, qui primus penestarum tributa descripsisse dicitur, num Simonideus, an alius antiquior fuerit, ignoramus.

Κεσιῶνδας Theocritus Scopadas vocat, quasi e voce Κεσιῶνιδας contractos, si Scopas ille Simonideus Creontis et Echecratiae filius fuit. Scopadarum genealogiam ignoramus; itaque de Creonte hoc et altero junioris Scopae patre non magis constat. Quinctiliannus l. c. addit: Scopam nobilem Thessalam peritisse in eo convivio constat: adjicitur sororis filius: putant et ortos plerosque ab illo Scopae, qui major aetate fuerit. Quocum loco comparandus est locus Phavorini in Sto-

baei Sermonē 103. ἄνθρωπος ἰὼν μηδὲποτε φῆς ὅτι γίνεταί αὐ-
 ριον, μηδ' αὐτὸς ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσοι χρεῖαι ἴσεται, ἀλλὰ μηδὲ εἴ-
 κοι, ὥσπερ ἐν μίλῳ ὁ ποιητὴς διεξέρχεται τῇ τῷ Σκοπαδῶν ἀθρό-
 αι ἀπώλειαι. Carmen Simonidis respicit, cujus fragmentum
 ibidem extat, minus tamen integrum, in ruinam domus,
 qua Scopadarum familia fuit oppressa. Excerptum inde po-
 fuit Brunck in Analectis 1, p. 120. ad quem locum Cel. Ja-
 cobs in Animadv. p. 203. non meminerat annotationis Vale-
 sianae. Sed falsum est, quod Valesius e loco Phavorinī col-
 legit his verbis: *Alcuadarum familia diu stetit usque ad tem-
 pora Philippi Macedonis; at Scopudarum cito extincta est.*
 Critiae Atheniensis, qui fuit inter 30 tyrannos, versus habet
 Plutarchus in Cimone c. 10. Πλῆτοι μὲν Σκοπαδῶν, μεγαλο-
 φροσύνη δι' Κίμωνος, Νίκας δ' Ἀγισίλα τῷ Λακεδαιμονίᾳ σὺν ὀπ-
 ταντίς.

Thucydidis tempore Thessali regibus non parebant sed
 oligarchia utebantur plerumque. Ita enim ille 4, 78. ubi
 Brasidas Laconis transitum per Thessaliam narrat: τοῖς τε
 Ἀθηναίοις αἰεὶ ποτὶ τὸ πλεῖστον τῶν Θεσσαλῶν εὖναι ὑπέρχειν. ὥστε
 εἰ μὴ δυναστείᾳ μᾶλλον ἢ ἰσονομίᾳ ἔχρωτο τὸ ἐγχεῖντο οἱ Θεσ-
 σαλοὶ, ἢ καὶ αἰεὶ ποτὶ προῆλθεν. Plebs igitur Atheniensibus fave-
 bat; oligarchici imperii compotes Lacedaemoniis; igitur
 Brasidas ab amicis Pharfaliis facile duces itineris obtinuit.
 Haec fere perpetua causa seditionum fuit Larissaeis, Pharfali-
 iis et reliquis Thessaliis, dum Athenienses plebem et Pene-
 stas suscitare conabantur contra optimates, Lacedaemonii ve-
 ro partes oligarchorum tuebantur. Exemplum Amyntiae
 Atheniensis ad Pharfaliōs legati, Penestas ad seditionem ex-
 citantis habet Aristophanes Vesparum versu 1263 cum Scho-
 liis ad eum locum et ad Nubes versu 691. Critiae cum Pro-
 metheo Thessalo facientis Xenophon Hellenicorum 2, 3, 36.
 et Memorab. 1, 2, 24. δυναστείαι quam dicat Thucydides,
 ipse explicat 5, 62. ubi Thebani legati de rebus suis tempo-
 re belli Persici exponunt ἡμῶν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν ἔτι
 κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνιοι πολίτευμα ἔτι κατὰ δημοκρατίαν, ὥστε
 δι' ἰσὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφροσυνεστάτῳ ἰσαιοτάτα, ἐγγυτάτα
 δι' τυράννῳ, δυναστείᾳ ὀλίγοι ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. Simili-

ter Brasidas ibidem 4, 126. Lacedaemoniorum rempublicam *δυναστείαν* vocat: οἷγε μὲν ἀπὸ πολιτικῶν τοιγάρ τι καὶ ἐστὶ, ἐν αἷσι δὲ πολλοὶ ἐλέγχειν ἀρχαίαι, ἀλλὰ πλείονας μᾶλλον ἐλάττωτες, ἢ καὶ ἄλλαι τοὶ κτησαμένοι τῇ δυναστείᾳ ἢ τῇ μαχεύουσι κρατίῃ.

Ad V, 5, 9. Ἰππερ συνίστη ἐν Λακείᾳ ἐπὶ τῆς τῶν Ἀλεουάδων ἀρχῆς τῶν περὶ Σάμου. Sepulveda vertit: *ut accidit Larissae in Aleuadaram Samiorum principatu*. Ceterorum interpretum errores antea annotavi. Vertendum erat: *ut accidit Larissae, cum magistratum vel imperium gereret Samus ex Aleuadarum familia*: Aleuadae nec ab insula Samo originem duxerunt, nec imperarunt Samiis, sed Heraclidae fuerunt, id est, auctorem generis Herculem, ut reges Lacedaemoniorum jactabant. Testatur Pindarus Pyth. 10. carmine in victoriam Pythicam Hippocleae Thessali ex urbe Pelinnaeo, Aleuadia cognati, scripto, ubi statim initio dubitatum fuit, Ἀριστομάχῃ Ἡρακλίδος ad Aristomachum Herculis e posteris, unde Lacedaemoniorum reges stirpem derivabant, an ad ipsum Herculem referendum sit, ita ut Hercules bello excellens dicatur. Ibidem versu 100. Thoracem commemorat ex Aleuadarum eadem familia, ejusque fratres versu 107. qui tum adhuc regiam auctoritatem inter Thessalos obtinuisse videntur. Thoracem certe ἐν τῶν Ἀλεουάδων pronunciant Scholia graeca: eadem τὰς ἀδελφίδας versu 107. rectius ad Thoracem referunt, quam alii ad victorem Hippocleam. Ad totam familiam Aleuadarum pertinet versu 110. cum sequentibus: ἐν δ' ἀγαθοῖσι κίοντι πατρῷαι καὶ ἐνὶ πολιτῶν κυβερνήσεις. quibus paternum Aleuadarum regnum vel imperium inter Thessalos significatur. Hippocleae victoriam Pythicam Scholia graeca referunt ad Pythiada 22. id est ad Olympiadis 70 annum 3 eadem ejusdem Olympicam victoriam commemorant et referunt ad Olympiadem 72 et 73. Aleuadas Thessaliae reges nominat Herodotus 7, 6. qui libri 9, 58. narrat fratres Larissaei Thoracis Eurypylum et Thrasydacum, Thessaliam Mardonio Xerxis duci prodidisse: atque hos ipsos postea Aleuae filios appellat, eosdem sine dubio, quorum imperium commemoravit Pindarus. Thoracem Thessalum solum, Mardonio et Xerxi faventem nominat Ctesias Persicorum

c. 24. Primum clari generis Aleuadarum et nominis anctorem Aleuam regem, Pyrrhi filium nominat Aristoteles apud Harpocratonem in voce *Τετραρχία*, ubi haec referuntur verba: καὶ Ἀριστοτέλης δὲ ἐν τῇ κοινῇ Θητταλῶν πολιτείᾳ ἐπὶ Ἀλεῦα τῷ Πύρρῳ διηγεῖσθαι φασὶν εἰς τέτταρας μοίρας τὴν Θητταλίαν. Has quatuor partes, *τετράδας* vocatas, Hellanicus in libro de rebus Theſſalorum ſcripto, ediderat *Θητταλιῶτιν*, *Φθιάτιν*, *Πελασγιῶτιν*, *Ἑστιάτιν*. Eundem Ariſtotelis librum Athenaeus dicere videtur libri 11, p. 499. d. ubi tamen eſt brevius ἐν τῇ Θητταλῶν πολιτείᾳ. Praeterea de ſingularibus rebuspublicis Aleuadarum et Scopadarum imperio vel oligarchiae ſubjectis tractaſſe ſeparatim videtur, quod vel ipſo titulus operis indicare videtur. Ita Ariſtotelem ἐν τῇ κοινῇ Ἀρχαῶν πολιτείᾳ laudat Harpocraton in voce *Μοίραι*; praeterea τῇ Τριγυατοῦ πολιτείᾳ ejus laudant Scholia Ariſtophanea ad *Nubes*. Aleuas, Pyrrhi et Archediae filius, quomodo procurante patruo, nolente vero patre, a Pythia rex Theſſaliae pronunciatuſ fuerit, narrat Plutarchus in extremo libro de fraterno amore p. 68. ed. Hutten. ubi adoleſcentis Aleuae ingenium petulans et ſuperbum annotat. Aleuadarum dona Simonidi Ceo data obiter commemoravit Sozomenus in Prooemio Hiſtoriae eccleſiaſticae: ὁ τοῦτοι Ἀλευάδαι περὶ Σιμωνίδῃ. Quo tempore regium Aleuadarum imperium ceſſaverit et ad oligarchiam tranſierit, nuſquam traditum reperi. Oligarchia vero Aleuadarum pluribus inteſtinis ſeditionibus agitata et vexata, uſque ad Philippi Macedoniſ, Alexandri magni patris, duravit. Plato initio Menoniſ nominavit Ariſtippum, Lariffaeum, Menoniſ Pharfalii amatorem, e familia Aleuadarum oriundum. Narrat ibi obiter de Gorgiae ſophiſtae ſcholis Pharfali habitis, quibus interfuerant Aleuadae: ἀφικόμενοι γὰρ (ὁ Γοργίας) εἰς τὴν πόλιν ἐραſτὴς ἐπὶ σοφίᾳ εἰληφεν Ἀλευάδῃν τι τὰς πρώτους (ὧν ὁ οὗτος ἐραſτὴς ἔστίς τις Ἀρίſτιππος) καὶ τῶν ἄλλων Θητταλῶν. Has eaſdem ſcholas Gorgiae reſpiciebat noſter ſupra 3, 1, 9. Gorgiam una cum Polycrate Athenienſi ſophiſta, audivit etiam Iafon Pheraeus, teſte Pauſania 6, 17, 5. et Iſocrates adoleſcens ſenem Gorgiam in Theſſalia audiviſſe dicitur a Cicerone Oratoriſ c. 52. Seditionem contra

Aleuadas Larissae ortam obiter narrat Xenophon Anab. I, 1, 10. ubi Arisippus Larissaeus, Aleuadarum unus, auxilia a Cyro accipit *παζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀντιστασιῶν*, ad quem locum vide annotata. Eandem obiter significat Thucydides 2, 22. ubi auxilia Larissaeorum Atheniensibus missa Olympiadis 87, anno 2, duxisse dicuntur Polymedes et Aristonous *ἀπὸ τῆς στάσεως ἑαυτῶν*. Pharfaliorum auxilia solus ducebat Menon. Aleuadarum potentiam inprimis labefactavit Lycophron Phraeus, narrante Xenophonte Hellenic I, 5, 3. Medii, Larissaeorum principis, bellum cum Lycophrone gestum narrat Diodorus 14, 82. Plura vide in annotatione ad Xenophontis locum p. 87. Aleuadas plane evertit Philippus, rex Macedoniae, de quo ita refert Harpocratio sub voce *Τιτραρχία*: *Ὅτι δι Φίλιππος καθ' ἑκάστην τέττοι τῶν μοιρῶν ἀρχοντας κατίστας, διδελώκατο ἄλλοι τι καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ τιτσαρικήσῃ τιτάσῃ*. Idem testatur locus Demosthenis, quem interpretatur Harpocratio, Philippica 9. uti recte numerat idem: *καὶ τιτραρχίας κατίστας παρ' αὐτοῖς, ἵνα μὲν μόνον κατὰ πόλιν ἀλλὰ καὶ κατὰ ἔθνη δαλύωσι*. Athenaeus libri 6, p. 249. ex eodem Theopompi Chii libro posuit locum hunc: *Θρασυδαῖοι τὸν Θεσσαλὸν καταστῆσαι (Φίλιππος φησὶ) τῶν ὁμοειδῶν τυράννοι, μικροὶ μὲν ὄντα τῇ γυνάμει, κόλακα δὲ μέγιστοι*. Ulpianus ad Olynthiacam Demosthenis p. 8. et ad 2, p. 14, ita: *Ἀλευὰς ἀπὸ γένος τις τῷ Ἡράκλειος Θεσσαλὸς ἐτυράνευεν Θεσσαλῶν, εἴτα καὶ οἱ τῆς παίδος, μὴ φέροντες ἢ τὴν τυραννίδα οἱ Θεσσαλοὶ, καὶ ἀπορρίπτοντες, τί δὲ ποιεῖν, μεταπίμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον· εἴτα ἰλδοὶν ἐκίνοιο ἐξέβαλε τὴν Ἀλευάδα ἐκ τῆς τυραννίδος*. Pauca de Thessalia a Philippo occupata habet Iustinus 7, 6. Demosthenes ipse in Oratione pro Ctesiphonte ita: *μέχρι τῆς ἀπομάζετο φίλος Φίλιππος Εὐδικὸς καὶ Σίμος οἱ Λαρισσαῖοι, ὥς Θεσσαλίαι ὑπὸ Φίλιππῳ ἐπείνεον*. Idem in oratione contra Neaeram Θεσσαλὸν altero loco Larissaeum vocat, ubi Σιμός scribitur. De Eudico Harpocratio *εἰς ἵσται ἔτος τῶν κατασταδόντων ὑπὸ Φίλιππῳ κυρίως Θεσσαλίας ἀπάσης*. Idem in voce Σιμός ait *εἰς τῶν Ἀλευάδων ἔτος ἵσται τῶν δοκόντων συμπεράζει τῷ Μακεδόνι*. Ulpianum in errore versari putabat Wesselingius ad Diodorum 16, 14.

p. 92. qua de re quo rectius judicare possint lectores, paulo altius historia Aleuadarum repetenda est e scriptoribus graecis, qui cum Aleuadarum mentionem saepius quam Scopadarum fecerint, facile inde colligimus veram esse Aristotelis narrationem de Pharsalica Scopadarum oligarchia temperatioris et firmitore.

Diodorus 15, 61. sub Olympiade 102, 4. de Alexandro Pheraeo tyranno narrat, Aleuadas Larissaeos, (τῶν Λαρίσσαιων τοῖς, οἱ δ' ἐν γένειαν Ἀλευάδαι προσηγορευόμενοι) vim Alexandri timentes abiisse in Macedoniam ad Alexandrum regem ejusque auxilium petiisse contra Alexandrum Phraeum. Ille vero Macedo potitus Larissa et Cranone ipse retinuit in sua potestate. Iidem Alexandri successoribus Lycophroni et Tiphphono, tyrannis Phraeorum, resistentes advocant Philip-pum Macedoniae regem, qui tyrannos bello vicit civitatibusque Thessalorum libertatem reddidit; quo facto magnum inter eos nomen nactus Thessalos postea omnium expeditionum socios habuit. Ita Diodorus 16, 14. ubi est: οἱ δ' Ἀλευάδαι καλέμενοι παρὰ τοῖς Θισσαλαῖς, δι' ἐν γένειαν δι' αἰτίωμα ἔχοντες περιβόητοι, ἀντίκρυστοι τοῖς τυράννοις. Cum Lycophrone tyranno Phraeorum, Graecorum foedere Corinthio junctorum auxilio implorato, bellum gessit Μεδίας ἐ τῆς Λαρίσσης δυναστείας, et Pharsalum Lacedaemoniorum praesidio occupatam expugnauit, civesque vendidit Olympiadis 96 anno 2. Sed antea etiam Hellanocrates Larissaeus patria eiectus Archelai Macedoniae regis auxilium implorauerat, quem spe frustratus una cum aliis occidit, narrante Aristotele Polit. 5, 8, 12. De Philippi regis machinationibus contra Aleuadas haec narrat Polyaeus 4, 2, 11. ἀφικόμενος εἰς Λάρισσαν, ἵνα τὰς τῶν Ἀλευάδων οἰκίας κατέλῃ, τοσούτῳ ὑπεκρίνατο, ὅπως εἰσιόντας αὐτὰς ὡς πιστευομένους συλλαβεῖ. Βοῖσκος ἐξήγγειλε τοῖς Ἀλευάδαις τὴν ἐπίβασιν, καὶ διὰ τῆτο τίλος ἐκ ἔργου ἡ πράξις. ubi Masnucius e Codice Cantabrig. τὰς τῶν Ἀλευάδων ἐξ οἰκίας κατέλοι scribi voluit. Sed nec ita locus perlanatus est, nisi λοιπὸς addas: Βοῖσκος videtur esse idem, quem pugilem Thessalum vocat Xenophon Anab. 5, 8, 23. Alio loco Polyaeus 4, 2, 19. narrat factiones Thessalorum duas, quarum se-

des Pharfalus et Larissa fuit, in quibus oppidis familia Scopadarum et Aleuadarum opibus et potentia floruit. Inter has factiones reliqua Thessalorum oppida divisa invicem pugnabant: Philippus autem dum utrique factioni auxilium, quod petierant, ferebat, tandem utramque oppressit et Thessaliam omnem occupavit. Haec ita narrat Polyaeus: Πελισαίων πολέμητων Φαρσάλις καὶ Φεραίων Λαρισσαίης, τῶν δὲ ἄλλων ἐς τήνδε διηρημένων, αὐτὸν περιβεβῆναι τοῖς καλοῖσι, νικῶν τε ἢ ἀναστὰς ἐποιεῖ τὰς ἡττημένους, ὅπλα δὲ παρηρῆτο, τείχη δὲ κατέβαλλε, τὰς στάσεις ἔτριψε μᾶλλον ἢ ἴλουι, τῶν ἀσθενεστέρων ἐπιμαίῃτο, τὰς δυνατωτέρους καθήρει, τοῖς δόμοις φίλος ἦν, τὰς δὲ μακρογῆρας ἰδιεπάκειν· τῆτοις τοῖς στρατηγέμασι Φίλιππος ἐκράτει τοῦς Θεσσαλίας, δὲ τοῖς ὅπλοις. His artibus totius Thessaliae potitus Philippus Aleuadarum potentiam fregit quidem, sed quosdam ex eorum numero idoneos tetradarchiis a se institutis praefecit, uti Demosthenis et Harpocrationis testimoniis constat. Itaque apparet Ulpiani narrationem non usque quaque veram esse.

De Larissaeorum oligarchia Aristoteles supra sect. 5. obiter memoravit πολιτοφύλακας a plebe legi solitos, eosque ideo plebis assentatores factos. Superest nunc locus ipse ille, ad quem illustrandum haec praemisimus, in quo nomen Σάμος dubitationem habet. Graecum nomen fuisse, testatur poeta Σάμος Philippo recentiori Macedoniae regi familiaris, ab eodemque deinde occisus, apud Polybium 5, 9, 4. et 24, 8, 9. quem tamen Plutarchus, de discrimine adulteris p. 172. Hutt. Σάμοι vocat. Et Samii poetae ejusdem epigrammata extant in Analectis Brunckianis I, p. 485. quae vulgo Σιμμίαι dicebantur. In Anthologia Planudea p. 517. Simmiae carmen inscribatur ante Σαμμίαι. Meleagri Praefatio nominat versu 14. καὶ Σαμίη δάφνης κλῶνα μελαμπίταλον. Itaque nomen poetae epigrammatici verum potius Σάμος esse videtur: adeoque nihil praesidii inde loco et nomini Aristotelico parari potest. Sed bene succurrit locus Scholii ad Theocriti Idyllii 16, versum 34. ubi Aleuadae memorantur. Ibi enim est: Τὰ δὲ περὶ Ἀλεῦαν τὸν Σιμμίη πάντα ἀνείλετο Εὐφορίων. Videtur igitur

sus in nomine hujus Aleuae ἀπειγός eadem scripturae varietas libros occupasse, quae in nomine poetae. Ceterum num Scholiae Simmias et Aristotelicus Samus vel Samius unus idemque an diversus sit, non magis explicare possum, quam tempus, quo vixerit. Aliam de Simo, Aleuadarum uno, locus Demosthenicus antea positus, suspicionem suggerit, cujus nomen facile potuit in Σάμος mutari. Haec eadem conjectura in mentem venit Schlossero. E loco Scholiae Theocritei Valesius ad Sozomenum conjecturam duxerat in Plutarcho Aleuam dici τὸν πυρρῶν, rufum, non τὸν Πύρρον Pyrrhi filium. Sed locus ipse eam refutare videtur, cum simul mater Archedice nominetur. Praeterea scripturam τὸν φάσκω τὸν Πυρρῶν unde Valesius duxerit, nescio, diversam a vulgari. Facilis erat de tota hac re disputatio, si extaret hodie liber Euphorionis περὶ Ἀλεωνδῶν quem laudavit Clemens Alexandrinus Stromatum I, p. 389. ubi edebatur περὶ Ἀλίωνων. Correxerat vitium H. Valesius ad Harpocratonem sub voce Τετραρχία, et simul Suidae locum, ubi est Ἐφορος Κυμαῖος, ἱστορικός, ὁ πᾶντες, ἔγραψε τὰς Γαλιναῖ ἱστορίας ἐν βιβλίοις κζ. Κακοδιακῶ, περὶ τῶν Ἀλεωνδῶν. Vulgarem scripturam Γαλιναῖ transtulit Eudociae Violetum; errorem e Raphaelis Volaterrani admonitione corrigi iussit Kusterus, nulla Valesii mentione facta, qui de familia Aleuadarum disputavit in annotatione ad Harpocratonem p. 185. ed. Gronov. et ad Sozomeni Prologum p. 75. De eadem etiam Valckenae ad Herodotum 7, 6. Pauca Ruhnken. ad Timaei glossam p. 22. Ἀλεωνδῶν, οἱ ἐν Λαρίσσι τῆς Θεσσαλίας εὐγενέστατοι, ἀπὸ Ἀλεὺς βασιλῆως τὸ γένος ἔχοντες.

Ad V, 7, 6. εὐτοχίας δὲ νομισματος γυγνομίης] Sepulveda in Codicibus emendatis vocabulum νομισματος rectius deesse censuit, quoniam supra c. 5, sect. 11. de eadem re sit scriptum εὐτοχίας γυγνομίης δι' εὐχῆς ἢ δι' ἄλλης τινὸς εὐτυχίας. Vertit igitur *sed ubertate succedente*. Contra recte monuit Victorius νομισματος bene habere, nec tollendum esse, quoniam ubertas sola non sufficiat ad pretia rerum et copiam pecuniae augendam, ex quibus tamen census aestimari solet et debet.

Ibidem sect. 8. Καὶ τὸ εὐήμερον δὲ τῆς πόλεως ἀνὰ μέρος φυλάττεσθαι. Vetus Interpres: *et quod jocundum autem civitatis sigillatim observare — firmare actiones et principatus.* Aretinus *et si quid exsultet elatumque sit in civitate per partes observare.* Victorius: *partem civitatis, cujus sunt res valde secundae, nunc hanc nunc illam, cavere:* Recte Victorius monuit ἀνὰ μέρος esse mutatis vicibus; itaque non sunt haec verba copulanda cum verbo φυλάττεσθαι, sed cum participio εὐμερῶν. Pessime Sepulveda vertit: *Ab iis quoque per partes cavendum est eisdem de causis, qui vitam in urbe per otium et voluptatem transigunt.* Ceterum suspicio incidit, pro ἀνὰ μέρος scriptum olim fuisse αἰσὶ μέρος, ut haec verba participio εὐμερῶν attribuantur.

Ibidem sect. 17. περὶ τὰς [ἄλλας] πολιτείας. Sepulveda recte vertit: *sic in rebus publicis omnibus accidit.*

Ibidem sect. 18. φθείροντες τοῖς καθ' ὑπερχὴν νόμοις. Hanc scripturam Sepulveda etiam e Codicibus emendatis vertit: *ergo qui evertunt legibus modum excedentibus, ii republicas evertunt:* interpretatus: *qui evertunt vel tollunt divites aut populum legibus — hi rempublicam evertunt, popularem divitiis sublatis, paucorum potentiam, sublato populo.*

Ad V, 8, 6. Βλέπεται δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς αἰὶν φύλαξ. Lambinus hic ut saepe alibi verbum βλέπεται vertit *videtur:* alibi *solet.* Is usum verbi Aristotelicum explicuit egregie ad Nicomachea 5, 2, p. 122. ed. Zuingeri.

Ibidem sect. 7. καὶ τὸ ἐκ τῆς ἄστυος ἀπικαθίστην] Sepulveda vertit *urbis inunitione loco summoveres:* falsus, ut mihi videtur, versione antiqua. In annotatione interpretatur *munitiorem urbis locum, quo ipsi tyranni cum externo praesidio continentur.* De Periandro, Corinthiorum tyranno, narrat Heraclides in Excerpto: Περιανδρὸς δὲ πρῶτος μετίσθη τὴν ἀρχὴν, δορυφόρος ἔχων, καὶ ἐκ ἐπιτρέψεως ἐν ἄστυ ζῆν. Idem de tyranno Cephalleniorum, Promnefi filio, haec: ἰσχυρὰς πλέον δούσιν ἐκ ἐπιτρέψεως, καὶ ἐν πόλει διαινῶσθαι πλέον ἡμερῶν δίκην τῷ μηροῖ.

Ad V, 8, 11. πρὸς Σιζῆαν καὶ Ἀρξάβαιον. Thucydides 4, 79. narrat inimicitias Perdiccae Macedonum regis, Alexandri

Philellenis filii, cum rege Lyncestarum, quem Ἀλέξανδρος vocat iterum c. 83. Bellum cum rege Lyncestarum a Perdicca et Brasida Lacone gestum narrat c. 124. Libri scripti nomen non variant, nisi quod Ἀλέξανδρος habent. Narratio pertinet ad Olympiadis 89, annum 1. Idem I, 57. narrat Perdiccae inimicitias cum fratre Philippo et Derda; ubi Scholiastes Derdam vocat Aridaei filium, ἀνιψιὸν vero Perdiccae et Philippi. Cum Philippo et Derdae fratribus Athenienses fecisse dicuntur c. 59. Derdam Macedonem ab Olynthiis captum memorat Theopompus Athenaei 10, p. 476. Derdae, nescio an ejusdem, sororem Philam, Philippo postremo, Alexandri magni patri, nuptam, Satyrus Athenaei 13, p. 557. Perdiccae hujus filius Archelaus fuit, nonus Macedoniae rex ex ratione Herodoti et Thucydidis. Philippi filius fuit Amyntas, docente Wesselingio ad Diodori 12, 50. qui videtur is esse, de quo Aristoteles. De cognomine τῷ μικρῷ l. 10. aliunde non constat. Sed parvus cognomine diversus videtur esse ab eo, qui simpliciter Ἀμύντας hac sectione, et filius Archelai dicitur.

Ad V, 9, 3. ποταμῶν γῆραι καλόμενοι. Vulgatum αἱ ποταμῶν γῆραι καλόμεναι Sepulveda etiam, ut Budaeus, Plutarchi in Dione auctoritate aliorumque scriptorum consilium mutari jussit in sexum masculinum.

Ad VI, 1, 2. Verba τὰ δὲ περὶ τὰ δικαστήρια ἀριστοκρατικῶς ἢ τὸ μὲν περὶ τὸ βουλευόμενοι e Codicibus emendatioribus addita vertit Sepulveda.

Ad VI, 1, 11. κυρίως εἶναι τῶν κρίσεων καὶ τῶν δικαστηρίων; vulgatum διακρίσεων Sepulveda ad consultandi intelligentiam vertendo retulit, et annotavit διακρίσιν saepius ab Aristotele usurpari pro differere et disceptare, διακρίσιν autem pro disputatione seu disceptatione; hic autem esse pro deliberatione seu consultatione. Nam consultationem esse disputationem ac disceptationem quandam.

Ad VI, 2, 6. τῷ τῶν Ἀφύταλων ἴσῃ. Rationem Aphytaeorum ab Aristotele obscure memoratam ita Sepulveda explicare conatus est. Sic habent, inquit, agros distributos, ut omnes habeant aequas partes, exempli gratia septena jugera.

Itaque si qui fundus quadraginta duobus jugeris constet, is non ab uno aliquo, sed a sex civibus possidetur, quo fit, ut pauperes, quemadmodum multitudine, sic etiam censibus vincant divites, qui pauci sunt. Non igitur censent totam possessionem in unius scilicet civis patrimonio, sed partem in quoque. Itaque quod pertinet ad agros omnes, habent paria patrimonia, quamvis pecuniis et suppellectile divites excedant.

Ad VI, 2, 11. καὶ περὶ Κυρήνης οἱ τὸν δῆμον καθιστάτες. Heraclides in Fragmento reipublicae Cyrenaeorum: Δημοκρατίας δὲ γινόμενος Βῆττος (Βάττος) εἰς Ἑσπερίδας ἰλθὼν ἀπίθαι, καὶ τῇ κεφαλῇ αὐτῇ λαβόντες κατιπύοντις. Battus is fuit ultimus Cyrenaeorum rex; eum Battus cognomine pulcher antecessit, numero septimus; hunc in imperio Arcefilaus postremus secutus est. De hac democratia loqui videtur Aristoteles, de priore aliqua Herodoti locus in annotatione memoratus.

Ad VI, 3, 4. τὰ μὲν ἀπὸ τῶν προϊδῶν γινόμενα — ἀρχαὶ καὶ διατίμεις τοῖς ἀπείροις. Vetus Interpres vertit quae quidem a redditibus fiunt: Aretinus quae ex redditibus proveniunt: Sepulveda pecunias ex vectigalibus congerere: Victorius quae a vectigalibus proveniunt. Ramus omnes publicorum vectigalium fructus: Giphanius quae ex vectigalibus redeunt: Lambinus quae ex vectigalibus efficiuntur: Heinsius Quare diligentem habendi tum et conservandi redditus sunt publici, vel idcirco, ut in plebem nempe ac praecipue egenos, ubi opus sit, cum cura et in solidum distribuuntur. Vides vitiosam scripturam omnes reddidisse, quam damnat ipsa sententia, initio sectionis hujus posita, cui consilium hoc opposuit Philosophus: τὰ γὰρ προϊόντα τίμεισι: quae sumptibus necessariis supersunt, dividunt plebi demagogi. Igitur προϊόντα scriptum fuisse ab Aristotele non dubito, idque in versione secutus sum.

Ibidem ἀφισμένους τῶν ματαίων λιτρυργῶν. Aldinae ἰφισμένους, ab Aretino redditum, Sepulveda e veteri exemplari mutari iussit in ἀφισμένους, quod item conjecit Camerarius.

Ad VI, 5, 10. Καλῶς δὲ τάττης οἱ μὲν εὐθύνας, οἱ δὲ λογιστάς, οἱ δ' ἐξιστατάς, οἱ δὲ συνηγέους. Primo loco corrige vitium et scribe εὐθύνας. De Logistis et Euthynis in republica

Atheniensium satis bene disputavit Petitus Leg. Attic. p. 306 — 312. unde constat de discrimine quod fuit inter utriusque magistratus munera. Apud Logistas nempe in Logisterio confidentes magistratus omnes, legati et quicumque partem aliquam reipublicae administraverant, rationes referre et deponere cogebantur. Hi reos male gestae reipublicae denunciabant, *εὐθύται* vero, numero Logistis pares, suffragio, non sorte electi, de crimine eorum partim iudices sedebant. Hinc in lege de magistratu *ἐπιεὐθύται* non coronando apud Aeschinem junguntur *πρὸς αἱ λόγους καὶ εὐθύναις δ᾽.* Quos vero Aristoteles in Republica Atheniensium a Logistis diversos esse demonstraverat, auctore Harpocratiōe, eosdem hic nomine tantum, videlicet in diversis urbibus et rebuspublicis, distinguere videtur. Petiti Collectaneis addo locum Aristophanis Vesp. versu 550. seqq. ubi iudicii *εὐθύναις* exemplum comice exhibetur, reus autem rogat iudicem *τῆς εὐθύναις ἀπολῦσαι.* Logistas obiter memorare videtur idem Comicus Avium versu 318. *Ἀνδρες γὰρ λιπτά λογιστὰ διὺρ' ἀφ' ἡχοῖς ὡς ἐμὲ.* ubi Edd. vett. *λιπτολογιστὰ* dabant, Codd. *λιπτοσοφιστὰ* quidam dant, quod cum Dawesio in *λιπτά σοφιστὰ* mutandum fuit. *Λογιστὰ* enim huic loco non conveniunt. De nomine *εὐθύται* superest dubitatio propter locum Harpocratiōis qui *Εὐθύται,* inquit, *Λυσίας ἐν τῇ κατὰ Νικίαν, ἐν γήσιας, εὐθύναις, ἑταίμα ἀρχῆς.* quam scripturam Gronovius inepte defendebat ex altero loco in *Λογιστὰι*, ubi est *ὅτι διαφέρει τῶν εὐθύναις.* ubi cum Aldina Codex Medic. *εὐθυαῖ* habet. Multo ineptius versum Eupolidis *Ἀνδρες λογιστὰ τῶν ἐπιεὐθύναις χωρῶν,* ex Mediceo libro interpolare conatur ita *τῶν ἐπ' εὐθυαῖν χωρῶν,* vertens *Logistae regionum vel dignitatum, quae sunt sub Euthynis.* Nullum enim aliud patrociniū formae illi *εὐθύναις* parari possit, maneat illud, veram unice esse *εὐθύται.* Tertium nomen *ἐξισταται* nusquam hoc quidem sensu memoratum reperi. Aeschinei enim *ἐξισταται τῶν ξένων* plane diversi sunt generis. Quarti *συμγόμεναι* in Scholio ad Aristophanis Vesp. versum 690. ubi Chaereae filius iudicium convocat, praefinita die et hora *αὐτοῖς δὲ φέροι τὸ συμγορικόν, δεκαμῆν, καὶ ὅστις ἐλθῇ,* ita describuntur: *ἐλάμβανται γὰρ οἱ ξέτοι*

ρας δραχμὰν, ὅτι συνήγοροι ὑπὲρ τῆς πάλειος ἢ ὑπὲρ ἄλλης τινός· ἐκ
 τούτου δὲ φαίνεται ὅτι μισθοφόρος ἢ ἡ ἀρχή· κληρωτὺς δὲ γινομέ-
 νος δέκα συνήγορος Ἀριστοτέλης φησί. Scilicet in Republica
 Athenienfium. Nimis jejune Harpocratio *ἰσίκασι παρὰ Ἀθη-
 ναίοις τοὺς χειροτονεῖσθαι συνήγοροι ἐπὶ τῇ συναγορεύσει*. quae ca-
 dem repetiit Suidas. Esse, qui proprie *ἐῖτορες* vocabantur,
 decem numero, statuit Petitus p. 345. qui multa de eorum
δικιμασία posuit, nihil de officio annotavit. Legum custo-
 diam iis fuisse mandatam arguit locus Demosthenicus con-
 tra Timocratem initio ἦντι γὰρ ὁ νομοθέτης ὅτι τὰς ἄλλας ἀς
*γέγραπται αὐτῶν (τῶν νόμων) φυλακὰς ἵσται πολλὰ καὶ διακρήσα-
 σθαι, τὰς συνήγορος, ἃς χειροτονεῖτε, δύναται αἱ πῖσαι τις σιωπᾶν*.
 Est postea: *τίς ἢ μόνη φυλακὴ καὶ δικαίᾳ καὶ βίβαιοι τῶν νό-
 μων; ὅμοις οἱ πολλοί. (nempe δικασταί.)* Judicibus affuisse in
 iudicio apparet e loco Aristophanis Equitum versu 1358. *Ἐάν
 τις ἐπὶ βουκολέχας ξυνήγορος· Οὐκ ἴσται ὅμοις τοῖς δικασταῖς ἄλφι-
 τα, Εἰ μὴ καταγινώσκῃται ταύτης τῇ δίκῃ, Τῷτοι τί δρᾷς, εἰπὶ
 τοῖς ξυνήγοροι*. Idem significat locus in Acharnensibus ver-
 su 705. ubi senes in iudiciis populi vexati a ξυνήγορον τῷ λά-
 λῳ, Cephisodemo, queruntur. Omnium autem manifestissi-
 mus est locus primus, in Vespis, versu 692. post versum su-
 pra allatum de mercede *συνήγορον*, drachma diurna, ille, con-
 vocata iudicio, *Καὶ κοιμῶν τῶν ἀρχόντων ἐγὼ τινὶ τῶν μετ’
 ἑαυτῶν, ἢ τις τί διδῶ τῶν φινυρόντων, ξυδίστι τὸ πρᾶγμα δὴ ὅτι,
 Ἐσπυδάκατον· καὶ, ὡς πρῶτον, ὁ μὲν ὄλκει, ὃ δ’ αἰτανίδωκε· Σὺ δὲ
 χασκάζεις τοῖς Κωλακρίτην· τὸ δὲ πραττόμενός σε λίλαθαι*. Quae
 conveniunt cum sententia loci Demosthenici; unde simul ap-
 paret *συνήγοροι* munus fuisse iudiciis publicis assidere, ibique
 custodiam legum agere. Atque hi *συνήγοροι* quanquam Ari-
 stotelicis admodum similes videri possint, tamen non ausim
 pronunciare eosdem, nisi verba Philosophi οἱ μὲν — οἱ δὲ ma-
 lis interpretari *partim — partim*, quod an fieri possit recte
 per leges Grammaticae, dubito. Plura de *συνήγοροις* nunc
 non habeo, quae dicam: et dum comparo Heynii disputa-
 tionem de iudiciorum publicorum ratione et ordine apud
 Romanos et Graecos in Vol. IV. Opusculorum academico-
 rum, mentionem *συνήγορον* ibi plane nullam factam video.

Ad VII, 5, 4. καὶ ἄλλος τις ἢ κρείττων κατ' ἀρετὴν καὶ κατὰ δύναμιν τῇ πρακτικῇ τῶν ἀρίστων, τὴν καλὴν — δίκαιον. Vetus interpres, Camerarius et Sepulveda vocabulum ἀρίστων cum priore κρείττωνι recte conjungunt, ceteri interpretes omnes male cum verbo πρακτικός copularunt. Giphanius tamen dubitasse videtur: quaerit enim in annotatione, quid Philosophus vocet δύναμιν πρακτικῇ. Videtur tamen illi intelligere aut prudentiam, sive usum ac peritiam in rebus civilibus, aut naturae bonitatem sive facilitatem et proclivitatem ad res gerendas.

Ibidem 3, 5. μάλιστα δὲ καὶ πρῶτῳ λόγῳ καὶ κυρίως τῶν ἱερωτικῶν πράξεων τὰς ταῖς διανοαῖς ἀρχιτέκτονας. Miror unde duxerint scripturam quam vertendo reddiderunt Camerarius, Sepulveda et Ramus: *Λόγῳ καὶ κυρίως τὰς τῶν ἱερωτικῶν πράξεων ταῖς δ. ἀρχ.* Camerarius ita: *Jam eos potissimum, cum proprie loquimur, agere aliquid perhibemus, qui in communibus actionibus principes sunt artificii considerando, qui architecti vocantur.* Sepulveda vero: *Sed et eos maxime proprieque agere dicimus, qui cogitationibus sunt actionum externarum architecti.* Ramus denique: *Imo vero proprie eos agere dicimus, qui mente atque animo principes atque architecti externorum sunt operum.* Quae scriptura et sententia mihi ab hoc loco plane aliena esse videtur. Ut enim architectus agere potissimum dicitur, cum operis praecipit, quid agendum sit, et consilio cum toti operi perficiendo, tum singularum operarum laboribus praestit, quo ipso facto ipse et πρῶτῳ et πράξει τῶν ἱερωτικῶν κύριος εἶναι recte dicitur, ita qui meditationibus et cogitationibus animi vacant in republica ita, ut aliorum civium actionibus incitandis et regendis consilio et prudentia sua praesint, agere et κύριος τῶν ἱερωτικῶν πράξεων, et denique ταῖς διανοαῖς ἀρχιτέκτονας recte dici possunt.

Ad VII, 5, 5. περιχόντες σφᾶς αὐτὰς ἀγοράς] ἀγοράς hic esse idem cum ἱμπορίᾳ, docet locus aptissimus Thucydidis I, 13. de Corinthiis: αἰὶ δὲ ποτὶ ἱμπορίας εἶχον, cum Graeci terra potius quam mari per illorum agrum commercia inter se exercerent; postquam vero Graeci, mari pacato, navi-

gationem frequentarunt, ἰμπέριοι παρίχοντες ἀμφοτέρω δυνατὴν ἴσχειν χρημάτων προσιδὼ τὴν πόλιν. ubi Codd. ὀπῆμι ἀμφοτέρω habent, quod aut interpretari oportet dictum pro κατ' ἀμφοτέρω, ut in loco nostro superius est, aut, quod equidem malim, scribendum ἀμφοτέρω, intellecto εἰδῶ, ut dicitur ἰτίω. Corinthiī itaque dicuntur utraque via, et terra marique commeantibus Graecis emporium praebuisset urbem suam. Nam verba τὴν πόλιν copulari debent etiam cum verbo παρίχοντες.

Ad VII, 5, 7. πολλὰς γὰρ ἐκκληρεῖς τεύχεας — πάλιν ἰτίω ἱμμελιστέας. Sepulveda scripturam Aldinae ἐκκληρεῖς a Ramo servatam correxit, et deinde ἱδμελιστέας praelulit et vertit ut antiquus Interpres, sine dubio Codicum fidem secutus.

Ad VII, 6, 3. ἂν γὰρ δὴ περὶ φίλων ἀπάγχω. Sepulveda vertit: *nonne ab amicis cruciaris?* Camerarius *ne tu sane amicorum causa suspende te.* Hic tamen apertissime a sensu verborum aberravit, cum modum imperativum ἀπάγχω esse putaret, qui cum negatione ἂν conjungi non potest. Equidem non dubito εὐ γὰρ δὴ περὶ φίλων ἀπάγχω scriptum fuisse, eamque conjecturam in versione repraesentavi.

Ad VII, 12, 13. τὸ μὲν γὰρ ἴτερον κακὸν τίνας αἰεσίς ἐστιν· αἱ τοιαῦται δὲ πράξεις τάναντίον κατασκευαὶ γὰρ ἀγαθῶν ἰσὶ καὶ γινώσκεις. Primus et solus Sepulveda verum loci sensum vidit. Vertit enim: *illud enim est malum tollere, hujusmodi vero actiones e diverso praeparationes bonorum effectionesque sunt.* Ad quae ita annotavit: αἰεσίς, graece modo electionem significat, ut προαἰεσίς, modo delectionem sive sublationem, ut ἀφαἰεσίς. Itaque αἰεσίς vocabulum est ancipitis intelligentiae, ut tollere latine, — quo verbo ex industria usus sum, ut quemadmodum graece sic item latine flecti possit in utramque partem pro cujusque sententia: nam locus utrumque intellectum admittit, — vel tollere malum dixit pro sumere et eligere malum, quoniam ex duobus malis lenius seu minus est eligendum. — Cum igitur crimina et flagitia in urbe patrantur, aut injuriae singulorum perturbatioque civitatis permittenda est, aut poenis et animadversionibus delicta vindicanda; quod utrumque per se malum esse videtur, sed posterius minus malum, ac

proinde cum necessitas urget eligendum: quia minus malum, ut est Ethicorum quinto, vicem habet boni. Vides, quam vim verbis inferre sit opus, ut extorqueas e vulgari scriptura sensum aliquem, minime tamen philosophiae Aristotelicae accommodatum. Res ipsa, tum etiam verba opposita κατασκευαί καὶ γινήσεις, monstrant verum esse αἰαίσεις. Nusquam enim αἰείσει legitur positum pro ἀφαιρίσει. Sepulveda Ramus recte secutus est vertendo: illic enim mali cujusdam est depulsio, hic contra boni comparatio et affectio. Camerarius: Alterum enim illud aliquid etiam mali assumit, cui hujusmodi actiones contrariam habent rationem. Victorius in annotatione: Sumimus enim malum molestiamque aliquam primo inde sentimus; id tamen facimus, ut depellamus a nobis malum. Heinſius plane Sepulveda secutus.

Ad VII, 10, 5. ἀμπίλων συνετάδας] Vide etiam dicta ad Columellam p. 170.

Ad VII, 12, 5. Διὸ κατ' ἐνχρὴν ἐνχόμεθα τὴν τῆς πόλεως εὐστασίαν ἐξ αὐτῆς ἢ τῆς τύχης κυρίως. Reizii emendationem secutus jam olim Sepulveda vertit locum: Itaque urbis ac civitatis ex his rebus, quae arbitrio fortunae gubernantur, constitutionem precibus optamus.

Ibidem καὶ γὰρ εἰ μὴ πάντας ἐνδίδχεται συνετάδας εἶναι, καὶ ἱκανοὶ δὲ τῶν πολιτῶν, ὅπως αἰρετώτερον ἀκολουθεῖ γὰρ τῇ καὶ ἱκανοὶ (ita enim scribendum est) καὶ τὸ πάντας. Lambini rationem, a Reizio probatam, reperi in annotatione Sepulvedae ad hanc suam loci versionem: Nam si fieri posset, ut probi essent cives universi, non autem singuli, sic esset expetibilis: quoniam ut sint universi, sequitur ex eo quod singuli sunt. Sepulveda igitur ad haec ita: Ut sensus sit: si fieri posset, ut universa civitas esset proba, absque eo, ut quisque civis esset probus, expetibilis foret, ut tota civitas esset proba, atque proinde felix, quam ut singuli cives: quoniam bonum universale majus est et expetibilis privato. Tamen id fieri non potest, quoniam idcirco omnes simul, sive universa civitas est proba, quia unusquisque civis probus est, ut paulo antea dixerat. In nostra et Camerarii ratione verba ἀκολουθεῖ γὰρ — τὸ πάντας ita sunt interpretanda: Primum enim ordine est id,

quod fieri potest, ut singuli aliqui cives sint probi: alterum id, quod difficulter aut potius nunquam obtineri potest, ut omnes sint probi. Quod si tamen fieri per naturam hominum non potest, praefendum et optabilius est, ut singuli (quam plurimi) sint probi cives: neque enim aliter fieri potest, ut sint omnes cives probi, nisi singuli aliqui antea sint probi. Ex singulis enim fiunt paulatim plures, et tandem omnes cives probi.

Ad VII, 13, 20. Ἐπὶ δὲ μίζῃ τι ἀγαθὰ ἢ τὰ τῆ πολιτείας — φανερόν ἐκ τούτων. Camerarii et Reizii rationem jam antea Sepulveda iniit, qui verbis ἢ τὰ τῆ πολιτείας omissis locum vertit. Cum autem haec sint majora bona, hinc palam sit, his frui quam virtutibus, praestare, et horum fruitionem esse propter se expetendam.

Ibid. sect. 21. καὶ διὰ τῶν ἰθὺν ὁμοίων ἤχθαι. Sepulveda vertit et per mores similiter duci. Annotavit in graecis exemplaribus scripturam variare: in quibusdam enim διὰ τῶν ἰθὺν ὁμοίων, in aliis δ. τ. ἰ. ὁμοίων, in nonnullis διὰ τῶν ὁμοίων, omisso ἰθὺν, esse scriptum: mediam lectionem ut commodissimam se secutum esse; quam deinceps eodem plane modo ut Reizius interpretatur.

Ad VII, 14, 3. διὶ τὴν ἀρχὴν — εἰς τὰς χεῖρας καταβαίνειν νέκυσ. Recte Aretinus ad hunc finem concurrant: Camerarius convenire vertit. Sepulveda in haec tempora congruere, et annotavit graecum verbum esse positum pro συγκαταβαίνειν. Male Victorius cum vetere Interprete descendere, Ramas includere posuit.

Ibidem sect. 4. ἀλλ' ἢ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν κομίδην. Fructuum et frugum perceptionem intempestivam atque immatutam oraculo significatam fuisse verbis ambiguis, ante Sylburgium monuit Sepulveda.

Ibidem sect. 5. ὅτι τῆ σώματος αὐξανόμενος. Sepulveda monuit in Codicibus emendatis vocabula τῆ σώματος non legi addita, in aliis τῆ ἐπιεματος, in nonnullis τῆ σώματος legi. Ipse primam scripturam secutus vertit inter augescendum, id est, dum crescit adolescens.

Ibidem sect. 8. ἰξίς. — ἢ δι' ἀπειροτικῆ καὶ κακοποιτικῆ λαν. Sepulveda imbecillus ac nimis calamitatibus afflictus ha-

bilis. Lambino partim rectius valde laboriosus et morbis exercitus. Scilicet est ἔξις ἢ τῶν διεκριντῶν, quos in simili disputatione de causa odoris gravis sudorum nominavit Theophrastus in Fragmento de Sudoribus p. 455. ed. Heinssii: ἔπει ὅτι γὰρ τῇ κακῇ (intellige κακῶς τοῖς ἰσχυροῖς) πολλὰ χόρει φανερὸν, ἢ τι τῶν καμίντων καὶ ἐκ τῶν ἀφροδισιαζόντων πλείων ἔξιν ἔχόντων ἦδη, καὶ τῶν διεκριντῶν ἦδη ἔλως. quae Furlanus vertit: nam quod et a malo habitu plerumque sudoris foetor proveniat, aegroti argumento sunt et qui rebus veneris dediti habitum exinde malum contraxerunt, et omnino, qui curari a gravi aliquo morbo nequeunt. Grangerius autem in Editione Parisiensi anni 1576 partim ex iis qui rebus veneris utantur, quamvis habitiores sint, partim ut omnino dicam, ex ipsis etiam gymnasii ministris. In annotatione aliam interpretationem nihilo meliorem proponit, ut aegrotorum ministri et curatores intelligantur. Lexicon Basileense a Roberto Constantino auctum διεκριντικὴν ἔξιν interpretatur habitudinem corporis curatione indigentem. Scilicet est habitus corporis tener ac delicatus, qui cura assidua atque exquisita indiget, victuque accurato, ut officiis suis fungatur, nec morborum accessionibus vel levissimis succumbat.

Ad VII, 15, 8. ubi vetat imaginem vel picturam turpem alicubi extare εἰ μὴ παρὰ τισὶ θεοῖς τοιότοις, οἷς καὶ τὸν ταῦτα μὲν ἀποδίδωκεν ὁ τόμος. Sepulveda vertit quibus lex lasciviam attribuit: in annotatione addit, ut Priapo Deo et Baccho ac Veneri. De Venero et Baccho dubito, eosque non magis hic respici puto, quam qui supra Cap. 14, f. 9. dicuntur θεοὶ εἰς αἰσχρότητα τὴν περὶ τῆς γυναικὸς τιμὴν. Plures Athenis praeter Priapum similes ei deos cultos fuisse verosimile est, quorum templa imagines, statuæ et picturae turpes ornabant, quosque mariti adibant precibus et votis de sua liberorum et conjugum salute, τιμαλφεῖν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν. In Alciphronis Epist. 3, 37. vidua Epiphyllis fanum Hermaphroditi adit ἐκτεταμένη ἐξ ἀνδρῶν πλέξασα τῇ Ἀλωπικῇ ἀνδρόδεσσαν, i. e. corollam e floribus plexam in honorem mariti defuncti Phaedriae, Alopecensis suspensura. Hermaphroditos coronantem civem Atheniensem superstitione

sum narrat Theophrastus Charact. 16, 3. Fuit praeterea Athenis daemon e genere Priapi cultus publice, 'Οξείας, cujus nomine inscriptam fabulam poeta Eubulus dederat, memorante Athenaeo 3, p. 420: Schw. Juxta hunc Plato comicus in fabula Phaone apud eundem 10, p. 118. nominat Κούραλοι, Λέξδαια, Κόβδασοι et ἤρωα Κίλητα. Quorum nominum postrema tria a poeta ficta ridiculi causa fuisse suspicor, uti fuerunt ab Aristophane Equitum versu 674. Σείταλοι, Φίτακας, Βερίοχιδοι, Κέβαλοι et Μόδων. Praeter Aristophanem Elyfistr. versu 982. Κούραλον cum 'Οξείας nominavit. Strabo 13, p. 588. Ejusdem farinae daemon fuit Τριφάλης ab Aristophane fabula celebratus, unde fragmentum apud Scholiasten Platonicum Ruhnkenii p. 10. adde Brunckianis. A quo acceptum *Triphallum* Satyrae titulum indidit Varro.

Ad VIII, 2, 2. Ἔστι δὲ καὶ — περιεργεύσιν δὲ λίαν πρὸς τὸ ἰστίδης, ἵσχωσι ταῖς αὐταῖς βλάβαις. Sepulveda comparavit locum Ciceronis de Officiis 1, 6. ubi de cognitione veri tanquam primo quatuor locorum, e quibus honesti natura et vis ducitur, disputat. *Alterum est vitium, quod quidam nimis magnum studium multamque operam in res obscuras atque difficiles conferunt eademque non necessarias. Quibus vitiis declinatis, quod in rebus honestis et cognitione dignis operae curaeque ponetur, id jure laudabitur: ut in astrologia C. Sulpicium audivimus, in geometria Sex. Pompejum ipsi cognovimus, multos in dialecticis, plures in jure civili. Quae omnes artes in veri investigatione versantur, cujus studio a rebus gerendis abduci contra officium est. Virtutis enim laus omnis in actione consistit.* Eadem ratione usus olim Socrates dicitur a Xenophonte, Memorabilem 4, 7, 3. ubi nimium geometriae, astronomiae et physices studium improbat; causam enim praecipuam hanc edit ἄλλων πολλῶν τι καὶ ἀφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύει. Scilicet et is omnem veri cognitionem et cogitationem ad vitam civilem et virtutem referendam esse merito censuit: quod facit etiam nunc Aristoteles, dum incommoda memorat e nimis assiduo scientiarum quarundam studio oriunda, quae cum artibus atque opificiis illiberalibus habent communia; impediunt enim virtutis exercita-

tionem, dum animi cogitationem in rebus a virtute alienis occupant ac distinent.

Ibidem f. 3. *Αὕτη γὰρ ἀρχὴ πάντων — περὶ αὐτῆς.* Sepulveda ita ad h. l. otium cunctis ponitur tanquam principium deliberationis in vita instituenda, quia cuncta ad otium referantur tanquam ad finem. Itaque principium hoc in loco vocat finem, quoniam eadem res et finis dicitur et principium. Quem sequitur cum Ramo Lambinus et Heinsius. Contra Victorius docere conatur αὕτη non esse ad σχολήν, quae supra nominata non sit, sed ad φρόνην referendum. Nimis tamen ille urget pronomini genus foemineum αὕτη; hoc enim saepiuscule ad genus sequentis nominis quam antecedentis referri solet. Veruntamen verba ἵνα καὶ πάλιν ἔπαυται περὶ αὐτῆς faciunt, ut in sententiam Victorii concedam.

Ad VIII, 4, 2. καὶ ταῖς ἀναγκαφαιγίαις καταλαμβάνει τὴν ἰσχυρίαν ἡλικίαν. Sepulveda certa ciborum necessitate proximam aetatem exercere. Comparavit etiam locum Quintilianī 12, 10, 41. *athletarum corpora etiamsi validiora fiant exercitatione et lege quadam ciborum, non tamen esse naturalia, atque ab illa specie, quae sit concessa hominibus abhorrere.* Qui locus simul illustrat alterum nostri supra c. 3, sect. 3. ubi ait ἔξω ἀθλητικῇ λαβεῖσθαι τὰ εἶδη τῶν σωματίων.

Ibidem f. 4. Ἡ πρὸς διαγωγὴν τι συμβάλλεται καὶ φρόνησις; Sepulveda vertit ad vitam liberalem atque prudentiam. Ad quae ita annotavit: *Ad vitam beatam et contemplationem.* Nam quod Aristoteles graeco dicit διαγωγὴν, hoc interpretes modo vitam liberalem, modo vitam beatam convertit. In hoc enim intellectu utitur eo vocabulo Aristoteles. Prudentiam autem hoc in loco improprie pro intelligentia et contemplatione posuit. — Musica igitur tunc ad vitam beatam et intelligentiam pertinere dicitur, cum intellectas in musicae contemplatione, ut in quodam intelligibili et scientia quadam versatur, sonorum scilicet proportionem, discrimina, compositionem et concentuum efficientiam in humanis animis contemplando. Hunc scilicet usum musica praebuit Pythagorae ejusque scholae. Cum frustra hucusque in significatione vocabuli φρόνησις in-

daganda laboratum fuerit, alia via aggrediamur interpretationem loci, incipiendo a verbis istis καὶ γὰρ τῶν τετάρτων δι-
 τίων τῶν εἰρημίων; quibus respicit antea dicta. Sed ubi di-
 xerat eadem antea? In sequenti quidem Capite sect. 1. tria
 haec repetit: ἢ δὲ πρώτη ζήτησις ἐστὶν, πότερον ἢ διττίον εἰς παι-
 δίδαι τὴν μουσικὴν ἢ διττίον; καὶ τί δύναται τῶν διαπορεθέντων
 τριῶν; πότερον παιδεύειν ἢ παιδεύειν ἢ διαγωνεῖν; tandem in eo de-
 finit, ut a sectione inde 4. quaerat εἴτε καὶ πρὸς τὸ ἕδος συν-
 τίσει καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν; id quod deinceps demonffrare co-
 natur argumento hoc: ἐπεὶ ποιεῖ τοις γυμνάσια τὰ ἕξτα διὰ τῆς
 μουσικῆς. Quaeramus nunc locum in priore disputatione de
 musica, quem nunc respicit Philosophus. Nullus alius ho-
 die extat nisi Capituli 2, sect. 2. ubi docere conatur musi-
 cam pertinere ad illas artes, quae disciplinam puerilem in-
 grediuntur atque adhibentur πρὸς τὴν ἐν τῇ διαγωγῇ σχολῇ,
 minime vero quod sint necessariae ad vitam, aut quod vo-
 luptatem, aut commoditatem atque utilitatem ad vitae pri-
 vatae varia munera, aut corporis habitum et usum, aut ad
 reliquam doctrinam rectius percipiendam habeant, sed pro-
 pter se ipsas. Addit tum haec: Λέπεται τοῖσι πρὸς τὴν ἐν τῇ
 σχολῇ διαγωγῇ. Tum utitur testimonio Homerī, qui inter
 vitae heroicae conviviorumque oblectamenta honesta com-
 memoraverit acroamata musica cantoremque fidibus canen-
 tem. Ceterum Reizius recte vidit loci istius sensum verbis
 quibusdam ex oratione anteriore repetitis ita esse supplendū:
 Λέπεται τοῖσι τὴν μουσικὴν ὑπὸ τῶν πρότερον εἰς παιδεύειν
 τετάχθαι πρὸς τὴν ἐν τῇ σχολῇ διαγωγῇ i. e. reliquum igitur
 est, ut statuamus musicam a veteribus ad puerilem institu-
 tionem fuisse adhibitam eo consilio, ut aliquando viri facti
 atque otium nacti haberent aliquam διαγωγῇ, quod videtur
 vocabulum significare, quo aliquid quo liberaliter atque hone-
 ste otium oblectarent. Cum vero fructum voluptatis solum
 in usu musicae spectari negaverit, praetereaque necessarios
 vitae usus commoditatesque corporeas excluderit, relinqui
 ut omnis musicae usus isque honestus redeat ad animum, in-
 primis ad eam animi partem vel facultatem, quae quocum-
 modo a musica affecta facit, ut σχολάζει καλῶς, honeste otiosi,

et χαίρειν ἐρῶς, recte gaudere et laetari, possumus, denique, ut ποιεῖ τις τὰ ἥθη εἶναι id est aliquo modo morati esse videamur. Hanc animi facultatem in loco, de quo quaerimus, φρόνησιν appellat; in altero 8, 5, 1. παιδείαν. Apparet, Sepulvedam a vera vocabuli φρόνησις significatione longius recessisse, quam Reizium, qui animi elevationem interpretabatur, comparato vocabulo φρόημα. Nec potest admitti Victorii explicatio scientiam interpretantis. Videtur igitur φρόνησις significare eam animi partem, qua Graeci dicunt hominem εὖ φρονεῖν, ἄλλο φρονεῖν, παραφρονεῖν, μέγα et μικρὸν et ταπεινὸν, μέτρια, ἴσα θεοῖς, ὑπὲρ ἀνθρώπων φρονεῖν, μηδὲν θνητὸν ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα φρονεῖν. Plures sunt ejusmodi phrasae, quibus Graeci animi sensus vel affectiones varias significant.

Haec si vere conjeci (conjecturis enim tantum in hoc dicto interpretando locus relictus esse videtur) quid causae esse dicamus, cur separatim Aristoteles paulo antea haec posuerit: Ἡ μᾶλλον εἰησίαν πρὸς ἀρετὴν τι τίηται τῆς μουσικῆς, ὥς δυναμένη — τὸ ἥθος ποιεῖ τι ποιῶν, ἐδιδίξεναι δύνασθαι χαίρειν ἐρῶς? Quem usum cum repetit sect. 6. ponit verba εἰ δύναται τὰ ἥθη βελτίω ποιεῖν — ἐρῶς τι χαίρειν δύνασθαι. Utrum usum musicae πρὸς ἀρετὴν diversum voluit intelligi ab altero πρὸς φρόνησιν? Scilicet ἀρετὴ, virtus, omnis actione continetur, nec ad sola ἥθη ποιεῖν spectat. Quare usus ejus ab otio alienus est, ubi actioni locus non est. Contra si φρόνησις est ea pars animi, qua certo quodam modo affecti atque animati sumus, omnino pertinent ad eam, et solam quidem, τὰ ἥθη τὰ ποιῶν τινά, mores certi quidam, atque hi possunt ad honestam otii oblectationem referri. Atque haec quidem φρόνησις distinctio ab ἀρετῇ posset hoc in loco admitti, nisi ipse Philosophus infra c. 5, sect. 5. diceret: ἵπαι δὲ συμβέβηκεν εἶναι τὴν μουσικὴν τῶν ἡδίων, τὴν δ' ἀρετὴν περὶ τὸ χαίρειν ἐρῶς καὶ φιλεῖν καὶ μισεῖν, διὸ δηλοῦντι μαθητῶν καὶ συνεδίζεσθαι — τὸ κρῖναι ἐρῶς καὶ τὸ χαίρειν τοῖς ἱπικαῖς ἥθεσι. Ita vero ipse impedit, quominus hic ἀρετὴ possit a φρόνησι separari in usu musicae ad puerilem educationem demonstrando. Supervenit ecce altera dubitatio, quid ita Aristoteles, postquam in loco nostro juxta διαγωγὴν commemo-

raverat τὴν φράσιν, de illa quidem rationes suas explicuerit, de hac vero velut oblitus, ne verbum quidem subdidit? Cui dubitationi non possum alia ratione occurrere, nisi ut lectorem admoneam, similem esse Aristotelis tractationem quaestionis antecedentis: Ἡ μᾶλλον εἰστίαι πρὸς ἀρετὴν τι τοῖσι τῇ μουσικῇ. ubi lectorem media in dubitatione ambigentem destituit. Quae num fuerit Philosophi ipsius culpa, an potius librarii error, lacunam facientis, aliis dispiendum relinquo.

Ad VIII, 5, 2. ἔχ' ὅσας ἐπίπλους ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐδοχίαν, Sepulveda vertit *non solum ob alia, sed etiam propter voluptatem*. Hinc Ramus *non solum ob alios majores fructus*. Equidem locum vitiosum esse censeo: medicinam nondum reperi.

Ibidem sect. 7. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσας διαφέρει καὶ περὶ τῶν τῶν διαφάν, δι' ἣν. Sepulveda haec vertit: *Ceterum si quid in harum rerum contemplatione interest, adolescentes non Pasonis — intueri debent*. Lambinus: *Verumtamen quantacunque sit in harum rerum inspectione differentia*. Ramus: *Tametsi quod ad tabularum et signorum inspectionem attinet*. Heinsius: *Quod pictores — nos docent, quorum quoque opera nequaquam ratione eadem neque ex aequo oculos afficiunt*. Ideoque, si quid illud quoque potest, longe magis etcet.

Ibidem sect. 8. εὐδυσχεπέως καὶ συνιστηκέως μᾶλλον. Sepulvedam vertentem *ad fletum magis et moerorem*, imitatur Ramus: *ad luctum et moerorem*. Contra Victorium vertentem *luctuose et contracte magis* Lambinus sequitur: *aliquanto moestius et contractius*. Cum Roberto Constantino in Lexico Basileensi posui in versione *contracto animo*.

Ad I, 1, 11. καὶ πρότερον δὲ] Oblitus sum monere priores Editiones habere δὲ, quod a sententiarum serie alienum est.

C o r i g e n d a .

- P. 9. Cap. 2. lin. 4. scribe *εἰς*
 — 12. sect. 9. lin. 5. — *ἰμψύχοις*
 — 20. lin. 1. scribe *Οἱ μὲν ἔν* etcet. In margine deest numerus sectionis 5.
 — 21. sect. 10. lin. 2. scribe *χηματιστικὴν, δι' ἧς*
 — 30. Cap. V. lineæ 9. in margine apponi debebat numerus sectionis 2.
 — 31. sect. 3. lin. 4. scribe *περὶ τὴν τῆς κτήσεως*
 — 42. f. 16. lin. 9. — *κακίῳτος εἰσὶ φησι τῆς*
 — 45. sect. 6. lin. 4. — *ἕκαστος· ἀλλ'*
 — 58. lin. 10. — *πλισιοικτεῖν*
 — 82. sect. 9. lin. 9. — *ἐνυχίας*
 — 95. sect. 6. lin. 3. — *ἀρχόμενος,*
 — 104. sect. 7. lin. 1. — *Ἔοικε*
 — 115. sect. 2. lin. 7. — *ἐτιῶν*
 — 127. sect. 4. lin. 4. — *ἐποιᾶν*
 — 141. sect. 4. lin. 3. — *ἄλλης ἢ καλῶς*
 — 147. l. penultima — *πόλιν, καὶ καλῶς*
 — 154. sect. 7. lin. 6. — *βαδίζοντας, διὰ τῶν*
 — 187. sect. 9. lin. 5. — *πρὸς τὴν ἐλιγαρχίαν*
 — 192. lin. 2. — *Διὸ ὅτι*
 — 203. f. 11. l. 14. — *προσαγωγῆς*
 — 229. sect. 7. lin. 7. — *τυρατικούς·*
 — 230. lin. 11. — *ἄλλων·*
 — 238. sect. 5. lin. 4. — *ἢ ἐποιᾶν*
 — 240. Libri V. Cap. I. lin. 13. ad verba *ἔτι δὲ* in margine apponatur numerus sectionis 2.
 — 253. sect. 4. lin. 16. scribe *μυήματα,*
 — 260. sect. 10. lin. 6. — *εὐθύνας,*
 — 264. lin. antepenultimæ apponi debet in margine numerus sectionis 4.

- P. 268. sect. 5. lin. 4. scribe *ἄπας διακρίζωσι*
 — 272. sect. 4. lin. 2. — *αἰετ*
 — 278. sect. 3. lin. 5. — *τὴν ἐνομίαν, καὶ*
 — 321. sect. 5. lin. 5. — *ἀντρες τὰς παῖδας, καὶ*
 — 325. sect. 3. lin. 9. — *μὲν ἔν.*

In versione latina.

- P. 348. sect. 16. lin. 4. dele vocabulum *homo*.
 — 368. sect. 12. lin. 7. scribe *sanguine*
 — 375. sect. 15. l. 12. — *divinum, sed*
 — 405. sect. 5. lin. 2. — *dicendos*
 — 407. sect. 9. l. 15. — *fieri*
 — 410. sect. 5. lin. 9. post *Euripides* tolle punctum.
 — 449. lin. penultima scribe *formae*
 — 475. lin. 19. appone in margine sectionis numerum 2.
 — — lin. 34. — — — — — 3.

In Commentariis.

- P. 79. lin. 27. scribe *Lambinus atque Heinsius*:
 — 136. ad sect. 7. lin. 7. scribe *quam tum*
 — 168. ad sect. 9. lin. 7. ante *Lambinus*: supple: *Giph-*
nus: consuetudinem spectantes:
 — 171. lin. 23. scribe *reipublicas*.
 — 289. lin. 5. — *ἄπαν*

Berolini typis G. Haynii.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be
taken from the Building



Bancroft C
Purchase



